

การสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็นชาติในกีฬามวยไทย

นายทิมมพร เอี่ยมเรไร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์ดุริยางค์บัณฑิต

สาขาวิชาวิชาศึกษาศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2554

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

COMMUNICATING NATIONAL IDENTITIES IN MUAY THAI

Mr. Tikamporn Eiamrerai

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Communication Arts

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic year 2011

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็นชาติในกีฬามวยไทย

โดย

นายทิมพร เอี่ยมเรไร

สาขาวิชา

นิเทศศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา แก้วเทพ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาคุุณศึกษบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร. ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา แก้วเทพ)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ อวยพร พานิช)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมสุข หินวิมาน)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(อาจารย์.ดร. รัตนา โตสกุล)

ทิจัมพร เอี่ยมเรไร : การสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็นชาติในกีฬามวยไทย.

(COMMUNICATING NATIONAL IDENTITIES IN MUAY THAI) อ.ที่ปรึกษา

วิทยานิพนธ์หลัก : รศ.ดร.กาญจนา แก้วเทพ, 372 หน้า.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. วิเคราะห์ความหมาย และกระบวนการประกอบสร้างความหมายของมวยไทยที่เกี่ยวข้องกับ “ความเป็นชาติ” ในอดีต 2. วิเคราะห์ความหมาย และกระบวนการประกอบสร้างความหมายเพื่อการสื่อสารอัตลักษณ์ “ความเป็นชาติ” ของ “สื่อมวยไทย” ในปัจจุบัน 3. วิเคราะห์บทบาทของ “สื่อมวยไทย” ในปัจจุบัน ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร “ความเป็นไทย” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และแบ่งการวิเคราะห์ไว้ 2 แนวทางคือ 1. วิเคราะห์เชิงพัฒนาการ ใช้การวิเคราะห์เอกสาร และ 2. วิเคราะห์ภาคตัดขวาง ใช้การวิเคราะห์ด้วยบท โดยเก็บข้อมูล 4 กลุ่มแยกตามลักษณะของสื่อคือ 1) ภาพยนตร์ไทยเกี่ยวกับมวยไทย 2) การแข่งขันมวยไทยทางโทรทัศน์ 3) คลิปวิดีโอการแข่งขันมวยไทยจาก youtube.com และ 4) การแข่งขันมวยไทยที่เวทีมวยลุมพินี

ผลการวิจัยพบว่า

1. มวยไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันแบ่งได้ 4 ยุค คือ (1) ยุคนักรบ (2) ยุคนักรบพระราช (3) ยุคนักกีฬา และ (4) ยุคสินค้าและอัตลักษณ์ชาติ โดยแต่ละยุคสัมพันธ์กับบริบทสังคม ที่มีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาจากปัจจัยภายใน และภายนอกที่มีส่วนผลักดัน โดยยุคที่มวยไทยถูกใช้สร้างอัตลักษณ์ชาติตามแนวคิดตะวันตกคือ ยุคปัจจุบัน (ยุคสินค้าและอัตลักษณ์ชาติ)

2. "สื่อมวยไทย" ทั้ง 4 ประเภทมีระดับในการสร้างอัตลักษณ์ "ความเป็นชาติ" ต่างกัน มวยไทยที่ลุมพินีสร้าง "ความเป็นไทย" มากที่สุด ตามมาด้วยมวยไทยทางโทรทัศน์ ภาพยนตร์มวยไทย และคลิปมวยไทยใน youtube.com ขณะที่คลิปมวยไทยใน youtube.com สร้าง "ความเป็นอื่น" มากที่สุดตามมาด้วย ภาพยนตร์มวยไทย มวยไทยทางโทรทัศน์ และมวยไทยที่เวทีลุมพินี

3. บทบาทของมวยไทยต่อการสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” มี 5 บทบาทด้วยกันคือ (1) บทบาทแบบเดิมเพื่อ “บอกกับตัวเอง” (2) บทบาทเพื่อ “บอกกับคนอื่น” (3) บทบาทด้านเศรษฐกิจ (4) บทบาทในการสร้างอัตลักษณ์ “รสนิยมแบบไทยๆ” และ (5) บทบาทที่ “ปรับตัว” เพื่อปรับประสาน (articulation) เข้ากับความเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์

สาขาวิชา...นิเทศศาสตร์.....ลายมือชื่อนิสิต.....
ปีการศึกษา.....2554.....ลายมือชื่ออ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

##5085102828 : MAJOR COMMUNICATION ARTS

KEYWORD : MUAY THAI / THAINESS / OTHERNESS / NATIONAL IDENTITY

TIKAMPORN EIAMRERAI : COMMUNICATING NATIONAL IDENTITIES IN MUAY THAI. ADVISOR : ASSOC. PROF. KARNJANA KAEWTHEP, Ph.D, 372 pp..

Three objectives of this research project is to analyse the production process of nationalism in “Muay Thai” from the past to present, as well as to examine how “Muay Thai” communicate “Thai national identity” in contemporary society. Using a qualitative research methodology, two approaches are conducted, analyzing documents historically and investigating media texts cross-sectionally. The data collection includes not only “Muay Thai” matches from Lumpinee stadium, but also film texts, television sport programmes, and video clips on youtube.com, all of whose story is about “Muay Thai”.

The findings revealed that :

1. There were 4 historical phases of “Muay Thai” : (1) the Warrior era (2) the King’s Warrior era (3) the Sportman era and (4) the Commodization and National Identity, which have changed in accordance with social and cultural factors in each phase. Especially in the final phase of Commodization and National Identity, “Muay Thai” adopts the concept of “nationalism” from the West.

2. The construction of “Thai national identity” varies according to different “Media-Muay Thai”. The process of “Thainess” is most significantly constructed in Lumpinee stadium in relation to “Muay Thai” film texts, television sport programmes, and video clips on youtube.com. On contrary, the construction of “otherness” is most apparent in the case of video clips on youtube.com in comparison with film texts television sport programmes and Lumpinee stadium.

3. Five significant functions of Muay Thai in the construction of “Thai national identity” are to 1) ascribe “ourselves”, 2) generate “otherness”, 3) support creative economy, 4) construct the taste of Thai entertainment, and 5) articulate “Thainess” into the process of globalization.

Field of Study :.....Communication Arts..... Student’s Signature.....

Academic Year : .....2011..... Advisor’s Signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ ขอกราบขอบพระคุณ รศ.ดร. กาญจนา แก้วเทพ อาจารย์ที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ “อวยุทธ” ทางวิชาการให้ศิษย์อย่างเข้มแข็ง ให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือ และคอยเตือนเสมอว่า “หมัดหนักแค่ไหน ไม่สำคัญเท่ากับว่า ‘ลับ’ และ ‘รับ’ หมัดได้หนักขนาดไหน”

กราบขอบพระคุณ รศ.ดร. สมสุข หินวิมาน กรรมการ และอาจารย์ผู้เปิดโลกวิชาการให้กับผู้วิจัย ให้โอกาส และให้การสนับสนุนผู้วิจัยมาโดยตลอด

กราบขอบพระคุณ รศ.ดร. ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ และกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รศ.อวยพร พาณิช และอาจารย์ ดร. รัตนา โตสกุล ที่กรุณาสะดวกเวลาตรวจทาน แก้ไข ตั้งคำถาม และให้ข้อคิดจนวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วง

ขอบพระคุณการสนับสนุนทุนวิจัย ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช โครงการเมธีวิจัยอาวุโส สกว. ที่มี รศ.ดร.กาญจนา แก้วเทพ เป็นหัวหน้าโครงการ การสนับสนุนประสบการณ์ทางวิชาการจากสาขาไทยศึกษา มหาวิทยาลัยโอกินาวา ประเทศญี่ปุ่น โดย ศ.ดร. โนริยูกิ ชูซูกิ และความเอื้อเฟื้อจากมหาวิทยาลัยนเรศวร

ขอขอบพระคุณ คุณอาจินต์ ปัญจพรรค์ คุณศักดา วิมลจันทร์ คุณเอี่ยม พุ่มคำ คุณเชื้อชาย นิลกาญจน์ ขอบคุณ อ.จิ หญิง ย้อย บาส บิว รวมถึงเครือข่ายเมธีวิจัยอาวุโส สกว. ขอบคุณพี่ๆ น้องๆ อาจารย์ราม วัชรประดิษฐ์ ดร.ณัฐสุพงศ์ สุขโสด อาจารย์ธนพงษ์ ผลาจรศักดิ์ อ.พินา อ.เก๋ อ.จู อ.อ้อ และเพื่อนๆ ร่วมรุ่น อ.ก๊อบ อ.วิทย์ อ.เอ-ชาย อ.เอ-หญิง อ.เจี๊ยบ อ.เกด อ.เน คุณโก้ ขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่หอสมุดนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คุณอัญชลี ตุ่มทอง แห่งหอสมุดกลาง มศว. ประสานมิตร “พี่น้อง” แห่งหอสมุดวารสารศาสตร์ มธ.

สุดท้ายขอขอบคุณในความรัก ความอบอุ่น การดูแลเอาใจใส่จากครอบครัวของผู้วิจัย คุณนิภา น้องรอย และน้องเรียว เอี่ยมเรไร ที่เปี่ยมไปด้วยความเข้มแข็ง อดทน และพลังสร้างสรรค์ในการช่วยขับเคลื่อน “สิ่ง” ที่ไม่อาจสัมผัสได้ด้วยตา แต่รับรู้ได้ด้วยใจ ทำให้การเดินทางสายนี้มีความหมายอย่างยิ่ง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฐ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ที่มา และความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหานำการวิจัย.....	15
วัตถุประสงค์.....	16
ขอบเขตการวิจัย.....	16
นิยามศัพท์.....	17
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	18
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	19
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	20
แนวคิดเรื่องชาติ.....	20
แนวคิดอัตลักษณ์ความเป็นชาติ.....	27
แนวคิดการเล่าเรื่อง.....	32
แนวคิดสื่อสารการกีฬา.....	41
แนวคิดโครงสร้างนิยมเชิงกำเนิด.....	35
ทฤษฎีบทบาทหน้าที่.....	37
งานวิจัยไทยที่เกี่ยวข้อง.....	50
3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	64
การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์.....	65
การวิเคราะห์ภาคตัดขวาง.....	67

บทที่	หน้า
4	พัฒนาการมวยไทยยุคจารีต – ปัจจุบัน..... 77
	“มวยไทย” มรดกไทย หรือมรดกสุวรรณภูมิ? 79
	สรุปพัฒนาการมวยไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน..... 102
5	การสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” ในภาพยนตร์มวยไทย..... 105
	ภาพยนตร์เรื่อง “มวยไทยนายขนมต้ม” 106
	ภาพยนตร์เรื่อง “ไชยา” 125
	ภาพยนตร์เรื่อง “ขามูโรโยธยา” 141
	ภาพยนตร์เรื่อง “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” 157
	ภาพยนตร์เรื่อง “องค์บาก” 174
	สรุปการสร้าง “ความเป็นไทย” ในภาพยนตร์มวยไทย..... 189
6	การสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” ในรายการมวยไทยทางโทรทัศน์..... 193
	รายการมวยไทยช่อง 7 “มวยไทย 7 สี” 194
	รายการมวยไทย “ไทยไฟต์” 217
7	การสร้าง “ความเป็นไทย” ในคลิปมวยไทย youtube.com..... 238
	คลิป “Tae Kwon Do VS Muay Thai” 239
	คลิป “Muay Thai VS TKD” 247
	คลิป “Muay Thai Training-kicks” 255
	คลิป “Kickboxing K 1” 261
	คลิป “Muay Thai Deadly Skills” 270
8	การสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” ในการแข่งขันมวยไทยที่เวทีลุมพินี..... 280
	“ศึกลุมพินีแชมป์ชเวตกริกไกร” 281
9	บทบาทหน้าที่ “สื่อมวยไทย” 311
	บทบาทแบบเดิมเพื่อ “บอกกับตัวเอง” 312
	บทบาทเพื่อ “บอกกับคนอื่น” 320
	บทบาทด้านเศรษฐกิจ..... 322
	สร้างอัตลักษณ์ “รสนิยมแบบไทยๆ” 323
	บทบาทที่ “ปรับตัว” 327
10	สรุป และอภิปรายผล..... 330
	พัฒนาการมวยไทยกับ “ความเป็นชาติ” 331
	“ความเป็นไทย” ที่ “สื่อมวยไทย” สร้าง..... 334

การสร้าง “ความเป็นไทย” ผ่าน “สื่อมวยไทย”	337
แบบแผน “ความเป็นไทย” ใน “สื่อมวยไทย”	348
คุณลักษณะของ “สื่อมวยไทย” แต่ละประเภท	351
บทบาทหน้าที่ “สื่อมวยไทย”	353
อภิปรายผล	355
รายการอ้างอิง	366
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	372

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การเปรียบเทียบกระบวนการทัศน์การเล่าเรื่อง.....	33
2	สรุปบทบาทหน้าที่สื่อมวลชน.....	38
3	เปรียบเทียบประวัติศาสตร์การจัดเกม การแข่งขัน และกิจกรรมแข่งขันกีฬา.....	46
4	ตัวอย่างตารางบันทึกข้อมูลพัฒนาการมวยไทย.....	66
5	การแบ่งยุคมวยไทยยุคที่ 1.....	85
6	การแบ่งยุคมวยไทยยุคที่ 2.....	90
7	การแบ่งยุคมวยไทยยุคที่ 3.....	94
8	การแบ่งยุคมวยไทยยุคที่ 4.....	98
9	สรุปพัฒนาการมวยไทย.....	104
10	แนวโน้มภาพยนตร์ไทยหลัง พ.ศ.2540.....	105
11	โครงเรื่อง “มวยไทยนายขนมต้ม”	107
12	แก่นเรื่อง “มวยไทยนายขนมต้ม”	113
13	ตัวละคร “มวยไทยนายขนมต้ม”	116
14	ฉาก “มวยไทยนายขนมต้ม”	120
15	จุดยืนการเล่าเรื่อง “มวยไทยนายขนมต้ม”	122
16	“ความเป็นไทย” ใน “มวยไทยนายขนมต้ม”	123
17	โครงเรื่อง “ไชยา”	126
18	แก่นเรื่อง “ไชยา”	132
19	ตัวละคร “ไชยา”	135
20	ฉาก “ไชยา”	137
21	จุดยืนการเล่าเรื่อง “ไชยา”	139
22	“ความเป็นไทย” ใน “ไชยา”	140
23	โครงเรื่อง “ซามูไรอโยธยา”	142
24	แก่นเรื่อง “ซามูไรอโยธยา”	148
25	ตัวละคร “ซามูไรอโยธยา”	151
26	ฉาก “ซามูไรอโยธยา”	153
27	จุดยืนการเล่าเรื่อง “ซามูไรอโยธยา”	155

ตารางที่	หน้า
28	“ความเป็นไทย” ใน “ซามูไรอโยธยา”..... 156
29	โครงเรื่อง “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” 158
30	แก่นเรื่อง “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” 165
31	ตัวละคร “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” 168
32	ฉาก “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” 170
33	จุดยืนการเล่าเรื่อง “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” 171
34	“ความเป็นไทย” ใน “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” 173
35	โครงเรื่อง “องค์บาก” 174
36	แก่นเรื่อง “องค์บาก” 180
37	ตัวละคร “องค์บาก” 182
38	ฉาก “องค์บาก” 184
39	จุดยืนการเล่าเรื่อง “องค์บาก” 185
40	“ความเป็นไทย” ใน “องค์บาก” 186
41	การเน้นประเด็นนำเสนอภาพแทน “ความเป็นไทย” ในภาพยนตร์มวยไทย..... 192
42	โครงเรื่อง “มวยไทย 7 สี” 195
43	แก่นเรื่อง “มวยไทย 7 สี” 206
44	ตัวละคร “มวยไทย 7 สี” 207
45	ฉาก “มวยไทย 7 สี” 212
46	จุดยืนการเล่าเรื่อง “มวยไทย 7 สี” 213
47	“ความเป็นไทย” ใน “มวยไทย 7 สี” 215
48	โครงเรื่อง “ไทยไฟต์” 218
49	แก่นเรื่อง “ไทยไฟต์” 225
50	ตัวละคร “ไทยไฟต์” 227
51	ฉาก “ไทยไฟต์” 230
52	จุดยืนการเล่าเรื่อง “ไทยไฟต์” 232
53	“ความเป็นไทย” ใน “ไทยไฟต์” 235
54	การเน้นประเด็น “ความเป็นไทย” ในรายการมวยไทยทางโทรทัศน์..... 236
55	โครงเรื่องคลิป “Tae Kwon Do VS Muay Thai” 239
56	แก่นเรื่องคลิป “Tae Kwon Do VS Muay Thai” 242

ตารางที่	หน้า
57	ตัวละครคลิป “Tae Kwon Do VS Muay Thai” 243
58	“ความเป็นไทย” ในคลิป “Tae Kwon Do VS Muay Thai” 246
59	โครงเรื่องคลิป “Muay Thai VS TKD” 248
60	แก่นเรื่องคลิป “Muay Thai VS TKD” 250
61	ตัวละครคลิป “Muay Thai VS TKD” 251
62	“ความเป็นไทย” ในคลิป “Muay Thai VS TKD” 254
63	โครงเรื่องในคลิป “Muay Thai Training-kicks” 255
64	แก่นเรื่องในคลิป “Muay Thai Training-kicks” 257
65	ตัวละครในคลิป “Muay Thai Training-kicks” 258
66	“ความเป็นไทย” ในคลิป “Muay Thai Training-Kicks” 260
67	โครงเรื่องในคลิป “Kickboxing K 1” 262
68	แก่นเรื่องในคลิป “Kickboxing K 1” 265
69	ตัวละครในคลิป “Kickboxing K 1” 266
70	“ความเป็นไทย” ในคลิป “Kickboxing K 1” 269
71	คลิป “Muay Thai Deadly Skills” 270
72	แก่นเรื่องในคลิป “Muay Thai Deadly Skills” 272
73	แก่นเรื่องในคลิป “Muay Thai Deadly Skills” 274
74	“ความเป็นไทย” ในคลิป “Muay Thai Deadly Skills” 277
75	การเน้น “ความเป็นไทย” ในคลิปมวยไทย..... 278
76	โครงเรื่องมวยเวทีลุมพินี..... 283
77	แก่นเรื่องมวยเวทีลุมพินี..... 296
78	ตัวละครมวยเวทีลุมพินี..... 300
79	ฉากมวยเวทีลุมพินี..... 305
80	จุดยืนการเล่าเรื่องมวยเวทีลุมพินี..... 307
81	“ความเป็นไทย” ในรายการมวยไทย “ลุมพินี” 307
82	การเน้น “ความเป็นไทย” ในรายการมวยไทยที่สนามมวยลุมพินี..... 309
83	สรุปบทบาทหน้าที่ของ “สื่อมวยไทย” 312
84	เปรียบเทียบ “สื่อสัญลักษณ์” ในการสร้าง “ความเป็นไทย” 335
85	แบบแผน “ความเป็นไทย” ในสื่อต่าง ๆ..... 350

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ภาพหน้า 1 หนังสือพิมพ์เดลีมิเรอร์”	8
2	การ์ตูนล้อเลียนจากหนังสือพิมพ์เดอะซัน.....	9
3	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	19
4	ภาพวาดแสดงการชกมวยหน้าพระที่นั่งจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัชกาลที่ 4.....	84
5	ใบปิดภาพยนตร์เรื่อง “มวยไทยนายขนมต้ม”	115
6	ใบปิดภาพยนตร์เรื่อง “ไชยา”	134
7	ใบปิดภาพยนตร์เรื่อง “ซามูไรอโยธยา”	150
8	ใบปิดภาพยนตร์เรื่อง “Beautiful Boxer”	166
9	ใบปิดภาพยนตร์เรื่อง “องค์บาก”	181
10	ภาพมุมกว้างภายในสนามมวยช่อง 7 สี.....	196
11	ภาพมุมกว้างภายในสนามมวยช่อง 7 สี.....	196
12	พิธีกรรมการไหว้ครูก่อนชก.....	199
13	การถอดมงคลนักมวยโดยหัวหน้าค่าย.....	199
14	การไหว้ครูของชัชชัย ส.สุนนทชัย.....	203
15	มาประลอง แสงจันทร์ขอนแก่น.....	203
16	แพทย์สนามมาดูแลแตกของนักมวย.....	204
17	ผู้พากย์แสดงหยดเลือดที่เปื้อนบนกระดาด.....	204
18	บรรดาตัวแทนสินค้าห้างร้านที่ให้การสนับสนุนเงินรางวัลนักมวย.....	205
19	ผู้พิการทางสายดาหญิง-ชายให้ความสนใจเข้าฟัง (มวย) ที่สนามช่อง 7 สี.....	210
20	ผู้พิการทางสายดาหญิง-ชายให้ความสนใจเข้าฟัง (มวย) ที่สนามช่อง 7 สี.....	210
21	นักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาชมมวยไทยที่ช่อง 7 สีทุกสัปดาห์.....	211
22	นักท่องเที่ยวต่างชาติ.....	211
23	บรรยากาศ “ไทยไฟต์” จากมุมกว้าง.....	219
24	บรรยากาศก่อนการชกยกแรก.....	219
25	ฉากแนะนำตัวนักมวย.....	220
26	การถวายความเคารพพระพระบรมฉายาลักษณ์.....	220
27	บัวขาวไหว้ครู.....	223

ภาพที่		หน้า
28	ผู้สนับสนุนถอดมวงคลให้บัวขาว.....	223
29	มาเบล คู่ชกจากแคเมอรูนถูกกรรมการนับ 8.....	223
30	บัวขาวชนะคะแนน.....	223
31	แฟนมวยที่เข้ามาชูป้ายเชียร์บัวขาวในการแข่งขัน “ไทยไฟต์”.....	232
32	ภาพไอคอนคลิป “Tae Kwon Do VS Muay Thai”	242
33	ภาพไอคอนคลิป “Muay Thai VS TKD”	250
34	ภาพไอคอนคลิป “Muay Thai Training-kicks”	257
35	ภาพไอคอนคลิป “Kickboxing K 1”	265
36	ภาพไอคอนคลิป “Muay Thai Deadly Skills”	273
37	ใบปิดโฆษณาการแข่งขันชกมวยศึก “ลุมพินีแชมเปียนเกริกไกร” เมื่อ 6 ก.ย.54	282
38	ภาพจำลองสนามมวยลุมพินี.....	287
39	“โพย” หรือคู่มือประกอบการเล่นพนันมวย.....	297
40	ปกนิตยสาร “มวยสยาม” ขึ้นภาพปกศึก “ลุมพินีแชมเปียนเกริกไกร”.....	298
41	คัตเอาต์โฆษณาการแข่งขันมวยรายการ “ศึกลุมพินีแชมเปียนเกริกไกร”.....	299
42	คุณลักษณะของ “ลือมวยไทย” แต่ละประเภท.....	251

บทที่ 1

บทนำ

ที่มา และความสำคัญของปัญหา

การนิยาม “ความเป็นไทย” (Thainess) ในงานวิจัยด้านสื่อสารการกีฬาส่วนใหญ่ระบุไปในทิศทางเดียวกันว่า มวยไทยคือภาพที่เมื่อหลับตาแล้วจินตนาการเห็น “ความเป็นไทย” ได้ชัดเจนที่สุดไม่ว่า “ความเป็นไทย” จะมีความหมายคลุมเครือเพียงใดแต่หากเอ่ยถึงแล้วโอกาสที่ความหมายจะผิดเพี้ยนไปเป็นของ “ชาติอื่น” หรือ “ไม่เป็นไทย” (un-Thai) นั้นน้อยมาก ส่วนหนึ่งคงเป็นเพราะมีคำว่า “ไทย” ระบุชื่อรัฐ-ชาติ (nation-state) กำกับความชัดเจนต่อท้ายคำว่า “มวย” นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงรูปแบบ รหัส และเนื้อหาต่าง ๆ ที่ปลูกฝังการรับรู้ในชีวิตประจำวัน (everyday life) ผ่านสื่อต่างๆ โดยเฉพาะสื่อมวลชนจนกลายเป็นจิตสำนึก (conscious) ของคนไทยไม่ต่างไปจากการทำหน้าที่ผลิตซ้ำ “ความเป็นไทย” ของสื่อที่คุ้นเคยอย่าง เพลงชาติไทย หรือธงชาติไทย

เพราะเหตุใดวิทยานิพนธ์นี้จึงเลือกศึกษาประเด็นความเป็นชาติผ่านศิลปะการต่อสู้ประจำชาติที่คนไทยเรียกว่า “มวยไทย”?

ก่อนตอบคำถามดังกล่าว ผู้วิจัยขอกล่าวถึงความสำคัญของประเด็นการศึกษาการสื่อสารความเป็นชาติผ่านสิ่งที่เรียกว่า “สื่ออัตลักษณ์” (identity marker) ที่งานวิจัยของไทยจำนวนหนึ่งเรียกว่า “สื่อสัญลักษณ์” และอธิบายว่า มนุษย์จะสื่อความหมายผ่าน “สัญลักษณ์” (symbol) เช่น ตรา เครื่องหมาย หรือสัญญาณต่างๆ เพราะมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกันอยู่ตลอดเวลา “สัญลักษณ์” จึงมีบทบาทอย่างมากในสังคมมนุษย์จากอดีตถึงปัจจุบัน โดยในยุคแรกๆ สัญลักษณ์แสดงบทบาทสำคัญทางด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และสุนทรียศาสตร์ กระทั่งสังคมมนุษย์พัฒนา และโครงสร้างหน้าที่ภายในสังคมเริ่มมีความสัมพันธ์สลับซับซ้อนจึงทำให้สัญลักษณ์ในศาสตร์แขนงต่าง ๆ ขยายตัวออกไป และมีความสำคัญมากขึ้น “สัญลักษณ์” จึงถูกกำหนดให้เป็นเครื่องหมายเพื่อการสื่อแทนสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งรูปธรรม และนามธรรม เพื่อใช้สื่อสารความคิดความหมายเพื่อให้ “ง่าย” ต่อการเข้าใจ และจดจำ (มานิตย์ นวลละออง, 2540: 3)

จากนิยามดังกล่าว “สัญลักษณ์” จึงมีเป้าหมายสำคัญเพื่อใช้แทนความหมายของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อมุ่งให้เกิดความเข้าใจในความหมายอย่างเดียวกัน ซึ่งจำเป็นต้องใช้ความคิด และจิตสำนึกของมนุษย์เพื่อสร้าง “ภาพในใจ” (image mentale) ให้เกิดขึ้น ดังนั้นสัญลักษณ์จึงเกี่ยวพันโยงใยอยู่กับจิตใจ อารมณ์ และความรู้สึกของมนุษย์โดยตรง กล่าวคือสัญลักษณ์ทำหน้าที่ผลิต “คติความเชื่อ” (myth) ให้กับมนุษย์ในด้านต่าง ๆ ทำให้มนุษย์เรายึดถือ และ “เชื่อ” สัญลักษณ์นั้นอย่างปราศจากข้อสงสัย อีกทั้งยังมีการถ่ายทอดสืบต่อกันไปยังรุ่นลูกรุ่นหลาน ซึ่งการเข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ในลักษณะคติความเชื่อนี้จะเป็นเครื่องค้ำจุนให้สังคมสามารถธำรงอยู่ได้ในทิศทางที่พึงปรารถนา (มานิตย์ นवलละอ, 2540: 3)

งานวิจัยทางด้านรัฐศาสตร์ ไทยศึกษา สังคมวิทยา และประวัติศาสตร์ที่ศึกษาสื่อสัญลักษณ์ประเภทวัตถุที่ดูเหมือนกัน ๆ เฉย ๆ (static) เช่น ธงชาติไทย (ชนิดา พรหมพยัคฆ์ เผือกสม, 2546) อนุสาวรีย์ (พิบูล หัตถกิจโกศล, 2527) ตราไปรษณียากร (สมบัติ จันทร์วงศ์) และเพลงราชการ (นฤมล ทับจุมพล, 2532) ได้พิสูจน์ให้เห็นมาแล้วว่า “สัญลักษณ์” ดังกล่าวถูกใช้เพื่อสร้างความหมาย “ความเป็นชาติ” เพื่อปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองหรือลัทธิ “ชาตินิยม” บางระบอบ เช่น ราชอาณาจักรไทย หรือประชาธิปไตยได้อย่างมีพลัง โดยเฉพาะช่วงที่ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย หรืออีกนัยหนึ่งจาก “รัฐสมบูรณาญาสิทธิราช” มาเป็น “รัฐชาติไทย” เมื่อ พ.ศ. 2475 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่นิยมศึกษากันอย่างมาก เนื่องจากเป็นยุคที่มีกระบวนการสร้าง “ชาติ” (nation) อย่างเข้มข้นที่สุดยุคหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม ความหมายที่ถูกสร้างขึ้นโดยชนชั้นนำของรัฐก็มิได้ปราศจากการต่อสู้แข่งขัน หรือทำทายจากกลุ่มอื่นๆ ซึ่งข้อค้นพบจากงานที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงข้างต้นต่างชี้ให้เห็นว่าความหมายที่สื่อสารผ่านสัญลักษณ์เหล่านี้มีปฏิสัมพันธ์เชื่อมโยงอยู่กับบริบทสังคม ความหมายที่สร้างขึ้นในยุคสมัยหนึ่งจึงไม่หยุดนิ่ง คงที่ และตายตัว แต่แปรเปลี่ยนไปตามปฏิสัมพันธ์ที่ซับซ้อนในสังคม เช่น ในยุครัฐจารีต (สุโขทัย อยุธยา รัตนบุรี) มวยไทยเคยเป็น “ของสูง” มาก่อน และอยู่ในสถานะ “ศาสตร์แห่งการต่อสู้” ของชนชั้นสูงที่พระมหากษัตริย์ ขุนนาง และชนชั้นนำต้องชวนชายศึกษาหาความรู้ เพื่อก้าวขึ้นเป็นผู้นำนักรบ เนื่องจากเป็นยุคสมัยที่บ้านเมืองเผชิญสงครามสม่ำเสมอ จนเมื่อภาวะการทำสงครามกับเพื่อนบ้านหมดไปมวยไทยก็ค่อยๆ แปรเปลี่ยนสถานภาพไปเป็น “การละเล่น” “การแสดง” หรือ “มหรสพ” เพื่อให้เจ้านายชั้นสูงและประชาชนทั่วไปชม

ขณะที่ชนชั้นสูงเลิกเล่นและไม่ศึกษาเพราะเริ่มไปให้ความสำคัญกับกีฬาสมัยใหม่ที่นำเข้ามาจากตะวันตก เช่น ฟุตบอล รักบี้ หรือโปโล จึงทำให้มวยไทยไม่ใช่ “ของสูง” อย่างที่เคยเป็นอีกต่อไป และแม้ชนชั้นสูงจะยังให้ความสนใจติดตามชมแต่ก็ไม่พบว่ามิชนชั้นสูงหันกลับมาฝึกหัดชกมวยไทยกันอีกเลย (โพธิ์สวัสดิ์ แสงสว่าง, 2522; ชัชชัย โกมารทัต, 2525)

ดังนั้นในงานศึกษานี้ผู้วิจัยจึงพิจารณาว่า “สัญลักษณ์” หมายถึง “สื่ออัตลักษณ์” / “เครื่องหมายอัตลักษณ์” (identity marker) หรือ “สื่อสัญลักษณ์” (symbolic marker) ที่ชนชั้นนำหรือผู้มีอำนาจพยายามจะใช้สื่อความหมายบางอย่างเพื่อระบุคุณลักษณะเฉพาะที่หมายรู้ (identify) และทำความเข้าใจความหมายร่วมกัน (shared meaning) ของกลุ่มคน ชุมชน หรือ “ชาติ” เดียวกันเท่านั้น (Woodward, 1997) และใช้จุดยืนของสำนักวัฒนธรรมศึกษา (Cultural Study) ที่เชื่อว่าสัญลักษณ์ เครื่องหมาย หรือวัตถุใดๆ ก็ตามไม่ได้มีความหมายในตัวเอง หากแต่เป็นความหมายที่ถูกประกอบสร้างขึ้น ดังนั้นความหมายในนิยามดังกล่าวจึงไม่หยุดนิ่ง เปลี่ยนแปลงและปรับเปลี่ยนได้ (dynamic/articulate) ขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมในแต่ละยุคสมัยเป็นกรอบหรือมุมมองหลักในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า “สื่อสัญลักษณ์” ที่เคยมีการศึกษากันมาแล้วล้วนเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่ถือกำเนิดจากภายนอกวัฒนธรรมไทยเกือบทั้งสิ้น โดยเริ่มจากชนชั้นนำไทยในอดีตเลือกหยิบยืมจากวัฒนธรรมตะวันตก และนำมาปรับประยุกต์เพื่อใช้ในสังคมไทย กล่าวอีกนัยหนึ่ง สื่อสัญลักษณ์ที่ใช้ศึกษาอุดมการณ์ “ความเป็นชาติ” หรือ “ความเป็นไทย” ก่อนหน้านี้เน้นที่การสร้างความทันสมัย (modernization) จึงเป็นประเด็นคำถามตามมาว่า เพราะเหตุใดในระยะเวลา 6 ทศวรรษที่ผ่านมา ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง มวยไทยจึงถูกรัฐชาติไทย (สมัยใหม่) เลือกหยิบมาใช้เป็นอัตลักษณ์ชาติเพื่อสื่อสาร “ความเป็นไทย” ทั้งที่มวยไทยยังติดภาพของความ “ล้าหลัง” และ “ป่าเถื่อน”? รัฐบาลไทยสร้างความหมายใดให้กับมวยไทย และทำได้อย่างไร? มวยไทยมีบทบาทในการสื่อ “ความเป็นไทย” ได้ทรงพลังดังเช่น “สื่อสัญลักษณ์” ที่ทันสมัยแบบอื่นๆ หรือไม่? ทำได้หรือไม่? อย่างไร? และทำไมงานวิจัยเรื่องความเป็นชาติส่วนใหญ่จึงให้ความสนใจศึกษาช่วงที่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครอง?

ประเด็นคำถามดังกล่าวช่วยจุดประกายความสนใจของผู้วิจัยในการศึกษาวิเคราะห์มวยไทยในฐานะ “เครื่องหมายอัตลักษณ์” ที่มีคุณลักษณะ “ความเป็นไทย” เชิงวัฒนธรรมที่อยู่คู่สังคมไทย

มานานหลายร้อยปี หรืออย่างน้อยที่สุดมวยไทยก็เป็น “สื่อสัญลักษณ์” ที่ยืนยาวเก่าแก่กว่าสื่ออื่นๆ ที่กล่าวถึงข้างต้น มีกรรอก หรือต้นกำเนิดจากวัฒนธรรมของตัวเอง แม้ในยุคสมัยใหม่ที่ “ความเป็นไทย” ในมวยไทยได้เปิดรับปรับประสาน (open Thainess) สิ่งใหม่ๆ ให้เข้ากับรูปแบบวัฒนธรรมจากตะวันตกหรือรูปแบบของกีฬาสากล เช่น นวม เวที กติกา หรือกรรมการ แต่มวยไทยก็ยังคงรักษาคุณลักษณะ “ความเป็นไทย” หลายอย่างที่โดดเด่นและสำคัญเอาไว้ได้อย่างเหนียวแน่น โดยเฉพาะการไหว้ครู และการใช้ศอกเป็นอาวุธ

อย่างไรก็ตาม มีงานที่ศึกษามวยไทยในแง่มุมต่างๆ มาบ้างแล้วซึ่งช่วยเปิดมุมมอง เสนอผลลัพธ์ ผลสืบเนื่อง และผลกระทบที่แตกต่างออกไป เช่น งานด้านเศรษฐศาสตร์ก็ให้เห็นมิติทางเศรษฐกิจ และการตลาด เป็นต้น ทว่าในทัศนะของผู้วิจัยมวยไทยควรได้รับการศึกษาวิจัยมากกว่าที่ผ่านมาโดยเฉพาะประเด็นการสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” ในมุมมองด้านการสื่อสาร ทั้งนี้เพราะคุณภาพของการสื่อสารไม่เพียงเผยให้เห็นถึงกระบวนการคิดตั้งรหัสความหมายของ “ความเป็นไทย” แต่ยังช่วยให้มองเห็นมิติบทบาทหน้าที่ และผลกระทบที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน รวมถึงได้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้คน (นายสนาม โปรโมเตอร์ นักมวย เจ้าของค่าย ผู้ฝึกสอน พี่เลี้ยง ผู้ชม ฯลฯ) ที่ร่วมกันสร้างความหมายของ “ความเป็นไทย”

ผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการตั้งประเด็นคำถามว่า จากอดีตถึงปัจจุบันมวยไทยมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทสังคมไทยอย่างไร? โดยศึกษาวิเคราะห์พัฒนาการของมวยไทยตั้งแต่ยุคจารีตเป็นต้นมา

ขณะที่ผู้วิจัยมีสมมติฐานเบื้องต้นต่อมวยไทยในปัจจุบันว่า ภายใต้วาทกรรมรัฐชาติไทยมวยไทยเป็นเรื่องการประกอบสร้าง โดยเฉพาะการผลิต/ผลิตซ้ำ และนำเสนอข่าวสารมวยไทยของสื่อมวลชนไทยที่มักจะให้เห็นการเชื่อมโยงข่าวสารมวยไทยให้เข้ากับ “ความเป็นไทย” อยู่เสมอ เช่น ข่าวการแข่งขัน “ทีมมวยไทยปะทะฮอลแลนด์” ที่มีนัยบ่งบอกการเผชิญหน้ากันของ 2 ชาติ หรือการปล่อยข่าวว่า สมรักษ์ คำสิงห์ อดีตนักมวยไทยชื่อดังเจ้าของเหรียญทองมวยสากลสมัครเล่นโอลิมปิกเหรียญแรกของไทยตอบรับคำท้าชกในแบบมวยไทยจาก “ฌอง โคลด แวน แดมม์” คาราดังฮอลลีวูด (ไทยรัฐ, 17 พ.ค.2553, 21.) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความน่าสนใจของมวยไทยในสายตา “คนอื่น” โดยเฉพาะชาวต่างชาติที่มีชื่อเสียงระดับโลก

ในกรณีของสมรักษ์ คำสิงห์ อาจพิจารณาการสร้าง “ความเป็นไทย” ได้ในหลากหลายประเด็น เช่น “ความเป็นไทย” ที่ต้องปะทะหรือเผชิญหน้ากับกระแสโลกาภิวัตน์ เพราะในความเป็น

จริงแล้วยังมีนักมวยไทยอีกหลายคนที่ยกมวยไทยเก่งกว่าอเมริกัน ทว่าสื่อมวลชนเลือกที่จะนำเสนอเรื่องราวของอเมริกันอย่างต่อเนื่อง ไซ้หรือไม่ว่าเป็นเพราะความสำเร็จในระดับโลกาภิวัตน์ของอเมริกัน คำสิงห์ นับตั้งแต่คว้าเหรียญทองโอลิมปิก เกมส์ ซึ่งเปรียบได้กับการนำพาประเทศชาติก้าวไปสู่ความสำเร็จในเวทีระดับโลก?

ข้อสังเกตคือ กลยุทธ์การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับมวยไทยเป็นรูปแบบของชนชั้นล่างที่ไม่อาจสร้างผ่านการรับรู้โดยคนไทยใน แต่ต้องให้รับรู้จากภายนอกคือจากสายตาดาวต่างชาติ หรือ “ฝรั่ง” ตะวันตก ซึ่งเป็นกลยุทธ์ในการเพิ่มมูลค่าของวัฒนธรรมชนชั้นล่างเกือบทุกอย่าง

เมื่อการสร้าง “ความเป็นไทย” ในมวยไทยทำได้มากมายหลากหลายขนาดนี้ เพราะเหตุใดมวยไทยที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานมีมาก่อนเพลงชาติไทย และธงชาติไทยจึงเพิ่งจะได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐและสถาบันอื่นๆ ให้เป็นเครื่องหมายบ่งชี้อัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” เมื่อ 6 ทศวรรษที่ผ่านมา?

เช่นเมื่อปี พ.ศ. 2553 ที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.) ได้ประกาศขึ้นทะเบียนให้ “มวยไทย” เป็นหนึ่งใน “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ” ในสาขาภูมิปัญญากีฬาไทย ซึ่งหมายความว่านับจากนี้ไป มวยไทยจะได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด และเต็มที่จากภาครัฐ หลังจากที่กว่าสองทศวรรษที่ผ่านมา เอกชน และหน่วยงานต่างๆ ดันตัวกับการใช้ “สื่อมวยไทย” ในการประชาสัมพันธ์บริษัทและสินค้าของตัวเองไปพร้อมๆ กับความรู้สึที่ได้มีส่วนร่วมสร้างชาติ หรือ “ความเป็นไทย”

ความนิยม “มวยไทย”

มวยไทยนับเป็นศิลปศาสตร์การต่อสู้ที่มีชื่อเสียงชนิดหนึ่ง ที่อาจกล่าวได้ว่าชาวไทย “ทุกคน” รู้จักมวยไทยเป็นอย่างดี ขณะที่ชาวต่างชาติทั่วโลกต่างก็ให้ความสนใจ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยว ดังจะพบว่าหนังสือนำเที่ยวเมืองไทยเกือบทุกเล่ม จะแนะนำว่าหนึ่งในสถานที่ที่น่าท่องเที่ยวที่สุดของเมืองไทยเมื่อเดินทางมาถึงก็คือ การไปชมการแข่งขันชกมวยไทยที่เวทีมาตรฐานของกรุงเทพ (ราชดำเนิน และลุมพินี)

ในปัจจุบันมีค่ายมวยไทยอยู่ทุกทวีปทั่วโลก ไม่เว้นแม้แต่ทวีปแอฟริกา นักมวยไทยหลายคนเมื่อเลิกชกแล้วก็ไปเป็นครูฝึกสอนมวยไทยอยู่ในต่างประเทศ (ไทยประกันชีวิต, 2545: 2) โดยคาดกัน

ว่า “...ค่ายมวยไทยที่มีอยู่ทั่วโลกน่าจะมีตัวเลขที่ไม่น้อยกว่า 2 แสนค่าย” (วารสารเศรษฐกิจและสังคม 2547: 62) หรือบริษัทรถยนต์ญี่ปุ่นแห่งหนึ่งก็ร่วมขานรับ โดยเปิดโครงการประกวด “นาฏมวยไทย”^{*} และจัดการแข่งขันชกมวยไทยรอบพิเศษภายใต้โครงการ “รักษาดี รักษาดีมวยไทย”

ขณะที่สถาบันการพลศึกษา และกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้จัดทำหลักสูตรมาตรฐานศิลปะมวยไทย 9 ชั้นขึ้นมาเพื่อให้มีการเรียนศิลปะมวยไทยอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่ขั้นต้นหรือขั้นที่ 1 - สายขาว จนถึงขั้นที่ 9 - สายดำ เพื่อเน้นให้ผู้เรียนสัมผัสคุณค่าของศิลปะมวยไทยผ่านรูปแบบการเรียนการสอนหรือหลักสูตรที่มีมาตรฐานชัดเจน โดยจะนำไปใช้ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน ครอบคลุมทุกกลุ่มคน รวมทั้งชาวต่างชาติทั่วโลกสามารถเรียนตามระบบนี้ได้ เป็นการเผยแพร่ศิลปะมวยไทยตามมาตรฐานสากล ถูกต้องตามระบบ และเป็นของไทยแท้จริง (สถาบันการพลศึกษา, 20 มกราคม 2555: แหล่งที่มา www.ipe.ac.th) ซึ่งการเรียนวิชามวยไทยของไทยแต่เดิมนั้นเรียนจากครูมวยอย่างค่อยเป็นค่อยไป ความรู้อยู่ที่ครูจะคอยพรีสอนอบรมในลักษณะที่เรียกว่า “ปล้ำตัวแต่น้อยดีกว่าหักโหม” (เขตร ศรียาภักย์, 2550: 27)

หรือกรณีที่การกีฬาแห่งประเทศไทย (กกท.) ในฐานะองค์กรกีฬาของชาติในฐานะภาครัฐที่ลงนามบันทึกช่วยจำ (MOU) ร่วมสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง^{**} ทำโครงการ “จัดทำหลักสูตรแม่ไม้มวยไทยและวิจัยเกี่ยวกับมวยไทย” เพื่อเป็นการพัฒนามวยไทยให้ก้าวไปสู่ระดับสากล โดยการว่าจ้าง มรภ.หมู่บ้านจอมบึงทำวิจัยประวัติความเป็นมาของมวยไทย และพิพิธภัณฑสถานมวยไทย และที่สำคัญคือมีแผนการที่จะนำมวยไทยกีฬาประจำชาติออกไป “โรคโชว์” หรือสาธิตให้ทั่วทุกทวีปของโลก (การกีฬาแห่งประเทศไทย, มกราคม 2552: 54-56) อย่างไรก็ตามหลักสูตรมวยไทยศึกษาของ มรภ.หมู่บ้านจอมบึงนั้นเพิ่งจะเป็นรูปเป็นร่างขึ้นเมื่อ 5-6 ปีที่ผ่านมาเอง ซึ่งเป็นความตั้งใจของภาครัฐที่ต้องการจะยกระดับสถานภาพของกีฬามวยไทย ขณะที่ในการประชุมของคณะกรรมการบริหารสมาคมสหพันธ์กีฬาสากลเมื่อวันที่ 7 เมษายน 2549 ที่กรุงโซล ประเทศเกาหลีใต้ได้มีการพิจารณาให้กีฬา “มวยไทย” เป็นหนึ่งในชนิดกีฬาสากลที่มีสมาชิกภาพอย่างถาวร และ “...ทำให้กีฬามวยไทยในวงการกีฬาระดับนานาชาติไม่ว่าจะเป็นซีเกมส์ เอเชีย

^{*} การเดินเป็นกลุ่มคล้ายแอโรบิกแดนซ์ผสมเชียร์ลีดเดอร์โดยการประยุกต์ใช้ลีลามวยไทยเป็นองค์ประกอบหลัก

^{**} มรภ.หมู่บ้านจอมบึง เป็นสถาบันแห่งเดียวในประเทศไทยที่เปิดหลักสูตรวิทยาลัยมวยไทยศึกษา ดำเนินงานมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ในระดับปริญญาตรี ประกาศนียบัตรบัณฑิต ปริญญาโท และมีถึงปริญญาเอก

อินดอร์เกมส์ หรือการแข่งขันกีฬาระดับโลกจะไม่ใช้คำว่า ‘มวย’ เฉย ๆ แต่จะใช้คำว่า ‘มวยไทย’ ในอนาคตผู้เกี่ยวข้องจะพยายามผลักดันให้มวยไทยถูกบรรจุเข้าชิงชัยในโอลิมปิก เกมส์ ต่อไป” (มติชน, 8 เมษายน 2549: 31)

จึงอาจกล่าวได้ว่ามวยไทยเป็นจุดเปลี่ยนทางความคิดของชนชั้นนำไทยจากแต่เดิมที่พยายามจะมองออกไปนอกสังคมตัวเอง (look outside) โดยเฉพาะการมองไปที่สังคมตะวันตกเพื่อแสวงหาความทันสมัย และความศิวิไลซ์ (civilization) พวกเขาเริ่มหันกลับมามองสังคมตัวเอง (look inside) และพบว่ามวยไทยเป็น “สื่ออัตลักษณ์” ที่มีคุณลักษณะพิเศษหากได้รับการปรับประยุกต์ (articulate) ให้มีความทันสมัย หรือศิวิไลซ์ขึ้น โดยผ่านกระบวนการสื่อสารหรืออีกนัยหนึ่งคือปฏิบัติการทางสังคมบางอย่าง (social practices) เช่น การกำหนดกฎกติกา มาตรฐานความปลอดภัยเพื่อยกระดับความเป็นอารยะ หรือทำให้เป็นกีฬาที่มีมาตรฐานสากล (sportization) เสียก่อน

จากสถานการณ์ และความเคลื่อนไหวต่างๆ เกี่ยวกับมวยไทยที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับ “ความเป็นไทย” ดังกล่าว มีข้อสังเกตด้านหนึ่งจากนักวิชาการที่สนใจเรื่องความเปลี่ยนแปลงของโลก และสังคม โดยเฉพาะนักทฤษฎีด้านโลกาภิวัตน์ที่อธิบายว่าการเปลี่ยนแปลงในระดับโลกนั้นเป็นพัฒนาการของยุคปลายสมัยใหม่ที่สถาบันต่างๆ ในโครงสร้างสังคมแบบเก่า เช่น รัฐ-ชาติ และชุมชนแบบดั้งเดิมเริ่มแยกย่อยแตกสลายจนทำให้ชีวิตทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองเปลี่ยนแปลงไปในอัตราที่รวดเร็วและรุนแรงทั้งในระดับการผลิต และการบริโภค จนนำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ร่วมแบบใหม่ (new shared identities) เช่น กลุ่มสตรีนิยม คนผิวดำ คนท้องถิ่น สมัชชาคนจน คนพิการ ฯลฯ โลกาภิวัตน์จึงมีส่วนอย่างสำคัญในการดึงอัตลักษณ์แบบเก่าออกมาจากชุมชนพื้นที่เดิม ๆ และนำไปสู่การปรับตัวขนานใหญ่ ด้านหนึ่งจึงทำให้เกิดอัตลักษณ์แบบใหม่ ขณะที่อีกด้านหนึ่งก็มีส่วนสนับสนุนให้ชาติ และชุมชนแบบเดิมแข็งแกร่งมากขึ้นด้วย (Woodward, 1997: 16)

อย่างไรก็ตามความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นเพียงขอบเขตระดับชาติ หรือระดับโลกเท่านั้น แต่ยังเกิดในระดับชุมชนและระดับปัจเจกบุคคลด้วย ซึ่ง Ernesto Laclau (อ้างใน Woodward, 1997: 21) อธิบายว่าเป็นเพราะกลไกการขับเคลื่อนโลกในยุคหลังสมัยใหม่นั้นขาดแกนหลัก หรือศูนย์กลางที่ชัดเจนในการสร้างและรักษาอัตลักษณ์ให้หยุดนิ่ง ขณะที่ยังมีอีกหลายแกน หรือหลายศูนย์กลางที่มีส่วนในการสร้างอัตลักษณ์ใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นอย่างไม่รู้จบ โดยศูนย์กลางหนึ่งที่ถูกแทนที่ก็คือชนชั้นทางสังคม (social class) ที่ Laclau อธิบายว่าในสังคมแบบเดิมนั้นชนชั้นคือกลไก

ในการกำหนดความสัมพันธ์ทางสังคม หรือโครงสร้างทางสังคมทั้งหมดที่ คาร์ล มาร์กซ์ เคยใช้เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ ทว่าชนชั้นหลัก ๆ ในปัจจุบันนี้ไม่มีแล้ว ซึ่งความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการขับเคลื่อนของแกน หรือศูนย์กลางที่เกิดขึ้นมากมายนี้ Laclau เรียกว่า “dislocation”

ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่สร้างความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเป็นวงกว้างไปทั่วโลก และไทยเองก็ได้รับผลของกระแสดังกล่าวด้วยนั้น มวยไทยที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงอยู่กับบริบทสังคมไทยในทุกยุคทุกสมัยก็ย่อมจะได้รับผลกระทบจากภายนอกด้วยในฐานะที่เป็นพื้นที่การปะทะ/เผชิญหน้าระหว่างท้องถิ่น (local) กับ โลก (global)

ประเด็นคำถามในที่นี้ก็คือ มวยไทยถูกเลือกมาใช้ในกระบวนการสร้างชาติและสื่อสารอุดมการณ์ “ความเป็นไทย” ในลักษณะใด? เช่น การผลิตซ้ำอุดมการณ์ หรือค่านิยมกระแสหลักเพื่อจรรโลงโครงสร้างชนชั้นของสังคม เป็นต้น และกระบวนการสร้างชาติดังกล่าวนี้เป็นไปเพื่อใคร คนกลุ่มใดหรือสถาบันใด?

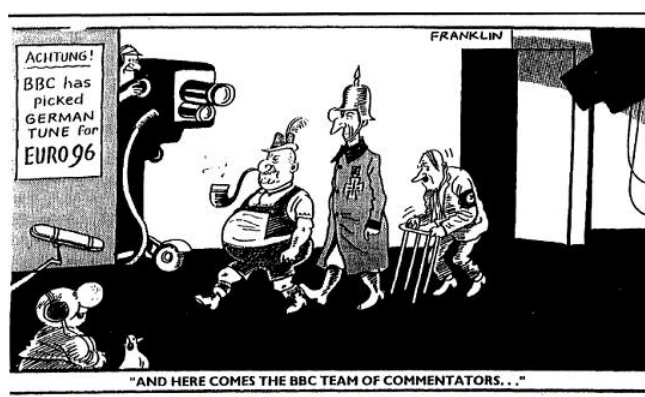
สื่อ กีฬา และ “ความเป็นไทย”

งานวิจัยสื่อและการสร้าง/รักษาอัตลักษณ์ความเป็นชาติ มีงานที่น่าสนใจของโจเซฟ แม็ค ไกวัวร์ และคณะ (Maguire et al., 1999) ที่วิเคราะห์การนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์แท็บลอยด์ในอังกฤษ 2 ฉบับ (“เดอะ ซัน” และ “เดลี มิร์เรอร์”) ระหว่างการแข่งขันฟุตบอลชิงแชมป์แห่งชาติยุโรปเมื่อปี ค.ศ. 1996 ที่รู้จักกันในชื่อ “ยูโร '96” ซึ่งอังกฤษเป็นเจ้าภาพ

ภาพที่ 1 ภาพหน้า 1 หนังสือพิมพ์เดลีมิร์เรอร์

ประเด็นที่น่าสนใจเกิดขึ้นในรอบรองชนะเลิศ ซึ่งอังกฤษจะต้องพบเยอรมนี ทีมคู่แข่งที่หนังสือพิมพ์อังกฤษเรียกว่า “ศัตรูเก่า” โดยในช่วงก่อนการแข่งขัน และหลังการแข่งขัน สื่อมวลชนอังกฤษนำเสนอข่าวการเผชิญหน้ากันของคู่นี้ภายใต้วาทกรรมความเป็นชาติจนดูราวกับว่าทั้ง 2 ประเทศกำลังอยู่ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เพราะก่อนหน้าการแข่งขันสองวัน “เดลี มิร์เรอร์” พาดหัวข่าวใหญ่หน้าหนึ่งว่า “ACHTUNG! SURRENDER” (รูปภาพที่ 1 ประกอบ) ซึ่งภาษาและสำนวนนี้มีเจตนาที่จะล้อเลียนชาวเยอรมันอันเนื่องมาจากการประกาศยอมแพ้ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ขณะที่บทความกีฬาในหน้า 40 ฉบับเดียวกันพาดหัวข่าวว่า “ประกาศสงครามฟุตบอล” และในวันนั้นเอง “เดอะ ซัน” พาดหัวข่าวว่า ... “สนาม (รบ) พร้อมแล้วสำหรับการเผชิญหน้ากับเยอรมันนี้ศัตรูเก่า”

ภาพที่ 2 การ์ตูนล้อเลียนจากหนังสือพิมพ์เดอะซัน (อ้างใน Maguire et al., 1999: 442)

หรือช่วงก่อนหน้าที่มีการแข่งขันรายการนี้จะเริ่ม “เดอะ ซัน” เคยวิจารณ์บีบีซี สถานีโทรทัศน์สาธารณะของอังกฤษ ที่เอาบทเพลง “Ode to Joy” ซิมโฟนีของ ลุดวิก ฟาน บีโธเฟิน (Ludwig van Beethoven) มาเป็นเพลงประจำรายการฟุตบอลยูโรของสถานีด้วยเหตุผลเบื้องหลังว่า “เพราะบีโธเฟินเป็นชาวเยอรมัน” และเสียดสี 3 ผู้บรรยายกีฬาของบีบีซีผ่านการล้อเลียนว่า ผักไฟ “ศัตรู” โดยเสนอภาพชาย 3 คนเดินเรียงแถวเข้าสู่สตูดิโอ คนเดินนำหน้าเป็นผู้ชายร่างอ้วนเตี้ย สวมซิการ์ ถัดมาเป็นผู้ชายร่างสูงใหญ่ทะมัดทะแมงในชุดทหารนาซี และวิ่งท้ายด้วยชายชรารูปร่างเล็กสันทัดมีหน้าตาคล้ายคลึงกับ “อดอล์ฟ ฮิตเลอร์” อดีตผู้นำเผด็จการนาซีเยอรมันที่ต้องใช้เครื่องช่วยเดิน (รูปภาพที่ 2 ประกอบ) (อ้างใน Maguire et al., 1999: 442)

การเสนอข่าวกีฬาของสื่ออังกฤษแบบนี้สื่อความหมายโดยนัยจากสถานการณ์ความขัดแย้งในสงครามโลกครั้งที่ 2 ในต้นศตวรรษที่ 20 จึงทำให้การเผชิญหน้ากันอีกครั้งของทั้งสองชาติในการแข่งขันฟุตบอลมีความสำคัญอย่างมาก และส่งผลต่อสำนึกของพลเมืองในชาติ (Maguire et al., 1999: 441) อีกทั้งรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาของสื่อมวลชนก็ไม่ซับซ้อนเข้าใจไม่ยาก ซึ่งเป็นการเลือกใช้กลวิธีของสื่อที่จะนำเสนอซ้ำ ๆ ผ่านการรับรู้ขั้นพื้นฐานที่เป็นบรรทัดฐานของ “ชาติ” ที่สัมพันธ์กับปัจเจกบุคคลในยุคสมัยใหม่นั้นเอง (Winichakul, 1994: 1)

การเสนอข่าวกีฬาของหนังสือพิมพ์อังกฤษแสดงให้เห็นว่าสื่อประกอบสร้างและผลิตซ้ำอุดมการณ์ “ความเป็นชาติ” ระหว่างอังกฤษ และเยอรมนีขึ้นมาโดยการใช้อารมณ์ขันปนเสียดสีโดยเปรียบเทียบการแข่งขันฟุตบอลเป็น “สงคราม” สื่อมวลชนในสถานการณ์นี้จึงมีนัยสำคัญยิ่งต่อ “ความเป็นชาติ” ในยุคสมัยปัจจุบัน ปรากฏการณ์สื่อกับการเสนอข่าวกีฬาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าขณะที่ “สงคราม” เคยทำหน้าที่ปลุกความทรงจำเรื่อง “ชาติ” ให้เข้มข้นขึ้นได้ในฐานะของสมรภูมิต่าง “ศัตรู” เพื่อแบ่งแยกระหว่าง “เขา” กับ “เรา” ให้ชัดเจนยิ่งขึ้นนั้น การแข่งขันกีฬารายการพิเศษในระดับนานาชาติก็ทำหน้าที่ในแบบเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม สงครามไม่ใช่สถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นง่ายดายเหมือนในอดีต กีฬาจึงเป็นพื้นที่สำคัญในการปลุกเร้าอุดมการณ์ “ความเป็นชาติ” ให้ดำรงอยู่อย่างเข้มข้นต่อไป เพราะกีฬาเป็นสื่อ (medium) ที่มีคุณลักษณะเด่นในการย้ำและเตือนความรู้สึกเรื่องชาติกับผู้คน โดยเฉพาะผู้ชาย เพราะกีฬาเป็นเรื่องง่ายๆ ราวกับไม่มีมิติการเมือง อีกทั้งนักกีฬาที่ลงแข่งขันก็ล้วนเป็นบุคคลสาธารณะที่ง่ายต่อการเชื่อมโยงกับ “ความเป็นชาติ” ซึ่งผู้ชมในกลุ่มวัยรุ่น และวัยหนุ่มทั้งหลายต่างใฝ่ฝันว่าสักวันพวกเขาจะทำดีเพื่อชาติแบบนี้บ้าง (Hobsbawm, 1992b; 143)

มวยไทย: เครื่องหมายอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย”

สถานภาพของมวยไทยในยุคแรกนั้น เริ่มจากศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวของชนชั้นสูง นับตั้งแต่กษัตริย์นักรบ ไปจนถึงบรรดาไพร่ชายชาติทหารที่ทุกคนต้องเข้ารับการฝึกฝนเรียนรู้ เพื่อเตรียมความพร้อมในภาวะสงคราม (โพธิ์สวัสดิ์ แสงสว่าง, 2522) ขณะที่มวยไทยสมัยใหม่เป็นทั้งศิลปะ เป็นการต่อสู้ เป็นการละเล่น เป็นกีฬา เป็นการแสดง และเป็นสินค้า ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขการผลิตและการบริโภค เช่น โขว์ศิลปะแม่ไม้มวยไทย การใช้เพื่อป้องกันตัว หรือเป็นการแข่งขัน เป็นต้น ซึ่ง

การแปรเปลี่ยนสถานภาพของมวยไทยดังกล่าวเป็นตัวอย่างที่สนับสนุนแนวคิดของ ลูเซียน โกลด์มานน์ (Lucien Goldmann, 1986) นักวิชาการสายโครงสร้างนิยมชาวโรมาเนียที่เสนอว่า วัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็นวรรณกรรม การละเล่น หรือปฏิบัติการอื่นใดของมนุษย์ รวมถึงสำนักของบุคคลหรือกลุ่มคนล้วนมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทสังคม และสถาบันอื่นๆ ในสังคมไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมืองอย่างซับซ้อนที่ส่งผลให้เกิดการแปรเปลี่ยนปรับตัวไปได้เรื่อยๆ ดังนั้นมวยไทยในยุคหนึ่งอาจจะเป็น “ของสูง” เพราะแม้แต่พระมหากษัตริย์และชนชั้นนำยังต้องศึกษาหาความรู้เชิงมวยไทย แต่เมื่อเปลี่ยนมาสู่อีกยุคสมัยหนึ่งเมื่อชนชั้นนำเจ้านายชั้นผู้ใหญ่ และข้าราชการหันไปนิยมกีฬาของชาติตะวันตกเช่น ฟุตบอล รักบี้ ม้าแข่ง โปโล และกอล์ฟ โดยไม่ให้ความสนใจส่งบุตรหลานเรียนรู้วิชามวยอีกต่อไปก็ทำให้มวยไทยเลื่อนสถานภาพตกอันดับกลายเป็น “ของต่ำ” ไปในที่สุด (ชัชชัย โกมารทัต, 2525: 14)

อย่างไรก็ตาม มวยไทยก็ยังทำหน้าที่ในสังคมไทยมาอย่างต่อเนื่อง ด้วยคุณลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นของมวยไทยท่ามกลางศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแบบอื่นของชาติอื่นที่มีอีกมากมายในโลก กล่าวคือนักมวยหรือผู้แข่งขันสามารถใช้อวัยวะเกือบทุกส่วนของร่างกายเป็นอาวุธได้ทั้ง มือ (หมัด) เท้า เข่า หรือ สอก ที่เรียกว่า “อวัยวะ” (เขตร ศรียาภย์, 2550) ในการต่อสู้ที่ใช้กำลังในการแบก ทิ่ม ทับ จับ หัก ปล่อย ตะบอง กระทบ กระทบ ฯลฯ ขณะที่มวยไทยสมัยใหม่ใช้อุปกรณ์เสริม เช่น นวม ใส่ฟันยาง กระจับ และสวมกางเกงขาสั้น นอกเหนือจากอุปกรณ์ในเชิงพิธีกรรม เช่น มงคล สวมศีรษะระหว่างไหว้ครู หรือผ้าประเจียดลงคาถาอาคมรัดต้นแขน ส่วนรูปแบบการต่อสู้ก็เต็มไปด้วยความสนุกสนานตื่นเต้น และตื่นตาตื่นใจ ทำให้มวยไทยกลายเป็นศิลปะการต่อสู้ หรือกีฬาที่มีชื่อเสียงจนได้รับการยกย่องว่าเป็นศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวระดับแนวหน้าของโลก และเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวดังชาติที่เดินทางมาชมการแข่งขันที่เวทีมวยมาตรฐานในกรุงเทพฯ ทั้งเวทีราชดำเนิน ลุมพินี รวมถึงเวทีอื่น ๆ อยู่เสมอ

โพธิ์สวัสดิ์ แสงสว่าง (2522) กล่าวถึงมวยไทยในบทแรกของงานวิจัยเรื่องพัฒนาการมวยไทยว่า “กีฬามวยไทยเริ่มมาพร้อมๆ กับประวัติศาสตร์ของชาติไทย และเป็นกีฬาสำหรับคนไทย โดยแท้ แม้คนในชาติอื่นจะพยายามลอกเลียนแบบฝึกหัดมวยไทยอย่างไรก็ไม่สามารถเล่นหรือฝึกหัดมวยไทยให้มีความสวยงาม คล่องแคล่ว ชำนิชานาญเหมือนคนไทยได้เลย”

ข้อเสนอของโพธิ์สวัสดิ์เป็นการให้ความหมาย หรือเป็นวิธีคิดแบบหนึ่งที่มีจุดยืนเรื่องชาติว่า “ชาติไทย” หมายถึง “คนไทย” ที่มี “สายเลือดไทย” เท่านั้น ซึ่งเป็นภาพรวมความคิดของคนไทย (และนักวิชาการไทยส่วนหนึ่ง) หรือเป็นภาพแทน “ความเป็นไทย” ที่สรุปรวบยอดว่า “มวยไทย เป็นของคนไทยและชาติไทย” และยังพบความคิดในลักษณะนี้ผ่านปฏิบัติการเชิงวาทกรรมอื่นๆ ในสังคมไทย เช่น “ชายไทยมีสัญชาติญาณในเชิงมวยไทย” (Vail, 1998: 91) หรือ “มวยไทยอยู่ในสายเลือดของคนไทย ... เพราะนับตั้งแต่เกิดมาก็จะได้ยิน และรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับมวยไทยแล้ว” (ไทยประกันชีวิต, 2545: 2) หรือ “มวยไทยเป็นศิลปะประจำชาติไทยอย่างแท้จริง ยากนักสำหรับชาติอื่นที่จะเลียนแบบ” (รังสฤษฎ์ บุญชะโล, 2000: 12) หรือ วลีโฆษณาประจำรายการมวยไทยทางโทรทัศน์รายการหนึ่งที่ว่า “มวยไทย มรดกไทย มรดกโลก”

คำกล่าวข้างต้นล้วนเป็นวิธีคิดจากรากฐานปรัชญา “สารัตถนิยม” (essentialism) (Woodward, 1995: 18) ที่มองอัตลักษณ์เป็นเรื่องธรรมชาติ (natural) หยุดนิ่ง (fixed) และไม่เปลี่ยนแปลง (unchanged) เช่น การมองว่าคนไทยมี “สัญชาติญาณ” “อยู่ในสายเลือด” เป็น “ต้นตำรับ” เป็น “มรดกไทย” “โดยแท้” หรือ “แท้จริง” ที่มีแหล่งอ้างอิงเป็นเรื่องเล่าในตำนานเชิงประวัติศาสตร์เพื่ออ้างอิงความเป็นเรื่องจริง (factual) และยืนยันความเป็นแก่นแท้ของมวยไทย เช่น ตำนาน “นายขนมต้ม” เพลยชาวสยามที่ถูกพม่ากวาดต้อนไปเมื่อครั้งเสียกรุงครั้งที่ 2 และมีโอกาสแสดงฝีมือเชิงมวยไทยหน้าพระที่นั่งพระเจ้ามังระ; พงสาวดาร “พระเจ้าเสือ” พระมหากษัตริย์ยอดนักรบที่ขึ้นชอบการชกมวยและมักปลอมตัวเป็นไพร่ไปชกมวยกับยอดฝีมือในต่างถิ่นเสมอ; ตำนาน “พระยาพิชัยดาบหัก” ขุนศึกคู่บัลลังก์ของพระเจ้าตากสิน ที่มีฝีมือเชิงมวยไทยจนไม่มีผู้ใดเทียบ; เรื่องเล่า “หมื่นผลาญ” นักมวยไทยไพร่สามัญชนที่สยบนักมวยชาวฝรั่งเศสสองพี่น้องจนต้องล่องเรือหนีกลับประเทศ (Vail, 1994)

พงสาวดาร ตำนาน และเรื่องเล่าเหล่านี้ล้วนได้รับการเล่าขานต่อๆ กันมา และถูกผลิตซ้ำอย่างต่อเนื่องผ่านรูปแบบการสื่อสารที่หลากหลาย ซึ่งในยุคหนึ่ง “เรื่องเล่า” อาจทำหน้าที่สร้างความหมายเพื่อสร้าง “ความเป็นไทย” ในรัฐที่ปกครองระบอบ “สมบูรณาญาสิทธิราช” แต่เมื่อระบอบการปกครองเปลี่ยนแปลงไปเป็น “ประชาธิปไตย” ก็มีการประกอบสร้างความหมายให้กับตำนานมวยไทยแบบใหม่ที่แปรเปลี่ยนไปในลักษณะความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ขึ้นอยู่กับว่าใครเป็นผู้เขียน หรือใครมีอำนาจในการสร้างความชอบธรรมให้กับตน หรือกลุ่มของตน

ในยุคหลังจึงมีการต่อเติมตกแต่งประวัติศาสตร์ให้กับมวยไทยอยู่เสมอ โดยสร้างปฏิบัติการทางสังคม (social practice) ขึ้นมาเป็นกระบวนการผลิตซ้ำโดยใช้เวลา (time) เป็นหลักประกัน เช่น การเลือกวันที่ 17 มีนาคม ของทุกปีเป็น “วันรำลึกนายขนมต้ม” เพราะเป็นวันที่นายขนมต้มวีรบุรุษมวยไทยในตำนานของไทยที่สามารถเอาชนะนักมวยพม่าได้ 9-10 คน และเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็น “วันมวยไทย” แต่ต่อมาได้มีการเสนอให้วันที่ 6 กุมภาพันธ์ ของทุกปีเป็นวันมวยไทย ซึ่งตรงกับวันเสวยราชสมบัติของพระสรรเพชญ์ที่ 8 หรือสมเด็จพระเจ้าเสือ ที่ทรงพระปรีชาสามารถทางด้านมวยไทย ทรงคิดทำแม่ไม้มวยไทยขึ้นเป็นแบบฉบับของพระองค์เองเรียกว่า “มวยไทยตำรับพระเจ้าเสือ” (มติชน, 4 พฤษภาคม 2554: 15) รวมไปถึงการเขียนนิยายอิงประวัติศาสตร์ (ตำนาน) เรื่อง “นายขนมต้ม” ฉบับของคมทวน คันธนู (2538) หรือ นวนิยาย “ขุนดาบนายเลือก” โดยคึกเดช กันตามระ (2550) นอกจากนี้ก็ยังมี การนำนิยายอิงประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับมวยไทยมาตีความใหม่และสร้างเป็นละคร หรือภาพยนตร์ด้วย

ขณะที่งานด้านวิชาการส่วนหนึ่งก็ศึกษาตีความประวัติความเป็นมาของมวยไทยสาย/สำนักต่าง ๆ เช่น มวยไทยสายพระยาพิชัยดาบหัก จากอุตรดิตถ์ มวยไชยา จากสุราษฎร์ธานี หรือมวยโคราช จากนครราชสีมา ซึ่งได้ข้อค้นพบที่แตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตามสื่อต่างๆ เหล่านี้ต่างก็เป็น “เรื่องเล่า” ที่ช่วยต่อยอดตำนาน ต้นกำเนิด ที่มาของมวยไทย หรืออีกนัยหนึ่งคือการประกอบสร้างอุดมการณ์ “ความเป็นไทย” ขึ้นมาในแต่ละยุคสมัยนั่นเอง

ด้วยสถานการณ์ และสถานภาพของศิลปะมวยไทยที่กล่าวมาตั้งแต่ต้น ประเด็นมวยไทยกับ “ความเป็นไทย” จึงมีบทบาทหน้าที่สำคัญทั้งในการเปิดรับ (open Thainess) และปรับประสาน (articulate) สังคมไทยกับกระแสโลกาภิวัตน์เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการเปิดรับสิ่งใหม่ๆ ความรู้ใหม่ๆ และการเคลื่อนไหวทางสังคม ขณะที่อีกด้านหนึ่งมวยไทยก็ถูกใช้เป็นเครื่องมือรวมศูนย์อำนาจของชนชั้นนำ เพื่อรักษาสถานภาพที่เหนือกว่าในโครงสร้างสังคมแบบชนชั้นด้วย โดยเฉพาะการทำบทบาทหน้าที่ในเชิงอนุรักษ์ต่างๆ เช่น สร้างความทรงจำร่วม หรือ สืบทอด/อนุรักษ์ วัฒนธรรมความเชื่อ เป็นต้น

ชนชั้นนำของรัฐไทยทั้งในแบบสมบูรณาญาสิทธิราช และรัฐชาติไทยเคยผูกขาดความพยายามที่จะสร้างชาติให้มีอารยะ หรือ “ศิวิไลซ์” ทัดเทียมชาติตะวันตกเพื่อสร้างความชอบธรรมในการปกครองไปพร้อมๆ กับการต่อสู้เพื่อให้รอดพ้นจากการล่าอาณานิคมของชาติตะวันตก ดังนั้น

ชนชั้นปกครองของรัฐในฐานะผู้สร้างสรรค์วัฒนธรรม (cultural creator) จึงมีบทบาทสำคัญในความพยายามที่จะควบคุมเนื้อหา (content) ต่างๆ ทว่าเมื่อคู่ต่อสู้หรืออีกฝ่ายหนึ่งคือ “ศัตรู” เปลี่ยนมาเป็นโลกาภิวัตน์ ชนชั้นนำก็พบว่าบทบาทในการป้องกันและต่อสู้กับกระแสระดับโลกโดยรัฐเพียงลำพังเริ่มเป็นปัญหา ชนชั้นนำของรัฐจึงต้องเปลี่ยนวิธีคิดและวิธีการใหม่ กล่าวคือจำเป็นต้องระดมสรรพกำลังจากหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐกิจ และภาคสังคมเข้ามาช่วยกัน โดยเฉพาะสื่อมวลชนที่ผสมผสานความเป็นรัฐ (state) และประชาสังคม (civil society)

“สื่อมวยไทย” นั้นมีคุณลักษณะเข้าข่าย “สื่อประชาสังคม” ที่พร้อมจะร่วมมือเพื่อช่วยกันสร้าง “ความเป็นไทย” ในกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างเข้มแข็ง “สื่อมวยไทย” จึงเป็นหนึ่งในทางออกของชาตินิยมที่รัฐไทยสมัยใหม่ต้องการ เพราะมีศักยภาพในการเข้าถึงคนไทยจำนวนมาก และหลากหลายกลุ่ม โดยเฉพาะคุณลักษณะการเป็นตัวบทเปิด (open text) ที่พร้อมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม

อย่างไรก็ตาม การปรับกลยุทธ์เพิ่มสรรพกำลังเพื่อสร้างและรักษา “ความเป็นไทย” ท่ามกลางกลุ่มคนหลากหลายที่เข้ามามีส่วนร่วมทำให้การควบคุมเนื้อหา (content) และความหมาย (meaning) เป็นไปได้ยาก ดังนี้แล้วรัฐจะสร้างความชอบธรรมได้อย่างไร? โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกมวยไทยที่เป็นวัฒนธรรมประเพณีเก่าแก่ในอดีตมา “ประดิษฐ์” ความหมายใหม่เพื่อรับใช้สังคมไทยปัจจุบันก็พบว่าการลบความหมายเก่าที่เคยถูกคิดตั้งไว้ในอดีต เช่น ความรุนแรง ความป่าเถื่อน หรือการพนันนั้นเป็นเรื่องยาก

การดำรงอยู่ของมวยไทยตั้งแต่ยุคโบราณจนถึงปัจจุบัน ซึ่งพบว่ามีเปลี่ยนแปลงน้อยมาก ด้านหนึ่งผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตในเชิงทฤษฎีหน้าที่นิยม (Functionalism) ว่าน่าจะเป็นเพราะมวยไทยมีบทบาทหน้าที่แต่ละยุคสมัยตลอดมาจึงสามารถดำรงอยู่ในสังคมไทยได้จนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะในฐานะสื่อพิธีกรรม ประเพณี หรือสื่อพื้นบ้าน ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาวิเคราะห์บทบาทของ “สื่อมวยไทย” ในปัจจุบัน โดยเฉพาะหน้าที่การสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” ผ่านสื่อต่างๆ ประกอบด้วยภาพยนตร์ โทรทัศน์ สื่อใหม่ และการแข่งขันชกมวยที่สนามมวยมาตรฐานในกรุงเทพฯ ซึ่งนอกจากเสนอเรื่องราวต่อ “คนไทย” ด้วยกันแล้ว ก็ยังเสนอต่อ “คนอื่น” ด้วย โดยเฉพาะชาวต่างชาติที่มาเที่ยวในเมืองไทย และที่บริโภคผ่าน “สื่อมวยไทย”

วิทยานิพนธ์นี้ผู้วิจัยจะใช้แนวคิด และทฤษฎี สื่อกีฬา ชาติ อัตลักษณ์ความเป็นชาติ การเล่าเรื่อง โครงสร้างนิยมเชิงกำเนิด และหน้าที่นิยม มาวางเป็นกรอบความคิด (framework) เพื่อวิเคราะห์มวยไทยที่ปรากฏตัวผ่านสื่อต่างๆ หรือที่งานวิจัยนี้เรียกว่า “สื่อมวยไทย” ในฐานะของ “สื่อวัฒนธรรม” ด้วย 2 แนวทางการศึกษาคือ (1) แนวทางศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ (historical approach) และ (2) แนวทางศึกษาภาคตัดขวาง (cross-sectional study)

ปัญหานำการวิจัย

1. มวยไทยในอดีตถูกสร้าง ความหมายขึ้นมาอย่างไร และมีความหมายแบบใด?

1.1 ความหมายมวยไทยในสังคมจารีต (สุโขทัย/อยุธยา/ธนบุรี)

1.2 ความหมายมวยไทยในสมัยรัตนโกสินทร์

ผู้วิจัยตั้งปัญหานำการวิจัยในส่วนนี้เพื่อแสวงหา “ที่มา” ของมวยไทยในอดีตว่าเกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่อง “ชาติ” (nation) เมื่อไร และอย่างไร

2. มวยไทยในปัจจุบันถูกสร้าง ความหมายขึ้นมาอย่างไร และมีความหมายแบบใด? โดยวิเคราะห์จาก “สื่อมวยไทย” ต่อไปนี้ :

2.1 ภาพยนตร์ที่นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับมวยไทย

2.2 การถ่ายทอดสดการแข่งขันมวยไทยทางโทรทัศน์

2.3 คลิปเกี่ยวกับมวยไทยจาก www.youtube.com

2.4 การแข่งขันมวยไทยที่สนามแข่งขัน

ปัญหานำการวิจัยในส่วนนี้พิจารณามวยไทยที่ปรากฏในสื่อต่างๆ ว่าสร้าง “ความเป็นไทย” อย่างไร มีความสืบเนื่อง และเปลี่ยนแปลงจาก “ความเป็นไทย” ที่สร้างขึ้นโดย “สื่อมวยไทย” ยุคก่อนหน้าอย่างไร

3. “สื่อมวยไทย” ในปัจจุบันมีบทบาทใดบ้าง?

เป็นการประมวลบทบาทหน้าที่ของมวยไทยในสื่อต่างๆ ว่ามีบทบาทหน้าที่อะไรบ้าง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความหมาย และกระบวนการประกอบสร้างความหมายของ “มวยไทย” ที่เกี่ยวข้องกับ “ความเป็นชาติ” ในอดีต
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความหมาย และกระบวนการประกอบสร้างความหมายเพื่อการสื่อสารอัตลักษณ์ “ความเป็นชาติ” ของ “สื่อมวยไทย” ในปัจจุบัน
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์บทบาทของ “สื่อมวยไทย” ในปัจจุบัน ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร “ความเป็นไทย”

ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาการแปรเปลี่ยนความหมาย และการประกอบสร้างความหมายในมวยไทย ผู้วิจัยแบ่งการเก็บข้อมูลออกเป็น 5 ส่วนด้วยกันคือ

1. เก็บข้อมูลจากเอกสารที่เป็นบันทึก จดหมายเหตุ วรรณกรรม งานวิจัย และงานเขียนเชิงประวัติศาสตร์ต่างๆ โดยเฉพาะงานวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับมวยไทย เช่น “พัฒนาการมวยไทย” (โพธิสวัสดี แสงสว่าง, 2522), “วิวัฒนาการกีฬาไทย: มวยไทย กระบี่กระบอง ตะกร้อ” (ชัชชัย โกมารทัต, 2525) รวมทั้งงานวิจัยอื่นๆ ที่ให้ข้อมูลเสริม เช่น เอกสารประวัติศาสตร์ วรรณกรรม หนังสือมวยไทยที่เขียนโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ภาพเก่า ภาพยนตร์จากหอภาพยนตร์แห่งชาติ คลิปจากเว็บไซต์ (www.youtube.com) และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเสริมข้อมูลบางส่วน
2. เก็บข้อมูลจากวีซีดีบันทึกการถ่ายทอดสดมวยไทยทางโทรทัศน์ โดยเลือกไว้ 3 รูปแบบคือ (a) บันทึกการถ่ายทอดสดการแข่งขันมวยไทยจากรายการ “มวยไทย 7 สี” ทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 ระหว่างเวลา 13.45 น.-15.45 น. ด้วยวิธีการเจาะจง (purposive sampling) โดยเลือกวิเคราะห์การถ่ายทอดสด (มีแข่งขัน 4 คู่ในแต่ละอาทิตย์) (b) เลือกการแข่งขันรายการมวย “ไทยไฟต์” 3 รอบในปี พ.ศ.2554 ที่มีการถ่ายทอดสดในประเทศ (ช่อง 3) และต่างประเทศทั่วโลก

3. ข้อมูลจากคลิปวิดีโอที่ดาวน์โหลดจาก www.youtube.com โดยใช้วิธีการเลือกเฉพาะคลิปที่มีการเข้าชมตั้งแต่ 1,000,000 ครั้งขึ้นไป รวม 5 คลิป โดยใช้วิธีการค้นหาด้วยช่องทาง “search” ซึ่งเป็นระบบการค้นหาของเว็บไซต์ และได้คำสำคัญ (keywords) เพื่อการค้นหา 3 คำ คือ คำว่า “Muay Thai / Thai Boxing / มวยไทย” และเลือก 5 คลิปจาก 10 คลิปแรกที่มีการเข้าชมสูงสุด

4. เก็บข้อมูลจากวีซีดีภาพยนตร์ไทย 5 เรื่อง เน้นภาพยนตร์ที่ออกฉายหลังวิกฤติเศรษฐกิจปี พ.ศ.2540 คือ “องค์บาก” (2546), “มวยไทยนายขนมต้ม” (2546), “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” (2547), “ไชยา” (2550) และ “ซามูไรโยชยา” (2554) ที่มีวางจำหน่ายตามร้านดีวีดี/วีซีดีภาพยนตร์ทั่วไป

5. เก็บข้อมูลภาคสนามที่สนามมวยลุมพินี โดยเลือกชมเฉพาะวันที่มีการแข่งขันรายการสำคัญที่มีการชิงแชมป์ประเทศไทย หรือการชิงแชมป์ของสนาม รายการใดรายการหนึ่งระหว่างเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม 2554

นิยามศัพท์

“มวยไทย” หมายถึง ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว (martial art) ของชาติไทยที่สามารถใช้มือเท้า เข่า และศอกเป็นอาวุธได้ และยังหมายรวมถึงการแสดง (performance) ในแบบการต่อสู้เชิงมวยไทยเพื่อการชม รวมถึงมวยไทยในฐานะที่เป็นกีฬา (sport) เพื่อการแข่งขันที่มีรูปแบบ กฎกติกาการแข่งขันกำกับ

“สื่อมวยไทย” หมายถึง สื่อประเภทต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการนำเสนอศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแบบ “มวยไทย” ซึ่งในงานวิจัยนี้หมายถึงสื่อภาพยนตร์ โทรทัศน์ คลิป youtube.com และการแข่งขันที่สนามมวยลุมพินี

“ชาติ” หมายถึง แนวคิดในการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนขนาดใหญ่ที่กำกับด้วยเกณฑ์การคัดเลือกสมาชิก 2 รูปแบบคือ “เชื้อชาติ” และ “สัญชาติ” โดย “เชื้อชาติ” เป็นเกณฑ์ที่นับรวมสมาชิกเฉพาะที่มีสายเลือดไทยที่เป็นสายเลือดเดียวกันเท่านั้น ขณะที่ “สัญชาติ” จะนับรวมคนที่มีสำนึกรักชาติ และชุมชน หรือสำนึกรักคนไทย และแผ่นดินไทย

“อัตลักษณ์ความเป็นไทยของมวยไทย” หมายถึง คุณลักษณะที่หมายรู้งซึ่งเฉพาะถึงความ เป็นชาติไทย ความเป็นกลุ่มเดียวกัน (collective identity) เพื่อระบุว่าชาติ/คนไทยเป็นอย่างไร มี

ความสัมพันธ์กับสมาชิกอย่างไร และสัมพันธ์กับ “ชาติอื่น” อย่างไร ซึ่งอัตลักษณ์ความเป็นชาติไทย ในงานวิจัยนี้หมายถึงคุณลักษณะของ “มวยไทย” ที่มีองค์ประกอบย่อยและคุณลักษณะเฉพาะต่างๆ เช่น รูปแบบการชก (ชก และท่าแม่ไม้มวยต่างๆ การตั้งท่า รวมถึงการใช้ข้อวิญญะของร่างกายที่ เรียกว่า “อวัยวะ” เช่น หมัด เท้า เข่า ศอก) กฎกติกา ประวัติศาสตร์/ตำนาน พื้นที่/เวลา ความคิด/ ความเชื่อ (เช่น การไหว้ครู ยกครู หรือเครื่องรางของขลังที่รวมเรียกว่า “4 ผูก” คือ ผูกศีรษะ (มงคล) ผูกแขน (ผ้าประเจียด) ผูกมือ (คาดเชือก) และผูกใจ (การบริกรรมเวทย์มนต์คาถา) ฯลฯ) การผลิต/ สร้างนักมวย (รูปแบบการซ้อมต่าง ๆ) รูปแบบการชม (เช่น การพนันแบบไทย) รูปแบบการจัด แข่งขัน (มีดนตรีปี่มวยประกอบ) ฯลฯ ซึ่งล้วนประกอบกันขึ้นมาเป็นคุณลักษณะพิเศษเฉพาะตัวของมวยไทย

“กระบวนการประกอบสร้างความหมาย” หมายถึงการก่อรูป “ความเป็นไทย” ด้วยเรื่องราว มวยไทยผ่านกระบวนการ “เล่าเรื่อง” ที่ประกอบด้วยโครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก และจุดยืน การเล่าที่นำเสนอผ่านสื่อต่างๆ ซึ่งในงานนี้หมายถึง ภาพยนตร์ไทยที่เกี่ยวกับมวยไทย 5 เรื่อง (“ชามูโรโยธยา” “มวยไทยนายขนมต้ม” “องค์บาก” “บิ๊วดีฟูลบ็อกเซอร์” และ “ไชยา”), รายการ ถ่ายทอดสดมวยไทยทางโทรทัศน์ (“มวยไทย 7 สี”/ช่อง 7 และ “ไทยไฟต์”/ช่อง 3), สื่อใหม่ (คลิป วิดีโอจาก www.youtube.com) และการแข่งขันชกมวยไทยที่เวทีลุมพินี

“บทบาทของสื่อมวยไทย” หมายถึงการทำหน้าที่ของ “สื่อมวยไทย” ในด้านต่างๆ โดยเฉพาะการสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย”

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานภาพ และพลวัตของ “มวยไทย” และ “สื่อ มวยไทย” ในฐานะ “ตัวบท” หรืออีกนัยหนึ่งคือสื่อกลาง และความหมายของสังคมวัฒนธรรมไทย ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เพื่อการสืบทอดรักษา ปรับประสาน และนำมาใช้เป็น “สื่อสัญลักษณ์” เพื่อ สร้าง “ชาติไทย” อย่างเหมาะสม

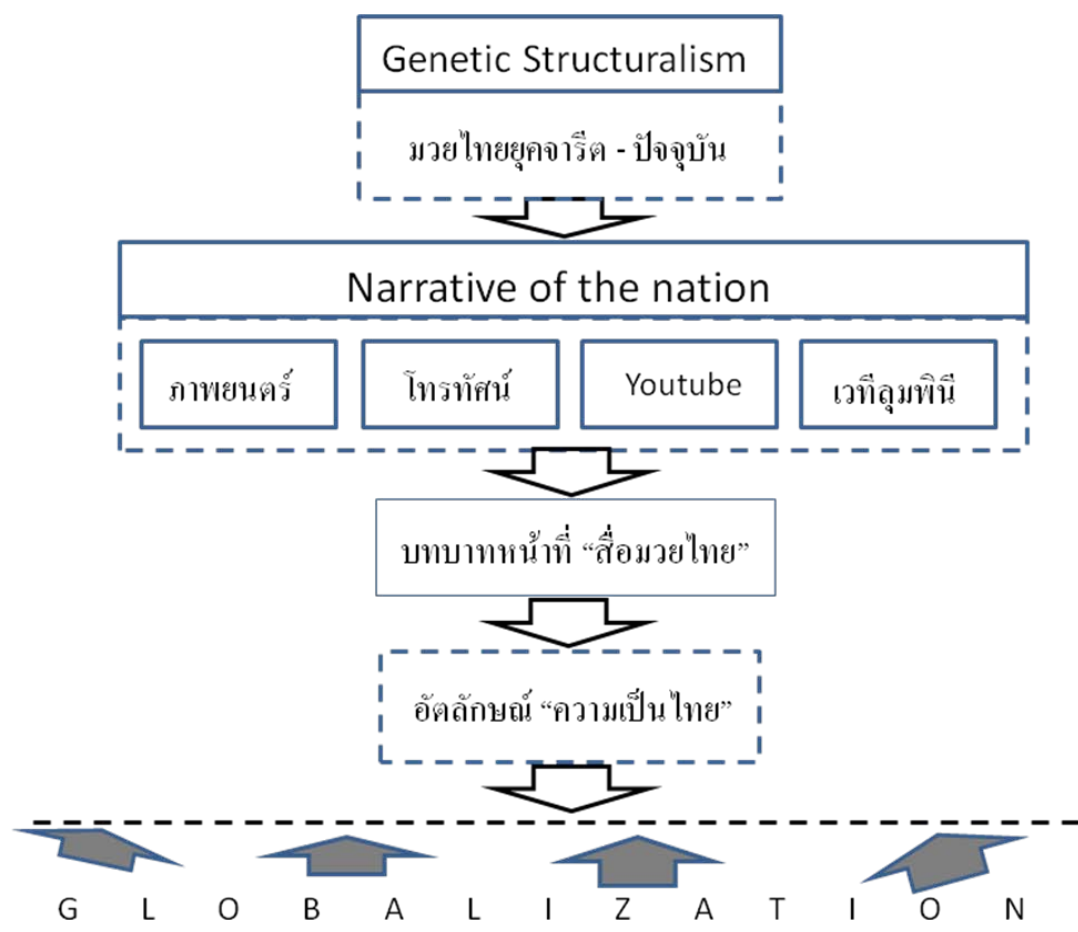
2. ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในประเด็นเรื่อง “ชาติ” และ อัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” ที่ มีความสัมพันธ์กับรัฐ-ชาติในสถานการณ์ปัจจุบัน ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่นำความ

เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และรุนแรงมาสู่สังคมไทย ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมรับการปรับตัวรูปแบบต่างๆ ที่จะตามมา

3. ทำให้เกิดการขยายประเด็นศึกษาด้านการสื่อสารไปสู่พื้นที่ทางวัฒนธรรมอื่นๆ ของไทย โดยเฉพาะศิลปะมวยไทยที่ได้รับความสนใจอย่างลึกซึ้งและกว้างขวางในโลกของการสื่อสาร แต่ยังมีงานศึกษาด้านวิชาการ โดยเฉพาะประเด็นเรื่อง “ชาติ” ค่อนข้างน้อย

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 3: กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็นชาติในกีฬามวยไทย” ผู้วิจัยวางกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ 3 แนวคิดหลักคือ

1. แนวคิดเรื่องชาติ และอัตลักษณ์ความเป็นชาติ (Nation / National Identity)
2. แนวคิดการเล่าเรื่อง และทฤษฎีโครงสร้างนิยมเชิงกำเนิด (Narrative / Genetic Structuralism)
3. ทฤษฎีบทบาทหน้าที่ และสื่อสารการกีฬา (Functionalism / Sport Communication)
4. งานวิจัยไทยที่เกี่ยวข้อง (Literature Review)

1. แนวคิดเรื่องชาติ และอัตลักษณ์ความเป็นชาติ (Nation / National Identity)

1.1 แนวคิดเรื่องชาติ

การศึกษาเรื่องชาตินิยม (nationalism) และรัฐ-ชาติ (nation-state) เป็นที่สนใจของนักวิชาการมาโดยตลอด โกวิท วงศ์สุรวัฒน์ (2549, 38) นิยาม “รัฐสมัยใหม่” (modern state) ว่า หมายถึง “ชุมชนของมนุษย์จำนวนหนึ่งที่ครอบครองดินแดนที่มีอาณาเขตแน่นอน รวมกันอยู่ภายใต้รัฐบาลเดียวกัน ซึ่งรัฐบาลมิได้อยู่ในอำนาจควบคุมของรัฐอื่นๆ สามารถที่จะปกครองและดำเนินกิจการภายในของรัฐตลอดจนทำการติดต่อกับรัฐอื่นๆ ได้โดยอิสระ”

ดังนั้นนิยาม “รัฐสมัยใหม่” มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ ประชากร ดินแดนที่แน่นอน รัฐบาล และอำนาจอธิปไตย หากรัฐใดมีองค์ประกอบครบก็ถือว่าเป็นรัฐที่สมบูรณ์ โดยองค์ประกอบที่ทำให้รัฐสมัยใหม่แตกต่างจากรัฐจารีตอย่างมากคือ “ดินแดนที่แน่นอน” เนื่องจากรัฐจารีตหรือแคว้นแคว้นในสมัยโบราณ (traditional state) ไม่ได้ถือเรื่องดินแดนที่แน่นอนเป็นสิ่งสำคัญมากนัก แต่จะให้ความสำคัญกับเรื่องของกำลังคนมากกว่า ดินแดนรัฐจารีตจึงมีลักษณะยืดหยุ่นไปตามกำลังความสามารถในการทำสงครามของแต่ละแคว้นแคว้น และไม่สนใจเรื่องการกำหนดเขตแดนที่ตายตัวเหมือนในยุคนี้ที่ทุกตารางนิ้วต้องวัดพื้นที่กันอย่างชัดเจน

ขณะที่ในยุคโลกาภิวัตน์ “ชาติ” เป็นเรื่องของสำนึกร่วม (collective consciousness) ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่นอกเหนือไปจาก ดินแดน รัฐบาล หรืออำนาจอธิปไตย เพราะสำนึก หรือสำนึกร่วม ไม่ใช่สิ่งที่สร้างครั้งเดียวแล้วใช้ได้ตลอดไป (once and for all) เพราะสำนึกนั้นเลื่อนหายไปได้เรื่อยๆ จึงต้องผลิตซ้ำจิตสำนึกร่วมเสมอๆ เพื่อให้ประชากรมีความรู้สึกถึง “ความเป็นพวกพ้อง” หรือ “พวกเรา” (We/Us) ผ่านปฏิบัติการทางสังคม (social practice) รูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะในทางวัฒนธรรม เช่น การใช้ภาษา อาหารการกิน ชีวิตความเป็นอยู่ ฟังเพลง หรือการจัดการแข่งขันขกมวยเป็นประจำทุกวัน หรือทุกสุดสัปดาห์ เป็นต้น ซึ่งจะรอสรางสำนึกร่วมผ่านงานราชพิธี หรือรัฐพิธีเพียงปีละครั้งหรือ 2 ครั้งไม่ได้

การควบคุมความหมายของชาติให้อยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของรัฐในปัจจุบันเป็นไปได้ยาก เมื่อเกิดตัวละครใหม่ๆ ที่ไม่ใช่รัฐ ออกมาท้าทายอำนาจอธิปไตยอย่างต่อเนื่อง เช่น บรรษัทข้ามชาติ เครือข่ายประชาชนกลุ่มต่างๆ องค์กรสิทธิมนุษยชน หรือสื่อมวลชนสากล ชาติจึงกลายเป็นประเด็นสำคัญที่ได้รับความสนใจอย่างแพร่หลาย เพราะสอดคล้องกับสภาวะความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกปัจจุบันนั่นเอง (โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2549)

การสร้างชาติในงานวิจัยนี้แบ่งไว้ 2 รูปแบบคือแบ่งตาม “เชื้อชาติ” และ “สัญชาติ” โดย “เชื้อชาติ” เป็นเกณฑ์เพื่อคัดสรรคนที่มีสายเลือด หรือเกิด และเติบโตในประเทศนั้นๆ ก็จะนับว่าเป็นคนของชาตินั้นๆ ทั้งนี้ ขณะที่การได้ “สัญชาติ” คนที่มีสายเลือด (พิสูจน์จากต้นตระกูลญาติพี่น้อง) หรือเกิด และเติบโตก็จะได้สัญชาติโดยอัตโนมัติ ส่วน “คนอื่น” ที่ไม่ได้มีสายเลือด หรือเกิด และเติบโตในชาตินั้นๆ จะถูกนับว่าเป็นคนของชาติได้ก็โดยการถือ “สัญชาติ” กล่าวคือได้ “ความเป็นชาติ” ในภายหลังเมื่อพิสูจน์หรือได้รับการยอมรับว่ามีคุณลักษณะที่จะเป็นคนของชาติได้ เช่น ใช้ชีวิตอยู่ในประเทศนั้นยาวนานพอ มีสำนึกรักชาติที่อาศัยอยู่ หรือสร้างคุณูปการต่างๆ ต่อชาติ

อย่างไรก็ตามแม้ว่า “ความเป็นพวกเดียวกัน” เกิดขึ้นมานานแล้ว แต่สำนึก “ความเป็นชาติ” ร่วมกันกลับเป็นสิ่งที่เพิ่งถูกสร้างขึ้นมานับไม่นาน นักวิชาการอย่าง ฮีริค ฮอบส์บอว์ม (Hobsbawm, 1984) และเบนดิกท์ แอนเดอร์สัน (Anderson, 1991) เสนอว่าในอดีตนั้น “รัฐสร้างชาติ ไม่ใช่ชาติที่สร้างรัฐ” ทว่าการเกิดขึ้นของรัฐสมัยใหม่ตั้งแต่ช่วงปลายศตวรรษที่ 18 ภายหลังเหตุการณ์การปฏิวัติฝรั่งเศสปี 1789 ทำให้การสร้างชาติกลายเป็นภารกิจสำคัญของรัฐเพราะเกี่ยวพันถึงความมั่นคง ดังนั้นการมีเส้นแบ่งดินแดนที่ชัดเจน มีประชากรภายในรัฐ และการมีอำนาจอธิปไตย จึงไม่เพียงพอต่อการทำให้รัฐสมัยใหม่มั่นคงดำรงอยู่ได้หากประชากรในรัฐขาดสำนึก “ความเป็นชาติ” ร่วมกัน

แนวคิดเรื่องชาติ (nation) มีนักวิชาการอภิปรายจุดยืนทางความคิดหลายท่าน ซึ่งแบ่งได้ 3 สำนัก คือ Romantics-Positivists, Constructivists และ Post-modern Politics (Spencer and Wollman, 2002; Visvanathan, 2006; Edensor, 2002; ธีรยุทธ บุญมี, 2548)

1.1.1 จุดยืนแบบ Romantics-Positivists

จุดยืนนี้เสนอว่า “ชาติ” เป็นเรื่องธรรมชาติดั้งเดิมที่เชื่อมต่อกับชุมชน โดยใช้แผนที่ (map) เพื่อบ่งบอกอาณาเขตที่สอดคล้องและลงรอยกัน แม้ในความเป็นจริงแล้วชาติเป็นแนวคิดที่เต็มไปด้วยประเด็นปัญหา อันเนื่องมาจากรูปแบบการผสมผสานด้วยอัตลักษณ์ที่หลากหลาย เอริก ฮอบส์บอว์ม นักวิชาการสายมาร์กซิสต์ตั้งข้อสังเกตกับวิธีคิดลักษณะนี้ว่าเป็น “การมองชาติด้วยมุมมองแบบสายตาดนก (bird’s eye view) ซึ่งง่ายดายเกินไป” ทำให้ความหมายของชาติในจุดยืนแบบนี้เป็นเรื่องที่หยุดนิ่งตายตัว อยู่ภายในอาณาเขตชัดเจนที่ผู้คนที่ต้องผ่านกระบวนการคัดแยก (exclusionary process)

1.1.2 จุดยืนแบบ Constructivists หรือ Modernism

จุดยืนนี้เชื่อว่า “ชาติ” เป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างในสังคมสมัยใหม่ เอร์เนส เกลเนออร์ (Ernest Gellner) อธิบายว่าความคิดนี้เกิดจากการเปลี่ยนผ่านของสังคมยุคเกษตรกรรมมาเป็นยุคอุตสาหกรรม ที่เน้นการผลิตจำนวนมากภายใต้มาตรฐานเดียวกัน ผู้คนโยกย้ายถิ่นฐานมาอยู่ในสังคมเปิดที่แปลกหน้าต่อกันแต่ต้องมาอยู่ร่วมกัน ความเป็นชาติจึงก่อตัวขึ้นเพื่อให้ผู้คนที่หลากหลายมีอัตลักษณ์ร่วมกัน ดังนั้นวิธีการจัดการให้ทุกสิ่งทุกอย่างที่แตกต่างหลากหลายเข้ารูปเข้ารอยและสอดคล้องลงตัวกันภายใต้คำว่าชาติ จึงเป็นการควบคุม หรือกำกับความหมายให้หยุดนิ่งและนำไปสู่ความรุนแรงในการจัดการกับความแตกต่างเสมอ

ขณะที่ เอริก ฮอบส์บอว์ม (Eric Hobsbawm) เห็นด้วยกับเกลเนออร์ว่าชาติเป็นสิ่งประกอบสร้างในสังคมสมัยใหม่ แต่ก็แสดงความเห็นแย้งด้วยวิธีคิดเชิงวิพากษ์ว่าการสร้างชาติของชนชั้นนำทำไปเพื่อสร้างความชอบธรรม และรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตัวเอง

ทางด้าน เบนเนดิกท์ แอนเดอร์สัน (Benedict Anderson) เสนอว่าชาติเป็น “ชุมชนในจินตนาการ” (Imagined Communities) ที่สังคมสมัยใหม่ประกอบสร้างขึ้น มา โดยอาศัยหนังสือพิมพ์รายวันที่พัฒนาขึ้นมาจากเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย ช่วยเชื่อมประสาน

ประสบการณ์ของผู้คนในสังคมที่แม้จะไม่รู้จักกันหรือเห็นหน้าค่าตากัน แต่ก็จินตนาการได้ว่าต่างก็อยู่ในชุมชน หรือ “ชาติ” เดียวกันและพัฒนามาเป็นสามัญสำนึกของคนร่วมชาติในที่สุด

โดยสรุป “ชาติ” แนวคิดเรื่องชาติในกลุ่มนี้คือ เป็นแนวคิดที่ถูก “ประดิษฐ์” (invented) ขึ้นในสังคมสมัยใหม่ ไม่ใช่เรื่องที่มีมาตั้งแต่เกิดจึงเปลี่ยนแปลงได้ แต่ข้อจำกัดของจุดยืนสำนักนี้คือ ยังมองว่าชาติเป็นสิ่งที่ดำรงอยู่ภายใต้อำนาจรัฐที่รวมศูนย์บริหารโดยชนชั้นนำที่จัดการสลายความแตกต่างในสังคมให้เป็นความเหมือนกัน จึงละเลยปัจจัยอื่นและบริบทอื่นๆ ที่สามารถเปลี่ยนแปลงความหมายได้ รวมทั้งมองข้ามความแตกต่างทางสังคมแบบอื่นๆ เช่นผู้คนกลุ่มต่าง ๆ ชาย หญิง เกย์ คนชรา วัยรุ่น คนกรุง คนต่างจังหวัด คนใช้แรงงาน ฯลฯ ซึ่งจุดยืนแบบ Postmodern ที่จะอภิปรายต่อไปเสนอว่าชาติไม่ได้มีแบบเดียว และไม่ใช่เรื่องที่หยุดนิ่งตายตัว (being) แต่เป็นเรื่องที่มีการแปรเปลี่ยน (becoming) และปรับประสาน (articulate)

1.1.3 จุดยืนแบบ Post-modern Politics

ข้อเสนอที่เป็นประเด็นหลัก และเป็นจุดยืนสำคัญของยุคหลังสมัยใหม่ (postmodernism) คือ การยุบรวม (implosion) ของสิ่งที่เคยแยกขาดจากกันให้มาอยู่ใกล้ชิดกันและหลอมรวมกันได้ เช่น พื้นที่ทางกายภาพที่ห่างไกลกัน ถูกบีบอัดเข้ามาอยู่ในสื่อไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ หรืออินเทอร์เน็ตทำให้ผู้คนในมุมหนึ่งของโลกสามารถสื่อสารถึงกันได้ หรือได้เห็นเหตุการณ์อีกมุมหนึ่งของโลกได้ราวกับเห็นด้วยตาตัวเองในช่วงเวลาเดียวกันอย่างสะดวก รวดเร็ว เพราะเทคโนโลยีสมัยใหม่ช่วยร่นระยะเวลา และพื้นที่การเดินทางในโลกความเป็นจริงลง ซึ่งปรากฏการณ์นี้ เดวิด ฮาร์วี (ฮ้างใน สมสุข หินวิมาน, 2548: 240-241) เรียกว่า การกระชับแน่นของเวลาและพื้นที่ (Time-Space Compression) ทำให้พื้นที่ความเป็นโลก (global) ความเป็นภูมิภาค (regional) ความเป็นชาติ (national) และความเป็นท้องถิ่น (local) เข้ามาใกล้ชิดกันมากขึ้น ขณะที่อุปมาอุปไมยการไหลเวียนของผู้คน (ethnoscape) เทคโนโลยี (technoscape) เงิน (finanscape) สื่อ (mediascape) และความคิด (ideoscape) นั้นมีมานานแล้ว แต่ไม่ได้ขับเคลื่อนรวดเร็วและกว้างขวางอย่างโลกในยุคนี้ (Appadurai, 1990)

สิ่งที่เกิดขึ้นไม่เพียงส่งผลต่อวิถีการผลิตและการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ยังทำให้เกิดการไหลเวียนของวัฒนธรรมในระดับโลกที่ก้าวข้ามกันไปมาในทุกทิศทางโดยไม่ได้ถูกจำกัดเฉพาะแค่การข้ามพรมแดนของประเทศ ปรากฏการณ์ดังกล่าวจึงส่งผลต่อวิถีการผลิตและการ

บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป และต่อแนวคิดเรื่อง “รัฐ-ชาติ” ด้วยเพราะรัฐไม่ยึดหยุ่นต่อสำนึกความเป็นชาติในรูปแบบใหม่ๆ ระบบโลกาภิวัตน์ได้สร้างพื้นที่จินตนาการเรื่อง “ชาติแบบใหม่” ที่ก้าวข้ามผ่านพรมแดนของรัฐ เช่น การเกิดชุมชนเสมือนในโลกอินเทอร์เน็ต การชมและเชียร์สมรภัย คำสิงห์ ขึ้นชมมวยสากลสมัครเล่นชิงเหรียญทองกีฬาโอลิมปิก เกมส์ ที่บาร์เซโลน่า ประเทศสเปน เมื่อปี 1996 ของคนไทยในเมืองไทย ซึ่งสำนึก “ชุมชนในจินตนาการ” ลักษณะนี้ได้ขยายตัวออกไปในหลายมิติจนนิยามความเป็น “ชาติ” คลุมเครือและถูกตั้งคำถามมากขึ้น

มุมมองดังกล่าวทำให้โลกาภิวัตน์มีหลากหลายมิติ โดยจุดยืนทางวิชาการในการมองปฏิสัมพันธ์ระหว่าง “ความเป็นโลก” กับ “ความเป็นท้องถิ่น” ในยุคโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลต่อ “ชาติ” แบ่งอย่างกว้างๆ ได้ 3 รูปแบบ (สมสุข หินวิมาน, 2548: 243-263) คือ

1.1.3.1 มองโลกาภิวัตน์ในแง่บวก

กลุ่มนี้มองว่าความเป็นโลกจะเชื่อมร้อยความเป็นปึกแผ่นของอารยธรรมโลกทั้งหมดให้เป็นหนึ่งเดียว หรือช่วยให้พลเมืองของโลกมีความทันสมัยเท่าเทียมกัน อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งจุดยืนนี้ปรากฏอยู่ในแนวคิดเรื่อง “หมู่บ้านโลก” ของ มาร์แชล แมคลูฮัน รวมถึงวิธีคิดแบบวิวัฒนาการนิยม (evolutionism) ที่มองพัฒนาการเป็นเส้นตรง หรือแนวคิดเรื่องการสื่อสารกับกระบวนการสร้างความทันสมัยของ แดเนียล เลอร์เนอร์ (Daniel Lerner), เอฟเวอเรตต์ โรเจอร์ส (Everette Rogers) หรือ วิลเบอร์ แชรรมม์ (Wilbur Schramm)

1.1.3.2 มองโลกาภิวัตน์ในแง่ลบ

เป็นแนวคิดที่มีฐานที่มาจากสำนักเศรษฐศาสตร์การเมือง โดยกลุ่มนี้ตั้งคำถามกับเรื่องอำนาจและการครอบงำสื่อและวัฒนธรรม โดยสังคมที่ทันสมัยนั้นเหนือกว่าสังคมประเพณีทั่วไป เช่นการแย้งแนวคิดเรื่อง “หมู่บ้านโลก” ของแม็คลูฮันว่า หากทุกคนมีวัฒนธรรมภาษากลางเดียวกันในการสื่อสาร แต่ทำไมหมู่บ้านนี้จึงเลือกเฉพาะภาษาอังกฤษสำเนียงอเมริกันให้เป็นสื่อกลางแทนที่จะเป็นภาษาท้องถิ่นตระกูลอื่น ซึ่งเป็นแนวโน้มที่ประเทศศูนย์กลางพยายามจะแผ่ความเหนือกว่าต่อประเทศชายขอบต่างๆ ให้ตกเป็นอาณานิคมทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของตะวันตกในฐานะเจ้าของบริษัทข้ามชาติ สถาบันข้ามชาติ โดยเฉพาะสื่อข้ามชาติเพื่อผลิตความคิดอุดมการณ์ต่างๆ ผ่านสื่อออกไปทั่วโลกเพื่อผลักดันให้ประเทศศูนย์กลางมีอำนาจครอบงำ

วัฒนธรรมและจิตสำนึกของผู้คนในประเทศโลกที่สามอย่างต่อเนื่องยาวนาน ดังนั้นอารยธรรมท้องถิ่นต่างๆ จะอ่อนแอลงตามคำอธิบายของกลุ่มทฤษฎีจักรวรรดินิยม (imperialism) นักคิดกลุ่มนี้ เช่น เฮอร์เบิร์ต ชิลเลอร์ (Herbert I. Schiller) เจเรมี ทันสตอลล์ (Jeremy Tunstall)

1.1.3.3 มองโลกาภิวัตน์ในแง่กระบวนการต่อรอง

เป็นการต่อรองกันระหว่างความเป็นโลก ภูมิภาค ชาติ และท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการผสมข้ามสายพันธุ์ (hybridity) ทศวรรษนี้ได้อิทธิพลมาจากกลุ่มนักคิดหลังสมัยใหม่ (postmodernism) ที่มองว่าไม่มีอำนาจจากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ครอบงำได้อย่างสมบูรณ์แบบแต่จะมีการผสมผสานเชื่อมโยงแบบต่างๆ ระหว่างกันเกิดขึ้น นักคิดกลุ่มนี้ได้แก่ โฮมี บาบฮา (Homi Bhabha), อรุณ อัปพาดูไร (Arjun Appadurai) และ สจิวเวิร์ต ฮอลล์ (Stuart Hall)

โฮมี บาบฮา มองชาติในลักษณะของวาทกรรม หรือเรื่องเล่าของ “ชาติ” ชนิดหนึ่งที่เล่าผ่านสื่อต่างๆ ด้วยแนวคิดแบบผสมผสาน (hybridity) เพราะเขาเชื่อว่าไม่มีเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ หรือวัฒนธรรมใดที่บริสุทธิ์โดยไม่ได้แปดเปื้อนจากภายนอก ทุกวัฒนธรรมล้วนต้องมีการข้ามสายพันธุ์ทั้งสิ้น ขณะที่ อัปพาดูไร เสนอว่าโลกเรากำลังเดินทางออกจากระบบคิดแบบรัฐ-ชาติสู่ความคิดเรื่องข้ามชาติและพื้นที่แบบข้ามรัฐ ความรักชาติแบบใหม่ไม่ใช่เรื่องของความรู้สึกชาตินิยมอย่างเดียวแต่เป็นเรื่องการเลือกใช้ตำแหน่งแห่งที่ที่เหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ เนื่องจากแต่ละคนมีอัตลักษณ์ได้มากกว่าหนึ่งแบบ ซึ่งในอนาคตความเป็นพลเมืองจะเปลี่ยนจากเอกลักษณ์เดี่ยวด้วยการกำหนดของรัฐ-ชาติสู่ความเป็นพลเมืองแบบ “ทวีลักษณ์” หรือ “พหุลักษณ์” มากขึ้นจากการขยายตัวของการค้าข้ามพรมแดนลักษณะต่างๆ

ด้วยจุดยืนแบบหลังสมัยใหม่ (Post-modern Politics) ที่มองโลกาภิวัตน์เป็นเรื่องของการต่อรองมากกว่าการครอบงำ “ชาติ” จึงเป็นเรื่องของการประกอบสร้างที่สจิวเวิร์ต ฮอลล์ (Hall, 1992: 293-295) เรียกว่า “กลยุทธ์เชิงวาทกรรม” (discursive strategies) โดยประมวลกระบวนการในการประกอบสร้างความเป็นชาติไว้ 5 ขั้นตอนดังนี้

1) การเล่าเรื่องชาติ (narrative of the nation) เป็นเรื่องเล่าที่นำเสนอในมุมมองความเป็นชาติผ่านวรรณกรรม สื่อมวลชน และในวัฒนธรรมประจำวันที่สร้างจุดเชื่อมต่อระหว่างเรื่องราวต่างๆ อาณาบริเวณ ฉาก เหตุการณ์เชิงประวัติศาสตร์ สัญลักษณ์ความเป็นชาติ และ

พิธีกรรมความเป็นชาติ ที่นำเสนอประสบการณ์ร่วม และความเกี่ยวข้อง ชัยชนะ ความพ่ายแพ้ เพราะเรื่องเล่าเหล่านี้จะนำความหมาย และความปลอดภัยไปสู่ชะตากรรมของชาติ (Bhabha, 1990)

2) การเน้นย้ำจุดกำเนิด ความต่อเนื่อง ประเพณี และการไร้กาลเวลา อัตลักษณ์ความเป็นชาติถูกเสนอภาพตัวแทนในเรื่องเล่าของวัฒนธรรมชาติ ในฐานะอัตลักษณ์ต้นกำเนิดที่ถูกเสนอราวกับเป็นสิ่งที่เกิดตามธรรมชาติ และบางทีก็อนันต์ และต้องถูกปลูกให้ต้นจากหลับลีล มุมมองนี้เน้นไปที่ภาพลักษณ์ของลักษณะความเป็นชาติ (เป็นวาทกรรมที่เห็นชัด) ในลักษณะที่ไม่มีความเปลี่ยนแปลง ไม่แตกหัก และอยู่ในรูปแบบที่คงตัว

3) การประดิษฐ์ประเพณี (invention of tradition) สจิว์รต์ ฮอลล์ ยืมคำและความคิดมาจาก เอริก ฮอบส์บอว์ม และเรนเจอร์ โดยประเพณีประดิษฐ์ (ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นพิธีกรรม หรือสัญลักษณ์) เป็นการประกอบสร้างขึ้นเพื่อให้ประวัติศาสตร์เกิดความคลุมเครือ และความเข้าใจที่ไม่ชัดเจน ก่อนที่จะแปรเปลี่ยนจากความไร้ระเบียบไปสู่การสร้างชุมชน

4) มายาคติแห่ง “ต้นกำเนิด” (myth of origin) นับเป็นประเด็นที่มีนัยสำคัญในการประดิษฐ์วัฒนธรรมชาติ จุดเริ่มต้นของชาติหนึ่ง ๆ นั้นมักจะย้อนเวลาถอยหลังกลับไปที่คุณราวกับว่าสูญหายไปในการเวลา และไม่เป็นจริง แต่มันยังคงอยู่ในเสี้ยวเวลาที่ลึกลับ มายาคติเหล่านี้ไม่เพียงเล่นบทสำคัญในการแทรกแซงเรื่องเล่าอย่างเป็นทางการของชาติ แต่ก็เป็นเรื่องเล่าเชิงสังเคราะห์ที่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการค้นพบชาติใหม่ ๆ ด้วย

5) สุดท้ายคือ ความคิดเกี่ยวกับเรื่องความบริสุทธิ์ ผู้คนที่เป็ต้นฉบับหรือ “พื้นบ้าน” เพื่อใช้สนับสนุนอัตลักษณ์ความเป็นชาติ หรืออีกนัยหนึ่งคือการขับไล่ “คนอื่น” ที่เข้ามาคุกคามอัตลักษณ์ของ “พวกเรา”

โดยสรุปแนวคิดชาติในแบบหลังสมัยใหม่มองว่า ชาติเป็นการประกอบสร้างในสังคมสมัยใหม่ที่พร้อมจะแปรเปลี่ยน เคลื่อนไหว ไม่หยุดนิ่ง และเปิดกว้างรับความหลากหลาย (openness) โลกาวัดันนี้จึงเป็นกระบวนการต่อรอง ดังที่สจิว์รต์ ฮอลล์ เสนอว่าเมื่อใดก็ตามที่ “วัฒนธรรมโลก” และ “วัฒนธรรมท้องถิ่น” เข้ามาผสมกันจะเกิดเป็น “อัตลักษณ์แบบใหม่ทางวัฒนธรรม” (new cultural identities) ขึ้นมาเสมอ และเมื่ออัตลักษณ์แบบใหม่ไปผสมกับอัตลักษณ์อื่นๆ ก็จะขยายแบบในลักษณะใหม่ๆ ต่อไปไม่รู้จบ ซึ่งผู้วิจัยจะใช้แนวคิดเรื่องชาติแบบหลังสมัยใหม่นี้เป็นจุดยืนทางความคิดเพื่อเชื่อมโยงร่วมกับแนวคิดอื่นๆ ที่จะกล่าวต่อไปในการสร้างกรอบการวิเคราะห์การประกอบสร้าง “ความเป็นไทย” ผ่าน “สื่อมวยไทย”

1.2 แนวคิดอัตลักษณ์ความเป็นชาติ (National Identity)

สำนักพัฒนาธรรมศึกษาที่ก่อตั้งมาตั้งแต่ทศวรรษที่ 1960 เพิ่งหันมาเปิดประเด็นวิเคราะห์เรื่องอัตลักษณ์ (identity) อย่างจริงจังในช่วงทศวรรษที่ 1990 ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และรุนแรงของโลกผ่านกระบวนการโลกาภิวัตน์ (globalization) ที่มีนักวิชาการโลกตะวันตกจำนวนมากให้ความสนใจศึกษาวิเคราะห์ รวมทั้ง สจวร์ต ฮอลล์ (1997) และแคเธอรีน วูดเวิร์ด (1997) สองนักวิชาการชั้นนำของสำนักพัฒนาธรรมศึกษาที่ตั้งข้อสังเกตว่าเป็นระยะที่เกิด “วิกฤตอัตลักษณ์” (crisis of identity) ทำให้สำนักพัฒนาธรรมศึกษาต้องกลับมาตั้งประเด็นปัญหาว่าเรากลายมาเป็นตัวเราในทุกวันนี้ได้อย่างไร ตัวตนของเราถูกผลิตขึ้นมาได้อย่างไร และเราสามารถระบุชี้ (identify) ความเป็น “เรา” ได้อย่างไร

แนวคิด “อัตลักษณ์ความเป็นชาติ” และ “ชาติ” เป็น 2 แนวคิดที่ไปคู่กัน โดย “ชาติ” เป็นปรัชญาแนวคิดภาพใหญ่ ขณะที่ “อัตลักษณ์ความเป็นชาติ” เป็นภาครูปธรรมของชาติ สจวร์ต ฮอลล์ (1992) ทบทวนภาพรวมแนวคิดอัตลักษณ์ไว้ 3 กระบวนทัศน์ดังนี้

1.2.1 แนวคิดแห่งการรู้แจ้ง (enlightenment)

แนวคิดนี้มองว่ามนุษย์เป็นศูนย์กลางของจักรวาล มนุษย์มีเหตุผล จิตสำนึก เพราะฉะนั้นการกระทำทั้งหลายเกิดมาจากแก่นแกนจากภายใน (inner core) หรือเชื่อปัจจัยภายใน (inside) ตัวมนุษย์ ซึ่งเป็นที่มาของแนวคิดปัจเจกบุคคล (individualist) เพราะฉะนั้นด้วยกรอบความรู้แบบนี้ อัตลักษณ์จึงเกิดมาจากปัจเจกบุคคล

1.2.2 แนวคิดเชิงสังคมวิทยา (sociological)

เป็นแนวคิดที่พัฒนามาจากแนวคิดแห่งการรู้แจ้ง โดยเพิ่มความซับซ้อนขึ้นเพราะนอกเหนือจากความคิดที่เกิดจากแก่นแกนจากภายในตัวของมนุษย์เองแล้ว ก็เชื่อในปัจจัยภายนอก (outside) ด้วย กล่าวคือแนวคิดนี้ตระหนักว่าปัจจัยภายในมีความสัมพันธ์กับปัจจัยภายนอก หรือ “คนอื่น” อย่างมีนัยสำคัญ (significant others) ซึ่งเป็นที่มาของความเชื่อที่ว่าทั้งสองปัจจัยต่างมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน (interactive) ดังนั้นอัตลักษณ์ของบุคคลจึงมีที่มาจากความสัมพันธ์ระหว่างตัวตน (self) กับสังคม (society)

อย่างไรก็ตาม แนวคิดนี้ก็ยังคงเชื่อแก่นแกนภายในตัวมนุษย์ว่าเป็น “ตัวตนแท้ๆ ของฉัน” (the real me) มากกว่าปัจจัยภายนอก ดังนั้นสำหรับแนวคิดสำนักนี้แล้ว ตัวตนของมนุษย์ จึงถูกตัดเย็บและยึดโยงอยู่กับโครงสร้างสังคม เมื่อเกิดความพลิกผันแปรเปลี่ยน (shift) อย่างรุนแรง ในระดับ โครงสร้างสังคม ตัวตนมนุษย์จึงพังทลายและแตกกระจายไม่มีแก่นแกนเป็นหลักยึดเหนี่ยว สู่ภาวะ “วิกฤติอัตลักษณ์” ทันทิ

1.2.3 แนวคิดหลังสมัยใหม่ (post-modern)

แนวคิดนี้ปรับตัวมาจากแนวคิดเชิงสังคมวิทยาที่เชื่อว่าอัตลักษณ์นั้นก่อรูป (formed) และปรับเปลี่ยน (transformed) มาอย่างต่อเนื่อง และไม่ได้มีเอกภาพเป็นหนึ่งเดียวอันเกิดมาจากตัวตนของมนุษย์ ดังนั้นตัวเราจึงมีอัตลักษณ์ที่หลากหลาย และขัดแย้ง สจวร์ต ฮอลล์ อธิบายว่า “สังคม (ชาติ) หนึ่งๆ ที่อยู่รวมกันได้ไม่ใช่เพราะความเป็นเอกภาพหนึ่งเดียว แต่เป็นเพราะสังคมนั้นอุดมไปด้วยอัตลักษณ์ที่หลากหลายมาอยู่รวมกันภายใต้สถานการณ์เฉพาะและมีการปรับเปลี่ยน (articulated) เข้าด้วยกันต่างหาก (Hall, 1992: 279)

ด้วยจุดยืนทางความคิดของนักคิดสำนักวัฒนธรรมศึกษา อัตลักษณ์ของมนุษย์จึงไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวเรามาแต่เกิดหากแต่เป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมาจากหลัง โดยสังคม การนิยามตัวตนว่าเราคือใครจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อเราเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์หรือสื่อสารกับบุคคลอื่น อัตลักษณ์จึงเป็นปฏิสัมพันธ์ที่เราารู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกับคนอื่น (self-ascription) และคนอื่นก็ต้องรู้สึกเช่นเดียวกับเราด้วย อัตลักษณ์จึงเป็นตัวกำหนดขอบเขตว่า เราเป็นใคร เหมือนหรือต่างจากคนอื่นอย่างไร มีใครเป็นสมาชิกกลุ่มเดียวกับเรา เราควรมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นอย่างไร และคนอื่นควรจะสานสัมพันธ์กับเราอย่างไร (กาญจนา แก้วเทพ, 2551: 688)

ขณะที่แคเธอรีน วูดเวิร์ด (1997: 2) อธิบายว่าอัตลักษณ์ หรือตัวตนของปัจเจกบุคคล นิยามได้ชัดเจนที่สุดด้วย “ความแตกต่าง” (difference) นั่นคือการบอกว่าอะไร “ไม่ใช่” อัตลักษณ์จึงอาจจะมาได้ด้วยระบบการแยกขั้วตรงข้าม (polarization) วูดเวิร์ด ตั้งข้อสังเกตว่าการนิยาม “อัตลักษณ์ชาติ” (national identity) เป็นรูปแบบของนิยามอัตลักษณ์ที่ชัดเจนที่สุด สำหรับการกำหนดว่าอะไรนับรวม (inclusion) หรืออะไรที่คัดออก (exclusion) ใครเป็นคนใน (insiders) และใครเป็นคนนอก (outsiders) ใครคือ “พวกเรา” (us) และใครคือ “พวกเขา” (them) อัตลักษณ์จึงมัก

ถูกประกอบสร้างด้วยการผลิตคำที่เป็นคู่ตรงข้าม เช่น คนไทย-ต่างชาติ คนดี-คนชั่ว/คนทรยศ ชาย-หญิง คำ-ขาว ชายจริง-เกย์ สุขภาพดี-สุขภาพแย่ ปกติ-เบี่ยงเบน เป็นต้น

ความเหมือน และความแตกต่างระหว่างชาติต่างๆ จึงถูกนำเสนอและระบุเป็นเชิงสัญลักษณ์ด้วยกระบวนการสร้างภาพแทน (representation) ผ่านการนับรวม และคัดออก การสร้างอัตลักษณ์ชาติจึงต้องกระทำผ่าน “ระบบสัญลักษณ์” เช่น การแบ่งแยกระหว่างทหารเชิร์บ และทหาร โครแอต ที่จับปืนมาชนฆ่ากันทั้งที่เคยมีอัตลักษณ์ร่วมกันในฐานะของชาวบอลข่าน ภายใต้ประเทศยูโกสลาเวียมาก่อน ซึ่งความแตกต่างเชิงสัญลักษณ์ที่ทหารของสองชาตินำมาใช้แบ่งแยกกันก็คือ “บุหรี” ที่ต่างยี่ห้อกัน วาทกรรมความเป็นชาติจึงเป็นเรื่องของการสร้างลักษณะที่หมายรู้ (identification) สองแนวทางด้วยกันคือ การสร้างลักษณะเฉพาะของตัวเองที่เรียกว่า “อัตลักษณ์” (identity) และการสร้าง “ความแตกต่าง” (differences) ให้กับ “สิ่งอื่น” หรือ “ผู้อื่น” อารยธรรมสมัยใหม่จึงวางเป้าหมายไปที่การขยายขอบเขตความยิ่งใหญ่บนฐานแนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ และความแตกต่าง (Winichakul, 1994: 3)

การนิยาม “อัตลักษณ์ความเป็นชาติ” เพื่อให้เป็นความเหมือนกัน หรือลักษณะร่วมกันของคนในชาติจึงเป็นเรื่องที่กำกวม คลุมเครือ และไม่ชัดเจน เช่นกรณี “ความเป็นไทย” (Thainess) ที่ไม่ใช่ทุกคนไทยทุกคนจะเข้าใจหรือรับรู้ “ความเป็นไทย” เหมือนกัน เพราะแม้แต่ชนชั้นนำของรัฐไทยอย่าง ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ก็ยอมรับว่าไม่แน่ใจว่า “อัตลักษณ์ความเป็นไทย” หมายถึงอะไร แต่กลับกล่าวอย่างมั่นใจว่า “สิ่งนี้ได้รับการกระตุ้นอยู่ในตัวเองมาโดยตลอด เพราะเชื่อว่าอัตลักษณ์เป็นของคนในชาติ ...ผูกติดกับคนมาตั้งแต่เกิด “ความเป็นไทย” ก็อยู่กับคนไทยมาโดยตลอดเช่นกัน ...ไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้” การนิยามความหมายที่กำกวม คลุมเครือ และไม่ชัดเจน จึงทำให้การสร้างแนวคิด “ความแตกต่าง” (differences) หรือ “ความไม่เป็นไทย” (un-Thainess) ถูกนำมาใช้เพื่อนิยาม “ความเป็นไทย” (Thainess) อยู่เสมอ (Winichakul, 1994: 5)

ในยุคที่ชาติไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งใหญ่ที่เรียกว่าสมัย “สร้างชาติไทย” ของจอมพล ป.พิบูลสงคราม จะเห็นว่านอกจากความพยายามสร้าง “ความเป็นไทย” ในหลากหลายรูปแบบผ่านปฏิบัติการทางสังคม (social practices) ที่กำหนดโดยผู้ปกครองรัฐกลุ่มใหม่

โดยการประกาศใช้ “รัฐนิยม”* ระหว่างที่จอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นผู้นำช่วงปี พ.ศ. 2482-2485 ที่เรียกว่ายุคปฏิวัติวัฒนธรรมแล้ว รัฐไทยยังได้สร้าง “ความแตกต่าง” (differences) หรือ “ความเป็นอื่น” (otherness) ขึ้นมาเพื่อเน้นอัตลักษณ์ความเป็นไทยที่เด่นชัดขึ้นทั้ง “ความเป็นอื่น” ที่สร้างขึ้นภายนอก (without) เช่นการกีดกันคนต่างชาติโดยเฉพาะคนจีน หรือความพยายามที่จะเจริญรอยตามคนญี่ปุ่น (แถมสุข นุ่มนนท์, 2521: 58-59) หรือในสมัยรัชกาลที่ 6 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงอธิบายปัญหาทางเศรษฐกิจของชาติโดยตรงใช้วิธีสร้างคนจีนให้เป็น “อิวแห่งบูรพาทิศ” หรือ “คนอื่น” เพื่อเน้นว่าปัญหาทางเศรษฐกิจของคนไทยเกิดจากความเห็นแก่ตัวของคนจีนเป็นสำคัญ (สายชล สัตยานุรักษ์, 2545: 169) ขณะที่ประเทศพม่าเพื่อนบ้านของไทย ถูกสร้างให้เป็น “คนอื่น” ในประวัติศาสตร์ไทยมาโดยตลอดในฐานะคู่แข่งที่ถูกรับตีไว้ในแบบเรียนของเด็กไทย โดยแฝงอคติที่มอง “พม่าด้อยกว่าเสมอ” (สุเนตร ชุตินธรานนท์, 2552: 97)

และบางครั้ง “คนไทย” ก็นิยามความเป็นอื่นอย่างคลุมเครือ เช่นการเรียกชาวตะวันตกว่า “ฝรั่ง” โดยไม่ระบุว่าเป็นคนชาติใด หรือวัฒนธรรมใด หรือคำว่า “แขก” ก็เป็นอีกคำหนึ่งที่คนไทยใช้เรียกกลุ่มคนเชื้อสายมาเลย์ เอเชียใต้ หรือตะวันออกกลาง โดยไม่ระบุว่าเป็นคนชาติใด หรือคำว่า “มุสลิม” ที่ถูกใช้ในความหมายเดียวกับคำว่า “แขก” ก็ไม่ได้ระบุสัญชาติชัดเจนเช่นกัน จึงอาจกล่าวได้ว่าการนิยาม “ความเป็นอื่น” ให้ชัดเจนลงไปไม่ใช่ประเด็นสำคัญเพราะเป้าหมายของวาทกรรมนี้คือการระบุว่าพวกเขา “ไม่ใช่คนไทย” (un-Thai) เท่านั้น กล่าวคือเมื่อกลุ่มคนที่ถูกนิยามว่า “ไม่ใช่คนไทย” ถูกบ่งชี้ขึ้นมาเมื่อใดสิ่งที่ตรงกันข้าม (opposite) ที่หมายถึง “ความเป็นไทย” ก็จะปรากฏเด่นชัดขึ้นทันที (Winichakul, 1994: 5)

ขณะเดียวกันการนิยาม “ความเป็นอื่น” ที่เกิดขึ้นภายใน (within) ปรากฏให้เห็นเช่นในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม ที่พยายามสร้างความเป็นไทยผ่านการกำหนด “รัฐนิยม” ฉบับต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการห้ามกินหมาก ห้ามเลี่ยมฟันทอง ห้ามนุ่งโจงกระเบน แต่ให้หันมานุ่งกางเกงขา

---

* รัฐนิยม 12 ฉบับประกอบด้วย : ฉบับที่ 1 เรื่องการใช้ชื่อประเทศ ประชาชน และสัญชาติ; ฉบับที่ 2 เรื่องการป้องกันภัยที่จะบังเกิดแก่ชาติ; ฉบับที่ 3 เรื่องการเรียกชื่อชาวไทย; ฉบับที่ 4 เรื่องการเคารพธงชาติ เพลงชาติ และเพลงสรรเสริญพระบารมี; ฉบับที่ 5 เรื่องให้ชาวไทยพยายามใช้เครื่องอุปโภคบริโภคที่มีกำเนิดหรือทำขึ้นในประเทศไทย; ฉบับที่ 6 เรื่องทำนองและเนื้อร้องเพลงชาติ; ฉบับที่ 7 เรื่องชักชวนให้ชาวไทยร่วมกันสร้างชาติ; ฉบับที่ 8 เรื่องเพลงสรรเสริญพระบารมี; ฉบับที่ 9 เรื่องภาษาและหนังสือไทยกับหน้าที่พลเมืองดี; ฉบับที่ 10 เรื่องการแต่งกายของประชาชนชาวไทย; ฉบับที่ 11 เรื่องกิจประจำวันของคนไทย; ฉบับที่ 12 เรื่องการช่วยเหลือคุ้มครองเด็ก คนชรา หรือคนทุพพลภาพ

ยาว กระโปรง เสื้อนอก รองเท้า ถุงเท้า หมวก และสวมถุงมือในบางโอกาส (แถมสุข นุ่มนนท์, 2521: 61-62) เพื่อจะบอกว่าใครไม่ทำตามผู้นำให้ถือว่า “ไม่ใช่คนไทย” ดังนั้นกระบวนการสร้าง “ความเป็นไทย” นอกจากต้องสร้าง “เครื่องหมายอัตลักษณ์” (identity marker) ในหลายๆ แบบแล้ว ก็ต้องสร้าง “ความเป็นอื่น” ในหลายๆ แบบเช่นกัน

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยศึกษาอัตลักษณ์ชาติไทยผ่าน “มวยไทย” ที่ปรากฏในสื่อต่างๆ หรือผู้วิจัยเรียกว่า “สื่อมวยไทย” มาพิจารณาการก่อรูป (formed) และแปรเปลี่ยน (transformed) ความหมายของมวยไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะการศึกษาสภาพของ “มวยไทย” ในปัจจุบัน เพื่อวิเคราะห์ว่า “สื่อมวยไทย” ประกอบสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” ขึ้นมาอย่างไร? และสัมพันธ์กับกรอบความคิดของสังคมวัฒนธรรมไทยที่เป็นอยู่อย่างไร?

แคเธอรีน วูดเวิร์ด (Woodward, 1995: 12) อธิบายว่าวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในฐานะ “สื่อสัญลักษณ์” ที่จะช่วยระบุ (marking) และสืบทอด/รักษา (maintaining) อัตลักษณ์ความเป็นชาติ งานวิจัยของไทยที่วิเคราะห์ “สื่อสัญลักษณ์ความเป็นชาติ” เช่น ธงชาติไทย (ชนิดาพรหมพยัคฆ์ เผือกสม, 2546), อนุสาวรีย์ (สายพิณ แก้วงามประเสริฐ, 2538; มาลินี คุ่มสุภา, 2548) หรือ แสตมป์กับสังคม (สมบัติ จันทรวงศ์, 2526) ที่พบว่าทั้งธงชาติ อนุสาวรีย์ เพลงชาติ และแสตมป์แต่ละยุคสมัย ล้วนเป็น “สื่ออัตลักษณ์” (identity marker) ที่ถูกสังคมใส่ความหมายหรือสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” เสมอ

ขณะที่วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และประเพณีต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นอาหาร การแต่งกาย บุคลิก นิสัย ภาษา วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ คนตรี พิธีกรรม ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว หรือกีฬา ก็นับว่าเป็นเครื่องหมายอัตลักษณ์ที่ระบุถึงความเป็นชาติอยู่ด้วย ดังนั้นเมื่อพูดถึง “มวยไทย” จึงเป็นที่รับรู้กันอย่างแพร่หลายว่าเป็นศิลปะป้องกันตัวของชนชาติไทย ศิลปะการต่อสู้ที่คนในชาติเรียกว่า “มวยไทย” จึงอยู่ในฐานะที่เป็นหนึ่งใน “สื่ออัตลักษณ์” ที่บอกได้ว่าคนไทยให้ความหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ และปฏิบัติการทางสังคมเป็นอย่างไร? ใครบ้างที่ถูกนับรวมเข้ากลุ่ม (include) และใครที่ถูกกีดกันไม่ให้เข้ากลุ่ม (exclude) สำหรับกระบวนการที่จะนำไปสู่การสร้างระบบการแบ่งกลุ่ม (classificatory systems) หรือการจัดเส้นพรมแดนบนพื้นที่สังคม-วัฒนธรรมเพื่อบอกว่าใครคือคนไทย/ “พวกเรา” และใครไม่ใช่คนไทย/ “คนอื่น”

เลสลีย์ แอนน์ เจฟฟรีย์ (Leslie Ann Jeffrey) ตั้งข้อสังเกตเรื่องชาติที่สัมพันธ์อยู่กับ “อัตลักษณ์ความเป็นชาติ” ไว้ที่น่าสนใจว่า “...การกำหนด ‘เส้นพรมแดน’ ต้องร่างเป็นแผนที่ขึ้นมา

ไม่ใช่แค่การพึ่งพาเพียงผืนดินเป็นเขตแดนตามธรรมชาติอย่างง่าย ๆ แต่ยังคงหมายรวมถึงร่างกาย และจิตใจของพลเมืองในแผ่นดินด้วย เพราะหากปราศจากการลากเส้นพรมแดนที่ลึกลับซึ่งในส่วนนี้ แล้ว เส้นแบ่งบนแผนที่ก็ไร้ความหมาย ดังนั้นชาติจึงต้องขึ้นอยู่กับ การประกอบสร้างอัตลักษณ์ ความเป็นชาติ” (Jeffrey, 2002)

นอกเหนือจากแนวคิดเรื่องชาติ และอัตลักษณ์ความเป็นชาติแล้ว ในงานนี้ผู้วิจัยเลือกใช้ “การเล่าเรื่อง” (Narrative) และทฤษฎีโครงสร้างนิยมเชิงกำเนิด (Genetic Structuralism) เป็น เครื่องมือวิเคราะห์การสร้างความหมาย หรือการประกอบสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” ในเรื่อง เล่าเกี่ยวกับมวยไทยของสื่อต่างๆ ที่งานนี้เรียกว่า “สื่อมวยไทย”

2. แนวคิดการเล่าเรื่อง และชาตินิยมเชิงกำเนิด (Narrative / Genetic Structuralism)

2.1 แนวคิดการเล่าเรื่อง

การเล่าเรื่องมีประวัติศาสตร์ยาวนาน สันนิษฐานว่าเกิดมาพร้อมกับสังคมมนุษย์ ทำให้ มนุษย์ทุกยุคสมัยและทุกพื้นที่ล้วนผลิตและบริโภคเรื่องเล่า ดังนั้นเรื่องเล่าจึงปรากฏออกมาใน หลากหลายรูปแบบ เช่น นิทาน ตำนาน จิตรกรรมฝาผนัง เรื่องสั้น นวนิยาย สารคดี ภาพยนตร์ หรือ แม้แต่ความฝัน ขณะที่เรื่องเล่าอาจมีทั้งในรูปแบบที่อ้างอิงเท็จจริง (factual) เช่น ข่าว และสารคดี หรือในรูปแบบเรื่องที่สมมุติขึ้น (fiction) เช่น นวนิยาย ละครโทรทัศน์ หรือภาพยนตร์

การเล่าเรื่องนั้นเกิดมาพร้อมกับสังคมมนุษย์ เรื่องเล่าจึงมีประโยชน์ต่อมนุษย์ในหลาย แง่มุม เช่น การนำมนุษย์ก้าวข้ามไปสู่ประสบการณ์อื่นๆ ช่วยให้นักเรียนรู้และเข้าใจสิ่งต่างๆ โดยเฉพาะการมอบความบันเทิงให้แก่มนุษย์ วอลเตอร์ ฟิชเชอร์ (W. Fisher) เสนอแนวคิดหลักของ เขาในหนังสือชื่อ “Human Communication as Narration” ว่า “มนุษย์เป็นสัตว์ที่เล่าเรื่อง” (Homo narrans-narrative being) เพราะการเล่าเรื่องเป็นคุณสมบัติที่พื้นฐานกว่าคุณสมบัติอื่นๆ ของมนุษย์ และมีอยู่กับมนุษย์โดยตลอด จนอาจกล่าวได้ว่า ที่ใดมีมนุษย์ ที่นั่นมีการเล่าเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นยุค อดีต ปัจจุบัน หรืออนาคต (กาญจนา แก้วเทพ, 2553: 266) ดังนั้นสำหรับฟิชเชอร์แล้ว ทุกเรื่องราว และทุกสาขาวิชาการล้วนแต่ใช้การเล่าเรื่องทั้งสิ้น

ฟิชเชอร์ นิยามคำว่า “การเล่าเรื่อง” ว่าหมายถึง การกระทำเชิงสัญลักษณ์ไม่ว่าจะเป็นการ พูด หรือการกระทำก็ตามที่มีลำดับขั้นตอน และมีความหมายสำหรับผู้ที่มีชีวิตอยู่หรืออาศัยอยู่ใน

เรื่องนั้น ไม่ว่าจะผู้อาศัยนั้นจะเป็นผู้สร้างเรื่องเล่า หรือเป็นผู้ฟัง ผู้ตีความเรื่องเล่านั้นก็ตาม ทั้งนี้หน้าที่ของข่าวสารจากเรื่องเล่าจะเป็นตัวกำหนดวิถีทางที่เราจะมีชีวิตอยู่ในเรื่องเล่าของเรานั้นเอง (กาญจนา แก้วเทพ, 2549)

อย่างไรก็ตาม ก่อนที่ “การเล่าเรื่อง” จะก้าวขึ้นมาเป็นศาสตร์สาขาหนึ่งในทางวิชาการที่เรียกว่า “ศาสตร์แห่งการเล่าเรื่อง” (Narratology) นั้น “การเล่าเรื่อง” เคยเป็นเพียง “เครื่องมือชิ้นหนึ่ง” ในการค้นคว้าของนักวรรณคดีศึกษา หรือนักศึกษาวรรณกรรมเปรียบเทียบมาก่อน ดังนั้นการเล่าเรื่องจึงมีทั้งกระบวนการที่คุ้นเก่า และใหม่ โดยเฉพาะกระบวนการที่ใหม่ที่ต้องมีชุดความรู้มากพอ และมีเกณฑ์ในการศึกษาวิเคราะห์ของตนเอง โดยไม่ต้องอาศัยหรือพึ่งเกณฑ์จากศาสตร์อื่นๆ กาญจนา แก้วเทพ (2550) สรุปเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการเล่าเรื่องของกระบวนการที่คุ้นเดิม และกระบวนการที่ใหม่ดังนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบกระบวนการที่คุ้นเดิมกับการเล่าเรื่อง

เกณฑ์	กระบวนการที่คุ้นเดิม	กระบวนการที่ใหม่
1. เป้าหมาย	สะท้อนความเป็นจริง	ประกอบสร้างความเป็นจริง
2. หน้าที่	สร้างสุนทรียะให้เกิดความซาบซึ้ง	สร้างความหมายให้เกิดความเข้าใจ
3. จุดเน้น	จะเล่าอะไร	จะเล่าอย่างไร
4. ขอบเขต	เรื่องแต่ง	เรื่องแต่ง และเรื่องจริง
5. เครื่องมือ	ใช้ภาษา	ใช้เครื่องมือทุกชนิดของการสื่อสาร
6. แนวทางวิเคราะห์	ปัจจัยภายนอก (จิตวิทยา บริบทสังคม เศรษฐกิจ การเมือง)	ปัจจัยภายใน (ตรรกะภายใน และองค์ประกอบเรื่องเล่า)

ในแง่เป้าหมายขณะที่กระบวนการที่คุ้นเดิมใช้ทัศนะของอริสโตเติล ที่เสนอว่าองค์ประกอบของการเล่าเรื่องเกี่ยวข้องกับโครงเรื่อง ตัวละคร และบทสนทนา ที่มีพื้นฐานมาจากการเลียนแบบความเป็นจริง และเป็นที่มาของแนวคิด “การสะท้อนความเป็นจริง” (reflection of reality) ที่เปรียบเสมือน “ภาพที่สะท้อนในกระจก” ซึ่งมีนัยยะว่าต้องมี “วัตถุ/ของจริง/ความเป็นจริง” ก่อน (primacy) จึงจะมี “ภาพสะท้อน” ที่เป็นเรื่องเล่าตามขึ้นมาได้ (recency)

ขณะที่การเล่าเรื่องกระบวนการทัศน์ใหม่ใช้ทัศนะพื้นฐานจาก “ทฤษฎีประกอบสร้างนิยม” (Constructionism) ที่อธิบายว่ามนุษย์แต่ละยุคสมัยแต่ละสังคมจะ “รับรู้ความหมาย” เกี่ยวกับ “ความเป็นจริงเชิงภาวะวิสัย” (objective reality) เป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับ “กระบวนการประกอบสร้างความหมาย” ให้แก่สิ่งนั้น และกลายมาเป็น “ความจริงเชิงอัตวิสัย” (subjective reality) ซึ่งความเป็นจริงเชิงอัตวิสัยนี้ต่างหากที่เป็น “ความเป็นจริง” ที่มีความหมายต่อมนุษย์ และการเล่าเรื่องก็เป็นเครื่องมือสำคัญในกระบวนการประกอบสร้างความหมายดังกล่าว เช่น ความเชื่อในสังคมไทยว่ามวยไทยเป็นกีฬาที่มีแต่ผู้ชายเท่านั้นที่เล่น และชม ทว่าภาพยนตร์เรื่อง “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” ก็ได้สร้างความหมายใหม่เกี่ยวกับมวยไทยขึ้นมาว่า “กะเทย” ก็ชกมวยได้ และชกเก่งจนมีชื่อเสียงโด่งดังระดับโลกได้ด้วย

ในด้านหน้าที่ของเรื่องเล่า กระบวนทัศน์เดิมศึกษาในแง่ “ความรู้สึกชื่นชม ซาบซึ้ง ดื่มด่ำ” ว่าเรื่องเล่าแต่ละเรื่องนั้นมีมากน้อยเพียงใด ทว่ากระบวนทัศน์ใหม่จะพิจารณาเรื่องการสร้างความหมายเพื่อการตั้งคำถามนำไปสู่ความเข้าใจว่า ทำไมหรือเพราะเหตุใดจึงมีการประกอบสร้างความหมายแบบนั้น เช่นการสร้าง “คนไทยทรยศ” ในเรื่อง “มวยไทยนายขนมต้ม” เพื่อเป็นการให้เหตุผลต่อการแตกสามัคคีของคนไทยด้วยกัน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้กรุงศรีอยุธยาพ่ายแพ้ต่อกองทัพพม่า เป็นต้น

ส่วนจุดเน้น ขณะที่กระบวนทัศน์เดิมเน้น “เรื่องที่จะเล่า” (What to narrate) กระบวนทัศน์ใหม่จะเน้นที่ “วิธีการเล่า” (How to narrate) นอกจากนี้กระบวนทัศน์เดิมยังวางขอบเขตการศึกษาไว้เฉพาะงานประเภท “เรื่องแต่ง” (fiction) เท่านั้น ทว่ากระบวนทัศน์ใหม่ศึกษาครอบคลุมทั้งเรื่องแต่ง และเรื่องจริง (factual) เช่นเดียวกับเครื่องมือที่ใช้เล่าขณะที่กระบวนทัศน์เก่าจำกัดเฉพาะเครื่องมือหลักคือภาษา แต่กระบวนทัศน์ใหม่ขยายขอบเขตกว้างขวางศึกษาได้ทุกอย่าง โดยเฉพาะเรื่องเล่าในสื่อมวลชนทุกประเภท

และสุดท้ายเรื่องแนวทางการวิเคราะห์ กระบวนทัศน์เดิมอิงเกณฑ์วิเคราะห์จากสาขาวิชาอื่นๆ ที่เป็นปัจจัยภายนอกเช่น วิชาจิตวิทยา เศรษฐศาสตร์ การเมือง หรือประวัติศาสตร์ มาช่วยอธิบาย แต่กระบวนทัศน์ใหม่ใช้ “องค์ประกอบภายในของตัวเอง” หรือ “ตรรกะภายในเรื่องเล่า” เป็นเกณฑ์วิเคราะห์ เช่น ตัวละคร โครงเรื่อง จาก ความขัดแย้ง เป็นต้น

ผู้วิจัยจะใช้การเล่าเรื่องกระบวนการทัศน์ใหม่เป็นแนวคิด และเครื่องมือในการศึกษาวิเคราะห์ “สื่อมวยไทย” ทั้ง 4 สื่อประกอบด้วย ภาพยนตร์มวยไทย รายการมวยไทยทางโทรทัศน์ คลิปมวย

ไทยใน youtube.com และรายการมวยไทยที่เวทีมวยลุมพินี ด้วยจุดยืนที่เสนอว่าทุกความหมายล้วนถูกประกอบสร้างขึ้นจากเรื่องเล่า

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2545) เสนอว่า “...วิธีรับรู้ของมนุษย์นั้น ไม่สามารถ “รู้” อะไรที่ไม่ถูกผูกเข้าหากันจนเป็นเรื่องได้ ...ต้องประมวลและเลือกสรรเหตุการณ์เหล่านั้นมาสร้างให้เป็นเรื่องขึ้นมา” เช่นเดียวกับแนวคิดเรื่อง “ชาติ” เพราะ “ความเป็นชาติมีฐานอยู่บนนิยายเรื่องหนึ่ง ซึ่งแต่งขึ้นมาเพื่อให้ทุกคนยอมรับเอาไปเป็นความทรงจำร่วมกัน” (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2545: 32)

2.2 แนวคิดโครงสร้างนิยมเชิงกำเนิด (Genetic Structuralism)

แนวคิดนี้ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางการวิเคราะห์พัฒนาการมวยไทย ด้วยการวิเคราะห์เอกสาร (documentary analysis) เพื่อทำความเข้าใจอดีตประกอบการพิจารณาการประกอบสร้างความหมายมวยไทยของคนไทย โดยมีสมมติฐานเบื้องต้นตามแนวทางศึกษา “โครงสร้างนิยมเชิงกำเนิด” (Genetic Structuralism) ของ ลูเซียน โกลด์มันน์ (Lucien Goldmann) นักสังคมวิทยาชาวโรมานี

การเขียนประวัติศาสตร์นั้นมีหลายกระบวนทัศน์ และแนวคิด “โครงสร้างนิยมเชิงกำเนิด” ก็เป็นแนวทางหนึ่ง ซึ่งเป็นแนวคิดที่อิงอยู่กับประวัติศาสตร์นิยม (historicism) ที่ถือว่าประวัติศาสตร์เป็นตัวกำหนดทุกสิ่งทุกอย่างในสังคมมนุษย์รวมทั้งวรรณกรรมต่างๆ กล่าวคือวรรณกรรมมีประวัติศาสตร์กำกับอยู่ ดังนั้นจึงต้องเชื่อมโยงกับบริบทเสมอ

อย่างไรก็ตาม มีความพยายามที่จะเชื่อมโยงวรรณกรรม และสังคมในการวิเคราะห์มาก่อนแล้ว ทว่าอยู่ในฐานคิดแบบ “กำหนดนิยม” (determinism) โดยให้บริบทกำหนดฝ่ายเดียวในแนวทางของปฏิฐานนิยม (positivism) ที่เชื่อว่า “สังคมกำหนด” (society-centric) หรือเมื่อแนวคิดมาร์กซิสม์เข้ามาศึกษาวรรณกรรมบ้าง ก็มองว่าวรรณกรรมเป็นผลผลิตของโครงสร้างส่วนบนที่กำหนดโดยโครงสร้างส่วนล่าง (ปัจจัยทางเศรษฐกิจ) วรรณกรรมจึงเป็นไปได้แค่กระจกสะท้อนความเป็นจริงทางสังคมเท่านั้น (นพพร ประชากุล, 2552: 425)

ทว่าแนวทางแบบ “โครงสร้างนิยมเชิงกำเนิด” มองว่านอกจากวรรณกรรมจะเป็นผลผลิตของประวัติศาสตร์แล้ว ก็ยังมีส่วนในการผลิตประวัติศาสตร์ด้วย ดังนั้นวรรณกรรมจึงมีบทบาทเป็นผู้กระทำ (actor) ในฐานะที่เป็นวาทกรรมประเภทหนึ่งที่ถูกกำกับด้วยกรอบความรู้ (episteme) ซึ่งกรอบความรู้ของของสังคมไทยในแต่ละยุคสมัยนั้นแตกต่างกัน

ขณะที่นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2538) เสนอแนวทางการวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ว่า ควรพิจารณา ทั้งปัจจัยภายใน และภายนอกในการดูความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย ซึ่งต้องดูทั้งความสืบเนื่อง และความเปลี่ยนแปลง

แนวทางศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยเลือกใช้กระบวนการทัศน์ที่มองว่าวรรณกรรมทั้งสร้าง และสะท้อนความหมายทางสังคม ดังที่ลูเซียง โกลด์มันน์ เสนอแนวคิดในการศึกษาวิเคราะห์ โครงสร้างสังคมผ่านวรรณกรรมว่า “ไม่มีปฏิบัติการ ปรากฏการณ์ หรือการกระทำใดของมนุษย์ที่ เกิดขึ้นโดยอิสระไปจากการกำหนดโดยโครงสร้างของสังคม” (Goldmann, 1986: 157)

โกลด์มันน์ มองว่าสังคมประกอบไปด้วยปฏิบัติการต่างๆ ซึ่งมีไม่ใช่เพียงปฏิบัติการของใคร คนใดคนหนึ่ง และมีไม่ใช่ปฏิบัติการที่ดำเนินไปอย่างโดดๆ แต่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์ระหว่าง ปฏิบัติการต่างๆ ดังนั้นเนื้อหาที่จะวิเคราะห์จึงมีไม่ใช่ตัวปฏิบัติการทางสังคม หากแต่เป็นความสัมพันธ์ ระหว่างปฏิบัตินั้น ซึ่งความสัมพันธ์นี้มีลักษณะที่ซับซ้อนการวิเคราะห์จึงต้องเริ่มต้นด้วยการหา แบบแผน (pattern) ของความสัมพันธ์ที่ปรากฏในปฏิบัติการทางสังคมแบบต่างๆ เช่น ศิลปะ การค้า การเมือง คนตรี การผลิต จากนั้นจากแบบแผนที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ ของ ประวัติศาสตร์ เราก็จะสรุปรวบยอดเพื่อหาโครงสร้างความสัมพันธ์ หรือโครงสร้างทางความคิดของ คนในสังคมยุคนั้นๆ และวิเคราะห์หาความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างดังกล่าวไปตามยุคสมัย (กาญจนา แก้วเทพ, 2539: 134-135)

ดังนั้นการพิจารณาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตจึงต้องวิเคราะห์ร่วมไปกับการคิด ค่านิยม เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม หรือการเมืองในยุคหนึ่งๆ ในฐานะต้นกำเนิดความคิดเบื้องหลังของ ปรากฏการณ์ หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่มีผลต่อการแปรเปลี่ยนความหมายของมวยไทยในอดีตที่ผ่านมา ดังจะพบว่ามวยไทยเป็นทั้งศิลปะการต่อสู้ เป็นพิธีกรรม เป็นการละเล่น เป็นการแสดง เป็นกีฬา รวมทั้งเป็นอัตลักษณ์บ่งบอกถึงความเป็นชาติ มวยไทยจึงมีความหมายที่แปรเปลี่ยนไปตาม ความสัมพันธ์ที่มีต่อบริบทสังคมในแต่ละยุคสมัย

3. ทฤษฎีหน้าที่นิยม และสื่อสารการกีฬา (Functionalism / Sport Communication)

3.1 ทฤษฎีหน้าที่นิยม

ทฤษฎีหน้าที่นิยม (Functionalism) เสนอเนื้อหาหลักของแนวคิดว่า ปฏิบัติการทางสังคม และการทำหน้าที่ของสถาบันทางสังคมเป็นการกระทำผ่าน “ความจำเป็น” (needs) หรืออีกนัยหนึ่งคือกระทำในภาวะที่สังคมและปัจเจกบุคคลเกิด “ภาวะขาดแคลน” ซึ่งจำเป็นต้องรับการเติมเต็ม (Merton อ้างใน McQuail, 2000)

เมื่อนำคำอธิบายดังกล่าวมาประยุกต์ใช้กับสถาบันสื่อมวลชนในฐานะ “ระบบย่อย” (subsystem) ของสังคมซึ่งเป็นระบบใหญ่จะพบว่า สื่อได้ทำหน้าที่ในสังคมด้านการสร้างความต่อเนื่อง จัดระเบียบ ประสานสัมพันธ์ เสริมแรงกระตุ้น ชี้นำ หล่อหลอม ปรับตัว และอื่นๆ เพื่อเป้าหมายในการธำรงรักษา สนับสนุน หรือเติมเต็มระบบสังคมให้มีเสถียรภาพ และปะติดปะต่อภาพสังคมให้สมบูรณ์และอย่างสมดุล

ทฤษฎีหน้าที่นิยมจึงมีลักษณะปลอดการเมือง (apolitical) โดยมองว่าสื่อมวลชนเป็นเครื่องมือในการธำรงรักษาสังคมมากกว่าจะเป็นผู้นำความเปลี่ยนแปลงใดๆ มาสู่สังคม ซึ่งเป็นข้อจำกัดหนึ่งของทฤษฎีนี้เพราะมักจะถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า “ไร้เดียงสา” ไม่ตั้งคำถามว่าหน้าที่ดังกล่าวนี้เป็น “หน้าที่เพื่อใคร?”

อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีหน้าที่นิยมก็มีประโยชน์ในบางเป้าหมายโดยเฉพาะการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับสังคมที่เป็นประโยชน์ เช่น การทำหน้าที่/การไม่ทำหน้าที่ หรือ การทำหน้าที่ผิด หรือการทำหน้าที่ที่ชัดเจน และการทำหน้าที่แอบแฝง เป็นต้น ซึ่งเป็นคำนิยามที่เข้าใจง่าย และเห็นถึงพันธกิจหลักของสื่อต่างๆ ที่มีประโยชน์ต่อสังคมอย่างชัดเจน เช่นการให้ข้อมูลข่าวสาร และความบันเทิง

คุณูปการที่น่าสนใจอีกประการของทฤษฎีนี้ก็คือ การตั้งคำถามเรื่องการประสานสัมพันธ์ทางสังคม (social integration) ที่ช่วยนำทางไปสู่การสร้างข้อตกลงร่วม และการร่วมมือ เพราะไม่เพียงสื่อจะทำหน้าที่สนับสนุนค่านิยมของสังคมเท่านั้น แต่ยังสนับสนุนค่านิยมของกลุ่มย่อยต่างๆ ในสังคมอีกด้วย เช่น การสร้างภาพแทน “กะเทย” ในภาพยนตร์เรื่อง “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” เป็นต้น ซึ่งทำให้ “เพศทางเลือก” เริ่มเป็นที่ยอมรับในสังคมไทยมากขึ้น

งานวิจัยที่ใช้กรอบทฤษฎีหน้าที่นิยมมักจะพบว่า สื่อมวลชนส่วนใหญ่ยอมรับและสนับสนุนค่านิยมหลักของสังคมมากกว่าจะวิพากษ์วิจารณ์ โดยการทำหน้าที่ในหลากหลายรูปแบบ เช่น การเล็งวิจารณ์สถาบันหลักของสังคม หรือการเล่นบทยกย่องเชิดชูคนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตอันเกิดจากคุณธรรม และการทุ่มเทความพยายามอย่างหนัก ขณะเดียวกันก็เล่นบทลงโทษแสดงความคิดเห็นหรือคำเหน็ดเหนื่อยผู้ที่ล้มเหลว เบี่ยงเบน หรือต่อต้านสังคม

เดนนีส แม็คควอล (McQuail, 2000) ประมวลหน้าที่สำคัญของสื่อมวลชนไว้ดังนี้

ตารางที่ 2 สรุปบทบาทหน้าที่สื่อมวลชน

1 <u>Information</u>	<ul style="list-style-type: none"> - ให้อخبارข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ สถานการณ์ในสังคม และโลก - เป็นตัวบ่งชี้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ - สนับสนุนนวัตกรรม การปรับตัวรับความเปลี่ยนแปลง และความก้าวหน้า
2 <u>Correlation</u>	<ul style="list-style-type: none"> - อธิบาย ตีความ และแสดงความคิดเห็นต่อเหตุการณ์และข้อมูลข่าวสาร - สนับสนุนการบริหารและปทัสถานสังคม - หล่อหลอมทางสังคม - พร้อมให้ความร่วมมือกับกิจกรรมต่างๆ - สร้างความเห็นพ้องต้องกัน - สร้างระเบียบปฏิบัติก่อน-หลังที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพ
3 <u>Continuity</u>	<ul style="list-style-type: none"> - สืบทอดวัฒนธรรมหลัก สร้างสำนึกวัฒนธรรมย่อย พัฒนาวัฒนธรรมใหม่ - หล่อหลอมและธำรงรักษาค่านิยมหลักของสังคม
4 <u>Entertainment</u>	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ความสนุกสนาน และเป็นเครื่องช่วยผ่อนคลาย - ลดความตึงเครียดทางสังคม
5 <u>Mobilization</u>	<ul style="list-style-type: none"> - รณรงค์เพื่อเป้าหมายของสังคมในพื้นที่การเมือง สงคราม การพัฒนาเศรษฐกิจ การทำงาน และที่อาจเกี่ยวข้องกับศาสนา

“มวยไทย” ในฐานะสถาบันย่อยของสังคมจะดำรงอยู่ได้ก็ต้องทำหน้าที่บางอย่างต่อสังคมส่วนรวม และหากสถานการณ์ หรือเงื่อนไขทางสังคมเปลี่ยนไป มวยไทยก็ต้องสามารถปรับเปลี่ยน

บทบาทหน้าที่ได้ ซึ่งบทบาทหน้าที่ที่งานวิจัยนี้สนใจคือการสร้าง การธำรงรักษา และการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย”

นอกจากทฤษฎีหน้าที่นิยมของสื่อมวลชนดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดบทบาทหน้าที่ของสื่อพิธีกรรม (ritual media) ประกอบการวิเคราะห์บทบาทของ “สื่อมวยไทย” ทั้งนี้เพราะคุณลักษณะดั้งเดิมตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบันของมวยไทยนั้นยังเป็นสื่อเชิงพิธีกรรม และแตกต่างจากสื่อมวลชนนั่นเอง

มีคำกล่าวว่าพิธีกรรมเป็นการสื่อสารประเภทที่ "รูปแบบมีความสำคัญเหนือกว่าเนื้อหา" Humphrey & Laidlow (อ้างใน กาญจนาก้าวเทพ, 2554) กล่าวว่ารูปแบบมีความสำคัญในพิธีกรรม 3 แง่มุมคือ ประการแรก การทำพิธีกรรมทุกครั้งก็คือ การผลิตซ้ำรูปแบบการกระทำที่วางเอาไว้ก่อนแล้ว ช่วยให้พิธีกรรมนั้นๆ ยั่งยืน ประการที่สอง การมีรูปแบบทำให้การกระทำต่างๆ ในพิธีกรรมไม่จำเป็นต้องคิดค้นใหม่ เพียงแต่ "ปฏิบัติตามสคริปต์ที่วางเอาไว้" และประการที่สาม ในขณะที่ผู้เข้าร่วมพิธีกรรมส่วนใหญ่จะไม่รู้เนื้อหา/ความหมายของพิธีกรรมนั้นๆ แต่เมื่อการทำให้รูปแบบที่กำลังทำอยู่ในปัจจุบันมีความเหมือนหรือคล้ายคลึงกับรูปแบบต้นฉบับให้มากที่สุด ก็ถือว่าได้ประกอบพิธีกรรมอย่างสำเร็จสมบูรณ์แล้ว

ทัศนะดังกล่าวคล้ายคลึงกับทัศนะของพระธรรมปิฎก แม้จะมาจากเหตุผลคำอธิบายที่แตกต่างกัน พระธรรมปิฎกอธิบายว่า เวลาที่คนไทยรู้สึกว่าคุณศาสนาเสื่อมไปแล้ว เหลือแต่พิธีกรรม แต่หากยังเหลือพิธีกรรมอยู่ก็แปลว่า ศาสนายังไม่หมดสิ้นไปเสียทีเดียว และหากพุทธศาสนาเหลือแต่รูปแบบพิธีกรรม แต่ปราศจากเนื้อหาสาระความหมาย ก็อาจจะเปรียบเสมือนร่างที่หลับอยู่ ร่างกายคนหลับนั้น แม้จะทำอะไรไม่ได้ แต่ก็ยังไม่ตาย และชีวิตเรายังต้องอาศัยร่างกายอยู่ หากมีร่างกายก็จะทำให้ชีวิตหวนกลับคืนมาได้ หรืออาจจะกล่าวว่า ต้องมีรูปแบบที่หลงเหลือเอาไว้เท่านั้น จึงจะฟื้นฟูเนื้อหาเอาไว้ได้ รูปแบบจึงมีความสำคัญพอๆ กับเนื้อหาเนื่องจากเป็นตัวประกอบเนื้อหาสาระเอาไว้ (อ้างใน กาญจนาก้าวเทพ, 2554)

การรวมกลุ่มคนที่เกิดจากการมีสื่อมวลชนประเภทต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร แพนดัลป์ต่างๆ ก็เป็น "กลุ่มทางพิธีกรรมแบบสมัยใหม่" ประเภทหนึ่ง เนื่องจากกลุ่มบุคคลเหล่านี้มีคุณลักษณะบางประการที่มีข้อเหมือนกับการรวมกลุ่มพิธีกรรมแบบโบราณ เช่น เป็นการรวมกลุ่มของคนที่มีระบบความเชื่อ มีรสนิยม มีความสนใจรวมศูนย์อยู่ที่สิ่งเดียวกัน มีการมารวมตัวกันในพื้นที่และเวลาที่ตกลงกัน มีการทำกิจกรรมที่มีรูปแบบแน่นอน และที่สำคัญคือ เป้าหมายของการ

"ทำพิธีกรรม" เพื่อการรวมกลุ่มนั้นเป็นการเสริมสร้างความเป็นปึกแผ่นสามัคคีสมานฉันท์ในมวลหมู่สมาชิกให้เหนียวแน่นขึ้น ดังนั้นการชมรายการมวยไทยที่ถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์ การไปชมภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับมวยไทย หรือการไปชมมวยไทยที่สนามมวยร่วมกันของกลุ่มคนในชาติเดียวกันก็จัดได้ว่าเป็นการจัดกลุ่มทางพิธีกรรมสมัยใหม่ลักษณะหนึ่ง

กาญจนา แก้วเทพ (2549) ประมวลบทบาทหน้าที่ของสื่อพิธีกรรม จากงานวิจัยโครงการ "สื่อพื้นบ้านสื่อสารสุข" (สพส.) ระหว่าง พ.ศ.2546-2549 ไว้ 14 หน้าดังนี้

1. หน้าที่ระดมพลังชุมชน
2. หน้าที่สืบทอดความเชื่อ
3. หน้าที่ในการสร้างภราดรภาพ/เอกภาพ/ความสามัคคีเป็นปึกแผ่น
4. หน้าที่ในการสร้าง/สืบทอดอัตลักษณ์/ตัวตน
5. หน้าที่ในการสร้างความอบอุ่น/ความมั่นคงทางจิตใจ
6. หน้าที่ให้ความบันเทิง
7. หน้าที่ในการจัดระเบียบสังคม
8. หน้าที่ปลอบขวัญ/คลายความกังวล
9. หน้าที่ให้แนวทางดำเนินชีวิต
10. หน้าที่ในการเป็นยาสมานแผลชุมชน
11. หน้าที่ในการสร้างความทรงจำร่วมกัน
12. หน้าที่อบรมบ่มเพาะ
13. หน้าที่การแสดงความรู้สึกร่วมกัน
14. หน้าที่เป็นคลังเก็บความรู้

บทบาทหน้าที่ของสื่อพิธีกรรมดังกล่าวเหล่านี้ จะเป็นแนวทางในการวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของ "สื่อมวยไทย" ร่วมกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน รวมไปถึงงานวิจัยของไทยที่ศึกษาบทบาทหน้าที่ของมวยไทยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงบทบาทและความสำคัญของมวยไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2463-2546 ของอภิเชก มนเทียรวิเชียรฉาย (Apisake, 2004) ที่พบว่า มวยไทยมี 8 บทบาทหน้าที่ด้วยกันคือ (1) เป็นวิธีการฝึกทหาร (2) เป็นเครื่องส่งเสริมให้เกิดความก้าวหน้าทางสังคมและฐานะทางเศรษฐกิจ (3) เป็นองค์ประกอบของงานพิธี (4) เป็นสัญลักษณ์ของชาติ (5) เป็นกีฬาอดนียมระดับชาติ (6) เป็นสื่อกลางการพนัน (7) เป็นกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว และสุดท้าย (8) เป็น

กีฬาที่เลื่อนชั้นสู่ระดับนานาชาติ โดยบทบาททางด้านนั้นปรากฏช่วงก่อนปี ค.ศ. 1920 ขณะที่บทบาททางด้านพัฒนาขึ้นภายหลัง และสืบทอดอยู่ตราบจนปัจจุบัน

และเพื่อเป็นการเพิ่มมุมมองเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของ “สื่อมวยไทย” ให้รอบด้านมากขึ้น ผู้วิจัยจึงทบทวนแนวคิดด้านสื่อสารการกีฬา โดยเฉพาะประวัติความเป็นมา ก่อนจะเป็นแนวคิดกีฬาสมัยใหม่ในปัจจุบัน

3.2 แนวคิดสื่อสารการกีฬา (Sports Communication)

“กีฬา” (sport) ตามความหมายที่รับรู้ผ่านการชม และเชียร์ในปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่าเป็นผลสืบเนื่องมาจากปฏิสัมพันธ์ของคนในแต่ละสังคม แต่ละยุคสมัย และแต่ละพื้นที่ ดังนั้นกีฬาในความหมายที่รับรู้ในปัจจุบันจึงถูกให้ความหมายมาแล้วในหลากหลายรูปแบบ

หนังสือ From Ritual to Record (1978) อัลเลน กัตต์มันน์ (Allen Guttman) อธิบายว่ากีฬาพัฒนามาจากการเล่น (play) ก่อนจะเป็นการเล่นแข่งขัน (games) และก้าวมาถึงช่วงที่เรียกว่า “กีฬาสมัยใหม่” (modern sport) (อ้างใน Schirato, 2007: 8) กัตต์มันน์ แยกการเล่นแข่งขันออกเป็น 2 ประเภทคือ กิจกรรมการเล่น กับการแข่งขัน โดยอธิบายว่ามีการเล่นแข่งขันหลายประเภทที่ไม่มีการแข่งขัน ทว่าเป็นกิจกรรมการแสดงอย่างหนึ่งที่สื่อให้เห็น การเข้าถึง คุณลักษณะเชิงสุนทรีย์ สะท้อนภาพ ทักษะ หรือการทุ่มเทให้กับการทำงาน เช่น การกระโดดคอบ การสวมบทบาทเป็นหมอ และการเฉลิมฉลองของชาวญี่ปุ่นที่เรียกว่า “เกมารี” (คล้ายฟุตบอลในปัจจุบัน) ส่วนประเภทการแข่งขันจะค่อนข้างชัดเจนว่ามีลักษณะที่ใกล้เคียงกับกีฬาในปัจจุบัน เพราะมีเป้าหมายอยู่ที่ชัยชนะเหมือนกัน แต่เมื่อจะต้องแยกให้ชัดว่ากีฬาต่างกับการเล่นแข่งขันอย่างไร กัตต์มันน์ อธิบายว่า “(กีฬา) ให้ความสำคัญกับการวัดผลเชิงกายภาพเท่า ๆ กับทักษะทางสติปัญญา” เพราะฉะนั้นกีฬาจึงเป็นรูปแบบขอดีนิยม และเป็นส่วนสำคัญที่ขยายต่อออกมาจากการเล่น (play) และการเล่นแข่งขัน (games) นั่นเอง (Schirato, 2007: 10)

การเล่นแข่งขัน (games) จึงเป็นพฤติกรรมการเล่นที่เป็นอิสระไม่มีใครบังคับ ผู้เล่นจะเล่นตามความสมัครใจของตนเอง มีกฎเกณฑ์กติกาในการเล่น กำหนดเวลา สถานที่ และเป็นการเล่นแข่งขันที่ผู้เล่นไม่รู้ล่วงหน้าว่าฝ่ายใดจะแพ้-ชนะ และเมื่อเปรียบเทียบกับกีฬา จะพบว่ากีฬามีลักษณะบางประการที่แตกต่างออกไปจากการเล่นแข่งขันกล่าวคือ กีฬาเป็นการเล่นแข่งขันที่จัดขึ้นในรูปแบบของสถาบัน (institutionalized) โดยมีองค์กรหนึ่ง หรือหลายองค์กรเป็นผู้รับผิดชอบ

จัดการแข่งขัน คัดเลือกฝึกซ้อมนักกีฬา และดูแลจัดการด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกับนักกีฬาและการแข่งขันที่จัดขึ้น และด้วยเหตุที่กีฬาเป็นการเล่นแข่งขันในรูปแบบของสถาบัน ทำให้กีฬาเป็นพฤติกรรมการเล่นที่ขาดความเป็นอิสระผิดจากการเล่นแข่งขันทั่วไป

นอร์เบิร์ต เอเลียส (Elias, 1986) เสนอว่าการเปรียบเทียบการแข่งขัน (game contest) ที่มีในแต่ละยุคสมัยในอดีต และปัจจุบัน จำเป็นต้องพิจารณาขนบ (ethos) รวมทั้งมาตรฐาน (standards) กฎกติกา (rules) และการแสดงออก (performances) ของผู้เล่น และผู้ชมในยุคสมัยนั้น ๆ ด้วย ซึ่งงานเขียนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การก่อกำเนิดกีฬาที่มีอยู่นั้น เอเลียสตั้งข้อสังเกตว่างานส่วนใหญ่วิเคราะห์ให้เห็นถึงความแตกต่างค่อนข้างน้อย แต่ระบุให้เห็นถึงความเหมือนกันมากเกินไป ซึ่งนำไปสู่การวิเคราะห์ที่ผิดพลาด เพราะมักจะมองว่าการแข่งขัน (กีฬา) ในอดีตนั้น “ไร้อารยะ” (uncivilized) หรือ “ป่าเถื่อน” (barbarous) เพราะเต็มไปด้วยความรุนแรง เพื่อจะสรุปว่ากีฬามีพัฒนาการเป็นเส้นตรงจากอดีตถึงปัจจุบัน ดังนั้นปัจจุบันจึงดีกว่าอดีต ซึ่งเป็นการตัดสินคุณค่าอดีตด้วยมุมมองของปัจจุบัน

เอริก ดันนิง (Dunning, 1999: 42) ชี้ว่าที่สังคมตะวันตกมักจะเรียก หรือประณามกีฬาที่เต็มไปด้วยความรุนแรงว่าเป็นกีฬาในยุค “ดั้งเดิม” “ป่าเถื่อน” และ “ล้าหลัง” นั้นด้านหนึ่งแล้วมีความหมายแอบแฝงเพื่อที่จะพิชิต (conquered) ยึดเป็นอาณานิคม (colonized) หรือต้องการครอบงำ (dominated) การทำความเข้าใจกีฬาในฐานะปรากฏการณ์ทางสังคมของโลกปัจจุบัน เราจึงควรจะเข้าใจถึงความหมายของกิจกรรมการกีฬาในแบบที่เป็นอยู่ในอดีต ในพื้นที่ที่แตกต่างกันออกไป เพราะเวลาก้าวถึงประวัติศาสตร์ (การกีฬา) ก็มักจะลัดไปก่อนว่า เป็นการเรียบเรียงลำดับเหตุการณ์ที่มีพัฒนาการไปสู่สิ่งที่ดีกว่า หรือ “ทันสมัย” กว่าซึ่ง เจย์ โคลเคลีย์ (Coakley, 1998: 62) อธิบายว่าน่าจะเป็นเพราะการเลือกใช้ “คำ” (terminology) ในการถกเถียงเชิงประวัติศาสตร์ที่มักจะชี้นำไปอย่างนั้น เช่นเวลาอ้างอิงถึงสังคมในยุคสมัยหนึ่งก็จะใช้ “คำ” แทนช่วงเวลาหนึ่งว่ายุคจารีต เพื่อเทียบกับยุคสมัยใหม่ หรือยุคดั้งเดิม กับยุคอารยะธรรม หรือสังคมด้อยพัฒนา กับสังคมพัฒนาแล้ว หรือยุคก่อนอุตสาหกรรม กับยุคอุตสาหกรรม เป็นต้น ซึ่งคำเรียกเหล่านี้ชวนให้คิดต่อไปได้ว่าประวัติศาสตร์มีพัฒนาการเป็นเส้นตรง หรืออาจจะกล่าวอีกอย่างคือ ประวัติศาสตร์มักจะถูกนำเสนอเชิงก้าวหน้า วิธีคิดดังกล่าวจึงทำให้เกิดข้อสรุปว่ามีกลุ่มคนที่ทันสมัยกว่า เจริญกว่า มีอารยะธรรมสูงกว่า และพัฒนาการมากกว่า ซึ่งการสรุปแบบนี้ไม่ช่วยให้การวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์น่าเชื่อถือ และเข้าใจถึงความจริง เช่นกรณีงานเขียนประวัติศาสตร์การกีฬาจำนวนมาก ที่มักจะ

เชื่อมโยงกีฬาเข้ากับการพัฒนา และ ความทันสมัยในการจัดการกับกิจกรรมที่ใช้ร่างกายเพื่อการ เล่น หรือแข่งขันของคนหลายกลุ่ม ในหลากหลายพื้นที่ทั่วโลก ซึ่งประวัติศาสตร์เหล่านี้เกี่ยวข้องกับ แบบแผนการเปลี่ยนแปลงที่ผู้คนไม่ได้มองว่าเป็นความก้าวหน้าแต่อย่างใด

งานศึกษาวิเคราะห์ประวัติศาสตร์กีฬาโอลิมปิกที่เชื่อกันว่าริเริ่มในยุคกรีกโบราณล้วนพบ หลักฐานว่ามีความรุนแรงน้อยกว่าในยุคอาณาจักร โรมัน และทำให้ภาพของกีฬาในยุคโรมันมีความ โหดร้ายรุนแรง และป่าเถื่อน เช่น กลาดิเอเตอร์ส ในยุคโรมันที่มีการแข่งขันฆ่าสัตว์ในสนามต่อ หน้าผู้ชมหลายหมื่นคน หรือการส่งทาสลง ไปชนฆ่ากันเพื่อหาผู้แข็งแกร่งเพียงคนเดียว ซึ่งเอเลียส ชี้ว่าการแข่งขันยุคโบราณรุนแรงกว่าปัจจุบัน ไม่ใช่วิธีการวิเคราะห์ที่ถูกต้อง เพราะเป็นการตัดสิน ด้วยคุณค่าและมาตรฐานของปัจจุบัน ดังนั้นควรพิจารณาการก่อรูปสำนึกทางสังคมในยุคสมัย นั้นๆ ประกอบด้วย

กรณีการแข่งขันในยุคกรีกคลาสสิกที่เต็มไปด้วยความมั่งคั่ง ทว่ายุคโรมันกลับพบแต่ ความโหดร้ายนั้น เอเลียสอธิบายว่าต้องพิจารณาภายใต้กรอบความคิด (episteme) ของยุคสมัย (Elias, 1986: 141) เพราะในยุคหนึ่งสังคมอาจจะให้คุณค่ากับสติปัญญามากกว่าความแข็งแกร่งของ ร่างกาย ดังนั้นตำแหน่งทางสังคมของ “นักกีฬา” ในยุคกรีกคลาสสิกจึงต่างจากยุคปัจจุบัน (Elias, 1986: 142) หรือในกรณีที่มีหลักฐานบ่งชี้ว่าการแข่งขันกีฬาในยุคโบราณนั้นมีความรุนแรงมากกว่า ปัจจุบัน ด้านหนึ่งก็เป็นเพราะระดับความไม่ปลอดภัยทางร่างกาย (level of physical insecurity) นั้น มีมากเนื่องมาจากสถานะที่สังคมมีการทำสงครามอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสะท้อนให้เห็นผ่านการแข่งขัน กีฬา เช่นการแข่งขันในยุคกรีกโบราณไม่ได้ยึดถือคุณค่า “ความยุติธรรม” (fairness) เช่นการแข่งขัน กีฬาในปัจจุบัน แต่ยึดถือคุณค่าเรื่อง “เกียรติยศ” (honour) หรือรหัสนักรบ (code of warriors) เป็น สำคัญ (Elias, 1986: 138) กล่าวคือแม้จะเป็นการแข่งขันที่มีนัยของการฝึกซ้อมเพื่อเตรียมการรบ แต่ ก็ต้องต่อสู้ด้วยศักดิ์ศรี โดยเฉพาะการแข่งขันชกมวย หรือการต่อสู้ที่จะต้องเดินหน้าเข้าต่อสู้กัน อย่างเต็มที่ด้วยจิตใจที่กล้าหาญ ทดสอบทั้งทักษะความแข็งแกร่งทรหดอดทน ดังนั้นหากใครถอย แม้แต่ก้าวเดียวถือเป็นเป็นคนที่ขี้ลาดตาขาว ซึ่งสำนึกแบบนี้ไม่มีในการแข่งขันกีฬาในปัจจุบัน อย่างเช่นมวยไทยสมัยนี้ที่มีนักมวย 2 รูปแบบคือ มวยบุก และมวยรับ ซึ่งมวยรับจะเน้นการถอยและ ทำคะแนนเป็นหลัก และไม่ถูกกล่าวหาว่าขี้ลาดตาขาว

ขณะที่ในยุคสมัยที่กีฬาปรับเปลี่ยนมายึดถือคุณค่าเรื่องความยุติธรรม โดยเฉพาะต้นแบบ ในอังกฤษนั้นพบว่า กีฬาไม่ใช่เรื่องทางการทหาร แต่เป็นเรื่องของการแข่งขันเพื่อความสนุกสนาน

ต้นตอ เป็นการแข่งขันที่จัดขึ้นเพื่อการชม (Elias, 1986: 139) เมื่อรวมกับเรื่องการพนัน (betting) จึงพัฒนาจนกลายเป็นกีฬา

เอริค คันทิ่ง (1999) แบ่งกีฬาออกเป็น 3 ยุคสมัยคือ

1) ยุคโบราณ

ในยุคนี้นักกีฬาเน้นคุณค่าเรื่องเกียรติยศมากกว่าความยุติธรรม เช่น การชกมวยใน ยุคโบราณจะยืนจรดปลายเท้าชกกันแบบ ไม่มีใครลอยให้ใคร และชกกันจนกว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะหมดทางสู้ (49) ซึ่งในยุคนี้บทบาทของกีฬามุ่งการฝึกฝนเพื่อทำสงคราม หรือที่เรียกว่าเป็น “ขนบของขุนนางนักรบ” (ethos of a warrior nobility) ดังนั้นกีฬาในยุคนี้จึงเต็มไปด้วยความรุนแรง

2) ยุคกลาง-ยุคต้นยุโรปสมัยใหม่

ในยุคนี้ คันทิ่งแบ่งการแข่งขันกีฬาออกเป็น 4 ประเภทด้วยกันคือ ทัวร์นาเมนต์ การล่าสัตว์ แข่งขันยิงธนู และการแข่งขันฟันบ้าน

การแข่งขันแบบทัวร์นาเมนต์ และการล่าสัตว์นั้นเป็นการแข่งขันของกลุ่มชนชั้นสูง การยิงธนูเป็นของชนชั้นกลาง การแข่งขันแบบทัวร์นาเมนต์ในศตวรรษที่ 12 กับศตวรรษที่ 16 นั้น คันทิ่งระบุว่ามีความแตกต่างกันที่ ในยุคก่อนหน้าเป็นการแข่งขันจริง (real) กล่าวคือใช้อาวุธจริง เจ็บจริง และเสียชีวิตจริง แต่ในยุคหลังเป็นการแข่งขันเลียนแบบ (mock) ดังนั้นในยุคหลัง ๆ มา การแข่งขันกีฬาแบบเลียนแบบจึงกลายเป็นการแข่งขันที่เน้นความตื่นตาตื่นใจ (spectacle) “เพื่อการชม” ในยุคนี้จึงมีน้อยของการสร้างกลุ่มผู้ชม โดยเฉพาะผู้หญิงที่เข้ามามีส่วนร่วมทั้งในฐานะผู้เล่น และผู้ชม

3) ยุคกีฬาสมัยใหม่

องค์ประกอบสำคัญที่คันทิ่งเน้นให้เห็นว่ามีความสำคัญต่อช่วงพลิกผันนำกีฬาสู่ความทันสมัยมากขึ้นในอังกฤษ (civilizing shift) คือกลุ่มคนที่มีอำนาจในสังคม โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 18 นั้นเป็นช่วงที่ชนชั้นนำในราชสำนักมีบทบาทสูงต่อการแข่งขันกีฬาเช่น มวย การล่าสุนัขจิ้งจอก แข่งม้า และคริกเก็ต กับในช่วงศตวรรษที่ 19 ที่ชนชั้นกลางเริ่มแพร่หลาย เป็น

กลายเป็นกลุ่มคนที่เข้ามายึดครองกีฬาเช่น กรีฑา กีฬาทางน้ำ กีฬาบนภูเขา หรือ กีฬาที่ใช้ลูกบอล (ball games) เช่น ฟุตบอล รักบี้ สก๊อตเทนนิส ฯลฯ

กีฬาสสมัยใหม่เกิดขึ้นในยุคที่การฝึกซ้อมเพื่อเตรียมสงครามลดลง และเปลี่ยนมาเป็นการฝึกซ้อมเพื่อสุขภาพ ความสนุกสนาน และเพื่อสังคม แม้จะยังพบว่ามกีฬบางประเภทที่ยังมีความรุนแรงอยู่เช่น มวย แต่ก็พบว่ามวยในสมัยใหม่นี้มีระเบียบกติกาข้อบังคับ โดยเฉพาะการร่างกฎกติกาเป็นลายลักษณ์อักษร ห้ามชกต่ำกว่าเข็มขัด ใส่หมวก เป็นต้น ซึ่งงานศึกษาประวัติศาสตร์การกีฬาของ อัลเลน กัตต์มันน์ (Guttman, 1994) พบว่ารูปแบบของกีฬาในปัจจุบัน มีคุณลักษณะสำคัญ 7 ประการที่เรียกว่า “กระบวนการกีฬาสสมัยใหม่” (sportization) คือ

1) ลักษณะทางโลก (Secularism) กล่าวคือกีฬาสสมัยใหม่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับ พิธีกรรม หรือความเชื่อทางศาสนา แต่อยู่ในสถานะของเครื่องมือผลิตความสนุกสนานบันเทิง ไม่ใช่การสังเวชเช่นไหว้ หรือบูชา แต่เป็นการเล่นเพื่อผลประโยชน์ส่วนบุคคล ไม่ใช่การสนองความอยากรู้อยากเห็นของเทพเจ้า หรือเทวราชา เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในโลกแห่งวัตถุ ไม่ใช่ความลึกลับเหนือธรรมชาติอย่างที่เคยเป็นในบางยุคสมัย

2) ความเท่าเทียม (Equality) กีฬาสสมัยใหม่วางรากฐานความคิดเรื่องการมีส่วนร่วม โดยไม่ได้วางกฎเกณฑ์กีดกันด้วยชาติกำเนิด หรือพื้นฐานทางสังคม ผู้เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาทุกคนจึงแข่งขันกันภายใต้เงื่อนไขเหมือนกันทั้งหมด โดยไม่สนใจว่าเป็นใคร มาจากไหน

3) ลักษณะพิเศษเฉพาะตัว (Specialization) กีฬาสสมัยใหม่ถูกกำหนดโดยผ่านการมีส่วนร่วมของนักกีฬาผู้เชี่ยวชาญ (specialists) และผู้ชม (spectators) นักกีฬาจะทุ่มเทฝึกฝนอย่างเต็มที่ให้กับการแข่งขันกีฬาเพียงรายการเดียว หรือในบทบาทหน้าที่เดียว ซึ่งบทบาทที่นักกีฬารับผิดชอบนั้นก็มักจะถูกกำหนดให้ต่างจากบทบาทอื่นๆ ด้วยทักษะ และความรับผิดชอบที่แตกต่างกันไป หรืออุปกรณ์บางอย่าง เช่น รองเท้า หรือชุดแข่ง ก็จะมีลักษณะที่เหมาะสมกับกิจกรรมนั้นๆ เช่น ชุดว่ายน้ำ ชุดกีฬาฟันดาบ หรือชุดนักมวย เป็นต้น

4) ความเป็นเหตุเป็นผล (Rationalization) กีฬาสสมัยใหม่ ต้องพึ่งพาชุดของกฎ กติกา และกลยุทธ์ที่ซับซ้อน ที่มากำหนดวิธีการเพื่อไปสู่เป้าหมายของนักกีฬา นอกจากนี้กฎเกณฑ์ก็จะช่วยกำหนดชุดแข่ง เทคนิคการเล่น และเงื่อนไขการเข้าร่วมแข่งขัน กลยุทธ์จะกระตุ้นให้เกิดการควบคุมวิธีการฝึกซ้อมอย่างเป็นเหตุเป็นผล ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเข้าร่วมแข่งขันกีฬา รวมทั้งการประเมินผลความสามารถของนักกีฬาด้วย

5) รูปแบบการบริหารจัดการ (Bureaucratization) กีฬาสสมัยใหม่จะถูกควบคุมผ่านหน่วยงาน หรือองค์กรที่ซับซ้อนในระดับสากล ระดับชาติ และระดับท้องถิ่น ที่คอยดูแลบริหารจัดการ หรือวางบทลงโทษนักกีฬา ทีม และการแข่งขัน โดยจะเข้ามาสร้าง และบังคับใช้กฎการจัดการแข่งขัน และรับรองสถิติการแข่งขัน เป็นต้น

6) การวัดผลเชิงปริมาณ (Qualitification) พบว่ากีฬาในปัจจุบันเต็มไปด้วยสถิติ และการวัดผลในรูปแบบหลากหลาย ทุกอย่างล้วนถูกลดทอนลงเป็นเวลา ระยะทาง หรือคะแนน เพื่อการวัดผล และทำสถิติ มาตรฐานของผลงานที่ผ่านมาจะถูกวิพากษ์วิจารณ์เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ชัดเจน และสถิติก็จะถูกนำมาใช้เป็นหลักฐานเพื่อวัดความสำเร็จ

7) การบันทึกสถิติ (Records) กีฬาสสมัยใหม่เกี่ยวข้องกับ การสร้าง และทำลายสถิติ ผลการแข่งขันแต่ละรายการจะถูกบันทึก และเปรียบเทียบ สถิติจะถูกสร้างขึ้นทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ทีม ลีก (league) รายการ ชุมชน รัฐ จังหวัด ทวีป และที่สำคัญที่สุดคือสถิติโลก

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบประวัติศาสตร์การจัดการแข่งขัน และการแข่งขัน และกิจกรรมแข่งขันกีฬา

คุณลักษณะ	ยุคกรีก (1000 - 100 ปีก่อนค.ศ.)	ยุคโรมัน (100 ปีก่อน ค.ศ.ถึงค.ศ. 500)	ยุคกลาง (ค.ศ. 500- 1300)	ยุคเรอเนสซองซ์ /ยุครู้แจ้ง (ค.ศ. 1300-1800)	กีฬาสมัยใหม่
ลักษณะทางโลก	มี/ไม่มี	มี/ไม่มี	มี/ไม่มี	มี/ไม่มี	มี
ความเท่าเทียม	มี/ไม่มี	มี/ไม่มี	ไม่มี	มี/ไม่มี	มี
ลักษณะพิเศษ	มี	มี	ไม่มี	มี/ไม่มี	มี
ความเป็นเหตุเป็นผล	มี	มี	ไม่มี	ไม่มี	มี
รูปแบบการจัดการ	มี/ไม่มี	มี	ไม่มี	ไม่มี	มี
การวัดผลเชิงปริมาณ	ไม่มี	มี	ไม่มี	มี/ไม่มี	มี
การบันทึกสถิติ	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	มี/ไม่มี	มี

ที่มา: งานศึกษาของ กัตต์มันน์ (1978) และ โคลลีส์ (1998) นำมาประยุกต์โดยตัดข้อมูลกีฬายุคดั้งเดิม และเพิ่มยุคเรอเนสซองซ์ กับยุครู้แจ้งเข้ามา

ตารางดังกล่าวพบว่า มีคุณลักษณะหลายประการของกีฬาสมัยใหม่ ที่เกิดขึ้นในช่วงยุคกีฬาสมัยประวัติศาสตร์ แต่ไม่พบว่ามียุคสมัยใดที่มีคุณลักษณะของกีฬาสมัยใหม่ครบทั้ง 7 ด้านเหมือนยุคศตวรรษที่ 19 อย่างไรก็ตามไม่ได้หมายความว่าจัดการแข่งขันกีฬาในยุคสมัยปัจจุบันดีกว่าการแข่งขันกีฬาในอดีต แต่ตารางดังกล่าวนำเสนอให้เห็นว่าในแต่ละยุคสมัยนั้นมีรูปแบบการบริหารจัดการที่แตกต่างกันไป ซึ่งตารางเปรียบเทียบนี้ผู้วิจัยจะนำมาใช้ประกอบการสร้างเกณฑ์การเก็บข้อมูลเพื่อแบ่งยุคสมัยของมวยไทย ซึ่งมีการแพร่หลายของแนวคิดบางอย่างที่เกิดขึ้นและแพร่หลายทั่วโลก รวมทั้งในประเทศไทยด้วย เช่น แนวคิดการทำให้ทันสมัยที่ส่งผลต่อแนวคิดเรื่องชาตินิยมตามมา

กล่าวโดยสรุป สำหรับแนวคิดเรื่องกีฬาที่จะนำไปใช้วิเคราะห์ประวัติความเป็นมาของ “มวยไทย” นั้นผู้วิจัยจะพิจารณาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตโดยวิเคราะห์ผ่าน ความคิด ค่านิยม เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม หรือการเมืองในยุคหนึ่งๆ สำหรับความพยายามที่จะเข้าใจ “ความคิด” ของคนในยุคสมัยต่างๆ ในฐานะที่เป็นต้นกำเนิดความคิดเบื้องหลังของปรากฏการณ์ หรือเหตุการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะมิติการสื่อสาร “ความหมาย” ของมวยไทยในอดีตที่ผ่านมา เพราะมวยไทยเป็นทั้งศิลปะเป็นการต่อสู้ เป็นพิธีกรรม เป็นการละเล่น เป็นการแสดง เป็นกีฬา และเป็นอัตลักษณ์ที่บ่งชี้ความเป็นชาติ (identity marker)* มวยไทยจึงมีความหมายที่แปรเปลี่ยนไปตามความสัมพันธ์ที่มีกับบริบทสังคมในแต่ละยุคสมัย และมีมิติการสื่อสารในฐานะ “ตัวบท” ที่เป็นทั้ง “สื่อ” ที่บรรจุทุกความหมาย และเป็น “สาร” อยู่ในตัวเอง

---

* มวยไทยเป็นศิลปะ หมายถึงทักษะการใช้ศาสตร์มวยไทยของคนไทยนั้นมีลีลา และรูปแบบที่หลากหลายเฉพาะตัว เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึก และอุปนิสัยของตัวนักมวย มวยไทยเป็นการต่อสู้ หมายถึงการใช้ศาสตร์ของมวยไทยในการป้องกันตัว หรือเข้าโจมตีฝ่ายตรงข้าม มวยไทยเป็นพิธีกรรม หมายถึงมวยไทยที่ถูกนำมาใช้เป็นกิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงกับศาสนา หรือความเชื่อ โดยประกอบกิจกรรมขึ้นเพื่อสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์เช่นการชกมวยหน้าพระที่นั่งพระมหากษัตริย์สมัยจักรีเพราะเพื่อว่าพระมหากษัตริย์คือ “เทวราชา” มวยไทยเป็นการละเล่น/การแสดง หมายถึงกิจกรรมการต่อสู้ในแบบมวยไทยที่จัดขึ้นเพื่อการชมของคนดูทั่วไป โดยเน้นที่ความสนุกสนานตื่นเต้น มวยไทยเป็นกีฬา หมายถึงมวยไทยที่ได้รับการยกระดับให้มีมาตรฐานในด้านความปลอดภัย และการแข่งขัน

3.2.1 มวยไทยเป็นได้ทั้ง “สื่อ” และ “สาร”

เมื่อก้าวถึง “สื่อ” (media) ในความเข้าใจของผู้คนโดยทั่วไปนั้น มักจะมองเห็นแต่สื่อร่วมสมัยในฐานะที่เป็นเครื่องมือการสื่อสารที่ทำหน้าที่ในพื้นที่ขนาดใหญ่ เพื่อเปิดต่อการเข้าถึง หรือการมีส่วนร่วมของผู้คนไม่มากนักน้อยในสังคม (McQuail, 2000: 4) ซึ่งเครื่องมือดังกล่าวมิให้เลือกใช้อย่างหลากหลาย เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร (สิ่งพิมพ์อื่น ๆ) ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพถ่าย ดนตรีบันทึกเสียง รวมไปถึงสื่อออนไลน์อีกหลายรูปแบบ แต่เมื่อนึกถึงสังคมไทย (สยาม) ในยุคสมัยโบราณ เช่น สุโขทัย อยุธยา และกรุงธนบุรี หรือรัตนโกสินทร์ตอนต้นแล้ว สื่อที่กล่าวมาไม่ใช่เครื่องมือของคนยุคนั้น การสื่อสารในยุคจารีตเป็นการสื่อสารขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะระดับการสื่อสารระหว่างบุคคลที่เรียกว่า “มุขปาฐะ” (oral communication) หรือหากเป็นการสื่อสารในขอบเขตที่กว้างใหญ่มากขึ้น เช่นการสื่อสารของชนชั้นปกครองไปสู่ผู้ถูกปกครองหรือประชาชนทั่วไปก็จะใช้สื่อที่เรียกว่าสื่อพิธีกรรม กิจกรรม การแสดง การละเล่น หรือสื่อพื้นบ้านต่างๆ เป็นหลัก (Brandon, 1967)

มวยไทยในอดีตถูกจัดเป็นทั้งการละเล่น และการแสดง* (performance) ชนิดหนึ่งของชาวสยาม ซึ่งในสมัยโบราณนั้นพระมหากษัตริย์นิยมให้เรียกหามาแสดงหน้าพระที่นั่ง เช่นพระราชนิพนธ์ “อิเหนา” ในรัชกาลที่ 2 ที่พรรณนาถึงการชกมวยว่า

เมื่อนั้น	พระผู้ผ่านเขตฉันท์หมันหย้า
ตะวันบ่ายชายบังหลังพลับพลา	ให้เรียกมวยเข้ามาลับปลับ
	อิเหนา (อ้างใน อเนก นาวิกมูล, 2547: 64)

ขณะที่ประชาชนนิยมชมชอบการชกมวย เวลาที่มีงานเฉลิมฉลอง หรือประเพณีที่จัดขึ้นในบริเวณวัด ซึ่งไม่ต่างจากการละเล่นแบบอื่นๆ ในสมัยก่อน เช่น โขน ละคร ลิเก ลำตัด หมอลำ หรือการฟ้อน ดังนั้นในฐานะของการละเล่น และการแสดง มวยไทยจึงเป็นการ

---

* ยังไม่นับว่าเป็นกีฬา (sport) ตามความหมายของ Guttman (1994) เพราะสยามในยุคดังกล่าวแนวคิดเรื่องกีฬายังไม่ได้ถูกนำเข้ามา

สื่อสารรูปแบบหนึ่ง (communication) ตั้งแต่โบราณ โดยมีชนชั้นนำหรือชนชั้นปกครองเป็นผู้ผลิตสาร (messages) และความหมาย (meanings) ในพื้นที่การละเล่น/แสดงแบบหนึ่ง (channel) ร่วมกับนักมวย (ผู้เล่น/ผู้แสดง) และผู้ชม (audiences)

เจมส์ แบรินดอน (Brandon, 1967: 277) ตั้งข้อสังเกตในงานศึกษาการละเล่นในประเทศไทยอันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่า การละเล่นไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแค่ให้ความสนุกสนานรื่นเริงบันเทิงใจเท่านั้น แต่ยังถือว่าเป็นการสื่อสารเพื่อการเฉลิมฉลองในชุมชน ดังนั้นมวยไทยสำหรับสยามยุคจารีตแล้วจึงเปรียบได้กับช่องทางการสื่อสาร (channel) อีกชนิดหนึ่งของชนชั้นต่างๆ โดยเฉพาะชนชั้นนำ

สยามยุคจารีต (สุโขทัย-อยุธยา-ธนบุรี) ชนชั้นนำสื่อสารความคิด ความเชื่อ และระบบค่านิยมผ่าน 3 ช่องทางหลักคือศาสนา การศึกษา และการละเล่น มวยไทยซึ่งเป็นการละเล่นชนิดหนึ่งจึงมีความสำคัญ เพราะเป็นช่องทางที่จะช่วยให้ชนชั้นนำเข้าถึงชนชั้นล่าง หรือไพร่ซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ได้ ทั้งไพร่ในเมืองและไพร่ชนบท เพราะข้อจำกัดของช่องทางศาสนาที่มีพระและผู้นำศาสนาเป็นสื่อกลางนั้น สอนแต่ในกรอบของศีลธรรมในอาณาบริเวณของสังคมเมืองเป็นส่วนใหญ่ ขณะที่ช่องทางด้านการศึกษาเน้นในแง่การเผยแพร่ ทำให้ได้แต่เฉพาะกลุ่มชนชั้นนำที่รู้หนังสือ และกลุ่มคนที่อ่านออกเขียนได้เท่านั้น ซึ่งสังคมสยามยุคจารีตยังมีจำนวนน้อย โดยเฉพาะในสมัยอยุธยาและสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (ร.1-ร.3)

นอกจากมวยไทยจะเป็นช่องทางให้ชนชั้นนำ รวมทั้งผู้คนในยุคจารีตได้ใส่ความหมายเพื่อการสื่อสารไปยังกลุ่มคนต่างๆ ในสังคมแล้ว มวยไทยก็มีความหมายในยุคอื่นๆ ด้วย เช่นการรับรู้ถึงความป็นชายชาติตรี ชายชาตินักรบ ความกล้าหาญ อีกทั้งยังเป็นพิธีกรรมที่ชนชั้นสูง โดยเฉพาะพระมหากษัตริย์จัดขึ้นเพื่อเสริมอำนาจบารมีในฐานะของ “พระเจ้าแผ่นดิน” หรือ “เทวราชา” ซึ่งยุคนี้ยังไม่สื่อความหมาย “ความเป็นไทย” ตามแนวคิดเรื่อง “ชาติ”

ในยุคหลังเมื่อเทคโนโลยีการพิมพ์ หรือการสื่อสารมวลชนพัฒนาก้าวไกลทันสมัยมากขึ้น จากหนังสือพิมพ์ของหมอบรัดเลย์ในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้นมาจนถึงสื่อวิทยุ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ หรืออินเทอร์เน็ตในยุคหลังๆ ก็พบว่ามวยไทยได้รับการนำเสนออย่างแพร่หลายทั้งในประเทศ และต่างประเทศ มีภาพยนตร์ไทยเกี่ยวกับมวยไทยติดอันดับยอดนิยมทั่วโลกมากขึ้น เช่น “องค์บาก” และ “บิ๊วดีฟูลบ็อกเซอร์” หรือรายการมวยไทยที่ชาวต่างชาติให้ความสนใจขณะนี้คือ “ไทยไฟต์” ที่จัดติดต่อกันมาแล้ว 2 ปี โดยเฉพาะการถ่ายทอดมวยไทยทางโทรทัศน์ในประเทศนั้น

มีหลักฐานระบุชัดเจนว่ามวยไทยพัฒนาและแพร่หลายมาพร้อมกับเทคโนโลยีโทรทัศน์ และยังคงเป็นหนึ่งในรายการโทรทัศน์ที่อยู่คู่ผังรายการมาจนถึงปัจจุบัน (อดิสร บุญญานุเคราะห์, 2553)

ส่วนการแข่งขันชกมวยใน 2 เวทีมาตรฐานของประเทศทั้งที่ลุมพินี และราชดำเนิน ก็มีนักท่องเที่ยวต่างชาติให้ความสนใจเข้าชมอย่างต่อเนื่องทุกวัน “มวยไทย” ที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อต่างๆ เหล่านี้จึงมีคุณลักษณะเป็น “การสื่อสาร” (communication) หรือ “สื่อ” (media) ในตัวเอง ที่วิทยานิพนธ์นี้เรียกว่า “สื่อมวยไทย” (Media-Muay Thai)

เนื่องจากความสำคัญของการสื่อสารที่มีส่วนอยู่ในทุกมิติ งานนี้จึงเลือกศึกษามิติการสื่อสารของมวยไทยในฐานะ “ตัวบท” (text) ที่เผยแพร่ไหลเวียนอยู่ในสังคมไทยแต่ละยุคสมัย โดยเฉพาะในโลกปัจจุบันที่เทคโนโลยีการสื่อสารเจริญก้าวหน้าอย่างยิ่ง เพื่อวิเคราะห์ว่า “สื่อมวยไทย” สร้าง “ความเป็นไทย” อย่างไร? และสร้างมาจากฐานความคิดแบบใด ?

4. งานวิจัยไทยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมจำนวนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง “การสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็นชาติในมวยไทย” โดยได้แบ่งประเด็นในการกล่าวถึงงานวิจัยไว้เป็น 3 ประเด็นคือ

1. งานวิจัยเกี่ยวกับสัญลักษณ์ หรืออัตลักษณ์ความเป็นชาติ
2. งานวิจัยเกี่ยวกับมวยไทย กีฬา และความเป็นชาติ
3. งานวิจัยเกี่ยวกับมวยไทยทั่วไป
  - 3.1 มวยไทยกับศาสตร์ด้านการสื่อสาร
  - 3.2 มวยไทยกับสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เพศภาวะ และประวัติศาสตร์
  - 3.3 มวยไทยกับวิทยาศาสตร์การกีฬา

4.1 งานวิจัยเกี่ยวกับสัญลักษณ์ หรืออัตลักษณ์ความเป็นชาติ

วัฒนธรรมและสัญลักษณ์ของแต่ละชาตินั้นมีความสำคัญ ไม่เพียงแต่เป็นลักษณะเฉพาะที่ใช้บ่งชี้ และสืบทอด/รักษา (maintaining) อัตลักษณ์ความเป็นชาติเท่านั้น (Woodward, 1995) แต่ยังมีบทบาทหน้าที่เป็น “เส้นพรมแดน” ที่ลากผ่านร่างกาย และจิตใจของพลเมืองในชาติด้วย (Jeffrey, 2002: xx)

งานวิจัยไทยที่ศึกษาประเด็นนี้ อาทิ แสตมป์กับสังคม โดยสมบัติ จันทรวงศ์ (2526), ความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างอนุสาวรีย์กับการเมืองไทย โดยพิบูลย์ หัตถกิจโกศล (2527), การใช้บทเพลงเป็นสื่อในการสร้างและถ่ายทอดอุดมการณ์ทางการเมือง โดยนฤมล ทับจุมพล (2530), การใช้สัญลักษณ์ทางการเมืองในสมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม โดยมานิตย์ นวลละออ (2533) และการสถาปนาธงไตรรงค์ หรือธงชาติไทย โดยชนิดา พรหมพยัคฆ์ (2543) ซึ่งผู้วิจัยพบว่าทั้งระเบียบวิธีวิจัย และข้อค้นพบจากงานวิจัยชุดดังกล่าวมีคุณูปการต่อการศึกษาการสร้าง “ความเป็นไทย” ใน “สื่อมวลชนไทย” อย่างมาก

งานวิจัยเรื่อง “แสตมป์กับสังคม” โดยสมบัติ จันทรวงศ์ (2526) ศึกษาการสื่อสารสัญลักษณ์ผ่านแสตมป์ หรือตราไปรษณียากร ในฐานะ “สื่อสารมวลชน” ที่ทำหน้าที่เผยแพร่ข่าวสาร โน้มน้าวใจ และให้ความบันเทิงในลักษณะเดียวกับสื่ออื่นๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือโทรทัศน์

ข้อค้นพบที่น่าสนใจของงานนี้ก็คือภาพที่ปรากฏบนตราไปรษณียากรนั้นกล่าวได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของ “ความเป็นไทย” อย่างหนึ่ง ขณะที่เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองมีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตลอดเวลา ภาพที่ปรากฏบนแสตมป์ก็เปลี่ยนไปด้วย ซึ่งเป็นการสะท้อนภาพชีวิตของประเทศอย่างหนึ่ง เช่น ในยุคแรก ตราไปรษณียากรสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พ.ศ. 2426-2475 ภาพที่ปรากฏเกือบทั้งหมดเป็นภาพของพระมหากษัตริย์ แม้จะมีภาพสัญลักษณ์อื่นๆ ประกอบ แต่ก็ยังเป็นสัญลักษณ์ที่รองรับหรือส่งเสริมความสำคัญของพระมหากษัตริย์ทั้งสิ้น ในยุคถัดมาหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองถึงสิ้นสงครามโลกครั้งที่สอง พ.ศ. 2475-2500 ภาพบนตราไปรษณียากรสมัยนี้ทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ทางการเมืองสำหรับระบอบประชาธิปไตย เช่น พระที่นั่งอนันตสมาคม อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย พานและรัฐธรรมนูญในอนุสาวรีย์ปราบขบถ เป็นต้น ซึ่งเป็นรูปแบบการเชิดชูและสนับสนุนนโยบายหรือการกระทำเฉพาะกิจเฉพาะเรื่องของรัฐบาลในขณะนั้น กล่าวได้ว่าในยุคที่สองนี้ภาพแสตมป์สะท้อนช่วงเวลาที่ยุคของการปกครองของไทยแบบใหม่ได้ลดบทบาทและความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ลงไป

ทว่าในยุคที่สามตั้งแต่ พ.ศ. 2501 ถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2524) บทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์เริ่มกลับมารุ่งเรืองอีกครั้ง ในยุคนี้ผู้วิจัยแบ่งเป็น 2 ช่วง ช่วงแรกระหว่าง 2501-2509 เน้นไปที่บทบาทของประเทศไทยในฐานะสมาชิกที่ให้ความร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศเป็นอย่างดี มีการผลิตตราไปรษณียากรเพื่อเป็นที่ระลึกองค์พระมหากษัตริย์เพิ่มขึ้น รวมทั้งภาพวัฒนธรรมของชาติเริ่มเข้ามาเป็นสัญลักษณ์หลัก และยุคถัดมา พ.ศ. 2510-2524 เป็นช่วงที่เรียกว่า

“กระบวนการส่งเสริมความเป็นไทย” โดยเฉพาะในปี พ.ศ.2510 ที่การไปรษณีย์โทรเลขผลิตชุด “ศิลปะ วัฒนธรรมและธรรมชาติ” ของไทยออกมาถึง 4 ชุดจากทั้งหมด 9 ชุดในปีเดียวกัน ซึ่งกลายเป็นหลักหมายสำคัญในปีต่อ ๆ มาส่วนหนึ่งนั้นช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศ และสร้างภาพลักษณ์ที่ดี อย่างไรก็ตามระหว่างนี้ก็มีการไปรษณียากรที่ระลึกถึงเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ออกมาด้วยในปี 2517 เมื่อมีเสียงเรียกร้องจากประชาชน

กล่าวโดยสรุป ตราไปรษณียากรของไทยเป็น “สื่อสัญลักษณ์” ที่สร้างและสะท้อนอุดมการณ์ “ความเป็นไทย” ในแต่ละยุคสมัยได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะการต่อสู้กันของระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ กับประชาธิปไตย ในงานนี้พบว่ามิแสตมป์เกี่ยวกับมวยไทยปรากฏอยู่ด้วยในปี พ.ศ. 2518 เป็นชุดมวยไทย (สมบัติ จันทร์วงศ์, 2526: 60) ขณะที่มิแสตมป์เกี่ยวกับมวยปรากฏอีกครั้งในปี 2539 เพื่อเป็นที่ระลึกการได้เหรียญทองโอลิมปิกเกมส์ ครั้งแรกของนักกีฬาไทย จากการแข่งขันชกมวยสากลสมัครเล่น โดยสมรักษ์ คำสิงห์

ขณะที่งานศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการสร้างอนุสาวรีย์กับการเมืองไทย และบทบาทของอนุสาวรีย์ที่มีต่อการเมืองและสังคมไทย โดยพิบูลย์ หัตถกิจโกศล (2527) พบว่ากระบวนการสร้างอนุสาวรีย์มีความสัมพันธ์โดยตรงกับการเมืองไทย และอนุสาวรีย์เกี่ยวข้องกับการเมืองไทยมาตลอด ทั้งในบทบาทเพื่อหาผลประโยชน์ทางการเมือง และในการหล่อหลอมกล่อมเกล่าประชาชน

อนุสาวรีย์สะท้อนให้เห็นค่านิยม ความคิด ความเชื่อของผู้มีอำนาจและประชาชนในแต่ละยุคสมัยที่อนุสาวรีย์แห่งนั้นเกิดขึ้น ทั้งยังสะท้อนภาพความขัดแย้ง และการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทยได้ในบางส่วนอีกด้วย ซึ่งความคิดที่มีบทบาทสำคัญที่สุดที่แสดงผ่านอนุสาวรีย์คือความคิดที่มุ่งให้ความสำคัญไปที่สถาบันกษัตริย์ราชวงศ์จักรี ความคิดที่มีความสำคัญรองลงมาได้แก่ ความคิดทหารนิยม และความคิดชาตินิยม ที่เป็นประโยชน์โดยตรงต่อกลุ่มทหาร ส่วนความคิดที่ปรากฏผ่านอนุสาวรีย์น้อยที่สุดคือ ความคิดทางด้านประชาธิปไตย อนุสาวรีย์จึงเป็นภาพของการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ผสมอยู่กับการปกครองในแบบเผด็จการทหาร

ขณะที่อนุสาวรีย์นายขนมต้ม เจ้าของตำนานมวยไทยปราบพม่าสมัยที่อยู่ชุลลียงครั้งที่ 2 นั้น เพิ่งก่อสร้าง และทำพิธีเปิดเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ.2555

งานวิจัยของ นฤมล ทับจุมพล (2530) ศึกษาวิเคราะห์การใช้บทเพลงเป็นสื่อในการสร้างและถ่ายทอดอุดมการณ์ทางการเมืองที่รัฐต้องการให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน ตั้งแต่ พ.ศ.2475 ถึง

พ.ศ.2530 โดยศึกษาจากบทเพลงของทางราชการที่ได้มีการประพันธ์และเผยแพร่ไปสู่ประชาชน โดยผ่านกลไกวิทยุกระจายเสียง

ผลการศึกษาพบว่า บทเพลงของทางราชการที่ได้มีการประพันธ์และเผยแพร่ต่อประชาชน นั้นเป็นเรื่องของการให้ความสำคัญต่ออุดมการณ์ชาติและอุดมการณ์สถาบันพระมหากษัตริย์ใน บริบททางสังคมการเมือง บทเพลงของทางราชการในช่วง พ.ศ.2475 ถึง พ.ศ.2530 นั้นเน้นการให้ น้ำหนักต่ออุดมการณ์และเนื้อหาของบทเพลงจะกล่าวถึงเกียรติภูมิ ประวัติศาสตร์ ความเป็นมา และ การให้ความสำคัญต่อความเป็นชาติ กล่าวถึงอาณาเขตและบูรณภาพเหนือดินแดนของประเทศ ตลอดจนเรียกร้องให้ประชาชนแสดงความจงรักภักดีด้วยการเสียสละแม้ชีวิตเพื่อปกป้อง ประเทศชาติ โดยถือว่าเป็นภารกิจของตน ส่วนลักษณะเนื้อหาของเพลงในช่วงหลังจะกล่าวถึง ความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชาติกับบทบาทขององค์ พระมหากษัตริย์ในอดีต ตลอดจนพระราชจริยาวัตรและการเสียสละเพื่อพสกนิกรของสถาบัน พระมหากษัตริย์ เรียกร้องให้ประชาชนถวายความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ด้วยการ ปกป้องพระเกียรติภูมิและสละชีพตนเป็นราชพลี

ในปัจจุบัน บทเพลงของทางราชการที่เผยแพร่ต่อประชาชนทางสถานีวิทยุกระจายเสียง ส่วนใหญ่เป็นบทเพลงที่ได้มีการประพันธ์ไว้ในอดีตและนำมาเปิดเผยแพร่ซ้ำมากกว่าเป็นการ ประพันธ์ขึ้นมาใหม่ โดยลักษณะเนื้อหาของบทเพลงเน้นในเรื่องความสามัคคีของคนในชาติและ การจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นการต่อยอดการกลับมาของระบอบกษัตริย์นิยม หรือสมบูรณาญาสิทธิราชย์

ขณะที่ มานิตย์ นวลละออ (2533) ศึกษาเรื่องการใช้สัญลักษณ์ทางการเมืองในสมัยรัฐบาล จอมพล ป.พิบูลสงคราม พ.ศ. 2481-2487 กล่าวได้ว่าเป็นอีกหนึ่งงานที่เป็นหลักหมายสำคัญของการศึกษาประเด็นสื่อสัญลักษณ์เกี่ยวกับความเป็นชาติ เป็นการวิเคราะห์การใช้สัญลักษณ์ต่างๆ ที่ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ใช้เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับเป้าประสงค์ทางการเมืองในยุคสมัยของตัวเอง ทำให้ได้เห็นศักยภาพของสื่อสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในฐานะที่เป็น “สื่อ” “สาร” และ “ความหมาย”

ผลการวิจัยพบว่า จอมพล ป. พิบูลสงครามใช้ “สัญลักษณ์ทางการเมือง” อย่างต่อเนื่องและ กว้างขวางเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับตนเอง และระบอบการปกครองใหม่ ซึ่งนอกจาก “สื่อ สัญลักษณ์” จะมีหน้าที่ในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ความคิด คติความเชื่อ หรือการปลุกเร้า

อารมณ์ และจิตใจของคนแล้ว ยังพบว่าการใช้ “สัญลักษณ์ทางการเมือง” เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการต่อสู้ทางการเมืองที่ไม่ใช่การเผชิญหน้ากันหรือการใช้กำลังรุนแรงโดยตรง แต่เป็น “การต่อสู้แบบแอบแฝง” ตามวัตถุประสงค์ในทิศทางที่ผู้ใช้ต้องการเพื่อให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับบริบทของสังคมและการเมืองในขณะใดขณะหนึ่ง เช่นการต่อสู้และต่อรองกับสถาบันกษัตริย์เพื่อสถาปนารัฐธรรมนูญในระบอบประชาธิปไตย

งานศึกษาของมานิตย์ นวลละออง เปิดประเด็นการต่อสู้ทางการเมืองผ่าน “สื่อสัญลักษณ์” ที่ชัดเจน โดยเน้นการเผชิญหน้าของอุดมการณ์ 2 ระบอบคือสมบูรณาญาสิทธิราชย์กับประชาธิปไตย

ขณะที่ชุนิดา พรหมพยัคฆ์ (2543) ศึกษาเรื่องการสถาปนาธงไตรรงค์ หรือธงชาติไทยให้เป็นสัญลักษณ์ที่มีความสำคัญและความศักดิ์สิทธิ์ รวมทั้งการใช้ธงไตรรงค์เป็นสัญลักษณ์ในการต่อสู้ผ่านอุดมการณ์ของรัฐไปสู่ประชาชน

ข้อค้นพบจากงานนี้คือ ธงไตรรงค์ถูกกำหนดให้เป็นธงชาติสยามในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รวมทั้งยังได้ทรงกำหนดนิยามความหมายของธงไตรรงค์ ซึ่งได้รับการแพร่หลายต่อมา โดยแถบสีต่างๆ บนธงไตรรงค์เป็นเครื่องหมายแทนสถาบันที่สำคัญของชาติไทย ได้แก่ สีแดงหมายถึงชาติ สีขาวหมายถึงพุทธศาสนา และสีน้ำเงินหมายถึงพระมหากษัตริย์ ต่อมาภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง รัฐบาลพันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา และรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ทำให้ธงไตรรงค์มีความศักดิ์สิทธิ์ควรแก่การเคารพในฐานะที่เป็นสัญลักษณ์แสดงถึงเอกราชและอธิปไตยของชาติ โดยมีการกำหนดระเบียบมารยาทที่จะปฏิบัติต่อธงไตรรงค์ และกำหนดพิธีกรรมแสดงถึงความสำคัญของธงไตรรงค์ขึ้นด้วย คือการเคารพธงชาติเป็นประจำทุกวันในตอนเช้าเมื่อชักธงขึ้นและตอนเย็นเมื่อชักธงลง หลังจากสมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ในสมัยแรกแล้ว ธงไตรรงค์จึงเป็นสัญลักษณ์ที่มีความศักดิ์สิทธิ์และสำคัญแทนความเป็นชาติไทย และแสดงถึงอำนาจของรัฐไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งธงไตรรงค์ได้กลายเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญในการต่อสู้กันทางอุดมการณ์ทางการเมือง ดังในกรณีของการเคลื่อนไหวทำทนายอำนาจรัฐของขบวนการคอมมิวนิสต์ และในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 และ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519

งานของชุนิดาอธิบายที่มาของธงชาติไทย ตั้งแต่บทบาทในพิธีกรรมทางศาสนา ก่อนปรับประยุกต์เป็นสัญลักษณ์ของพระมหากษัตริย์ เป็นสัญลักษณ์กองทัพเรือ หรือใช้แสดงอัตลักษณ์ของกลุ่มการค้าต่างๆ กระทั่งกลายมาเป็น “สื่ออัตลักษณ์” (identity marker) ของชาติก็พบว่าผ้าฝืนขนาดเล็กๆ ที่เรียกว่าธงไตรรงค์นั้นมีความหมายที่ทรงพลังอย่างมาก แทรกตัวเข้าไปอยู่ในชีวิตประจำวัน

ของคนไทยมานานหลายทศวรรษผ่านพิธีกรรมต่างๆ ซึ่งพบว่าความหมายของธงชาติแต่ละยุคสมัย สัมพันธ์กับกรอบความคิดของชนชั้นนำ

อย่างไรก็ตาม จุดเน้นในงานนี้ให้น้ำหนักไปที่การสร้างความหมายโดยชนชั้นนำ หรือ ภาครัฐเป็นหลักทำให้ภาพ “ความเป็นไทย” มีลักษณะที่หยุดนิ่ง มองข้ามมิติการปรับประสานที่มีทั้ง ความเปลี่ยนแปลง และความต่อเนื่องจากประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา

งานวิจัยทั้ง 5 ชิ้นที่ศึกษาวิเคราะห์ “สื่อสัญลักษณ์” หรือ “สื่ออัตลักษณ์” (identity marker) ผู้วิจัยพบว่ามี 3 ประเด็นที่น่าสนใจคือ ประการแรก สื่อที่ศึกษาเป็น “สิ่งประดิษฐ์ทางวัฒนธรรม” ที่หยิบยืมมาจากวัฒนธรรมของตะวันตกเพื่อนำมาปรับประยุกต์ใช้ในสังคมไทยเพื่อสร้างความหมาย ขึ้นมาใหม่ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นสื่อที่มีอารยะ (civilized symbols) เมื่อเทียบกับมวยไทย ซึ่งเป็น “สื่อสัญลักษณ์” ที่ถูกสังคมตะวันตกมองว่ามีภาพของความป่าเถื่อน (barbarian) หรือไม่มีอารยะ (de-civilization) ประการถัดมาคือ วิธีการศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์ ซึ่งช่วยให้เห็นภาพการ เปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของสังคม และกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มีความสัมพันธ์ระหว่าง “สื่อ สัญลักษณ์” กับบริบททางสังคม และสุดท้าย งานทั้ง 5 ชิ้นช่วยเปิดประเด็นการต่อสู้ทางความหมาย “ความเป็นไทย” ของอุดมการณ์ทางการเมือง 2 ระบอบคือ สมบูรณาญาสิทธิราชย์ และ ประชาธิปไตย ที่ช่วยให้ผู้วิจัยสร้างกรอบการศึกษา “ความเป็นไทย” ใน “สื่อมวยไทย” ได้ชัดเจน มากขึ้น

4.2 งานวิจัยเกี่ยวกับมวยไทย และแนวคิด “ความเป็นชาติ”

เริ่มจากงานวิจัยของ ปีเตอร์ เวล (Peter Vail, 1998) ศึกษามวยไทยในฐานะของศิลปะการ ต่อสู้ป้องกันตัวประจำชาติไทย และเป็นวาทกรรมการสร้างชาติ มวยไทยจึงถูกคาดหวังว่าจะมุ่ง นำเสนอจิตวิญญาณการต่อสู้ที่อยู่ภายใน “ความเป็นไทย” ที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ พระมหากษัตริย์ และนักรบไทยสมัยโบราณ ที่ถูกบอกเล่าผ่านประวัติศาสตร์เพื่อพิสูจน์ว่ากีฬานี้ เป็นของวัฒนธรรมไทยโบราณ

ปีเตอร์ เวล เก็บข้อมูลด้วยการบันทึกเชิงชาติพันธุ์วรรณา (ethnography) โดยลงพื้นที่ไป ใช้ชีวิตประจำวันและฝึกซ้อมอยู่ที่ค่ายมวย และพบว่าการศึกษาและขึ้นเวทีชกมวยไทยนั้นเป็น ปฏิบัติการทางสังคม (social practice) ที่สลักบทบาทหน้าที่ “นักมวย” ลงบนร่างกายและจิตใจของ ชายหนุ่ม เป็นการหล่อหลอมกลมกล่อมเกลาพฤติกรรมหรือนิสัยของลูกผู้ชายไทย เช่น ความสุขุม ใจ

เย็น เชื่อมั่นในตัวเอง และความสามารถในการต่อรองขณะเผชิญหน้า หรือแม้แต่ความรุนแรง ดังนั้นการชกมวยไทยจึงเป็นการลงรหัส “ความเป็นชาย” และ “ความเป็นไทย” ที่พบได้ในพื้นที่ปฏิบัติการทางสังคมของผู้ชายเหล่านี้

ขณะเดียวกันการชกมวยไทยก็เป็นเหตุผลในเชิงเศรษฐกิจและเป็นเป้าหมายสำคัญต่อการเลี้ยงชีพตัวเองและครอบครัว นักมวยไทยจึงมุ่งมั่นที่จะเดินไปสู่เส้นทางอาชีพที่ประสบความสำเร็จ การชกมวยจึงเป็นช่องทางหนึ่งที่ชายไทยผู้มีฐานะยากจนจากท้องถิ่นชนบทในต่างจังหวัดจะมีโอกาสเลื่อนฐานะทางสังคมได้เหมือนกับนักมวยรุ่นพี่ๆ ที่ประสบความสำเร็จมาแล้วก่อนหน้านี้ได้บ้าง ภายใต้กระบวนการที่สน “ความเป็นไทย” ที่ชายไทยคนหนึ่งพึงจะแสวงโชคของเขาและกลายเป็น “ลูกผู้ชาย” ได้ก็ด้วยการผ่านการชกมวย

ขณะที่พัฒนา กิติยาษา (Pattana Kitiarsa, 2003) เสนอว่า “ความเป็นชาย” (masculinity) ในสังคมไทยนั้นถูกครอบงำผ่านกระบวนการหล่อหลอมอุดมการณ์ชาติไทยที่ยังรากลึกอยู่ในจิตสำนึกด้วยรูปแบบปฏิบัติการในโลกของศิลปะการต่อสู้แบบมวยไทยในฐานะภาพแทน “ความเป็นไทย” ที่งานวิจัยนี้ว่า “หมาไล่เนื้อ” (Hunting Dogs)

การศึกษามวยไทยในประเด็น “ความเป็นชาย” ภายใต้อุดมการณ์ “ความเป็นไทย” ที่ปรากฏในงานของปีเตอร์ เวล และพัฒนา กิติยาษา นั้นต่างก็เป็นงานที่ศึกษาด้วยบท “ชีวิตจริง” ของนักมวยไทยในชนบท ซึ่งผู้วิจัยจะได้ลองเปลี่ยนมาวิเคราะห์ด้วยบทที่เป็น “สื่อมวยไทย” หรือเมื่อมวยไทยถูกนำเสนอผ่านสื่อต่างๆ ว่าการประกอบสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” นั้นมีความเหมือนและความแตกต่างไปอย่างไร

4.3 งานวิจัยเกี่ยวกับมวยไทยในประเด็นอื่นๆ

ผู้วิจัยทบทวนงานศึกษาในส่วนนี้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงภาพรวมการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับมวยไทยในประเด็นต่างๆ ซึ่งสามารถแบ่งอย่างกว้างๆ ได้ 3 ประเด็นคือ

- 1) มวยไทยกับศาสตร์ด้านการสื่อสาร
- 2) มวยไทยกับสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เพศสภาวะ และประวัติศาสตร์
- 3) มวยไทยกับวิทยาศาสตร์การกีฬา

4.3.1 มวยไทยกับการสื่อสาร

งานของ ทักษิณา ณ ตะกั่วทุ่ง (2541) ศึกษาพฤติกรรมการบรรยายกีฬามวยไทยทางโทรทัศน์ ทั้งด้านเนื้อหา และกลวิธีในการใช้ถ้อยคำบรรยายกีฬามวยไทยทางโทรทัศน์ (ช่อง 3, 5, 7, 9, 11 และช่องไอทีวี) พบว่าเนื้อหาและลีลาการพากย์มวยมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวแตกต่างจากการบรรยายกีฬาประเภทอื่น โดยการบรรยายกีฬามวยไทยรวบรวมกลวิธีในการจัดรายการทุกรูปแบบมาใช้ในรายการตั้งแต่ การสนทนาโต้ตอบ การบรรยาย การสัมภาษณ์ หรือการนำเนื้อหาต่าง ๆ ที่น่าสนใจมากล่าวถึงในรายการ เป็นรูปแบบการผสมผสานสื่อแบบไทยคือเนื้อหามวยไทย กับความเป็นสากลสำหรับสื่อโทรทัศน์เข้าด้วยกัน อีกทั้งยังมีการใช้กลวิธีทางภาษาต่างประเทศมาใช้ เช่น การใช้คำคล้องจอง การใช้คำแสดง หรือการใช้คำอุทาน เพื่อดึงดูดใจผู้ชมให้ติดตามไปตลอดเวลา การถ่ายทอด และถือเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับความนิยมต่อตัวรายการนั้น ๆ ด้วยลีลาและภาษาในการบรรยายนี้จะขึ้นอยู่กับบุคลิกของผู้บรรยาย โดยอาศัยปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ซึ่งพบว่าปัจจัยภายในของผู้บรรยายมีผลอย่างมากต่อลีลาและภาษาที่บรรยายคือ กาลเทศะ พบว่าการใช้ภาษาจะเปลี่ยนไปตามกาลเทศะของงาน ถ้าเป็นการบรรยายในงานปกคิจะใช้ภาษาที่เป็นกันเองแต่หากเป็นการแข่งขันชิงแชมป์ลักษณะการใช้ภาษาก็จะเป็นลักษณะทางการเพื่อยกระดับคุณลักษณะของมวยไทยให้มีความทันสมัยมากขึ้น

ข้อค้นพบในงานของทักษิณา เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ “ความเป็นไทย” ในสื่อมวยไทยทางโทรทัศน์ของผู้วิจัย โดยเฉพาะรายการ “มวยไทย 7 สี” และรายการ “ไทยไฟต์” ซึ่งบทบาทของการพากย์ในสายตานักสัญวิทยา คือกลไกการควบคุมความหมาย

งานของ สมเกียรติ ยังขึ้นสวัสดิ์ (2537) เปิดประเด็นศึกษามวยไทยในศาสตร์ของการสื่อสาร โดยเน้นประเด็น “การตลาดมวยไทย” และการใช้กลยุทธ์การตลาดเกณฑ์ “4P” มาวิเคราะห์การดำเนินการของมวยไทยทางโทรทัศน์ ในฐานะของ “สินค้า” ชนิดหนึ่ง ซึ่งพบว่าในยุคแรกๆ นั้นรายได้ของมวยไทยมาจากการจัดชกที่เวทีมวยและได้ค่าบัตรผ่านประตูเข้าชมเป็นรายได้หลัก ต่อมาเมื่อการถ่ายทอดสดมวยไทยทางโทรทัศน์ เริ่มเป็นที่นิยม รายได้จากโฆษณากลายเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่สร้างรายได้มหาศาลให้กับผู้จัดรายการ ส่วนการตลาดรูปแบบสมัยใหม่นั้นเป็นเรื่องที่ผู้จัดรายการมวยไทยจะต้องศึกษา และปรับเปลี่ยนเสมอ นอกเหนือจากประสบการณ์ของผู้จัดเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตามจะต้องมีการสร้างกลไกภายในตลาดมวยไทยเหมือนกับตลาดอื่น ๆ

เช่นเดียวกัน ซึ่งประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ (Product) สำหรับรายการมวยไทยทางโทรทัศน์ทั้งรายการสด และรายการบันทึกเทปต้องปรับปรุงให้ตรงตามความต้องการของผู้ชม ราคา (Price) คืออัตราค่าโฆษณา ซึ่งเป็นรายได้หลักของผู้จัดรายการหาก rating สูงค่าโฆษณาก็เพิ่มขึ้นด้วย ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place หรือ Channel of Distribution) ส่วนใหญ่เป็นการถ่ายทอดสดจากเวทีประจำการถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์ถือเป็นการแพร่กระจายสินค้าที่ดี และการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ (Promotion) ปัจจุบันเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการร่วมมือกับผู้สนับสนุนสินค้าในการอัดฉีดและให้รางวัลเพื่อจูงใจนักมวยให้ชกกันเต็มที่เพื่อเอาใจผู้ชม ดังนั้นการทำตลาดมวยไทยด้วยกลยุทธ์ “4P” ผู้ผลิตจะผลิตตามความต้องการของผู้รับสารหรือผู้บริโภค

สมเกียรติ ยังชื่นสวัสดิ์^๕ชี้ให้เห็นว่าผู้ส่งสาร (Sender) หรือผู้ผลิตสื่อ (Producer) เป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการขยายตลาดของรายการมวยไทยทางโทรทัศน์

อย่างไรก็ตาม ธุรกิจมวยไทยที่เติบโตมาโดยตลอดนั้น ธุรกิจการพนันของเซียนมวยนับเป็นปัจจัยสำคัญเบื้องหลัง (ทฤษฎี สิทธิประเสริฐ, 2535) สอดคล้องกับข้อค้นพบของ อติสร บุญญปรานนท์ (2553) ที่ระบุว่า การพนันมวยไทยทางโทรทัศน์หรือที่เรียกว่า “มวยตู้”^{*} เติบโตอย่างต่อเนื่องในทิศทางเดียวกับการเติบโตของสื่อโทรทัศน์ และเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้รายการ “มวยตู้” ยังคงอยู่ในผังรายการโทรทัศน์ทุกยุคทุกสมัยมาตั้งแต่แรกเริ่ม ดังนั้นการพนันมวยไทยจึงน่าจะเป็นคุณลักษณะเฉพาะอย่างหนึ่งของ “ความเป็นไทย” ที่น่าสนใจ

อติสร บุญญปรานนท์ (2553) เปิดประเด็นศึกษาสถานภาพการคงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของรายการมวยไทยทางโทรทัศน์ พบว่า “มวยตู้” ในยุคแรกแม้จะถูกนำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์ซึ่งเป็นสื่อใหม่ของสังคมไทยในช่วงนั้น แต่ก็ไม่ต้องปรับเปลี่ยนตัวเองแต่อย่างใด มวยไทยถูกนำเสนอด้วยเนื้อหา/สาร (message) ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่แสดงถึงความเป็นชาติ เช่น รูปแบบการชกที่ให้ใช้อาวุธหลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะ เข่า และศอกที่ไม่ต้องสวมอุปกรณ์ป้องกัน หรือการไหว้ครู และการใช้ดนตรีปี่กลองประกอบ เป็นต้น โดยผสมผสานกับสื่อ/ช่องทาง (channel) ที่เป็นแบบตะวันตก แต่เมื่อสังคมไทยปรับตัวเข้าสู่การพัฒนาแบบตะวันตก “มวยตู้” ก็ปรับตัวให้สอดคล้องกับกฎกติกาสากลเป็นที่ยอมรับต่อชาวต่างชาติตามสถานภาพที่เปลี่ยนแปลง

^๕ รายการถ่ายทอดสดมวยไทยทางโทรทัศน์

ไปสู่กีฬาประจำชาติของมวยไทย เพื่อยกระดับความทันสมัย มีการปรับประสานทั้งในแบบสืบเนื่อง และแบบที่เปลี่ยนแปลง

สำหรับองค์ประกอบที่สืบเนื่องและยังเน้นคุณลักษณะเชิงคุณค่าของมวยไทย เช่น การไหว้ครู ความเชื่อ โชคลาง และดนตรีปี่กลอง เป็นต้น ส่วนองค์ประกอบที่เปลี่ยนแปลงมีสองลักษณะคือ เปลี่ยนแปลงแบบคลี่คลาย คือ บุคลากรในการผลิต สถานภาพของมวยไทย ความเป็นเจ้าของรายการ การยอมรับมวยหญิง และการเข้าถึงสื่อของผู้ชม ขณะที่การเปลี่ยนแปลงแบบเพิ่มใหม่คือ การเข้ามาของปัจจัยทางเศรษฐกิจ ระบบจัดการแบบโปรโมเตอร์ การชกรูปแบบใหม่ สื่อย่อยที่สนับสนุนรายการ และระเบียบกติกาตามมาตรฐานสากล

งานของอดิศรพิสูจนทำให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงและสืบเนื่องของ “มวยคู่” เป็นผลมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้ “มวยคู่” ปรับตัวเองเป็น “สินค้า” พร้อมๆ กับได้ทำหน้าที่ประกอบสร้าง “ความเป็นไทย” ไปด้วย

4.3.2 มวยไทยกับสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เพศภาวะ และประวัติศาสตร์

งานของ โปธิ์สวัสดิ์ แสงสว่าง (2522) ศึกษาประวัติความเป็นมาของกีฬามวยไทย ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงสมัยรัตนโกสินทร์ พบว่าจุดกำเนิดของกีฬามวยไทยนั้นเริ่มต้นจากการดำเนินชีวิตของคนสมัยโบราณที่ต้องต่อสู้กับภัยธรรมชาติโดยการใช้อวัยวะต่างๆ ของร่างกายเป็นอาวุธ ต่อสู้ป้องกันตัว ต่อมาจึงมีการคิดค้น ปรับปรุงการใช้อวัยวะต่างๆ เหล่านั้นให้เหมาะสม มีการฝึกหัด และฝึกซ้อมในสำนักมวยโดยครูมวยมีชื่อ ยามสงครามก็นำศิลปะมวยไทยมาใช้ควบคู่กับอาวุธประเภทต่างๆ เพื่อให้การรบมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเมื่อยามว่างเว้นจากสงครามก็นิยมจัดให้มีการแข่งขันชกมวย ระยะแรกนั้นเป็นการชกแบบคาดเชือก ต่อมาได้มีการร่างและใช้กฎกติกาขึ้นทำให้การดำเนินการแข่งขันชกมวยเป็นไปอย่างเรียบร้อยจนถึงปัจจุบันที่มีการแข่งขันชกมวยไทยอย่างแพร่หลาย

งานของ ทฤษฎี สิทธิประเสริฐ (2535) ศึกษาโครงสร้างและพฤติกรรมของตลาดมวยไทย โดยวิเคราะห์กลไกตลาดในด้านการผูกขาดของตลาดมวยไทย พบว่ามวยไทยเป็นธุรกิจที่เจริญเติบโตโดยอาศัยธุรกิจการพนันมวยของเซียนมวยเป็นหลัก ซึ่งเป็นตลาดที่ค่อนข้างผูกขาด โดยเฉพาะสนามมวยที่ประกาศให้มีการดำเนินการได้เพียง 2 รายที่สามารถจัดแข่งมวยได้ตลอดสัปดาห์ (เวทีมวยราชดำเนิน และลุมพินี) นอกจากนั้น โครงสร้างตลาดผู้จัดรายการ (โปรโมเตอร์) ก็

จำกัดจำนวนผู้จัดรายการของแต่ละสนาม และต้องมีการแข่งขันกันเพื่อสร้างผลประโยชน์ให้ต่อสนามได้มากที่สุด ผู้จัดรายการรายใดสามารถทำประโยชน์ให้สนามได้น้อยก็จะถูกตัดออกไป

ขณะที่ค่ายมวยก็มีลักษณะการแข่งขันเชิงการตลาดเช่นกัน ค่ายมวยที่มีสังกัดของผู้จัดรายการ (กลุ่มนักธุรกิจชนชั้นกลาง/นายทุน) ไม่สามารถส่งนักมวยขึ้นชกข้ามรายการและสนามมวย (ยกเว้นมีข้อตกลงระหว่างโปรโมเตอร์ด้วยกัน) ส่วนนักมวยแม้จะไม่มีภารกิจกันการเข้าสู่อาชีพ แต่ก็ขาดอิสระในการประกอบอาชีพ เพราะต้องสังกัดค่ายมวยและไม่สามารถขึ้นชกรายการของผู้จัดรายการอื่นได้ โครงสร้างตลาดมวยไทยโดยรวมจึงค่อนข้างผูกขาดจากสนามมวย โครงสร้างการตลาดมวยไทยสะท้อนให้เห็นโครงสร้างแบบชนชั้นในสังคมไทยอย่างชัดเจนจนถึงปัจจุบัน ซึ่ง “ความเป็นไทย” ก็ถูกสร้างภายใต้โครงสร้างแบบเดียวกัน

อำนาจ สายฉลาด (2536) ศึกษาการใช้ไสยศาสตร์และความเชื่อ โขกลางของนักมวยไทย พบว่านักมวยไทยระดับแชมป์เปี้ยน หัวหน้าคณะ และผู้ฝึกสอนใช้ไสยศาสตร์และความเชื่อ โขกลางในระดับมากในทุกด้าน โดยเฉพาะการสวมมงคลที่ศีรษะ ทั้งในช่วงก่อนสวมมงคล ถอดมงคล และการใช้ผ้าประเจียดผูกแขนประกอบการใช้ไสยศาสตร์ สำหรับความเชื่อ โขกลางนักมวย หัวหน้าคณะและผู้ฝึกสอนมีความเชื่อในระดับมากทุกด้าน ยกเว้นการแต่งกาย ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ความเชื่อ โขกลางที่ว่า นักมวยต้องข้มแย้มแจ่มใสก่อนออกจากบ้าน และห้ามมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแข่งขัน ซึ่งความเชื่อเหล่านี้ไปกันได้กับธุรกิจมวยไทย เพราะไม่ได้ขัดแย้งหรือส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ทางธุรกิจ

งานของ จิราพร แก้วศรีงาม (2547) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนักมวย ค่ายมวย และธุรกิจในวงการมวยไทย พบว่ามวยไทยเป็นทางเลือกหนึ่งในการประกอบอาชีพของกลุ่มคนที่มีฐานะยากจน มีลักษณะพึ่งพิงกันระหว่างค่ายมวยกับนักมวยที่สัมพันธ์กันในรูปแบบเชิงครอบครัวที่ค่ายมวยจะต้องดูแลนักมวย ฝึกสอน ให้อยู่อาศัย ตลอดจนออกค่าใช้จ่ายต่างๆ ให้นักมวย ส่วนมิติด้านกลไกของตลาดมวยไทย มวยไทยกับการพนันเป็นสิ่งที่ไม่อาจแยกออกจากกันได้ กลไกหลักของธุรกิจในวงการมวยไทยต่างต้องอาศัยการพนันเป็นตัวขับเคลื่อน

ส่วนงานวิจัยของ โลอีส แอน ดอร์ท (Lois Ann Dort, 2004) ศึกษาประวัติของมวยไทยตั้งแต่แรกเริ่มโดยผ่านการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญต่างๆ ก่อนมาถึงยุคสมัยใหม่ พบว่ากระบวนการเข้าสู่ความเป็นสมัยใหม่ในช่วงคาบเกี่ยวระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2 มีผลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงของประเพณีมวยไทยจนกลายมาเป็นกีฬา ปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความทันสมัยใน

ประเทศไทยในขณะนั้น ส่วนใหญ่มาจากอิทธิพลของมหาอำนาจอังกฤษและฝรั่งเศส การผลักดันตนเองให้มีความทันสมัยของประเทศไทยเป็นปฏิกิริยาตอบสนองต่อมหาอำนาจเหล่านั้น การสำรวจยังแสดงให้เห็นว่าสตรีถูกจำกัดมิให้เข้ามีส่วนร่วมในกีฬามวยไทยเนื่องจากบทบาททางเพศที่กำหนดไว้ในสังคมไทย และข้อห้ามอันเกี่ยวกับมลทินหรือความเป็นปฏิกูลที่มาจากประเพณีความเชื่อทางศาสนาของไทย ส่งผลให้มวยหญิงที่เคยมีตั้งแต่ยุคเริ่มแรกค่อยๆ หายไป

อย่างไรก็ตาม แรงกระทบของความเป็นอุตสาหกรรมและโลกาภิวัตน์สามารถอธิบายกระบวนการปรับตัวของมวยไทยสู่การกลับมาเป็นที่นิยมของมวยหญิง และสถานะการเป็นกีฬาของมวยหญิงในช่วงทศวรรษ 1970 แต่ก็เป็นมวยไทยหญิงที่กลับมาได้เพราะการเริ่มต้นของชาติตะวันตก

4.3.3 มวยไทยกับวิทยาศาสตร์การกีฬา

งานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาที่เกี่ยวกับมวยไทย ถือเป็นกลุ่มงานวิจัยมวยไทยที่มีอยู่จำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงทดลองที่มีจุดประสงค์จะนำผลการวิจัยไปเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านร่างกาย รวมทั้งในเชิงการกีฬามวยไทย และงานที่ผู้วิจัยทบทวน (เลือกเฉพาะบางงานวิจัย) มานั้นส่วนใหญ่เป็นงานทางด้านพลศึกษาที่มีเนื้อหาสาระ 2 ประเด็นหลักคือ การพัฒนาความรู้ด้านกายบริหาร และการพัฒนาทักษะในเชิงมวยไทย

4.3.3.1 การพัฒนาความรู้ด้านกายบริหาร

งานของเชวง ผาสุก (2534) ศึกษาการฝึกกายบริหารด้วยท่าแม่ไม้มวยไทย ที่มีต่อการพัฒนาความสามารถทางกลไก พบว่ามวยไทยสามารถนำมาใช้ในการพัฒนากลไกของร่างกายได้เป็นอย่างดี การบริหารด้วยแม่ไม้มวยไทยสามารถพัฒนากลไกด้านความแข็งแรง ความเร็ว ความคล่องตัวและความอดทนของร่างกาย โดยเฉพาะเมื่อออกกำลังกายโดยใช้ระยะเวลาออกกำลังกายที่ต่อเนื่อง

สมบุญ ณ บัญชุ่ม (2541) ศึกษา การเปรียบเทียบผลของการเดินแอโรบิกแบบศิลปะมวยไทยกับการเดินแอโรบิกแบบแรงกระแทกต่ำที่มีต่อสมรรถภาพร่างกาย พบว่าแม่ไม้มวยไทยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการออกกำลังกายในแบบแอโรบิกแดนซ์อีกรูปแบบหนึ่ง

ซึ่งนอกจากจะนำความรู้มวยไทยมาใช้ในชีวิตประจำวันได้แล้ว ก็ยังถือเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการเผยแพร่ศิลปปะการต่อสู้ของไทยได้ด้วย

งานของ มลรัทธ์ เลิศวิไล (2550) ศึกษาผลการฝึกกายบริหารท่าแม่ไม้มวยไทย 2 รูปแบบที่มีต่อสมรรถภาพร่างกาย ในยุคที่บริบทสังคมไทยตระหนักในเรื่องการดูแลสุขภาพ สุขภาพ ซึ่งมลรัทธ์ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าหากนำท่าแม่ไม้มวยไทยไปใช้ออกกำลังกายตั้งแต่ 20 นาทีขึ้นไป จะช่วยพัฒนาร่างกายได้ดีเนื่องจากร่างกายได้เคลื่อนไหวต่อเนื่องเป็นระยะเวลาาน กระบวนการเหล่านี้จะช่วยให้เกิดออกซิเจนเพิ่มมากกว่าปกติ และสามารถกระตุ้นอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายให้ทำงานได้อย่างต่อเนื่อง

4.3.3.2 การพัฒนาทักษะในเชิงมวยไทย

งานของอนันต์ เมฆสวรรค์ (2535) ศึกษาเกณฑ์ปกติทักษะกีฬามวยไทยของนักศึกษาชายวิทยาลัยพลศึกษา พบว่าทักษะของนักศึกษาชายแต่ละวิทยาลัยมีสมรรถภาพร่างกายที่แตกต่างกัน อีกทั้งประสบการณ์ในการสอนและการถ่ายทอดความรู้ไม่เท่ากัน แต่ละวิทยาลัยมีเกณฑ์การวัดประเมินผลการทดสอบสำหรับวิชามวยไทยไม่เหมือนกัน ปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อทักษะมวยไทยที่แตกต่างกันของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษาในภาคกลาง

สุธน เพ็ชรนิล (2548) ศึกษาระดับมวยไทยของนักศึกษาชายหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกพลศึกษา วิทยาลัยพลศึกษาในเขตภาคใต้ ปีการศึกษา 2547 พบว่าทักษะมวยไทยของนักศึกษาชายสามารถปฏิบัติได้ดี สืบเนื่องจากนักศึกษาได้ผ่านการฝึกซ้อมและปฏิบัติ ส่งผลให้มีสมรรถภาพทางกายที่สมบูรณ์ ทำให้ปฏิบัติทักษะได้อย่างมีประสิทธิภาพ

งานของ นันทวัฒน์ เม่นมังกู (2551) ศึกษาการสอนมวยไทยด้วยวิธีแบบโยนิโสมนสิการที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่าวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการเป็นการคิดแบบเป็นลำดับขั้นตอน ดังนั้นการนำวิธีคิดดังกล่าวมาใช้สามารถช่วยกระตุ้นนักเรียนเกิดความรู้สึกลอยภาคแสดงออกทางความคิด เกิดความรู้สึกลอยภาคจะลองปฏิบัติด้วยตนเองจนนำไปสู่การปฏิบัติโดยมีครูเป็นผู้คอยแนะนำช่วยเหลือ งานศึกษานี้สะท้อนให้เห็นการปรับตัวของมวยไทยในเชิงเทคนิค ด้วยการนำวิธีคิดทางศาสนาามาปรับใช้

งานวิจัยกลุ่มนี้เป็นการศึกษาเชิงทดลองที่มองมวยไทยเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสมรรถภาพทางร่างกายของปัจเจกบุคคลที่ชี้ให้เห็นว่าด้านหนึ่งนั้น มวยไทยถูกรัฐสมัยใหม่บรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษา และแทรกซึมเข้าไปอยู่ในชีวิตประจำวัน ตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ใช้สอน และฝึกทหารเตรียมรับมือสงคราม กระทั่งในรัชกาลที่ 4-6 นอกจากจะบรรจุไว้ในหลักสูตรโรงเรียนทหารแล้วก็ยังสอดแทรกในหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาด้วย (โพธิ์สวัสดิ์ แสงสว่าง, 2522; ชัชชัย โกมารทัต, 2525) ซึ่งเป็นการสร้างความชอบธรรมของรัฐ เพื่อหวังผลให้สมาชิกของชาติตระหนักรู้ถึงภูมิปัญญาอันทรงคุณค่า และอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” ที่แทรกตัวอยู่ในมวยไทย แม้จะถูกนำมาปรับประยุกต์เกาะเกี่ยวกับกิจกรรมอื่นๆ ที่ไม่ใช่ความเป็นไทย เช่น แอโรบิกแดนซ์ก็ตาม

อย่างไรก็ตาม ชนชั้นกลางไทยก็นิยมเข้าร่วม หรือส่งบุตรหลานเข้าร่วมในกีฬาต่างชาติ เช่น ยูโด หรือเทควันโด มากกว่ามวยไทย จนกระทั่งในระยะ 3-4 ปีที่ผ่านมา ที่มวยไทยกับกายบริหารเริ่มเป็นที่สนใจของผู้หญิงชนชั้นกลางไทย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็นชาติในกีฬามวยไทย” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งศึกษาพัฒนาการความหมายของมวยไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน เพื่อจะอธิบายว่าบริบทสังคมไทยในแต่ละยุคสมัยที่ปฏิสัมพันธ์กับการประกอบสร้างความหมายมวยไทยอย่างไร? และในปัจจุบันมวยไทยถูกสื่อต่างๆ โดยเฉพาะสื่อมวลชนประกอบสร้างความหมายอย่างไร? และมีบทบาทในการสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็นชาติไทยอย่างไร? โดยวิเคราะห์ภายใต้กรอบแนวคิดเรื่องชาติ (nation) อัตลักษณ์ความเป็นชาติ (national identity) กีฬา (sport) การสื่อสาร (communication) และการผลิตภาพกีฬาทางโทรทัศน์ ซึ่งผู้วิจัยแบ่งแนวทางการศึกษาวิเคราะห์ไว้ 2 แนวทางคือ

1. การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ (historical approach) ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร (documentary research)

2. การวิเคราะห์ภาคตัดขวาง (cross-sectional study) เป็นการวิเคราะห์ด้วบท (textual analysis) โดยผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์เป็น 4 กลุ่มแยกตามลักษณะของสื่อ

2.1 วิเคราะห์ภาพยนตร์ไทยเกี่ยวกับมวยไทย

2.2 วิเคราะห์การถ่ายทอดสดการแข่งขันมวยไทยทางโทรทัศน์

2.3 วิเคราะห์คลิปวิดีโอการแข่งขันมวยไทยจาก youtube.com

2.4 วิเคราะห์การแข่งขันมวยไทยที่เวทีมวยลุมพินี

งานวิจัยนี้ใช้วิธีวิทยา 2 แบบ การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือเพื่อศึกษาวิเคราะห์ความหมาย และกระบวนการประกอบสร้างความหมายของ “มวยไทย” ที่เกี่ยวข้องกับ “ความเป็นชาติ” ในอดีต ซึ่งนอร์เบิร์ต เอเลียส อธิบายว่าเพราะการศึกษาปรากฏการณ์สังคมในปัจจุบัน ภาพที่พบอาจมองเห็นได้ยากเพราะสังคมเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และในสังคมปัจจุบันก็มีความซับซ้อนสูง ซึ่งการย้อนกลับไปศึกษาประวัติศาสตร์คู่พัฒนาการตั้งแต่อดีตแล้วมองกลับมาศึกษาปัจจุบันจะช่วยให้ผู้วิจัยเห็น “ต้นกำเนิดทางสังคม” ที่มีปฏิสัมพันธ์อยู่กับปรากฏการณ์ต่างๆ ได้ชัดเจนขึ้น และที่สำคัญช่วยสร้าง “จิตสำนึกทาง

ประวัติศาสตร์” กล่าวคือหากอดีตมีความเปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคสมัย ปัจจุบันก็ย่อมหนีไม่พ้นความเปลี่ยนแปลง รวมไปถึงอนาคตที่ย่อมจะเปลี่ยนไปจากปัจจุบันด้วยเช่นกัน ดังนั้นปรากฏการณ์ทางสังคมเป็นเรื่องที่เปลี่ยนแปลงได้

ขณะที่การวิเคราะห์ภาคตัดขวางเพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาวิเคราะห์ความหมายและกระบวนการประกอบสร้างความหมายเพื่อการสื่อสารอัตลักษณ์ “ความเป็นชาติ” ของ “สื่อมวลชนไทย” ในปัจจุบัน และวัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาวิเคราะห์บทบาทของ “สื่อมวลชนไทย” ในปัจจุบัน ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร “ความเป็นไทย”

1. แนวทางการวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ (historical approach)

ในการตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อแรก เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความหมายและกระบวนการประกอบสร้างความหมายของมวลชนไทยในอดีต ผู้วิจัยใช้แนวทางการวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ ด้วยการวิเคราะห์เอกสาร (documentary analysis) เพื่อทำความเข้าใจอดีตประกอบการพิจารณาการประกอบสร้างความหมายมวลชนไทยของคนไทย

ในการศึกษาผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลในเบื้องต้นเพื่อแบ่งยุคสมัยของมวลชนไทย โดยพิจารณาจากคุณลักษณะของมวลชนไทยแต่ละยุคที่เคลื่อนไหวแปรเปลี่ยนเป็นเกณฑ์สำคัญ โดยมีเกณฑ์ในการวิเคราะห์ประกอบด้วย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง บทบาทหน้าที่ เวลา สถานที่ รูปแบบ/วิธีการ การไหว้ครู การฝึกหัด เรียนรู้ กฎกติกา ความเชื่อ และบริบททางสังคมของยุคต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ความหมายมวลชนไทยในแต่ละยุคว่าสื่อความหมายใด และสื่ออย่างไร?

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารงานวิจัย งานเขียนเชิงประวัติศาสตร์ และหนังสือต่างๆ ที่เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของมวลชนไทย แยกเป็นงานวิจัย 12 ฉบับ หนังสือประวัติมวลชนไทยทั้งของไทย และต่างประเทศ 15 ฉบับ นอกเหนือจากหนังสือที่เป็นข้อมูลประกอบอื่นๆ เช่น เอกสารประวัติศาสตร์ วรรณกรรม หนังสือเกี่ยวกับมวลชนไทยที่เขียนโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ภาพเก่า คลิปจากเว็บไซต์ www.youtube.com และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเสริมข้อมูลบางส่วน

สำหรับข้อมูลหลักได้จากงานวิจัย และหนังสือ เช่น “พัฒนาการมวยไทย” (โพธิสวัสดิ์ แสงสว่าง, 2522), “วิวัฒนาการกีฬาไทย : มวยไทย กระบี่กระบอง ตะกร้อ” (ซัชชัย โกมารทัต, 2525), “มวยคู่” : พัฒนาการจากสังเวียนมวยไทยสู่รายการมวยทางโทรทัศน์ (อดิศร บุญญปฺรานนท์, 2553), ปรัชญ่มวยไทย (เขตร ศรียาภัย, 2550), Violence and Control: Social and Cultural Dimensions of Boxing in Thailand (Peter Vail, 1998) และ The Changes in the Role and Significance of Muay Thai, 1920-2003 (Apisake Monthienvichienchai, 2004) เป็นต้น

1.2 การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจาก 3 แหล่งหลักสำคัญคือ หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดปริทัศน์มยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร นอกจากนี้ก็รวมถึงการติดต่อขอข้อมูลบางส่วนจาก หอสมุดแห่งชาติ หอภาพยนตร์แห่งชาติ ฝ่ายข้อมูลหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

1.3 วิธีการวิเคราะห์เอกสาร

ในการวิเคราะห์เอกสารผู้วิจัยเริ่มต้นจากคำถามว่า มวยไทยแปรเปลี่ยนไปอย่างไรในแต่ละยุคสมัย? โดยทำตารางบันทึกข้อมูลเพื่อการแบ่งยุค (phases) ของมวยไทยไว้ดังนี้

ตารางที่ 4 ตัวอย่างตารางบันทึกข้อมูลพัฒนาการมวยไทย

เกณฑ์วิเคราะห์	พัฒนาการมวยไทยตั้งแต่ยุคจารีตถึงปัจจุบัน			
	ยุคแรก	ยุคที่สอง	ยุคที่สาม	ยุคที่สี่
บริบททางสังคม				
ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง				
บทบาทหน้าที่				
เวลา				
สถานที่				
การไหว้ครู				
การฝึกหัด				
รูปแบบ วิธีการ และกติกา				

จากตาราง คอลัมน์ด้านซ้ายสุดเป็นเกณฑ์ในการเก็บรายละเอียดข้อมูลจากเอกสาร เพื่อพิจารณาคูณลักษณะต่างๆ ของมวยไทยในแต่ละยุคสมัยว่ามีความสืบเนื่อง และเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร จากนั้นจึงวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิบัติการ เหตุการณ์ และสถานการณ์ต่างๆ เพื่อสรุปรวบยอดหาแบบแผน (pattern) ที่เป็นโครงสร้างความสัมพันธ์ หรือ โครงสร้างทางความคิดของคนในสังคมยุคนั้นๆ และวิเคราะห์หาความเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง

3.2 การนำเสนอข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความหมาย และกระบวนการประกอบสร้างความหมายของมวยไทยในอดีต จะนำเสนอไว้ในบทที่ 4 ว่าด้วยเรื่องพัฒนาการมวยไทย โดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) เพื่ออธิบายความเป็นมาของมวยไทยตั้งแต่ยุคจารีตจนถึงยุคปัจจุบัน

2. แนวทางการวิเคราะห์ภาคตัดขวาง (cross-sectional study)

แนวทางนี้เป็นการวิเคราะห์ตัวบท (textual analysis) ในการตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความหมาย และกระบวนการประกอบสร้างความหมายของมวยไทยในปัจจุบัน และตอบวัตถุประสงค์ข้อ 3 เพื่อศึกษาวิเคราะห์บทบาทของมวยไทยในการสื่อสารอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย”

ผู้วิจัยเริ่มต้นจากการพิจารณาว่ามวยไทยอยู่ในฐานะ “ตัวบท” (text) ที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อต่าง ๆ (โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และคลิปจากเว็บไซต์ www.youtube.com และการแข่งขันที่สนามมวย) จากนั้นจะใช้วิธีวิทยาการวิเคราะห์เรื่องเล่า (narrative analysis) ที่วอลเตอร์ ฟิชเชอร์ (Walter Fisher) เสนอว่า “การสื่อสารเรื่องใดก็ตามล้วนเป็นการเล่าเรื่องทั้งสิ้น ... เพราะเป็นการกระทำเชิงสัญลักษณ์ไม่ว่าจะเป็นการพูด หรือการกระทำก็ตามที่มีลำดับขั้นตอนและมีความหมายสำหรับผู้ที่มีชีวิตอยู่หรืออาศัยอยู่ในเรื่องนั้น ไม่ว่าผู้อาศัยนั้นจะเป็นผู้สร้างเรื่องเล่า หรือเป็นผู้ฟัง ผู้ตีความเรื่องเล่านั้นก็ตาม ทั้งนี้เพราะหน้าที่ของข่าวสารจากเรื่องเล่าจะเป็นตัวกำหนดวิถีทางที่เราจะมีชีวิตอยู่ในเรื่องเล่าของเรานั้นเอง” (กาญจนา แก้วเทพ, 2549: 162) ดังนั้นข้อมูลข่าวสารทุกชนิดนับเป็น “เรื่องเล่า” โดยไม่จำกัดว่าอยู่ใน “รูปแบบ” หรือ “สื่อ” ใด

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์จากหลากหลาย “ตัวบท” (text) โดยใช้จุดยืนกระบวนทัศน์เรื่องเล่าว่า “ความเป็นชาติ” คือกระบวนการสร้างความหมายจากองค์ประกอบของเรื่องเล่าหลากหลายชุดที่จะนำไปสู่การสร้างความหมายร่วมกัน (shared meaning)

หลังจากเก็บข้อมูลแต่ละสื่อแล้วผู้วิจัยจะใช้เกณฑ์การวิเคราะห์เรื่องเล่า (narrative analysis) ที่ประกอบด้วย โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก และจุดยืนของผู้เล่าเรื่อง เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่แฝงอยู่ในตัวบทว่า ในแต่ละตัวบทนั้นเล่าผ่านจุดยืนของใคร? ใครมีอำนาจในการเล่า “ความเป็นไทย”? และมีกระบวนการในการประกอบสร้างอย่างไร? ซึ่งแต่ละสื่อต่างก็มีธรรมชาติ หรือคุณลักษณะที่แตกต่างกัน

2.1 วิเคราะห์ภาพยนตร์ไทยที่นำเสนอเกี่ยวกับมวยไทย

ข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์คือ วิชิตีภาพยนตร์ไทยเกี่ยวกับมวยไทย ซึ่งผู้วิจัยเลือกวิเคราะห์ 5 เรื่องคือ “มวยไทยนายขนมต้ม” (2546), “องค์บาก” (2546), “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” (2547), “ไชยา” (2550) และ “ซามูไรอโยธยา” (2554)

2.2.1 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง หลังจากที่ได้ชมวิชิตีภาพยนตร์ไทยทั้ง 5 เรื่องก็พยายามที่จะทำความเข้าใจแก่นเรื่อง และ โครงเรื่องเพื่อพิจารณาว่าภาพยนตร์ทั้งหมดต้องการเสนออัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” ในลักษณะใด

2.2.2 เกณฑ์การวิเคราะห์ตัวบท การวิเคราะห์การสร้าง “ความเป็นชาติ” ในภาพยนตร์มวยไทยผู้วิจัยเน้นที่องค์ประกอบการเล่าเรื่อง โดยมีรายละเอียดการวิเคราะห์ดังนี้คือ

1) โครงเรื่อง (plot) เพื่อดูการนำเสนอเรื่องราวของเล่าเรื่อง ผู้วิจัยแบ่งโครงเรื่องออกเป็น 4 ส่วนคือ การเปิดเรื่อง พัฒนาเหตุการณ์ ภาวะวิกฤติ และปิดเรื่อง โดยในช่วงการเปิดเรื่องจะดูวิธีการนำเสนอว่าเล่าเรื่องในพื้นที่เมือง หรือชนบท เป็นการเปิดด้วยประเด็นปัญหา หรือแบบลำดับเหตุการณ์สำคัญขึ้นก่อน และพัฒนาเหตุการณ์ก่อนนำไปสู่ภาวะวิกฤติ และปิดเรื่องอย่างไร

2) แก่นเรื่อง (theme) การนำเสนอแก่นความคิดหลัก ในส่วนนี้จะวิเคราะห์ผ่านเกณฑ์ชื่อเรื่อง ใบบิด เพลงประกอบ (หากมี) และข้อความหรือเหตุการณ์สำคัญ

3) ตัวละคร (character) ในฐานะองค์ประกอบที่สำคัญในการเล่าเรื่อง ผู้วิจัยใช้แนวคิดอัตลักษณ์วางกรอบการวิเคราะห์ตัวละครโดยแบ่งเป็น “คนไทย” และ “คนอื่น”

4) ฉาก/สถานที่ (scene) หรือเหตุการณ์สำคัญที่ปรากฏในภาพยนตร์ในแต่ละช่วงของโครงเรื่อง โดยเลือกเฉพาะบางฉากหรือบางเหตุการณ์ที่มีนัยสำคัญต่อเรื่อง

5) มุมมองการเล่าเรื่อง (point of view) พิจารณาในแต่ละช่วงของโครงเรื่องว่าเป็นการเล่าในจุดยืนแบบใด หรือให้เหตุผลกับการกระทำดังกล่าวอย่างไร

2.2 วิเคราะห์การถ่ายทอดสดการแข่งขันมวยไทยทางโทรทัศน์

การเก็บข้อมูลเพื่อใช้วิเคราะห์ได้มาจากวีซีดีที่บันทึกการถ่ายทอดสดการแข่งขันมวยไทย ช่วง 2 เดือน ระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนพฤศจิกายน 2554

2.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เป็นวีซีดีบันทึกการถ่ายทอดสดมวยไทยทางโทรทัศน์ 3 ชุด โดยผู้วิจัยเลือกการแข่งขันไว้ 2 รูปแบบคือ

1. เลือกจากการถ่ายทอดสดการแข่งขันมวยไทยที่บันทึกมาจากรายการ “มวยไทย 7 สี” ทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 ระหว่างเวลา 13.45 น.-15.45 น. โดยเจาะจงเลือก (purposive sampling) วิเคราะห์การถ่ายทอดสด 3 ครั้ง (มีแข่งขันครั้งละ 4 คู่)

2. การถ่ายทอดสดการแข่งขันมวย “ไทยไฟต์” ที่มีการแข่งขัน 2 รุ่น (67 กิโลกรัม และ 70 กิโลกรัม) มีนักมวยไทยลงแข่งขันทั้ง 2 รุ่นๆ ละ 8 คน มีการแข่งขัน 3 รอบ ในรอบแรกหาผู้ชนะเข้ารอบรองชนะเลิศ และเข้าไปแข่งขันในรอบชิงชนะเลิศต่อไป ซึ่งมีการถ่ายทอดสดทั่วประเทศทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ผู้วิจัยบันทึกการแข่งขันลงวีซีดีทั้ง 3 รอบ

2.2.2 แนวทางการวิเคราะห์

สำหรับรูปแบบการวิเคราะห์รายการถ่ายทอดสดมวยไทยทางโทรทัศน์ ใช้เกณฑ์การเล่าเรื่องผ่านโครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก และจุดยืนของผู้เล่าเรื่อง

2.2.3 เกณฑ์การวิเคราะห์ด้วยบท

ในการวิเคราะห์การสร้าง “ความเป็นชาติ” ในรายการถ่ายทอดสดการแข่งขันมวยไทย ผู้วิจัยเน้นที่การชกของแต่ละคู่ โดยเฉพาะคู่เอก หรือคู่สำคัญของรายการว่ามีรูปแบบการเล่าเรื่องอย่างไร โดยมีรายละเอียดการวิเคราะห์ดังนี้คือ

1. โครงเรื่อง (plot) เพื่อดูการนำเสนอเรื่องราวของเรื่องเล่า ผู้วิจัยแบ่งโครงเรื่องออกเป็น 4 ส่วนคือ การเปิดเรื่อง พัฒนาเหตุการณ์ ภาวะวิกฤติ และปิดเรื่อง โดยในช่วงการเปิดเรื่องจะดูการเปิดรายการถ่ายทอดสดมวยไทย การทำหน้าที่ของพิธีกร และผู้บรรยาย การเสนอภาพภายในสนามมวยช่อง 7 สี และ “ไทยไฟต์” ทางช่อง 3 โดยเฉพาะรายการ “ไทยไฟต์” ที่เน้นการนำเสนอพิธีเปิดการแข่งขัน และการแนะนำตัวนักมวยไทยทุกคู่อย่างเต็มรูปแบบ ก่อนจะเข้าสู่ช่วงพัฒนาเหตุการณ์ในการชกของคู่ที่ 1 ถึงคู่ที่ 3 (มวยไทย 7 สี) หรือ จะเป็นคู่ที่ 1 ถึงคู่ 5 (ไทยไฟต์) ก่อนที่คู่สำคัญนักมวยไทยคนแรกจะขึ้นชก และเข้าสู่ภาวะวิกฤติเป็นการชกคู่เอกหรือคู่ที่ 4 ใน “มวยไทย 7 สี” ซึ่งเป็นคู่สำคัญประจำสัปดาห์ หรือคู่ที่ 7 ในศึก “ไทยไฟต์” ก่อนจะปิดเรื่องที่น่าจะมีการชกคู่แถม หรือเป็นภาพไฮไลต์ประจำวัน

2. แก่นเรื่อง (theme) การนำเสนอแก่นความคิดหลัก ในส่วนนี้วิเคราะห์ผ่านเกณฑ์ชื่อรายการ และข้อความสำคัญหรือเหตุการณ์สำคัญที่ผู้บรรยายเน้น

3. ตัวละคร (character) องค์ประกอบที่สำคัญในการเล่าเรื่อง รายการ “มวยไทย 7 สี” ตัวละครหลักคือนักมวยที่ขึ้นชกในรายการ โดยเฉพาะคู่เอกที่จะเป็นตัวละครหลัก รวมถึงผู้ชม กรรมการ พี่เลี้ยง หัวหน้าค่าย และผู้ชมที่นอกจากชาวไทยแล้วก็มีชาวต่างชาติเข้ามาชมด้วย ขณะที่ศึก “ไทยไฟต์” ตัวละครนอกจากนักมวยไทย 2 คนแล้วก็รวมถึงนักมวยชาวต่างชาติที่เข้าแข่งขัน และผู้ชมชาวต่างชาติที่เข้าร่วมชม

4. ฉาก/สถานที่ (scene) ภาพที่ปรากฏในโทรทัศน์สำหรับรายการถ่ายทอดสดมวยไทยก็คือ เหตุการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะการต่อสู้บนเวทีมวยสี่เหลี่ยมจัตุรัส ป้ายโฆษณาสินค้า คนคู่อ้อมรอบเวที ผู้วิจัยจะเลือกฉากสำคัญๆ โดยเฉพาะการต่อสู้บนเวทีแต่ละช่วง (โครงเรื่อง) มาวิเคราะห์

5. มุมมองการเล่าเรื่อง หรือจุดยืนของผู้เล่า (point of view) จะพิจารณาในแต่ละช่วง (โครงเรื่อง) ว่าเป็นการเล่าในจุดยืนแบบใด เช่นในศึก “ไทยไฟต์” ที่เน้นจุดยืนของคนไทย หรือ “ความเป็นไทย” เมื่อต้องเผชิญหน้ากับชาวต่างชาติในฐานะของ “ความเป็นอื่น” ขณะที่ “มวยไทย 7 สี” ก็จะเป็นจุดยืนในแบบ “ความเป็นไทย” ที่ชกให้ชาวไทยด้วยกันดู รวมทั้งชาวต่างชาติหรือนักท่องเที่ยว

2.3 วิเคราะห์คลิปวิดีโอการแข่งขันมวยไทยจาก youtube.com

การวิเคราะห์ภาพการแข่งขันมวยไทยจากคลิป (clips) ที่ดาวน์โหลด (download) จาก www.youtube.com ผู้วิจัยพบว่าได้รับความนิยมสูงในกลุ่มชาวไทย และชาวต่างประเทศ

2.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์เป็นคลิปวิดีโอที่ดาวน์โหลดจาก www.youtube.com โดยใช้วิธีการเลือกเฉพาะคลิปที่มีการเข้าชมสูงสุดเกิน 1,000,000 ครั้งขึ้นไป รวม 5 คลิป ประกอบด้วย (1) “Tae Kwon Do VS Muay Thai”, (2) “Muay Thai VS TKD”, (3) “Muay Thai Training-kicks”, (4) “Kickboxing K 1” และ (5) “Muay Thai Deadly Skills”

2.3.2 แนวทางการวิเคราะห์

รูปแบบการวิเคราะห์คลิปการแข่งขันมวยไทยจาก youtube.com ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การเล่าเรื่องผ่าน โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก และจุดยืนของผู้เล่าเรื่อง

2.3.3 เกณฑ์การวิเคราะห์ตัวบท

สำหรับเกณฑ์ในการวิเคราะห์การสร้าง “ความเป็นชาติ” จากคลิปการแข่งขันมวยไทยจาก youtube.com ผู้วิจัยเน้นที่การชกของแต่ละคู่ หรือเหตุการณ์ของคลิปเช่น การโหม หรือการซ้อม เพื่อดูว่ามีรูปแบบการเล่าเรื่องอย่างไร ซึ่งมีรายละเอียดการวิเคราะห์ดังนี้คือ

1. โครงเรื่อง (plot) เพื่อดูการนำเสนอเรื่องราวของเรื่องเล่า ผู้วิจัยแบ่งโครงเรื่องออกเป็น 4 ส่วนคือ การเปิดเรื่อง พัฒนาเหตุการณ์ ภาวะวิกฤติ และปิดเรื่อง ซึ่งแต่ละคลิปจะเป็นช่วงเวลาสั้นๆ นำเสนออย่างกระชับ
2. แก่นเรื่อง (theme) การนำเสนอแก่นความคิดหลัก ในส่วนนี้จะวิเคราะห์ผ่านเกณฑ์ชื่อคลิป ภาพไอคอน และเหตุการณ์สำคัญ
3. ตัวละคร (character) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเล่าเรื่อง ทั้ง 5 คลิปที่นำมาวิเคราะห์ 4 คลิปเป็นการต่อสู้ของนักมวย 2 คน ส่วนอีก 1 คลิปเป็นการสอนเตะแบบมวยไทย จึงมีตัวละครในแบบของกลุ่มต่อสู้ และในแบบของครูมวยกับลูกศิษย์
4. ฉาก/สถานที่ (scene) ภาพ หรือเหตุการณ์ที่ปรากฏในคลิป จะวิเคราะห์ตามลำดับของโครงเรื่อง โดยเลือกวิเคราะห์เฉพาะฉาก หรือเหตุการณ์สำคัญ
5. มุมมองการเล่าเรื่อง หรือจุดยืนของผู้เล่า (point of view) จะพิจารณาในแต่ละช่วง (โครงเรื่อง) ว่าเป็นการเล่าในจุดยืนแบบใด

2.4 วิเคราะห์การแข่งขันมวยไทยที่เวทีมวยลุมพินี

ผู้วิจัยลงสนามเพื่อเก็บข้อมูลศึกษาการเล่าเรื่องผ่านการจัดการแข่งขันมวยไทยที่เวทีมาตรฐานในกรุงเทพมหานคร ในฐานะของ “ตัวบท” ลักษณะหนึ่ง โดยเก็บข้อมูลจาก 3 แหล่งคือ (1) จากบุคคล โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เช่น การสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ คำบอกเล่าของผู้รู้ (key informants) (2) จากการสำรวจสถานที่ (สนามแข่งขันที่เวทีลุมพินี) โดยการเข้าไปสังเกตการณ์ในวันที่มีการแข่งขัน (3) ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแข่งขัน เช่น โปสเตอร์/ราคามวย โปรแกรมการแข่งขัน โปสเตอร์โฆษณาการแข่งขัน รวมถึงกฎเกณฑ์ หรือกติกาต่างๆ

ผู้วิจัยเริ่มสำรวจข้อมูลเบื้องต้น ครั้งแรกเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2552 และเข้าชมรายการสำคัญๆ ที่เวทีลุมพินีอีก 4 ครั้ง

การเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยเลือกใช้รูปแบบการศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณา Stanton (อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ, 2544) ซึ่งประกอบด้วย 5 ประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยจะนำมาปรับประยุกต์ใช้ในการลงสนามเพื่อเก็บข้อมูลคือ

1. การเข้าไปเก็บข้อมูลที่สนาม หรือเวทีมวยโดยผู้วิจัยในฐานะที่เป็นเครื่องมือ
2. มีส่วนร่วมในฐานะผู้ชม สังเกตการณ์ และสร้างคำอธิบายความหมาย
3. มองและเขียนจากมุมมองของ “คนใน” (emic/insider) หรือ “เจ้าของวัฒนธรรม” แต่ในการเขียนรายงานวิจัยชิ้นนี้จะใช้ภาษาในวงการมวยไทยประกอบการอ้างอิง
4. การเข้าไปยืนจากมุมมองของ “คนใน” ผู้วิจัยรักษาระยะห่าง หรือมีความแตกต่างระหว่างนักวิจัยกับคนในวัฒนธรรมนั้น กล่าวคือไม่เป็นผู้ชม หรือกองเชียร์ในความหมายของการตั้งใจไปจะชมการชกมวยไทยเพียงอย่างเดียว
5. ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากหลายๆ แหล่ง แต่ในการวิเคราะห์พรรณานี้จะอธิบายปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมให้เชื่อมร้อยเข้าด้วยกัน

ประเด็นสำคัญที่นักชาติพันธุ์วรรณาต้องให้ความสำคัญด้วยก็คือ ต้องทำความเข้าใจสิ่งที่ศึกษาไม่ว่าจะเป็นปัจเจกบุคคล สังคม หรือวัฒนธรรม โดยทำความเข้าใจอย่างเป็นองค์รวม ไม่เลือกมองเฉพาะมิติใดมิติหนึ่ง บุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งเท่านั้น คำอธิบายเชิงชาติพันธุ์วรรณาจึงมักจะเป็นคำอธิบายที่ให้ทั้งความกว้าง และความลึกของประเด็นนั้น นอกจากนี้ก็ต้องเก็บข้อมูลหลากหลายชนิด และอธิบายประเด็นที่ศึกษาจากมุมมองของแนวความคิดหลายแบบ และที่ต้องไม่ลืมก็คือ การวิจัยแนวนี้ให้ความสำคัญกับ “บริบท” (context) เพราะบริบทคือปัจจัยที่เป็นสภาพแวดล้อมหรือเป็นภูมิหลัง ไม่ว่าจะเป็นบุคคล เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม รวมถึงโครงสร้างของระบบสังคมวัฒนธรรม (ชายโพธิ์ลีตา, 2549)

ในการเก็บข้อมูลภาคสนามในส่วนนี้ ผู้วิจัยแบ่งรูปแบบการเก็บข้อมูลในการลงสนามแต่ละครั้งเป็น 3 ช่วงคือ

1. ช่วงก่อนการแข่ง แบ่งเป็น 2 พื้นที่นอกสนาม และในสนาม เป็นช่วงที่ผู้ชมเดินทางมาถึงสนามรอซื้อตั๋วเข้าชม วิพากษ์วิจารณ์ก่อนเดินทางเข้าสู่สนาม นั่งในที่นั่งตามที่ตั๋วระบุ รอคการแข่งขันของมวยคู่แรกจะเริ่มขึ้น รวมทั้งการพรรณนาบรรยากาศนอกสนาม และภายในสนาม ก่อนที่การแข่งขันคู่แรกจะเริ่มขึ้น
2. ช่วงการแข่งขัน เป็นช่วงที่มีการแข่งขันชกมวยคู่แรกเริ่มต้นขึ้นจนคู่สุดท้ายจบลง ซึ่งการเก็บข้อมูลช่วงนี้นอกจากใช้การสังเกตการณ์พรรณนาบรรยากาศในสนาม การทำหน้าที่

(หรืออีกนัยหนึ่งคือการกระทำ) ของคนที่มีส่วนร่วมกลุ่มต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น นักมวย กรรมการ เจ้าหน้าที่สนาม หรือ คนดู

3. ช่วงหลังการแข่งขัน หมายถึงเมื่อการแข่งขันคู่สุดท้ายของกรแข่งขันในวันนั้นจบลง มีกิจกรรม หรือการกระทำใดบ้างที่เกิดขึ้นจากคนที่มีส่วนร่วมกลุ่มต่างๆ

2.4.1 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจงเก็บข้อมูลภาคสนาม ที่สนามมวยลุมพินี ซึ่งเป็นหนึ่งในเวทีมวยมาตรฐานของประเทศไทย (อีกหนึ่งสนามคือเวทีมวยราชดำเนิน) โดยเลือกชมการแข่งขันมวยไทยเฉพาะรายการสำคัญ เช่น มีการชิงแชมป์ประเทศไทย หรือการชิงแชมป์ของสนาม รายการโคโรนาหนึ่ง 5 ครั้ง ระหว่างปี พ.ศ. 2552-2554

ผู้วิจัยเริ่มเข้าชมการแข่งขันชกมวยไทยตั้งแต่วันที่ 3 กรกฎาคม 2552 ในรายการ “รวมใจผู้ชายแดนใต้” ที่เวทีลุมพินี หลังจากนั้นเลือกเข้าชมรายการสำคัญๆ ที่เวทีลุมพินีอีก 4 ครั้ง คือ “ศึกลุมพินีแชมป์เปี้ยนเกริกไกร” (4 มิถุนายน 2553), “ศึกมวยไทยชับน้ำตาน้ำท่วม” (2 พฤศจิกายน 2553), “ศึกลุมพินีแชมป์เปี้ยนเกริกไกร” (3 มิถุนายน 2554) ก่อนจะลงสนามเก็บข้อมูลครั้งสุดท้าย (เพื่อเป็นข้อมูลหลักในการวิเคราะห์) ใน “ศึกลุมพินีแชมป์เปี้ยนเกริกไกร” เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2554

2.4.2 เกณฑ์การวิเคราะห์ด้วยบท

ในการวิเคราะห์การสร้าง “ความเป็นชาติ” ในรายการแข่งขันมวยไทยที่เวทีลุมพินี ผู้วิจัยจะเน้นไปที่การชกของแต่ละคู่ว่ามีรูปแบบการเล่าเรื่องอย่างไร โดยมีรายละเอียดการวิเคราะห์ดังนี้คือ

1. โครงเรื่อง (plot) เพื่อดูการนำเสนอเรื่องราวของเรื่องเล่า โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วนคือ การเปิดเรื่อง พัฒนาเหตุการณ์ ภาวะวิกฤติ และปิดเรื่อง ในช่วงการเปิดเรื่องแบ่งพื้นที่เป็นสองส่วนคือนอกสนาม และในสนาม และแบ่งช่วงเวลาเป็นสองช่วงคือก่อนเข้าสนาม และช่วงรอการชกคู่แรกในสนามที่จะมีพิธีกรรม และเหตุการณ์เกิดขึ้นอย่างมีความหมาย ก่อนเข้าสู่

ช่วงพัฒนาเหตุการณ์เมื่อการชกคู่ที่ 1 ไปจนถึงคู่รองคู่เอก (คู่ที่ 7) ที่มีการลำดับคู่ตามความสำคัญ ก่อนจะถึงภาวะวิกฤติ หรือการแข่งขันคู่เอก กระทั่งถึงช่วงปิดเรื่องหลังคู่เอกจบ

2. แก่นเรื่อง (theme) การนำเสนอแก่นความคิดหลัก ในส่วนนี้จะวิเคราะห์ผ่านชื่อรายการมวย และภาพคัตเอาต์โฆษณา

3. ตัวละคร (character) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเล่าเรื่อง ตัวละครหลักคือนักมวยที่ขึ้นชกในรายการ โดยเฉพาะคู่เอกที่จะเป็นตัวละครหลัก รวมถึงผู้ชม กรรมการ พี่เลี้ยง หัวหน้าค่าย และผู้ชมที่นอกจากชาวไทยแล้วก็มีชาวต่างชาติเข้ามาชมด้วย

4. ฉาก/สถานที่ (scene) ภาพที่ปรากฏในสนามมวยก็คือ ภาพด้านนอก และภายในเวทีมวย โดยเฉพาะฉากการต่อสู้บนเวที การวางป้ายโฆษณาสินค้า ภาพของคนดู (ทั้งชาวต่างชาติ ผู้ชมทั่วไป และเซียนมวย) ล้อมรอบเวที ผู้วิจัยจะเลือกจากสำคัญๆ โดยเฉพาะการต่อสู้บนเวทีแต่ละช่วง (โครงเรื่อง) มาวิเคราะห์

5. มุมมองการเล่าเรื่อง หรือจุดยืนของผู้เล่า (point of view) จะพิจารณาในแต่ละช่วง (โครงเรื่อง) ว่าเป็นการเล่าในจุดยืนแบบใด

2.4.3 การวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ “สื่อมวยไทย”

สำหรับเกณฑ์ในการตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อศึกษาวิเคราะห์บทบาทของ “สื่อมวยไทย” ในการสื่อสาร และประกอบสร้าง “ความเป็นไทย” ผู้วิจัยพิจารณาบทบาทของมวยไทยโดยอ้างอิงจากงานวิจัยเรื่อง “The Changes in the Role and Significance of Muay Thai, 1920-2003” หรือ “การเปลี่ยนแปลงของบทบาทและความสำคัญของมวยไทย พ.ศ. 2463-2546” ของ อภิเชก มนเทียรวิเชียรฉาย (2004)

อภิเชกพบว่ามวยไทยจากอดีตถึงปัจจุบันมีบทบาทสำคัญ 8 ด้านคือ เป็นวิธีการฝึกทหาร เป็นเครื่องมือส่งเสริมให้เกิดความก้าวหน้าทางสังคมและฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นองค์ประกอบของงานพิธี เป็นสัญลักษณ์ของชาติ เป็นกีฬาอดนัยมระดับชาติ เป็นสื่อกลางการพนัน เป็นกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว และเป็นกีฬาที่เลื่อนชั้นสู่ระดับนานาชาติ

อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์การทำหน้าที่ของ “สื่อมวยไทย” ที่ปรากฏในสื่อต่างๆ ในบางบทบาทที่ปรากฏในงานของอภิเษกอาจจะไม่ปรากฏในงานวิจัยนี้ ขณะเดียวกันก็อาจจะมีบางบทบาท หรือหลายบทบาทที่ปรากฏนอกเหนือไปจากงานที่เคยศึกษามา

2.4.4 การนำเสนอข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 “เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความหมาย และกระบวนการประกอบสร้างความหมายของมวยไทยในปัจจุบัน” และตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 “เพื่อศึกษาวิเคราะห์บทบาทของมวยไทยในการสื่อสารอัตลักษณ์ ‘ความเป็นชาติ’” ผู้วิจัยจะนำเสนอโดยวิธีการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (descriptive analysis) เพื่ออธิบายสรุป และจัดลำดับการนำเสนอตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 และข้อ 3 ดังนี้

- 1) การสร้างความหมายมวยไทยของภาพยนตร์เกี่ยวกับมวยไทย
- 2) การสร้างความหมายมวยไทยของรายการถ่ายทอดสดมวยไทยทางโทรทัศน์
- 3) การสร้างความหมายมวยไทยของคลิปมวยไทยทาง www.youtube.com
- 4) การสร้างความหมายมวยไทยของการแข่งขันชกมวยที่เวทีมวยลุมพินี
- 5) บทบาทหน้าที่ของ “สื่อมวยไทย”
- 6) บทสรุป: บทบาท และกระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย”

ผ่าน “สื่อมวยไทย”

บทที่ 4

พัฒนาการมวยไทยยุคจารีต – ปัจจุบัน

ผู้วิจัยเลือกใช้แนวทางการวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์เพื่อทำความเข้าใจความเป็นมาของมวยไทยประกอบการวิเคราะห์การประกอบสร้างความหมายมวยไทยของคนไทย โดยมีสมมติฐานเบื้องต้นตามแนวทางศึกษา “โครงสร้างนิยมเชิงกำเนิด” (genetic structuralism) ของ ลูเซียน โกลด์มานน์ (Lucien Goldmann) ที่ให้แนวคิดในการศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างสังคมผ่านวรรณกรรมว่า “ไม่มีปฏิบัติการ ปรากฏการณ์ หรือการกระทำใดของมนุษย์ที่เกิดขึ้นโดยอิสระไปจากการกำหนดโดยโครงสร้างของสังคม” (Goldmann, 1986: 157)

สำหรับขอบเขตการวิเคราะห์ ผู้เขียนใช้ข้อมูลเอกสารงานวิจัย วรรณกรรม และงานเขียนเชิงประวัติศาสตร์ต่างๆ เป็นแหล่งข้อมูลประกอบ อย่างไรก็ตาม งานศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ในสมัยสุโขทัย ยุคสุโขทัย และธนบุรี โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับมวยไทยนั้นมีไม่มากนักซึ่งเป็นข้อจำกัดของงานวิจัย นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2538) วิเคราะห์ว่าส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากข้อมูลหลักฐานชั้นต้น โดยเฉพาะสมัยเสียกรุงศรีอยุธยา ครั้งที่ 2 ส่วนที่เป็นบันทึกลายลักษณ์อักษรจำนวนมากถูกเผาทำลาย บางส่วนก็เสียหายเพราะสภาพภูมิอากาศของเมืองร้อน ขณะที่หลักฐานเอกสารที่มีส่วนใหญ่ (จดหมายเหตุ วรรณกรรม ฯลฯ) ก็เป็นของระดับชนชั้นนำที่รู้หนังสือ ส่วนหลักฐานจากสามัญชน (ไพร่) นั้นไม่ค่อยมี เนื่องจากเป็นกลุ่มคนที่มีโอกาสได้ร่ำเรียนหนังสือน้อย การสื่อสารหลักๆ ที่ใช้ในยุค “สยามเก่า” หรือยุคจารีต (สุโขทัย, ยุคสุโขทัย, ธนบุรี) คือวัฒนธรรมมุขปาฐะ (oral culture) อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลงานวิจัย หนังสือ และวรรณกรรมเชิงประวัติศาสตร์มวยไทยต่างๆ ก็เพียงพอต่อการวิเคราะห์

มวยไทยในฐานะช่องทางสื่อสาร

มวยไทยในอดีตนั้นยุคสมัยหนึ่งเคยถูกจัดให้เป็นการเล่น หรือการแสดง* ของชาวสยาม ซึ่งมีหลักฐานทั้งในวรรณกรรม และภาพจิตรกรรมผนังวัดยืนยันว่าพระมหากษัตริย์นิยมให้เรียกหา

---

* ยังไม่นับว่าเป็นกีฬาตามความหมายของ Guttman (1994)

มาแสดงหน้าพระที่นั่ง หลักฐานจากพระราชนิพนธ์เรื่อง “อิเหนา” ในรัชกาลที่ 2 ตอน “งานพระเมรุ
ที่เมืองหมันหย่า” ที่พรรณนาถึงการชกมวยว่า

เมื่อนั้น	พระผู้ผ่านเขตฉันทหมันหย่า
ตะวันบ่ายชายบั้งหลังพลับพลา	ให้เรียกมวยเข้ามาจับปล้น
บัดนั้น	คู่มวยลุกขึ้นขมิบมัน
ย่างเท้าสาวหมัดกัดฟัน	ตั้งมั่นตาเขม้นคอยรับ
ชกนอกหลอกหลอนลวงให้ไล่	ว่องไวได้ทีดีเท้ากลับ
ยังไม่ทันถึงยกฟกบวมยับ	อดเหนียวเกี่ยวขับไม่รับแพ้
มูทะลุไล่สู่มตะลุมบอน	ชกช้อนถูกถนัดหมัดทอดแห
ล้มลงกลอกคอทำท้อแท้	เรียกหมอมามาแก้แล้วหยุดไว้
	(รัชกาลที่ 2, 2510 : 69-70)

ขณะที่ประชาชนชื่นชอบการชกมวยเสมอ โดยเฉพาะช่วงเทศกาลงานเฉลิมฉลอง หรืองาน
ประเพณีที่มักจะจัดในบริเวณวัด โดยใช้ลานกว้างๆ ที่สามารถรองรับผู้ชมได้เป็นจำนวนมากไม่ต่าง
จากการละเล่นแบบอื่นๆ เช่น โขน ละคร ลิเก ลำตัด หมอลำ หรือการฟ้อน

อย่างไรก็ตาม การละเล่นไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแค่ให้ความสนุกสนานบันเทิงใจเท่านั้น แต่ยังเป็น
การเฉลิมฉลองในชุมชน มวยไทยจึงเปรียบได้กับช่องทางการสื่อสารชนิดหนึ่งของชนชั้นนำ
ในการสื่อสารความคิด ความเชื่อ และระบบค่านิยมกับชนชั้นล่าง หรือไพร่ซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ได้
(Brandon, 1967: 277)

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้เขียนพบว่าในการวิเคราะห์พัฒนาการมวยไทยนั้นมีงานวิจัย
จำนวนหนึ่งที่ศึกษาไว้บ้าง เช่น งานวิจัยของ โพรธีสวัสดิ์ แสงสว่าง (2522) และ Apisake (2004) ที่
แบ่งยุคสมัยของมวยไทยไว้อย่างกว้างๆ โดยโพรธีสวัสดิ์แบ่งด้วยเกณฑ์ยุคสมัยการปกครองตั้งแต่
สุโขทัย, อโยธยา, ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ ที่แบ่งย่อยตามรัชกาล (ร.1-ร.9) ขณะที่ Apisake แบ่งเป็น
3 ยุคคือ ยุคจารีต (Pre-1920) ยุคเปลี่ยนผ่าน (1920-1939) และยุคสร้างชาติ (1939-1959)

งานของโพรธีสวัสดิ์ พยายามให้รายละเอียดในแต่ละยุคสมัยเป็นภาพรวม อย่างไรก็ตาม
ผู้เขียนพบว่า การแบ่งยุคสมัยมวยไทยในลักษณะนี้ไม่อาจให้คำอธิบายได้ว่ามวยไทยแต่ละยุคสมัย

โดยเฉพาะในยุคจารีตนั้นแตกต่างจากยุคอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญอย่างไร เนื่องจากในยุคจารีตมีความสืบเนื่องในด้านกรอบความคิดกำกับคุณลักษณะมวยไทย เช่น เป็นยุคที่ชาวสยามต้องเผชิญสงครามกับเพื่อนบ้าน มวยไทยจึงมีการถ่ายทอด เรียนรู้ และการแสดงในแบบที่สื่อสารถึงการใช้ชีวิตเพื่อการ “อยู่รอด” มากกว่าที่จะใช้เป็นอาชีพเช่นปัจจุบัน (จะกล่าวถึงต่อไป) เป็นต้น

ขณะที่งานของ Apisake ให้นำหนักกับการวิเคราะห์ยุคสร้างชาติ แต่ข้อมูลในช่วงก่อนรัตนโกสินทร์ และต้นรัตนโกสินทร์นั้น Apisake อธิบายเป็นภาพรวมอย่างกว้างๆ ไม่ได้ลงรายละเอียดให้เห็นว่ามีความเหมือน และต่างกันอย่างไรทั้งที่เป็นช่วงเวลาที่ยาวนานทำให้ห้มองไม่เห็นความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในยุคก่อนหน้า (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2538: 21-22) ซึ่งส่งผลให้อธิบายได้ไม่ชัดเจนว่า เพราะเหตุใดสังคัมสยามในสมัยรัตนโกสินทร์ (ช่วง ร.4-ร.5) จึงน้อมรับวัฒนธรรมตะวันตกซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกได้อย่างง่ายดาย และรวดเร็ว

1. “มวยไทย” มรดกไทย หรือมรดกสุวรรณภูมิ ?

การทำหน้าที่ด้านพิธีกรรม ประเพณี และการละเล่นของศิลปะมวยไทย มีปรากฏเด่นชัดมาก่อนหน้านี้นับร้อยปีแล้ว ไม่เพียงแต่เป็นการทำหน้าที่ผ่านช่องทาง และเนื้อหาของมวยไทยเองเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่ผ่านสื่อที่มีมาก่อนหน้าอย่างเช่น สื่อประเพณีทั้งหลาย และราษฎร์ หรือสื่อพื้นบ้าน อย่างเช่น วรรณคดี การละเล่นหน้าพระที่นั่ง งานวัด หรือภาพเขียนบนผนัง โบสถ์ตามวัดต่าง ๆ กระทั่งทำให้เกิดข้อสงสัยว่า “มวยไทย” ถือกำเนิดโดยคนไทย ในแผ่นดินไทยจริงหรือไม่ ? เพราะไม่มีหลักฐานพิสูจน์ว่าศิลปะการต่อสู้ชนิดนี้ถูกเรียกว่า “มวยไทย” ซึ่งทำให้ความเป็นมาของศิลปะการต่อสู้ที่คนไทยเรียกว่า “มวยไทย” นั้นกลายเป็นประเด็นถกเถียงกันอย่างกว้างขวาง ทั้งในโลกความเป็นจริง และแวดวงวิชาการ

อย่างไรก็ตาม เกี่ยวกับประเด็นนี้ สจิวรัตน์ ฮอลด์ (2003) ตั้งข้อสังเกตว่าประวัติศาสตร์มักจะถูกใช้เป็น “กลยุทธ์เชิงวาทกรรม” ในการสร้างชาติอยู่เสมอ ซึ่งสามารถอธิบายกรณีของมวยไทยได้ กล่าวคือนักประวัติศาสตร์ไทยมักจะอ้างถึงศิลปะการต่อสู้ชนิดนี้ว่าเป็นของบรรพบุรุษไทย นอกเหนือจากการเรียก “มวย” ว่า “มวยไทย” ซึ่งเป็นการระบุชื่อรัฐ-ชาติกำกับความเป็นเจ้าของรวมไปถึงตำนานของ “นายขนมต้ม” ยอดนักมวยชาวสยามที่ใช้ฝีมือเชิงมวยปราบนักมวยชั้นครูของพม่าถึง 10 คนรวด เป็นต้น

ในการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ ครั้งที่ 25 ปี พ.ศ. 2552 ที่ประเทศลาวเป็นเจ้าภาพ ประเทศไทยได้เสนอให้เพิ่มชนิดกีฬาชื่อ “มวยไทยสมัครเล่น” เป็นกีฬาสาธิตในการแข่งขันครั้งนี้ด้วย ก็ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่การกีฬาของประเทศลาวได้ยื่นประท้วง โดยให้เหตุผลว่าไม่ควรเรียกกีฬานี้ว่า “มวยไทย” อันเนื่องมาจากกีฬานี้เดิมทีประเทศลาวเองก็เล่นกันมานานแล้ว รวมไปถึงอีกหลายประเทศในภูมิภาคนี้ที่ก็มีการแข่งขันชกมวยในแบบเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็น เขมร พม่า หรือแม้แต่ชาติพันธุ์อย่าง มอญ หรือกะเหรี่ยง โดยลาวเสนอให้เรียกว่า “ตีมวย” แทนเพื่อไม่ให้ประเทศไทยใดประเทศหนึ่งอ้างว่าเป็นต้นตำรับของกีฬานี้

แต่ในที่สุดสภาโอลิมปิกแห่งเอเชีย (โอซีเอ) ก็ลงมติให้ใช้คำว่า “มวย” แทนเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในภายหลัง (คมชัดลึก, www.komchadluek.net)

ในประเด็นถกเถียงเรื่องการเรียกชื่อศิลปะการต่อสู้ที่คนไทยเรียกว่า “มวยไทย” สุจิตต์ วงษ์เทศ (2532) ได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจว่า คำว่า “ไทย” เพิ่งจะถูกนำไปผสมโดยต่อท้ายคำว่า “มวย” ให้เป็น “มวยไทย” ตามกระแสชาตินิยมในยุคหนึ่งเมื่อช่วงหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 และรัฐบาลยุคจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้เปลี่ยนชื่อประเทศจาก “สยาม” เป็น “ไทย” โดยก่อนหน้านี้เราใช้คำว่า “มวย” (เขตร ศรียาภัย, 2550, 71)

สุจิตต์ วงษ์เทศ (2551) ตั้งข้อสังเกตถึงศิลปะการต่อสู้ชนิดนี้ว่า

“...น่าจะมีรากเหง้าร่วมกันจาก ‘วัฒนธรรมสุวรรณภูมิ’ ที่มีลาว, เขมร-มอญ (พม่า), ชาว-มลายู ฯลฯ รวมอยู่ด้วย จึงไม่ใช่ของไทย พวกเดียว” เพราะคำว่า “มวย เป็นคำร่วมของชาวสุวรรณภูมิที่ยังติดักเป็นคำไทยแท้ๆ ไม่ได้ มีในกฎหมายเข็รบาลยุคต้นกรุงศรีอยุธยาว่า “ปล้ำมวย” ปล้ำมวย ในกฎหมายเข็รบาลเป็นการละเล่นในพระราชพิธีของราชสำนัก กรุงศรีอยุธยา น่าจะมีสืบเนื่องมาแต่ยุคละโว้-อโยธยา ราวหลัง พ.ศ. 1500 หรือก่อนหน้านั้นก็ได้...” (มติชน รายวัน, 12 ธ.ค. 2551)

ในกฎหมายเข็รบาลมีรายการการละเล่นในพิธีกรรมกลุ่มหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงร่องรอยประเพณีร่าเริงเล่นต่างๆ ของผู้คนยุคชนเผ่าดั้งเดิมก่อนสมัยกรุงศรีอยุธยา ที่เรียกรวมๆ ว่า “สรรพยุทธ” และ “สรรพศิลา”^{*} ซึ่งการละเล่นทั้ง 2 แบบมีในราชพิธี “เผด็จศึกลดเจดร์” ช่วงเดือน 5 พระ

---

^{*} “สรรพยุทธ” อาจหมายถึงการต่อสู้ด้วยอาวุธหรือที่เรียกกันว่ากระบี่กระบอง ส่วน “สรรพศิลา” อาจหมายถึงการกีฬาที่เกี่ยวข้องกับการต่อสู้ (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2532 : 257)

เจ้าแผ่นดินจะต้องเสด็จออก “สนามใหญ่” (สนามหลวง) ซึ่งเป็นพระราชพิธีสำคัญที่สุดของแคว้นหรืออาณาจักร เพราะเป็นพิธีกรรมเฉลิมฉลองการเก็บเกี่ยวพืชผลไร่นาปีที่ผ่านมา และขอสิ่งสิริมงคลให้ผืนแผ่นดินท้องไร่นาที่นาที่จะต้องทำใหม่ในเดือนต่อไป อันจะส่งผลให้เกิดความมั่งคั่งและความมั่นคงแก่บ้านเมือง ดังนั้น “ทุกกระทรวงการทหารพ่อเรือนพลไพร่” (หมายถึงทหาร พลเรือน และไพร่บ้านพลเมืองหรือประชาชน) ต้องเข้าร่วมพิธีกรรมอันสำคัญทั้งหมด โดยกฎมณเฑียรบาลออกชื่อการละเล่นต่างๆ ในพิธีกรรมเป็น 2 ชุด โดย “ปล้ำมวย” ถูกบรรจุไว้ในชุดแรก ที่ประกอบไปด้วย “พ่อช้าง รันแทะวัวชน กระบือชน ชุมพาสชน ช้างชน คนชน พรบไก่ คลิชง โคน ปล้ำมวย ตีตั้ง ฟันแย่ง เชิงแขวง เล่นกล คลี่ม้า” (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2532 : 257-258)

นอกจากนี้การละเล่นบางประเภทยังมีรายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในบันทึกของ ลาลูแบร์ เช่น ชนช้าง ชนไก่ ช้างกับเสือสู้กัน ไต่ลวดไม้สูง ลอดบ่วงและ โจนร์ม วิ่งจั่วและวิ่งควาย มวยปล้ำและมวยชก ฯลฯ (อ้างใน สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2532: 258)

การเรียกชื่อ “ปล้ำมวย”, “มวยปล้ำ” หรือ “มวยชก” ที่อ้างไว้ข้างต้น ยังได้รับการยืนยันเป็นหลักฐานในวรรณคดีของไทยหลายเรื่อง เช่นในนิราศพระบาท ของสุนทรภู่ คราวที่ตามเสด็จพระองค์เจ้าปฐมวงศ์ ที่ผนวชอยู่ ณ วัดระฆังโฆสิตาราม ขึ้นไปนมัสการพระพุทธบาทจำลองในเดือน 3 ปลาย พ.ศ. 2350 ได้กล่าวถึงการชกมวย วิธีการชก และการแต่งกายของนักมวยว่า

ละครหยุดดูด้วยมวยปล้ำ	ยื่นประจําหมายผู้เป็นคู่ชก
มงคลใส่สวมหัวไม่กลัวกัน	ตั้งประจันจذبกระบี่หยับมือ
ตีเข้าปับรับ โปกสองมือปิด	ประจบติดตะผางหมัดขว้างหัว
กระหวัดหวัดหวีพวาเสียงฮาฮือ	คนคู่อือเออเอาสนั่นอิง
ใครมีชัยได้เงินบำเหน็จมาก	จมูกปากบอบบวมอสิ่งฉิ่ง
แสนสนุกสุขล้ำสำมะคิงษ์	พระผู้ถึงนฤพานด้วยการเพียร
	นิราศพระบาท (สุนทรภู่, 2543 ,76)

หรือที่ปรากฏในเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนงานศพนางวันทอง ซึ่งเป็นพระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ 2 ร่วมกับรัชกาลที่ 3 และกวีในราชสำนักท่านอื่นๆ

อย่าทุกข์ไปกูจะให้ซึ่งเงินทอง
 ทำให้หลายวันคืนให้ครั้นเครง
 มีทั้งโชนละครมอญรำ
 ดีประ โคมฆ้องกลองให้ก้องดัง

เจ้าของแต่งศพให้เหมาะสม
 อย่าได้เกรงต้องการสิ่งอันใด
 มวยปล้ำค่าลงจงมีหนึ่ง
 ให้หีบตั้งใส่ศพให้ครบครัน
 ขุนช้างขุนแผน (รัชกาลที่ 2, 2544, 254)

ในเรื่องสิงห์ไกรภพนั้น ผู้แต่งบรรยายถึงการชกมวยสมัยนั้นไว้อย่างละเอียด นอกจากนี้ยังปรากฏให้เห็นด้วยว่า ผู้หญิงก็ชกมวยให้คนดูกันแล้ว

พอเบี่ยงป้ายฝ่ายองค์พระทรงเดช
 พวกข้าเฝ้าเจ้าเมืองเอกโทตรี
 ให้เปรียบคู่ผู้หญิงชกมวยปล้ำ
 กังเกงลายสายถักเสื้อก็กักกัน
 เข้าทูปทอยต่อยตะกายป่ายปูปบับ
 กังเกงแยกแตกควากเป็นปากกา
 ต่างเหน้อยหอบหมอบซูดให้หยุดอยู่
 ต่างประหม่าหน้าตื่นยืนแก้งก้ง
 แล้วลุกขึ้นยืนประจัญชัยยับ
 ต่างกอดเกี่ยวเกลียวกลมลัมกะมา
 ขึ้นอยู่บนคนคว่าขำหยิก
 กอดประกบกับกลับไพล่พลิกไปมา

ออกทอดพระเนตรนั่งหน้าพลับพลา
 อัญชลีเฝ้าเฝ้าแน่นนันต์
 ช้างหนึ่งดำช้างหนึ่งขาวสาวขยัน
 ต่างตั้งมั่นหม่นหม่นคนเฮฮา
 เสียงดุดับเตะผางถูกหว่างขา
 ผู้ชายฮาเฮลั่นสนั่นดัง
 จูงมือคู่ปล้ำเข้ามาหน้าที่นั่ง
 เขาทูปหลังให้บังคมประพรมน้ำ
 เข้ายุดจับขาแข่งแย่งขำ
 คนหนึ่งคว่าคนหนึ่งหงายผู้ชายฮา
 คนล่างพลิกผลักแพลงไขว้แข่งขา
 คนดูฮาเฮลั่นครื้นครื้นไป
 สิงห์ไกรภพ (พ. ณ ประมวลยุทธมารค, 2515, 244)

หรือในเรื่องลักษณะวงศ์ ก็กล่าวถึงการชกมวยเพื่อการประลองไว้ด้วย

แล้วมีมวยหมัดรับกันกับโกก
 บับเขาฮาปาเขาเฮเซคะนอง

แยะบับยับโปกปะเตะถอง
 คำมั่นแรงแดงเป็นรองตกรางวัด
 ลักษณะวงศ์ (2515, 366)

ในนิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณีของสุนทรภู่ ในสมัยรัชกาลที่ 3 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงครองราชย์ พ.ศ. 2367 ก็ปรากฏคำกลอนที่กล่าวถึงการชกมวยผู้หญิง

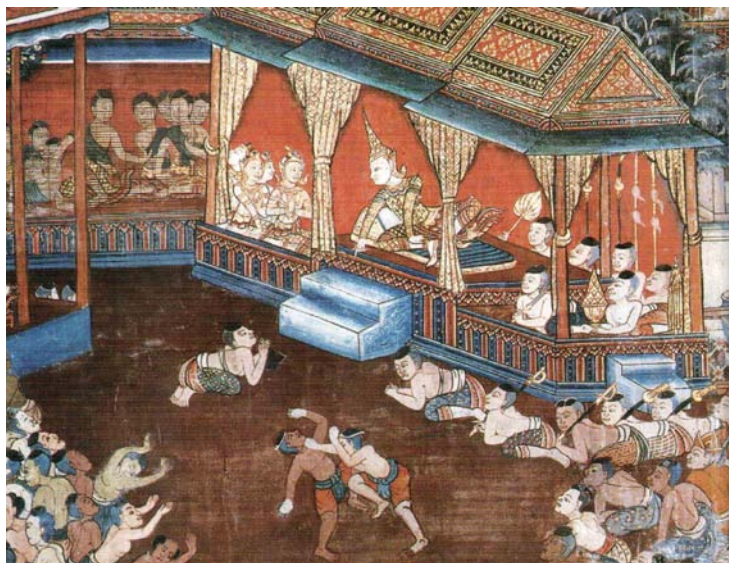
แล้วพระองค์ทรงสั่งให้ตั้งแต่ง	ศพตำแหน่งน้องพระมเหสี
มีโขนหนังตั้งสม โขชโปรดเต็มที	แล้วให้มียมวยผู้หญิงตั้งทั้งทาน
ให้ทำบุญมุณีฤาษีสัทธา	ตามจริตไสยศาสตร์ในราชฐาน
ถึงเจ็ดวันครึ่งเสร็จสำเร็จการ	โปรดประทานเพลิงศพเป็นจบความ
	พระอภัยมณี (สุนทรภู่, 2506, 392)

จากหลักฐานดังกล่าวจะเห็นได้ชัดเจนว่า ศิลปะการต่อสู้ที่ปัจจุบันเรียกว่า “มวยไทย” นั้น ในสมัยก่อนไม่มีคำว่า “ไทย” ต่อท้าย แต่จะเรียกว่า “ปล้ำมวย” “มวยปล้ำ” “มวย” หรือ “ตีมวย” อย่างไม่อย่างหนึ่ง เพราะฉะนั้นคำว่า “มวยไทย” จึงน่าจะเพิ่งเรียกกันในสมัยหลังมานี้เอง

อย่างไรก็ตาม เกี่ยวกับข้อถกเถียงนี้ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2548) ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า แม้ประเทศไทยเพิ่งเปลี่ยนชื่อจาก “สยาม” มาเป็น “ประเทศไทย” หรือ “Thailand” ในภาษาอังกฤษอย่างเป็นทางการในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม เมื่อ 24 มิถุนายน 2482 แต่ “...ในสมัยรัชกาลที่ 6 คำว่า “สยามและไทย” ก็ใช้แลกเปลี่ยนกลับกันไปมาได้ เช่นงานพระนิพนธ์ “สยามานุสสติ”

หากสยามยังอยู่ยัง	ยืนยง
เราก็เหมือนอยู่คง	ชีพด้วย
หากสยามพินาศลง	ไทยอยู่ได้ฤา
เราก็เหมือนมอดม้วย	หมดสิ้น สกุลไทย

นอกจากข้อถกเถียงในเรื่องการเรียกชื่อแล้ว หลักฐานจากสื่อตั้งเดิมยังได้พบข้อมูลที่สำคัญเพิ่มเติมอีกคือ ประการแรกการชกมวยในสมัยก่อนไม่ใช่เรื่องเฉพาะของผู้ชายที่มีสิทธิ์ขึ้นชกอย่างที่เคยเข้าใจกัน แต่ยังมี “มวยผู้หญิง” หรือ “ผู้หญิงชกมวยปล้ำ” ปรากฏอยู่ด้วย อีกประการก็คือ การแข่งขันชกมวยได้รับความนิยมอย่างมาก โดยเฉพาะการชกต่อหน้าพระที่นั่งของพระเจ้าแผ่นดิน ซึ่งยังมีหลักฐานปรากฏอยู่ในภาพวาดที่วัดในพระอุโบสถวัดมัชฌิมาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เป็นภาพที่วาดไว้ในสมัยรัชกาลที่ 4 นับเป็นชนบทที่ปฏิบัติกันมานาน

ภาพที่ 4: ภาพวาดแสดงการชกมวยหน้าพระที่นั่ง เป็นจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัชกาลที่ 4 ในพระอุโบสถวัดมณีมาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา (ภาพถ่ายโดย อเนก นาวิกมูล, 2547)

อย่างไรก็ตาม มวยหญิงเริ่มค่อยๆ หายไปจากความสนใจของกีฬามวย ด้านหนึ่งอาจเป็นเพราะ “กระบวนการสร้างชาติไทย” ที่เน้น “ความเป็นชาย” ได้กีดกันผู้หญิงออกไปจากเครื่องหมายอัตลักษณ์ที่แสดงถึง “ความเป็นไทย” เช่นมวยไทย

ในการศึกษาวิเคราะห์ผู้เขียนแบ่งมวยไทยออกเป็น 4 ยุค โดยพิจารณาคณะลักษณะสำคัญของมวยไทยแต่ละยุคที่เคลื่อนไหวแปรเปลี่ยนไปเป็นเกณฑ์ สำหรับประเด็นในการวิเคราะห์นั้นประกอบด้วย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง บทบาทหน้าที่ เวลา สถานที่ รูปแบบ/วิธีการ (การไหว้ครู การฝึกหัด เรียนรู้ กฎกติกา ฯลฯ) ความเชื่อ และบริบททางสังคมของยุคต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์การสื่อสารความหมายมวยไทยในแต่ละยุคสมัยว่าสื่อความหมายใด และทำได้อย่างไร?

ผู้เขียนเลือกที่จะมองมวยไทยในฐานะของ “สื่อ” (medium) ที่ถูกประกอบสร้างให้ทำหน้าที่สื่อความหมายแตกต่างกันไปในแต่ละยุคสมัย โดยแบ่งตามคณะลักษณะมวยไทยดังนี้

- (1) ยุคนักรบ
- (2) ยุคนักรบพระราช
- (3) ยุคนักกีฬา
- (4) ยุคสินค้าและอัตลักษณ์ชาติ

1.1 ยุคนักรบ : เพื่อเทพ แผ่นดิน และการยังชีพ (สุโขทัย-อยุธยา-ธนบุรี)

เป็นยุคสมัยที่สยามอยู่ท่ามกลางสภาวะสงคราม ในยุคนี้กษัตริย์ และชนชั้นนำต้องการกระตุ้นทหารและประชาชนให้เกิดความฮึกเหิม ดังนั้นผู้นำหรือผู้ปกครองจึงต้องเริ่มที่ตัวเองในการแสดงความกล้าหาญชาญชัยมีจิตใจนักรบ เพื่อสะดวกต่อการสะสมกองกำลังทหาร และการเตรียมความพร้อมรับมือกับข้าศึกรอบด้าน ดังนั้นตั้งแต่ผู้นำสูงสุดคือพระมหากษัตริย์ เชื้อพระวงศ์ และขุนนาง ลงมาจนถึงไพร่ก็ต้องเรียนรู้วิชามวยเพื่อเป็นพื้นฐานการต่อสู้ก่อนนำไปสู่การปรับใช้ร่วมกับอาวุธ และพาหุยุทธในแบบอื่น ๆ เช่นเดียวกับลูกผู้ชายชาวสยามที่ต้องเรียนรู้วิชามวยเพื่อเข้าเป็นทหาร ซึ่งเปิดโอกาสให้เลื่อนฐานะสูงขึ้นไปอีก โดยเฉพาะ “กรมทนายเลือก” หากชายชาวสยามมีฝีมือเชิงมวยเป็นที่ถูกใจ ขณะที่ประชาชนทั่วไปรวมทั้งผู้หญิงก็จำเป็นต้องเรียนรู้วิชามวยเพื่อป้องกันตัวเอง ในยามที่พ่อบ้านต้องไปเกณฑ์ทหาร โดยเฉพาะภายหลังกรุงศรีอยุธยาล่มสลายหลังการเสียกรุงครั้งที่ 2 ให้กับพม่า สภาพบ้านเมืองเกิดจลาจล ซึ่งนอกจากข้าศึกแล้วก็ต้องระวังโจรผู้ร้ายที่คอยปล้นสะดม

มีหลักฐานระบุว่า การชกมวยบางครั้งก็ให้ผู้หญิงขึ้นชกกันเพื่อความสนุกสนานของผู้ชม เช่นในเรื่องสิงห์ไกรภพ “ให้เปรียบคู่ผู้หญิงชกมวยปล้ำ ข้างหนึ่งคำข้างหนึ่งขาวสาวขยัน” (พ. ฅ ประมวลฎมรดก, 2515, 244)

ตารางที่ 5 การแบ่งยุคมวยไทยยุคที่ 1

ยุคนักรบ : เพื่อเทพ แผ่นดิน และการยังชีพ (สุโขทัย-อยุธยา-ธนบุรี)	
1. บริบทสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - มีศึกสงครามตลอดเวลา ผู้คนหวาดระแวง/เครียด/ไม่มั่นใจในความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน - สมัยกรุงธนบุรีต้องรวมพลกองทัพเอกราช หลังจากที่เพิ่งเสียกรุงฯ เกิดภาวะจลาจล ผู้คนทุกข์เข็ญ แย่งกันตั้งเป็นชุมนุม มวยไทยเป็นสื่อสร้างคน (ไพร่) ให้ซื่อสัตย์ จงรักภักดีเจ้านาย
2. ผู้เกี่ยวข้อง	<ul style="list-style-type: none"> - พระมหากษัตริย์ เชื้อพระวงศ์ ขุนนาง ชนชั้นสูงต้องเรียนรู้ ทหารทุกคนต้องฝึกพร้อมรับมือสงคราม เด็กชายทุกคนต้องเรียน ประชาชนฝึกเพื่อป้องกันตัว ต้องออกแสวงหาอาจารย์ในแดนไกล - ผู้สอนประกอบด้วยพระ ชาวบ้าน กรมหมื่นมวย องครักษ์ กรมทนายเลือก

3. บทบาท หน้าที่	- ฝึกต่อสู้ป้องกันตัว เป็นทหาร เพื่อความสนุกสนาน เป็นการสืบทอดประเพณีที่ ดั้งเดิม สอนเยาวชน เลื่อนชนชั้นทางสังคม
4. เวลา	- ชกกันเป็นฤดูกาล งานวัด งานเฉลิมฉลอง โดยมักจะจัดให้นักมวยต่างถิ่น หรือ ต่างสำนักชกกัน
5. สถานที่	- สถานที่แข่งขัน หน้าพระที่นั่ง ลานดิน ส่วนสถานที่ฝึกซ้อม วัด สำนักมวย บ้านครูมวย
6. การไหว้ครู	- บิดา-มารดาต้องนำไปฝาก มีพิธียกครูบูชารัตนตรัยที่วัด ฟังเทศน์ ก่อนเรียน ต้องสอนการไหว้ครู ข้อสังเกตในสมัยนี้ต่างสำนักจะมีรูปแบบการไหว้ครู ต่างกัน
7. การฝึกหัด	- ต้องเป็นคนดี มีมานะ ซื่อสัตย์ ศรัทธาในตัวครูจนเป็นที่ไว้วางใจ ก่อนจะได้ เรียนกลมวย ผ่านอุปายในชีวิตประจำวัน โดยเน้นออกกำลัง/ป้องกันตัว อบรม จิตใจ เข้มแข็งอดทน มีสมาธิ ไม่โกรธ ไม่มีเรียนลัด และต้องทบทวนในสิ่งที่ เรียนมาก่อนนอนทุกคืน
8. รูปแบบ วิธีการ/กติกา	- คาคะเชือก ไม่คาคาก็ได้ การเปรียบมวย ดูที่รูปร่าง แล้วถามความสมัครใจ - มีดนตรีปี่กลองประกอบ (ปี่ชวา กลองแขก)
9. ความเชื่อ	- การอบรมศีลธรรม/คุณธรรม เริ่มตั้งแต่พิธียกครูที่วัด หลังการฝึกซ้อม และ ช่วงก่อนเข้านอนทุกวัน - ในสมัยกรุงศรีอยุธยาเชื่อกฎโศกลางมาก ก่อนคาคะเชือกต้องทำ “อัฐมสูตร”
10. การสืบทอด	- สื่อบุคคล ดำเนิน/ เรื่องเล่า มุขปาฐะ

การปกครองในสังคมยุคนี้เป็นระบบศักดินา การชกมวยจึงมีลักษณะเหมือน “สื่อพิธีกรรม” กล่าวคือมีรูปแบบการจัดที่มีระเบียบปฏิบัติตามขั้นตอน เป็นกระบวนการ (process) ที่สำคัญคือเกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ ศาสนา และความเชื่อ โดยเฉพาะการชกหน้าพระที่นั่งในยุคที่พระมหากษัตริย์ได้รับการยกย่องเป็น “เทวราชา”

อย่างไรก็ตามยังพบว่าประชาชนนั้นให้ความสนใจเข้าชมการชกมวยเป็นจำนวนมาก ส่วนหนึ่งก็เพื่อเข้ามาชื่นชมพระบารมีของพระมหากษัตริย์ มีหลักฐานพบว่าการจัดชกมวยหน้าพระที่นั่งเป็นที่นิยมกันมาก ทั้งนี้เพราะด้านหนึ่งนั้นการชกมวยในสมัยนี้มีความสำคัญเป็นถึงพิธีกรรม

เพื่อสร้างบุญบารมีให้เกิดกับผู้นำนักรบ ที่จะนำมาซึ่งความเชื่อถือเลื่อมใสศรัทธา โดยที่ตัวนักมวยได้แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในจิตใจที่เข้มแข็งหาญกล้า พร้อมทั้งจะสู้เพื่อบ้านเมืองไม่ทรยศหักหลัง ขณะเดียวกันก็เป็นคนที่มีความกตัญญูรู้คุณ ซื่อสัตย์ และอดทน ดังจะพบว่าการคัดเลือกลูกศิษย์หรือผู้เรียนในยุคนี้ครูมวยจะเป็นผู้คัดเลือกด้วยตัวเอง โดยจะเลือกเฉพาะคนที่มีคุณธรรม ดังนั้นจึงต้องมีพิธีกรรมในการ “ยกครู” ก่อนที่จะได้เริ่มเรียนวิชา (โพธิ์สวัสดิ์, 2522, 20) ไม่ว่าผู้เรียนจะเป็นกษัตริย์ เชื้อพระวงศ์ ขุนนาง หรือไพร่สามัญชน ก็จะต้องเข้ารับการเรียนรู้วิชามวยจากพระครูหรือคฤหัสถ์ที่วัด ซึ่งวัดในสมัยนี้ถือเป็นแหล่งเรียนรู้วิชาการต่าง ๆ

การชกมวยหน้าพระที่นั่ง นอกจากจะมีลักษณะเชิงพิธีกรรมเพื่อเสริมอำนาจบารมีให้กับพระมหากษัตริย์ในฐานะของผู้ผลิตสาร หรือผู้ส่งสาร (sender) แล้วก็ยังเป็นวิธีการการคัดเลือกองครักษ์ และทหาร รวมทั้งเป็นความบันเทิงของราชสำนักอีกด้วย ซึ่งเปิดโอกาสให้ไพร่หรือประชาชนทั้งหลายได้มีโอกาสเข้าชมในฐานะผู้รับสาร (reciever) เช่นเดียวกับขุนนาง และเชื้อพระวงศ์ นอกจากนี้ยังให้โอกาสเข้าร่วมคัดเลือกเป็นข้าราชการในวังด้วย เช่น กรณีพระยาพิชัย (โพธิ์สวัสดิ์, 2522, 44)

ขณะที่การชกมวยในระดับชนชั้นไพร่ หรือประชาชนทั่วไปพบเห็นได้ตามงานวัดต่าง ๆ โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นงานรื่นเริง ซึ่งช่วงเวลาที่จัดให้มีการชกมวยในสมัยนี้มักจัดชกกันตามเทศกาล ประเพณี หรือช่วงเวลาพิเศษ (โพธิ์สวัสดิ์, 2522, 18) ขณะที่ในช่วงหน้าหนาวหรือหน้าฝนนักมวยซึ่งส่วนใหญ่เป็นชนชนบทก็ต้องเดินทางกลับบ้านเพื่อไปทำไร่ทำนา

สำหรับสถานที่ที่ใช้ในการชกมวยสมัยนี้ การจัดในราชสำนักจะเป็นการชกหน้าพระที่นั่งในยุคที่ยังไม่มีเวทีมวยยกพื้นเหมือนปัจจุบัน สนามมวยเป็นลานดินกว้างและขีดเส้นล้อมรอบเพื่อกำหนดขอบเขตให้กับคู่ชก สนามหลวงในสมัยก่อนก็เคยเป็นสังเวียนการชกมวยมาหลายครั้ง อีกสถานที่หนึ่งที่นิยมจัดให้มีการแข่งขันเสมอก็คือลานวัด เพราะวัดในสมัยก่อนเป็นศูนย์กลางของชุมชนตั้งแต่การศาสนา การร่ำเรียนวิชาความรู้ เป็นแหล่งจัดงานรื่นเริงตามประเพณี รวมถึงการเป็นสถานที่ฝึกซ้อม และจัดให้มีการชกมวย

การชกในยุคสยามเก่านั้นยังไม่มีกฎกติกาที่เคร่งครัด เพราะแนวคิดเรื่องกีฬา (sportization) จากตะวันตกยังไม่เข้ามา โดยเฉพาะการเปรียบมวยไม่ได้ใช้เกณฑ์การวัดที่น้ำหนัก แต่จะดูความสมัครใจของคู่ชกหากพร้อมชกก็ให้ชกกันได้ โดยรูปแบบการชกสามารถใช้ “อวัยวะ” ได้ทั้ง หมัด

เท่า เท่า สอก และศิระชะ โขก (เขตร ศรียาภย์, 2550) หมัดจะใช้การคาดเชือกหรือที่เรียกว่า “ปั้นหมัด” ถอดเสื้อ แต่นุ่งผ้า (แทนกางเกง) และปั้นผ้าหุ้มอวัยวะเพศ (เปรียบได้กับกระชับสมัยนี้) การชกสมัยก่อนไม่มีกรรมการห้าม ให้ชกกันจนกว่าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะหมดทางสู้ หรือยอมแพ้ แต่ในบางที่อาจจะมีการชกเป็นยก เช่นที่มีบันทึกว่าใช้กะลาเจาะรูลอยน้ำ เมื่อกะลาจมน้ำให้ถือเป็น 1 ยกจึงให้พักได้แล้วค่อยชกกันต่อ โดยไม่มีการให้คะแนนเพราะไม่มีการชนะ-แพ้คะแนน แต่ให้ชกจนกว่าจะได้ผู้ชนะที่แท้จริง

การไหว้ครู หรือ “ยกครู” ของผู้ที่ต้องการจะเป็นนักมวยนั้นถือเป็นเอกลักษณ์ของมวยไทย เพราะเป็นขั้นตอนแรกของการเริ่มต้นเป็นนักมวย ที่จะต้องให้ครูมวยยอมรับเป็นลูกศิษย์เสียก่อน เพราะฉะนั้นบางคนอาจจะต้องอยู่ช่วยครูทำงานบ้าน หรือในสำนักกีฬาเป็นเวลานาน เช่น ตักน้ำ ต่ำข้าว ถูบ้าน ฯลฯ จนกว่าครูมวยจะพอใจและวางใจ จึงจะให้จัดพิธีรับเป็นศิษย์ ซึ่งเป็นกุศโลบายในการพิจารณาความอดทน ความเพียรพยายาม และนิสัยใจคอของคนที่จะก้าวเข้ามาเป็นนักมวยว่ามี “คุณธรรม” พร้อมหรือไม่ จนเมื่อได้ฝากตัวเป็นศิษย์แล้วก็จะเริ่มต้นการฝึกซ้อมตามขั้นตอน โดยครูมวย (อาจจะเป็นพระหรือคฤหัสถ์) จะให้ซ้อมตามรูปแบบธรรมชาติในชีวิตประจำวัน เช่น ชกลูกมะนาว เตะต้นกล้วย หรือการใช้สันมือพ่นน้ำให้กระเด็น โดยที่ผู้เรียนไม่หลับตา เป็นต้น

การชกมวยในสมัยนี้มีลักษณะเชิงพิธีกรรมที่ค่อนข้างเคร่งครัด ดังจะพบว่าในหลายขั้นตอนก็เป็นพิธีกรรม เช่น ก่อนการขึ้นชกหน้าพระที่นั่งต้องเข้าพิธี “อัฐมสูตร” คือการอาบน้ำชำระกายให้สะอาด (โพธิ์สวัสดิ์ แสงสว่าง, 2522: 37-38)

กล่าวโดยสรุป ในยุคสมัยนี้การชกมวยหน้าพระที่นั่งเป็นการสื่อความหมายหรือแสดงออกถึงบุญญาบารมี ระหว่างกลุ่มสังคมชั้นสูง คนชั้นสูงกับไพร่ ส่วนการชกมวยในงานวัดคือการสื่อสารเชิงพิธีกรรมระหว่างชนชั้นนำ (ผู้จัด) กับชนชั้นไพร่ และระหว่างชนชั้นไพร่ด้วยกัน ซึ่งสภาพสังคมสยามในยุคนี้ยังมีบรรยากาศของการทำสงครามอยู่ตลอดเวลา การแข่งขันนักมวยจึงต้องแสดงฝีมือเต็มที่เพื่อให้เป็นที่ถูกใจของชนชั้นสูงและมีโอกาสได้เลื่อนชนชั้นขึ้นเป็น “นายเล็ก” หรือทหารรักษาพระองค์ในวังหลวง กรณีการชกมวยหน้าพระที่นั่งจึงพบว่า นอกจากเป็นสื่อการแสดงจัดขึ้นเพื่อความสนุกสนานบันเทิงผ่อนคลายความเครียดของชนชั้นสูง และบรรดาทหารแล้ว ก็ยังแฝงมิติการสื่อสารเชิงพิธีกรรมอยู่ด้วย เมื่อนักมวย และผู้ชมหรืออีกนัยหนึ่งคือบรรดาสามัญชนได้แสดงความเคารพนับถือศรัทธาต่อพระมหากษัตริย์ตามความเชื่อของยุคสมัยที่เชื่อว่า

พระมหากษัตริย์คือ “เทวราชา” หรือตัวแทนของทวยเทพ ซึ่งต้องจัดเป็นพิธีกรรมที่มีระบบระเบียบ ขึ้นตอนต่าง ๆ ภายใต้ความเชื่อทางศาสนา ดังนั้นผู้ที่เข้าชมการชกมวยในสมัยก่อนจะถือเป็น ผู้เข้าร่วมในพิธีกรรมที่มีนัยถึง “การสร้างความศักดิ์สิทธิ์” (sacredization) ที่ก่อให้เกิดความขลัง ความเชื่อถือ ความเคารพศรัทธา อย่างไรก็ตามมีหลักฐานที่พบว่า การชกมวยเป็นการละเล่นของชน ชั้นไพร่สามัญชนทั่วไป แต่เมื่อถูกวัฒนธรรมหลวงหีบย้อมไปเล่นในราชสำนัก อีกทั้งการเข้ามามี ส่วนร่วมทั้งชก และชมของชนชั้นสูง ทำให้มวยในสมัยนี้เป็น “ของสูง” โดยสื่อความหมายถึง วัฒนธรรมของนักรบ หรือพระมหากษัตริย์นักรบไปด้วย

อย่างไรก็ตาม มวยในยุคนี้ยังไม่ปรากฏแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องชาติ เพราะการชกมวยยังเป็น เรื่องของการต่อสู้ดิ้นรนเตรียมพร้อมทำสงครามเพื่อรักษาชีวิตและชุมชนของตนเอง

1.2 ยุคนักรบพระราชา : เพื่อฐานะและความบันเทิง (ร.1-ร.3)

ในช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ 1-รัชกาลที่ 3) เป็นยุคที่สังคมสยามเริ่มสงบ และ เปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมกึ่งทุนนิยมมีธุรกิจการค้าภายใน และนำเข้า-ส่งออก แต่ก็ยังคงไว้ซึ่งระบบ ศักดินาบางส่วน สภาพสังคมในยุคนี้แตกต่างไปจากยุคจารีตเพราะสงครามน้อยลง จึงไม่ส่งผล กระทบความเป็นอยู่ของผู้คนเหมือนที่ผ่านมา ขณะที่ระบบศักดินายังคงอยู่ แต่ในสมัยนี้สภาพ เศรษฐกิจ และสังคมก็เปลี่ยนไปมาก ขณะที่ยังมีเศรษฐกิจแบบยังชีพ แต่เศรษฐกิจแบบเงินตราก็ได้ คืบคลานเข้ามาเป็นส่วนผสมสำคัญในสังคมสยามยุคนี้ และเกิดชนชั้น “กระฎุมพี” หรือชนชั้น นายทุน (ดู ปากไก่และไบเรื่อ: นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2538)

ในด้านเศรษฐกิจของสยามที่ถูกชนชั้นนำ และชาวจีนอพยพเข้ามายึดครอง ส่งผลต่อสำนึก ของผู้คนในยุคนี้ด้วย ทั้งนี้เพราะพระมหากษัตริย์ไม่ได้มีนัยเป็นตัวแทนทวยเทพเหมือนเช่นยุคก่อน หน้า ลักษณะเชิงพิธีกรรม หรือการสร้างความศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ก็เริ่มคลี่คลาย รวมไปถึงสำนึกเรื่อง เวลาที่เปลี่ยน จากเดิมที่ชาวสยามมีสำนึกต่อการทำมาหากินว่า “ทำชาตินี้เพื่อเสวยสุขชาติหน้า” ก็ เปลี่ยนความเชื่อดังกล่าวโดยมองว่า “มนุษย์กำหนดชะตาชีวิตของตนเองได้” หากอยากได้ดีมีสุขก็ ลงมือทำในชาตินี้และจะเกิดความเจริญก้าวหน้า

เมื่อวิถีคิดและสำนึกของผู้คนในสังคมเปลี่ยนแปลงไป การชกมวยหน้าพระที่นั่งจากยุค ก่อนก็ลดคุณลักษณะเชิงพิธีกรรมลงไปด้วย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเริ่มเน้นความบันเทิง หรือทำให้

เป็นลักษณะทางโลก (secularization) มากขึ้น ดังจะพบว่าบรรดาขุนนาง ซึ่งต่อมาเป็นฐานของชนชั้นกลางเริ่มที่จะเลียนแบบพระมหากษัตริย์โดยจัดให้มีการชกมวยในรั้วในวังของตัวเองบ้างเป็นนัยว่าเพื่อเสริมสร้างบารมี ด้านหนึ่งเป็นความพยายามที่จะได้เท่าหรือเลื่อนฐานะทางวัฒนธรรมของขุนนาง

ตารางที่ 6 การแบ่งยุคมวยไทยยุคที่ 2

ยุคนักรบพระราชธา : เพื่อฐานะและความบันเทิง (ร.1-ร.3)	
1. บริบทสังคม	- เป็นสังคมกึ่งทุนนิยมมีธุรกิจการค้าภายใน และนำเข้า-ส่งออก - แม้สงครามน้อยลงชายไทยยังต้องฝึกหัดเตรียมรับใช้บ้านเมือง
2. ผู้เกี่ยวข้อง	- กษัตริย์ เชื้อพระวงศ์ ขุนนาง ลูกหลาน ทนายเลือก ประชาชนทั่วไปยังสนใจ
3. บทบาทหน้าที่	- เถลิงฉลองงานพระราชพิธีต่างๆ รับเสด็จ หรืองานราษฎร์ ปิดทอง บวชพระ งานศพ งานแต่งงาน รักษาความสงบภายใน เพื่อความสนุกสนาน
4. เวลา	- จัดขึ้นในงานต่างๆ
5. สถานที่	- สถานที่แข่งขัน ลานวัด ลานบ้าน จวนเจ้าเมือง สถานที่ฝึกซ้อม ราชสำนัก สำนักมวย วัด บ้านครูมวย
6. การไหว้ครู	- การรับศิษย์ต้องยกครู ขณะที่การไหว้ครูเป็นการประกาศให้รู้ว่าเป็นศิษย์ใครสำนักใด และยังเป็นการเตรียมร่างกาย (warm up) สำนวตั้งเวียน เรียกความเชื่อมั่น ชูคู่แข่ง
7. การฝึกหัด	- ฝึกจากทนายเลือก เช่นในหลวงรัชกาลที่ 2 และรัชกาลที่ 3
8. รูปแบบวิธีการ/กติกา	- ชกบนพื้นดิน ลาน โถง ปีกเสาสี่มุม เชือกกั้นเส้นเดียว สี่เหลี่ยม มีการ “เปรียบมวย” โดยไม่ชั่งน้ำหนัก หมัดต้องคาดเชือก หรือคาดหมัด
9. ความเชื่อ	- ใช้เครื่องราง เช่น มงคล ผ้าประเจียด ตะกรุด คาถา เวทย์มนต์
10. การสืบทอด/เผยแพร่	- เริ่มสื่อสารด้วยการเขียนในระดับชนชั้นสูง - ชนชั้นล่างยังใช้วัฒนธรรมมุขปาฐะ แต่เริ่มชวนขวายเป็นเขียนอ่านจากวัด

อย่างไรก็ตาม แม้จะเป็นยามที่บ้านเมืองสงบสุขเพราะปลอดสงคราม ในสมัยนี้ชายไทยยังคงต้องฝึกหัดมวยเพื่อเตรียมความพร้อมรับใช้บ้านเมืองตามปกติ การชกมวยจึงได้กลายเป็นการละเล่น หรือการแสดงเพื่อความสนุกสนานไป ทั้งในส่วนงานราษฎร์ และงานหลวง (ซัชชัยโกมารทัต, 2525: 4) เช่นจัดในงานรับเสด็จ ปิดทองพระ ถือน้ำพิพัฒน์สัตยา เถลิงพระชนมพรรษา งานบวช งานแต่งงาน และงานศพ ช่วงเวลาที่จะมีการชกมวยในยุคนี้จึงขึ้นอยู่กับฤดูกาล (เสร็จหน้านา) หรือเทศกาลประเพณีต่าง ๆ ส่วนสถานที่ที่ใช้ในการชกยังคงเป็น ลานกว้างหน้าพระที่นั่ง ลานวัด ลานบ้าน และจวนเจ้าเมือง ขณะที่สถานที่ซ้อมนั้น นอกจากที่วัด และราชสำนักแล้วพบว่ามีการเปิดเป็นสำนักมวยตามแขวงเมืองต่าง ๆ และบ้านครุมวยที่ใช้เป็นสำนักมวยด้วย

ในช่วงนี้ตัวบทมวยไทยยังไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงไปนัก แต่กลุ่มผู้ใช้ตัวบทมวยไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงไป จากชนชั้นกษัตริย์ในฐานะผู้จัดหา ก็เปลี่ยนมาเป็นกลุ่มขุนนาง ที่พยายามจะเข้ามาเป็นผู้จัดหามวยเสียด

หลักฐานที่ปรากฏในเรื่องอิเหนา พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 2 ตอน “งานพระเมรุที่เมืองหมันหย่า” ที่พรรณนาถึงการชกมวยว่ามีทั้งมวยชาย และมวยหญิง และผู้ที่ต้องการให้จัดหาคือพระมหากษัตริย์

เมื่อนั้น	ระตูหมันหย่าเป็นใหญ่
ทรงพระสรวลตรัสตั้งเสนาใน	จงไปเปรียบมวยผู้หญิงดู
เลือกล่างามงามตามสมควร	ที่ใจรักชกดีจะมีอยู่
ลูกเมียของใครก็ไม่รู้	ได้คู่คาดหมัดมาบัดนี้
บัดนั้น	เสนารับสั่งใส่เกสี
มาเปรียบมวยผู้หญิงเป็นสังคลี	ตามมีพระราชบัญชา
คู่แรกหัวไรจุกจับกระหม่า	หน้าเง้าเจ้ากรมผมประบ่า
แต่งตัวผิวเสกขมื่นทา	ห่มผ้าแพรแดงตะแบงมาน
คาดหมัดขัดเขมรมงคลใส่	แล้วไปยังสนามหน้าลาน
ทูลหลังลงให้นั่งกราบกราน	พระผู้ผ่านสวรรยาธานี
จึงว่าชอบกลอยู่คู่นี้	ชกให้ดีคือยาเกี่ยวกัน

บัดนั้น	คู่มวยผู้หญิงคนขยัน
กราบลงแล้วลุกขึ้นนับปล้น	ตั้งมั่นหมั่นหม่อมไม่มีแรง
ย่างเท้าสาวหมัดเมินหน้า	หลับตาทุบตองกันพล่องแพลง
เลียวลอดคอกอดกัควัดเวง	ลี้มตะแกงคนคูเฮฮา
	อิเหนา (รัชกาลที่ 2, 2510, 70-71)

จากพระราชนิพนธ์ข้างต้นพบว่า ในยุคนี้มีการเตรียมพร้อมเรื่องความปลอดภัยแล้ว เพราะจะมีหมอมาคอยให้การดูแลหากเกิดอันตราย “ลี้มลงกลอกคอทำท้อแท้ เรียกหมอมามากแล้วหยุดไว้” นอกจากนี้ก็ยังมีทำให้พี่เลี้ยงคอยช่วยเหลือ เช่นนักมวยหญิงก็ให้สามีมาเป็นพี่เลี้ยงให้เป็นต้น แม้ว่าทักษะเชิงมวยของผู้หญิงจะไม่มีก็ตาม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าแม้จะเป็นช่วงสงครามผู้หญิงต้องดูแลตนเองแต่ก็ไม่ได้รับการเรียนรู้จากครูมวยอย่างเป็นระบบ

รูปแบบการชกในสมัยนี้ยังไม่เปลี่ยนแปลงไปมากนัก นักมวยยังต้องคาดหมัด หรือคาดเชือกขึ้นชก (ซัชซัย โกรมารทัต, 2525: 7) กฎกติกาที่ยังรักษารูปแบบเดิม ๆ ไว้คือ ไม่มีกรรมการ ยกเว้นประธานในพิธี ไม่มีการให้คะแนน ให้ชกกันจนกว่าจะมีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดยอมแพ้ หรือสู้ไม่ได้ ไม่มีกำหนดยก หากเหนื่อยก็บอกกับคู่ชกขอพักก่อนได้ แต่ที่เป็นกฎรู้กันก็คือ ห้ามซ้ำเติมเอาเปรียบคู่ชก ซึ่งมีข้อมูลอ้างว่ามีการเอาเปรียบคู่ชก และตำรวจเข้ามาจับลงโทษโดยใช้หาวตีกัน

สำหรับการไหว้ครู ก็ยังคงเป็นคุณลักษณะสำคัญที่สืบทอดต่อมาจากยุคจารีต และเป็นขั้นตอนแรกๆ ของการเรียนรู้วิชามวยไทยที่ครูมวยจะสอนแก่ศิษย์ด้วย นั่นคือการเรียนรำมวย หรือไหว้ครู เพื่อรำลึกถึงครูบาอาจารย์ เป็นการเรียกความเชื่อมั่น รวมถึงการอบอุ่นร่างกายก่อนชกเรียกความพร้อม และดูสภาพพื้นดินที่ใช้เป็นสังเวียนชก เพราะในสมัยนี้สถานที่ชกยังคงเป็นลานดิน ที่อาจจะมีพื้นดินบางส่วนขรุขระและทำให้เสียหลักระหว่างชกได้

นอกจากการไหว้ครูที่ยังเป็นประเพณีสืบทอดมาแล้ว การรับศิษย์เข้าเรียนวิชามวยของครูมวยก็ยังคงเคร่งครัด กล่าวคือในกรณีของลูกศิษย์ที่เป็นสามัญชนทั่วไปครูผู้สอนจะใช้เวลาในการตรวจสอบอุปนิสัยใจคอผู้ที่ต้องการจะเรียนมาแล้วระยะหนึ่ง ซึ่งบางคนต้องรอเป็นปี และทันทีที่การสอนเริ่มขึ้นนอกจากการฝึกรำมวยเพื่อการไหว้ครูแล้ว รูปแบบการฝึกก็จะเน้นไปที่การสอนกลมมวย และกลอุบายที่อยู่ในชีวิตประจำวัน เช่นการหาบน้ำ ผ่าฟันชกลูกมะนาวที่แขวนกับต้นไม้เพื่อฝึกสายตา เตะต้นกล้วย หรือฝึกสายตา และความแข็งแรงในลำน้ำ ขณะที่เชื่อพระวงศ์ หรือ

ลูกหลานขุนนางก็จะได้รับการฝึกฝนกลมวย และความแข็งแกร่งของร่างกาย และจิตใจทันที แต่ไม่
ว่าจะมีชาติตระกูลอย่างไร การฝึกอบรมจิตใจ ความเข้มแข็งอดทน สมာธิ และความไม่โกรธก็เป็น
หัวใจหลักในการฝึกมวย โดยไม่มีการเรียนลัด เนื่องจากอันตราย โดยเฉพาะการส่งลูกศิษย์ขึ้นชก
ครั้งแรกนั้น ครูมวยจะเป็นคนพิจารณาว่าพร้อมหรือยัง

สำหรับความเชื่อในการชกมวยสมัยนี้ หลักยึดอยู่ที่เครื่องราง และมนต์คาถา 4 อย่าง หรือ
“4 ผูก” คือ มงคล (ผูกสิริษะ), ประเจียด (ผูกแขน), คาถาเชือก (ผูกมือ) และผูกใจ (ร่ายมนต์คาถา)
(จัชชัย โกมารทัต, 2525: 8)

ในสมัยนี้การสงครามกับเพื่อนบ้านลดน้อยลง บ้านเมืองสงบมากขึ้น ดังจะพบว่าเริ่มมีการ
ค้าขายกับต่างประเทศ และมีชาวจีนอพยพเข้ามาอยู่ในรัตนโกสินทร์เป็นจำนวนมาก ระบบศักดินา
เริ่มคลี่คลาย และเกิดหน่ออ่อนของระบบทุนนิยม พระมหากษัตริย์ในสำนักของประชาชนเริ่ม
ไม่ใช่ตัวแทนของเทพดังยุคก่อน แม้จะเริ่มมีการเผยแพร่ความรู้จากฝรั่งเศสวันตกบ้างแล้วผ่าน
การค้า และมีชนนารี แต่สยามยุคต้นรัตนโกสินทร์ก็ยังไม่ได้เปิดรับอย่างเต็มที่ เพียงแต่พบว่าเริ่ม
มีการคลี่คลายของระบบศักดินามากขึ้น การสื่อความหมายในมวยไทยยุคนี้จึงพบว่ามีมิติของสื่อ
การแสดงมากกว่าเชิงพิธีกรรม อย่างไรก็ตาม พระมหากษัตริย์ยังโปรดสั่งมวยมาชกหน้าพระที่นั่ง
เสมอในยามที่มีงาน หรือราชพิธีใหญ่ ๆ และในยุคนี้ก็พบว่าบรรดาข้าราชการชั้นสูง และมูลนายก็
นิยมจัดมวย เช่นเดียวกับงานวัดทั่วไป มีประชาชนให้ความสนใจจำนวนมาก

ข้อสังเกตที่น่าสนใจก็คือมวยยังคงเป็น “ของสูง” ในสำนักของประชาชนทั่วไป เพราะ
ราชสำนักยังคงให้การสนับสนุนส่งโอรสและบุตรหลานเข้ารับการฝึกวิชามวย ขณะที่ประชาชน
ทั่วไปโดยเฉพาะชายชาติกรก็มองเห็น โอกาสในการเข้ารับราชการทหารใน “กรมทนายเลือก” เพื่อ
ประโยชน์ตน และวงศ์ตระกูล แม้ว่าปัญหาจากศึกสงครามภายนอกนั้นลดน้อยไปจนการเกณฑ์
ทหารไม่สำคัญเท่าแต่ก่อน ทว่าการรักษาความสงบภายในยังจำเป็นต้องเรียกใช้ “กรมทนายเลือก”
โดยการเฟ้นหาทหารที่มีฝีมือดีเข้ามาเป็นองครักษ์ในราชสำนัก

สถานภาพของมวยในยุคนี้ เป็นการแสดงในราชพิธี และพิธีกรรมของบรรดาขุนนางใน
ราชสำนักเป็นส่วนใหญ่ ประชาชนนิยมมาหัดมวยกันมากขึ้นเพราะหวังจะใช้เป็นช่องทางสร้าง
ความเจริญรุ่งเรืองในการเข้ารับราชการ ขณะที่ยุคนี้แนวคิดเรื่องชาติจากตะวันตกก็ยังไม่เข้ามา

1.3 ยุคนักกีฬา : มวยสยามกับความทันสมัย (ร.4-ร.6)

ช่วงรัชกาลที่ 4-รัชกาลที่ 6 เป็นยุคที่สยามเปิดรับวัฒนธรรมจากตะวันตกอย่างเต็มที่ และมวยสยามได้กลายเป็นกีฬา เพราะเริ่มมีการปฏิวัติความรู้อย่างชัดเจน (อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์, 2541) กล่าวคือหลังจากการคลี่คลายของระบบศักดินาในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ ในสมัยนี้ชาวสยามโดยเฉพาะชนชั้นนำได้เปิดรับความรู้จากตะวันตกอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะการมีสำนึกเรื่องเวลาที่ไม่ได้มองเรื่องเวลาในแบบเก่า ที่ว่ามนุษย์จะเดินทางไปสู่ความเสื่อมของชาตินี้เพราะถูกกำหนดด้วยกรรมเก่า แต่กลับมองว่ามนุษย์สามารถเปลี่ยนแปลงตัวเอง และผู้อื่นได้ หรือพัฒนาได้ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้กับนักมวยที่จะได้เข้าสู่หน้าที่การงานที่ดีกว่าได้โดยไม่ต้องผูกติดอยู่ที่ชาติกำเนิด

ตารางที่ 7 การแบ่งยุคมวยไทยยุคที่ 3

ยุคนักกีฬา : มวยสยามกับความทันสมัย (ร.4-ร.6)	
บริบทสังคม	- ไม่มีสงครามบ้านเมืองสงบร่มเย็น ติดต่การค้าขายกับต่างชาติ ชนชั้นสูงไปเรียนต่างประเทศ
ผู้เกี่ยวข้อง	- ตั้ง “มวยหลวง” สมัย ร.5 คล้ายทนายเลือก เน้นสร้างองครักษ์และทหาร เพื่อสอนมวยให้คนในราชสำนัก ประชาชนนิยมมาก หันมาชมมวยตามเวทีชั่วคราว ชกดีมีโอกาสดูได้เลื่อนชั้นเป็นมวยหลวง (เข้าวัง) เช่น นายปล่อง จ้างทองจากไชยาได้เป็น “หมื่นมวยมีชื่อ” การให้บรรดาศักดิ์นักมวยกระตุ้นให้มวยไทยตื่นตัวมาก ขณะที่ขุนนางชั้นผู้ใหญ่ข้าราชการไม่สนใจหัด เวลามีกงานใหญ่จะเรียกมวยมาต่อยกกันเมรุกลางเมือง ประชาชนยังเห็นมวยเป็น “ของสูง” ฝึกฝนให้มีฝีมือเพื่อประโยชน์ตน-วงศ์ตระกูล
บทบาทหน้าที่	- สมัย ร.6 ประชาชนยึดเป็นอาชีพ เริ่มการฝึกมวยอย่างแท้จริง สมัยนี้ในหลวงรัชกาลที่ 6 จัดมวยเพื่อการกุศลหาเงินซื้อปืนพระราม 6
เวลา	- จัดมวยแบบกึ่งราชการ มีการแข่งขานให้นักมวยหัวเมืองมาสมัครแข่ง โดยจ่ายเบี้ยเลี้ยงค่าเดินทาง และรางวัลให้นักมวย สมัยนี้ยังพบว่ามีกรชกกันบนลานดินในงานพิธี งานวัดประจำปี โดยจะเริ่มชกช่วงค่ำๆ ใช้แสงจากไฟฟ้าช่วย ช่วงแรกแข่งวันเสาร์ ต่อมาเพิ่มวันอาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์

สถานที่	- เวทีชั่วคราวตามหัวเมืองมากมาย พัฒนาเป็นกิ่งถาวร และถาวรต่อมา ในสมัย ร.6 มีสนามมวยสวนกุหลาบ ก่อนไปตั้งเวทีสวนมิสกวัน
การไหว้ครู	- ยังคงรักษารูปแบบไว้
การฝึกหัด	- ในช่วงต้นยุค ร.4 โปรดให้พระเจ้าลูกยาเธอฝึกฝน ขณะที่ ร.5 ศึกษามวย กระบี่ กระบอง ช่วงนี้บรรดาชนชั้นสูงเริ่มเลิกชกมวยแล้ว และหันไปนิยมกีฬา ตะวันตก - ผู้เรียนต้องอดทน มีคุณธรรม ขณะที่ครูมวยเก่งๆ จะอยู่ตำบลห่างไกล ผู้เรียนต้องชวนขวยแสดวงหา ครูในเมืองมักเป็นทนายเลือก ไม่ค่อยว่างคิดสอนให้ชนชั้นสูง - การฝึกมักใช้อุปกรณ์ในชีวิตประจำวัน สภาพแวดล้อม เช่น ตักน้ำ ตำข้าว ผ้า ฟืน ชกมะนาว ตะตันกล้วย ไม่มีเรียนลัดเพราะอันตราย จนกว่าครูจะเห็นว่าพร้อม
รูปแบบ วิธีการ/กติกา	สมัย ร.7 มวยไทยเป็นที่นิยมมากกว่าสมัย ร.6 รูปแบบชกอาชีพมั่นคงขึ้น มีสนามเกิดขึ้นมาก สนามหลักเมือง สนามสวนลุมพินี สนามมวยสวนสนุก มีการจัดชิง “ยอดมวยเอกแห่งสยาม” - 2441-2471 ยังมีการชกแบบคาดเชือก โดยช่วงแรกยังสวมมงคลชก
	- เปลี่ยนกติกาบ่อย ใช้กรรมการ 5 คน มีนับ 10 ให้คะแนน กำหนดยก ห้ามใช้วาจาหยาบคาย ในปี 2471 เวทีหลักเมืองมีชกกันถึงตาย ปี 2472 มีสวมนวมชกแล้ว มีมุมแดง-น้ำเงิน - ร่างกติกามวยไทยสมัครเล่นโดยกรมพลฯ 2480 กำหนดพิคัดน้ำหนัก - เก็บค่าผ่านประตู จัดแข่งครั้งละ 5 คู่ สำรอง 2 คู่ เริ่มส่งเสริมมวยสากลมากขึ้น
ความเชื่อ	- ยังใช้เครื่องรางของขลัง แต่มงคลจะสวมเฉพาะช่วงไหว้ครูเท่านั้น
การสืบทอด	- ตำรามวยของครู กิมเส็ง ทวีสิทธิ์ มีการรวมแม่ไม้มวย 15 ท่า ลูกไม้ 15 ท่า - มีประกาศแจ้งความแข่งขันชกมวยใน นสพ.สยามวารศัพท์ รายการหาเงินซื้อปืน มีการจัดมวยการกุศลมาก ขณะที่สื่อภาพยนตร์ วิทยุ และโทรทัศน์เริ่มเข้ามา

ในสมัยนี้คนที่สนใจมาฝึกหัดมวยส่วนใหญ่จึงเป็นประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะประชาชนในต่างจังหวัด ขณะที่ช่วงต้นรัชกาลที่ 5 นั้นบรรดาเจ้านายชั้นผู้ใหญ่ ข้าราชการไม่ค่อยให้ความสนใจ

สนใจส่งบุตรหลานเรียนรู้อิทธิพลมวย (เป็นยุคสมัยเดียวกับที่ชนชั้นสูงเริ่มหันไปสนใจกีฬาฟุตบอลที่นำเข้ามาจากอังกฤษทำให้ฟุตบอลเป็น “ของสูง” ในยุคนั้นแทน: ผู้เขียน)

และในยุคนั้นมวยไทยถูกลดชนชั้นลง หนังสือพิมพ์สยามออบเซอร์เวอร์ รายงานว่า “เพราะเจ้านาย และข้าราชการไม่หัดกัน มวยจึงกลายเป็นของต่ำ ...” (อ้างใน ชัชชัย โกมารทัต, 2525: 14)

ดังนั้นผิดกับความเข้าใจของประชาชนที่ยังมองเห็นว่ามวยเป็นของสูงและอยากเรียนรู้ ขณะที่ขุนนางผู้ใหญ่เปลี่ยนแปลงบทบาทโดยหันมาสนับสนุนด้วยการสร้างสำนักมวย หรือค่ายมวย โดยรับหน้าที่เป็นเจ้าของสำนัก คอยดูแลให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งในยุคนั้นเริ่มมีความนิยมในหมู่ชนชั้นนำในการเลี้ยงนักมวยไว้ประดับบารมี โดยที่นักมวยเริ่มมีรายได้จากการชกมวย ซึ่งบางคนอาจยึดเป็นอาชีพ หรือกึ่งอาชีพ กล่าวคือเมื่อถึงฤดูทำนาก็กลับบ้านต่างจังหวัดไปทำนา

ขณะเดียวกันมวยในยุคนั้นเป็นที่นิยมกันมาก บ้างก็สนใจฝึกหัดไว้เพื่อป้องกันตัว เป็นการออกกำลังกาย และที่น่าสนใจก็คือการชกมวยเป็นสื่อการแสดงที่มีผู้ชมให้ความสนใจค่อนข้างสูง ดังจะพบว่าพระเจ้าแผ่นดินยังโปรดปราน และให้จัดแข่งขันบ่อยครั้งเพื่อระดมทุนหาซื้ออาวุธไว้ป้องกันพระนคร ขณะที่พบว่าเริ่มมีการจัดแข่งขันชกมวยในหลายท้องที่ โดยเฉพาะในเมืองหลวง และทุกครั้งที่จะจัดมวยเพื่อการกุศลจะมีประกาศออกไปเพื่อให้ นักมวยฝีมือดีต่างจังหวัดมีเวลาเดินทางเข้ามาเปรียบมวย* จึงมีการจัดให้ชกมวยเป็นประจำเพราะเห็นแล้วว่าสามารถทำกำไรได้ เมื่อการจัดชกมวยมีมากขึ้นนี้เอง ทำให้เริ่มมีการสร้างเวทีมวยชั่วคราวตามหัวเมืองต่าง ๆ โดยในสมัยรัชกาลที่ 6 มีสนามมวยสวนกุหลาบ เมื่อล้มไปก็ย้ายไปตั้งเวทีสวนมิสกวัน

ดังที่กล่าวไว้แล้วว่าสมัยนี้มีการเปิดรับความรู้ และวิถีคิดจากตะวันตกเข้ามามาก ทำให้การชกมวยเริ่มเป็นระบบ หรือเป็นกีฬาแบบตะวันตก (sportization) มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการฝึกหัดหรือกฏกติกาการชก มีการนำวิทยาการใหม่ๆ เข้ามา และบรรจุไว้ในหลักสูตรการเรียนพลศึกษา มีสอนมวยใน โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าฯ ในปี พ.ศ. 2452 โดยก่อนหน้านั้น 3 ปีเคยเปิดการสอนมาก่อนแล้วแต่เป็นการสอนแบบสอดแทรกเพื่อความเพลิดเพลินเท่านั้น เช่น มวยทะเล ปัดดาชกมวย เป็นต้น (ชัชชัย โกมารทัต, 2525: 16)

---

* การเปรียบมวยของไทยในยุคเก่า ก่อนใช้วิธีการเรียกนักมวยทั้งสองคนมาดูรูปร่างมองด้วยสายตาของผู้จัด หากเหมาะสมก็จัดเข้ารายการ

ขณะที่มีการปรับเปลี่ยนคติการชกมวยบ่อยครั้ง เริ่มมีการใช้กรรมการ มีการให้คะแนน ออกกฎกำหนดชก 5 ยก ในปี พ.ศ. 2472 โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการนำนวมมวยสากลเข้ามาใช้ในการ แข่งขันชกมวยแล้ว (ชัชชัย โกมารทัต, 2525: 21) กล่าวคือเริ่มมีลักษณะของการเป็นกีฬา หรือเป็น สากลมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้สยามสมัยนี้จะรับความรู้และวิทยาการจากตะวันตกเข้ามามาก แต่มวยก็ยัง รักษาความเชื่อเอาไว้ได้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ดี ก็เริ่มเห็นการคลี่คลาย เช่นการไหว้ครู ที่ไม่ได้ เครื่องครัดเหมือนยุคก่อนหน้า ที่รู้กันเองว่าหากพบนักมวยคู่ชก ไหว้ครูเหมือนกันก็จะไม่ชกกันเพราะ ถือว่าเรียนมาจากครูคนเดียวกัน ส่วนเรื่องเครื่องรางของขลังก็ยังคงมีความเชื่ออยู่ ยกเว้นมงคลสวม ศีรษะเท่านั้นที่เดิมจะสวมขึ้นชก ก็เปลี่ยนมาสวมเฉพาะช่วงไหว้ครู แต่จะถอดออกก่อนชก

กล่าวโดยสรุป สยามยุคนี้เป็นช่วงที่เรียกได้ว่าเป็นยุคเปิดรับความทันสมัยจากตะวันตก และเริ่มมีความคิดเรื่องรัฐส่วนกลาง หรือเป็นหน่ออ่อนของความคิดเรื่องรัฐชาติ เมื่อ ร.4 ให้การ สนับสนุนผู้คนแสวงหาความรู้เพื่อความก้าวหน้า เพื่อที่ “รัฐ” จะได้เจริญขึ้น เพราะคนมีอายุไม่ ยาวนาน แต่รัฐจะต้องอยู่ยาวนานต่อไป (อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์, 2541: 26)

มวยจึงกลายเป็นสื่อกีฬาที่มีนัยแสดงออกถึงความทันสมัยของสยาม เป็นการสื่อให้ ชาวตะวันตกได้เห็นว่าสยามไม่ได้ป่าเถื่อน มวยไทยจึงเริ่มสวมนวมชก ทำให้การชกในแบบคาด เชือกช่วงปลายยุคสมัยนี้ก็ลดน้อยลง และนำไปสู่การเริ่มต้นมวยไทยอาชีพในยุคต่อไป อย่างไรก็ตาม ก็ยังไม่พบว่ามวยถูกนำมาใช้เป็นสื่อสัญลักษณ์เพื่อการสร้างชาติหรือ “ความเป็นไทย” ซึ่งในยุค เดียวกันนี้สื่อที่ถูกมอบหมายหน้าที่มักจะเป็นสื่อจากตะวันตกที่สอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง “ชาติ” ที่ นำเข้าจากตะวันตกไม่ว่าจะเป็นอนุสาวรีย์ แสดมภ์ ธงชาติ หรือบทเพลงราชการ เช่น เพลงชาติ

ข้อสังเกตสำหรับมิติการสื่อสารของยุคนี้ก็คือ เทคโนโลยีการสื่อสารมวลชนเริ่มพัฒนาแล้ว โดยเฉพาะสื่อสิ่งพิมพ์ที่พบว่ามีกรพิมพ์ใบปลิวเพื่อรับสมัครนักมวยเข้ามาชกในเมืองหลวง รวมทั้ง การรายงานข่าวการชกมวยทางหน้าหนังสือพิมพ์ ขณะที่มวยกลายเป็นสื่อเพื่อการชมอย่างชัดเจน เพราะมีการจัดชกเพื่อระดมทุนนำเงินไปซื้ออาวุธป้องกันเมืองหลายครั้ง ดังนั้นนักมวยไทยในสมัย นี้ไม่ใช่จิตวิญญาณนักรบเหมือนยุคแรก และไม่ใช่นักแสดงที่ต้องรอโอกาสว่าจ้างไปแสดง แต่เป็น นักกีฬาที่สามารถยึดเป็นอาชีพเลี้ยงตัวได้ โดยที่สื่อมวลชนเองก็ค่อย ๆ แสดงตัวให้เห็นถึงบทบาทที่

มีต่อการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของมวยไทย เช่น “สำนักเรื่องความมีชื่อเสียง” ที่ไม่มีในสังคมาจาริต แต่เริ่มปรากฏขึ้นในสมัยนี้ (อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์, 2541: 13)

1.4 ยุคสินค้าและอัตลักษณ์ชาติ : ชกเพื่ออาชีพ และ “ชาติ” (ร.7-ปัจจุบัน)

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ในสมัยนี้มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นมากมาย เช่น การเปลี่ยนชื่อประเทศจาก “สยาม” เป็น “ไทย” การสร้างเวทีมวยมาตรฐาน 2 แห่งในเมืองหลวงคือ ลุมพินี และราชดำเนิน ซึ่งในยุคนี้นักมวยไทยสามารถประกอบอาชีพชกมวยได้แล้ว และที่สำคัญคือเป็นยุคที่ “มวย” ถูกเรียกว่า “มวยไทย” ที่ส่งผลต่อนัยสำคัญถึงการแสดงออกในแนวคิดเรื่อง “รัฐ-ชาติ” (nation-state) หรือการดำรงอยู่ของชาติไทยในแง่ของพื้นที่อาณาเขต อำนาจอธิปไตย และประชาชนชาวไทย

ตารางที่ 8 การแบ่งยุคมวยไทยยุคที่ 4

ยุคสินค้าและอัตลักษณ์ชาติ : ชกเพื่ออาชีพ และ “ชาติ” (ร.7-ปัจจุบัน)	
1. บริบทสังคม	- ยุคธุรกิจการค้า/ ทุนนิยม มวยกลายเป็นกีฬา และการค้ามากขึ้น
2. ผู้เกี่ยวข้อง	- ประชาชน โดยเฉพาะชาวบ้านต่างจังหวัดหันมายึดมวยเป็นอาชีพ ขณะที่นักเรียนนายร้อยทหาร-ตำรวจ ใช้ชกกำลังกาย และฝึกความพร้อม - หัวหน้าคณะมวย และ โปร โมเตอร์เป็นพ่อค้า และไม่ค่อยมีความรู้ (ทักษะ) มวยไทยอย่างจริงจัง
3. บทบาทหน้าที่	- เป็นธุรกิจสมัยใหม่เมื่อมีสนามมวยถาวรเกิดขึ้น ผู้ชายในต่างจังหวัด หันมายึดอาชีพนักมวยมากขึ้น ต่อมาได้รับการบรรจุเป็นวิชาพลศึกษาระดับมัธยม
4. เวลา	กำหนดวัน-เวลาจัดชกเฉพาะ โดยเฉพาะ 2 เวทีมาตรฐานในกรุงเทพฯ
5. สถานที่	- มีสนามมวยมาตรฐานประเทศเกิดขึ้น สนามราชดำเนิน (29 ธ.ค.2488) และ ลุมพินี (8 ธ.ค.2496) - เริ่มมีค่ายมวยเกิดขึ้นมากมาย ในยุคหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองระหว่าง สงครามโลก (2484-2488) คนไทยสนใจมาก ต้องไปจัดชกในโรงหนัง พัฒนา กร วงเวียนใหญ่ ศรีอยุธยา (ท่าพระจันทร์) แปลงเป็นเวทีมวยชั่วคราว สนามมวยมีทุกแบบทั้งชั่วคราว กึ่งถาวร และถาวร

6. การไหว้ครู	- สมัยนี้ไม่ค่อยมีการยกครูแล้ว แต่การไหว้ครูยังคงเป็นพิธีกรรมแต่ความเลื่อมใสศรัทธาน้อยลง
7. การฝึกหัด	<p>- มีการนำวิทยาศาสตร์การกีฬา และเทคโนโลยี มาใช้ในการฝึกซ้อมมากขึ้น การซ้อมเป็นไปตามตารางเวลา ซ้อมกันที่ค่ายมวย มีอุปกรณ์ทันสมัย กระสอบทราย กระโดดเชือก ชกมวย ฯลฯ</p> <p>- เริ่มมีการจัดทำแบบฝึกหัดชกมวยไทยเป็นหลักสูตร เป็นระบบมากขึ้น มีการเรียนการสอนพลศึกษา มีมวยชนิดอื่นๆ เข้ามาเช่น ยูยิตสู มวยสากล จึงนำแบบการฝึกของต่างประเทศมาใช้</p> <p>- มีสถาบันการเรียนการสอนมวยที่เป็นระบบ (ตะวันตก) สามัคคยาจารย์ สมาคมจัดสอนมวยไทยแบบฝึกอบรม ใช้ชื่อว่า “สโมสรมวยปล้ำ” ปี 2452 รร.นายร้อยพระจุลฯ สอนวิชาอาวุธมวยไทย</p>
8. รูปแบบวิธีการ/กติกา	<p>- นักมวยสมัยใหม่ชกตามที่ตัวเองถนัด อันเนื่องมาจากक्रमวยไม่ค่อยมีความรู้ ขณะที่มวยกลายเป็นธุรกิจเต็มตัว ทำให้การใช้เวลาไปกับการฝึกซ้อมเรียนรู้ สั้นลง เน้นการขึ้นชกเพื่อทำมาหากิน</p> <p>- 2496-2498 สนามมวยราชดำเนินออกกระบี่แข่งขันใหม่</p>
9. ความเชื่อ	- ยังเชื่อในเรื่องเครื่องราง และไสยศาสตร์
10. การสืบทอด	- สื่อสารครบวงจร โดยเฉพาะสื่อออนไลน์

ความเปลี่ยนแปลงของ “มวยไทย” ในยุคนี้ เริ่มตั้งแต่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่เริ่มมีหลากหลาย กลุ่มคน หรือเกือบทุกกลุ่มได้มีส่วนร่วม ตั้งแต่ระดับชนชั้นนำจนถึงประชาชนทั่วไป ทั้งภาครัฐและเอกชน แต่การมีส่วนร่วมก็เป็นไปในลักษณะที่มีเงื่อนไขแตกต่างกัน ชนชั้นนำมักจะเป็นกลุ่มของผู้จัด หรือกลุ่มผู้ตั้งค่าย หรือสำนักไว้เลี้ยงคู่นักมวย โดยคนกลุ่มนี้จะไม่ขึ้นชกเอง เช่น กรมหลวงชุมพรฯ ที่เลี้ยงนักมวยต่างจังหวัด ไว้ที่วังในช่วงเวลาที่มีการแข่งขันครั้งสำคัญ นักมวยจะได้ไม่ต้องเสียเวลาเดินทางไกลเข้ามาเก็บตัวในเมือง ขณะที่บรรดานักมวยนั้นส่วนใหญ่เป็นประชาชนทั่วไปที่เริ่มเห็นว่าการชกมวยนั้นทำมาหากินเป็นอาชีพได้ สำหรับคนที่ชอบคู่อีกมีหลายกลุ่ม

กีฬามวยในยุคนี้จึงเป็นกีฬาเพื่อการชมอย่างเต็มที่ ซึ่งตามหลักฐานแล้วมวยก็เป็นกีฬาเพื่อการชมมาตั้งแต่ยุคแรก เพียงแต่ในยุคที่ 1, 2 และ 3 นั้นมักจะเป็นการชมฟรี ไม่เสียค่าเข้าชม ทว่าในยุคนี้ผู้ชมจะต้องเสียค่าเข้าชม

นอกจากนี้แล้วในยุคนี้ก็เป็นยุคที่สื่อสารมวลชนเจริญก้าวหน้า การเข้ามาของวิทยุ และโทรทัศน์ กีฬามวยไทยจึงกลายเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ และกระจายตัวออกไปในหลายมิติ เช่นการจัดชมมวยไทยอาชีพในเวทีมาตรฐานกรุงเทพฯ ทั้งลุมพินี และราชดำเนิน ที่จัดสลับกันตลอดสัปดาห์จะหยุดเฉพาะวันสำคัญเท่านั้น ขณะที่ยังมีเวทีมวยมาตรฐานในปริมาณหลาย เช่น อ้อมน้อย รังสิต ลำโพง ฯลฯ และเวทีมวยภูธรในจังหวัดใหญ่ เช่น เชียงใหม่ ลำปาง หาดใหญ่ ขอนแก่น ภูเก็ต กระบี่ และเวทีมวยชั่วคราวทั่วไป เช่น มวยตามงานวัด งานประเพณีมีมวยไทยแข่งขันกันทุกวัน ทั้งนี้เป็นผลมาจากความนิยมของชาวไทย และชาวต่างชาติ

ดังมีหลักฐานว่าในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองระหว่าง พ.ศ. 2484 - พ.ศ. 2488 นั้นเวทีมวยกลางแจ้งต้องหยุดจัดการแข่งขันเพื่อความปลอดภัยจากภัยสงคราม แต่ก็พบว่ายังมีคนพยายามที่จะจัดแข่งขันตามโรงภาพยนตร์ เช่น สนามมวยพัฒนาการ (โรงภาพยนตร์พัฒนาการ) สนามมวยวงเวียนใหญ่ สนามมวยศรีอยุธยา (ท่าพระจันทร์) และโรงภาพยนตร์อีกหลายแห่งที่ดัดแปลงเป็นสนามมวยชั่วคราว ซึ่งก็มีคนดูตามไปชมกันอย่างคับคั่ง (ชัชชัย โกมารทัต, 2525: 14)

ในสมัยนี้เวทีมวยมีอยู่ทั่วทุกจังหวัดในประเทศไทย ทั้งเวทีมาตรฐานเมืองกรุง เวทีกึ่งถาวร และเวทีชั่วคราว แข่งขันภายใต้กฎกติกาเดียวกันทั่วประเทศ ขณะที่มวยคาดเชือกกลายเป็น “ของแปลก” ที่จัดให้ชกกันตามเทศกาลเช่น สงกรานต์ที่แม่สอด จังหวัดตาก ระหว่างนักมวยไทยกับนักมวยพม่า แต่มวยคาดเชือกสมัยนี้ก็ชกกันภายใต้กฎกติกาที่เคร่งครัด มีกรรมการ มีอุปกรณ์ป้องกันอันตรายเช่นกระบัง ฟันยาง ชกกันบนเวทียกพื้นมีเชือกกั้น มีการกำหนดเวลาชกต่อยที่ชัดเจน และหากชกครบ 5 ยกไม่มีใครเปลี่ยนปล้ำจนชกต่อไม่ได้ก็ให้เสมอกันไป

รูปแบบและวิธีการชกเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นกีฬามาตรฐาน หรือความเป็นสากล ทั้งนี้เป็นผลมาจากการรับความรู้ และวิธีคิดจากตะวันตกเข้ามาของยุคก่อนหน้านั้นเองที่ทำให้มวยไทยกลายเป็นการแข่งขันกีฬาอย่างเต็มตัว การแข่งขันกีฬาทัวร์นาเมนต์ในย่านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ซีเกมส์) 2 ครั้งที่ผ่านมา ก็ปรากฏว่ามีการแข่งขันมวยไทยสมัครเล่นบรรจุไว้เพื่อการชิงเหรียญทองด้วย โดยสมาคมมวยไทยเองก็คาดหวังว่าในอนาคตจะสามารถผลักดันกีฬามวยไทยเข้าไปบรรจุไว้ในกีฬาโอลิมปิก เกมส์ เหมือนกับกีฬายูโด ของญี่ปุ่น เทควันโด ของเกาหลี และวูซู ของจีน

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสมัยนี้ไทยจะรับวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามากมาย และมวยไทยเองก็ได้รับผลกระทบดังกล่าว ทว่าด้านหนึ่งที่มวยไทยยังสามารถสืบทอดมาจากยุคจารีตได้ก็คือการรำมวย หรือการไหว้ครูก่อนการแข่งขัน ซึ่งข้อสังเกตบางอย่างที่น่าสนใจก็คือ ในยุคสมัยนี้นักมวยไทยจากหลากหลายค่ายต่างก็มีรูปแบบการไหว้ครูที่คล้ายกัน โดยไม่เน้น หรือเห็นความสำคัญของการไหว้ครูมากกว่าทำไปพอเป็นพิธีคือต้องมี แต่ก็ไม่เน้น ซึ่งต่างจาก 3 ยุคแรก โดยเฉพาะใน 2 ยุคแรกนั้นการไหว้ครูจะมีรูปแบบเฉพาะตัว หากไหว้ครูเหมือนกันก็จะไม่ชกกัน เพราะเป็นศิษย์อาจารย์เดียวกัน ขณะที่การสืบทอดความเชื่อบางอย่าง โดยเฉพาะเรื่องไสยศาสตร์ นั้นยังคงอยู่

ขณะที่การรับบุคคลเข้ามาเรียน “มวยไทย” ในสมัยนี้ก็กลืนหายไปมาก บางค่าย หรือบางสำนักก็ไม่ได้มีพิธีกรรมหรือที่เรียกว่า “การยกครู” ที่เคร่งครัด แล้ให้พ่อแม่ที่เอาลูกหลานมาฝากหัวหน้าค่ายมวย ให้มีการเซ็นสัญญาเพื่อรับทราบก็เป็นนักมวยประจำค่าย และเริ่มฝึกหัดขึ้นต้นได้ทันที อย่างไรก็ตามก็ยังต้องฝึกการไหว้ครูไปด้วย ส่วนรูปแบบการฝึกหัดในปัจจุบันนั้นมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกครบครันทันสมัย ในบางค่ายที่สภาพเศรษฐกิจดีก็ดูแลนักมวยในค่ายภายใต้โปรแกรมวิทยาศาสตร์การกีฬา ขณะที่ครูมวยในสมัยนี้เป็นครูมวยรับจ้าง ที่อาจจะเคยเป็นนักมวยเก่ามาก่อนก็มารับจ้างเป็นครูฝึกตามค่ายต่าง ๆ ขณะที่เจ้าของค่ายส่วนใหญ่เป็นนักธุรกิจที่อาจมีหรือไม่มีความรู้เรื่องการชกมวยเลย ส่วนอดีตนักมวยที่หันมาเปิดค่ายทำมวยเองนั้นก็ยังมีบ้าง แต่พบไม่มากนัก

สำหรับพัฒนาการของเทคโนโลยีการสื่อสารที่สืบเนื่องมาจากสื่อสิ่งพิมพ์ปลายยุคก่อน ทำให้การเติบโตของสื่อใหม่อย่างวิทยุ และโทรทัศน์ได้เจริญรอย นำการชกมวยไทยมาเสนอภายใต้เนื้อหา และรูปแบบที่เปลี่ยนไปอย่างมากทั้งภาพ และเสียง โดยเฉพาะเทคโนโลยีการถ่ายทอดสดในปัจจุบันทำให้นักมวยไทยหลาย ๆ คนกลายเป็น “คนดัง” (celebrity) มีภาพลักษณ์ที่เป็นสินค้าได้ (image-as-commodity) ในลักษณะเดียวกับ สมรักษ์ คำสิงห์ หรืออดีตแชมป์โลกมวยสากลอย่าง เขาทราย แกแล็คซี่

นอกจากนี้ยังได้พบรูปแบบการนำสื่อกีฬามวยไทยมาผสมผสานกับสื่อโทรทัศน์โดยรัฐบาลไทย เพื่อใช้ประชาสัมพันธ์ประเทศไทยให้ชาวต่างชาติรู้จักประเทศไทยด้วย และมีหลายหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนให้ความสนใจกับกีฬามวยไทยมากขึ้น โดยเฉพาะประเด็น “ความเป็นไทย” ที่อยู่ในศิลปะมวยไทยที่ถูกเรียกว่าเป็น “ศิลปะประจำชาติ” หรือ “มรดกไทย” ในปัจจุบันสถานีโทรทัศน์

เกือบทุกช่อง และเคเบิลโทรทัศน์บรรจุมโปรแกรมการถ่ายทอดสดมวยไทยในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ปราบกฏการณ์ “องค์บาก” ภาพยนตร์ไทยที่ถูกซื้อลิขสิทธิ์ไปฉายทั่วโลกจนคนทั่วโลกรู้จัก พนม ยีรัมย์ หรือ “จา พนม” หรือ “โทนี่ จา” ในฐานะยอดนักแสดงที่ใช้ศิลปะมวยไทยประยุกต์เข้ากับฉากบู๊ได้อย่างน่าตื่นตาตื่นใจ ก็กลายเป็นสื่อที่ตอกย้ำลักษณะความเป็นไทยในมวยไทย โดยรัฐบาลให้การสนับสนุน ซึ่งก็ยังมีภาพยนตร์ภาคต่ออย่าง “องค์บาก 2” ตามมา รวมทั้ง “ต้มยำกุ้ง” ที่ผู้ผลิตพยายามที่จะใส่ศิลปะมวยไทยประยุกต์เข้าไป ขณะที่สื่อใหม่อย่างเช่น www.youtube.com ที่เปิดกว้างต่อการเผยแพร่คลิปวิดีโอภาพสั้น ๆ ก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่พบว่ามีผู้คนจากทั่วโลกให้ความสนใจคลิกเข้าชมภาพการชกมวยไทยในหลากหลายรูปแบบเป็นจำนวนมาก

โดยสรุปแล้วในยุคสมัยที่ผู้เขียนเรียกว่า “ยุคนักมวย” มีการสื่อความหมายมวยไทยในฐานะ “เครื่องหมายอัตลักษณ์ความเป็นไทย” (national identity marker) ได้อย่างชัดเจน สำหรับการทำหน้าที่ลากเส้นแบ่งข้างระหว่าง “พวกเรา” (we) กับ “พวกเขา” (they) (Woodward, 1995) หรือในฐานะ “คนไทย” กับ “คนอื่น” (others) นั้นเองเพื่อบอกให้รู้ว่า “คนไทย” มีอะไรที่แตกต่าง และดีกว่า “คนอื่น” อย่างไร? ซึ่งความหมายของมวยไทยที่ปรากฏในยุคสมัยนี้เกือบไม่พบเลยในสองยุคแรก และเริ่มก่อรูปความหมาย “อัตลักษณ์ความเป็นไทย” ขึ้นในยุคที่สามนี้เอง

2. สรุปพัฒนาการมวยไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน

การสื่อสารความหมายของมวยไทยจากอดีต ตั้งแต่ยุคจารีต (สุโขทัย-อยุธยา-ธนบุรี) จนถึงปัจจุบันแบ่งได้เป็น 4 ยุค คือ (1) ยุคนักรบ (2) ยุคนักสู้-นักแสดง (3) ยุคนักกีฬา และ (4) ยุคนักมวย ประเด็นที่น่าสนใจคือความหมายของมวยไทยในแต่ละยุคนั้นแตกต่างกัน โดยแต่ละความหมายมีความสัมพันธ์กับบริบทสังคม มวยไทยจึงเป็นผลผลิตของโครงสร้างทางสังคมที่มีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาอันเนื่องมาจากปัจจัยภายใน และภายนอกที่มีส่วนมาผลักดัน การจะเข้าใจความหมายของมวยไทยแต่ละยุคจึงจำเป็นต้องเข้าใจกรอบความคิด และสภาพสังคมในยุคนั้น ๆ

ใน “ยุคนักรบ” (ยุคที่ 1) ท่ามกลางบริบทสังคมที่เผชิญกับภาวะสงครามอยู่เสมอ มวยไทยสื่อถึงความหมาย “การเป็นนักรบ” ที่ต้องพร้อมต่อสู้เพื่อความอยู่รอด ชนชั้นนำจนถึงชนชั้นไพร่ ไม่ว่าจะเป็นบุรุษหรือสตรีจึงต้องขวนขวายศึกษาวิชามวยเพื่อเตรียมความพร้อมที่จะเป็นนักรบ ขณะที่การจัดชกมวยในยุคนี้มีนัยยะของการจัดเชิงพิธีกรรมเพื่อสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น การชกมวยหน้าพระที่

นั่ง ซึ่งนอกจากเป็นการแสวงหาขอดีนักรบที่มีฝีมือเชิงมวยแล้ว อีกด้านหนึ่งก็เป็นการสร้างศรัทธา บารมีให้กับชนชั้นนำในฐานะประธานการจัดการแข่งขันอีกด้วย ทั้งนี้เพราะกรอบความคิดของคน ในสังคมขณะนั้นเชื่อว่าพระมหากษัตริย์คือตัวแทนของ “เทวราชา” ส่วนในยุคถัดมา “ยุคนักสู้- นักแสดง” (ยุคที่ 2) เป็นช่วงที่ไม่ค่อยมีสงครามสังคมสยามจึงสงบมากขึ้น และเริ่มมีความ เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงระบบความคิด ค่านิยม และความเชื่อภายในสังคมตนเอง ผู้คนโดยเฉพาะ ชนชั้นนำเริ่มปรับและเปิดรับวิถีคิดจากภายนอก เช่น เศรษฐกิจแบบเงินตรา วิถีคิดและสำนึกเรื่อง เวลาจากเงินและชาวตะวันตก เป็นต้น สถานภาพของการชกมวยถูกใช้เป็นการแสดงเพื่อความ บันเทิงมากกว่าเพื่อการสงคราม หลังจากนั้นมา “นวมมวย” ซึ่งเป็นนวัตกรรมความทันสมัยจาก วัฒนธรรมตะวันตกก็ถูกส่งผ่านเข้ามาสู่สังคมสยามใน “ยุคนักกีฬา” (ยุคที่ 3) มวยเริ่มถูกปรับเปลี่ยน ความหมายมาทำหน้าที่เป็น “เครื่องหมายอัตลักษณ์ความเป็นไทย” (national identity marker) เมื่อ ชนชั้นนำของสยามรับเอาความคิดเรื่องรัฐ-ชาติ (nation-state) ความทันสมัย (modernization) และ แนวคิดเรื่องกีฬา (sportization) จากตะวันตกเข้ามา และพัฒนามาเป็นความหมายที่คนไทยและ “คน อื่น” รับรู้และเข้าใจว่ามวยไทยเป็นอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” ผ่านสื่อต่าง ๆ ใน “ยุคนักมวย” (ยุคที่ 4) หรือในยุคปัจจุบัน ซึ่งถือเป็นลักษณะหนึ่งของการแปรเปลี่ยน และปรับประสานความหมายจาก ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายใน และภายนอกสังคมไทย

กล่าวโดยสรุป มวยไทยเป็นสื่อที่ถูกประกอบสร้างความหมาย “อัตลักษณ์ความเป็นไทย” ในยุคที่ 4 (ยุคนักมวย) แม้ว่าแนวคิดเรื่อง “ชาติ” จะถูกชนชั้นนำสยามนำเข้ามาใช้ในทางการเมือง ตั้งแต่ยุคที่ 3 แล้วก็ตาม

ข้อสังเกตต่อมวยไทยที่ถูกให้ความหมาย “ความเป็นชาติ” ในยุคที่ 4 เป็นเพราะว่ามวยไทย มีคุณลักษณะสำคัญคือเป็น “สื่อเชิงประชาสังคม” ที่สามารถระดมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน มิใช่ผูกขาดการสร้างชาติโดยรัฐฝ่ายเดียว ดังนั้นเมื่อรัฐหันมาสนับสนุน และอนุรักษ์ด้วยการ ประกาศขึ้นทะเบียนให้มวยไทยเป็น “มรดกภูมิปัญญา” จึงเป็นที่เข้าใจได้ว่าปฏิบัติการนี้เป็นหนึ่งใน ความพยายามของรัฐที่จะสร้างความเป็นเอกภาพ หรือความเป็นหนึ่งเดียวให้กับอัตลักษณ์ “ความ เป็นไทย” ด้วยมวยไทยนั่นเอง

ตารางที่ 9 สรุปพัฒนาการมวยไทย

ยุคสมัย	ความหมาย	ช่องทาง	คุณลักษณะ
1. จารัต	นักรบ/ทหาร	- สื่อพิธีกรรม - สื่อการแสดง	ฝึกทหาร, พิธีกรรม สักการะ, ยังชีพเทวราชา (sacredization)
2. ต้นรัตนโกสินทร์	นักแสดง	- สื่อการแสดง - สื่อพิธีกรรม	คัศตนายเลือกการยังชีพ , ทหาร, ความบันเทิง (secularization)
3. รัตนโกสินทร์	นักกีฬา	- สื่อมวลชนยุคแรก - สนามแข่งขัน	มวยไทยกิ่งอาชีพ, ฝึก ทหาร, เริ่มมีแนวคิดกีฬา (early-sportization)
4. ปัจจุบัน	นักมวยอาชีพ / สินค้า และอัตลักษณ์ชาติ	- สื่อมวลชน - สนามแข่งขัน	เครื่องหมายอัตลักษณ์ ความเป็นชาติ

บทที่ 5

การสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” ในภาพยนตร์มวยไทย

นับจากปี พ.ศ. 2540 ที่ประเทศไทยเผชิญวิกฤติเศรษฐกิจจนถึงปัจจุบัน วงการภาพยนตร์ไทยมีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นครั้งใหญ่ เมื่อภาพยนตร์ไทยจำนวนหนึ่งที่น่าจะเรียกได้ว่าเป็น “แนวโน้มพิเศษ” ที่สะท้อนถึงสถานการณ์ของประเทศที่ทุกฝ่ายพยายามกระตุ้นผู้คนในสังคมให้ลุกขึ้นสู้กับกระแสทุนนิยมโลกาภิวัตน์ เช่นในปี พ.ศ. 2540 เรื่อง “2499 อันทพาลครองเมือง” และในช่วงเวลาต่อมาเรื่อง “เสือโจรพันธุ์เสือ” “นางนาก” “บางระจัน” “ฟ้าทะลายโจร” “มนต์รักทรานซิสเตอร์” “สุริโยทัย” หรือ “โก๋หลังวัง”

หรือในปี พ.ศ. 2546 มีภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับมวยไทย ศิลปะการต่อสู้ประจำชาติออกฉายในช่วงเวลาใกล้เคียงกันเช่น “มวยไทยนายขนมต้ม” “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” และ “องค์บาก”

ตารางที่ 10 แนวโน้มภาพยนตร์ไทยหลัง พ.ศ.2540

แนวโน้มภาพยนตร์ไทยหลัง พ.ศ.2540	
2540 (18)	2499 อันทพาลครองเมือง, ผีน้่าคาราโอเกะ
2541 (12)	เสือโจรพันธุ์เสือ
2542 (10)	นางนาก, เรื่องตลก 69, บางกอกแดนเจอร์ส
2543 (10)	บางระจัน, ฟ้าทะลายโจร, สตรีเหล็ก, อึ้งย้งลูกชายพันธุ์มังกร
2544 (14)	ไกรทอง, ขวัญเรียม, ข้างหลังภาพ, จันดารา, มนต์รักทรานซิสเตอร์, สุริโยทัย
2545 (25)	โก๋หลังวัง, ขุนแผน, ตะลุมพุกมหากัณฑ์ล้างแผ่นดิน, มนต์เพลงลูกทุ่งเอฟเอ็ม
2546 (47)	ขุนศึก, นายขนมต้ม, บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์, แฟนจั้น, สตรีเหล็ก2, องค์บาก
2547 (46)	2508 ปีศาจจิ้งจอก, ชายชาติอาชานาย, ทวิภพ, โหมโรง
2548 (38)	กบฏท้าวศรีสุดาจัน, ต้มยำกุ้ง, มนต์รักลูกทุ่ง, มหาลัยเหมืองแร่, แหยมโยธิน
2549 (44)	เก้าเก้า, ก้านกล้วย, ไทยทิป, แสบสนทศิษย์สายหน้า, หมากระต๊อโลกตะลึง
2550 (48)	ไชยา, ตำนานสมเด็จพระนเรศวร 1-2, พระพุทธรเจ้า, แสงศตวรรษ
2551 (51)	ซ็อกโกแลต, สยามมา, ส้มตำ, หนุมานคลุกฝุ่น, หัวแก้ว, องค์บาก 2, อีต๋มตายแน่
2552 (50)	5 หัวใจฮีโร่, ก้านกล้วย 2, สามชุก, แหยมโยธิน 2
2553 (18)	คนไททั้งแผ่นดิน, บางระจัน 2
2554 (-)	ซามูไรโยชยา

ปี พ.ศ. 2547 มีเรื่อง “ทวิภพ” “โหมโรง” หรือในช่วงหลังจากนั้นก็ยังมี “ต้มยำกุ้ง” “มนต์รักลูกทุ่ง” “ก้านกล้วย” “แสนสันทิพย์สายหน้า” “หมากเตะโลกตะลึง” “ไชยา” “ตำนานสมเด็จพระนเรศวร” (2 ภาค) จนถึงปี 2554 มีเรื่อง “ซามูไรโยชยา” ที่ออกมาเพื่อเฉลิมฉลองมิตรภาพไทย-ญี่ปุ่น (ดูตัวอย่างภาพยนตร์ไทยตารางที่ 10)

ตลอด 15 ปี ที่ผ่านมาพบว่ามีแนวโน้มของภาพยนตร์ไทยที่น่าสนใจ 4 กลุ่มคือ (1) กลุ่มภาพยนตร์ย้อนยุค (2) ภาพยนตร์อิงประวัติศาสตร์ (3) ภาพยนตร์ที่นำเสนอภาพความเป็นท้องถิ่น และ (4) ภาพยนตร์ที่นำเสนอเนื้อหามวยไทย และศิลปะการต่อสู้

ทั้ง 4 กลุ่มนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นแนวโน้มของการเผชิญหน้ากันระหว่างกระแส “ท้องถิ่นนิยม” กับกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า ภาพยนตร์มวยไทยน่าจะมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอด และปลูกฝังเพื่อนิยามอุดมการณ์ “ความเป็นไทย” ในยุคปัจจุบัน

ในบทนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีภาพยนตร์เกี่ยวกับมวยไทย 5 เรื่อง (มวยไทยนายขนมต้ม ไชยา ซามูไรโยชยา บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์ และองค์บาก) โดยใช้แนวคิด “การเล่าเรื่อง” (narrative analysis) เป็นเครื่องมือแบ่งเกณฑ์การวิเคราะห์ประกอบด้วย โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก และจุดยืนผู้เล่าเรื่อง

1. ภาพยนตร์เรื่อง “มวยไทยนายขนมต้ม”

“มวยไทยนายขนมต้ม” ดัดแปลงจากบทประพันธ์อิงประวัติศาสตร์เรื่อง “นายขนมต้ม” ของ “คมทวน คันธนู” กวีซีไรท์ ปี 2526 กำกับโดย ไพฑูรย์ รัตนานนท์ ออกฉายเมื่อปี 2546 หลังจากประเทศไทยประสบปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ 6 ปีก่อนหน้า

นายขนมต้ม เป็นเรื่องของตำนานยอดนักมวยไทยที่ได้รับการยกย่องในประวัติศาสตร์ไทย และได้รับการบรรจุไว้ในแบบเรียนชั้นประถม และมัธยม นอกจากนี้ก็ยังถูกผลิตซ้ำเป็นละครโทรทัศน์ ละครเวที และสื่ออื่นๆ รวมทั้งงานวิจัย แต่ที่น่าสนใจก็คือการถูกนำมาสร้างเป็นภาพยนตร์เมื่อกลางทศวรรษ 2540 ซึ่งเป็นช่วงที่วงการภาพยนตร์ไทยกลับมาคึกคักอีกครั้งสวนกระแสกับเศรษฐกิจของประเทศ

ผู้วิจัยใช้แนวคิด “การเล่าเรื่อง” (narrative analysis) เป็นเครื่องมือวิเคราะห์ภาพยนตร์มวยไทยเรื่อง “มวยไทยนายขนมต้ม” ในฐานะตัวบทที่ประกอบสร้าง “ความเป็นไทย” ด้วยเกณฑ์ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก และจุดยืนผู้เล่าเรื่อง

1.1 โครงเรื่อง (Plot)

ในการวิเคราะห์โครงเรื่องผู้วิจัยพิจารณาประเด็นการสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” โดยแบ่งการวิเคราะห์โครงเรื่อง 4 ช่วง เริ่มจากการเปิดเรื่อง พัฒนาเหตุการณ์ ภาวะวิกฤติ และภาวะคลี่คลาย/ปิดเรื่อง (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 โครงเรื่อง “มวยไทยนายขนมต้ม”

โครงเรื่อง (Plot)		
เปิดเรื่อง	กำเนิดขนมต้ม	เกิดในชนบทแผ่นดินสยามที่สงบสุข
พัฒนา เหตุการณ์	ชีวิตวัยเด็ก	ทหารพม่าฆ่าชาวบ้านรวมทั้งพ่อ แม่ และพี่สาวขนมต้ม
	ศึกษาวิชามวย	เริ่มร่ำเรียนฝึกฝนมวยไทย อดทนแสวงหาความรู้เพื่อป้องกันตัวและปกป้องชุมชน
	ใช้มวยแก้ปัญหา	ต่อสู้กับพม่าและคนไทยทรยศก่อนถูกจับเป็นเชลย ขณะที่คนรัก เพื่อนรัก และครูมวยไทยถูกฆ่าตาย ขนมต้มต้องใช้วิชามวยไทยกอบกู้ศักดิ์ศรี
ภาวะวิกฤติ	กู้ศักดิ์ศรีคนไทย	ขนมต้มปราบนักมวยพม่าชั้นครู 10 คนหน้าพระที่นั่ง กษัตริย์พม่า และปฏิเสธรับรางวัลเป็นทรัพย์สินหรือสตรี แต่ทูลขออิสรภาพเชลยชาวไทย
ปิดเรื่อง	ได้ชัยชนะ/รางวัล	ขนมต้ม และเชลยชาวไทยเดินทางกลับบ้านเกิด

1.1.1 เปิดเรื่อง

กำเนิดนายขนมต้ม

ภาพยนตร์เปิดเรื่องด้วยภาพในชนบทและการใช้ชีวิตของชาวสยามสมัยกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 2293 ที่เปี่ยมไปด้วยบรรยากาศร่มเย็นเป็นสุข ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนสงบสันติ และเป็นช่วงเวลาที่ครอบครัวหนึ่งกำลังจะให้กำเนิดสมาชิกใหม่

ขณะที่ “อี” หญิงตั้งครรภ์ใกล้คลอดร้องครวญครางด้วยความเจ็บปวดและหมอตำแยก็วิ่งวนวอยอยู่กับการทำคลอดนั้น “เกิด” หัวหน้าครอบครัวก็กำลังสนุกสนานเปลือกเปลือกอยู่ที่บ่อนไก่ ในช่วงนี้ภาพตัดสลับกลับไป-มา ทันทีที่ไก่อเกิดได้ชัยชนะก็เป็นช่วงเวลาเดียวกับที่สมาชิกคนใหม่ของครอบครัวคลอดออกมาพอดี เกิดกล่าวชมไก่อชนของตนไม่ขาดปากว่า “ลูกพ่อๆ ชนะอีกแล้ว” ราวกับจะบอกไปถึงลูกชายที่บ้านว่าการถือกำเนิดมาครั้งนี้ เขาจะต้อง “ต่อสู้” เท่านั้น หากไม่อยากเป็นผู้พ่ายแพ้

ภาพยนตร์ “มวยไทยนายขนมต้ม” ใช้เทคนิคการเปิดเรื่องเชิงประวัติศาสตร์นิพนธ์ (historiography) เล่าไล่เรียงไปตามเวลาที่เกิด (ระบूप.ศ.) ก่อน-หลังด้วยข้อความเป็นลักษณะงานเขียนอ้างอิงช่วงเวลาที่แน่นอนในประวัติศาสตร์ไทยสมัยพระเจ้าเอกทัศน์ ก่อนที่กรุงศรีอยุธยาจะถูกพม่าตีแตกเป็นครั้งที่สอง เช่น “ลুদ্ধกราช 1112 ปีมะเมีย โทศก (พ.ศ.2293) สมัยกรุงศรีอยุธยา” หรือ “พุทธขึ้น 12 คำ เดือน 5 ศักราช 1122 ปีมะโรง (พ.ศ.2303)”

หลวงพ่อดั่งซื้อให้เด็กชายว่า “ขนมต้ม” เพื่อเป็นสิริมงคลในการดำเนินชีวิตภายภาคหน้า ซึ่งเป็นความเชื่อแบบชาวพุทธของคนไทยในชนบท ที่ส่งผลให้ขนมต้มผูกพันอยู่กับคุณธรรมความดีสมกับที่ครอบครัวปรารถนา

ภาพยนตร์เน้นการเล่าเรื่องจริง (factual) ด้วยรูปแบบเชิงประวัติศาสตร์เพื่ออ้างอิงถึงความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในอดีต โดยผสมผสานกับรูปแบบของเรื่องแต่ง (fiction) ซึ่งเป็นข้อมูลนอกเหนือไปจากที่มีอ้างอิงในประวัติศาสตร์ เช่น การใช้เวลาว่างไปตีไก่อของ “เกิด” บิดานายขนมต้ม หรือการสร้างตัวละครชื่อ “อี” ให้เป็นแม่ และ “เอื้อย” เป็นพี่สาวของขนมต้ม

1.1.2 พัฒนาเหตุการณ์

ชีวิตในวัยเด็ก

ท่ามกลางบรรยากาศที่สุขสงบในหมู่บ้านชนบท จิตใจของชาวกรุงศรีอยุธยาก็กลับหัวนวิตกกับข่าวการคุกคามของทหารพม่าที่จ้องจะเข้ามายึดครองกรุงศรีอยุธยา ทำให้ครอบครัวของขนมต้มปรึกษากันว่าจะต้องรีบส่งบุตรชายไปฝึกวิชามวยที่ป่าโมก แต่ก็ยังซักว่าทหารพม่าที่บุกเข้ามาปล้นสะดมหมู่บ้านและไล่ฆ่าชาวบ้านอย่างโหดร้ายทารุณตั้งแต่เด็ก ผู้หญิง และคนแก่ รวมถึงพ่อและแม่ของขนมต้ม ขณะที่ “เอื้อย” พี่สาวของขนมต้มถูกทหารพม่าข่มขืนก่อนจะฆ่าตายอย่างโหดเหี้ยม

ภาพยนตร์เน้นเหตุการณ์ที่พม่าบุกเข้ามาฆ่าชาวบ้าน ด้วยภาพการสังหารที่โหดเหี้ยมทารุณ ในฉากนี้ตัวบทเน้นความรู้สึกโศกเศร้าโดยเปิด “เพลงไทยเดิม” ประกอบการขับเสภาด้วยเนื้อหาที่ตอกย้ำการถูกฆ่าศึกภัย ได้เห็นภาพชาวบ้านตายเกลื่อน บ้านเรือนถูกเผา หลวงพ่อและคนที่เหลืออยู่ต่างช่วยกันลากศพมากองกลางลานหมู่บ้านเพื่อทำพิธีสวดส่งวิญญาณไปพร้อมๆ กัน ต่อหน้าเด็กน้อยขนมต้มที่รับรู้ถึงการสูญเสียครั้งใหญ่ในชีวิตข้างกองไฟที่ลุกโชน ไม่เพียงเผาร่างพ่อแม่พี่น้องแต่เผาผลาญหัวใจของเขาไปด้วย และกลายเป็นความแค้นที่ยากหยั่งถึง ดังเนื้อหาของเสภาที่พรรณนาถึงความเจ็บช้ำน้ำใจที่พี่น้องคนไทยแห่งบ้านกุ่มถูกฆ่าจากการรุกรานของทหารพม่า (เน้น โดยผู้วิจัย)

“โหดเอ๋ยโหดร้ายล้นตายเกลื่อน	โหดไหนใครจะเหมือนครั้งนี้หนา
โหดที่สุดเกินมนุษย์มนา	เกินสัตว์ป่าเกินชาตาสันดานทรชน
ชาวเอ๋ยชาวบ้านถูกผลาญยับ	คมดาบสับเลือดหลังดั่งหยาดฝน
เลือดชาวไทยไหลมาน้ำตาปน	ข้าศึกปล้นขนत्रพยัสตินกลับถิ่นมัน
เด็กเอ๋ยเด็กน้อยพลอยมอดม้วย	คนแก่ด้วยถูกฆ่าจนอาศัย
โถบุญปลูกถูกถล่มพรหมจรรย์	ปลิดชีวันวางวายไม่ปราณี
เลือดชาวไทยไหลรวมจนท่วมพื้น	อกสะอื้นตื่นตันใจไร้สุขจี
ความชิงชังฝังอารมณ์ถมทวี	วันหน้ามีโอกาสฟาดกับมัน”

การขับเสภาและเพลงขลุ่ยในช่วงนี้เป็นการเลือกสร้างอารมณ์เศร้าเน้นย้ำความเจ็บปวดของ “คนไทย” หรือ “ความเป็นไทย” ที่ถูกกระทำเพื่อสร้าง “ความรู้สึกร่วม” เรียกเรื่องความเห็นใจจากคนไทยด้วยกัน พร้อมกับการสร้างภาพทหารพม่าในฐานะ “ความเป็นอื่น” ที่เป็น “ศัตรู” ให้ดูโหดเหี้ยมชั่วร้ายและไร้มนุษยธรรม

มีเพียงหลวงพ่อกำนันที่หยุดการล้างแค้นของขนมต้มไว้ได้ เพื่อปลูกฝังอุดมการณ์ “ความเป็นไทย” ว่า “บุญคุณต้องทดแทน ความแค้นต้องให้อภัย” ในแบบของชาวพุทธ ขณะที่ “ความแค้น” ในกีฬามวยไทยถูกแปลงให้เป็นสินค้าเพื่อเรียกผู้ชม หรือ “แฟนมวย” เช่นในมวยไทยที่ลุมพินี หรือรายการมวยไทยทางโทรทัศน์ เป็นต้น (คูบทที่ 6 และบทที่ 8)

ศึกษาวิชามวย

ขนมต้มเติบโตที่วัดด้วยข้าวและคำสั่งสอนของหลวงพ่อกับประพจน์เป็นคนดีมีคุณธรรมทำให้ความแค้นที่ครอบครัวถูกทหารพม่าฆ่าตายไม่ได้แปรมาเป็นภาระที่ต้องสะสาง แต่กลับจมดิ่งเป็นความเศร้าลึกๆ ในใจของขนมต้ม ด้วยบุคลิกที่ชอบเก็บตัวและไม่ชอบมีเรื่องกับใคร กลับถูก “ไอ้ดำ” ลูกชาย “ผู้ใหญ่สอน” ข่มเหงอยู่เสมอ จนวันหนึ่ง “ครูมวยนิรนาม” เข้ามาขวางและใช้เชิงมวยชั้นครูสั่งสอนจน ไอ้ดำหมดทางสู้

ขนมต้มทิ้งในวิชามวยของครูนิรนาม และพยายามที่จะขอเป็นศิษย์ ซึ่งนอกจากจะช่วยเหลือตัวเองให้รอดจากการถูกข่มขู่แล้ว ก็ยังมีโอกาสที่จะถวายตัวเป็นทหารเพื่อรับใช้ชาติบ้านเมือง ไม่ให้พม่ามาข่มขู่ได้อีก ทั้งที่ตัวเองนั้นอยากออกบวช

อย่างไรก็ตาม กว่าขนมต้มจะได้เป็นศิษย์ก็ต้องใช้เวลาพิสูจน์ตัวเองให้ครูมวยนิรนาม ได้เห็นว่าเขา “เป็นคนดีพอ” ที่จะรับเรียนวิชามวยไทยตามเกณฑ์ที่ครูมวยกำหนดไว้คือ อย่างน้อยผู้เรียนต้องเป็นผู้ยึดมั่นในคุณธรรม

ในที่สุดขนมต้มก็มุ่งมั่นกับการฝึกฝนวิชามวยไทยกับครูมวยนิรนามจนเชี่ยวชาญการใช้ “อวัยวะ” แม้มันจะต่าง และก้าวหน้าเป็นที่พอใจของครูมวย ก่อนจะวัดผลการเรียนรู้กับไอ้ดำ ลูกชายผู้ใหญ่ที่มาทำชกอีกครั้ง ซึ่งคราวนี้ขนมต้มใช้เชิงมวยที่รับเรียนมาปราบไอ้ดำจนสู้ไม่ได้ และทำให้ไอ้ดำ กับขนมต้ม ได้เป็นเพื่อนรักกัน มวยไทยจึงไม่ใช่วิชาที่ศึกษาเพื่อนำไปใช้รังแกข่มเหงคนอื่น แต่เรียนรู้ไว้เพื่อป้องกันตัว และแสดงความเป็น “คนไทย” ที่มีจิตใจกล้าหาญแข็งแกร่งเพื่อเตรียมเป็น “นักรบ” และพร้อมที่จะสมานฉันท์ร่วมใจกันเพื่อสู้กับข้าศึก

การเติบโตขึ้นมาโดยการเลี้ยงดูสั่งสอนของหลวงพ่อกับประพจน์ และได้รับการสอนวิชามวยที่ผูกโยงอยู่กับคุณธรรมทางพุทธศาสนา ล้วนช่วยหล่อหลอมกล่อมเกลี้ยงให้ขนมต้มเป็นชายหนุ่มที่เคารพเชื่อฟังหลวงพ่อกับครูบาอาจารย์รวมทั้งผู้หลักผู้ใหญ่ไม่มีนิสัยก้าวร้าวเบียดเบียนผู้อื่น อีกทั้งยังมีสำนึกที่จะถวายตัวเป็นทหารทำหน้าที่ปกป้องชาติบ้านเมือง

ใช้วิชามวยแก้ปัญหา

ขณะที่สถานการณ์กรุงศรีอยุธยาไม่สู้ดี มีข่าวว่าพม่าจะเข้ามาบุกทำให้ชาวบ้านต้องเตรียมพร้อมเพื่อป้องกันตัวเอง บรรดาหนุ่มฉกรรจ์จึงต้องเร่งฝึกฝนวิชามวยเพิ่มเติม และทำให้ ขนมต้มกับไอ้ดำต้องออกเดินทางไปเรียนรู้ที่ป่าโมกกับ “ครูทองอยู่” ครูมวยซึ่งเป็นน้ำชาย

ระหว่างการทำเรียนวิชามวยและวิชาดาบเพิ่มเติม ขนมดัมได้พบเพื่อน และคนรัก รวมทั้งต้องเผชิญหน้ากับ “ไอ้เปลว” นักดาบฝีมือดีแห่งบ้านท่าเสาที่ผู้เป็นพ่อ “พันเพชร” และ “ครูสูก” ตั้งความหวังจะให้นำกองกำลังไปช่วยกรุงศรีอยุธยาเพื่อไต่เต้าขึ้นเป็นทหารหลวง ทว่าเหตุการณ์ที่เห็นแก่ตัว เย่อหยิ่ง อวดดี เนรคุณ ทำให้ไอ้เปลว และครูสูกเลือกที่จะไปเข้ากับทหารพม่าเพราะเป็นทางลัดในการก้าวขึ้นเป็นนายทหารมีอำนาจในการคุมกองทัพได้ ทั้งคู่ยอมทำทุกอย่างแม้แต่การทรยศต่อชาติบ้านเกิดเมืองนอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตัวเองเท่านั้น

แต่ที่สุดแล้วทั้งไอ้เปลวและครูสูกก็ถูกพม่าหักหลัง ไอ้เปลวถูกจับไปเป็นเชลยที่เดียวกับขนมดัมและชาวบ้านป่าโมก ขณะที่ครูสูกถูกกรมวยนิรนามฆ่าตาย

ครูสูก และไอ้เปลว ถูกสร้างให้เป็น “คนอื่น” ในฐานะของคนไทยที่ “ทรยศ” ต่อแผ่นดินถิ่นเกิด ในที่สุดก็ต้องรับผลร้ายที่ตนกระทำไว้ และไปไม่ถึงความปรารถนาของตนเอง ไอ้เปลวถูกประณามหยามเหยียดโดยคนไทยในค่ายเชลย เพราะไม่เพียงออกตัญญูต่อบิดาตัวเองเท่านั้น แต่ยังออกตัญญูต่อแผ่นดินเกิดอีกด้วย ซึ่งการไร้คุณธรรมขาดคุณสมบัติที่จะเป็นชาวพุทธที่ดีของครูสูก และเปลว จึงถูก “คัดออก” (exclusion) จาก “ความเป็นไทย”

1.1.3 ภาวะวิกฤติ

ก๊ว๊กคีศรีคนไทย

ในค่ายกักกันเชลยศึก นับเป็นอีกครั้งที่ขนมดัมต้องเผชิญกับวิกฤติในชีวิตเป็นครั้งที่สอง เมื่อญาติผู้ใหญ่ กรมวย คนรัก และเพื่อนรักถูกทหารพม่าฆ่าตายอย่างทารุณ

ขนมดัมและคนไทยที่ถูกจับเป็นเชลยในค่ายกักกันของพม่า ต้องเผชิญกับการกดขี่ข่มเหงเหยียดหยามศักดิ์ศรีจากทหารพม่า เช่นเหตุการณ์ที่เชลยชาวไทยกระหน่ำน้ำทหารพม่าก็เทน้ำรดขาตัวเองให้น้ำไหลไปหยดที่เท้าเพื่อให้เชลยไทยรองดื่ม หรือเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทกันเองของคนไทยต่อหน้าคนชาติอื่นทำให้ขนมดัมสะสมความแค้นทหารพม่าไว้ในใจ

เหตุการณ์ต่างๆ ในค่ายเชลยจึงเป็นการสร้างความเจ็บช้ำน้ำใจ และคับแค้นให้กับคนไทยที่ถูกกระทำโดยทหารพม่าในฐานะของ “ศัตรู” ตัวร้าย ซึ่งเป็นกลยุทธ์ของเรื่องแต่ง (fiction) ที่สร้างความรู้สึกร่วม (shared feeling) ให้เกิดขึ้นเพื่อเศร้าใจและแค้นใจไปพร้อมกัน

ต่อมาขนมดัมมีโอกาสได้แสดงฝีมือมวยไทยหน้าพระที่นั่งกษัตริย์พม่า ซึ่งในการจัดประลองครั้งนี้มียอดนักมวยจากหลายชาติเข้าร่วม โดยเฉพาะบรรดาครูมวยฝีมือดีของพม่าที่ถล่ม

นักมวยไทยแพ้ยับเยิน ไปก่อนหน้า ขนมนัดเห็นเพื่อนนักมวยร่วมชาติถูกชกแพ้ยับเยินถึงกับเปรยว่า “คนไทยทำไมต้องแพ้” ก่อนที่จะออกมาใช้แม่ไม้มวยไทย โดยเฉพาะไม้ตายท่าต่างๆ ปรานนักมวยพม่าระดับครูมวยจนแพ้ยับเยินถึง 10 คนจนไม่มีใครสู้

การลงสนามประลองเชิงมวยของขนมนัดครั้งนี้ เป็นการต่อสู้ด้วยสำนึกถึงสิทธิและหน้าที่ในฐานะของภาพแทน “ความเป็นไทย” ที่แสดงให้เห็นถึงความแข็งแกร่งมีจิตใจนักสู้ไม่ถอย ทรหอคอดทน ฉลาด แต่ก็เปี่ยมด้วยความเด็ดขาดและอันตราย เพื่อพิสูจน์ให้ “คนไทย” และ “ศัตรู” ได้เห็นว่ามวยไทยไม่แพ้ใคร

1.1.4 ภาวะคลี่คลาย/ปิดเรื่อง

กลับสู่ภาวะสุข-สงบ

ชัยชนะของขนมนัดนับเป็นชัยชนะเชิงสัญลักษณ์ของคนไทยทั้งชาติในยามที่บ้านเมืองวิกฤตเสียเมืองให้กับพม่าครั้งที่ 2 แต่สำหรับศิลปะการต่อสู้ในแบบมวยไทยแล้ว คนไทยไม่แพ้ให้ใคร นอกจากนี้ขนมนัดยังสร้างความประทับใจเพิ่มเติมจากชัยชนะในแบบมวยไทย ด้วยการปฏิเสธรางวัลที่พระเจ้ามังระประทานให้ไม่ว่าจะเป็น เงิน ผู้หญิง หรือทรัพย์สินอื่นๆ แต่ขอพระราชทานให้ปลดปล่อยเชลยชาวไทยให้กลับสู่กรุงศรีอยุธยาบ้านเกิดเมืองนอนตัวเอง

ขนมนัดจึงเป็นภาพของชายหนุ่มสามัญชนคนหนึ่งที่ใช้สิทธิ์ (ในฐานะผู้ชนะ) ปฏิเสธ และเรียกร้องในสิ่งที่ต้องการ

โดยภาพรวม โครงเรื่อง “มวยไทยนายขนมนัด” เปิดด้วยภาพของความ “ร่วมเย็นเป็นสุข” ในสังคมไทย ก่อนจะถูกพม่าเข้ามารุกรานกระทั่งประชาชนต้องรวมตัวกันลุกขึ้นสู้ด้วยจิตใจนักสู้ และมีอุปสรรคที่ผ่านการฝึกฝนเรียนรู้ศิลปะการต่อสู้แบบมวยไทยกระทั่งสามารถฟันฝ่าจนแก้ปัญหาให้ผ่านไปได้ในที่สุดทั้งปัญหาที่เกิดจากศัตรู และคนทรยศ โดยเฉพาะช่วงเวลาสำคัญในการกอบกู้อิสรภาพของคนในชุมชนให้พ้นจากคุกเขลยของพม่าด้วยฝีมือมวยไทยของนายขนมนัด คนธรรมดาที่ได้กลายเป็นบุรุษในตำนานของชาวสยามจนถึงปัจจุบัน

“มวยไทยนายขนมนัด” เล่าเรื่องโดยใช้เทคนิคเรื่องจริง (factual) และเรื่องแต่ง (fiction) ด้วยการสร้างภาพแทน “ความเป็นไทย” ที่เปิดกว้าง (open Thainess) นับรวม (inclusion) องค์ประกอบความเป็นชนบท ทั้งพื้นที่ และผู้คนในชนบทในฐานะของชาวพุทธที่ดีที่ลุกขึ้นมาใช้สิทธิ์ที่จะปกป้องดูแลชุมชนของตัวเองโดยไม่หวังพึ่งพาการนำโดยชนชั้นปกครอง ขณะที่สร้างพม่า

ให้เป็น “ศัตรู” เช่นเดียวกับ “คนไทยทรยศ” ในฐานะ “ความเป็นอื่น” ของ “ความเป็นไทย” อย่างไรก็ตาม “คนไทยทรยศ” ก็มีทั้งด้านลบ และด้านบวก กล่าวคือในด้านลบนั้นสร้างปัญหาในกับการสร้างชาติไทย ส่วนในด้านบวกช่วยเน้นคุณลักษณะของ “ความเป็นไทย” ให้เด่นชัดขึ้น และเป็นเหตุผลสำคัญที่ใช้อ้างอิงเหตุการณ์เสียดวงศรีอยุธยาต่อพม่าครั้งที่ 2

1.2 แก่นเรื่อง (Theme)

ภาพยนตร์เรื่อง “มวยไทยนายขนมต้ม” วางแก่นเรื่องหรือประเด็นความคิดหลักสอดรับไปในทิศทางเดียวกับชื่อเรื่อง กล่าวคือให้ตัวบทเชิดชูความยิ่งใหญ่ของศิลปะมวยไทยที่มี “นายขนมต้ม” วีรบุรุษไพร่ในตำนานของไทยเป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับศักดิ์ศรี และวีรกรรมที่เชื่อมโยงอยู่กับ 3 ประเด็นสำคัญคือ ศิลปะมวยไทย ศักดิ์ศรีคนไทย และอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” ที่จะพบได้ในชื่อเรื่อง การเน้นข้อความสำคัญ เพลงประกอบหลัก และไบปิด

ตารางที่ 12 แก่นเรื่อง “มวยไทยนายขนมต้ม”

เกณฑ์	ข้อมูล
ชื่อเรื่อง	“มวยไทยนายขนมต้ม”
การเน้นข้อความ/ เหตุการณ์สำคัญ	คำสอนของครูมวยที่ให้นายขนมต้มปฏิบัติอย่างเคร่งครัดก่อนรับเป็นศิษย์
เพลงประกอบ	ความยิ่งใหญ่ของ “นายขนมต้ม” สามัญชนที่เขียนประวัติศาสตร์อันยิ่งใหญ่ในการกู้ศักดิ์ศรีคนไทยช่วงเวลาวิกฤติที่ไทยพลาตท่าแพ้สงคราม แต่มวยไทยไม่เคยพ่ายผู้ใด
ไบปิด	(รูปภาพประกอบ)

1.2.1 ชื่อเรื่อง

ผู้สร้างภาพยนตร์มักจะตั้งชื่อเรื่องด้วยแก่นเรื่อง เพื่อเสนอประเด็นสำคัญสื่อไปสู่ผู้ชม ซึ่ง “มวยไทยนายขนมต้ม” สื่อเนื้อหาหลักได้อย่างชัดเจนว่าจะนำเสนอเรื่องราวของ “นายขนมต้ม” วีรบุรุษชนชั้นไพร่ผู้ยิ่งใหญ่ในตำนาน ที่มีฝีมือลายมือในเชิงมวยในฐานะศิลปะประจำชาติไทยมาแต่โบราณกาล และที่สำคัญชื่อ “นายขนมต้ม” ดำรงอยู่ในบันทึกประวัติศาสตร์ของไทยเพื่อสร้างความทรงจำและความเข้าใจต่อคนในสังคมไทย

1.2.2 การเน้นข้อความ/เหตุการณ์สำคัญ

นอกจากนี้ประเด็นสำคัญของแก่นเรื่องหลัก ยังเน้นย้ำเรื่องของคุณธรรม เช่น ความกตัญญู และความสามัคคี ขณะที่การรักษาดีเป็นคุณธรรมอย่างหนึ่งที่ “คนไทย” พึงกระทำ ไม่เช่นนั้นอาจถูกคนชาติเดียวกันประณามว่าเป็น “ไอ้ชาติชั่ว” เช่น “ไอ้เปลว” และ “ครูตุ๊ก”

สำหรับคุณธรรมสำคัญที่เห็นเป็นรูปธรรม และเป็นแก่นเรื่องหลักของภาพยนตร์ อยู่ที่คำสอนของครูมวยนิรนามที่ตั้งเงื่อนไขก่อนจะรับขนมต้มเป็นศิษย์มี 5 ประการคือ

1. ต้องไม่เอาความรู้ไปรังแกผู้อื่น
2. ต้องไม่อิจฉาริษยาคนมีฝีมือเหนือกว่า
3. ต้องไม่หวงแหนวิชาผู้อื่นที่ดูแล้วยว่าเขาเป็นคนดี
4. ต้องอดทนและเคร่งครัดต่อการฝึกฝน
5. ไม่ทรยศต่อคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับใครเขา

คุณธรรม 5 ประการที่ขนมต้มพร้อมปฏิบัติตามที่สัญญากับครูนิรนามนั้น เปรียบได้กับการประกาศคุณลักษณะของ “ความเป็นไทย” หรือ “คนไทย” ที่ภาพยนตร์ให้นายขนมต้มเป็นภาพแทน ซึ่งนอกจากจะเป็นเจ้าของศิลปะมวยไทยแล้ว ก็ยังเป็น “ความรู้” หรือ “วิชา” ที่คนไทยมีหน้าที่ต้องใฝ่รู้ใฝ่เรียน ฝึกฝน และนำไปใช้อย่างมีคุณธรรม ไม่นำความรู้ที่อันตรายไปรังแกผู้อื่น ไม่อิจฉาริษยา และไม่หวงวิชา ดังที่ครูนิรนามเองก็ยินดีสอนให้อย่างเต็มที่ ขอเพียงให้ลูกศิษย์เป็นคนดี มีความกตัญญูรู้คุณไม่คิดคดทรยศต่อผู้มีบุญคุณ โดยเฉพาะต่อชาติบ้านเมืองที่ถือว่ามิบุญคุณสูงสุดที่ปัจเจกหรือคนไทยทุกคนควรสำนึก และคนไทย (โดยเฉพาะชายไทย) ยังต้องมีความทรหดอดทนกล้าหาญ

ตัวบทเสนอ “ความเป็นไทย” ผ่านขนมต้มในฐานะ “คนไทย” ที่มีจิตใจเมตตา แต่กล้าหาญ ซึ่งตลอดเรื่องเกือบจะไม่ปรากฏว่าขนมต้มไปจับดาบฆ่าใครแม้แต่ทหารพม่า ด้านหนึ่งอาจเป็นเพราะมีจุดประสงค์ที่จะเรียนรู้วิชามวยไทยไว้ป้องกันตัว และไม่ไปรังแกใคร

1.2.3 เพลงประกอบ

เพลงประกอบในภาพยนตร์เรื่อง “มวยไทยนายขนมต้ม” คือเพลงหลัก (theme song) ที่มีเนื้อร้อง และใช้เป็นเพลงโปรโมทภาพยนตร์ ซึ่งนอกจากจะมีความสำคัญในแง่ของการนำเสนอเนื้อหา ความหมาย และความสำคัญของเรื่องแล้ว ก็ยังทำหน้าที่เชิดชูความยิ่งใหญ่ของ

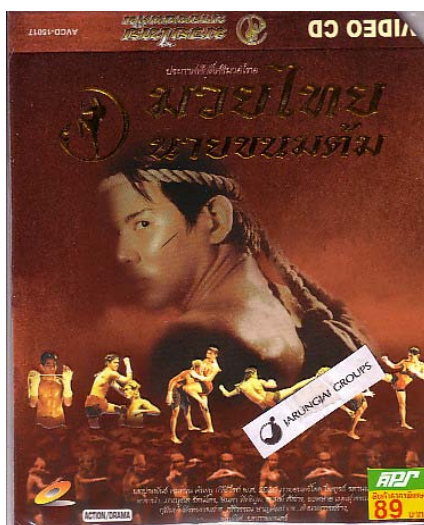

ศิลปะมวยไทย และนายขนมต้มในฐานะ “ไพร่วีรบุรุษผู้ยิ่งใหญ่” ในตำนาน/ประวัติศาสตร์ไทยอีกด้วย โดยเพลงเปิดเรื่องเน้นไปที่คุณลักษณะเด่นของวิชามวยไทย ที่ต้อง “เรียนรู้” ไม่ใช่เพื่อ “รุกราน” แต่เพื่อป้องกันตัว

“เกิดมาบนแผ่นดินไทย ต้องฝึกวิชามวยไทยไว้ป้องกันตัว
ป้องกันใครมาคดหัว ช่มชู้รังแกออกฤทธิ์ออกเดช
ชั้นเชิงแม่ไม้มวยไทย เรียนรู้เอาไว้เป็นเรื่องวิเศษ
ท่าต่างๆ ล้วนเป็นที่เด็ด ต้องจดต้องจำเอาไปใช้งาน”

เนื้อหาเพลงเป็นการเชิดชูมวยไทย ซึ่งเป็นวิชาของแผ่นดินที่คนไทยควร “เรียนรู้เอาไว้เป็นเรื่องวิเศษ” เพื่อป้องกันตัว หรือป้องกันคนที่จะมา “ช่มชู้รังแกออกฤทธิ์ออกเดช”

1.2.4 ใบปิด

ภาพที่ 5 ใบปิดภาพยนตร์เรื่อง “มวยไทยนายขนมต้ม”

ภาพบนปกดีวีดี ตัวบทนำเสนอให้เห็นเครื่องหมายอัตลักษณ์มวยไทยหลายประการ นอกเหนือจากตัวหนังสือไทยระบุชื่อเรื่อง และภาพหลักรูปหน้านายขนมต้มกับสายตาที่มุ่งมั่น ที่ศีรษะคาดมงคลซึ่งเป็นของศักดิ์สิทธิ์ หรือของขลังของนักมวยที่จะได้รับการสวมให้โดยครูมวยแล้ว ด้านล่างของภาพก็เป็นภาพแม่ไม้มวยไทยรูปแบบต่างๆ ที่ขนมต้มใช้เผด็จศึกพม่า ซึ่งจะสังเกตเห็นว่าภาพของนักมวยพม่าจะไม่สวมมงคลแต่ใช้การ โภกศีรษะ ในฐานะสัญลักษณ์ภาพตัวแทนนักมวยพม่า โดยรวมของภาพระบุชัดถึงจุดยืนในการเล่าเรื่อง หรืออีกนัยหนึ่งคือจุดยืนในการสร้าง “ความเป็นจริง” ผ่านการเล่าเรื่องในตัวบท

โดยสรุป แก่นเรื่อง “มวยไทยนายขนมต้ม” เน้นที่การสร้าง “ความเป็นไทย” ผ่าน นายขนมต้ม ซึ่งเป็นการเปิดรับให้ตัวเองของเรื่องมาจากประชาชนคนธรรมดาที่มีความเข้มแข็งและหาญกล้าลุกขึ้นมาใช้สิทธิปกป้องเพื่อชุมชน โดยเข้าร่วมกับพี่น้องชุมชนต่อสู้กับศัตรู นับเป็นวีรกรรมที่ได้รับการยกย่องจนถึงปัจจุบันเพราะไม่ได้รอฟังพังกองทัพเมืองหลวง หรือชนชั้นนำจากกรุงศรีอยุธยา ขณะที่เน้นว่ามวยไทยคือ “องค์ความรู้” ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทยที่คนไทย โดยเฉพาะ “ชายไทย” ควรผ่านการเรียนรู้ฝึกฝน ซึ่งนับเป็นกระบวนการอบรมบ่มเพาะคุณธรรมแบบชาวพุทธที่ดีให้กับ “ชายไทย” ขณะเดียวกันก็สร้าง “ความเป็นอื่น” ให้กับทหารพม่าผู้รุกราน และ “คนไทยทรยศ” ต่อแผ่นดินเป็น “ศัตรู” ของ “ความเป็นไทย”

1.3 ตัวละคร (Characters)

ผู้วิจัยแบ่งตัวละครออกเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่ม “คนไทย” และ “คนอื่น” ที่หมายถึงทหารพม่า และ “คนทรยศ” โดยเน้นวิเคราะห์เฉพาะตัวละครที่มีบทบาทเด่นในเรื่อง

ตารางที่ 13 ตัวละคร “มวยไทยนายขนมต้ม”

	คนไทย	ตัวละคร
นายขนมต้ม	รักษาดิ กตัญญู มีฝีมือเชิงมวยไทย กล้าหาญ อดทน รักความยุติธรรม	ไร้คุณธรรม โหดร้าย ป่าเถื่อน เห็นแก่ตัว โลภมาก หยาบคาย ไม่ซื่อสัตย์
ครูมวย นิรนาม	มีฝีมือเชิงมวยสูง รักษาดิ รักความยุติธรรม	เนรคุณ เห็นแก่ตัว เย่อหยิ่ง ทะเยอทะยาน ใจ มุทะลุ โลภมาก มีฝีมือทั้งเชิงดาบและมวย
ครูทองอยู่, ครูเส้า, ผู้ใหญ่ สอน, พัน เพชร	มีฝีมือเชิงมวย เชิงดาบ รักษาดิ บ้านเมือง กล้าหาญ อดทน มีความเมตตา	ฉลาดแกมโกง เจ้าคิดเจ้าแค้น ไม่ซื่อสัตย์ เนรคุณ เห็นแก่ตัว เย่อหยิ่ง ทะเยอทะยาน มุทะลุ โลภมาก มีฝีมือทั้งเชิงดาบและมวย

หลวงพ่อก	มีคุณธรรม มีความเมตตา รักชาติ ให้ข้อคิด	
ไอ้ดำ	รักชาติ รักเพื่อน กล้าหาญ มุทะลุ	
มะขาม, จ๊กจั่น	รักชาติ กล้าหาญ	

1.3.1 ตัวละคร “คนไทย”

กลุ่มตัวละคร “คนไทย” ประกอบด้วย ขนมหุ้ม หลวงพ่อก ครูมวยนิรนาม ครูมวย (ครูทองอยู่) ไอ้ดำ มะขาม จ๊กจั่น ที่ต่างก็มีเป้าหมายร่วมกันคือรวมตัวกันเพื่อปกป้องผืนแผ่นดินไทย ไม่ยอมก้มหัวให้พม่า โดยพร้อมใจกันลุกขึ้นสู้ด้วยทักษะความสามารถในเชิงมวยไทย และการต่อสู้ด้วยอาวุธพื้นฐาน เช่น ดาบ

“ขนมหุ้ม” ในฐานะตัวเอก และเป็นตัวละครที่มีอยู่จริงอ้างอิงตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์นิพนธ์ หรือเป็นลักษณะของเรื่องจริง (factual) ขนมหุ้มจึงไม่ใช่ตัวละครที่ผู้แต่งหรือตัวบทสมมติขึ้นมา แต่เป็นตัวละครที่ผู้รับสารชาวไทยส่วนใหญ่รู้จัก และเข้าใจเป็นอย่างดี (มีบรรจุในแบบเรียน) อย่างไรก็ตามเมื่อถูกนำมาสร้างเป็นภาพยนตร์อิงประวัติศาสตร์ นายขนมหุ้มก็ถูกประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่ให้เชื่อมโยงกับเรื่องราวต่างๆ ซึ่งไม่มีบันทึกในประวัติศาสตร์มาก่อนหรือเป็นลักษณะของเรื่องแต่ง (fiction) เช่น ประวัติชีวิตขนมหุ้มตั้งแต่เกิด หรือความสัมพันธ์กับตัวละครอื่นๆ เช่น มะขามแฟนสาวขนมหุ้ม หรือพื้นที่อื่นๆ เหตุการณ์อื่นๆ

ตัวบทเสนอให้เห็นชีวิตของขนมหุ้มที่ต่อสู้มาตั้งแต่แรกคลอด และเป็นกำพร้าตั้งแต่เล็ก เฝ้ายกกับการรุกรานของพม่าจนทำให้เขาต้องเรียนรู้วิชามวยไว้เพื่อป้องกันตัว ซึ่งมวยไทยนอกจากจะเป็นวัฒนธรรมประเพณีของลูกผู้ชายไทยที่ต้องมีวิชาความรู้การต่อสู้ติดตัวแล้ว ก็เป็นช่วงเวลาที่ถูกผู้ชายไทยต้องมีความพร้อมเพื่อทำสงครามได้ทุกเมื่อ

สำหรับตัวละครในกลุ่มชาวไทยคนอื่นๆ ต่างก็ถูกโครงเรื่องกำหนดให้เป็นกลุ่มคนที่มีลักษณะนิสัยกตัญญูรู้คุณ เป็นนักรู้ และอยู่ในศีลธรรม โดยมีหลวงพ่อกในฐานะสัญลักษณ์ของคุณธรรมแห่งศาสนา เป็นที่พึ่งของคนไทยในยามยาก ตัวละครที่เด่นในกลุ่มนี้ก็คือ ครูมวยนิรนาม ครูทองอยู่ ครูเสา และไอ้ดำ ซึ่งเป็นกลุ่มนักรู้ลูกผู้ชายที่ล้วนยอมสู้เพื่อชาติจนตัวตาย โดยเฉพาะไอ้ดำที่ถูกจับเป็นเชลยถึงกับประกาศว่ายอมตายดีกว่าจะยอมไปเป็นเชลยพม่า หรือแม้แต่ผู้หญิงไทยอย่าง มะขาม จ๊กจั่น และคนอื่นๆ ก็ประกาศเจตนารมณ์เช่นเดียวกับพวกผู้ชาย

อย่างไรก็ตาม ตัวบทเปิดช่องทางให้คนไม่ดีสามารถกลับตัวกลับใจได้ เช่นกรณีของไอ้ดำ และจ๊กจั่น ที่แม้จะหลงผิดพาลเกร และเห็นความรักสำคัญกว่าความถูกต้อง แต่เรื่องชาติบ้านเกิดเมืองนอนแล้วทั้งคู่ยังเป็นคนดีมีคุณธรรมเหมือนกับคนไทยทั่วไป

1.3.2 ตัวละคร “คนอื่น”

“คนอื่น” ในเรื่องนี้หมายถึงกลุ่มตัวละครที่เป็นศัตรูของคนไทย และแผ่นดินไทย ซึ่งกลุ่มศัตรูหลักคือทหารพม่า รวมถึงคนไทยทรยศ 2 คนคือ ไอ้เปลว และครูสุก ที่ต่างมีเป้าหมายร่วมกันคือการกดขี่และเข่นฆ่าคนไทยเพื่อยึดครองผืนแผ่นดิน

ทหารพม่าในเรื่องนี้ถูกตัวบทสร้างให้เป็นกลุ่มคนที่โหดเหี้ยม คุร้าย ไร้เหตุผล โดยเฉพาะฉากที่บุกเข้าหมู่บ้านฆ่าชาวบ้านไม่วั้นแม่แต่ เด็ก ผู้หญิง คนชรา โดยเฉพาะหญิงสาวที่ถูกข่มขืนด้วย ทหารพม่าจึงถูกสร้างให้เป็น “คนอื่น” หรือ “ศัตรู” ของคนไทย เช่นกรณีที่แต่งตั้งให้ไอ้เปลวนำกรบไทยขึ้นเป็นคนนำทัพ โดยให้สัญญาว่าจะแต่งตั้งให้เป็นนายทหารระดับผู้นำของพม่า แต่แล้วการลงทุนทรยศต่อชาติบ้านเมืองของไอ้เปลวก็ถูกพม่าหักหลัง หรือทรยศ ตัวบทชุดนี้จึงเป็นการผลิตซ้ำภาพตัวแทนทหารพม่า หรือชาวพม่าให้กลายเป็นคนเลวชั่วช้าในสายตาของคนไทย เพราะภาพแทนชาวม่านนั้นถูกตอกย้ำในประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะในแบบเรียนประวัติศาสตร์ของไทยตลอดมาว่าพม่าเป็น “ข้าศึก” หรือ “ศัตรู” ของคนไทย

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตที่น่าสนใจว่าภาพยนตร์เรื่องนี้ได้เสนอภาพของพระเจ้ามังระในฐานะกษัตริย์นักรบที่ชาญฉลาดเก่งกล้าในการยุทธ์ และยังเป็นกษัตริย์ที่รักษาอาณาจักรศักดิ์ดังที่ให้สัญญากับนายขนมต้มว่าหากชนะนักมวยพม่าได้ก็จะให้รางวัลทุกอย่างตามที่ขอมา และพระองค์ก็รักษาสัญญาแม้ถึงที่ขนมต้มทูลขอมานั้นจะเป็นสิ่งที่พระองค์ไม่สบายใจก็ตาม

สำหรับ “คนทรยศ” นั้นมี 2 คนคือ ครูสุก และไอ้เปลว ซึ่งทั้งคู่เป็นคนไทยแต่ถูกโครงเรื่องกำหนดให้มีนิสัย และพฤติกรรมคิดคดทรยศต่อชาติบ้านเกิดเมืองนอน ทำให้ทั้งครูสุกและไอ้เปลว ถูกกลุ่มคนไทยเกลียดชัง และไม่ยอมรับว่าเป็นคนไทย ทั้ง 2 คนจึงมักถูกประณามว่าเป็น “ไอ้คนขายชาติ” และมีจิตใจฝักใฝ่ในพม่าข้าศึก ส่วนจ๊กจั่น ที่มีแนวโน้มน่าจะเป็นคนทรยศ เพราะเจตนาที่จะปล่อยให้ไอ้เปลวหลุดจากการกักกันตัวของฝ่ายไทยไปได้ จนกระทั่งไอ้เปลวไปนำทัพพมามาร่วมคนไทยด้วยกัน แต่ตัวบทก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับผู้หญิงอย่างจ๊กจั่นมากนัก ก่อนที่จะถูกทหารพม่าฆ่าตาย อันเนื่องมาจากความคิดที่ว่าเพื่อความรักแล้วเธอยอมช่วยชายคนที่เธอรักได้ทุก

อย่าง แต่เพื่อชาติแล้วเธอทรยศไม่ได้ และพร้อมที่จะยอมตายดีกว่าเสียศักดิ์ศรีไปเป็นเชลยศึกในแผ่นดินพม่า จ๊กจั่นจึงไม่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มของตัวละครคนทรยศ

บุคลิกลักษณะนิสัย “คนทรยศ” ถูกตัวบทภาพยนตร์สร้างให้อยู่ตรงข้ามกับ “คุณธรรมนักมวย” ที่ครูมวยนิรนามขอให้ขนมต้มสัญญาว่าจะปฏิบัติตามทุกอย่าง ดังนั้นจึงพบว่า ทั้งครูสุก และไอ้เปลว มีพฤติกรรม ชอบรังแกผู้อื่น อิจฉาริษยา ทรยศหักหลัง และไม่มีความอดทน ส่วนคุณธรรมเรื่องไม่หวงวิชานั้น ภาพยนตร์ไม่ได้กล่าวถึงอย่างตรงๆ แต่ชี้ให้เห็นเป็นเชิงสัญลักษณ์ว่าคนทรยศนั้นมักเห็นแก่ตัว สุดท้ายชีวิตต้องเผชิญกับความสิ้นหวัง ไร้ศักดิ์ศรีและทุกข์ทรมาน

โดยสรุป ตัวละครในภาพยนตร์เรื่อง “มวยไทยนายขนมต้ม” นั้นเป็นตัวละครที่สร้างจากเรื่องจริง (factual) และเรื่องแต่ง (fiction) โดยเล่าเรื่องผ่าน 2 กลุ่มตัวละครคือ กลุ่ม “คนไทย” ที่มีขนมต้มเป็นตัวแทนที่มาจากประชาชนหรือชนชั้นล่างของสังคมไทย แสดงให้เห็นว่า “ความเป็นไทย” เปิดรับตัวละครที่หลากหลายมากขึ้น (open Thainess) รวมทั้งการยอมรับคนที่เคยเป็นคนไม่ดี เช่น ไอ้ดำ หรือจ๊กจั่น ได้กลับตัวกลับใจเป็นคนดีของสังคม ซึ่งมวยไทยก็เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสอนคนโดยเฉพาะ “คนไทย” ให้มีคุณธรรม ขนมต้มและคนอื่นๆ ที่ลุกขึ้นสู้เพื่อชุมชนจึงเป็นสัญลักษณ์ของคนดีมีคุณธรรม กตัญญูรู้คุณ เข้มแข็งอดทน และที่สำคัญคือรัก “ชาติ” ที่หมายถึงชุมชนบ้านเกิดของตัวเอง กลุ่มตัวละคร “คนไทย” จึงเป็นคู่ตรงข้ามกับกลุ่ม “คนอื่น” ที่ประกอบด้วยทหารพม่า และกลุ่ม “คนไทยทรยศ” เพื่อชี้ให้เห็นว่านอกจากประเทศชาติจะประสบปัญหาการรุกรานจากศึกภายนอกแล้ว ศึกภายในที่มีกลุ่มคนไทยคิดคดทรยศไม่รักสามัคคีกันนั้นก็ นำพาซึ่งความพังพินาศของชุมชนชาติบ้านเมืองได้

1.4 ฉาก (Scenes)

การประกอบสร้างความหมายผ่านฉากใน “มวยไทยนายขนมต้ม” ประกอบด้วยช่วงเวลา อารมณ์ ความรู้สึก และพื้นที่ (ทั้งในเชิงกายภาพ บรรยากาศและเหตุการณ์) โดยภาพในความคิดของผู้สร้างภาพยนตร์ หรืออีกนัยหนึ่งจาก “จุดยืนผู้เล่าเรื่อง” ซึ่งจะถูกจัดวางไว้ในตำแหน่งเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์กับส่วนสำคัญอื่นๆ อย่างจงใจไม่ว่าจะเป็นแก่นเรื่อง โครงเรื่อง หรือตัวละคร ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยเลือกที่จะดูฉากสำคัญในแต่ละช่วง/ตอนของโครงเรื่องทีละฉาก เริ่มเรื่อง พัฒนาเหตุการณ์ ภาวะวิกฤติ และภาวะคลี่คลาย/ปิดเรื่อง

ตารางที่ 14 ฉาก “มวยไทยนายขนมต้ม”

เกณฑ์	ฉากต่างๆ
เปิดเรื่อง	พื้นที่ชนบท หมู่บ้าน ชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมประเพณี การทำมาหากิน
พัฒนา เหตุการณ์	การรุกราน สงคราม การฆ่าฟัน การเรียนรู้ เตรียมพร้อม ลุกขึ้นสู้ ในพื้นที่ ชนบท วัด หมู่บ้าน ค่ายมวย สำนักดาบ
ภาวะวิกฤติ	ค่ายกักกันเชลยศึกในแผ่นดินพม่า สนามรบ ที่มีการกดขี่ข่มเหงรังแก การฆ่าที่ ไร้มนุษยธรรม การต่อสู้ของนายขนมต้มกับนักมวยพม่า
ปิดเรื่อง	หน้าพระที่นั่ง การต่อสู้ด้วยเชิงมวยไทย ความสุขกับชัยชนะและอิสรภาพ

ฉากเปิดเรื่อง ส่วนใหญ่อยู่ในอาณาเขตประเทศไทยเป็นภาพของชนบทท้องทุ่งนาป่าเขาแม่น้ำป่าไม้ สถานที่ต่างๆ ประกอบด้วย หมู่บ้านของชาวไทย วัดไทย บรรยากาศแบบไทย นับเป็นความพยายามที่จะย้อนเวลากลับไปสู่อดีต หรือประวัติศาสตร์ของไทยในสมัยอยุธยา ได้เห็นภาพวิถีชีวิตแบบ “ไทยแท้ดั้งเดิม” ที่ประจักษ์ชัดต่อสายตาผู้ชม หรืออีกนัยหนึ่งคือ “ภาพประวัติศาสตร์” (historiophoty) ที่เคลื่อนไหวได้ (Hayden White, 1988) โดยที่ผู้รับสารไม่จำเป็นต้องใช้จินตนาการแบบ “ประวัติศาสตร์นิพนธ์” (historiography) ซึ่งวิถีชีวิตที่ถูกนำเสนอในดัวบทยังเป็นการประกาศตัวชัดเจนว่ามีความเป็นไทยแท้ดั้งเดิม ท่ามกลางฉากที่เป็นธรรมชาติทุ่งนาป่าเขาของบ้านกุ่มถิ่นกำเนิดของขนมต้ม จะพบว่าชาวบ้านต่างทำมาหากินกันอย่างสุขสงบ ผู้ชายยังพอมีเวลาว่างจากการทำไร่ทำนาไปตีไก่หาความสนุกสนานเพลิดเพลิน ซึ่งเป็นภาพที่เน้นย้ำให้เห็นว่าการคุกคามเข้ามาเช่นฆ่าชาวสยามบนแผ่นดินที่สุขสงบเช่นนี้เป็นเรื่องที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมเป็นอย่างยิ่ง

ช่วงพัฒนาเหตุการณ์ เมื่อสถานการณ์คุกรุ่นขึ้น ฉากที่ปรากฏกลายเป็นการรุกราน สงคราม การฆ่าฟัน การเรียนรู้ เตรียมพร้อม ลุกขึ้นสู้ ในพื้นที่ชนบท วัด หมู่บ้าน ค่ายมวย สำนักดาบ ซึ่งเป็นบรรยากาศของการดิ้นรนต่อสู้ของคนไทย และแสดงให้เห็นภาพการรุกรานของทหารพม่า แม้แต่การปรากฏตัวของคนทรยศที่เริ่มใช้ความรุนแรงกระทำกับ “คนไทย”

ในภาวะวิกฤติ ฉากนำเสนอค่ายกักกันเชลยศึกในแผ่นดินพม่า และสนามรบ เป็นภาพที่ตอกย้ำความคับแค้นของกลุ่มคนไทยที่มีต่อทหารพม่า และคนทรยศ มีภาพการกดขี่ข่มเหงรังแกที่โหดเหี้ยมทำร้ายจิตใจ การฆ่าเชลยที่ไม่มีทางสู้ ในช่วงนี้มีฉากการใช้ระเบิด และปืนของทหารพม่า ในฐานะที่เป็นอาวุธสมัยใหม่ ขณะที่ชาวบ้านมีเพียงดาบไม้ และจิตใจนักสู้เท่านั้นในการต้านการ

เช่นฆ่าของพม่า ดังนั้นจากการต่อสู้ของชนมดัมที่ปราบนักมวยพม่าจึงเป็นภาพของความปลาบปล้ำใจของคนไทยที่สัมผัสถึงชัยชนะในยามบ้านเมืองวิกฤติ

ภาวะคลี่คลาย/ปิดเรื่อง เน้นที่ฉากลานชกมวยหน้าพระที่นั่ง ซึ่งเป็นพื้นที่หนึ่งที่อยู่นอกอาณาเขตของไทย เป็นเหตุการณ์การชกมวยหน้าพระที่นั่งของกษัตริย์พม่า หรือพระเจ้ามังระ ด้วยทนายเสนอให้เห็นภาพการชกมวยในสมัยก่อนที่สามารถสืบค้นความเป็นมาในประวัติศาสตร์ได้ โดยเฉพาะการตรัสกับชนมดัมของพระเจ้ามังระ ถึงเรื่องความไม่สามัคคีของเจ้านายไทย ที่ปรากฏอยู่ในประวัติศาสตร์ของพม่านั้นยังเป็นการยืนยัน “ความจริง” ที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์

ภาพรวมของการนำเสนอฉากในเรื่องมวยไทยนายชนมดัมโดยสรุป เป็นการนำเสนอที่เน้นให้เห็นถึงบรรยากาศของความสุขสงบสันติในตอนเปิดเรื่อง ขณะที่ช่วงพัฒนาเหตุการณ์ เริ่มมีความรุนแรง โดยเฉพาะภาพที่คนไทยถูกรุกราน ถูกฆ่าฟันอย่างเหี้ยมโหด กระทั่งถึงภาวะวิกฤติเหตุการณ์วุ่นวายภาวะโศกเศร้าก็มาถึงขีดสุด เมื่อ “คนอื่น” ทั้งทหารพม่า และคนทรยศกระทำกับคนไทยอย่างไร้มนุษยธรรม ที่นำความรู้สึกร่วมมาสู่คนไทย ทั้งความคับแค้นใจ โศกเศร้า และตกเป็นเหยื่อ เพื่อร่วมกันรวมดวงใจเป็นหนึ่งสู้กับศัตรู กระทั่งสามารถเอาชนะได้โดยไม่ต้องเข่นฆ่าใคร จากฝีมือมวยไทยของนายชนมดัม ฉากที่โดดเด่นที่สุดก็คือการต่อสู้ในเชิงมวยไทยของนายชนมดัม กับนักมวยพม่าหน้าพระที่นั่ง ซึ่งเป็นฉากที่ดัดแปลงอ้างอิงจากบันทึกประวัติศาสตร์ หรือเรื่องจริง (factual) ที่เป็นการเน้นย้ำวีรกรรมของวีรบุรุษสามัญชนชายไทย ก่อนจะเสนอฉากที่เป็นบรรยากาศของความสุข และอิสรภาพมาสู่คนไทย ได้เดินทางกลับสู่แผ่นดินเกิดที่เปี่ยมด้วยความสุขสงบ

1.5 จุดยืนการเล่าเรื่อง (Point of View)

การเล่าเรื่องในสื่อภาพยนตร์มีลักษณะ “รวมศูนย์” กล่าวคือเป็นการเล่าผ่านจุดยืนเฉพาะของกลุ่มคนที่มีความเชื่อ ค่านิยม หรืออุดมการณ์ร่วมกัน โดยนำเสนอผ่านองค์ประกอบการเล่าเรื่องทั้งหมด โดยเฉพาะการนำเสนอผ่านตัวละคร ซึ่งเป็นมนุษย์เช่นเดียวกับผู้ชมนั้น จะมีพลังในการชักจูงหรือโน้มน้าวอย่างสูง

ตารางที่ 15 จุดยืนการเล่าเรื่อง “มวยไทยนายขนมต้ม”

เกณฑ์	ข้อมูล
เปิดเรื่อง	นายขนมต้มเกิดในชนบทที่สุขสงบ
พัฒนาเหตุการณ์	ขนมต้มต้องระงับความแค้นแม่เผชิญ โศกนาฏกรรมครอบครัวถูกฆ่า แต่ก็ต้องลุกขึ้นมาฝึกมวยไทยเพื่อช่วยเหลือชุมชน และพบเหตุร้ายเพราะพม่า รุกรานจนถูกจับเป็นเชลย
ภาวะวิกฤติ	ขนมต้มใช้มวยไทยเพื่อกอบกู้อิสรภาพคืนสู่ชาวสยาม
ปิดเรื่อง	ชัยชนะเหนือพม่าด้วยมวยไทยนำความสุขสงบกลับคืนแผ่นดินถิ่นเกิด

การเปิดตัวนายขนมต้มตั้งแต่ลิ้มตามาคู โลก ซึ่งเป็นการเตรียมผู้ชมให้เติบโตและมีพัฒนาการไปพร้อมกับขนมต้ม ที่เกิดในครอบครัวของคนธรรมดาที่บ้านกุ่ม มีพ่อชื่อเกิด แม่ชื่ออ้อ และพี่สาวชื่อเอื้อย กระทั่งได้หลวงพ่อดั่งชื่อให้เป็นมงคลว่า “ขนมต้ม” ผู้เล่าเรื่องจึงยืนอยู่ในจุดยืนของนายขนมต้ม หรือคนไทยสามัญชนนั่นเอง

ช่วงพัฒนาเหตุการณ์ เมื่อบ้านกุ่มถูกพม่าบุกมารุกรานฆ่าฟันพ่อแม่ญาติพี่น้อง ผู้หญิง เด็ก และคนแก่ โดยเฉพาะพี่สาวของขนมต้มนั้นถูกข่มขืนก่อนถูกฆ่าอย่างทารุณ บ้านเรือนถูกเผาทรัพย์สินถูกปล้นสดมภ์ นับเป็นการ โนม่น้าวให้ผู้ชมพลอยเจ็บช้ำค้ำแค้น ไปพร้อมๆ กับขนมต้ม โดยเฉพาะภาพกองศพมากมายที่นำมาถ่ายกองกลางลานหมู่บ้านเพื่อให้หลวงพ่อดั่งทำพิธีเผาสดส่งวิญญาณ ไปพร้อมๆ กัน โดยมีเพลงทำนองเสนาะเนื้อหาเศร้าสร้อยคลอไปกับภาพ ยิ่งทำให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกร่วมไปกับเหตุการณ์ ราวกับเป็นเรื่องที่เพิ่งเกิดขึ้นวันนี้หรือวานนี้

ความคับแค้นแน่นอกของขนมต้มทำให้เขาต้องข่มจิตใจตามที่หลวงพ่อดั่งร้อง แต่สุดท้ายเมื่อได้พบกับมวยไทยที่ครูมวยนิรนามแสดงให้เห็นระหว่างที่ช่วยเขาพ้นจากการถูกไต่ด่ารังแก ก็ทำให้ขนมต้มปรารถนาที่จะเรียนรู้วิชามวยที่พ่อเคยอยากให้เขาเรียน

ในภาวะวิกฤติเป็นช่วงที่บ้านป่าโมกถูกพม่ารุกรานแบบเดียวกับบ้านกุ่ม มีคนไทยด้วยกันทรยศไปเข้าข้างศัตรูพาทหารพม่ามาบุกเพียงเพื่อจะสร้างทางลัดไปสู่การมีอำนาจ แต่สุดท้ายคนไทยก็ถูกฆ่าตาย หลายคนตกเป็นเชลยถูกกดขี่ข่มเหง แต่ที่ทำให้ขนมต้มเข้าใจหนักขึ้นไปอีกก็คือการตั้งรับพม่าครั้งนี้ทำให้ครูมวย ครูดาบ ญาติผู้ใหญ่ คนรักและเพื่อนรักถูกฆ่าตายอย่างทารุณในค่ายเชลยศึกพม่า เขาจึงต้องอาสาชกกับนักมวยพม่าต่อหน้าพระที่นั่งของกษัตริย์พม่า ด้วยความมุ่งมั่นจากข้อ

สงสัยในใจตัวเองว่า “ทำไมคนไทยต้องแพ้” และขนมต้มก็ทำสำเร็จด้วยฝีมือมวยไทยปราบนักมวยพม่าชั้นครูราบคาบถึง 10 คน

การเน้นภาวะถูกกระทำที่สร้างความโศกเศร้าให้กับคนไทยถึง 2 ครั้งนั้นเพียงพอต่อการตอกย้ำให้ผู้ชมเกิดอารมณ์ความรู้สึกร่วมไปกับความคับแค้นที่ขนมต้มมีอยู่ ก่อนจะระบายความพึงพอใจไปกับฝีมือมวยไทยของขนมต้มที่จัดการนักมวยพม่าจนปางตายถึง 10 คนรวด

เมื่อเข้าสู่ภาวะคลี่คลาย/ปิดเรื่อง แม่คนไทยเผชิญกับเรื่องเศร้าหลายครั้ง แต่ท้ายที่สุด “คนไทย” โดยเฉพาะคนไทยกลุ่มไพร่สามัญชนก็ได้ดีใจอย่างมีความสุขกับ “ชัยชนะ” บ้างในยามที่บ้านเมืองย่อยยับเพราะถูกพม่าเข้าตีกรุงธน ก่อวาทีกอย่างก็คือแม่ไทยจะแพ้สงครามเสียกรุงให้พม่าหมู่บ้านหลายแห่งถูกย่อยยับ แต่สำหรับชั้นเชิงมวยไทยแล้ว คนไทยคือผู้ชนะอย่างแท้จริง และขนมต้มก็สมควรได้รับการยกย่องเป็น “วีรบุรุษ” ผู้เขียนตำนานเรื่องนี้

อาจกล่าวได้ว่าภาพยนตร์เรื่อง “มวยไทยนายขนมต้ม” ประสบความสำเร็จในการ “เล่าเรื่อง” ด้วยเทคนิคการใช้รูปแบบทั้งเรื่องจริง (factual) และเรื่องแต่ง (fiction) โดยสร้างภาพตัวแทนคนไทยด้วยตัวละคร “นายขนมต้ม” ในฐานะวีรบุรุษสามัญชนคนไทยธรรมดาคนหนึ่งที่ถูกจับขึ้นสู้เพื่อปกป้องชุมชนด้วยชั้นเชิงมวยไทย ในฐานะที่เป็นศิลปะการต่อสู้ประจำชาติ ซึ่งเป็นการสร้าง “อัตลักษณ์ความเป็นชาติ” หรือ “ความเป็นไทย” (Thainess) ที่น่าภาคภูมิใจ ขณะเดียวกันก็สร้าง “ความเป็นอื่น” (otherness) ให้กับทหารพม่า และคนไทยทรยศ ซึ่งเป็นความแตกต่าง หรือ “ไม่ใช่ไทย” (un-Thai) ไปด้วย

ประเด็นการสร้าง “ความเป็นไทย” ที่ปรากฏในภาพยนตร์เรื่อง “มวยไทยนายขนมต้ม” ผู้วิจัยวิเคราะห์สรุปจากองค์ประกอบสำคัญดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 16 “ความเป็นไทย” ใน “มวยไทยนายขนมต้ม”

“ความเป็นไทย” ใน “มวยไทยนายขนมต้ม”			
เกณฑ์		ลักษณะที่เน้น	ข้อมูล/หลักฐาน
1	โครงสร้างสังคม	ชนชั้น	ประชาชน/สามัญชน/ชาวบ้านยังอยากเป็นทหารของพระราชารับราชการในเมืองหลวง/ การเคารพผู้อาวุโส/ ความจงรักภักดี และความกตัญญูรู้คุณ
2	ผู้มีอำนาจ	ประชาชน	การรวมตัวกันของชาวบ้านบ้านคุ้ม และชาวป่าโมกเพื่อดูแลชุมชน

3	บทบาทประชาชน	สิทธิ	การลุกขึ้นมาช่วยเหลือตัวเอง ไม่พึ่งพิงราชการ/เมืองหลวง ออกไปแสวงหาความรู้วิชามวยต่างถิ่น หรือการใช้สิทธิผู้ชนะของขนมต้มที่จะเลือกรางวัลจากกษัตริย์พม่า เป็นอิสระเสรีภาพของพี่น้องคนไทย
4	รูปแบบอำนาจ	กระจายอำนาจ	ไม่ขึ้นตรงต่อเมืองหลวง หรือผู้นำสูงสุด ไม่รอฟังใคร
5	ศาสนา/ความเชื่อ	พุทธ	ชีวิตคนไทยตั้งแต่เกิดจนตายสัมพันธ์กับพุทธศาสนา โดยเฉพาะขนมต้มโตที่วัด ยึดมั่นคำสอนหลวงพ่อ รักษาคุณธรรม กตัญญู ฐ่อภัย เน้นสมานฉันท์
6	การสร้างอัตลักษณ์	ความเป็นอื่น	การสร้างภาพความชั่วร้ายโหดเหี้ยม และการไร้คุณธรรมของทหารพม่า และคนไทยทรยศ
7	ปฏิกริยาต่อสังคม	ต่อรอง	คนไทยยอมรับค่านิยมคุณธรรมของสังคมเช่นกตัญญู ฐ่อคุณ เคารพศรัทธาผู้อาวุโส แต่ก็เลือกสรรเช่น ครูสุกเป็นคนไม่ดีก็ถูกต่อต้านจากขนมต้ม หรือการปฏิเสธรับรางวัลจากกษัตริย์พม่า แต่ขอเลือกรางวัลเอง
8	เพศสภาวะ	ผู้ชาย	ชาติเป็นเรื่องของผู้ชาย ผู้หญิงไม่ค่อยมีความสำคัญ
9	พื้นที่	ชนบท	ภาพของเรื่องส่วนใหญ่เป็นฉากชนบท รวมถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบชนบทไทย

ภาพยนตร์เรื่อง “มวยไทยนายขนมต้ม” ประกอบสร้าง “ความเป็นไทย” ที่เปิดกว้าง (open Thainess) ด้วยการนับรวม (inclusion) คุณลักษณะที่หลากหลาย เช่น ภาพชนบทที่สุขสงบ การนำเสนอตัวเอกคือนายขนมต้มที่มาจาก “สามัญชน” คนธรรมดา การตระหนักถึง “สิทธิ์” ในการลุกขึ้นสู้เพื่อปกป้องชุมชนของตัวเอง โดยไม่รอรับการช่วยเหลือหรือขึ้นตรงต่ออำนาจที่ “รวมศูนย์” โดยผู้มีอำนาจสูงสุดคือ “พระมหากษัตริย์” ของเมืองหลวง แม้ว่าช่วงหนึ่งของตัวบทจะให้ชาวบ้านกลุ่ม และป่าโมกฝากความหวังว่าอยุธยาจะช่วยสนับสนุนด้านอาวุธ เช่น ปืนใหญ่มาให้ป้องกันตนเองก็ตาม ทว่าสุดท้ายแล้วชาวบ้านก็ต้องรวมกลุ่มกันเพื่อลุกขึ้นมาช่วยเหลือดูแลตัวเองและสู้กับทหารพม่าโดยลำพัง ไม่รอความเมตตาจากผู้มีอำนาจของกรุงศรีอยุธยา

การเสียดังกรุงศรีอยุธยา ครั้งที่ 2 ของสยามต่อพม่า ทำให้ชุมชนชาวบ้านถูกกวาดต้อนไปเป็นเชลยในค่ายกักกันพม่าไม่ได้ทำให้ขนมต้ม และชาวบ้านยอมศิโรราบให้กับทหารพม่า ขณะที่ต้องสู้กับศึกในคือ “คนไทยทรยศ” ในฐานะ “ความเป็นอื่น” ที่ถูกสร้างให้เป็น “ศัตรู” ของ “ความ

เป็นไทย” แต่ที่สุดแล้วคนไทย (ชนมด้อม) ก็ใช้โอกาสเดียวที่มีอยู่ในขณะนั้นคือ การปราบนักมวยพม่าชั้นครูมวยถึง 10 คนที่ลานประลองหน้าพระที่นั่งภัศทริย์พมาลงได้ เพื่อประกาศว่าแม้กรุงศรีอยุธยาจะเสียให้กับพม่า แต่คนไทย และชั้นเชิงมวยไทยไม่เคยแพ้ให้ใคร

อย่างไรก็ตาม สังคมไทยที่ปรากฏในต้วบทยังคงจรโลงโครงสร้างทางชนชั้นเอาไว้โดยสอดแทรกผ่านปฏิบัติการทางสังคมต่างๆ ที่ต้อกย้าเรื่อง “ที่ต่ำที่สูง” และ “ระบบอาวุโส” โดยเฉพาะสถาบันพุทธศาสนา และรูปแบบการอบรมบ่มเพาะในการเรียนการสอนมวยไทย ขณะที่ “ความเป็นไทย” นั้นยังคงเน้นความสำคัญที่ผู้ชายมากกว่าผู้หญิง และยังนำเสนอว่าบางครั้งผู้หญิงก็สร้างปัญหาให้กับชาติด้วย เช่น จักจั่นที่แอบปล่อยไอ้เปลวออกจากที่คุมขัง

2. ภาพยนตร์เรื่อง “ไชยา”

ภาพยนตร์เรื่อง “ไชยา” ออกฉายเมื่อกลางปี พ.ศ. 2550 กำกับโดยก้องเกียรติ โขมศิริ “ไชยา” เป็นเรื่องของเด็กหนุ่มจากจังหวัดในภาคใต้ของไทยที่ชื่นชอบในศิลปะการต่อสู้แบบมวยไทย และอยากมีชื่อเสียงจึงเดินทางเข้ากรุงมาเผชิญกับอุปสรรคนานัปการ ผู้วิจัยวิเคราะห์ภาพยนตร์ในฐานะต้วบทย่อยของค้ประกอบการเล่าเรื่อง 5 เณท์คือ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ต้วละคร ฉาก และจุดยืนการเล่า ผ่านกรอบแนวคิดการประกอบสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย”

2.1 โครงเรื่อง (Plot)

ผู้วิจัยแบ่งโครงเรื่อง “ไชยา” ออกเป็น 4 ส่วนประกอบด้วยการเปิดเรื่อง การพัฒนาเหตุการณ์ ภาวะวิกฤติ และภาวะคลี่คลาย/ปิดเรื่อง ตามตาราง

ตารางที่ 17 โครงเรื่อง “ไชยา”

โครงเรื่อง (Plot)		
เปิดเรื่อง	ปัญหาวงการมวยไทยสังคมนิยม	ฉากอาชญากรรมของผู้มีอิทธิพลที่ตัดสินกันด้วยชีวิต จากปัญหาขัดผลประโยชน์ในวงการมวยเมืองกรุง
พัฒนาเหตุการณ์	ฝึกหัดมวยไชยาที่ต่างจังหวัด	กลุ่มเด็กได้วัยรุ่น 3 คน หลงใหลมวยไชยา และมุ่งมั่นฝึกซ้อม เรียนรู้ และหาประสบการณ์เพื่อที่จะเอาดีในทางชกมวยเหมือนรุ่นพี่ที่ไปโด่งดังในกรุง
	เข้ากรุงมุ่งสู่สังเวียนมาตรฐาน	เมื่อค่ายมวยปิดตัวกลุ่มเด็กหนุ่มนำโดยเปี้ยกจึงออกเดินทางสู่เมืองกรุงล่าความฝัน
	ทางแยกนักมวย-นักเลง	กลุ่มเด็กหนุ่มไชยาต้องเผชิญกับความหลอกลวงและเห็นแก่ตัวของคนเมืองกรุง แม้แต่ครูมวย ทำให้เปี้ยกพลัดหลงไปสายนักเลง ขณะที่เผ่ายังอยู่ในสายนักมวย
ภาวะวิกฤติ	ต่อสู้เพื่ออยู่รอด	เส้นทางสายนักเลงของเปี้ยกได้เงินง่ายแต่เสี่ยงภัยและไร้คุณธรรม ขณะที่เผ่าใช้วิชามวยไชยาสะสมชื่อเสียง ทั้งสองเส้นทางล้วนต่อสู้เพื่ออยู่รอด โดยเฉพาะศักดิ์ศรีของความเป็นคนที่จะต้องปกป้อง
ปิดเรื่อง	กลับสู่ต่างจังหวัด	หลังจากที่สร้างชื่อเสียงในเมืองกรุงสำเร็จ เผ่า และเถ้ากระดุกของเพื่อนจะต้องเดินทางกลับบ้านเกิด

2.1.1 เปิดเรื่อง

ปัญหาในวงการมวยไทย

ภาพยนตร์เปิดเรื่องด้วยภาพมุมสูงหน้าสนามมวยเวทีราชดำเนิน ก่อนตัดภาพมาที่ห้องอาหารแห่งหนึ่งเห็นภาพการเผชิญหน้าของชายผู้มีอิทธิพลในวงการมวยไทย 2 คน กำลังเจรจาปัญหากัน ก่อนจะยุติลงโดยฝ่ายหนึ่งใช้ปืนที่ซ่อนไว้ในซามอาหารสังหารคู่กรณีเสียชีวิตอย่างน่าสลดหดหู่

ภาพยนตร์เปิดเรื่องลักษณะนี้เพื่อบอกกับผู้ชมแต่นั้นๆ ว่าเรื่องราวมวยไทยที่จะเล่าต่อไปนี้เต็มไปด้วยปัญหา และอารมณ์ที่เคร่งเครียด เกี่ยวพันกับความรุนแรง กลโกง การทรยศหัก

หลัง และสารพัดความชั่วร้ายที่โยงโยกกับอบายมุขครบวงจรทั้งการพนัน เซ็กซ์ สิ่งเสพติด และ อาชญากรรม โดยเฉพาะวงการมวยไทยในสังคมเมืองกรุง

2.1.2 พัฒนาเหตุการณ์

มวยไทยต้องเรียนรู้และมีบททดสอบ

จากภาพความเคร่งเครียดช่วงเปิดเรื่อง ภาพยนตร์ตัดภาพเปลี่ยนอารมณ์กลับมาที่บรรยากาศสุขสงบร่มเย็นริมชายทะเลสีครามตัดกับความสว่างของท้องฟ้าในจังหวัดทางภาคใต้ของประเทศไทย ที่ปรากฏภาพความมุ่งมั่นของบรรดานักมวยวัยรุ่น วัยหนุ่มและครูมวยที่กำลังสั่งสอน และเรียนรู้เพื่อจะเข้าไปถึง “หัวใจ” ของมวยไทย นั่นคือความคล่องแคล่วด้วยทักษะ “ป้อง-ปิด-เปิด” ที่ “แกร่ง” นักมวยรุ่นพี่มักจะย้ำเตือนรุ่นน้องระหว่างการฝึกซ้อมเสมอว่านักมวยที่ดีต้องมี “สมอง และหัวใจ”

ภาพยนตร์เล่าผ่านสายตา “ระหมัด” หนุ่มขาพิการเพื่อนรักของ “เปี้ยก” และ “เผ่า” ที่พัฒนาความผูกพันผ่านกิจกรรมของเด็กวัยรุ่น โดยเฉพาะการฝึกหัดมวยไทยริมชายหาด ซึ่งการเรียนรู้วิชามวยไทยเมื่อเรียนผ่านไปถึงระดับที่น่าพอใจก็ต้องหาโอกาสทดสอบความสามารถ เช่น เปี้ยกที่ได้โอกาสขึ้นเวทีงานวัด

ภาพความสัมพันธ์ของคนในค่ายมวยถูกนำเสนอผ่านพิธีกรรมการไหว้ครู และการอบรมบ่มเพาะเรียนรู้เชิงมวยจากครูผู้เชี่ยวชาญที่ส่งผ่านสู่ศิษย์ หรือการถ่ายทอดประสบการณ์ของรุ่นพี่สู่รุ่นน้อง ล้วนตอกย้ำถึงความสัมพันธ์ระบบผู้อาวุโสระหว่าง “รุ่นพี่-รุ่นน้อง” “ครู-ศิษย์” และ “ผู้ใหญ่-ผู้น้อย” จึงอาจกล่าวได้ว่ามวยไทยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการวางพื้นฐาน โครงสร้าง สังคมแบบชนชั้นของไทยผ่านการปลูกฝัง ถ่ายทอดและเรียนรู้

ปัญหาจากเมืองมาเยือนท้องถิ่น

ประสบการณ์ความสนุกสนานในช่วงวัยรุ่นของทั้งสามคนผ่านไปอย่างรวดเร็ว จนล่วงเข้าสู่วัยหนุ่มฉกรรจ์ ค่ายมวยไทยของครูทิวก็พบวิกฤติทางการเงินจนต้องปิดตัวลง ครูทิวและแก๊งลูกชายคนโตต้องเดินทางเข้ากรุงเทพเพื่อไปชกมวยหาเงินใช้หนี้ “ครูเทพ” เจ้าของค่ายในเมืองหลวง ซึ่งให้เห็นว่าคนในวงการมวยภูธร หรือท้องถิ่นนั้นเป็นคนมีคุณธรรมรักษาสัญญา และกตัญญูรู้คุณ ซึ่งเป็นพื้นฐานความคิดแบบชาวพุทธที่ดี

หลังจากค่ายมวยปิดได้ไม่นานก็มีข่าวว่าครูทิว กับแครงเริ่มมีชื่อเสียงในเมืองหลวง ทำให้ เปี้ยก สะหม้อ และเผ่า มีความหวังที่จะเจริญรอยตาม สะหม้อตัดสินใจขายเรือหาเงินเป็นทุนพาเพื่อนอีก 2 คนรวมทั้งศรีไพร แฟนของเปี้ยกไปสานฝันการเป็นนักมวยอาชีพในเมืองกรุงด้วยหวังจะได้ขึ้นชกเวทีราชดำเนิน ซึ่งเป็นเวทีมวยไทยมาตรฐานของประเทศ โดยหารู้ไม่ว่าลักษณะนิสัยชื่อๆ จริงใจ และตรงไปตรงมาแบบท้องถิ่นภูธรของทั้งสามจะต้องถูกทดสอบจากสังคมเมืองอย่างหนักหน่วงรุนแรง

สถานการณ์ของเรื่องในช่วงนี้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างเจ้าของค่ายมวยท้องถิ่นที่มีต่อเจ้าของค่ายมวยเมืองกรุง รวมทั้งความสัมพันธ์กับโปรโมเตอร์ผู้จัดมวย ในฐานะผู้มีอำนาจในการจัดนักมวยขึ้นชกในรายการของเวทีมวยเมืองกรุงที่หมายถึงการแบ่งปันรายได้ให้กับบรรดาค่ายมวย และนักมวย โดยที่นักมวยมีอำนาจต่อรองน้อยที่สุด

อย่างไรก็ตาม การล่าฝันในเมืองหลวงของทั้งสามเริ่มต้นไม่ดีนัก ตั้งแต่การสมัครเข้าค่ายมวยในเมืองกรุงที่นักมวยต้องเสียเงินให้กับเจ้าของค่าย และยังมาได้ยินข่าวร้ายว่าครูทิว และแครงถูกกล่าวหาว่า “ล้มมวย” จนแครงตัดสินใจยิงตัวตาย ส่วนทิวหลบไปบวช

แต่เมื่อเข้าสู่วงการมวยไทยที่เป็นไปเพื่อการค้า ในที่สุดเปี้ยกก็ต้องเปลี่ยนทักษะจากมวย “เชิงรับ” มาเป็นมวย “เชิงรุก” เดินหน้าแลกความเจ็บปวดตามใจเซียนพนัน แม้ว่าเปี้ยกเริ่มมีชื่อเสียงในเวลาอันรวดเร็ว แต่ก็ถูกครูเทพหลย โอกาสทำเงินโดยจัดขึ้นชกติดต่อกันหลายครั้งกระทั่งร่างกายเริ่มแย่ บางครั้งเจ็บปวดถึงกับถ่ายออกมาเป็นเลือด แต่ครูเทพก็เพิกเฉยหวังแต่ส่วนแบ่งค่าตัวนักมวยรวมทั้งเงินพนันที่มีเลขสนัย

ร่างกายเปี้ยกเริ่มมีปัญหาหนักขึ้นจนกระทั่งไม่พร้อมจะสู้ได้อย่างเต็มที่จนถูกกรรมการไล่ลงเวที และยังมีมาถูกครูเทพหักเงิน และบีบบังคับให้ “ล้มมวย” (ชกให้แพ้) เพื่อทำเงินให้กับค่าย (และครู) เมื่อเปี้ยกปฏิเสธไม่ยอมขายศักดิ์ศรี และชื่อเสียงมวยไชยา เขาจึงประกาศแตกหักกับครูเทพ โดยเฉพาะเหตุการณ์ก่อนออกจากค่ายครูเทพ เปี้ยกทำในสิ่งที่เขาเองก็ไม่คิดมาก่อนว่าจะทำนั่นคือชกครูผู้ที่สมควรจะได้รับความเคารพนับถือจากนักมวย แต่สำหรับเปี้ยกแล้วหากคนเป็นครูคิดคดทรยศต่อวิชาชีพ ครูก็ไม่สมควรได้รับความเคารพนับถือใดๆ จากเขา และอาจเป็นเพียงคนชั่วที่สมควรได้รับการลงโทษ

จากผู้ชายบ้านนอกธรรมดาๆ คนหนึ่ง เปี้ยกได้ตัดสินใจที่จะยื่นหยัดแสดงความคิดเห็นของตนอย่างตรงไปตรงมาขัดแย้งกับบุคคลผู้ที่มีอาชีพครูมวยซึ่งเป็นที่เคารพยกย่องใน

สังคมไทย นับเป็นการสร้าง “ความเป็นไทย” ที่เปิดกว้าง (open Thainess) ของตัวบทในการรับมิติใหม่ๆ พร้อมกันนี้ก็สร้าง “ความเป็นอื่น” ที่เป็น “ศัตรู” ผ่านอาชีพครูมวยขึ้นมาอีกด้วย

ทางแยกนักมวย-นักแสดง

เมื่อเปียกหมดสิ้นหนทางหมดหวังกับการล่าฝันมวยไทยในกรุง และเตรียมหันหลังกลับบ้านเกิด สะหม้อก็เตือนสติว่า “กลับบ้านแบบนี้ อายหมาเปล่าๆ” ทั้งคู่จึงตัดสินใจอยู่คู่ต่อไปแต่เป็นถนนสายนักแสดง และอาชีพครู เปียกและสะหม้อเข้าไปพัวพันกับอบายมุขทั้งการพนัน ผู้หญิง สิ่งเสพติด และอาชญากรรม กระทั่งลงมือทำในสิ่งที่เขาคิดจะทำเป็นครั้งสุดท้ายในชีวิตนั่นคือทำร้ายผู้หญิง โดยเฉพาะผู้หญิงที่เป็นภรรยาของตนเอง ชีวิตในเมืองใหญ่จึงเป็นภาพของปัญหาและความชั่วร้ายแอบแฝง

ขณะที่เผ่าย้ายไปอยู่ค่ายใหม่ของเพื่อนพ่อ โดยความช่วยเหลือของทิวที่เพิ่งสึกมาช่วยสอนลูกชายตัวเองอีกครั้ง

เปียก และสะหม้อมาอยู่กับ “เสียบเปียะ” ผู้มีอิทธิพลรุ่นใหม่ในวงการมวยและวงการนักแสดง ขณะที่เปียกหวังเพียงหาเงินเลี้ยงครอบครัว โดยไม่รู้ว่าเขากำลังติดกับดักความชั่วร้ายในเมืองกรุง เริ่มจากการเป็นนักมวยเถื่อนก่อนขยับขึ้นเป็นนักแสดงทวงหนี้ในระดับธรรมดา และพัฒนาขึ้นเป็นมือปืนตามโบสถ์เจ้านายในที่สุด ส่วนเส้นทางของเผ่ายังคงมุ่งมั่นกับการเป็นยอดมวยเมืองกรุง

ในช่วงของการพัฒนาเหตุการณ์ ภาพยนตร์เน้นให้เห็นว่ามวยไทยเป็นเรื่องที่ต้องเรียนรู้ มีครูสั่งสอน และต้องมีคุณธรรม ขณะที่อีกด้านหนึ่งของการเรียนรู้มวยไทยคือการรักษาโครงสร้างลำดับชั้นทางสังคม เมื่อนักมวยคือหัวโข่สุดท้ายของระบบนิเวศธุรกิจมวยไทย ที่ต้องรอส่วนแบ่งค่าตัวจากหัวหน้าค่ายมวย ส่วนหัวหน้าค่ายมวยเองก็ต้องรอการแบ่งปันจากโปรโมเตอร์และนายสนามมวย ด้วยโครงสร้างลำดับชั้นของวงการมวย ทำให้คนบางกลุ่มอาศัยมวยไทยเป็นแหล่งหากินในทางที่ผิด เช่น โปรโมเตอร์ หัวหน้าค่าย หรือครูมวยที่บังคับให้ศิษย์ล้มมวยเพราะหวังเงินพนัน เปียกถูกบีบด้วยสภาพดังกล่าวอย่างไม่มีทางเลือกจึงใช้ความสามารถในเชิงมวยไทยไปในทางที่สังคมไม่ปรารถนา แต่เขารู้อยู่แกล้งใจดีว่าเขากำลังทำเพื่อครอบครัว เพื่อเพื่อน และเพื่อมวยไทยมรดกทางภูมิปัญญาของชาติ

2.1.3 ภาวะวิกฤติ

ต่อสู้เพื่อความอยู่รอด

เส้นทางการต่อสู้ด้วยฝีมือและจิตใจแบบมวยไชยาของเปี้ยกและสะหม้อ แม้จะได้เงินง่ายแต่ก็เสี่ยงภัยและไร้คุณธรรม ไม่ว่าจะเป็นการคุมแหล่งบันเทิงกลางคืน การชกมวยเถื่อนผิดกฎหมาย รับจ้างทวงหนี้ หรือการเป็นมือปืนฆ่าคู่กรณีให้เจ้านาย จนกระทั่งต้องผัดใจกับคนรัก เมื่อศรีไพรพบว่าเปี้ยกนอกใจไปมีความสัมพันธ์กับ “หวาน” ผู้หญิงทำงานกลางคืน ก่อนที่เปี้ยกจะถูกจับติดคุกในข้อหาฆ่าคน (กรุงเทพ)

ขณะที่เผ่ายังใช้วิชามวยไชยาสะสมชื่อเสียงบนเวทีมาตรฐานเมืองกรุงจนโด่งดัง แม้จะต้องพบกับสถานการณ์เลวร้ายที่ต้องยอมล้มมวยให้ฝรั่งเพื่อช่วยพ่อเพราะถูกหลอก แต่สุดท้ายก็ได้โอกาสกลับมาแก้มืออีกครั้ง ซึ่งเขาก็ยังถูกช่วยยู่ให้ล้มมวยอีก แต่เผ่าปฏิเสธ โดยไม่รู้ว่าการปฏิเสธล้มมวยให้ผู้มีอิทธิพลครั้งนี้จะต้องแลกด้วยชีวิต เปี้ยกและสะหม้อรู้เรื่องอันตรายที่จะมาถึงเผ่าทั้งคู่ จึงยื่นมือเข้ามาช่วย

ทั้งสองเส้นทางของนักสู้จาก “บ้านนอก” ล้วนใช้วิชามวยไทยเพื่อความอยู่รอด โดยเฉพาะศักดิ์ศรีความเป็นคนที่จะต้องปกป้อง แม้ทางเลือกของนักเลงจะถูกสังคมประณาม แต่เปี้ยกก็มีวาระของตัวเองในภารกิจสุดท้ายที่จะเอาชีวิตเข้าแลก เพื่อรักษาไว้ทั้งเพื่อน ครอบครัว และมวยไชยา

ในภาวะวิกฤตินี้ เปี้ยก และสะหม้อ ต่างใช้เลือดนักสู้ที่บ่มเพาะมาที่บ้านเกิด แก้ปัญหาเพื่อให้เผ่าขึ้นเวทีสานฝันความเป็นยอดมวยไทยได้ใช้วิชามวยไชยาอย่างเต็มศักยภาพบนเวทีมาตรฐาน แม้จะเป็นการทำงานอยู่เบื้องหลังเพื่อปราบคนชั่วในวงการมวยชนิด “ถึงเลือดถึงเนื้อถึงชีวิต” และต้องแลกมาด้วยชีวิตก็ตาม

เปี้ยก และสะหม้อคือภาพแทน “ความเป็นไทยท้องถิ่น” ที่ใช้ความรู้มวยไทย คุณธรรม ความฉลาด ความกล้าหาญ ช่วยใหเผ่าได้พิสูจน์ตัวเอง แม้ในที่สุดแล้วทั้งคู่จะไม่ได้อยู่บนเส้นทางที่สังคมคาดหวัง แต่อุณหภูมิของทั้งคู่คือปราบคนชั่วและสนับสนุนคนดี

2.1.4 ภาวะคลี่คลาย/ปิดเรื่อง

กลับสู่ต่างจังหวัด

หลังจากที่สร้างชื่อเสียงในเมืองกรุงสำเร็จในฐานะยอดมวยไชยา เผ่า ศรีไพร ลูกสาว และเจ้ากระดุกของเปี้ยกก็ถึงเวลาเดินทางกลับสู่ความสงบสุขที่บ้านเกิด

โครงเรื่อง “ไชยา” เสนอภาพนักมวยต่างจังหวัดในฐานะประชาชนคนธรรมดาคนหนึ่ง โดยมีเปี้ยกเป็นภาพแทน (representation) ที่มีความใฝ่ฝันจะใช้ความสามารถในเชิงมวยไทยไชยา สร้างชื่อเสียงเงินทองเพื่อยกฐานะของตนเองในสังคม ทว่าความต้องการของบุุคคลกลุ่มเล็กๆ จากท้องถิ่นที่จะเข้าไปยิ่งใหญ่ในเมืองกรุงไม่ใช่เรื่องง่าย ความพยายามที่จะให้ชนชั้นสูงกว่ายอมรับสถานะพวกคนที่อยู่ต่ำกว่าย่อมจะพบอุปสรรคนานัปการ เปี้ยกและสะหม้อจึงต้องเลือกเส้นทางที่แตกต่างไปจากกระบวนกฎเกณฑ์ของสังคม ทำให้ท้ายที่สุดแล้ว เปี้ยก และสะหม้อก็ต้องถูกลงโทษราวกับ “ไก่” ที่ถูกเชื่อค้ำให้ “ลิง” คูเพื่อไม่ให้คนอื่นทำเป็นเหยียงอย่าง

ภาพยนตร์เรื่อง “ไชยา” มีลักษณะเป็นเรื่องแต่ง (fiction) ที่เริ่มต้นด้วยการชี้ให้เห็นปัญหาในวงการมวยไทย ระหว่าง “ความเป็นไทยท้องถิ่น” กับ “ความเป็นไทยเมืองหลวง” โดยเฉพาะมวยไทยในเมืองกรุงนั้นเต็มไปด้วยขอบายมุขห้อมล้อม ทั้งการพนัน ยาเสพติด อาชญากรรม ความปลิ้นปล้อนหลอกลวง ฯลฯ แต่ชื่อเสียงเงินทองในวงการมวยไทยเมืองกรุงก็เป็นความฝันของเด็กหนุ่มจากต่างจังหวัดที่อยากจะเข้ามาแสวงหา แม้จะต้องฟันฝ่าอุปสรรคที่เปรียบได้กับบททดสอบการแก้ปัญหาทั้งใน และนอกสังเวียน ขณะที่ “ความเป็นไทยชนบท” เป็นภาพของความสุขสงบจริงใจ ภาพยนตร์สร้าง “ความเป็นไทยท้องถิ่น” ผ่านเปี้ยกที่กล้าได้กล้าแ่กับครูมวยที่ทรยศต่อวิชาชีพ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการสร้าง “ความเป็นไทย” ที่เปิดกว้าง (open Thainess) ให้ตัวละครเอกมีและใช้ “สิทธิ์” ที่จะแสดงเหตุผลของตนในสังคมที่ทุกคนควรสถานภาพที่เสมอภาคเท่าเทียมกัน

2.2 แก่นเรื่อง (Theme)

ภาพยนตร์เรื่อง “ไชยา” นำเสนอเรื่องของนักมวยหนุ่มจากแดนใต้ที่ใฝ่ฝันจะใช้เชิงมวยไทยไชยาเข้ามาสร้างชื่อเสียงในเมืองกรุง ผู้วิจัยวิเคราะห์ผ่านเกณฑ์การตั้งชื่อเรื่อง การเน้นข้อความและเหตุการณ์สำคัญ เพลงประกอบ และใบปิด

ตารางที่ 18 แก่นเรื่อง “ไชยา”

เกณฑ์	ข้อมูล
ชื่อเรื่อง	“ไชยา”
การเน้นข้อความ/ เหตุการณ์สำคัญ	ระหม้ออัดเทปเสียงเปิดเผยเบื้องหลังสำหรับสิ่งที่เขาและเป็ยกทำลงไปทั้งหมดและให้หวานมาเปิดให้เผ่าและศรีไพรได้รับรู้ความจริง
เพลงประกอบ	“นักร้องบ้านนอก” “มวยไชยา”
ใบปิด	(รูปภาพประกอบ)

2.2.1 ชื่อเรื่อง

“ไชยา” เป็นชื่อเฉพาะของเมืองแห่งหนึ่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทางภาคใต้ของ ไทย นอกจากจะมีชื่อเสียงในเรื่องเมืองแห่งธรรมะแล้ว ไชยายังมีชื่อเสียงในเรื่องของเมืองแห่งคนดี มีฝีมือเชิงมวยไทยที่เรียกว่ามวยไชยาด้วย ทักษะที่เป็นคุณสมบัติเด่นของมวยไชยาก็คือ “ป้อง-ปิด-ปิด-เปิด” ที่เน้นการตั้งรับมากกว่าการรุกหรือบุกเข้าโจมตี ดังนั้นคนที่จะฝึกหัดมวยไชยาต้องฝึก ความคล่องแคล่วรวดเร็วไวเพื่อให้ออกกำลังกายให้เข้ากับกลยุทธ์ของมวยประเภทนี้

ชื่อเรื่องจึงเป็นการเน้นอัตลักษณ์ “ความเป็นไทยท้องถิ่น” โดยเฉพาะมวยไชยาที่มี ลักษณะเฉพาะตัว

2.2.2 การเน้นข้อความ/เหตุการณ์สำคัญ

ในช่วงที่เป็ยกกำลังอับจนหนทาง ไม่สามารถเดินบนเส้นทางมวยไทยที่ตน ต้องการได้ระหม้อเป็นคนยากับเป็ยกว่า “กลับบ้านแบบนี้ อายหมาปেলা่าๆ” ซึ่งเป็นการย้ำเตือนว่า เมื่อได้ตัดสินใจที่จะทำอะไรแล้วก็ต้องทุ่มเททำให้เต็มที่อย่าท้อแท้

นอกจากนี้ยังมีบทสนทนาและเหตุการณ์สำคัญหลายตอนที่ผู้สร้างต้องการจะบอก เล่า โดยเฉพาะจดหมายที่ระหม้อเขียนเล่าชีวิตของเป็ยกให้กับศรีไพร ได้รับรู้ว่าเป็ยกเป็นคนที่มี รักเพื่อนและครอบครัว ไม่เคยคิดนอกใจภรรยา แต่สิ่งที่ศรีไพรเห็นว่าเขาอกใจนั้น เป็นเจตนาของ เป็ยกเพื่อหลอกให้ศรีไพรเข้าใจผิด และไม่ต้องเข้ามาข้องกับเรื่องไม่ดีที่เป็ยกทำไว้

2.2.3 เพลงประกอบ

เพลง “นักร้องบ้านนอก” ที่นำมาเป็นเพลงประกอบเรื่อง “ไชยา” เป็นเพลงลูกทุ่งที่ต้นฉบับขับร้องไว้โดยนักร้องลูกทุ่งชื่อดัง “พุ่มพวง ดวงจันทร์” ด้วยเนื้อหาที่กินใจเข้ากับยุคสมัย และก็เข้ากับเรื่อง “ไชยา” แม้ในเรื่องนี้ผู้นำเสนอเพลงจะเป็น “หวาน” หญิงทำงานกลางคืนที่ฝืนจะเป็นนักร้องดังเนื้อเพลง แต่ก็สะท้อนเป้าหมายชีวิตของ “เปี้ยก” และเพื่อนๆ ด้วยนั่นคือ “...อยู่เมืองกรุงใจก็มุ้งแต่อยากจะดัง ด้วยความหวังอยากจะเป็นดารา” เพราะอยากเป็นนักร้องไทยที่มีชื่อเสียงในเมืองกรุง ดังนั้น “จะอยากจะจนถึงอดจะทนเต็มที”

หรือเมื่อเผชิญกับอุปสรรค “...ลำบากลำบากก็จะทนก้มหน้า ก่อนจะจากบ้านนา เพื่อนมันว่าให้อาย” และหาก “ไม่เด่นไม่ดังจะไม่หันหลังกลับไป ...” ซึ่งตรงกับที่ระหมอบอกกับเปี้ยกยามท้อแท้ว่า “กลับบ้านแบบนี้ อายหมาปেলা ๆ”

ส่วนบทเพลงที่ภาพยนตร์ใช้อธิบายวิถีชีวิตของตัวละครที่กล่าวถึงคือ

เมื่อสุริยนย่าสนธยา หมุ่นกาก็บินมาสู่รัง ให้มาคิดถึงท้องทุ่งนาเสีย
จิง ป่านจะนี่คงคอยหวังเมื่อไรรจะกลับบ้านนา

เมื่ออยู่เมืองกรุง ใจก็มุ้งแต่อยากจะดัง ด้วยความหวังอยากจะเป็น
ดารา ลำบากลำบากก็จะทนก้มหน้า ก่อนจะจากบ้านนาเพื่อนมันว่าให้อาย

ก่อนจากบ้านมาเพื่อนมันว่าให้ซ้ำทรวง ไปเป็นนักร้องให้เขาล้วง
มันเจ็บในทรวงไม่หาย ไม่เด่นไม่ดังจะไม่หันหลังกลับไป ทุกวันคืนนอน
ร้องให้อีกเมื่อไรรจะ โชคดี

เมื่อสุริยนย่าสนธยา จะกลับบ้านนาตอนชื่อเสียงเรามี จะอยากจะจนถึง
อดจะทนเต็มที นักร้องบ้านนอกคนนี้จะกล่อมน้องพีและแฟนเพลง

2.2.4 ใบปิด

ภาพที่ 6 ใบปิดภาพยนตร์เรื่อง “ชैया”

ใบปิดที่นำเสนอให้เห็นชัดว่าผู้สร้างเลือกภาพ “เปี้ยก” นักมวยชैयाเป็นภาพหลัก เน้นคุณลักษณะของนักมวยคาดเชือก การตั้งท่ามวยที่มีรูปแบบเฉพาะตัวของมวยชैयाกับสายตามุ่งมั่นเอาจริง กล้าหาญไม่เกรงกลัวใคร นอกจากนี้ยังมีภาพของกลุ่มมวยชैयाทั้ง เผ่า ทิว สะหม้อ และหวาน ซึ่งเป็นการเสนอภาพแทนกลุ่มฝ่ายดีของมวยชैया

แก่นเรื่องที่นำเสนอผ่านชื่อเรื่อง ใบปิด ข้อความสำคัญ และเพลงประกอบ เมื่อดูประกอบกับโครงเรื่องพบว่า ผู้เล่าเรื่องต้องการนำเสนอ “ความเป็นไทยท้องถิ่น” ที่เปี่ยมไปด้วยมิตรภาพของเพื่อนพี่น้องญาติหรือคนท้องถิ่นด้วยกันผ่านมวยชैया ที่ช่วยสานสายสัมพันธ์ให้กับทุกคนยังมีความรักให้แก่กัน รวมทั้งความรักในศิลปะการต่อสู้และวัฒนธรรมไทย รักในแผ่นดินถิ่นเกิด โดยเล่าผ่านเปี้ยก นักมวยชैयाที่ต้องเผชิญกับปัญหาสารพัดในสังคมเมือง แม้จะพลาดหลงเดินทางผิด แต่จิตใจของคนชैया หรืออีกนัยหนึ่งคนไทยที่เรียนรู้เกี่ยวกับมวยไทยแล้ว ยังมุ่งหวังไปสู่การทำมาค้าขายอยู่เสมอ

2.3 ตัวละคร (Characters)

ตัวละครในเรื่อง “ชैया” ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่ม “คนไทย” กับ “คนอื่น” โดยในกลุ่มคนไทย หรือ “พวกเรา” นั้นแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มคือ “นักเลง” และ “นักมวย”

ตารางที่ 19 ตัวละคร “ไชยา”

คนไทย			คนอื่น	
ตัวละคร	นักมวย	นักเลง	คนเลว	ตัวละคร
เปี้ยก		มีฝีมือมวยไชยา ใจถึง ใจร้อน อดทน กตัญญู เสียสละ รักเพื่อน ยุติธรรม	ปลิ้นปล้อน หลอกลวง เห็นแก่ ตัว คดโกง ละโมบ โลภมาก ฉลาด แกมโกง	ครูเทพ
สะหม้อ		ฉลาดแกมโกง ใจ ถึง อดทน เสียสละ รักเพื่อน	ปลิ้นปล้อน หลอกลวง เห็นแก่ ตัว ฉลาดแกมโกง สุขุม	เฮียเป๊ะ
เผ่า	มีฝีมือมวยไชยา ใจ ถึง อดทน กตัญญู เสียสละ รักเพื่อน ยุติธรรม ซื่อสัตย์		ปลิ้นปล้อน หลอกลวง เห็นแก่ ตัว คดโกง ละโมบ โลภมาก ฉลาด แกมโกง มุทะลุ	ไชยดี

คนไทย : นักเลง

เปี้ยก เป็นคนที่มีจิตใจดี และเป็นนักมวยฝีมือดีใจสู้ ด้วยลักษณะที่ใจถึง ใจร้อน แต่อดทน ในภาวะวิกฤติของชีวิตทำให้เขาก้าวผิดพลาด แต่เปี้ยกก็เป็นคนที่มีคุณธรรม โดยเฉพาะความกตัญญู รู้คุณ และเสียสละ รักเพื่อน รักความยุติธรรม แม้จะมีบางเหตุการณ์ที่ขัดแย้งกับนิสัย เช่น การทำร้ายครูมวย ทว่าเปี้ยกก็ทำไปอย่างมีเหตุผลเมื่อพบว่าครูมวยไม่ได้ประพฤติตัวให้สมควรต่อการเป็นครู

เปี้ยก เป็นภาพตัวแทนของชายไทยชนบทที่กล้าแสดงความคิดเห็นขัดแย้งกับผู้มีอำนาจในสังคม หรืออีกนัยหนึ่งปฏิเสธค่านิยมของสังคมที่จะต้องยินยอมหรือโอนอ่อนให้กับครู และแม้ต่อมาเขาจะเดินทางผิดพลาดแต่เปี้ยกก็ยังรักษาคุณธรรมบางอย่างจนตัวตาย โดยเฉพาะความรักที่มีต่อครอบครัว ต่อเพื่อน และต่อศิลปะการต่อสู้ของชาติบ้านเกิดเมืองนอน

ขณะที่ระหมัด เป็นเพื่อนที่อยู่เคียงข้างกับเปี้ยกเสมอ เป็นคนฉลาด ใจถึง อดทน เสียสละ รักเพื่อน แม้จะหาพิการแต่ก็ไม่สร้างความลำบากใจให้กับใคร และยังเป็นคนที่ยอมขายเรือเป็นต้นทุนเดินทางเข้ากรุงเพื่อให้เพื่อนได้ตามความฝันของตัวเอง

คนไทย : นักมวย

ตัวละครหลักในกลุ่มนี้คือ เผ่า เพื่อนรักของเปี้ยก และระหมัด เผ่ามีฝีมือมวยไชยา ใจถึง อดทน กตัญญู เสียสละ รักเพื่อน ยุติธรรม ซื่อสัตย์ ในแบบเดียวกับเปี้ยก แต่รอบคอบ และ สุขุมมากกว่า เขาจึงเป็นความหวังของเพื่อนๆ ที่จะสานฝันการเป็นยอดนักมวยของประเทศ

ภาพยนตร์สร้างตัวละครแบบเผ่าขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่รักษา และสืบทอดความฝันของคนไทย ขณะที่ด้านหนึ่งก็เป็นผลมาจากการเสียสละของเปี้ยก และระหมัด ที่ยอมทำในสิ่งที่ขัดแย้งกับค่านิยมขนบธรรมเนียม โดยเลือกเดินเส้นทางสายนักเลงเพื่อเปิดพื้นที่ให้กับ เผ่า ภาพตัวแทนของคนไทยธรรมดาสามัญชนคนหนึ่งที่ไม่ได้มีอำนาจวาสนาบารมีมาแต่เกิด แต่มีโอกาสก้าวสู่จุดสูงสุดของอาชีพมวยไทย หรืออีกนัยหนึ่งก็คือการเลื่อนสู่ชนชั้นที่สูงกว่า

ตัวละครในกลุ่มนี้ก็ยังรวมคนไทยในแบบของ ศรีไพร หวาน ทิว และแครง ด้วย

ตัวละครที่เป็นภาพแทน “ความเป็นไทย” จึงมีทั้งนักเลง และนักมวย แม้กลุ่มนักเลงจะมีวิธีการที่ขัดแย้งกับค่านิยมหรือความคาดหวังของสังคมที่ต้องการความสงบสุข แต่ทั้งคู่ก็มีเป้าหมายเช่นเดียวกับคนอื่นๆ ในสังคมนั้นคือต้องการขจัดคนเลวหรือคนชั่วในวงการมวยและสังคมไทย ส่วนกลุ่ม “นักมวย” เป็นกลุ่มที่มีความมุ่งมั่นที่จะใช้ศิลปะมวยไทยที่เปี่ยมด้วยคุณธรรม และความดีต่อสู้เพื่อสานความฝันของตัวเองทั้งชื่อเสียงและฐานะ

คนอื่น : คนเลว

ในกลุ่มของ “คนอื่น” ที่ตัวบทสร้างขึ้นประกอบด้วย ครูเทพ เฮียแป๊ะ ไช้ยดี และนักมวยฝรั่งต่างชาติ ความเป็นคนอื่นที่เน้นมากที่สุดในเรื่องก็คือ กลุ่มคนอื่นที่เป็นคนไทยด้วยกัน คือ ครูเทพ เฮียแป๊ะ และ ไช้ยดี ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีจิตใจไม่ดี ไม่เป็นที่ต้องการของสังคม ทั้งที่ครูเทพนั้น ได้ชื่อว่าเป็นครูมวย แต่กลับมีพฤติกรรมชั่วช้า ขูดรีด เอาเปรียบลูกศิษย์ และยังปล่อยให้ลูกศิษย์ทำชั่ว ล้มมวย

ส่วนเฮียแป๊ะ และ โชัยดี เป็นกลุ่มเซียนพนันที่มีพฤติกรรมไร้คุณธรรม หักหลัง โลก ขณะที่นักมวยฝรั่งถูกสร้างให้เป็นคนคู่ร้าย ปาเถื่อน ไร้คุณธรรม เล่นนอกกติกา “คนอื่น” จึงเป็นคู่ตรงกันข้ามกับกลุ่ม “คนไทย” และช่วยเน้นให้ “ความเป็นไทย” ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

การสร้างตัวละครใน “ไชยา” นอกจากสร้างภาพแทน “ความเป็นไทยท้องถิ่น” ผ่านกลุ่มนักมวยโดยเฉพาะตัวเอกอย่างเปี้ยกแล้ว ก็ต้องสร้าง “ความเป็นอื่น” ขึ้นมาเพื่อเน้นภาพ “ความเป็นไทย” ให้เด่นชัดด้วย ที่น่าสนใจก็คือการสร้าง “ครูเทพ” ในฐานะของครูมวยให้มีภาพ “ความเป็นอื่น” ซึ่งเป็นภาพแย้งคุณสมบัติของคนที่จะเป็น “ครูมวย” ในสังคมไทยที่ควรจะมีเมตตา กรุณาต่อศิษย์ หรือมีคุณธรรมมากกว่านี้

2.4 ฉาก (Scenes)

ฉากเป็นพื้นที่ในการประกอบสร้างความหมายที่ต้องการจะเน้น โดยภาพในความคิดของผู้สร้างภาพยนตร์ หรืออีกนัยหนึ่งจาก “จุดยืนผู้เล่าเรื่อง” จะถูกจัดวางไว้ในตำแหน่งเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์กับส่วนสำคัญอื่นๆ อย่างจงใจไม่ว่าจะเป็นแก่นเรื่อง โครงเรื่อง หรือตัวละคร ผู้วิจัยวิเคราะห์ฉากสำคัญๆ ตามลำดับการ โครงเรื่องตามตาราง

ตารางที่ 20 ฉาก “ไชยา”

เกณฑ์	ฉากต่างๆ
เปิดเรื่อง	ด้านหน้าเวทีราชดำเนิน การฆาตกรรม
พัฒนาเหตุการณ์	การสอน การเรียนรู้ การทดสอบ การต่อสู้แบบมวยไทยในชนบท และในเมืองหลวง การฆาตกรรม
ภาวะวิกฤติ	เมืองหลวง การต่อสู้ การฆาตกรรม
ปิดเรื่อง	ความสุขสงบ ชนบท

ในช่วงเปิดเรื่อง ฉากที่ถูกนำเสนอคือด้านหน้าสนามเวทีมวยราชดำเนิน สถานที่อันยิ่งใหญ่ เป้าหมายของนักมวยไทยทุกคน รวมทั้งเปี้ยก และเพื่อนๆ ที่ต้องการก้าวขึ้นมาขึ้นในจุดสูงสุดแห่งนี้ ก่อนจะตัดมาที่ฉากการฆาตกรรมอุกอาจในร้านอาหารแคบๆ ของ 2 ผู้มีอิทธิพลในวงการมวย เพื่อผูกปมปัญหาที่เกี่ยวข้องกับวงการมวยไทยในเมืองกรุง

ในช่วงพัฒนาเหตุการณ์ จากเปลี่ยนอารมณ์ขุนมัวมาเน้นที่ชายทะเลทางภาคใต้ของไทย แสดงให้เห็นภาพชนบทที่เต็มไปด้วยความสงบสุข สวยงาม รวมถึงเวทิมวย และค่ายฝึกซ้อมที่อยู่บริเวณชายหาดและทะเลที่สวยงาม

ในเหตุการณ์สำคัญเมื่อเปี้ยกมีโอกาสดงสนามทดสอบฝีมือครั้งแรกเผชิญหน้ากับ “เคี่ยม หมัดควาย” ยอดมวยหมัดหนักจากโคราช ฉากนี้เน้นเรื่องการรักษาศักดิ์ศรีลูกผู้ชาย เมื่อทั้งคู่ก็ออกปากทำทาย “ใครแพ้กราบดินในเชิงเหยียดหยามกัน แม้การชกครั้งนี้เปี้ยกจะเป็นฝ่ายแพ้ แต่ชั้นเชิงของเปี้ยกก็ทำให้ “เคี่ยม หมัดควาย” ถึงกับออกปากชม และไม่ยอมให้เปี้ยก “กราบดิน” ตามสัญญา เพราะเคี่ยมรู้ดีว่าการทำตามสัญญาเป็นสิ่งที่ดี แต่หากต้องเสียศักดิ์ศรีด้วยนั้นนับเป็นตราบาปในใจของลูกผู้ชายไทย

แต่เมื่อเรื่องพัฒนาตัวละครหลักย้ายเข้าสู่เมืองหลวง บรรยากาศของเรื่องก็กลับมาขุนมัว วุ่นวาย และสับสนเต็มไปด้วยปัญหาที่เข้ามาให้แก้ไขอีกครั้ง รวมทั้งบรรยากาศในเวทิมวยมาตรฐานของเมืองหลวงก็ฉายภาพความ โกลาหล การต่อสู้ทั้งนอก และในสังเวียนมวย ความเห็นแก่ตัวของ ผู้คนที่เกี่ยวข้องกับวงการพนันมวย มีการใช้กลโกง เล่ห์หลอกลวงเพื่อผลประโยชน์ของตัวเอง เกี่ยวพันกับอบายมุขมากมาย ทั้งการพนัน ยาเสพติด เซ็กส์ และอื่นๆ

กระทั่งถึงช่วงวิกฤติ บรรยากาศและฉากของภาพยนตร์ก็ถูกประกอบสร้างเห็นถึงความ วุ่นวายสับสน ความรุนแรง ทั้งนอกเวที และบนเวทีมวย รวมถึงการฆาตกรรมที่เกิดขึ้น ในฉากนี้ยังมีตำรวจ และรถพยาบาลเข้ามาเน้นให้เห็นถึงความไม่ปกติธรรมดาของเหตุการณ์ ก่อนปิดด้วยภาพ หน้าสนามมวยราชดำเนิน ที่แฝงไว้ด้วยอารมณ์ที่ขุนมัวซึมเศร้าหม่นหมองอีกมากมาย

ส่วนในฉากจบของเรื่อง ก็กลับสู่ภาพของความสงบเช่นตอนเปิดเรื่องอีกครั้ง เมื่อเผ่าและศรีไพร นำเจ้ากระดูกของเปี้ยกกลับไปลอยอังคารกลางทะเลที่บ้านเกิด

การเปิดเรื่องด้วยฉากอาชญากรรมความรุนแรงใน “ไชยา” เพื่อชี้ประเด็นปัญหาวงการมวยไทยเมืองหลวง ก่อนจะย้อนกลับไปเริ่มต้นที่ความสุขสงบในชนบทเพื่อเล่าที่มาของปัญหาขณะเข้าสู่ฉากเมืองกรุง และกลับสู่ความสงบสุขอีกครั้งในช่วงปิดเรื่องด้วยฉากชนบท นับเป็นการสร้างภาพแทน “ความเป็นเมือง” เต็มไปด้วยความวุ่นวายสับสน โหดร้ายรุนแรง ซึ่งตรงข้ามกับภาพของ “ความเป็นท้องถิ่นชนบท” ขณะที่เรื่อง “ศักดิ์ศรีลูกผู้ชาย” เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของ “ความเป็นไทย” และถูกนำเสนอผ่านฉากการต่อสู้ทั้งใน และนอกเวที

2.5 จุดยืนการเล่าเรื่อง (Point of View)

ผู้วิจัยวิเคราะห์จุดยืนการเล่าเรื่อง เพื่อศึกษาวิเคราะห์การให้เหตุผลต่อการกระทำของตัวละครในเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นแต่ละช่วงตามลำดับ โครงเรื่อง

ตารางที่ 21 จุดยืนการเล่าเรื่อง “ไชยา”

เกณฑ์	จุดยืนการเล่าเรื่อง
เปิดเรื่อง	ความซำร้ายในวงการมวยไทย การพนัน ผลประโยชน์
พัฒนาเหตุการณ์	มวยไทยเป็นเรื่องของการเรียนรู้ คุณธรรมความดี และการคืนรนต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ
ภาวะวิกฤติ	การตัดสินใจทำความดีโดยไม่สนใจว่าเป็นวิธีการที่สังคมประณาม
ปิดเรื่อง	การกลับสู่ภาวะสงบสุขในท้องถิ่นชนบท

ในช่วงเปิดเรื่อง เป็นมุมมองแบบที่คนนอกมองเข้ามาเห็นปมปัญหา ความขัดแย้ง ความรุนแรง และการแก่งแย่งผลประโยชน์ในวงการมวยไทยด้วยวิธีการที่ไม่ถูกต้อง

ช่วงพัฒนาเหตุการณ์ ภาพยนตร์เล่าผ่านสายตาสะหม้อ ซึ่งเป็นกลุ่มคนไทย “นักเลง” ที่ให้เหตุผลการกระทำต่างๆ ของเขากับเปี้ยกตั้งแต่เดินทางเข้ากรุงตามล่าความฝัน และการแก้ปัญหา นานัปการที่เกิดขึ้นในเมืองใหญ่

จนถึงภาวะวิกฤติ ได้เห็นการตัดสินใจของเปี้ยก และสะหม้อที่ยอมสละชีวิตเพื่อรักษาคุณงามความดีของศิลปะมวยไทยไชยา รวมถึงเพื่อน และครอบครัวของตน

ในช่วงปิดเรื่อง ปมปัญหาต่างๆ ได้รับการคลี่คลาย ความตึงเครียดต่างๆ กลับสู่ภาวะสงบสุขในบรรยากาศชนบท

การสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” ในภาพยนตร์เรื่อง “ไชยา” ใช้กลยุทธ์เรื่องแต่ง (fiction) โดยสร้าง “ความเป็นไทยท้องถิ่น” ที่สุขสงบ ขณะที่ “ความเป็นไทยเมืองหลวง” เต็มไปด้วยความวุ่นวาย และปัญหาสารพัด ด้วยพยายามเน้นการสร้างความคิดบนเส้นทางที่ถูกที่ควรในกรอบที่สังคมยอมรับ โดยเฉพาะการนำศิลปะมวยไทยมารับใช้ภารกิจดังกล่าว ขณะเดียวกันก็เปิดรับ (inclusion) นักเลงท้องถิ่นให้เข้าร่วมสร้าง “ความเป็นไทย” ในมิติที่หลากหลายมากขึ้น (open Thainess) เพียงแต่ย้ำว่า การเลือกใช้วิธีการที่ไม่ถูกต้อง จะต้องได้รับบทเรียนถึงชีวิต ขณะที่

กลุ่มตัวละคร “คนอื่น” นั้น นอกจากจะต้องรับเคราะห์กรรมตายตกไปตามกันอย่างโหดเหี้ยมแล้ว การตายของพวกเขายังไม่ได้รับการอาลัยอาวรณ์และกล่าวถึงใดๆ อีกเลย

นอกจากนี้การนำเสนอภาพแทน “ความเป็นไทย” ในโครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก และจุดยืนการเล่าเรื่องผ่านตัวละครชื่อเรียกนักมวยจากชนบท ยังเน้นเรื่องการเรียนรู้และการฝึกฝนมวยไทยมาตั้งแต่เด็ก เพื่อย้ำว่า “ความเป็นไทย” นั้นหล่อหลอมกลมกล่อมเกลามาโดยผ่านการเรียนรู้มวยไทยภายใต้โครงสร้างสังคมชนชั้น ซึ่งเป็นการประกอบสร้างทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้ เช่นที่เปี้ยก และระหม่อม ลูกขึ้นมากำหนดชะตาชีวิตของตัวเอง โดยไม่สนใจว่าจะถูกตราหน้าว่าเนรคุณต่อครูมวยเพราะรู้ว่าครูมวยนั้นขาดคุณธรรมไร้ความเมตตา

การสร้าง “ความเป็นไทย” ที่ปรากฏในภาพยนตร์เรื่อง “ไชยา” ผู้วิจัยวิเคราะห์สรุปจากองค์ประกอบสำคัญดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 22 “ความเป็นไทย” ใน “ไชยา”

“ความเป็นไทย” ใน “ไชยา”			
เกณฑ์	ลักษณะที่เน้น	ข้อมูล/หลักฐาน	
1	โครงสร้างสังคม	เสมอภาค	แม้จะถูกพร่ำสอนให้เคารพเชื่อฟังครู ผู้ใหญ่ และรุ่นพี่ แต่จะไม่ยอมล้มมวยเพราะครูขอร้อง
2	ผู้มีอำนาจ	ประชาชน	ตัวเอกเป็นสามัญชนที่มีความคิดเป็นของตัวเอง
3	บทบาทประชาชน	สิทธิ	กล้าตัดสินใจเลือกทางเดิน
4	รูปแบบอำนาจ	กระจายอำนาจ	ไม่พึ่งพิงใคร และยังคงยึดต่อบ้านเกิดเมืองนอน ครอบครัว และชุมชนในชนบท
5	ศาสนา/ความเชื่อ	หลากหลาย	วิพากษ์คุณธรรมแบบพุทธ เช่น ทิวสีจากพระออกมาสอนมวยให้เผ่าลูกชายสุขใจกว่าอยู่ในผ้าเหลือง หรือการไม่เชื่อฟังครูมวยที่ทรยศต่ออาชีพ
6	การสร้างอัตลักษณ์	ความเป็นอื่น	สร้าง “ความเป็นไทยเมืองหลวง” ที่เต็มไปด้วยปัญหา มีแต่คนเห็นแก่ตัว โดยเฉพาะกลุ่มคนชั่วผู้มีอิทธิพล ขณะที่ “ความเป็นไทยท้องถิ่น” สุขสงบ จริงใจ

7	ปฏิกิริยาต่อสังคม	ปฏิเสธ	เมื่อพยายามทำดีและเป็นคนดีที่สุดแล้วกลับไม่ได้ดี ตัวเอกเรื่องนี้ก็เดินเข้าสู่ด้านมืดของสังคมแต่ก็ยังไปได้
8	เพศสถานะ	ผู้ชาย	ตัวเอกเป็นผู้ชาย ขณะที่ผู้หญิงเป็นแค่องค์ประกอบ
9	พื้นที่	ชนบท	เน้น “ความเป็นไทยท้องถิ่น” วิพากษ์สังคมเมือง

ภาพยนตร์เรื่อง “ไชยา” สร้าง “ความเป็นไทย” ในรูปแบบที่เปิดกว้าง (open Thainess) ด้วยการคืนอำนาจให้กับ “ประชาชน” โดยเฉพาะการนับรวม (inclusion) คุณลักษณะที่หลากหลาย เช่น “สามัญชน” และ “ความเป็นชนบท” ที่ได้กลับมา มี “สิทธิ” เลือกทางเดินของตนเองว่าจะใช้ชีวิตอย่างไร โดยไม่ต้องฟังหรือขึ้นตรงต่อใคร ซึ่งเป็นรูปแบบการนำเสนอภาพสังคมที่มีความ “เสมอภาคเท่าเทียม” และเป็นการ “กระจายอำนาจ” สู่ประชาชน แม้ว่าจะยอมละทิ้งบ้านเกิดในชนบทเพื่อมุ่งสู่เมืองกรุงตามล่าความฝัน ทว่าภาพความเป็นเมืองที่ปรากฏในตัวบทนั้นพบว่า สังคมเมืองเป็นแหล่งที่บ่มเพาะความชั่วร้าย และเต็มไปด้วยปัญหา

“ไชยา” เป็นภาพยนตร์ที่ให้คุณค่ากับ “ความเป็นไทยท้องถิ่น” และวิพากษ์วิจารณ์ “ความเป็นไทยแบบเมือง” โดยเฉพาะแง่มุมเรื่องคุณธรรมที่เกี่ยวกับศาสนาพุทธที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ด้วย เช่นการบวชพระของทิวเป็นการตัดสินใจเพื่อหนีปัญหา แต่ก็ต้องสึกกลับมาเพื่อช่วยเหลือชายในทางโลก แสดงว่าทางโลกนั้นสุขใจกว่า หรือการ “คิดล้างครู” ของเปี้ยก เพราะเห็นแล้วว่าครูเทพเป็นคนคิดคดทรยศ ไม่มีคุณสมบัติของความเป็นครู ดังนั้นจึงถูกสร้างให้เป็น “คนอื่น” ที่เป็นคู่ตรงข้ามของ “ความเป็นไทย”

และที่ยังคงรักษาไว้อย่างเหนียวแน่นก็คือการเน้นภาพผู้ชายมากกว่าผู้หญิง เพื่อตอกย้ำว่าเรื่องชาติหรือ “ความเป็นไทย” นั้นเป็นเรื่องของผู้ชาย

3. ภาพยนตร์เรื่อง “ขามูไรโยธยา”

“ขามูไรโยธยา”^{*} เป็นภาพยนตร์แนวเรื่องจริง (factual) อิงประวัติศาสตร์ที่ผสมแนวเรื่องแต่ง (fiction) กำกับโดยนพพร วาทีน ออกฉายในประเทศไทยเมื่อปลายปี พ.ศ. 2553 ตัวบทเล่าเรื่อง

^{*} สร้างจากข้อมูลประวัติศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยาช่วงหลังจากที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ประกาศอิสรภาพจากพม่าระหว่างนั้นมีกลุ่มชาวญี่ปุ่นสมัครเป็นทหารอาสาช่วยสมเด็จพระนเรศวรรบกับหงสาวดี และเป็นภาพยนตร์นำไปฉายเปิดตัวในงานเทศกาลนางงามาสมิตรภาพไทย-ญี่ปุ่น ครั้งที่ 23 จังหวัดชิลีโอเกะ ประเทศญี่ปุ่น

ผ่านชีวิตของ “ยามาตะ” ทหารอาสาชาวญี่ปุ่นที่จงรักภักดีต่อแผ่นดินอโยธยา และพระนเรศ กระทั่งมีปัญหากับทหารอาสาญี่ปุ่นกลุ่มหนึ่งที่คิดกบฏต่ออโยธยาจนถูกทำร้าย แต่กลุ่มนักรบสองแควช่วยชีวิตไว้ได้และพาไปรักษาตัวที่สองแคว ยามาตะซาบซึ่งในน้ำใจไมตรีของชาวสยาม จนได้รับความไว้วางใจให้ร่วมคิดเป็น “นายเลือก” เพื่ออุทิศชีวิตเป็นข้ารับใช้แผ่นดินสยาม และสมเด็จพระนเรศวร ที่ภาพยนตร์เรื่องนี้เรียกว่า “พระนเรศ”

ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้เกณฑ์การเล่าเรื่องประกอบด้วย โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก และจุดขึ้นการเล่าเรื่อง

3.1 โครงเรื่อง (Plot)

ผู้วิจัยแบ่งโครงเรื่อง “ซามูไรอโยธยา” ออกเป็น 4 ช่วงประกอบด้วยช่วง เปิดเรื่อง พัฒนาเหตุการณ์ ภาวะวิกฤติ และปิดเรื่อง

ตารางที่ 23 โครงเรื่อง “ซามูไรอโยธยา”

โครงเรื่อง (Plot)		
เปิดเรื่อง	ชายญี่ปุ่นร่วมคิด นายเลือก	ชายชาวญี่ปุ่นชื่อยามาตะร่วมคิด “นายเลือก” ในกองทัพสมเด็จพระนเรศวร
พัฒนาเหตุการณ์	เกิดเหตุโจรบุก ปล้นชาวอโยธยา	ย้อนเหตุการณ์เมื่อยามาตะสืบพบว่ามilitaryญี่ปุ่นปลอมตัวเป็นทหารหงสาวคือออกปล้นชาวอโยธยา ทำให้กลุ่มญี่ปุ่นกบฏไม่พอใจลอบทำร้ายจนบาดเจ็บสาหัส แต่กลุ่มนักรบสองแควช่วยไว้ทัน
	แปลง “ซามูไร” เป็น “มวยไทย อโยธยา”	ยามาตะถูกนำตัวมารักษาและได้รับความรักความเมตตาจากชาวสยามที่สองแคว ได้เรียนรู้มวยไทย พบความสงบ และค้นพบเป้าหมายในชีวิต ก่อนตัดสินใจให้อโยธยาเป็นแผ่นดินตาย
ภาวะวิกฤติ	เพื่อแผ่นดินตาย และพระนเรศ	ยามาตะกลับไปแก้ปัญหากบฏญี่ปุ่นเพื่อช่วยพระนเรศ และแผ่นดินอโยธยา จนทำให้ซามูไรเพื่อนรัก
ปิดเรื่อง	เพื่อแผ่นดินตาย	ยามาตะตั้งปณิธานจะสู้เพื่อพระนเรศ และแผ่นดินอโยธยา กระทั่งได้เลื่อนบรรดาศักดิ์

3.1.1 เปิดเรื่อง

ร่วมคัดค้านายเลือก

เรื่องเกิดขึ้นในยุคที่สมเด็จพระนเรศวรกอบกู้โยชยา (อยุธยา) คืนมาจากพม่า แต่ในช่วงแรกเหตุการณ์ยังไม่สงบ ดัวยทเปิดเรื่องให้เห็นภาพลานประลองหน้าพระที่นั่งสมเด็จพระนเรศวร มีนักมวยสยามกำลังประลองฝีมือเชิงมวยอย่างคึกคัก รวดเร็ว โหดเหี้ยม กล้าหาญ และอันตราย การคัดเลือกแต่ละคู่จบลงเมื่อใครคนหนึ่งยังยืนอยู่ได้ส่วนอีกคนหมดสติหรือหมดทางสู้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามวยไทยเป็นศิลปะการต่อสู้ที่อันตรายถึงชีวิต

ท่ามกลางชายไทยที่มีฝีมือเชิงมวยไทย มีนักสู้ชาวญี่ปุ่นชื่อ “ยามาคะ” รวมอยู่ด้วย ในฐานะทหารอาสาที่เข้ามาช่วยกองทัพพระนเรศวรกับหงสาวดี (พม่า)

การผูกปมปัญหาในช่วงเปิดเรื่องเพื่อให้ติดตามและคิดต่อว่า ทำไมคนญี่ปุ่นจึงได้ร่วมรบเคียงบ่าเคียงไหล่กับคนไทย และเพราะเหตุใดได้สิทธิ์เข้าร่วมคัดเป็น “นายเลือก” นายทหารคุ้มกันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นตำแหน่งสงวนไว้สำหรับคนไทยเท่านั้น

ดักขบต้องการเปิดรับคนต่างชาติเข้าร่วมในความหมาย “ความเป็นไทย” (open Thainess) ขณะที่อธิบายแต่เพียงว่า ยามาคะมีเหตุผลให้ต้องเข้าร่วมกับกองทัพอยุธยาโดยไม่ยอมเปิดเผยความลับกับใคร (นอกจากศัตรู) อะไรคือความลับของยามาคะ? ใครคือศัตรูของยามาคะ? เป็นประเด็นเปิดเรื่องที่ชวนให้ติดตาม

3.1.2 พัฒนาเหตุการณ์

เกิดเหตุโจรบุกปล้นชาวโยชยา

ภาพยนตร์เล่าย้อนกลับไปก่อนหน้าที่ยามาคะจะเข้าร่วมคัดค้านายเลือก เมื่อเกิดเหตุการณ์กลุ่มโจรที่ปลอมตัวเป็นทหารหงสาวดีจากพม่าออกปล้นสะดมชาวโยชยา โดยยามาคะเป็นหนึ่งในกลุ่มที่รับหน้าที่สืบสวนเรื่องนี้และพบว่าแท้จริงแล้วกลุ่มโจรเป็นทหารญี่ปุ่นจนทำให้นายใหญ่ของกลุ่มญี่ปุ่นกบฏไม่พอใจจึงวางแผนลอบทำร้ายยามาคะในคืนที่มีการเลี้ยงฉลองในหมู่บ้านญี่ปุ่น แต่กลุ่มคนไทยที่มีฝีมือเชิงมวยเข้ามาช่วยชีวิตยามาคะเอาไว้ได้

การเข้าไปช่วยชีวิตยามาคะครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงจิตใจที่ดีงาม เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่และมีเมตตาของคนไทยที่เปี่ยมคุณธรรม ไม่ชอบเห็นการกดขี่ข่มเหงรังแกคนอื่นอย่างไร้มนุษยธรรม แม้ยามาคะจะไม่ใช่เพื่อนหรือญาติพี่น้อง “ขาม” ผู้นำกลุ่มนักรบสองแควจึงไม่เห็นด้วยกับเสียง

คัดค้านจากเพื่อนในกลุ่มที่ให้เหตุผลว่า “เขาไม่ใช่คนไทย” และไม่ควรเข้าไปยุ่งเพราะจะเป็นการ
สร้างปัญหา แต่ขามก็ยืนยันที่จะช่วยโดยให้หลวงตาที่วัดช่วยรักษา ซึ่งเป็นการทำหน้าที่ของชาว
พุทธที่ดี

หลวงตาซึ่งเป็นศิษย์ของหลวงปู่ศุขของชาวสองแควรวมทั้งพระนเรศ ยืนยันว่า “...หม
หมา คนยังเลี้ยงดูได้ ทำไมไอ้ญี่ปุ่นเป็นคนจะช่วยเหลือไม่ได้”

ในช่วงพัฒนาเรื่องตัวบทดอกย้ำ “ความเป็นไทย” ที่มีจิตใจดีงามเปี่ยมคุณธรรม
ชอบช่วยเหลือผู้อื่น และไม่เกี่ยงว่าจะเป็นคนไทยหรือคนต่างชาติ เพราะถูกหล่อหลอมกลมกล่อมกลา
ให้เป็นชาวพุทธที่ดีผ่านสถาบันศาสนา รู้จัก “ผู้หลักผู้ใหญ่” “ที่ดำที่สูง” และ “ไม่เถียงหลวงพ่อ”
ขณะที่พิธีกรรมและกิจกรรมสร้างความเป็นไทยในรูปแบบอื่นๆ ก็สนับสนุนค่านิยมดังกล่าว
โดยเฉพาะการเรียนรู้อาขยไทยหนึ่งในกระบวนการสร้างคุณธรรมนอกเหนือจากประสิทธิภาพ
ในเชิงการต่อสู้ ตัวบทเริ่มเชื่อมโยงให้เห็นปมปัญหาของยามาตะจากจุดที่เปิดเรื่อง ทั้งความขัดแย้ง
กับกลุ่มทหารอาสาญี่ปุ่นด้วยกัน และสัมพันธภาพที่เกิดขึ้นใหม่กับกลุ่มคนไทย

การแปลง “ซามูไร” เป็น “มวยไทยอโยธยา”

หลังจากที่หลวงพ่อใช้สมุนไพรรักษาจนยามาตะฟื้นจิตอันตราย ขามก็พาตัวย
ามาตะรักษาต่อที่โรงครัวของวัดโดยให้ “กระถิน” น้องสาวของขามช่วยดูแล ซึ่งความสุขสงบ
อบอุ่น และเปี่ยมสันติภาพที่สองแควนี้เอง ที่ทำให้ร่างกายยามาตะฟื้นและรู้สึกว่าเขาได้ค้นพบ
ดินแดนที่เขาพร้อมจะฝากชีวิตไว้ได้แล้ว

ระหว่างพำนักที่สองแคว มีเหตุการณ์เกิดขึ้นมากมายที่สร้างความประทับใจ
ให้กับยามาตะ เช่นเดียวกับความรู้สึกดีๆ ที่คนไทยมีต่อยามาตะ ไม่ว่าจะเป็นชีวิตความเป็นอยู่ของ
ชาวสยาม ขนบธรรมเนียมประเพณี และการละเล่นต่างๆ โดยเฉพาะมวยไทย ซึ่งต่อมาได้เกิดการ
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างศิลปะมวยไทยกับศิลปะการตีดาบซามูไรของญี่ปุ่น

ยามาตะสงสัยในพิสัยของมวยไทยเมื่อถูก “จำปา” เด็กหญิงน้องสาวของกระถิน
ทำท่ายิงพยายามประลองกับครูเสื่อถึง 3 ครั้งก็ไม่สามารถต้านทานได้ สุดท้ายต้องเป็นฝ่ายขอ
เรียนรู้เชิงมวยชั้นครูจากหลวงตาตามคำแนะนำของขาม

มวยไทยเป็นศิลปะการต่อสู้ที่มีความเฉพาะตัวจะต้องศึกษาเรียนรู้ และมีครูสอน
นอกจากนั้นผู้เรียนยังต้องผ่านการทำพิธีไหว้ครู-รับศิษย์ก่อน

อย่างไรก็ตาม หลวงตาไม่รับเป็นศิษย์ในทันทีซึ่งเป็นการหยังจิตใจผู้เรียน ก่อนจะยอมรับในที่สุดด้วยเหตุผล “ศาสตร์ศิลป์ใด ก็ต้องมีอาจารย์” และกำชับว่า “ห้ามนำวิชาไปรังแก นอกจากปกป้องแผ่นดิน และตัวเอง ... จิตจะต้องอยู่กับตัว อย่าพึ่งความคมของดาบ”

ภาพยนตร์เสนอให้เห็นว่ายามาจะเริ่มมีการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงจาก “นักดาบ ซามูไร” ญี่ปุ่นมาเป็น “นักมวยไทย” แห่งอโยธยาที่มีภูมิปัญญาการต่อสู้ดั้งเดิมแบบญี่ปุ่นเป็นส่วนผสม กระทั่งยามาจะมีคุณสมบัติเป็นชาวสยามในสายดาบของหลวงตา และขาม ดังนั้นเขาจึงสมควรได้เข้าร่วมคัดเป็นทนายเลือกของพระนเรศ ทำให้ยามาจะเกิดแรงบันดาลใจลงมือตีดาบ ซามูไรขึ้นมา 1 เล่ม แต่ด้ามเป็นแบบอโยธยา และมอบให้ขามเป็นสัญลักษณ์แห่งมิตรภาพ

ภาพการเรียนรู้มวยไทยของยามาจะสื่อให้เห็นว่า มวยไทยเป็นวิชาที่ต้องผ่านการเรียนรู้ อบรมบ่มเพาะ และหล่อหลอมกลมกล่อมเกล้าให้มี “ความเป็นไทย” ในทุกด้าน เช่น การเคารพผู้อาวุโส ความกตัญญูรู้คุณ ความกล้าหาญ โดยเฉพาะความรักต่อแผ่นดินถิ่นเกิด ความจงรักภักดีต่อพระเจ้าแผ่นดิน และการยึดมั่นในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา

“มิตร” เข้าร่วมคัดทนายเลือก

หลวงตาสันนิษฐานยามาจะลงคัดทนายเลือก* แต่ถูกกลุ่มนักรบสองแควคัดค้าน ขณะที่หลวงตาอธิบายว่า “...ความรักแผ่นดินย่อมเกิดในใจของผู้ใดก็ได้ที่หมายให้แผ่นดินนั้นกลบหน้าเพลาดาย”

เหตุการณ์ในช่วงนี้ชี้ให้เห็นถึง “ความเป็นไทย” ที่คลี่คลายและเปิดกว้าง (open Thainess) เมื่อหลวงตาออกปากว่ายินดีเปิดรับชาวต่างชาติเข้าเป็นคนไทย (inclusion) ในฐานะ “ความเป็นอื่น” ที่เป็น “มิตร” ที่น่าสนใจก็คือการนิยามความรักในแผ่นดินซึ่งเป็นพื้นที่ทางกายภาพขึ้นมาใหม่โดยไม่กีดกันเพื่อสงวนไว้ให้เฉพาะสมาชิกที่เกิดในแผ่นดินรักได้เท่านั้น แต่เปิดให้ใครก็ได้ที่คิดจะปกป้องรักษาแผ่นดินจนตัวตายแม้ “เขาคอนั้น” จะไม่ใช่ “คนไทย” และไม่ได้เกิดบนแผ่นดินนี้ก็ตาม

หลวงตาช่วยทำพิธีกรรมลงอาคมและสักยันต์ให้ยามาจะ ก่อนย้าให้ยามาจะ และทุกคนได้ยืนยันว่า “อักษระทุกตัวเตือนใจให้ทำแต่ความดี หามืออันใดอยู่ยงคงกระพันกว่าความดี นั้นเท่ากับอยู่ยงคงกระพันที่แท้จริง ...ต่อไปเลือดของมึงจะมีเลือดอโยธยา”

* ทหารองครักษ์ข้างพระราชที่ชำนาญหมัดมวยเป็นเลิศ และพร้อมยอมตาย

นอกจากพิธีกรรมดังกล่าวจะปลูกปลอบจิตใจและสั่งสอนธรรมะของพุทธศาสนาให้ยามาคะแล้วยังเป็นการสลักหรือปลูกฝัง “ความเป็นไทย” ลงบนเนื้อหนังร่างกายและจิตใจของชาวญี่ปุ่นด้วย ซึ่งเป็นกุศโลบายของหลวงตาที่จะทำให้บรรดานักบวชสองแควที่กลางแควงใจยอมรับสถานภาพการ “กลายเป็นคนไทย” ของยามาคะ

การเข้าร่วมพิธีกรรมรูปแบบต่างๆ เช่นที่ชายชาวสยามคนหนึ่งพึงกระทำไม่ว่าจะเป็นการยกครูเพื่อเรียนวิชามวย การทดสอบ รวมถึงการสักยันต์ ปฏิบัติการทางสังคม (social practices) เหล่านี้ เพียงพอที่จะทำให้ยามาคะได้รับการยอมรับว่าเป็น “คนไทย” คนหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อใครคนนั้นพร้อมที่จะพลีชีพเพื่อแผ่นดิน และพระมหากษัตริย์ของโยชยา

ยามาคะซาบซึ่งน้ำใจของขามและเพื่อนๆ ที่ช่วยชีวิตเขาไว้ และยังให้ความรัก ความเมตตา มิตรภาพ ความสุขสงบ และเชิงมวยไทยกระทั่งเขากลับมาแข็งแกร่ง และพร้อมที่จะกลับไปไขความลับของตัวเองกับศัตรู ซึ่งด้านหนึ่งเป็นการแสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อแผ่นดินโยชยา และพระนเรศในการปราบกลุ่มญี่ปุ่นกบฏ เขาแอบเดินทางกลับไปโยชยาโดยไม่ให้เพื่อนที่สองแควรู้ แต่หาได้รอดพ้นการรับรู้ของขามที่แอบตามมาช่วยเพื่อนร่วมน้ำสาบาน

3.1.3 ภาวะวิกฤติ

ถึงเวลาทำเพื่อแผ่นดินไทยและพระนเรศ

ยามาคะส่งจดหมายนัดควงกับเจ้านายของกลุ่มกบฏ โดยออกเดินทางไปปะทะศัตรูร่วมของแผ่นดิน ซึ่งการเดินทางกลับมาแก้ปัญหามาครั้งนี้เต็มไปด้วยความมุ่งมั่น และมั่นใจ ส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากความรักที่มีต่อแผ่นดินโยชยาและพระนเรศ อีกทั้งได้ผ่านการฝึกจิตใจและวิชามวยไทยจากสองแควมาแล้ว ทำให้มีวิชาที่มากกว่าขามุไร ซึ่งเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมดั้งที่หลวงตาบอกว่า ถ้าความคมและบางของขามุไรผสมผสานกับความแข็งแกร่งคู่คี่ของมวยไทย ศัตรูก็ด้านทานยาก รวมกับคุณความดีที่อยู่ในตัวของยามาคะ ที่จะเป็น “ความคงกระพัน” อย่างดีเพื่อคุ้มครองตัวเขา

การต่อสู้ในช่วงแรกฝ่ายญี่ปุ่นกบฏเพลี่ยงพล้ำ กระทั่งต้องเรียกพรรคพวกทหารกบฏมาช่วยรุมยามาคะ ซึ่งขามมาช่วยได้ทัน แต่ขณะที่ยามาคะกำลังจะพลาดท่าเมื่อหัวหน้าญี่ปุ่นกบฏใช้ปืนหวังสังหารยามาคะ ขามตัดสินใจเอาร่างกายตัวเองเข้าขวางเพื่อช่วยเพื่อนตายเอาไว้ ทำ

ให้ยามาตระรอดพ้นคมกระสุนอย่างหวุดหวิด แต่ก็แลกมาด้วยการสูญเสียชีวิตของขาม นับเป็นความ “คงกระพัน” อย่างหนึ่งที่หลงตายัวว่าเกิดจากคุณความดีของยามาตะเอง

ปฏิบัติการเพื่อแผ่นดิน และพระมหากษัตริย์ที่ยามาตะกระทำ แม้ต้องแลกมาด้วยชีวิตของคนไทยที่มีฝีมือดีอย่างขาม แต่ก็เป็นเรื่องที่คุ้มค่าเมื่อชีวิตหนึ่งทำไปเพื่อสิ่งสำคัญของชาติ ภาพยนตร์นำเสนอเหตุการณ์ที่สร้างความโศกเศร้าเสียใจและคับแค้นใจให้เกิดขึ้นกับคนไทย และเกิดอารมณ์ความรู้สึกร่วมรวมเป็นหนึ่งเดียวที่ต้องการจะสยบญี่ปุ่นกบฏให้ราบคาบ อย่างน้อยเหตุการณ์นี้แผ่นดินสยามก็ได้ “คนนอก” ที่กลายเป็นไทยเข้ามาเป็น “มิตร” ที่ดี

3.1.4 ภาวะคลี่คลาย/ ปิดเรื่อง

กลับสู่แผ่นดินตาย

ยามาตะตั้งปณิธานว่าจะสู้เพื่อพระนเรศ และแผ่นดินอยุธยาในฐานะแผ่นดินตาย และความดีที่ของเขาทำให้ได้เลื่อนบรรดาศักดิ์

โครงเรื่อง “ซามูไรอโยธยา” ใช้กลยุทธ์การเล่าแบบเรื่องแต่ง (fiction) ผสมกับเรื่องจริง (factual) อิงประวัติศาสตร์ โดยเปิดเรื่องเน้น “ความเป็นไทย” ที่มีคุณธรรมช่วยเหลือผู้อื่น ในแบบชาวพุทธที่ดี อย่างไรก็ตาม “ความเป็นไทย” ในที่นี้ก็เปิดกว้าง (open Thainess) รับ “คนนอก” เข้าร่วมภายใต้เงื่อนไขหากเขาคอนนั้นพร้อมที่จะสละชีวิตเพื่อชาติ ศาสนาและพระเจ้าแผ่นดิน ตัวบทเล่าผ่านการเรียนรู้ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรม โดยเฉพาะศิลปะมวยไทยที่ตัวเอกของเรื่องต้องผ่านบททดสอบอันเข้มข้นกว่าจะเป็นที่ยอมรับของหลวงตา และเพื่อนๆ ว่าเป็น “คนไทย” ขณะเดียวกันก็สร้าง “ความเป็นอื่น” และ “คนทรยศ” หรือ “กลุ่มกบฏ” รวมทั้งพวกพม่า “ศัตรู” ขึ้นมาด้วย เพื่อเน้น “ความเป็นไทย” ให้เห็นเด่นชัดมากขึ้น

3.2. แก่นเรื่อง (Theme)

ผู้วิจัยวิเคราะห์แก่นเรื่องจากชื่อเรื่อง การเน้นข้อความ หรือเหตุการณ์สำคัญ และใบปิด

ตารางที่ 24 แก่นเรื่อง “ชาмуไรอโยธยา”

เกณฑ์	ข้อมูล
ชื่อเรื่อง	“ชาмуไรอโยธยา”
การเน้นข้อความ/ เหตุการณ์สำคัญ	- ดาบชาмуไรคม บาง แฉ่งแกร่งมีต่างจากคนอ โยธยา ที่ดูเหมือนสงบ อ่อนแอ แต่ไม่ยอมพ่ายแพ้ศัตรูใดทั้งสิ้น คมดาบญี่ปุ่นด้ามอโยธยา เยี่ยง มิงกับกู
ใบปิด	(รูปภาพประกอบ)

3.2.1 ชื่อเรื่อง

ชื่อเรื่อง “ชาмуไรอโยธยา” เป็นการนำเอาสองคำสองความหมายมาต่อกันคือคำว่า “ชาмуไร” หมายถึงนักรบชาวญี่ปุ่นที่ใช้ดาบเป็นอาวุธซึ่งมีความหมายเชื่อมโยงอยู่กับภูมิปัญญาการต่อสู้ของชาวญี่ปุ่น กับคำว่า “อโยธยา” ที่หมายถึงแผ่นดินสยามในสมัยที่สมเด็จพระนเรศวรปกครองแผ่นดินอโยธยา ที่ยึดกลับคืนมาจากการยึดครองของพม่า

การใช้สองคำสองความหมายมาสร้างเป็นชื่อเรื่อง ผู้สร้างต้องการสื่อสารให้เห็นถึงการผสมผสานของ “ความเป็นญี่ปุ่น” กับ “ความเป็นไทย” ว่าแม้จะแตกต่างกันแต่ก็รวมเป็นหนึ่งเดียวกันได้ ขณะที่อีกความหมายหนึ่งต้องการจะบอกว่าแม้จะเป็นนักรบต่างชาติแต่ก็พร้อมที่จะปกป้องเพื่อแผ่นดินของสยามได้ ในฐานะ “ชาмуไรแห่งอโยธยา”

ชื่อเรื่องภาพยนตร์จึง “ความเป็นไทย” ที่เปิดกว้าง (open Thainess) เปิดรับความหมายใหม่ๆ โดยรวม (inclusion) “ความเป็นญี่ปุ่น” เข้ามาด้วย

3.2.2 การเน้นข้อความ/เหตุการณ์สำคัญ

ตัวบทนำเสนอข้อความสำคัญผ่านบทสนทนาในหลายเหตุการณ์ เป็นการย้ำ “สาร” ที่จะสื่อโดยเฉพาะการผสมผสานของสองศิลปะการต่อสู้ชั้นยอด โดยสื่อผ่านคำพูดของหลวงตาขาม และยามาคะ เช่นเมื่อหลวงตากล่าวในวันหนึ่งว่า “หากความแข็งแกร่งคู่กันของมวยไทยได้ผสมผสานกับความคมเฉียบขาดของชาмуไร ก็จะกลายเป็นนักรบที่เก่งกล้าสามารถ”

หรือเมื่อมีนักรบสองแควคัดค้านข้อเสนอของหลวงตาที่จะให้ยามาจะร่วมคัด
ทนายเลือก หลวงตาก็ยื่นกรานว่า “ความรักแผ่นดินหาได้เกิดกับคนแผ่นดินเดียวกันเท่านั้นไม่
ความรักแผ่นดินย่อมเกิดในใจของผู้ใดก็ได้ที่หมายให้แผ่นดินนั้นกลับหน้าเพลาตาย”

ในอีกเหตุการณ์หนึ่ง เมื่อยามาจะตีดาบขามูไรให้ขามเป็นที่ระลึกลึก ยามาจะบอก
กับขามว่า “กูให้มึง ...ดาบขามูไร คมบางแข็งแรง มีต่างจากคนอโยธยา ที่คูเหมือนสงบ อ่อนแอ
แต่ไม่ยอมพ่ายแพ้ศัตรูใดทั้งสิ้น คมดาบญี่ปุ่นด้ามอโยธยา เยี่ยงมึงกับกู”

เหตุการณ์และบทสนทนาบอกเป็นนัยว่า ยามาจะเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งจนสามารถ
เปรียบเทียบถึงความเหมือนหรือความคล้ายคลึงของดาบขามูไรกับจิตใจของคนอโยธยาได้ ซึ่ง
เป็นการตัดสินใจที่เด็ดเดี่ยวแน่วแน่ ว่าไม่ว่าเขาจะเป็นญี่ปุ่นหรือเป็นไทยก็ไม่แตกต่างกัน การที่
เขาตัดสินใจปกป้องแผ่นดิน และพระเจ้าแผ่นดินของไทยจนตัวตายจึงเป็นเรื่องที่ถูกต้อง

ขณะที่ขามก็บอกกับเพื่อนชาวญี่ปุ่นว่า “ไม่เป็นไร มึงหาใช้หงสาจะได้เป็นศัตรู
กับอโยธยา คนญี่ปุ่นช่วยพระนเรศ ...ก็ถือว่ามึงเป็นเพื่อนกู คมดาบทุกเล่มที่กูตีมันต้องได้กินเลือด
ไอ้หงสา” ซึ่งเป็นการตอกย้ำว่าแม้จะต่างเชื้อชาติผิวพรรณ แต่หากพร้อมจะทำเพื่อแผ่นดินอโยธยา
และพระมหากษัตริย์แล้ว ก็นับได้ว่าเป็น “คนไทย” เหมือนกัน จนยามาจะถึงกับออกปากว่า “คน
แปลกหน้าแต่ดีกว่าญาติ”

การ “กลายเป็นไทย” ของยามาจะได้รับการชูให้ชัดเจนยิ่งขึ้นในแก่นเรื่อง เมื่อ
พระนเรศทรงตรัสว่า “มึงหาใช้คนอโยธยา ขอให้วิญญาณมึงเป็นอโยธยา หัวใจนักรบ นั้นเท่ากับ
พร้อมที่จะตายทุกเมื่อหากการตายไปเพื่อคุณธรรม และแผ่นดิน”

3.2.3 ใบปิด

ภาพที่ 7 ใบปิดภาพยนตร์เรื่อง “ซามูไรโยชยา”

ใบปิดหรือภาพปกวีดิทัศน์ภาพยนตร์เรื่อง “ซามูไรโยชยา” เน้นตัวละครหลักคือ ยามาตะ ทหารอาสาชาวญี่ปุ่นหน้าขาว ผมยยาว ใช้ดาบซามูไรอาวุธประจำชาติญี่ปุ่น โดยมีเหล่านักมวยไทยเป็นองค์ประกอบ ขณะที่ได้ชื่อเรื่องนั้นมีภาพดาบโยชยา และดาบซามูไรวางต่อกัน คล้ายกับจะบอกว่าเป็นการประสานสัมพันธ์กันมากกว่าที่จะเป็นศัตรู

จุดที่น่าสังเกตในภาพคือรอยสัก การคล้องตะกรุด และการคาดเชือกที่มือในรูปแบบเดียวกับคนไทย ที่แสดงให้เห็นการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมไทย และญี่ปุ่น นอกจากนี้ตัวหนังสือชื่อเรื่องที่เป็นอักษรไทย และมีรูปแบบลักษณะเป็นลายไทยนั้น จากหลังกลับปรากฏเป็นตัวอักษรญี่ปุ่นสีแดง ซึ่งเป็นการย้ำการผสมผสานในใบปิดเดียวกัน

แก่นเรื่องเสนอ “ความเป็นไทย” ที่สร้างภาพแทนด้วยการรวม (inclusion) นักรบญี่ปุ่นที่อาสาช่วยโยชยาและพระนเรศอยู่ในความหมายด้วย จึงเป็น “ความเป็นไทย” ที่เปิดกว้าง (open Thainess) เพื่อปรับประสานอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” แบบใหม่และกลายมาเป็น “ซามูไรโยชยา” ในฐานะ “มิตร” ที่พร้อมสละชีวิตเพื่อแผ่นดิน และพระมหากษัตริย์ ดังคำพูดของหลวงตาและพระนเรศ หรือในใบปิดที่ได้เห็นการปรับประสานบรณางของยามาตะสำหรับ “ความเป็นไทย” ที่ปรากฏผ่านการสักยันต์ที่แผ่นอก ตะกรุดห้อยคอ และการคาดเชือกแบบนักมวยไทยโบราณ กับ “ความเป็นญี่ปุ่น” สำหรับหน้าตาผิวพรรณ และอาวุธประจำชาติ

3.3 ตัวละคร (Characters)

ผู้วิจัยแบ่งตัวละครออกเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่ม “คนไทย” และ “คนอื่น” ที่หมายถึงทหารพม่า และ “ญี่ปุ่นกบฏ” โดยเน้นวิเคราะห์เฉพาะตัวละครที่มีบทบาทเด่น

ตารางที่ 25 ตัวละคร “ซามูไรโอชียา”

ตัวละคร	คนไทย	คนอื่น	ตัวละคร
ยามาดะ	อดทน ซื่อสัตย์ ฉลาด อ่อนโยน จิตใจดี กตัญญู รักความยุติธรรม	ไร้คุณธรรม โหดร้าย เห็นแก่ตัว โลกมาก เนรคุณ ททรยศ	ทหารอาสา ญี่ปุ่นกบฏ
ขาม	มีฝีมือเชิงมวยสูง มีคุณธรรม รัก ชาติ รักความยุติธรรม จิตใจดี กตัญญู	เจ้าคิดเจ้าแค้น ไม่ซื่อสัตย์ ฉลาดแกมโกง หยาบคาย โลก มาก เห็นแก่ตัว เย่อหยิ่ง ทะเยอทะยาน มุทะลุ	กษัตริย์พม่า
หลวงตา	มีคุณธรรม มีความเมตตา ฉลาด	เห็นแก่ตัว เย่อหยิ่ง ทะเยอทะยาน โง่ มุทะลุ โลก มาก มีฝีมือเชิงดาบและมวย	ทหารพม่า
กระถิน	จิตใจดี มีเมตตา รักชาติ		

3.3.1 ตัวละคร “คนไทย”

กลุ่มตัวละคร “คนไทย” ที่เด่นๆ ในเรื่องนี้คือ ยามาดะ โดยมีผู้ช่วยคือ ขาม หลวงตา กระถิน และบรรดานักรบสองแคว ภาพยนตร์นำเสนอความเป็นไทยผ่านยามาดะ นักรบญี่ปุ่นที่เข้ามาเป็นทหารอาสาในแผ่นดินโอชียา และเริ่มรักคนไทย แผ่นดินไทย และพระมหากษัตริย์ไทย กระทั่ง “กลายเป็นไทย” ในที่สุด

ยามาดะ ถูกนำเสนอให้เป็นคนที่มีคุณธรรม มีความอดทน ใจกว้าง ซื่อสัตย์ ฉลาด อ่อนโยน จิตใจดี กตัญญู และรักความยุติธรรมในแบบเดียวกับ “ความเป็นไทย” ที่มีอยู่ในกลุ่มคนไทยตั้งแต่หลวงตา ขาม และนักรบสองแควคนอื่นๆ โดยเฉพาะวีรกรรมที่ลุกขึ้นมาปะทะกับพวกญี่ปุ่นคิดกบฏแบบไม่กลัวตายจนกระทั่งตัวเองได้รับบาดเจ็บสาหัส และเมื่อยามาดะได้รับการดูแลจากเพื่อนคนไทยเขาก็ยังมุ่งมั่นที่จะกลับมาสะสางปัญหาเดิมให้สำเร็จลุล่วง ไม่เพียงแต่ช่วยเหลือ

“แผ่นดินตาย” เท่านั้น แต่ยังเป็นการรักษาชื่อเสียงของญี่ปุ่น ซึ่งเป็นประเทศชาติดั้งเดิมของตัวเองไว้ ด้วยเพื่อไม่ให้ถูกตราหน้าว่า “เนรคุณ” แผ่นดินเกิด (ญี่ปุ่น) และแผ่นดินตาย (อโยชยา)

ยามาตะจึงเป็นภาพแทน “ความเป็นไทย” แบบใหม่ที่เปิดพื้นที่ให้ “ความเป็นอื่น” ได้ผสมผสาน ดังจะเห็นว่ายามาตะเปิดใจเรียนรู้ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมของสยามอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะการเรียนรู้วิชามวยไทย ที่แม้แต่คนไทยเองก็ต้องใช้เวลาครึ่งก่อนชีวิตกว่าจะ “เป็นมวย” และนำไปใช้เป็น “ทนายเลือก” ได้แต่สำหรับยามาตะแล้วเขาใช้เวลาไม่นานระหว่างพักรักษาตัวก็สามารถรับมือกับครูเสื่อยอดฝีมือระดับครูมวยแห่งสองแควซึ่งคนไทยที่เป็นนักรบสองแควอีกหลายคนยังทำไม่ได้ การสร้างตัวละครในส่วนนี้เห็นได้ชัดเจนว่าตัวบทใช้กลยุทธ์แบบเรื่องแต่ง (fiction) ผสมผสานกับเรื่องจริง (factual) ที่เป็นข้อมูลอ้างอิงเชิงประวัติศาสตร์

สำหรับกลุ่มผู้ช่วยของตัวเองนั้น หลวงตา และขามมีบทบาทโดดเด่นที่สุด หลวงตาเป็นตัวแทนของศาสนา และคุณธรรม ที่คอยให้แง่คิด หรือตัดสินใจในเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะการรับรองยามาตะเข้าเป็น “คนไทย” ทั้งการรับรักษา การรับเป็นศิษย์ และการให้ “สิทธิ์” สมัครงัดเป็นทนายเลือกของพระนเรศ

ส่วนขาม เป็นตัวแทนของคนไทยทั่วไปที่มีฝีมือเชิงมวยสูง มีคุณธรรม รักชาติ รักความยุติธรรม จิตใจดี กตัญญู ดังจะพบว่าขามได้เข้าช่วยเหลือยามาตะมาตั้งแต่ถูกกลุ่มญี่ปุ่นกบฏทำร้าย จนถึงช่วงวิกฤติขามก็เอาชีวิตตัวเองเข้าช่วยเหลือยามาตะให้พ้นคมกระสุนของพวกกบฏ ขามจึงเป็นตัวแทนของ “คนไทย” ที่พร้อมให้ความช่วยเหลือ “คนนอก” อย่างถึงที่สุด หากคนนอกคนนั้นเป็นที่ยอมรับว่าเป็น “คนไทย”

3.3.2 ตัวละคร “คนอื่น”

“คนอื่น” ในเรื่องนี้หมายถึงกลุ่มตัวละครที่เป็น “ศัตรู” ของคนไทย และแผ่นดินไทย ภาพยนตร์ไม่ได้นำเสนอเป็น “บุคคล” ที่โดดเด่นมากนัก แต่ให้ภาพเป็น “กลุ่มคน” เช่น กลุ่มญี่ปุ่นกบฏ และกลุ่มทหารพม่า

“คนอื่น” ที่เด่นที่สุดคือหัวหน้าญี่ปุ่นกบฏที่ถูกสร้างให้เป็นคนฉลาดแกมโกง ไร้คุณธรรม โหดร้าย ป่าเถื่อน เนรคุณ เห็นแก่ตัว โลภมาก ททรยศ เพราะไม่เพียงแต่เนรคุณต่อแผ่นดินอโยชยาที่ทำให้ข่าวให้น้ำให้ชีวิตเท่านั้น แม้แต่ยามาตะ ที่เป็นชาวญี่ปุ่นด้วยกันก็ยังพร้อมที่จะฆ่าให้ตาย เพียงเพราะความมั่งคั่งใหญ่ใฝ่สูงต้องการครองอำนาจบนแผ่นดินอโยชยา

ส่วนกลุ่มทหารพม่า ภาพยนตร์นำเสนอไม่มากนัก ขณะที่ฉากเด่นๆ อยู่ในราชสำนักพม่า ที่ให้ภาพพระราชภาพพม่าที่มีลักษณะเห็นแก่ตัว เย่อหยิ่ง ทะเยอทะยาน มุทะลุ โลกมาก หยาบคาย กับภาพของบรรดานักรบป่าหน่วยปฏิบัติการพิเศษที่ดูโหดร้าย ป่าเถื่อน กักขฬะ หน้าตาน่าเกลียดน่ากลัว และสกปรก

การสร้าง “ความเป็นไทย” แบบเปิด (open Thainess) ผ่านยามาตะ ที่ถูกนับรวม (inclusion) กับชาวสองแควทั้งหลวงพ้อ ขาม ครูเสือ และกระถิ่น จึงเป็นการให้ความหมาย “ความเป็นไทย” แบบใหม่ที่ยืดหยุ่นแม้ว่าตัวเอกจะเป็นชาวต่างชาติ แต่หากยอมตายเพื่อแผ่นดิน และพระมหากษัตริย์ในแบบเดียวกับที่คนไทยปฏิบัติก็คือว่า “เขา” ย่อมเป็น “คนไทย” ด้วยเช่นกัน ขณะที่ภาพยนตร์สร้างตัวละคร “ความเป็นอื่น” ในฐานะ “ศัตรู” ให้กับกลุ่มญี่ปุ่นกบฏและทหารพม่าให้มีลักษณะที่ตรงข้ามคนไทยคือ เป็นคนกิดคดทรยศ โหดร้าย ไร้คุณธรรม ซึ่งช่วยขบขันให้ความเป็นไทยในตัวของยามาตะโดดเด่นมากขึ้น โดยเฉพาะขามนักรบสองแควที่ยอมพลีชีพเข้าช่วยยามาตะอย่างไม่คิดถึงชีวิตตัวเอง เป็นการยืนยันว่า แม้ไม่ใช่ “เชื้อชาติไทย” แต่ถ้ามีคุณลักษณะเป็น “คนไทย” ก็จะได้รับความรักจากคนไทยอย่างเพื่อนตายเช่นกัน

3.4 ฉาก (Scenes)

ฉากเป็นพื้นที่ในการประกอบสร้างความหมาย โดยเฉพาะฉากสำคัญในภาพยนตร์เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์กับส่วนอื่นๆ อย่างจงใจไม่ว่าจะเป็นแก่นเรื่อง โครงเรื่อง หรือตัวละคร ผู้วิจัยวิเคราะห์ฉากสำคัญๆ ตามลำดับการ โครงเรื่องตามตาราง

ตารางที่ 26 ฉาก “ซามูไรอโยธยา”

เกณฑ์	ฉากต่างๆ
เปิดเรื่อง	สนามประลอง
พัฒนาเหตุการณ์	งานฉลอง แม่น้ำลำคลอง วัด พระพุทธรูป การเรียนรู้ การต่อสู้ บ้านทรงไทย คริวไทย การละเล่น
ภาวะวิกฤติ	การต่อสู้
ปิดเรื่อง	ความสงบ

ฉากแรกในช่วงเปิดเรื่อง ตัวบทเสนอภาพการต่อสู้ระหว่างการคัด “นายเล็อก” เพื่อให้เห็นพิษสงของการต่อสู้ด้วยมือเปล่าที่เรียกว่ามวยไทย ก่อนจะจับภาพไปที่กลุ่มของบรรดานักรบที่รอลง

สนามประลองพบว่ามิภาพของนักสู้ชาวต่างชาติ (ญี่ปุ่น) ปะปนอยู่ด้วยเพื่อเปิดประเด็นข้อสงสัยว่า “คนนอก” เข้ามาทำอะไรในสนามประลองของ “คนใน” หรือ “คนไทย”

ในช่วงพัฒนาเหตุการณ์มีฉากการต่อสู้ด้วยดาบซามูไร การประลองมวยไทย และการฝึกฝนมวยไทยเกิดขึ้นหลายช่วงเวลา ซึ่งภาพที่ปรากฏคู่กับมวยไทยในหลายๆ เหตุการณ์ก็คือภาพพระประธานองค์ใหญ่ หรือเจดีย์ที่เป็นสัญลักษณ์ของพุทธศาสนา รวมไปถึงภาพวิถีชีวิตไทยไม่ว่าจะเป็นบ้านเรือน แม่น้ำลำคลอง หรือการสัญจรด้วยเรือ ที่นำไปสู่การสร้างความหมาย “ความเป็นไทย” แบบดั้งเดิมที่สื่อถึงความสุขสงบร่มเย็น ภายใต้ร่มธรรมแห่งศาสนาพุทธ

ภาวะวิกฤติ ที่เน้นที่สุดคือฉากการต่อสู้ด้วยมือเปล่า และอาวุธ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักสำคัญของภาพยนตร์มวยไทย

ขณะที่การปิดเรื่องจบลงด้วยความสุขสงบร่มเย็น เน้นภาพความร่มรื่นของชนบท และวิถีชีวิตวัฒนธรรมความเป็นอยู่แบบไทย

ภาพยนตร์มวยไทยแนวอิงประวัติศาสตร์จะเน้นฉากการต่อสู้ โดยเฉพาะทำสงครามระหว่างไทย-พม่า เพื่อให้เห็นคุณลักษณะความเป็นนักรบของบรรพบุรุษชาวสยามที่ดิ้นรนต่อสู้เพื่อลูกหลาน โดยยอมสละชีวิตตัวเอง ขณะเดียวกันก็เน้นให้เห็นที่มา สำหรับการฝึกฝน เรียนรู้ เตรียมความพร้อม และการมีครูสอน ผู้เรียนจึงต้องเคารพนบนอกกตัญญูรู้คุณ คนไทยจะต้องทำ “หน้าที่” เพื่อแผ่นดิน และพระมหากษัตริย์ ฉากการฝึกซ้อมมักจะปรากฏโดยมีเบื้องหลังเป็นองค์พระเพื่อสื่อให้เห็นถึงนักรบที่มีจิตใจฝักใฝ่ในพุทธศาสนา เป็นชาวพุทธที่ดีและมีคุณธรรมอย่างเต็มเปี่ยม ส่วนฉากที่นำเสนอความสงบร่มเย็นเป็นสุข จะเสนอผ่านฉากบ้านทรงไทย ครัวไทย แม่น้ำลำคลอง การละเล่นต่างๆ แบบไทยโบราณ เพื่อสื่อให้เห็นความสงบร่มเย็นแบบไทย

3.5 จุดยืนการเล่าเรื่อง (Point of View)

ใน “ซามูไรโอชโยธา” ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์จุดยืนการเล่าเรื่อง หรือการให้เหตุผลต่อการกระทำของตัวละครตามลำดับโครงเรื่องดังนี้

ตารางที่ 27 จุดยืนการเล่าเรื่อง “ซามูไรโยชยา”

เกณฑ์	เหตุการณ์
เปิดเรื่อง	ยามาคะเป็นคน “แปลกหน้า” ที่มาอยู่ในแผ่นดินโยชยา และยังคงอยู่ในกลุ่มที่จะคัด “ทนายเล็อก” ของชาวสยาม
พัฒนาเหตุการณ์	ภาพความสงบ สุข ร่มรื่น ชีวิตแบบไทยๆ ยึดมั่นในคุณธรรม ศาสนา การเรียนรู้วิชามวย การทำมาหากิน การคืนรนต่อสู้กับศัตรู
ภาวะวิกฤติ	การต่อสู้ที่รุนแรง โหดร้าย ทั้งในส่วนของคนอื่นกระทำต่อคนไทย และเมื่อคนไทยกระทำต่อคนอื่น
ปิดเรื่อง	ภาพความสุขสงบร่มรื่น ไร้ความขัดแย้ง เป็นภาพที่คนไทยคุ้นเคย

เปิดเรื่อง เป็นจุดยืนแบบคนนอกที่มองเข้ามาเห็นความแปลกตาที่มีชาวญี่ปุ่นคนหนึ่งเข้ามาร่วมพิธีกรรมพิเศษของคนไทย นั่นคือการคัดเป็นทนายเล็อกเพื่อรับใช้ใกล้ชิดถวายชีวิตให้กับพระมหากษัตริย์ไทย

ช่วงพัฒนาเหตุการณ์ เป็นการเล่าเน้นการใช้ชีวิตของยามาคะ ในสายตาของชาวสยามที่ต้องปรับตัวและเริ่มผูกพันกระทั่งได้กลายเป็น “คนไทย” หลังจากที่ได้รับ ความเมตตาช่วยชีวิตจากชาวสยามให้รอดพ้นจากเงื้อมมือของชาวญี่ปุ่นด้วยกัน

ในภาวะวิกฤติ เป็นช่วงที่ยามาคะต้องการแก้ปัญหาส่วนตัว และเพื่อตอบแทนบุญคุณสูงสุดที่แผ่นดินสยามมิให้ด้วยตัวเอง แต่ก็ไม่พ้นสายตาคนไทย เมื่อขามรู้เรื่องก็ตามไปช่วย และยังยอมสละชีวิตเพื่อช่วยชีวิตเพื่อน ในช่วงนี้มีภาพการต่อสู้ที่รุนแรง คู่เคียด ปราบกฏทั้งในส่วนของ “คนอื่น” กระทำกับคนไทย และคนไทยกระทำตอบโต้

ช่วงปิดเรื่อง กลับสู่ภาวะความสุขสงบร่มเย็นของแผ่นดินสยามอีกครั้ง เมื่อคนชั่ว และคนคิดคดทรยศกบฏถูกปราบสิ้น

การสร้าง “ความเป็นไทย” ผ่านตัวละครเอกชาวญี่ปุ่น เป็นรูปแบบของการสร้างอัตลักษณ์ด้วยกลยุทธ์ปรับประสานให้ยืดหยุ่นและเปิดกว้าง (Open Thainess) เพื่อโน้มน้าวให้คนนอกเข้ามาร่วมเป็น “คนไทย” ซึ่งจะได้สิทธิ์ทุกอย่างในแบบที่คนไทยคนหนึ่งพึงมีแม้แต่ “เพื่อนตาย” ขณะที่การสร้าง “ความเป็นอื่น” นอกจากพม่าข้าศึก ในฐานะศัตรูเก่าแล้ว ก็ยังเน้นไปที่ศัตรูผู้ใกล้ชิด นั่นคือกลุ่มญี่ปุ่นกบฏที่อาสาเข้ามาช่วยโยชยาปราบพม่า

“ซามูไรโยชยา” ใช้กลยุทธ์เล่าเรื่องในแบบที่ใช้ทั้งเรื่องจริง (factual) และเรื่องแต่ง (fiction) เพื่อให้เห็นมุมมอง “ความเป็นไทย” ที่เปิดกว้าง และยืดหยุ่น (Open Thainess) แต่ต้องมีคุณธรรมแบบชาวพุทธที่ดี และพร้อมที่จะยอมตายเพื่อแผ่นดิน และพระมหากษัตริย์ มีการสร้างภาวะคับแค้นใจเจ็บปวดทรมานให้เกิดขึ้นกับกลุ่มตัวละครคนไทยที่ถูกกระทำโดย “คนอื่น” (other) ในฐานะของ “ศัตรู” เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกัน และสิ่งที่เน้นย้ำอีกประการก็คือ การเรียนรู้ความเป็นไทยผ่านศิลปะมวยไทยนั้น ต้องเป็นขั้นเป็นตอน มีครูสอน กล่าวคือต้องผ่านกระบวนการหล่อหลอมให้กลายเป็นไทยอย่างเข้มข้น

สำหรับประเด็นการสร้าง “ความเป็นไทย” ที่ปรากฏในภาพยนตร์เรื่อง “ซามูไรโยชยา” ผู้วิจัยวิเคราะห์สรุปจากองค์ประกอบสำคัญดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 28 “ความเป็นไทย” ใน “ซามูไรโยชยา”

“ความเป็นไทย” ใน “ซามูไรโยชยา”		
เกณฑ์	ลักษณะที่เน้น	ข้อมูล/หลักฐาน
1	โครงสร้างสังคม	ยอมรับอำนาจบารมีของพระมหากษัตริย์และระบบราชการ รวมถึงการเคารพนับถือผู้มีชาติกำเนิดสูงกว่า
2	ผู้มีอำนาจ	ประชาชนถวายชีวิตให้แผ่นดินและพระมหากษัตริย์
3	บทบาทประชาชน	ประชาชนมีหน้าที่ต้องปกป้องแผ่นดินและพระมหากษัตริย์ด้วยชีวิต
4	รูปแบบอำนาจ	อำนาจขึ้นตรงต่อโยชยา และพระมหากษัตริย์
5	ศาสนา/ความเชื่อ	เน้นบทบาทของพุทธศาสนา โดยเฉพาะคำพูด คำสอน และคำชี้แนะของหลวงตาที่ทุกคนต้องเชื่อฟัง ฉากที่ปรากฏในยามสงบคือภาพวัดและพระพุทธรูป
6	การสร้างอัตลักษณ์	สร้าง “ความเป็นอื่น” ให้กลุ่มกบฏเป็น “ศัตรู” แต่ยามมาดะคือ “ความเป็นอื่น” ที่เป็นทั้ง “มิตร” และ “คนไทย” โดยไม่ให้ชนชมมวยไทยอย่างเดียว แต่ให้หัดชกด้วย
7	ปฏิบัติต่อกัน	ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมไทย
8	เพศภาวะ	“ชาติ” เป็นเรื่องของผู้ชาย ส่วนผู้หญิงอยู่ในครัว
9	พื้นที่	เน้นภาพวิถีชีวิตไทยดั้งเดิมที่สุขสงบ

ภาพยนตร์เรื่อง “ซามูไรโอชโย” สร้าง “ความเป็นไทย” โดยเน้นโครงสร้างสังคมแบบ “ชนชั้น” ที่ “รวมศูนย์อำนาจ” ให้ประชาชนจีนตรงต่อ “พระมหากษัตริย์” ด้วยท่วงทาบาทสำคัญให้กับ “พุทธศาสนา” มีหลวงตาเป็นภาพแทนทำหน้าที่ชี้แนะ และสั่งสอนคนไทยให้สำนึกใน “หน้าที่” ของตนเอง โดยเฉพาะการต่อสู้เพื่อถวายชีวิตให้กับแผ่นดิน และพระมหากษัตริย์

อย่างไรก็ตาม แม้ด้วยท่วงทาบาทโครงสร้างสังคมแบบชนชั้น แต่อีกด้านหนึ่งก็วางกลยุทธ์สร้าง “ความเป็นไทย” ที่เปิดกว้าง (open Thainess) โดยเปิดรับนับรวม (inclusion) คุณลักษณะ “ความเป็นท้องถิ่น” ดั้งเดิม และบทบาทสามัญชนในการช่วยชาติ และรวมเอา “ความเป็นอื่น” ที่ไม่ใช่คู่ตรงข้าม (binary opposition) ของ “ความเป็นไทย” เข้ามาเป็น “มิตร” ขณะที่คนไทยโดยกำเนิด หรือที่มี “เชื้อชาติไทย” ก็อาจจะถูกคัดออก (exclusion) หากไร้สำนึก “ความเป็นไทย” เช่น บรรดา “คนไทยทรยศ” ที่ปรากฏในเรื่อง “มวยไทยนายขนมต้ม” เป็นต้น ดังนั้นเพียง “ตัวเป็นไทย” อาจจะไม่ถูกนับว่าเป็นไทยหากขาดสำนึกใน “ความเป็นไทย”

4. ภาพยนตร์เรื่อง “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์”

“บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” สร้างจากชีวิตจริง หรือเป็นเรื่องจริง (factual) ของนักมวยกะเทยชื่อ ปริญญา เกียรติบุษบา ที่สร้างชื่อเสียงในวงการมวยไทยช่วงต้นทศวรรษ 2540 ก่อนจะถูกนำมาสร้างเป็นภาพยนตร์ในอีก 5 ปีต่อมา “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” เป็นภาพยนตร์ที่สร้างรายได้สูงทั้งในประเทศและต่างประเทศ ไม่เพียงเพราะเป็นเรื่องจริงที่น่าสนใจในสังคมไทย แต่ยังเป็นประเด็นที่สังคมไทยจับตามองที่กะเทยสร้างชื่อเสียงในเรื่องมวยไทย ซึ่งเป็นพื้นที่ของ “ความเป็นชาย”

4.1 โครงเรื่อง (Plot)

ผู้วิจัยวิเคราะห์โครงเรื่องโดยใช้เกณฑ์การเปิดเรื่อง การพัฒนาเรื่อง ภาวะวิกฤติ และภาวะคลี่คลาย/ปิดเรื่อง

ตารางที่ 29 โครงเรื่อง “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์”

โครงเรื่อง (Plot)		
เปิดเรื่อง	กะเทยชกมวย	อดีตนักมวยกะเทย ที่มีชื่อเสียงเงินทอง กำลังต้องการเปลี่ยนอาชีพ และแปลงเพศ
พัฒนาเหตุการณ์	ชีวิตวัยเด็ก	ชีวิตในวัยเด็กของค่อม เกิดในครอบครัวยากจนทางภาคเหนือ มีน้องชาย 1 คน ค่อมมีนิสัยอ่อนโยน รักสวยรักงามแบบผู้หญิง ในช่วงที่บวชนเรไม่อาจปรับตัวให้เข้ากับเพศสมณะและเพื่อนๆ ได้
	เข้าสู่สังเวียนเลือด	เมื่อโตเป็นวัยรุ่น ค่อมต้องการหาเงินช่วยครอบครัว และมีโอกาสขึ้นเวทีชกมวย ค่อมจึงเริ่มเห็นทางที่จะช่วยเหลือครอบครัว และช่วยตัวเองให้พ้นจากเพศที่ไม่ได้เลือก
ภาวะวิกฤติ	ตัดสินใจแปลงเพศ	ค่อมเริ่มมีปัญหาในการชกมวย เพราะใจเรียกร้องให้แปลงเพศ จึงไปขออนุญาตพ่อและแม่ และต้องเลิกชกมวยไทย
ปิดเรื่อง	อาลามวยไทย	เป็นคนสวยสมดังตั้งใจ ยึดอาชีพนางแบบ และนักแสดง

4.1.1 เปิดเรื่อง

กะเทยชกมวย

เปิดเรื่องด้วยชีวิต “ค่อม” อดีตนักมวยกะเทย ที่มีชื่อเสียงเงินทอง กำลังต้องการแปลงเพศ และเปลี่ยนอาชีพ โดยนำเสนอภาพเปรียบเทียบค่อมใน 2 สถานภาพ คือ ค่อม (ปัจจุบัน) ขณะที่ “เธอ” กำลังสวมสร้อยคอในฐานะดาราคาบาเรต์เพื่อขึ้นแสดงบนเวทีที่ย่านพัฒนาพงษ์ ขณะที่ ค่อม (อดีต) อีกสถานภาพหนึ่ง เมื่อ “เขา” ในฐานะนักมวยกำลังสวมมงคลที่ศีรษะก่อนขึ้นเวที

ความโด่งดังของค่อมจากนักมวยไทยที่มีชื่อเสียงในโลกของการต่อสู้ระดับสากล มาสู่โลกแห่งความงามในฐานะดาราคาบาเรต์ ทำให้ “เธอ” ยังคงเป็นที่สนใจของคนจำนวนมาก ทั้งนอกและในประเทศ มีนักข่าวต่างชาติมาติดตามขอสัมภาษณ์ ขณะที่ครั้งหนึ่งค่อมถึงกับถูกระโปรงใช้ลิลามวยไทยไล่เตะต่อยกลุ่มนักเลงที่มารุมทำร้ายนักข่าวต่างชาติที่มารอสัมภาษณ์เธอ จนเป็นที่ประจักษ์มาแล้ว

ความคุ้นเคยกับการสัมภาษณ์จึงไม่ทำให้ผู้สัมภาษณ์แปลกใจกับชุดคำถามที่ว่า “คุณคุ้นกับเลือด” “คุณเข้าใจภาษาอังกฤษหรือ?” “เมื่อไรที่คุณรู้ว่าตัวเองต้องการเป็นผู้หญิง?” คำบทเปิดเรื่องลักษณะนี้เป็นการเปิดพื้นที่ให้กับกะเทยบ้านนอกธรรมดาๆ คนหนึ่งได้เล่าเรื่องราวความเป็นมาในชีวิตของ “เธอ” เองก่อนจะมีชื่อเสียงโด่งดังและประสบความสำเร็จ

4.1.2 พัฒนาเหตุการณ์

ชีวิตวัยเด็ก

ภาพยนตร์ย้อนกลับมาเล่าถึงชีวิตในวัยเด็กของผู้ที่เกิดในครอบครัวยากจนทางภาคเหนือ มีพี่น้อง 2 คนชายทั้งคู่ ผู้เป็นพี่ชายคนโตมีนิสัยอ่อนโยน ชอบความสวยงาม และวิถีชีวิตแบบผู้หญิงแตกต่างจากผู้ชายโดยสิ้นเชิง หรือในช่วงที่บวชเณรผู้พี่ก็ไม่อาจปรับตัวให้เข้ากับเพศสมณะ และเพื่อนๆ ได้กระทั่งกลายเป็นความเชื่อผิดตัวว่าเป็น “กรรม” ซึ่งเป็นความเชื่อกระแสหลักของชาวพุทธ ดังนั้นการไปบวชเณรสำหรับผู้พี่แล้วคือการชดใช้กรรมที่ทำให้ถูกห้ามหลายอย่างทั้งการแต่งตัว หรือการการเล่นกับเพื่อนเณร เช่นครั้งหนึ่งที่ผู้พี่แอบทาบปากด้วยลิปมันจนถูกเตือน ราวกับเป็นการตอกย้ำว่าการปล่อยให้มีสิ่งแปลกปลอม หรือผิดแผกไปจากการยอมรับของสังคมทั่วไปอยู่ในสมองจะทำให้ต้องมีบาปตกนรก

ความเชื่อในเรื่องกรรมที่ถูกเชื่อมโยงว่ามีสาเหตุมาจากความรู้สึกที่อยากแสดงออกแบบผู้หญิง ทำให้ผู้พี่เชื่อสนิทใจว่าตัวเองเป็นต้นเหตุที่ทำให้แม่ถูกจับคดีไม่เดือน และพ่อตกหน้าผาได้รับบาดเจ็บข้อเท้าหัก กระทั่งต้องสึกจากเณรออกมาดูแลพ่อแม่

ต่อมาผู้พี่ได้พบกับพี่สาวใจดีคนหนึ่งที่ให้อาหาร และยื่นมือมาช่วยให้แม่พ้นจากคุกได้ พี่สาวคนนี้จึงกลายเป็นแบบอย่างที่ผู้พี่อยากจะเป็น กระทั่งมารู้ความจริงในภายหลังว่าพี่สาวผู้ใจดีนั้นเป็นสาวแปลงเพศ

การให้ข้อมูลชีวิตส่วนตัวของผู้พี่ จากหลายเหตุการณ์ ตั้งแต่การเลี้ยงดูของพ่อแม่ แต่เด็กที่พยายามให้ผู้พี่เป็นผู้ชายเข้มแข็ง ไม่ให้ผู้พี่รังแก คอยกีดกันความสนใจในเรื่องสวยๆ งามๆ หรือไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับการแสดงละคร รวมไปถึงชีวิตในช่วงบวชเณร ล้วนเป็นสภาพแวดล้อมภายนอกที่เกือบไม่เปิดช่องทางให้ผู้พี่เป็นกะเทย แต่ก็ยังไม่อาจหล่อหลอมกล่อมเกล่าให้ผู้พี่เป็นผู้ชายได้ ด้านหนึ่งคำบตต้องการจะสื่อความหมายว่า กะเทยหรือเพศทางเลือกเป็นเรื่อง “ธรรมชาติ” ไม่ใช่เกิดจาก “วัฒนธรรม” ดังนั้นกะเทยจึงถูกรวมเข้าไปอยู่ในการสร้าง “ความเป็นไทย” ที่เปิด และยืดหยุ่น

(open Thainess) ของปัจเจกชนหรือประชาชนคนหนึ่งที่มีสิทธิอันเท่าเทียมที่จะเลือกดำเนินชีวิตด้วย
รสนิยมทางเพศของตัวเองโดยไม่ให้ค่านิยมของสังคมมาบงการ

เข้าสู่สังเวียนเลือด

ขณะที่มวยไทยเป็นเรื่องของผู้ชาย ตุ่มกลับเติบโตขึ้นมาโดยไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ
กับมวยไทย กระทั่งรุ่นพี่ผู้หญิงแนะนำว่าหากชกมวยจะได้เงินจำนวนมากเขาจึงสนใจเพราะ
ต้องการที่จะทำงานหาเงินช่วยครอบครัว

ตุ่มขึ้นเวทีชกมวย เพียงเพราะคิดว่าได้เงิน โดยไม่คิดจะยึดเป็นอาชีพ และทำให้
มองเห็น โอกาสที่จะช่วยเหลือครอบครัวให้พ้นจากความยากจน ขณะเดียวกันก็จะเป็นการช่วย
ตัวเองให้พ้นจากเพศที่ไม่ต้องการ แม้จะต้องต่อสู้กับคู่แข่งบนเวที และนอกเวทีก็ตาม

ตุ่มใช้ชื่อ “อินทรีดำ” ในการชกมวยครั้งแรก แม้จะชกแบบไม่เป็นมวยจนพลาดทำ
โดนชกน็อก 8 แตกกลับมีโชคช่วยตุ่มเตะก้านคอขณะน็อกทั้งที่ขึ้นชกครั้งแรกแทนน้องชาย จากชัย
ชนะ และเงินรางวัลก้อนแรกทำให้ตุ่มอยากเรียนชกมวยอย่างจริงจัง

อย่างไรก็ตาม การสมัครเป็นนักมวยครั้งแรกไม่เป็นผล เมื่อพี่ชาติหัวหน้าค่ายเห็น
หน่วยก้านแล้วก็บอกกับตุ่มว่า “ไม่มีทาง” ซึ่งเป็นการตอกย้ำให้รู้ว่าการชกมวยไทยไม่ใช่เรื่อง
เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ แต่ต้องผ่านการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ มีอุปสรรคให้ต้องฟันฝ่า โดย
มีครูมวยเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะรับเป็นศิษย์หรือไม่ และเมื่อรับเข้ามาแล้วจึงเริ่มต้นอย่างช้าๆ ว่าจะเริ่ม
ด้วยบทเรียนแบบไหน อย่างไร และตุ่มเองก็ไม่ใช้กรณียกเว้น

เข้าค่ายมวยสร้างอัตลักษณ์กะเทย

เมื่อได้เข้าสังกัดค่ายมวยของพี่ชาติ ตุ่มต้องผ่านบททดสอบทั้งจิตใจ และร่างกาย
โดยเฉพาะเรื่องความอดทน โดยมีครูมวยคอยช่วยชี้แนะทำให้ต้องย้ายเข้ามาพักในค่ายมวยเพื่อทุ่มเท
ให้กับการฝึกซ้อมอย่างหนัก

กิจกรรมภายในค่ายมวยไทยล้วนเป็นเรื่องของผู้ชายที่มีความแข็งแกร่ง คุณ
ทรหดอดทน และกล้าหาญ ต้องซ้อมเช้าซ้อมเย็นเพื่อสร้างร่างกายให้พร้อมในการโจมตีคู่แข่ง และ
พร้อมที่จะเป็นเป้าโจมตีของคู่แข่งในคราวเดียวกัน ดังนั้นทุกส่วนของร่างกายจึงจำเป็นต้องได้รับ
การฝึกฝนอย่างหนักทั้งหมด เท้า เข่า ศอก พลังกล้ามเนื้อทุกส่วน ไม่เว้นแม้แต่ คาง และ
ท้อง ดังที่พี่ชาติบอกกับตุ่มว่า “มึงทำจุดอ่อนให้เป็นจุดแข็งไม่ได้ ก็ไม่ต้องมาชกมวย”

ค่อม ไม่เพียงต้องเจอกับการฝึกซ้อมอย่างหนักเท่านั้น อีกด้านหนึ่งของความเป็นจริง ในค่ายมวยค่อมต้องเผชิญเพื่อนนักมวยที่ “เกลียดกะเทย” หรืออีกนัยหนึ่งคือ “ความแตกต่าง” ระหว่างนักมวยชายที่มี “จิตใจหญิง” กับ “ความเป็นชาย” เช่น การใช้ชีวิตประจำวันร่วมกันไม่ว่าจะเป็นการกิน การนอน หรือการอาบน้ำ รวมถึงการพักผ่อนแบบผู้ชาย เช่น การไปเที่ยวช้อปปิ้ง โสเภณี หรือการตามเพื่อนในค่ายไปดูประกวดนางงาม ขณะที่เพื่อนๆ มีมุมมองในการเที่ยวแบบผู้ชายที่อยากเซ็กซี่หรือครอบครองสาวสวย ทว่าค่อมกลับมีมุมมองที่ต่างออกไป เช่นดูประกวดนางงามค่อมกลับอยากจะเป็นผู้เข้าร่วมประกวดเสียเอง

อย่างไรก็ตาม อีกด้านหนึ่งก็ทำให้ค่อมได้สร้าง “อัตลักษณ์กะเทย” ของตัวเองขึ้นมาอย่างเจียบๆ แม้จะต้องร่วมซ้อมมวยไทยกับผู้ชายคนอื่นๆ ในค่าย ขณะที่ค่อมมักจะใช้เวลาว่างจากการซ้อมไปช่วยพี่บัว ภรรยาของพี่ชาติทำงานครัว หรือจัดดอกไม้ซึ่งเป็นงานของผู้หญิงจนทำให้ค่อมเคยกับพี่บัวเป็นอย่างดี และปรึกษาได้ทุกเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องที่ค่อมไม่อาจจะปรึกษาเพื่อนผู้ชายในค่าย เช่น การใช้เครื่องสำอางแต่งหน้า หรือวิธีการรักสวยรักงาม

ต้องยืนหยัดสู้ในเวทีและนอกเวที

การใช้ความเจ็บปวดแลกเงินบนเวทีมวยของค่อมไม่ใช่แค่เรื่องความเหน็ดเหนื่อย และเจ็บตัวเหมือนนักมวยคนอื่นๆ เท่านั้น เพราะหลายครั้งต้องพบกับความรู้สึกเจ็บใจเมื่อถูกคู่ชกหรือคนดูเยาะเย้ย “ความเป็นกะเทย” ดังนั้นนอกจากบางครั้งไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการตัดสินแล้ว ยังต้องต่อสู้นอกเวทีกับค่านิยม “เกลียดกะเทย” ในสังคมไทยนอกเวทีมวยอีกด้วย เช่นในการชกกับแซมซันทั้งที่ค่อมไล่ชกจนคู่ชกเจ้าถิ่นสะบัดสะบอม แต่กลับถูกตัดสินให้แพ้ หรืออีกครั้งที่ถูกคู่ชกเหยียดหยามด้วยการประกาศว่า “กูไม่ชกกับผู้หญิง”

ในที่สุดค่อมต้องประกาศตัวว่าเป็นกะเทย โดยคำแนะนำของพี่บัวที่มองว่า หากแต่งหน้าเป็นกะเทยขึ้นชกจะเป็นการช่วยประชาสัมพันธ์ค่ายมวยให้น่าสนใจมากขึ้น กระทั่งเจ้าของค่ายที่จ้างพี่ชาติคุมก็เห็นด้วย ด้วยเหตุผลด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ

นักมวยกะเทยกลายเป็น “จุดขาย” ทางการตลาด ทำให้ค่อมเริ่มมีชื่อเสียงในต่างจังหวัด ค่อมจึงไม่ต้องช้อนแรงปรารถนาที่จะเป็นผู้หญิงอีกต่อไป และไม่ต้องหลบซ่อนใครในค่ายอีก เช่นออกไปเลือกซื้อเครื่องสำอางเองโดยไม่ต้องพึ่งพี่บัวหรือหลอกคนขายว่าซื้อให้แฟน

ในช่วงนี้กระแสนักมวยกะเทยเริ่มเป็นที่นิยมในสังคมไทยทำให้มีนักมวยกะเทยผุดขึ้นมาเลียนแบบค่อมมากขึ้น ทั้งกะเทยแท้ และกะเทยเทียม

การเป็นกะเทยอย่างเปิดเผยของตุ้มทำให้ตุ้มไม่พอใจที่เห็นพี่ชายเหมือนตัวตลก และเริ่มต่อว่าจนตุ้มต้องไปบ่นกับพี่บัวว่า “รู้สึกทุเรศตัวเอง” แต่พี่บัวกลับตอบว่า “วันที่ทุเรศคือ ตีมวยไม่เหมือนผู้ชาย” ซึ่งเป็นการย้ำว่าการชกมวยในสังคมไทย เป็นเรื่องของผู้ชายไม่ใช่ผู้หญิง และยิ่งไม่ใช่ของกะเทย

อีกเหตุการณ์หนึ่งที่ทำให้ตุ้มผิดหวังอย่างมากก็คือ ถูกเพื่อนนักมวยรุ่นพี่ในค่ายที่ต่อมาย้ายไปอยู่ค่ายอื่น และมีรายการที่จะต้องมาชกกันเอง มาโน้มนำวาลอกมาให้หอมแพ้ แต่ตุ้มก็มีความจริงจากพี่ชาติระหว่างการชก ทำให้ตุ้ม โกรธมาก และแปรเปลี่ยนความโกรธเป็นอารมณ์มวยไทยที่ถล่มใส่ นักมวยรุ่นพี่จนแพ้ไปในที่สุด

เข้าเมืองกรุงพบข่าวดีและข่าวร้าย

ชื่อเสียงของตุ้มในต่างจังหวัด และการนำเสนอของสื่อมวลชนทำให้เจ้าของค่ายมวยใช้เป็นช่องทางพาตุ้มเข้ามาหาเงินในเมืองหลวง ตุ้มรู้ว่าคินี้จากปากของพี่ชาติ ทว่าก่อนตุ้มจะได้ขึ้นชกเวทีมวยมาตรฐานประเทศไทยที่เวทีลุมพินี ลางร้ายก็ปรากฏเมื่อพี่บัวบอกว่า พี่ชาติเป็นมะเร็งปอดต้องรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาล และไม่สามารถไปชมการชกของตุ้มได้ เช่นเดียวกับพ่อและแม่ที่ติดภาระงานสวนลั่นจี่ ทำได้เพียงติดตามชมการชกทางโทรทัศน์

การขึ้นชกของ “นักมวยกะเทย” เป็นข่าวดังทั่วประเทศสื่อมวลชนตามสัมภาษณ์ตุ้มเพื่อนำเสนอรายวัน กระทั่งการให้สัมภาษณ์เปิดเผยเป้าหมายหาเงินเพื่อเลี้ยงครอบครัวและแปลงเพศของตุ้มก็ทำให้ผู้เป็นพ่อผิดหวังเพราะเป็นครั้งแรกที่ได้รู้ “เพศ” และความต้องการจริงๆ ของลูกชาย ที่สำคัญคือลูกชายประกาศการเลือกเพศตัวเองผ่านสาธารณชนเป็นครั้งแรก

การเป็นนักมวยกะเทยในต่างจังหวัดว่ายากลำบากแล้ว การเข้ากรุงกลับยากยิ่งกว่า เมื่อชื่อเสียงทำให้ตกเป็นเป้าความสนใจของมวลชนที่สร้างแรงกดดันให้กับตุ้มมากขึ้น ไปอีก เช่น การแก้ผ้าขึ้นชั่งน้ำหนักช่วงเข้าก่อนชกตอนค่ำที่ตุ้มไม่คุ้นเคยจนถูกเหยียดหยาม หรือการตกเป็นเป้าสายตาของคนทั่วไป ทว่าตุ้มก็อดทนผ่านเหตุการณ์เหล่านี้มาได้กระทั่งขึ้นชกบนเวที

แรงเสียดทานจากสังคมเหล่านี้คือบทพิสูจน์ของการลุกขึ้นมาต่อรอง และปฏิเสธค่านิยมกระแสหลักของตุ้ม

อย่างไรก็ตาม แม้จะตื่นเต็นกับการขึ้นชกบนเวทีในเมืองหลวงครั้งแรก แต่ตุ้มก็เริ่มต้นได้อย่างสวยงาม ขณะที่ต้องแลกมาด้วยข่าวร้ายเมื่อรู้ว่าพี่ชาติเสียชีวิตแล้ว

การเผชิญหน้ากับค่านิยมเกลียดชังของสังคม ทำให้ผู้คุมกลายเป็นต้นแบบของ
 กะเทยหลายคนในประเทศนี้ ขณะที่ผู้สนับสนุนอย่างพี่สาวใจดี และพี่บัวก็เริ่มห่างหายไป พี่ชาติครู
 มวยที่เข้าอกเข้าใจก็เสียชีวิต ราวกับตัวบดต้องการชี้ให้เห็นว่าหากใครคิดจะฝัน หรือทวนกระแส
 สังคมเพื่อขยับขยายนิยาม “ความเป็นไทย” ให้เปิดกว้างและยืดหยุ่น (open Thainess) เขาหรือเธอผู้
 นั้นจะต้องอดและอดทนเพียงพอที่จะเผชิญชะตากรรมโดยลำพัง

เสียงเรียกร้องจากภายใน

ผู้คุมมีผลงานชนะนักมวยต่างชาติอีกหลายไฟต์ ทำเงินและชื่อเสียงเป็นที่น่าพอใจ
 แต่ระหว่างนั้นความต้องการที่จะแปลงเพศก็เร่งเร้าจากภายใน ผู้คุมเริ่มหันมาลองใช้ฮอร์โมนเสริม
 หน้าอกตามคำแนะนำของกลุ่มเพศทางเลือก กระทั่งต้องเรียกร้องขอสวมยกทรงชั้นซึก ซึ่งต่อมา
 ฮอร์โมนได้ส่งผลกระทบต่อผลการชกตกต่ำผู้คุมพบกับความปราชัยติดๆ กัน

ในไฟต์สำคัญผู้คุมเดินทางไปชกที่ญี่ปุ่นพบกับนักมวยปล้ำหญิงชื่อ เกียว โกะ อูเอ
 โนะ จนเป็นข่าวโด่งดังเป็นที่สนใจของชาวไทย และชาวญี่ปุ่นที่เฝ้าติดตาม และที่นี้เองที่ผู้คุมถูก
 กล่าวหาว่าเป็นกะเทยปลอม เพื่ออาศัยร่างผู้ชายเอาเปรียบนักมวยปล้ำหญิงแท้ และยังถูกผู้หญิงไทย
 เพื่อนร่วมชาติที่อ้างตัวเป็นแฟนเข้ามาขอลายเซ็น ก่อนจะฉีกทิ้งและด่าผู้คุมว่าทำให้มวยไทยและชาติ
 ไทยเสื่อมเสีย การทวนกระแสสังคมจะต้องมีจิตใจที่แข็งแกร่งจึงจะผ่านไปได้

อย่างไรก็ตาม การแข่งขันครั้งนี้แม้ผู้คุมเกือบพลาดท่าแพ้ แต่ก็ได้แรงกระตุ้นที่พี่ชาติ
 เคยกำชับไว้ว่า จะเป็นกะเทยแต่หน้าอย่างไรก็ช่างแต่ต้องชกให้สมศักดิ์ศรีมวยไทย ก่อนที่ผู้คุมจะ
 พลิกสถานการณ์ตีศอกชนะแตกในที่สุด และ ณ นาทีนั้นเองที่ผู้คุมรู้ว่าตัวเองเป็นหญิงแล้ว

ภายหลังการชกจบลง ผู้คุมก็ยังต้องพบกับเหตุการณ์ก่อนแปลงเพศอีกนั่นคือมีแฟน
 มวยชาวญี่ปุ่นผู้หญิงคิดว่าผู้คุมเป็นผู้ชาย ไม่ใช่กะเทย แอบเอาดอกไม้มาให้ที่ห้องพักใน โรงแรม ขอมิ
 เพศสัมพันธ์ ผู้คุมจึงเปิดเผยว่าตนก็มีหน้าอกเหมือนกับเธอ

4.1.3 ภาวะวิกฤติ

ตัดสินใจแปลงเพศ

จากปัญหาเกี่ยวกับร่างกาย และจิตใจ ทำให้การชกมวยของผู้คุมเริ่มมีอุปสรรคมาก
 ขึ้น ขณะที่ความแปลกปลอมที่อยู่ในร่างชายเรียกร้องให้แปลงเพศ ผู้คุมจึงต้องตัดสินใจเด็ดขาดไปขอ

อนุญาตพ่อและแม่เพื่อแปลงเพศ แม้จะต้องแลกมาด้วยการเลิกชกมวยไทยไปตลอดชีวิต และทำให้บุพการีต้องเสียใจ แต่ตุ้มก็พร้อมที่จะเผชิญเพื่อเป้าหมายที่ฝันไว้

ตุ้มเดินทางกลับมาขออนุญาตพ่อ-แม่ที่เชียงใหม่ แต่บางเสี้ยวเวลาก็ยังอาลัยอาวรณ์กับร่างเดิม ขณะที่พ่อตัดสินใจที่จะตามใจลูกเมื่อหมอบอกว่าการผ่าตัดจะปลอดภัย อย่างน้อยที่สุด ตุ้มก็จะไม่ “พิการทางใจ” ซึ่งเป็นอีกครั้งที่ตัวบทออกย้ำความเป็นกะเทยว่าเป็นเรื่องธรรมชาติ โดยการยืนยันผ่านนายแพทย์ในฐานะผู้เชี่ยวชาญทางวิทยาศาสตร์

เมื่อนักข่าวต่างชาติมาขอสัมภาษณ์ก่อนผ่าตัด 24 วัน และถามตุ้มว่า “อะไรยากที่สุด การเป็นชายหรือเป็นหญิง?” ตุ้มตอบว่า “การพยายามที่จะลืมว่าเราอยากเป็นอะไร” เพราะการต่อสู้กับกระแสต่อต้านของสังคมที่ยาวนานระหว่างที่อยากเป็นหญิงแต่อยู่ในร่างชายนั้นเป็นความลำบากที่รุนแรงต่อจิตใจมากที่สุด ขณะที่ศิลปินมวยไทยในฐานะสัญลักษณ์ของ “ความเป็นชายไทย” ได้กลายเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ตุ้มได้ไปถึงความฝันคือการแปลงเพศเป็นหญิง

4.1.4 ภาวะคลั่งคลาย/ ปิดเรื่อง

อำลามวยไทย

ตุ้มได้เป็นนางแบบ เป็นนักแสดง และเป็นคนสวยสมดังตั้งใจ จากนั้นอีก 1 ปีถัดมา ตุ้มกลับมาเชียงใหม่ในฐานะคนดังที่มานั่งดูการชกมวย “เธอ” เห็นนักมวยเด็กคนหนึ่งแต่งหน้าทาปากขึ้นชกแบบที่ตุ้มเคยเป็นมาก่อน ระหว่างไหว้ครูทำสวายน้อยประแป้งอยู่นั้น ตุ้มเดินไปที่ขอบเวทีและถามเด็กชายว่า “เป็นกะเทยหรือ?” เด็กชี้ไปที่พ่อ และส่ายหน้าบอกว่าไม่ใช่ ตุ้มจึงบอกเด็กว่า “สู้ข้างนอก และในเวที ให้สู้จากหัวใจไม่ใช่การทาหน้าทาปาก”

จากนั้นตัวบทเสนอภาพตุ้มเมื่อแปลงเพศเป็นหญิงแล้วและเห็นตัวเองในกระจกเป็นตุ้มในร่างนักมวย เพื่อให้ร่างเก่าได้เผชิญหน้ากับร่างใหม่อีกครั้ง และตุ้มในร่างนักมวยกล่าวว่า “ต้องรีบไปแล้ว ...ก็ตุ้มไม่ต้องการผมแล้วนี่” เป็นการปิดเรื่องด้วยความเปลี่ยนแปลงของร่างใหม่ แต่ยังคงความสืบเนื่องของจิตใจในแบบเดิมๆ

“บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” ใช้กลยุทธ์เล่าเรื่องจริง (faction) เพื่อเสนอภาพแทน “ความเป็นไทย” ที่เปิดกว้าง (open Thainess) ยอมรับเพศทางเลือกให้เป็นส่วนหนึ่งของความหมาย (inclusion) โดยเล่าผ่านตุ้มนักมวยกะเทยจากท้องถิ่นที่มีเป้าหมายในชีวิตคือการขึ้นชกมวยหาเงินเพื่อเลี้ยงดูครอบครัว และนำไปแปลงเพศ แม้ว่าจะต้องเผชิญกับค่านิยมกระแสหลักของสังคมที่เกลียดกะเทย แต่ตุ้มก็ลุกขึ้นสู้เพื่อทวงสิทธิความเท่าเทียมทางเพศ ในฐานะของปัจเจกชนหรือ

ประชาชนคนหนึ่ง โคร่งเรื่องเน้นว่ากะเทยเป็นเรื่องธรรมชาติ ขณะที่ค่านิยมเรื่องเพศของสังคมที่กำหนดให้มีเพียงเพศชายและหญิงเป็นการประกอบสร้างทางสังคม/วัฒนธรรม ดังนั้นสถาบันทางสังคมที่พยายามจะหล่อหลอมกล่อมเกลามาเพื่อกำหนดหน้าที่สมาชิกในสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน เพื่อน วัด หรือค่ายมวยจึงไม่สามารถเปลี่ยนเพศที่เป็น “ธรรมชาติ” ของตุ้มได้ มวยไทยจึงกลายเป็น “วิถีทาง” ของตุ้มในการไปสู่เป้าหมายที่ทำเพื่อตัวเอง และครอบครัว

4.2 แก่นเรื่อง (Theme)

ความคิดหลักของ “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” คือเรื่องของนักมวยชายหัวใจหญิง ผู้กำหนดชะตาตัวเองด้วยการขึ้นชกมวยไทยหาเลี้ยงตัวเองและครอบครัว แม้งานจะขัดแย้งกับหัวใจ แต่เมื่องานจะช่วยให้ได้เงินก็ทำให้เธอมีความฝันว่าวันหนึ่งจะได้แปลงเพศเป็นหญิงให้กายสอดคล้องกับใจ

ตารางที่ 30 แก่นเรื่อง “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์”

เกณฑ์	ข้อมูล
ชื่อเรื่อง	“บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์”
การเน้นข้อความและเหตุการณ์สำคัญ	- “ตุ้มเริ่มหาเลี้ยงครอบครัวได้แล้ว หลังจากนั้นก็คิดจะหาเงินมาแปลงเพศ” - “ตราบไคที่ชกสมศักดิ์ศรีมวยไทย ไม่สนหรอกว่าจะแต่งหน้าหนาขนาดไหน”
ใบปิด	(รูปภาพประกอบ)

4.2.1 ชื่อเรื่อง

ภาพยนตร์เรื่อง “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” ตั้งชื่อโดยเรียกทับศัพท์ภาษาอังกฤษคำว่า “Beautiful Boxer” ที่หมายถึง “นักมวยคนสวย” หรือ “นักมวยคนงาม” ที่ให้ความหมายเชิงขัดแย้ง เพราะนักมวยไทยในที่นี้เป็นนักมวยชาย ตามขนบธรรมเนียมทั่วไปหากจะชมว่าหน้าตาดีมักจะใช้คำว่า “หล่อ” แต่จะไม่ใช้คำว่า “สวย” ซึ่งใช้กับผู้หญิง ดังนั้นการตั้งชื่อทับศัพท์ภาษาอังกฤษ และใช้ความหมายที่ขัดแย้งแบบนี้จึงเป็นที่น่าสนใจ และเป็นการสื่อสารโดยนัยว่าเกี่ยวกับเพศที่สาม

อย่างไรก็ตาม ภาพยนตร์เรื่องนี้สร้างจากชีวิตจริงของนักมวยกะเทยชื่อ “ปริญญา” และเป็นข่าวโด่งดัง เป็นที่รู้จักของคนทั่วประเทศ การตั้งชื่อที่ชวนให้สงสัยจึงไม่เป็นอุปสรรคต่อการทำความเข้าใจ นอกจากนี้ก็ยังเป็นการง่ายต่อการ “ส่งออก” ภาพยนตร์เรื่องนี้ไปฉายใน

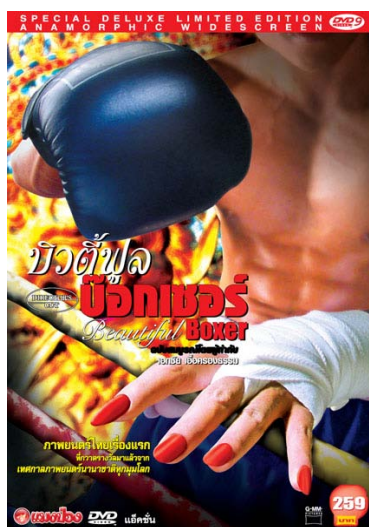
ต่างประเทศ ดังนั้นแม้จะใช้คำทับศัพท์ และเล่นกับความหมายที่ขัดแย้ง แต่ก็สื่อสารได้ตรงกับเนื้อเรื่องชีวิตของ “นักมวยชายใจหญิง”

4.2.2 การเน้นข้อความและเหตุการณ์สำคัญ

มีหลายเหตุการณ์ และหลายข้อความที่เป็นประเด็นสำคัญของเรื่อง เช่น ความลำบากของเพศที่สามในสังคมไทย หรือเป้าหมายในการชกมวยของค่อมในฐานะ “กะเทย” เช่น การสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวต่างประเทศ ค่อมบอกว่า “ยิ่งแต่งหน้าเข้มมากเท่าไร ก็ยิ่งโดนเตะหนักมากเท่านั้น แต่ค่อมก็ตอบโต้กลับไปให้แรงเช่นกัน” ซึ่งเป็นการเปิดใจยอมรับว่าการเป็นกะเทยในสังคมนี้จะต้องอดทน และสู้ให้ถึงที่สุดจึงจะรอด โดยเฉพาะกะเทยที่มีอาชีพนักมวยไทย หรือการให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าว ช่วงที่เข้ามาชกในกรุงเทพฯ ใหม่ ๆ ว่า “ค่อมเริ่มหาเลี้ยงครอบครัวได้แล้ว หลังจากนั้นก็คิดจะหาเงินมาแปลงเพศ” เป็นการเผยความในใจออกมาดังๆ ให้ทุกคนรับรู้ว่าเป้าหมายสำคัญในชีวิตค่อมนั้นคือช่วยเหลือครอบครัว และการหาเงินแปลงเพศ

อย่างไรก็ตาม บางเหตุการณ์ตัวบทที่เปิดกว้างให้กับเพศที่สามได้มีส่วนร่วม กับ “ความเป็นไทย” หากแต่มีเงื่อนไขว่าต้องทำให้สมศักดิ์ศรีมวยไทย หรือศักดิ์ศรีของ “คนไทย” เช่น ในช่วงที่ค่อมกำลังพลาดท่าในการชกกับนักมวยปล้ำหญิงที่ญี่ปุ่น ซึ่งค่อมจินตนาการว่ามีพี่ชาติตามมาเชียร์ และตะโกนสั่งอยู่ข้างสังเวียนว่า “ตราบใดที่ชกสมศักดิ์ศรีมวยไทย ไม่สนหรือกว่าจะแต่งหน้าหน้าขนาดไหน” และก็ช่วยให้ค่อมมีแรงบันดาลใจพลิกกลับมาชนะได้ในที่สุด

4.2.3 ใบปิด

ภาพที่ 8 ใบปิดภาพยนตร์เรื่อง “บิวตี้ฟูล บ็อกเซอร์”

ไบปิด หรือหน้าปกวีดีของภาพยนตร์เรื่อง “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” มีหลายแบบ ผู้วิจัยเลือกนำเสนอเพียงแบบเดียวคือแบบที่เป็นปกวีดีวางขายในประเทศไทย

ไบปิดชุดนี้เป็นภาพที่เสนอให้เห็นผู้ชายคนหนึ่งที่มีร่างกายแข็งแรงด้วยมัดกล้ามเนื้อ ท้อง มือขวาสวมนวมมวยสีดำ ขณะที่มือซ้ายพันผ้าสีขาวแบบนักมวยก่อนจะสวมนวม แต่ที่เล็บนั้น ไว้ยาวทาสีแดงวางพาดอยู่บนเชือกข้างเวทีมวย มีตัวหนังสือบอกชื่อเรื่องภาษาไทยทับศัพท์ ภาษาอังกฤษว่า “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” และภาษาอังกฤษว่า “Beautiful Boxer”

ขณะที่มุมซ้ายด้านล่างมีตัวหนังสือสีเหลืองระบุว่า เป็น “ภาพยนตร์ไทยเรื่องแรกที่กวาดรางวัลมาแล้วจากเทศกาลภาพยนตร์นานาชาติทุกมุมโลก”

เมื่ออ่านภาพรวมดูความสัมพันธ์จะพบว่า ตัวบทบอกเล่าถึงความขัดแย้งที่ผสมผสานกันระหว่างสัญลักษณ์ของ “ความเป็นชาย” คือกล้ามเนื้อ ท้อง นวมมวย การเปลือยท่อนบน เชือกเวที หรือการคาดเชือก กับ “ความเป็นหญิง” ที่สอดแทรกเข้ามาผ่านสัญลักษณ์การทาสีแดงที่สอดคล้องกับชื่อเรื่อง (อธิบายไว้ในหัวข้อ 2.1) ข้างต้น

ไบปิดนี้บอกประเด็นสำคัญเกี่ยวกับเรื่องราวของนักมวยชายคนหนึ่งที่ชอบ “ความเป็นหญิง” ของตัวเองไว้ข้างใน กล่าวคือขณะที่มือขวาสวมนวมแล้วก็จะมองไม่เห็นเล็บที่ทาสีแดง แต่งแบบผู้หญิง แต่ยังคงเห็นได้จากมือซ้ายที่พันผ้าแล้วแต่ยังไม่ได้สวมนวม ซึ่งเป็นการสร้างอัตลักษณ์ของนักมวย “กะเทย” นั่นเอง

โดยสรุป แก่นเรื่อง “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” นำเสนอ “ความเป็นไทย” ที่เปิดกว้างและยืดหยุ่น (open Thainess) ของกะเทยธรรมดาสามัญชนคนหนึ่งจากชนบทที่ต้องดิ้นรนต่อสู้ชีวิตเพื่อตัวเองและครอบครัว กระทั่งได้พบว่ามวยไทยคือเครื่องมือที่ดีที่สุดที่จะช่วยให้ชีวิตนอกถิ่นเถียงนาของเขา/เธอ และครอบครัวอยู่รอดได้ในสังคม

4.3 ตัวละคร (Characters)

ผู้วิจัยแบ่งตัวละครออกเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มคนไทยที่มี “ตุ้ม” เป็นภาพแทน “ความเป็นไทย” และ “คนอื่น” หรือ “ความเป็นอื่น” ที่หมายถึงกรอบคิด หรือค่านิยมเกลียดกะเทยของคนในสังคม โดยเน้นวิเคราะห์เฉพาะตัวละครที่มีบทบาทเด่นในเรื่อง

ตารางที่ 31 ตัวละคร “บิดัฟูลบ็อกเซอร์”

ตัวละคร	ความเป็นไทย	ความเป็นอื่น	ตัวละคร
ตุ้ม	กตัญญูรู้คุณต่อพ่อแม่ ครูมวย และผู้มีพระคุณ อ่อนน้อมถ่อมตน อ่อน โยน เมตตา เข้มแข็ง นักสู้ที่กล้าหาญ อดทน (สิทธิ์)	การเหยียดเพศที่สาม	ค่านิยม สังคมไทย ทศวรรษ 2540
พี่บัว/พี่สาว/ แม่	อ่อนโยน มีเมตตา มีคุณธรรม	เน้นความเป็นชายที่เหนือกว่า เพศอื่นๆ เอารัดเอาเปรียบ ไม่ซื่อสัตย์ เจ้าเล่ห์	ผู้ชายเหยียด กะเทย/ตุ้ม/นัก คนอื่นๆ
พี่ชาติ	อ่อนโยน เมตตา เข้มแข็ง อดทน	รักชาติไม่ลืมหูลืมตา อยู่ใต้ อุดมการณ์หลักของสังคมทั้ง ชาตินิยม และ “ชายเป็นใหญ่”	ผู้หญิงเหยียด กะเทย

4.3.1 ตัวละคร “ความเป็นไทย”

ภาพยนตร์เรื่องนี้สร้างจากเรื่องจริง (factual) เป็นชีวิตจริงของตัวละครหลักคือ “ตุ้ม” นักมวยกะเทยจากท้องถิ่นภาคเหนือ ที่ต้องต่อสู้กับค่านิยมกระแสหลักของสังคมที่มองว่าเพศปกคิมเพียงสองเพศคือชาย หรือหญิงเท่านั้น ส่วนกะเทยคือ “ความเป็นอื่น”

อย่างไรก็ตามเนื่องจากภาพยนตร์เรื่องนี้เล่าผ่านตุ้ม ในฐานะภาพตัวแทนของ “ความเป็นไทยทางเลือก” กล่าวคือไม่จำเป็นต้องเป็นชายจริง หรือหญิงแท้เท่านั้น แต่กะเทยอย่างตุ้ม ก็เป็นไทยได้ หากสามารถชกมวยไทยและสร้างมูลค่าให้กับศักดิ์ศรีความเป็นไทยได้ โดยเฉพาะบุคลิกนิสัยของตุ้มที่เป็นคนกตัญญูรู้คุณต่อพ่อแม่ครูบาอาจารย์ และยังอ่อนน้อมถ่อมตน มีเมตตา เข้มแข็ง เป็นนักสู้ที่กล้าหาญ อดทน

ดังจะพบว่าเป้าหมายแรกในการเลือกชกมวยอาชีพของตุ้มก็คือ การหาเงินเพื่อเลี้ยงดูครอบครัว ก่อนที่จะเก็บเงินไปแปลงเพศตอบสนองแรงปรารถนาในใจของตนเอง

ตัวบทเน้นสร้าง “อัตลักษณ์กะเทย” โดยเล่าผ่านกะเทยสามัญชนจากท้องถิ่นต่างจังหวัด และลุกขึ้นสู้ด้วยสำนึกในสิทธิเท่าเทียมของปัจเจกชนที่จะตัดสินใจทำตามทางเลือกของตัวเอง ทั้งเลือกที่จะเป็นหญิงอย่างที่จิตใจเรียกร้อง และเลือกที่จะยึดอาชีพชกมวยไทยอย่างที่

พรสวรรค์และความพยายามมีอยู่ กระทั่งสามารถสร้างเนื้อสร้างตัวจนโด่งดัง โดยไม่ย่อท้อต่อ กระแสต่อต้านของค่านิยมหลักทางสังคม และสามารถฟันฝ่าไปจนประสบความสำเร็จ

ขณะที่ผู้ช่วยของตุ้ม ทั้งพี่ชาติ และพี่บัว ต่างก็เปิดใจกว้างยอมรับรสนิยมทางเพศ ของตุ้ม โดยมีเงื่อนไขแต่เพียงว่าขอให้ต่อสู้ด้วยชั้นเชิงมวยไทยอย่างเต็มที่ และไม่เสียศักดิ์ศรีก็พอ เช่นในตอนพี่บัวแนะนำว่าอย่ามองว่าตัวเอง “ทุเรศ” เพียงเพราะเป็นกะเทยและถูกน้องชายต่อว่า แต่ให้มองว่า “ทุเรศก็เพราะไม่ได้ต่อยมวยอย่างเต็มที่เช่นผู้ชายคนหนึ่งต่างหาก” เช่นเดียวกับพี่ชาติกำชับตุ้มว่า “...จะแต่งหน้าให้หน้าอย่างไรก็ได้ ขอให้ต่อสู้อย่างสมศักดิ์ศรีมวยไทยก็พอ”

แม้ตัวบทจะนิยาม “ความเป็นไทย” ที่เปิดกว้างและยืดหยุ่น (open Thainess) ยอมรับนักมวยไทยที่เป็นกะเทยแต่ก็วางนิยามไว้ภายใต้เงื่อนไขว่า ตุ้มจะต้องสู้ให้สมศักดิ์ศรีมวยไทย หรืออีกนัยหนึ่งศักดิ์ศรีของ “ความเป็นไทย”

4.3.2 ตัวละคร “ความเป็นอื่น”

“ความเป็นอื่น” ในภาพยนตร์เรื่องนี้คือค่านิยมกระแสหลักในสังคมที่เหยียด “กะเทย” หรือ เพศที่สาม โดยเฉพาะการเน้นอัตลักษณ์ “ความเป็นชาย” ที่เหนือกว่าเพศอื่นๆ ทั้งการเอาไรต์เอาเปรียบ ไม่ซื่อสัตย์ เจ้าเล่ห์ เช่นกรณีของ “พินัท” ที่หลอกให้ตุ้มล้มมวย หรือบรรดานักมวยคู่ชกของตุ้มคนอื่นที่มักแสดงออกในการเหยียดเพศที่สามอย่างชัดเจน

ขณะที่ผู้หญิงในเรื่องถูกเสนอให้เป็นเพศที่แสดงออกถึงการรักษาแบบไม่ลืมหูลืมตา และอยู่ภายใต้อุดมการณ์หลักของสังคมทั้งชาตินิยม และชายเป็นใหญ่ โดยเฉพาะผู้หญิงที่แสดงตัวเป็นแฟนมวยของตุ้มเพื่อที่จะเข้ามาค้า และกล่าวหาว่าตุ้มทำให้ชาติไทยเสื่อมเสีย

การสร้างตัวละคร ในภาพยนตร์เรื่องนี้เน้นการสร้าง “อัตลักษณ์กะเทย” ให้เป็นภาพแทน “ความเป็นไทย” ในอีกลักษณะหนึ่งที่เปิดกว้างและยืดหยุ่น (open Thainess) เป็นการกระตุ้นให้ปัจเจกชนทั่วไปกล้าลุกขึ้นมาปฏิบัติการเพื่อตัวเองหรือครอบครัวโดยไม่วิงวอนหรือร้องขอจากสังคมหรือใครๆ ตุ้ม เป็นตัวละครที่เชื่อในเรื่องเวรกรรมแบบชาวพุทธที่ดีมีคุณธรรม โดยเฉพาะการแสดงความกตัญญูรู้คุณ และตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ อย่างไรก็ตามขณะที่ด้านหนึ่งตัวเอกยอมรับค่านิยมของสังคม ทว่าอีกด้านหนึ่งกลับต่อรอง และปฏิเสธ กล่าวคือขณะที่ทำหน้าที่เป็นชาวพุทธ และเป็นลูกที่ดี แต่ก็ขอใช้สิทธิที่จะเลือกเพศสวนกระแสสังคม

4.4 ฉาก (Scenes)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ฉากสำคัญๆ ตามลำดับการ โครงเรื่องตามตารางดังนี้

ตารางที่ 32 ฉาก “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์”

เกณฑ์	ฉากต่างๆ
เปิดเรื่อง	เมือง ความพลุกพล่าน การต่อสู้ในตลาด
พัฒนาเหตุการณ์	ห้องถื่น ค่ายมวย การเรียนรู้ การฝึกซ้อม ทดสอบ ต่อสู้
ภาวะวิกฤติ	การตัดสินใจภายในครอบครัวระหว่างลูก-พ่อ ที่โรงพยาบาล
ปิดเรื่อง	พื้นที่เมือง และโลกความบันเทิงในกรุง

เปิดเรื่อง ด้วยภาพความพลุกพล่านวุ่นวายร้อนรนของผู้คนในเมืองใหญ่ และเกิดเหตุการณ์ การต่อสู้ ตุ่มในชุตราตรีโชว์ลีลามวยไทยช่วยผู้สื่อข่าวต่างชาติให้รอดพ้นจากการรุมทำร้ายของ อันธพาลชาวต่างชาติด้วยกัน เป็นฉากที่แสดงให้เห็นภาพความเป็นเมืองที่เต็มไปด้วยสารพันปัญหา ขณะที่ตุ้มกะเทยจากภูธรยื่นมือเข้าช่วยแก้ปัญหาให้กับคนอื่นได้ แต่ปัญหภายในใจของตัวเองยังรอ การแก้ไข

ในช่วงพัฒนาเหตุการณ์ ตัวบทกลับมาเล่าย้อนเรื่องราวในวัยเด็กของตุ้มในห้องถื่นชนบทที่ สุขสงบ แต่ก็เป็ความแร้นแค้นของครอบครัวยากจนที่ต้องดิ้นรนต่อสู้ ในช่วงนี้ภาพยนตร์เล่าที่มา ที่ไปของตุ้มในวัยเด็กท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่หล่อหลอมให้เป็นชาย แต่ตุ้มกลับเลือกเพศจาก ภายในของตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นการชอบดูลิเก เล่นลิเก ร้องรำทำเพลง ชอบเล่นกับเด็กผู้หญิงมากกว่า เด็กผู้ชาย ชอบสิ่งสวยๆ งามๆ กระทั่งไปบวชเณรในสภาพแวดล้อมที่แสดงออกความเป็นผู้หญิงได้ ยาก ตุ้มก็ยังแสดงพฤติกรรมจากภายในของตนออกมาได้

ฉากการต่อสู้บนเวทีมวยของตุ้ม ตัวบทเสนอให้เห็นว่าแม้จะเป็นงานที่หนักหนาสาหัสแค่ไหน ไหนตุ้มก็จัดการได้ไม่ยากเย็น แต่กับฉากการต่อสู้นอกเวทีมวยตุ้มต้องเผชิญกับปัญหาภายในใจที่ ยากยิ่ง ทั้งสภาพความกดดันอย่างมากภายในครอบครัว ในวัด และกับเพื่อนๆ วัยเด็ก โดยเฉพาะ ในช่วงที่ตุ้มต้องย้ายเข้าไปอยู่ค่ายมวยซึ่งเป็นสถานที่ที่มีแต่ผู้ชาย แม้จะใช้ชีวิตอย่างยากลำบาก เพราะไม่อาจเปิดเผย “เพศทางเลือก” ของตัวเองให้เพื่อนๆ รับรู้ได้ แต่ตุ้มก็ยังยืนหยัดด้วยลำแข้ง ตัวเองและพยายามเรียนรู้เชิงมวยในแบบผู้ชายทั้งการฝึกซ้อม และการต่อสู้บนเวทีมวยอย่างเต็มที่ โดยไม่ถูกสภาพแวดล้อมภายนอกหล่อหลอมกล่อมเกล้าให้เป็นผู้ชาย

ช่วงภาวะวิกฤติ ฉากที่นำเสนอแสดงให้เห็นถึงการต่อสู้ภายในจิตใจของค่อมที่ต้องตัดสินใจ ต่อหน้าพ่อแม่ และหมอศัลยกรรมว่าจะแปลงเพศเพื่อให้สอดคล้องกับจิตใจที่เป็นผู้หญิง หรือจะอยู่กับกายที่เป็นชายแต่ใจเป็นหญิงในสังคมที่เกลียดกะเทยต่อไป

ช่วงคลี่คลาย และปิดเรื่อง ค่อมเลือกที่จะใช้ชีวิตในเมืองใหญ่ให้สอดคล้องกับอาชีพใหม่ของตัวเอง นั่นคือการทำงานเป็นคาราคนคังในวงการบันเทิง

การสร้างความหมายผ่านฉากต่างๆ ใน “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” ในช่วงพัฒนาเหตุการณ์ และภาวะวิกฤตินั้นฉากส่วนใหญ่เน้นไปที่การต่อสู้บนเวทีมวยไทย และการต่อสู้กับความกดดันของสังคมในสถานการณ์ต่างๆ ที่สถาบันทางสังคมพยายามจะอบรมบ่มเพาะหล่อหลอมกล่อมเกลามาซึ่กให้ทำหน้าที่ เป็นชาวพุทธที่ดี ยอมรับค่านิยม เช่น เพศที่มีเพียงชาย และหญิงเท่านั้น การรู้จักที่ต่ำที่สูง การเคารพผู้อาวุโส หรือความกตัญญูรู้คุณคน แต่ค่อมก็เลือกใช้ “สิทธิ์” ในการปฏิเสธ ค่านิยมกระแสหลักเพื่อขอเป็นกะเทย หรือเพศทางเลือกแทน

4.5 จุดยืนการเล่าเรื่อง (Point of View)

จุดยืนการเล่าเรื่องเป็นการวิเคราะห์ถึงให้เหตุผลต่อการกระทำของตัวละครสำหรับเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วง ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์จุดยืนการเล่าเรื่องในแต่ละช่วงตามระดับโครงเรื่องดังนี้ (ดูตาราง)

ตารางที่ 33 จุดยืนการเล่าเรื่อง “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์”

เกณฑ์	ข้อมูล
เปิดเรื่อง	การเลือกเส้นทางเดินของค่อม
พัฒนาเหตุการณ์	ค่อมต่อสู้ความเชื่อเรื่อง “กรรม” ซึ่งเป็นการต่อสู้ที่มากกว่าเพศอื่นๆ
ภาวะวิกฤติ	การตัดสินใจเลือกทางเดินของตัวเอง
ปิดเรื่อง	ยอมรับการตัดสินใจ

“บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” เป็นภาพยนตร์ที่สร้างจากเรื่องจริง (factual) เปิดเรื่องโดยการเล่าเรื่องราวของค่อม นักมวยกะเทยอยู่ในช่วงสำคัญของชีวิตเมื่อต้องเลือกทางเดินของตัวเองในสังคมที่ค่อมจะต้องต่อสู้มากกว่าคนอื่นๆ

เป็นการเปิดเรื่องโดยให้ตัวเองที่เป็นนักมวยกะเทยธรรมดาๆ ในฐานะประชาชนคนหนึ่งมีสิทธิที่จะเลือกชีวิตของตัวเองในการแปลงเพศ ด้วยการปฏิเสธค่านิยมการกำหนดเพศของสังคมที่ให้มีแค่ชายและหญิง ซึ่งเป็นการนิยาม “ความเป็นไทย” ที่เปิดกว้าง (open Thainess)

ในช่วงพัฒนาเหตุการณ์ ตัวบทเล่าผ่านคัมภีร์วัยเด็กที่ต้องต่อสู้กับอุปสรรคทั้งภายนอกและภายในเวทีมวยกว่าจะมาเป็นนักมวยกะเทยที่มีชื่อเสียงที่สุดของประเทศไทย โดยให้น้ำหนักของเหตุการณ์เป็นกะเทยว่าเป็นเรื่องธรรมชาติ ทั้งที่คัมภีร์อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เปิดโอกาสให้เป็นกะเทย เช่นอยู่ในครอบครัวที่มีลูกชาย 2 คน พ่อและแม่เลี้ยงให้ลูกเป็นผู้ชาย มีโอกาสได้บวชเรียนที่วัดตั้งแต่ยังเด็ก หรือเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นก็ได้เข้าค่ายฝึกซ้อมเป็นนักมวย เป็นต้น

ในภาวะวิกฤติ เป็นช่วงที่คัมภีร์ตัดสินใจร่วมกับผู้บังคับเกล้าในการเลือกเพศของตนเองไม่ใช่เพศที่สังคมเลือกให้ แม้คัมภีร์จะเป็นชาวพุทธที่ศรัทธาคุณบิดามารดาครูอาจารย์ แต่นาทีสำคัญ “เธอ” ก็เลือกอย่างที่ใจปรารถนามาโดยตลอดคือแปลงเพศเป็นหญิง

ภาวะคลี่คลาย และปิดเรื่อง เป็นช่วงที่คัมภีร์ยอมรับในผลการตัดสินใจของตัวเองที่จะเป็นหญิง แม้จะทำให้พ่อและแม่เสียใจก็ตาม

เนื่องจากภาพยนตร์เรื่องนี้สร้างจากเรื่องจริง (factual) ชีวิตจริงของกะเทยจากภูธรที่คืนรนอดทนต่อความกดดันจากค่านิยมกระแสหลักที่เกลียดกะเทยของสังคม ด้วยการปฏิเสธเพศที่สังคมมอบให้แต่ใช้สิทธิในการเลือกเพศด้วยตนเอง โดยใช้ศิลปะมวยไทยเป็นเครื่องมือในการฟันฝ่าไปสู่ความฝัน การสร้าง “ความเป็นไทย” ที่เปิดกว้าง (open Thainess) จึงเป็นการเน้นที่เด่นชัดมาก ผู้วิจัยวิเคราะห์สรุปจากองค์ประกอบสำคัญดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 34 “ความเป็นไทย” ใน “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์”

“ความเป็นไทย” ใน “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์”			
เกณฑ์		ลักษณะที่เน้น	ข้อมูล/หลักฐาน
1	โครงสร้างสังคม	เสมอภาค	- ประชาชนกล้าลุกขึ้นมาเรียกร้องสิ่งที่ตัวเองต้องการ
2	ผู้มีอำนาจ	ประชาชน	- สามัญชนที่ประสบความสำเร็จในการสวนกระแสสังคม
3	บทบาทประชาชน	สิทธิ	- การเลือกทางเดินให้กับชีวิตตนเอง

4	รูปแบบอำนาจ	กระจายอำนาจ	- การตัดสินใจของประชาชนที่ไม่พึงพิงผู้มีอำนาจในสังคม
5	ศาสนา/ความเชื่อ	พุทธ	- เน้นคำสอนและความเชื่อเรื่องเวรกรรม คุณธรรม และพิธีกรรมแบบพุทธ เช่น ความกตัญญู การบวช ฯลฯ
6	การสร้างอัตลักษณ์	อัตลักษณ์	- เน้นสร้างอัตลักษณ์กะเทย และเผชิญคนต่อต้านทั้งนอกและในเวทีมวย
7	ปฏิกริยาต่อสังคม	ต่อรอง	- ตัวเอกไม่หวั่นกระแสด้านของสังคม กล้าฟันความ ต้องการของพ่อแม่ และปฏิเสธแก้ผ้าชั่งน้ำหนักก่อนชก
8	เพศสภาวะ	กะเทย	- เน้นเพศทางเลือก
9	พื้นที่	เมือง	- แม้จะมาจากชนบทแต่ก็ให้คุณค่ากับความเป็นเมือง ที่เป็นแหล่งรายได้ ชื่อเสียง และเป้าหมายการแปลงเพศ

ภาพยนตร์เรื่อง “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” เป็นภาพยนตร์มวยไทยที่มีลักษณะแตกต่างจากภาพยนตร์มวยไทยโดยทั่วไป กล่าวคือภาพแทน “ความเป็นไทย” ในเรื่องนี้เปิดกว้าง (open Thainess) เพราะไม่นำเสนอผ่านอัตลักษณ์ “ความเป็นชาย” แต่เน้น “เพศทางเลือก” ของกะเทยต่างจังหวัดที่พบว่า มวยไทยจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เขา/เธอไปถึงเป้าหมายของชีวิต

การสร้างตัวละครนักมวยกะเทยนั้น สร้างจากจุดยืนของเพศที่สามที่ต้องการเปิดพื้นที่กะเทยในสังคมไทย เรื่องนี้จึงเน้นการสร้าง “อัตลักษณ์กะเทย” มากกว่าการสร้างความแตกต่างหรือ “ความเป็นอื่น” การดิ้นรนต่อสู้ที่ต้องเผชิญกับกรอบคิด/ค่านิยมในสังคมที่ไม่ยอมรับกะเทยแล้ว ต่อมก็ต้องต่อสู้กับภาวะความขัดแย้งภายในของตัวเองด้วย “ความเป็นไทย” ที่นำเสนอในเรื่องนี้จึงมีลักษณะที่โดดเด่น และมีลักษณะขัดแย้งกับกรอบคิดของสังคมไทย

ภาพยนตร์เรื่อง “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” ประกอบสร้าง “ความเป็นไทย” ในรูปแบบที่เปิดกว้าง (open Thainess) โดยให้อำนาจกับ “ประชาชน” โดยเฉพาะสามัญชนจาก “ชนบท” ให้แสดงออกถึง “สิทธิ” ที่มีเป็นของตนเองในการตัดสินใจเลือกทางเดินชีวิต แม้จะต้องเผชิญกับความกดดันจากค่านิยมของสังคม โดยไม่เรียกร้องความช่วยเหลือจากผู้มีอำนาจในสังคม แต่สามารถสู้ชีวิตและประสบความสำเร็จได้

“บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” เป็นตัวแทนที่ “ท้าทาย และปฏิเสธ” ค่านิยมของสังคมไทยอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ถึงความพยายามที่จะสร้าง “ความเสมอภาคเท่าเทียม” ให้เกิดขึ้นในโครงสร้างของ

สังคมแบบ “ชายเป็นใหญ่” โดยให้ตัวละครเอกเป็นภาพตัวแทนกะเทย (เพศทางเลือก) ที่ประสบความสำเร็จทั้งในชีวิตทางสังคม (แปลงเพศ) และอาชีพ (เป็นนักมวยที่มีชื่อเสียง) ทั้งที่มวยไทยเป็นพื้นที่ของความเป็นชาย

5. ภาพยนตร์เรื่อง “องค์บาก”

ภาพยนตร์เรื่อง “องค์บาก” กำกับโดยปรัชญา ปิ่นแก้ว ออกฉายในประเทศไทยเมื่อช่วงต้นปี พ.ศ. 2546 ทำรายได้ในประเทศไทยรวม 151 ล้านบาท ทำรายได้ทั่วโลกประมาณ 620 ล้านบาท

5.1 โครงเรื่อง (Plot)

“องค์บาก” เป็นภาพยนตร์ร่วมสมัย ที่เสนอภาพชีวิตในชนบทอีสานที่ความศรัทธาต่อพุทธศาสนา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำหมู่บ้านนั้นเชื่อมโยงอยู่กับชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน

ตารางที่ 35 โครงเรื่อง “องค์บาก”

โครงเรื่อง (Plot)		
เปิดเรื่อง	สุข สนุก สงบ	ประเพณีชิงธงของบรรดาชายหนุ่มในหมู่บ้าน ทั้งสนุกสนานและเจ็บตัว นับเป็นช่วงแห่งความสุขของผู้คนในชนบทสำหรับวันสำคัญทางศาสนา
พัฒนาเหตุการณ์	แอบฝึกมวย	บุญทึ่งแอบฝึกมวย เพราะพระครูสั่งห้าม
	ความชั่วร้าย	การกลับมาเยี่ยมบ้านเกิดของคอนได้นำพาความชั่วร้ายจากเมืองเข้ามาด้วย ทำให้เสียดวงค์บากถูกตัดไป สร้างความโกลาหลให้กับหมู่บ้าน
	ทวงคืนความสุข สนุก สงบ	ชาวบ้านรวมตัวกันเรียไรส่ง “ทึ่ง” ที่อาสาไปตามเสียดวงค์บาก บุญทึ่งเผชิญกับอุปสรรคต่างๆ ในเมืองหลวง โดยมีบักหำแหล่ กับหมวยเล็กคอยช่วยเหลือ
ภาวะวิกฤติ	พร้อมเอาชีวิตเข้าแลก	ทึ่งใช้ฝีมือเชิงมวยฟันฝ่าอุปสรรคชิงองค์บากกลับคืนเป็นผลสำเร็จ แต่ก็ต้องสูญเสียผู้ช่วย
ภาวะคลี่คลาย/ปิดเรื่อง	เข้าสู่รัชมธรรม	ทึ่งนำเสียดวงค์บากกลับคืนหมู่บ้าน พร้อมกับความอุดมสมบูรณ์ และความผาสุกก่อนเข้าสู่รัชมธรรม

5.1.1 เปิดเรื่อง

สุข สนุก สงบ

เปิดเรื่องด้วยงานประเพณีของหมู่บ้าน การชิงธงบนยอดไม้สูงใหญ่ที่เต็มไปด้วยความรุนแรงแต่ก็สนุกสนาน ด้วยทิวทัศน์เพลงบรรเลงด้วยเสียงแคนประกอบในบรรยากาศที่ครึกครื้น ได้อารมณ์แบบลูกทุ่งอีสาน และ “บุญทิ่ง” ก็แสดงให้เห็นถึงความฉลาดเฉลียวแล้วคว่าชิงได้สำเร็จในงานฉลององค์บาก

ภาพยนตร์นำเสนอประเพณีการเล่นที่ดูแปลกตาของชาวชนบท นอกจากจะสร้างความตื่นตาตื่นใจให้กับผู้ชมต่างวัฒนธรรมแล้ว ก็ยังนำเสนอให้เห็นถึงทักษะเฉพาะตัวของคนที่ทำได้อย่างยากในชุมชนเมือง ทั้งการปีนป่ายต้นไม้ที่คล่องแคล่ว การต่อสู้เอาตัวรอดบนยอดไม้ รวมทั้งความทรหดอดทน และความเฉลียวฉลาดของบรรดาชายฉกรรจ์ในการแย่งชิงธงเพื่อความ เป็นหนึ่งของชุมชน ซึ่ง “ทิ่ง” ได้แสดงให้เห็นถึงคุณสมบัติที่ครบถ้วนเหล่านั้น

5.1.2 พัฒนาเหตุการณ์

แอบฝึกมวย

ทิ่งได้รับการเลี้ยงดูมาโดยพระครูตั้งแต่แบเบาะ เพราะมีคนเอามาทิ้งไว้เขาจึงมีความผูกพันอยู่กับคำสอนทางพุทธศาสนาตั้งแต่เล็กจนโต ภายใต้การอบรมบ่มเพาะ และสั่งสอนของพระครู อย่างไรก็ตามภาพยนตร์เสนอให้เห็นว่าชายไทยในชนบทกับการฝึกฝนมวยไทยนั้นเป็นมีความจำเป็นและเป็นเรื่องคู่กัน เพียงแต่ทิ่งจะต้องแอบฝึกไม่ให้พระครูเห็น

สาเหตุที่ทิ่งต้องแอบฝึกมวยไม่ให้พระครูเห็น เพราะพระครูมีประวัติขึ้นชกมวยคาดเชือกมาก่อน และชกคู่ต่อสู้ตายคาเวที กระทั่งสำนักบาปและตัดสินใจบวชไม่ยอมสู้ พระครูจึงสั่งห้ามทิ่งเรื่องการชกมวย เพราะไม่อยากจะนำความรู้เชิงมวยไปทำร้ายใครอีก

ภาพยนตร์ไม่เน้นรายละเอียดภูมิหลังการเรียนรู้วิชามวยไทยของทิ่งมากนัก รวมไปถึงความ “เป็นมวย” ของทิ่งว่าได้มาอย่างไรใครเป็นคนสอน ข้อมูลที่ภาพยนตร์นำเสนอมีแต่เพียงว่าพระครูเคยเป็นนักมวยไทยมาก่อน และได้เห็นทักษะความฉลาด คล่องแคล่ว แข็งแกร่ง และอดทนของทิ่งในช่วงการแข่งขันชิงธงเท่านั้น ขณะที่พยายามที่จะนำเสนอว่าทิ่งจะต้องแอบฝึกมวย โดยมี “เฒ่าจี่เมา” มาคอยพูดคุย อย่างไรก็ตามความรู้ในเชิงมวยไทยของบุญทิ่ง ก็น่าจะเกิดจากการฝึกฝนในระดับหนึ่งนอกเหนือจากการปฏิบัติตนในฐานะชาวพุทธที่ดี

ความช่วยเหลืออย่างgray

ความสุข สนุก และสงบของบ้านหนองประจักษ์เริ่มมีสัญญาณความวุ่นวายเข้ามา จากการปรากฏตัวของแก๊งค์ตัดเศียรพระโดยการนำของ “คอน” คนในชุมชนที่เข้าไปทำมาหากินในทางทูลจริต โดยเข้ามาเช่า (ซื้อ) พระเก่า และฉวยโอกาสโจรกรรมตัดเศียรพระตามวัดในชนบท

คอนลักลอบตัดเศียรองค์บาก หรือ “หลวงพ่อใหญ่” ที่ชาวบ้านในชุมชนศรัทธากลับไปให้นายที่กรุงเทพฯ นับเป็นการลบหลู่ความเชื่อและความศรัทธาของชุมชนชาวบ้านอย่างรุนแรง เพราะชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในหมู่บ้านนั้นยึดโยงอยู่กับ “องค์บาก” ตัวบทสร้างคอนให้เป็น “คนทรยศ” หรือ “คนอื่น” หรืออีกนัยหนึ่งก็ถือเป็น “ศัตรู” ของ “ความเป็นไทย” ที่อยู่อย่างสุขสงบสันติผู้คนในหมู่บ้านล้วนทำหน้าที่เป็นชาวพุทธที่ดี ขณะที่ความเป็นเมืองได้ทำให้คอนที่เคยเป็นคนดีในชนบทเปลี่ยนเป็นคนไม่ดีและย้อนกลับมาสร้างปัญหาให้กับท้องถิ่นตัวเอง

ทวงคืนความสุข สนุก สงบ

เมื่อองค์บากซึ่งเป็นศูนย์รวมดวงใจของคนหมู่บ้านหนองประจักษ์ถูกคนร้ายลักตัดไป ชุมชนก็ขาดความเชื่อมั่นในการดำรงชีวิตที่ผูกติดกับการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ “ไม่มีองค์บากพวกเรา ก็ลำบาก ต้องหามาให้ทันฉลองใหญ่”

ที่อาสาไปตามหาองค์บาก โดยมีพระครู คนแก่ เด็ก ผู้หญิง คนชราในหมู่บ้านต่างช่วยกันเรียกร้อยเงินเล็กๆ น้อยๆ สมทบทุนเป็นค่ารถให้ทิ้งออกเดินทาง ชุมชนได้ฝากความหวังสูงสุดในการทวงคืนความสุข สนุก สงบ และอุดมสมบูรณ์กลับคืนสู่หมู่บ้าน

การตัดสินใจอาสาออกไปทวงคืนเศียรพระพุทธรูปที่เคารพและศรัทธาของคนในหมู่บ้าน คือการสำนึกในความเป็นชาวพุทธที่ดีของทั้ง และผู้คนในหมู่บ้านที่ต่างยื่นมือเข้าช่วยเหลือเท่าที่มีกำลังจะช่วยเหลือ ด้านหนึ่งเป็นการทำหน้าที่โดยที่ไม่ได้มีเจ้าหน้าที่ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือ ยกเว้นผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นคนในหมู่บ้าน เหตุการณ์นี้อาจมองได้ว่าเป็นการลุกขึ้นมาใช้ “สิทธิ์” ในการปกป้องตัวเองของประชาชนคนธรรมดา โดยไม่คิดจะพึ่งพิงชนชั้นปกครอง

จากชนบทสู่เมืองที่พบกับความวุ่นวายที่ไม่คุ้นเคย จึงเริ่มต้นค้นหาคนรู้จักคือ “บักहांแหละ” ที่เรียกตัวเองในชื่อเล่นใหม่ว่า “ขอร์จ” ให้ดูทันสมัยเป็นคนเมืองมากขึ้น ขอร์จเป็นคนบ้านหนองประจักษ์ที่เข้ามาทำมาหากินในกรุงเทพฯ หลายปีในทางผิดกฎหมาย ทั้งยาเสพติด และการพนันเช่นเดียวกับคอนโดยไม่ได้กลับบ้านเกิด แต่ตัวบทก็ทำให้เขาก็เป็นมิชฌาชีพที่ “คูดี” กว่าคอนในสายตาของคนหนองประจักษ์อย่างน้อยก็ในสายตาของบุญทิ้งเพราะหากินด้วยการหลอกลวงบรรดา

เจ้ามือขำใหญ่ หรือหัวหน้าแก๊งค์ต่างๆ เช่นใช้ยาฆ่าปลอมแทนเงินไปทำแข่งรถกับแก๊งค์อื่นๆ หรือเป็นผู้ช่วยเจ้ามือพนันแล้วฉวยโอกาสแสวงหาผลประโยชน์เข้ากระเป๋าตัวเอง โดยมีเพื่อนร่วมแก๊งค์สาวหัวรุ้น้องชื่อ “หมวยเล็ก” ที่ต้องการหาเงินไปเป็นค่าเล่าเรียน

ตัวบทคดีให้มีฉ้อฉลอย่างขอร์จ และหมวยเล็ก ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของ “ความเป็นไทย” ด้วยเหตุผลว่าทั้งคู่ไม่ได้มีจิตใจที่โหดร้ายจนไร้ซึ่งคุณธรรม และทั้งคู่ก็ยังเป็น “ผู้ร้ายกลับใจ” ด้วยการเข้าร่วมช่วยเหลือทิ้งในเวลาต่อมา

อย่างไรก็ตาม การได้พบขอร์จครั้งแรกที่พบปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำทางวัฒนธรรมระหว่าง “คนชนบท” กับ “คนเมือง” เพราะในสายตาของขอร์จแล้วบุญทิ้งเป็นเพียงคนชั้นต่ำจากบ้านนอกดินแดนอันแสนกันดารขาดการพัฒนา เขาจึงไม่ยอมรับว่ารู้จัก เมื่อถึงเรียกเขาว่า “อ้ายบักहांแหละ” ทำให้ขอร์จตกใจและรีบปฏิเสธชื่อที่เป็นอัตลักษณ์ดั้งเดิม ก่อนตอบกลับว่า “กูไม่รู้จักมีง ใ้อบ้านนอก” และ “ใ้อกันดาร”

อย่างไรก็ตาม เพราะเห็นเงินในย่าม และฝีมือเชิงมวยของทิ้งที่อาจช่วยทำเงินก้อนใหญ่ให้ภายหลัง ขอร์จจึงยอมพาทิ้งกลับไปบ้านเช่า และตกลงว่าจะพาทิ้งไปตามหาดอน โดยมีเงื่อนไขว่าทิ้งจะต้องยอมชกมวยเถื่อนทำเงินในบ่อนให้เท่ากับเขาก่อน เงื่อนไขนี้เองที่ทำให้ทิ้งถูกขอร์จ หมวยเล็ก นักมวยต่างชาติ และเซียนพนันในบ่อนกดดันให้ขึ้นชก ซึ่งบุญทิ้งก็ยอมขึ้นชกแม้ยังกลัวว่าจะผิดสัญญาที่ให้ไว้กับพระครูว่าจะไม่ใช้วิชามวยไปรังแกใคร

ขณะที่การขึ้นชกมวยเถื่อนของทิ้งกลับไม่ได้ช่วยให้ได้พบคอนหรือองค์บาก หรือแม้แต่การยอมล้มมวย (ยอมแพ้ให้ “สมิง” นักมวยพม่า) ตามข้อเสนอของ “คมทวน” หัวหน้าแก๊งค์โจรกรรม และเจ้าของบ่อนเถื่อนที่จะยอมคืนเสียดอกองค์บาก บุญทิ้งก็ยังคงมาถูกหักหลังหลอกใช้ทำให้เขากลับเผชิญความมืดมนมากยิ่งขึ้น

การตัดสินใจผิดคำสัญญาที่ให้ไว้กับพระครู และการยอม “ล้มมวย” ให้นักมวยในสังกัดของคมทวน ซึ่งเป็นการทรยศต่อศิลปะมวยไทยของบรรพบุรุษนั้น เหตุผลสำคัญกว่าที่อยู่เบื้องหลังการตัดสินใจครั้งนี้ก็คือการให้ความสำคัญกับการเป็นชาวพุทธที่ดีเพื่อทำภารกิจสำคัญคือทวงคืนองค์บาก ในฐานะสัญลักษณ์อันศักดิ์สิทธิ์ของพุทธศาสนานั่นเอง

5.1.3 ภาวะวิกฤติ

พร้อมเอาชีวิตเข้าแลก

ทั้งพบอุปสรรคมากมายนับตั้งแต่เดินทางจากบ้านหนองประจักษ์เข้ามาในเมืองกรุง แต่ก็ยังไม่อาจจะทวงเสียดวงค์บาศัญลักษณ์แห่งความศรัทธาของชุมชนกลับคืนได้ จนต้องตัดสินใจเสี่ยงชีวิตเพื่อนำของสำคัญกลับชุมชนให้ทันเวลางานบุญหมู่บ้าน และเป็นช่วงเวลาที่ฮอร์จเริ่มสำนึกได้จึงตัดสินใจช่วยเหลือทุกอย่างเต็มที่ ซึ่งวินาทีแรกที่ทั้งได้ยื่นฮอร์จเรียกตัวเองต่อหน้าเขา และหวนระลึกว่า “กูบักห้าแหล่” ราวกับเป็นสัญญาณบอกว่าตอนนี้เขากลับมามีสำนึกแห่งชุมชน หมู่บ้านหนองประจักษ์ และเป็นพวกเดียวกับบุญทั้งแล้ว

การบุกทวงคืนเป็นการเสี่ยงชีวิต เพราะต้องเข้าไปในถิ่นของแก๊งค์ลี้กเศียรพระ แต่ทั้งก็มุ่งมั่นและเชื่อมั่นในทักษะมวยไทยที่ร่ำเรียนมาว่าจะช่วยนำสัญลักษณ์สำคัญของชุมชนกลับบ้านให้ได้ ซึ่งปฏิบัติการเสี่ยงตายครั้งนี้ ฮอร์จได้แสดงให้เห็นถึงความกตัญญูรู้คุณต่อสัญลักษณ์สำคัญของบ้านเกิดเป็นครั้งแรก เมื่อขอมแลกมาด้วยความเจ็บปวด และชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการต่อสู้จนถูกทำร้ายแขนหัก หรือการตะเกียกตะกายเข้ามาช่วยบุญทั้งจนรอดพ้นการถูกยิง และที่สำคัญที่สุดก็คือการเอาร่างกายตัวเองเข้าไปปกป้ององค์บาศด้วยกรับแรงค้อนจากมือของคมทวนที่พยายามจะทุบทำลายองค์บาศ

แต่ที่เป็นเหตุการณ์ในเลี้ยววินาทีสำคัญของช่วงวิกฤติก็คือ เมื่อทั้งพลาดท่าและกำลังจะถูกคมทวนยิง ปรากฏว่าเศียรพระใหญ่ในถ้ำที่กำลังจะถูกโจรกรรมหล่นกลงมาทับคมทวนเสียชีวิต นับเป็นเหตุการณ์สำคัญช่วยทั้งรอดตายมาได้ หูดหวิดราวกับจะบอกให้รู้ว่า “คนดีพระคุ้มครอง” และทำให้ทั้งสามารถนำองค์บาศกลับมาที่วัดหนองประจักษ์ได้อย่างปลอดภัย

ภาพยนตร์เสนอสถานการณ์ที่อับจนหมดหนทางของทั้งในฐานะตัวแทนของ “ความเป็นไทย” ที่ถูก “คนอื่น” กระทำอย่างไร้มนุษยธรรม และสร้างความเจ็บช้ำน้ำใจให้กับตัวละครเอก ขณะเดียวกันก็เป็นการดิงการมีส่วนร่วมรับรู้ความเจ็บปวดครั้งนี้จากคนไทยที่พร้อมเอาใจช่วยให้ทั้งผ่านพ้นเหตุร้ายไปได้ด้วยดี

5.1.4 ภาวะคลี่คลาย/ ปิดเรื่อง

เข้าสู่รัชมรรณ

เสียงรอกค์บ่ากกลับมาอยู่ในมือของบุญทึ่งในฐานะคนบ้านหนองประดู่อีกครั้งโดยไม่ได้ได้รับความเสียหาย ขณะที่ยอร์จได้รับบาดเจ็บสาหัส และก่อนตายเขาฝากทิ้งไปบอกพ่อกับแม่ว่ากลับไปบวชไม่ได้แล้ว ขณะที่รอกค์บ่ากได้กลับมาที่หมู่บ้านทำงานอุปสมบทหมู่ หลวงพ่อ และผู้คนในหมู่บ้านกลับมามีความสุขกันอีกครั้ง

บุญทึ่งในฐานะตัวแทนของชุมชน หรือตัวแทน “ความเป็นไทย” ปฏิบัติพันธกิจในการรักษาสัญลักษณ์สำคัญของชุมชนได้สำเร็จ ทันท่วงเวลาสำคัญ เขาคือผู้ช่วยกอบกู้สถานการณ์วิกฤติทางจิตใจ และสภาวะแห่งแสงของดินฟ้าอากาศในชุมชน

“องคค์บ่าก” เป็นเรื่องแต่ง (fiction) ที่วางโครงเรื่องเพื่อเสนอ “ความเป็นไทย” ในแบบที่เปิดกว้างและยืดหยุ่น (open Thainess) โดยให้ชายหนุ่มที่มีความสามารถในเชิงมวยไทยคนหนึ่งจากชนบทมีโอกาสปฏิบัติภารกิจปกป้องคุ้มครองสัญลักษณ์สำคัญของชาติ ด้วยทเสนอให้เห็นถึงความสุข สนุก สงบ หรือความ “ร่วมเย็นเป็นสุข” ของหมู่บ้านชนบทไทยแบบชาวพุทธในช่วงเปิดเรื่อง ขณะที่การเรียนรู้เชิงมวยไทยไว้ป้องกันตัว และบ้านเกิดของชายหนุ่มนั้นเป็นวิถีชีวิตปกติ ดังนั้นเมื่อชุมชนเดือดร้อนเพราะถูกคุกคามจาก “คนนอก” หรือ “คนทรยศ” ชายหนุ่มก็พร้อมที่จะใช้วิชามวยไทย ความเสียสละ และความกล้าหาญออกมาปกป้องและทวงคืนสัญลักษณ์แห่งความศรัทธาทางศาสนาซึ่งมีความสำคัญต่อ “ความเป็นไทย” ที่อาจต้องแลกมาด้วยหยาดเหงื่อ เลือดเนื้อ และชีวิต หรือแม้แต่การ “ไม่รักษาสัญญา” หรือการยอม “ล้มมวย” ของคนดีบ้างก็ตาม ขณะที่สร้าง “ความเป็นอื่น” ผ่านกลุ่มคนเมืองทั้งที่เป็นคนนอก และคนในชุมชนที่เป็น “คนทรยศ” เป็น “มารศาสนา” เพื่อเน้นให้เห็น “ความเป็นไทย” ที่รักสงบ แต่กล้าหาญ เป็นนักรู้ และมีคุณธรรมชัดเจนมากยิ่งขึ้น

5.2 แก่นเรื่อง (Theme)

แก่นเรื่อง หรือประเด็นความคิดหลักของภาพยนตร์เรื่อง “องคค์บ่าก” นำเสนอประเด็นความคิดบางอย่างที่ผู้เล่าเรื่องต้องการสื่อสารสู่ผู้ชม ซึ่งแก่นเรื่องส่วนใหญ่มักสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกับชื่อเรื่อง การเน้นข้อความสำคัญ และเหตุการณ์สำคัญ เพลงประกอบ รวมทั้งความหมายที่ปรากฏบนใบปิด

ตารางที่ 36 แก่นเรื่อง “องค์บาก”

เกณฑ์	ข้อมูล
ชื่อเรื่อง	“องค์บาก”
การเน้นข้อความและเหตุการณ์สำคัญ	“ไม่มีองค์บาก พวกเราก็หนีบหาย”
เพลงประกอบ	เพลง “แม่ไม่มีมวยไทย”
ใบปิด	(รูปภาพประกอบ)

5.2.1 ชื่อเรื่อง

ชื่อเรื่อง “องค์บาก” เป็นชื่อพระพุทธรูปสำคัญประจำหมู่บ้านที่คนในชุมชนให้ความเคารพศรัทธา ชื่อเรื่องจึงสื่อถึงแก่นสารสำคัญของสังคม เพื่อจะบอกว่าเมื่อสิ่งสำคัญที่เชื่อมโยงประสานสัมพันธ์คนในชุมชนขาดหายไปจะทำให้สังคมมีปัญหา ไม่สุข ไม่สนุก และไม่สงบอย่างที่เคยเป็น เช่นปรากฏการณ์สภาพอากาศ และผืนดินที่แห้งแล้งแร้นแค้น

ขณะที่ชื่อในภาษาอังกฤษของ “องค์บาก” เมื่อไปฉายในต่างประเทศนั้นใช้หลายคำ เช่นที่สิงคโปร์ ออสเตรเลียใช้ชื่อว่า “Ong Bak: Muay Thai Warrior” ส่วนที่สหรัฐ และแคนาดาใช้ชื่อว่า “Ong Bak: The Thai Warrior” ในฮ่องกงใช้ชื่อว่า “Thai Fist” ในอิตาลีใช้ชื่อ “Ong Bak: Born To Fight” ในอินเดียใช้ “Enter The New Dragon” โดยอ้างอิงภาพยนตร์บู๊สไตล์เอเชียของบรูซ ลี เช่นเดียวกับที่เม็กซิโกใช้ชื่อว่า “Ong-Bak: The New Dragon”

ชื่อภาษาไทยเน้นไปที่ศาสนาพุทธ แต่ชื่อภาษาอังกฤษส่วนใหญ่เน้นไปที่มวยไทย ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะมวยไทยเป็นเครื่องหมายอัตลักษณ์ที่โดดเด่นเป็นที่รู้จักทั่วโลกสามารถสื่อสาร “ความเป็นไทย” กับ “คนนอก” ได้ง่ายกว่านั่นเอง

5.2.2 การเน้นข้อความ/เหตุการณ์สำคัญ

ประเด็นสำคัญของแก่นเรื่องพบได้จากข้อความหรือเหตุการณ์สำคัญ เช่น “ไม่มีองค์บาก พวกเราก็หนีบหาย” กระทั่งต้องหาอาสาสมัครไปทวงคืนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของหมู่บ้านกลับมา

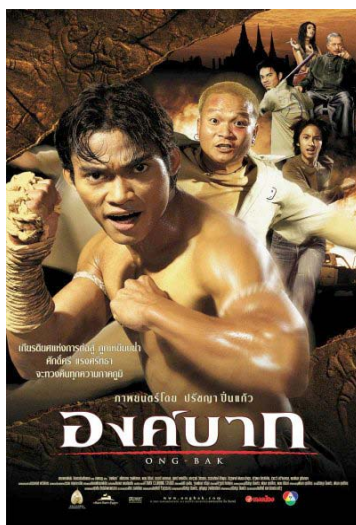
หรือในเหตุการณ์สำคัญเมื่อปักหมั่วแหล่ เอร่าร่างกายตัวเองเข้ารองรับค้อนจากมือของคมทวน เพียงเพื่อจะปกป้องเศียรองค์บาก สิ่งสำคัญของศาสนา และศรัทธาของหมู่บ้านเอาไว้ เพื่อย้ำให้เห็นว่า “สิ่งศักดิ์สิทธิ์” หรือ “รูปเคารพทางพุทธศาสนา” นั้นสำคัญกว่าชีวิตของปุถุชน

5.2.3 เพลงประกอบ

เพลงประกอบในภาพยนตร์เรื่อง “องค์บาก” ชื่อเพลง “แม่ไม้มวยไทย” ที่นำเสนอเนื้อหาว่าพระมหากษัตริย์ทรงกู้ชาติบ้านเมืองเอาไว้ด้วยศิลปะแม่ไม้มวยไทย

เป็นการให้ความสำคัญกับมวยไทยในฐานะวัฒนธรรมคู่ชาติไทยมาแต่โบราณ เป็นศิลปะช่วยกู้ชาติบ้านเมือง เป็นความเก่งกล้าปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์ ขณะที่ในเรื่องนี้เสนอภาพความเก่งกล้าสามารถของสามัญชนอย่าง “ทิ่ง” ที่ใช้มวยไทยในฐานะมรดกภูมิปัญญาของชาติไทยทวงคืน “องค์บาก” ในฐานะหนึ่งใน 3 สัญลักษณ์สำคัญของชาตินั้นคือ ชาติ ศาสน์ กษัตริย์

5.2.4 ใบบิด

ภาพที่ 9 ใบบิดภาพยนตร์เรื่อง “องค์บาก”

เน้นภาพของตัวเอกคือ “บุญทิ่ง” ที่แสดงท่า “การัดมวย” พร้อมต่อสู้ และสวมผ้าประเจียดที่แขนกับท่าทางจริงจัง ด้านหลังมี “ปักหมั่วแหล่” และ “หมวยเล็ก” คอยช่วยเหลือ โดยมี “คนอื่น” อย่าง “คมทวน” “สมิง” และผู้หญิงสูบบุหรี่อยู่ด้านหลัง

พื้นหลังของใบบิดเป็นภาพ โบสถ์ สัญลักษณ์สำคัญของศาสนาพุทธ แม้ไม่เห็นเศียรของ “องค์บาก” แต่ภาพก็บอกว่าทิ่งกำลังใช้มวยไทยเพื่อปกป้องสิ่งสำคัญของศาสนา

ภาพของกลุ่มคนอื่นประกอบด้วย “สมิง” นักมวยเถื่อนชาวพม่าที่ถือกระบองทำท่าจะทำร้ายใครบางคน “คมทวน” นั่งเก้าอี้ด้วยท่าที่ที่ไม่ปกติ และผู้หญิงสูบบุหรี่ ล้วนเป็นภาพที่ไม่ใช่คุณลักษณะของ “ความเป็นไทย”

แก่นเรื่องหรือประเด็นสำคัญที่ภาพยนตร์ต้องการสื่อสารคือ “ความเป็นไทย” ที่เสนอผ่านชายหนุ่มที่มาจากชนบทอันห่างไกลของประเทศไทยผู้มีชั้นเชิงมวยไทยเป็นเลิศและมีความศรัทธาในศาสนาพุทธอย่างเต็มเปี่ยม เมื่อหมู่บ้านเกิดปัญหาเขาจึงออกมาทวงสิทธิอันชอบธรรมในการปกป้องชุมชนของตัวเอง โดยการออกตามทวงเคียด “องค์บาก” พระพุทธรูปอันเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวความศรัทธาของชุมชนกลับคืน โดยไม่รอให้หน่วยงานราชการ เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือฝ่ายปกครองอื่นๆ เข้ามาช่วย

5.3 ตัวละคร (Characters)

ตัวละครในเรื่อง “องค์บาก” แบ่งได้เป็น 2 กลุ่มคือกลุ่ม “คนไทย” และกลุ่ม “คนอื่น” ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มต่างมีความสัมพันธ์กันในแบบคู่ตรงข้ามที่ต้องต่อสู้กันเพื่อช่วงชิงเศียรพระพุทธรูป “องค์บาก”

ตารางที่ 37 ตัวละคร “องค์บาก”

ตัวละคร	คนไทย	คนอื่น	ตัวละคร
ทั้ง	มีฝีมือเชิงมวยโบราณ ซื่อสัตย์ กตัญญู มีคุณธรรม มีเมตตา รักชุมชน	จิตใจชั่วช้า โหดร้าย คดโกง ททรยศ	คมทวน
บักห่าแห่	ฉลาดแกมโกง กระล่อน ไร้ความฉลาดกับพวกมิฉฉาชีพด้วยกัน จิตใจแท้ๆ เป็นคนมีเมตตา กตัญญู ปากร้ายใจดี	เจ้าเล่ห์ โหดร้าย เนรคุณ ททรยศ	ดอน
หมวยเล็ก	รักพี่สาว จิตใจดี มีเมตตา เข้มแข็ง กล้าหาญ รู้ดีรู้ชั่ว	โหดร้าย ต่ำทราม ไร้คุณธรรม	สมิง และ นักมวยคนอื่นๆ

5.3.1 ตัวละคร “คนไทย”

“บุญทิ่ง” เป็นเด็กกำพร้าที่ถูกทิ้ง โทม่าในวัด โดยมีพระครูรับเลี้ยงไว้ เป็นชายหนุ่มที่มีฝีมือเชิงมวยโบราณ และมีความซื่อสัตย์ กตัญญู มีคุณธรรม มีเมตตา รักชุมชน ภาพยนตร์นำเสนอให้ทิ่ง เป็นภาพตัวแทนของชายไทยวัยหนุ่มที่มีสำนึกรักชุมชน และต้องลุกขึ้นมาอาสาทำในสิ่งที่จะเป็นคุณประโยชน์ให้กับชุมชนได้

ขณะที่ทิ่งมีมวยไทยมรดกของชาติและเป็นมรดกอย่างเดียวที่มีติดตัว เขาใช้มวยไทยช่วยปกป้องคุ้มครององค์บาศัญลักษณ์สำคัญของบ้านเมือง โดยไม่รอพึ่งพาผู้นำในระบบ บ้านเมืองมาแก้ปัญหา ทิ่งก็พร้อมที่จะออกเดินทางผจญภัยอันตรายต่างๆ ในเมืองเพื่อทวงคืนความ “สุข สนุก และสงบ” กลับสู่หมู่บ้าน

ตัวบทสร้างตัวละครบุญทิ่งเพื่อเสนอความเป็นปวงชนธรรมดาจากชนบทที่ถูกขึ้นช่วยเหลือตัวเอง โดยมีกลุ่มผู้ช่วยเหลือเช่น พระครูที่เป็นผู้ดูแลเรื่องธรรมะคำสั่งสอนให้กับบุญทิ่ง บักहांแหละ และหมวยเล็ก คอยช่วยเหลืออยู่ที่ในเมืองกรุง

ตัวบทนำเสนอ “ความเป็นไทย” ที่เปิดกว้าง (open Thainess) ด้วยการเปิดรับทั้งบักहांแหละ และหมวยเล็ก แม้ทั้งคู่จะมีอาชีพที่ผิดกฎหมายขาดคุณธรรม แต่ก็ถูกสร้างให้แสดงออกถึงคุณธรรมแทรกอยู่เล็กๆ และสามารถกลับใจเป็นคนดีเต็มตัวได้ในที่สุด ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นว่าความดีงามของผู้คนนั้น ไม่ได้เหือดแห้งหายไปไหน เพียงแต่เมื่อต้องดิ้นรนอยู่ในเมืองกรุงก็จะต้องมีภูมิคุ้มกันด้วยความร้าย หรือความเลวระดับหนึ่งเป็นเกราะป้องกันอยู่บ้าง

5.3.2 ตัวละคร “คนอื่น”

การสร้าง “คนอื่น” ของตัวบทสร้างผ่านตัวละครคนเลวคือ “คมทวน” หัวหน้าแก๊งค์โจรกรรมเศียรพระที่มีลักษณะเด่นคือเป็นคนพิการทางเสียง ต้องใช้เครื่องช่วยพูดเพื่อสื่อสารกับลูกน้อง และคนอื่นๆ เมื่อผสมกับเรื่องชั่วร้ายที่ทำ ภาพของคมทวนจึงดูราวกับสัตว์ประหลาดที่คอยสร้างปัญหาให้กับคนดีๆ

ส่วน “ดอน” ในเรื่องนี้เป็นชายหนุ่มลูกหลานของชาวหนองประจักษ์ ที่ออกเดินทางมาทำมาหากินในเมืองหลวง แต่ก็ไปยึดอาชีพทูลจริตทั้งยาเสพติด บ่อนพนัน และผู้หญิง การกลับมาหนองประจักษ์ของดอน เขาพาพวกมาลักลอบตัดเศียรองค์บาศัญลักษณ์ พระพุทธรูปที่ชาวบ้านให้ความเคารพ

ศรัทธาซึ่งก่อปัญหาให้กับบ้านเกิด และพ่อแม่ของตัวเอง ดอนจึงเป็นภาพของคนทรยศต่อบ้านเกิด เมืองนอน ที่นำความชั่วร้าย และภัยพิบัติเข้ามา

ขณะที่ “สมิง” นักมวยพม่าก็มีภาพความโหดร้าย และไร้มนุษยธรรม ลงสนามมวย ถิ่นต่อสู้กับทั้ง โดยพึงสารกระตุ้นผิดกฎหมายเพื่อเร่งความชั่วร้ายออกมาใช้บนสังเวียน รวมทั้ง นักมวยต่างชาติคนอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นนักมวยฝรั่ง ญี่ปุ่น หรือจีน ล้วนมีบุคลิกลักษณะที่ “ความเป็นไทย” ไม่ต้องการ นั่นคือก่อความวุ่นวาย สร้างปัญหา โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม

กล่าวโดยสรุป ภาพยนตร์เรื่อง “องค์บาก” สร้างภาพแทน “คนไทย” หรือ “ความเป็นไทย” ผ่าน “บุญทิ้ง” ชายหนุ่มเด็กกำพร้าที่เติบโตในวัดชนบทอันห่างไกลและทุรกันดาร แต่เป็นชาวพุทธที่ดีมีคุณธรรมและมีฝีมือเชิงมวยไทยเป็นเลิศ ในฐานะของชายไทยระดับชนชั้นล่างที่พร้อมจะสละชีวิตเพื่อรักษาสัญลักษณ์สำคัญของชุมชน (ชาติ) คือ “องค์บาก” ขณะเดียวกันก็สร้าง “คนอื่น” เพื่อเน้น “ความเป็นไทย” ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็น “มารศาสนา” เช่น “คมทวน” หัวหน้าแก๊งค์โจรกรรม นักมวยเถื่อนต่างชาติในฐานะคนนอกชุมชน หรือแม้แต่ “คนโน” อย่าง “ดอน” ที่เป็น “คนทรยศ” ต่อชุมชน

5.4 ฉาก (Scenes)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ฉากสำคัญๆ ตามลำดับการ โครงเรื่องตามตาราง

ตารางที่ 38 ฉาก “องค์บาก”

เกณฑ์	ฉากต่างๆ
เริ่มเรื่อง	ชนบท สนุกสนาน สงบ ร่มรื่น รื่นเริง
พัฒนาเหตุการณ์	เมืองใหญ่ วุ่นวาย โหดร้าย การต่อสู้ดิ้นรน ไร้คุณธรรม คนดีถูกบีบบังคับให้เดินทางชั่ว การใช้มวยไทยฟันฝ่าแก้ปัญหา
ภาวะวิกฤติ	เมืองใหญ่ การต่อสู้ การใช้มวยไทยแก้ปัญหา ความโหดร้าย
ภาวะคลี่คลาย	ชนบท สุข สนุก สงบ ได้เริ่มธรรม

การเปิดเรื่อง ด้วยบรรยากาศความเป็นชนบทที่เปี่ยมไปด้วยความสุข สนุก และสงบ ท่ามกลางการแข่งขันที่สนุกสนานนั้น แม้จะแฝงความรุนแรงอยู่ด้วยแต่ก็ไม่ได้มีความวุ่นวายเป็น

ปัญหา ภาพนำเสนอให้เห็นการละเล่นที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน ที่มีกฎกติกาควบคุมเป็นที่รับรู้กันดี

เมื่อเหตุการณ์พัฒนาไป ในช่วงนี้ได้เห็นการแทรกแซงของสิ่งแปลกปลอมที่แฝงอยู่ในภาพชนบท แม้แต่เหตุการณ์ในวัดก็ไม่ใช่งานบุญ แต่เป็นการซื้อขายพระ และการตัดเศียรพระ โดยเฉพาะเมื่อภาพเปลี่ยนมาสู่เมืองกรุง ภาพมีแต่ความวุ่นวายสับสนแก่งแย่ง การต่อสู้นอกกฎหมาย หรือภาพการต่อสู้ในบ่อนมวยเถื่อนแสดงความโหดร้ายทารุณ และไร้มนุษยธรรม โดยมีทั้งใช้มวยไทยเข้ามาแก้ปัญหา

ในภาวะวิกฤติ เป็นช่วงที่ทั้งใช้มวยไทยเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ให้ลุล่วง ได้เห็นการใช้ความรุนแรงเพื่อรักษาคุณธรรม และความรุนแรงเพื่อตอบสนองกิเลสตัณหา มนุษย์ ก่อนที่ความดีงามในจิตใจมนุษย์จะประสบความสำเร็จ ด้วยฉากที่เศียรพระพุทธรูปขนาดใหญ่ช่วยชีวิตคนดีเอาไว้ ขณะที่ในช่วงคลี่คลาย และตอนปิดเรื่อง บรรยากาศของเรื่องกลับมาสู่ความสุข สนุก และสงบอีกครั้ง

ฉากเปิด และปิดเรื่อง เสนอผ่านภาพบรรยากาศความสนุก สุข สงบของชนบทห่างไกลแบบไทย และเมื่อเปลี่ยนมาเป็นฉากการต่อสู้ชีวิตในเมือง ก็สื่อให้เห็นถึงความสับสนวุ่นวายและเต็มไปด้วยปัญหาความชั่วร้าย การต่อสู้ใช้ความรุนแรงนับว่าเป็นฉากสำคัญของภาพยนตร์แนวมวยไทยที่ต้องใช้มวยไทยแก้ปัญหา เพื่อจับเน้น “ความเป็นไทย” ที่พร้อมจะทวงความสงบสุขกลับคืน แม้ต้องใช้ความรุนแรงอย่างมีคุณธรรมแบบมวยไทยจัดการก็ตาม

5.5 จุดยืนการเล่าเรื่อง (Point of View)

ตารางที่ 39 จุดยืนการเล่าเรื่อง “องค์บาก”

เกณฑ์	จุดยืนการเล่าเรื่อง
เปิดเรื่อง	ความร่มเย็นเป็นสุขของชนบท อย่าให้ใครเข้ามาก่อความวุ่นวาย
พัฒนาเหตุการณ์	“มารศาสนา” และ “คนทรยศ” สร้างปัญหาให้กับศาสนาพุทธ ซึ่งต้องได้คนดี และ “ผู้ร้ายกลับใจ” มาช่วย
ภาวะวิกฤติ	ใช้มวยไทยแก้ปัญหา ศาสนาพุทธช่วยจับเคลื่อน “คนดีพระคุ้มครอง”
ภาวะคลี่คลาย	เมืองไทย คือความเป็นชนบทที่ร่มเย็น สุข สนุก สงบตีรมธรรม

การเล่าเรื่องในช่วงเปิดเรื่อง ความเป็นไทยถูกเล่าผ่านบรรยากาศในชนบทที่เปี่ยมด้วยความสุข สนุกสนาน แต่ก็เปี่ยมด้วยความสงบไม่วุ่นวาย ในแบบของเมืองไทยเมืองพุทธที่ผู้คนในชนบทอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข

ในช่วงพัฒนาเหตุการณ์ มีการสร้างความเป็นอื่นให้กับคนชั่วโดยเนื้อแท้ กับคนที่จำใจทำเรื่องเลวร้าย หรือทำในสิ่งมิชอบเพราะความเป็นเมืองนั้นบีบบังคับ ขณะที่เน้นให้เห็นอัตลักษณ์ของผู้ชายธรรมดาคนหนึ่งที่ใช้ทักษะมวยไทยไปแก้ปัญหา โดยเฉพาะการปกป้องพุทธศาสนา ชาติ และชุมชนเอาไว้

ช่วงวิกฤติเป็นการเน้นการแก้ปัญหาวิกฤติด้วยมวยไทยโบราณ ขณะที่คุณธรรมตามคำสอนของพุทธศาสนาจะช่วยคุ้มครองคนดี โดยเฉพาะคนดีที่เป็น “คนไทย” แม้จะเป็นภาวะที่เสี่ยงต่อชีวิตก็ตาม

ช่วงคลี่คลาย และปิดเรื่อง ตอกย้ำว่าพระคุ้มครองคนดีเสมอ ชุมชนชนบทได้กลับมาสู่ภาวะร่มเย็นเป็นสุขอีกครั้ง

“องค์บาก” นำเสนอทางออกในการแก้ปัญหาสังคมโดยใช้มวยไทยและคุณธรรมในฐานะของชาวพุทธที่ดีในการรักษาชาติ และชุมชน โดยย้ำว่ามวยไทยเป็นเรื่องที่ต้องเรียนรู้ มีครู มีคุณธรรม ต้องนำไปทดสอบ และแก้ปัญหาของชาติ ซึ่งเป็นวิถีทางของ “ความเป็นไทย” ที่จะช่วยสร้างให้เป็นคนดีของสังคม และหากเป็นคนดีแล้ว “พระคุ้มครอง”

สำหรับประเด็นการสร้าง “ความเป็นไทย” ที่ปรากฏในภาพยนตร์เรื่อง “องค์บาก” ผู้วิจัยวิเคราะห์สรุปจากองค์ประกอบสำคัญดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 40 “ความเป็นไทย” ใน “องค์บาก”

“ความเป็นไทย” ใน “องค์บาก”			
เกณฑ์		ลักษณะที่เน้น	ข้อมูล/หลักฐาน
1	โครงสร้างสังคม	ชนชั้น	- ขอมรับระบบบอวูโต ผู้น้อย-ผู้ใหญ่
2	ผู้มีอำนาจ	ประชาชน	- สามัญชนจากชนบทลุกขึ้นต่อสู้เพื่อชุมชนที่ช่วยกัน เรียไร
3	บทบาท	สิทธิ	- ไม่ยอมมือเงเท้ารอการช่วยเหลือจากรัฐหรือผู้มีอำนาจ

	ประชาชน		
4	รูปแบบอำนาจ	กระจายอำนาจ	- ขึ้นตรงต่อชุมชน
5	ศาสนา/ความเชื่อ	พุทธ	- ยึดมั่นคุณธรรมคำสอน เพราะเติบโตในวัดจากข้าวก้นบาตร กระทั่งต้องมุ่งสู่เมืองเพื่อทวงคืนเสียดวงค์บาศรีทราชของชาวชนบท
6	การสร้างอัตลักษณ์	ความเป็นอื่น	- สร้าง “ความเป็นอื่น” ที่เป็นคู่ตรงข้ามทั้ง “คนไทยทรยศ” และนักมวยเถื่อนต่างชาติ
7	ปฏิกริยาต่อสังคม	ต่อรอง	- ยอมล้มมวยได้เพียงเพื่อให้ได้เสียดวงค์บาศรีทราชคืน
8	เพศสภาวะ	ผู้ชาย	- ตัวเอกเป็นชายที่ต้องคืนรนต่อสู้เพื่อชุมชน
9	พื้นที่	ชนบท	- เน้นชนบทเป็นดินแดนที่สุขสงบ วิพากษ์เมืองที่เต็มไปด้วยความชั่วร้าย

“องค์บาก” เป็นเรื่องแต่ง (fiction) ที่เสนอให้เห็นว่าท้องถิ่นนั้นมีความสำคัญต่อการสร้างชาติ โดยสร้างภาพแทน “ความเป็นไทย” ที่เปิด (open Thainess) ผ่านตัวเอกที่มาจากชนบทแต่มีความสามารถในเชิงมวยไทย

ชนบทเป็นแผ่นดินไทยที่ “อยู่เย็นเป็นสุข” ชุมชนชาวบ้านรักสงบ แต่ก็พร้อมรบไม่ขาด มุ่งมั่นที่สู้เต็มที่เพื่อปกป้องรักษาคุณธรรมความเชื่อ “ความเป็นไทย” จึงต้องประกอบไปด้วยคำสอนพุทธศาสนา “ความเป็นชนบท” มวยไทยที่ต้องผ่านการเรียนรู้มีครูสอน ความอดทนกล้าหาญ ไม่ทรยศต่อแผ่นดินถิ่นเกิด กตัญญูรู้คุณ รู้ที่ดำที่สูง ขณะเดียวกันก็สร้าง “ความเป็นอื่น” ในด้านลบให้เป็น “ศัตรู” ของ “ความเป็นไทย” โดยเฉพาะพวก “มารศาสนา” เพื่อเน้น “ความเป็นไทย” ซึ่งปัญหาของชาตินั้นไม่ได้เกิดเพราะมี “คนนอก” ก่อเรื่องเท่านั้น แต่ยังมี “คนใน” ที่เป็น “คนทรยศ” มีส่วนร่วมสร้างปัญหาด้วย

ภาพยนตร์เรื่อง “องค์บาก” เสนอภาพ “โครงสร้างทางสังคมแบบชนชั้น” ด้วยการจรรโลงรักษาระบบอาวุโส ผู้น้อย-ผู้ใหญ่ ผ่านสถาบัน “พุทธศาสนา” ที่ทำหน้าที่อบรมบ่มเพาะคุณธรรม โดยเฉพาะเรื่องความกตัญญูรู้คุณต่อผู้มีพระคุณ

อย่างไรก็ตาม คุณลักษณะ “ความเป็นไทย” ที่ปรากฏในภาพยนตร์เรื่องนี้ก็เปิดกว้าง (open Thainess) โดยการนับรวม (inclusion) “ประชาชน” สามัญชนจาก “ชนบท” ให้มีบทบาทสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” โดยเฉพาะการลุกขึ้นมาใช้ “สิทธิ์” ในการปกป้องความเชื่อ ความศรัทธา ชีวิตของชุมชนด้วยตนเอง

6. สรุปการสร้าง “ความเป็นไทย” ในภาพยนตร์มวยไทย

ภาพรวมการประกอบสร้าง “ความเป็นไทย” ในภาพยนตร์มวยไทยทั้ง 5 เรื่อง โดยวิเคราะห์ผ่านองค์ประกอบการเล่าเรื่องพบว่า โครงเรื่องแบ่งออกเป็น 4 ช่วงคือการเปิดเรื่องด้วยภาวะสงบสุข หรือแม้จะเปิดด้วยประเด็นปัญหาแต่ก็มักจะย้อนกลับไปสู่ภาวะสงบสุขด้วยบรรยากาศท้องถิ่น หรือชนบท และพัฒนาเรื่องต่อไปเมื่อตัวละครเอกในฐานะภาพแทน “ความเป็นไทย” ที่มาจากสามัญชน รับรู้ปัญหา และไปเรียนรู้มวยไทย ก่อนจะนำมวยไทยไปทดสอบเพื่อก้าวไปสู่การแก้ปัญหาในภาวะวิกฤติ เมื่อสะสางปัญหาสำเร็จก็จะกลับสู่ภาวะปกติเหมือนช่วงเปิดเรื่องอีกครั้ง ขณะที่ตัวละครเอกจะเปลี่ยนหรือเลื่อนสถานภาพจากเดิมไปสู่สถานภาพใหม่ เช่น “ตุ้ม” จากเรื่องบิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์ จากนักมวยกะเทยไปเป็นผู้หญิงแปลงเพศในอาชีพนางโชว์ หรือ “ขนมต้ม” จากผู้ชายธรรมดาแต่ก็กลายเป็นวีรบุรุษไฟร์สามัญชนหลังจากชนะนักมวยพม่า 10 คนและปลดปล่อยเชลยชาวไทยจากค่ายกักกันพม่า หรือ “เปี้ยก” จากนักมวยไชยาไปเป็นนักเลงที่มีบทบาทสำคัญในการปลืชีพช่วยครอบครัว เพื่อน และศิลปะมวยไทย เป็นต้น กล่าวคือเป็นการสร้างภาพแทน “ความเป็นไทย” ที่เก่งกล้าสามารถเป็นนักสู้ และเป็นผู้ชนะในที่สุด

สำหรับแก่นเรื่องของภาพยนตร์มวยไทย มักเน้นที่ผู้ชายธรรมดาๆ คนหนึ่งที่มีเหตุผลให้ต้องไปร่ำเรียนมวยไทยเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาทั้งเพื่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน หรือเพื่อชาติ

การสร้างตัวละครจึงถูกสร้างสอดคล้องกับโครงเรื่อง และแก่นเรื่อง กล่าวคือให้เป็นภาพแทน “ความเป็นไทย” จากผู้ชายธรรมดาๆ ที่มาจากชนชั้นล่าง เช่น “ขนมต้ม” “ตุ้ม” “เปี้ยก” หรือ “บุญทิ้ง” มีเพียง “ยามาคะ” เท่านั้นที่ถูกสร้างให้แตกต่างออกไปเมื่อ “คนนอก” (ชาวญี่ปุ่น) ถูกแปลงให้ปรับประสานเข้ากับ “ความเป็นไทย” และ “กลายเป็นไทย” ได้อย่างกลมกลืน อย่างไรก็ตามคุณลักษณะสำคัญที่ตัวละครเหล่านี้ต้องมีก็คือ มีคุณธรรม โดยเฉพาะความกตัญญูรู้คุณ นับถือศาสนาพุทธ ฉลาดเฉลียว แข็งแกร่ง ทรหดอดทน

ขณะที่ตัวละครที่เน้นให้ภาพแทน “ความเป็นไทย” มีความโดดเด่นมากขึ้นก็คือการสร้าง “ความเป็นอื่น” ด้วยตัวละครที่เป็น “ศัตรู” หรือ “คนทรยศ” เช่น “คมทวน” “ครูสูก” “ครูเทพ” “ไอ้เปลว” หรือ “คอน” เป็นต้น

ขณะที่ฉากมีส่วนสำคัญอย่างมากในการสร้างความหมาย “ความเป็นไทย” ภาพยนตร์ทั้ง 5 เรื่องนำเสนอฉากที่ปรากฏสมำเสมอคือ พื้นที่ในท้องถิ่น หรือชนบทเมื่อตัวบทต้องการเน้นความร่วมมือเย็นเป็นสุขของเมืองไทย หรือพื้นที่ความเป็นเมืองเมื่อจะสื่อสารถึงความสับสนวุ่นวาย ปัญหา ความยุ่งยาก หรือความชั่วร้ายต่างๆ โดยเฉพาะฉากความรุนแรงที่เป็นผลมาจากการต่อสู้ในเชิงมวยไทยทั้งใน และนอกสังเวียน เพื่อแสดงให้เห็นว่ามวยไทยหรือ “ความเป็นไทย” นั้นด้านหนึ่งก็มีภาพที่รุนแรง และอันตราย

ส่วนจุดยืนการเล่าเรื่องของภาพยนตร์ทั้ง 5 เรื่อง ผู้วิจัยพบว่าเป็นการเล่าจากจุดยืนของ “คนไทย” เพื่อสร้าง “ความเป็นไทย” โดยใช้กลยุทธ์การสร้างอัตลักษณ์ และความแตกต่างที่ปรากฏใน โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร และฉากดังกล่าว

อาจกล่าวได้ว่า ภาพยนตร์มวยไทยเป็นสื่อมวลชนที่มีคุณลักษณะเป็น “จุดจัดการร่วม” หรือแหล่งประสานความร่วมมือระหว่างรัฐ และเอกชนในการสร้างความหมายหรือเล่าเรื่อง “ความเป็นไทย” ในระหว่างที่ชาติไทยต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงมหาศาลจากกระแสโลกาภิวัตน์ ที่มีทั้งด้านลบ และด้านบวก ซึ่งจำเป็นต้องระดมสรรพกำลังจากหลายฝ่ายทั้งเพื่อการตั้งรับ หรือเป็นฝ่ายรุก ขณะที่ “ความเป็นไทย” กระแสหลักนั้นมีลักษณะรวมศูนย์เพราะถูกผูกขาดการสร้างโดยรัฐ ทำให้ความหมาย “ความเป็นไทย” ค่อนข้าง “หยุดนิ่ง” เกินกว่าที่จะปรับเปลี่ยนกลยุทธ์เพื่อเผชิญกับสถานการณ์ “โลก” และ “ชาติ” ที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลาได้ เช่น โครงสร้างสังคมแบบชนชั้น การรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง หรือการเน้นการทำ “หน้าที่” ของประชาชนมากกว่าที่จะสนับสนุนการใช้ “สิทธิ” เพื่อให้สังคมมีความ “เสมอภาคเท่าเทียม”

นอกจากการเปิดกว้างของอุดมการณ์ “ความเป็นไทย” (open Thainess) เพื่อเป็นทางออกในการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงระดับโลกที่เกิดขึ้นแล้ว อัตลักษณ์ชาติที่ปรากฏก็ยังมีลักษณะที่ลื่นไหล (fluid) และขัดแย้ง (contradiction) ไปพร้อมๆ กัน โดยการทำให้เป็นพื้นที่คลุมเครือ (ambivalent) เพราะหากนำเสนอผ่านรูปแบบเรื่องแต่ง (fiction) อย่างเดียวก็จะถูกมองว่าไม่ใช่เรื่องจริง (factual) ดังนั้นการสอดแทรกข้อเท็จจริง โดยเฉพาะข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ก็

จะสร้างความเป็นจริงที่น่าเชื่อถือมากขึ้น ซึ่งเป็นการเลือกบางเหตุการณ์ในอดีตมาประกอบสร้างความหมายผ่านเรื่องเล่าชุดใหม่เพื่อสร้างความหมายบางชุด เช่น การเปิดรับสามัญชน และชาวต่างชาติเข้ามาเป็น “พวกเรา” หรือ “เป็นไทย” ในกรณีของยามาคะจากเรื่อง “ซามูไรโอโยชยา” ที่ให้คนแปลกหน้า (non-Thai) กลายเป็นคนไทย ขอเพียงแต่ให้มีสำนึกที่ “ซื่อสัตย์” ต่อแผ่นดินไทย และคนไทย ซึ่งเรื่องนี้มีทั้งส่วนของเรื่องจริง และเรื่องแต่งประกอบกัน หรือใน “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” ก็เป็นมติดิการสลายเส้นแบ่งจากมวยไทยที่เป็นเรื่องของผู้ชาย ก็ขยับมาเป็นเรื่องของกะเทยได้ด้วย

อย่างไรก็ตามภาพการเผชิญหน้าระหว่างชาติไทยกับกระแสโลกาภิวัตน์นั้น ก็เป็นเพียงด้านหนึ่งของการต่อสู้กับ “ศัตรู” ที่รุกรานมาจากภายนอก หรือเป็นการเมืองจากภายนอก (outside politics) ขณะที่อีกด้านหนึ่งก็จำเป็นต้องพิจารณาด้วยว่า “อัตลักษณ์ความเป็นชาติ” หรือ “ความเป็นไทย” นั้นเป็นอุดมการณ์ทางการเมืองชนิดหนึ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมาจากมีเป้าหมายเพื่อจรรโลงอำนาจทางการเมืองของชนชั้นปกครองด้วย

ดังนั้น “ความเป็นไทย” ในอีกด้านหนึ่งจึงถูกชนชั้นนำพยายามที่จะใช้เป็นอุดมการณ์หลักเพื่อครอบงำคนในชาติ หรือเป็นการเมืองภายใน (inside politics) แต่การใช้สื่อภาพยนตร์ที่มีลักษณะเป็นเรื่องแต่ง (fiction) ก็ทำให้กำหนด หรือควบคุมความหมายได้ยาก เช่นภาพยนตร์มวยไทยที่น่าเสนอในที่นี้ได้แสดงให้เห็นว่า “ตัวบท” (text) ที่ถูกสร้างขึ้นมาจากการร่วมมือกันของหลายฝ่าย โดยเฉพาะภาครัฐและเอกชนนั้น ได้เปิดกว้างต่อการผลิตความหมาย “ความเป็นไทย” มากขึ้น กล่าวคือไม่ได้มุ่งไปที่การสร้าง “ความเป็นไทย” กระแสหลักในความหมายแคบๆ ที่เน้นเพียงสถาบันของชนชั้นนำสูงสุดที่อิงอยู่กับศาสนาเพื่อตอกย้ำการรักษาโครงสร้างทางสังคมแบบเดิมคือ “เคารพผู้อาวุโส” หรือ “รู้ที่ดำที่สูง” และยอมรับภาวะการนำของผู้หน้าที่แข็งแกร่งรวมทั้งให้ความสำคัญกับความเป็นเมืองมากกว่าชนบท เป็นต้น

ภาพยนตร์เกี่ยวกับมวยไทยเริ่มมีแนวโน้มที่จะคลี่คลายและปรับเปลี่ยนไป เช่นการนำเสนอโครงสร้างสังคมแบบชนชั้นที่ยังคงแน่นอย่างเข้มข้นในเรื่อง “ซามูไรโอโยชยา” แต่ก็เปิดรับ “คนอื่น” ที่มีสำนึกรักในแผ่นดินไทย และคนไทย กล่าวคือที่ไม่ใช่ “คู่ตรงข้าม” หรือเป็น “ศัตรู” ให้เข้ามาเป็น “มิตร” ในฐานะ “ความเป็นไทย” อีกแบบ

หรือเรื่อง “องค์บาก” “มวยไทยนายขนมต้ม” “โยชยา” และ “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” ที่ให้ความสำคัญกับสามัญชนคนธรรมดามากกว่าชนชั้นนำ และเน้นการใช้ “สิทธิ” ของประชาชน

มากกว่าการเน้นให้ทำ “หน้าที่” ที่ถูกกำหนดจากชนชั้นนำ เช่น เรื่อง “ไชยา” และ “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” ที่สร้างภาพแทน “ความเป็นไทย” ผ่านตัวละครเอกคือ “เปี้ยก” และ “ตุ้ม” ซึ่งทั้งคู่ต่างก็มีบุคลิกลักษณะที่ปฏิเสธกรอบคิดหรือค่านิยมกระแสหลักของสังคม เช่นการเลือกทางเดินชีวิตเป็นนักเลงในเมืองกรุงของ “เปี้ยก” แต่ก็ยังมีสำนึกรักครอบครัว ชาติ และมวยไทย หรือการไม่สนใจกระแสต่อต้านกะเทยในสังคมไทยของ “ตุ้ม” เพราะอย่างน้อยเขา/เธอก็ทำเพื่อครอบครัว และเชื่อว่าได้รับการเชื้อเชิญของศิลปะมวยไทยเป็นอย่างดี

ตารางที่ 41 การเน้นประเด็นนำเสนอภาพแทน “ความเป็นไทย” ในภาพยนตร์มวยไทย

การเน้นประเด็นนำเสนอภาพแทน “ความเป็นไทย” ในภาพยนตร์ (in degree)		ชาฟรี อโยธยา	องค์บาก	มวยไทยนาย จนมเต็ม	ไชยา	บัวตึงฟู บ็อกเซอร์
1	โครงสร้างทาง สังคม	แบบชนชั้น	✓	✓	✓	
	ความเสมอภาค/เท่า เทียม				✓	✓
2	ผู้ครอบครอง/ ใช้อำนาจใน สังคม	ผู้นำสูงสุด	✓			
	ประชาชน (สามัญ ชน)		✓	✓	✓	✓
3	การให้ ความสำคัญ สิทธิ/หน้าที่	หน้าที่	✓			
	สิทธิ		✓	✓	✓	✓
4	รูปแบบอำนาจ	รวมศูนย์	✓			
	กระจายอำนาจ		✓	✓	✓	✓
5	ศาสนา	ศาสนาพุทธ	✓	✓	✓	✓
	หลากหลาย				✓	
6	การสร้าง อัตลักษณ์	ความแตกต่าง/ความ เป็นอื่น	✓	✓	✓	
	อัตลักษณ์					✓
7	ปฏิกิริยาต่อ กรอบคิด/ ค่านิยมทาง สังคม	ยอมรับ	✓			
	ต่อรอง		✓	✓		
	ปฏิเสธ				✓	✓
8	เพศภาวะ	ชาย	✓	✓	✓	
	หญิง					
	เพศทางเลือก					✓
9	พื้นที่เมือง/ ชนบท	เมือง				✓
	ชนบท	✓	✓	✓	✓	

บทที่ 6

การสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” ในรายการมวยไทยทางโทรทัศน์

ในบทที่ 5 ผู้วิจัยวิเคราะห์การสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” ในสื่อภาพยนตร์ ซึ่งพบว่าตัวบทเริ่มเปิดพื้นที่ในการนิยาม “ความเป็นไทย” ที่เปิดกว้าง ยืดหยุ่นและหลากหลายมากขึ้น (open Thainess) เช่น การเน้นเรื่องสิทธิและความเท่าเทียมของประชาชน หรือการเพิ่มคุณลักษณะ “ความเป็นชนบท” ไว้ใน “ความเป็นไทย” เป็นต้น ในบทนี้เป็นการวิเคราะห์การสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” ในสื่อโทรทัศน์โดยวิเคราะห์ผ่านรายการมวยไทย ซึ่งมีคุณลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจาก “สื่อมวยไทย” แบบอื่นๆ กล่าวคือเป็นการถ่ายทอดสดที่สามารถกระตุ้นผู้ชมให้มีส่วนร่วมได้มากจากการชมผ่านสัญญาณถ่ายทอดสดที่บ้านหรือในสถานที่ห่างไกลได้ในเวลาเดียวกัน (real time) กับการชมที่สนามแข่งขันจริง นอกเหนือไปจากคุณลักษณะของสื่อสารมวลชนที่แพร่ภาพได้กว้างไกลทั่วประเทศ และทั่วโลก ผู้ชมจึงสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้จำนวนมากพร้อมๆ กันโดยง่าย

รายการมวยไทยทางโทรทัศน์เป็นตัวบทที่แตกต่างจากตัวบทสื่อภาพยนตร์ในหลายด้าน ที่เห็นได้ชัดเจนคือ รายการมวยเป็น “กีฬา” (sport) ที่เป็นเรื่องจริง (factual) กล่าวคือเป็นการชกกันจริงๆ ภายใต้อาณัติกติกามวยไทย ขณะที่ภาพยนตร์แม้บางเรื่องจะสร้างจากเรื่องจริงอิงประวัติศาสตร์ หรือประวัตินุคคล แต่ก็มักจะสอดแทรกส่วนผสมแบบเรื่องแต่ง (fiction) ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน เช่นการใช้ตัวละครแสดงแทน หรือการเพิ่มตัวละครประกอบ การเลือกฉาก หรือเหตุการณ์สอดแทรก เป็นต้น ขณะที่มวยไทยทางโทรทัศน์นั้นนักมวย กรรมการ พี่เลี้ยง หรือผู้ชมที่ปรากฏในจอโทรทัศน์ไม่ได้ถูกแสดงแทน

รายการมวยไทยทางโทรทัศน์ในประเทศไทยมีประวัติความเป็นมาพร้อมๆ กับการเริ่มต้นของสื่อโทรทัศน์ในฐานะสื่อมวลชนที่ทันสมัยที่สุดเมื่อกว่า 50 ปีที่แล้ว นับตั้งแต่มีการทดลองแพร่ภาพเมื่อ พ.ศ. 2498 เป็นต้นมา และรายการมวยทางโทรทัศน์ก็ไม่เคยหลุดหายไปจากผังรายการนับจากนั้น

รายการมวยไทยที่เลือกนำมาศึกษาในบทนี้มี 2 รูปแบบคือ รายการมวยไทยที่มีการถ่ายทอดสดให้ชมกันเป็นประจำทุกวันหยุดสุดสัปดาห์ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 7 คือรายการ “มวย

ไทย 7 สี” กับมวยไทยรายการพิเศษคือ “ไทยไฟต์” ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ที่จัดแข่งขันแบบทัวร์นาเมนต์คือแบ่งการแข่งขันเป็นรอบเพื่อหาผู้ชนะเลิศหนึ่งเดียวของแต่ละรุ่นน้ำหนักของรายการเป็นแชมป์ ซึ่งใน 1 ปีจะมีจัดแข่งขัน 3 ครั้ง/รอบ

มวยไทยทั้ง 2 รายการต่างก็เป็นรายการกีฬาที่ได้รับความนิยมอย่างสูงในปัจจุบัน “มวยไทย 7 สี” นั้นถ่ายทอดสดทั่วประเทศ (รวมทั้งประเทศเพื่อนบ้านที่รับสัญญาณชมได้ เช่น ลาว กัมพูชา และมาเลเซีย) ซึ่งดำเนินการถ่ายทอดสดมานานกว่า 40 ปีและจัดต่อเนื่องทุกวันอาทิตย์ระหว่างเวลา 13.45-15.30 น. ขณะที่รายการ “ไทยไฟต์” นั้นจัดเป็นปีที่ 2 นอกจากจะมีการถ่ายทอดสดภายในประเทศแล้วยังขายลิขสิทธิ์ถ่ายทอดสดไปในหลายประเทศทั่วโลก เพราะรายการนี้มีนักกีฬา “มวยไทย” จากหลายประเทศเข้าร่วมชิงชัยในการแข่งขันที่กำหนดไว้ 2 รุ่นน้ำหนักคือรุ่น 67 กิโลกรัม และ 70 กิโลกรัม โดยประเทศไทยส่งนักมวยเข้าชิงชัยทั้ง 2 รุ่นคือเข้ม ศิษย์สองพี่น้อง (67 กก.) และบัวขาว ป.ประมุข (70 กก.)

ในงานศึกษานี้ผู้วิจัยเลือกวิเคราะห์ “มวยไทย 7 สี” รายการประจำวันที่ 11 กันยายน 2554 และ “ไทยไฟต์” รอบแรกรายการวันที่ 9 กันยายน 2554 ทั้ง 2 รายการผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากการแข่งขัน สัปดาห์อื่นๆ หรือในรอบอื่นๆ เป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์รายการมวยไทยทางโทรทัศน์ด้วย

1. รายการมวยไทยช่อง 7 “มวยไทย 7 สี”

การแข่งขันมวยไทยทางช่อง 7 เริ่มทดลองแพร่ภาพตั้งแต่ พ.ศ. 2510 โดยออกอากาศระบบสีเป็นช่องแรกของประเทศไทย จากนั้นอีก 2 ปีถัดมาได้บรรจุอยู่ในผังรายการโทรทัศน์ของช่อง 7 โดยจัดอยู่ในประเภทเกมโชว์และบันเทิง มีจุดประสงค์เพื่อชกโชว์ศิลปะการต่อสู้แบบมวยไทยและห้ามเล่นการพนัน ต่อมาจึงมีการขออนุญาตตั้งสนามมวยชั่วคราวชกโชว์ทุกวันอาทิตย์ ครั้งละ 2 ชั่วโมงครึ่ง มีนายชาติเชื้อ วรรณสุด เป็นนายสนาม นายเทียมบุญ อินทรบุตร เป็นโปรโมเตอร์ และใช้ชื่อรายการในครั้งนั้นว่า “เทียมบุญ บ็อกซิ่งโชว์” (เชิดชัย ศรีรัตน์, 2548)

พ.ศ. 2523 นายเทียมบุญ อินทรบุตร ไปลงเล่นการเมือง ทางสถานีช่อง 7 จึงแต่งตั้งนายสมภพ ศรีสมวงศ์ เป็นโปรโมเตอร์ และเปลี่ยนชื่อรายการเป็น “ศึกดาวรุ่งทีวีสี 7” พร้อมกับลดเวลาออกอากาศเหลือ 2 ชั่วโมงในทุกวันอาทิตย์ระหว่างเวลา 14.00-16.00 น. แต่ในปี พ.ศ. 2543 นายสมภพ ศรีสมวงศ์ เสียชีวิต จึงแต่งตั้งนายสิทธิชัย ธีระเดชพงษ์ หรือ “ซัน เกียรติเพชร” ขึ้นเป็นโปร

โมเตอร์ ก่อนจะเปลี่ยนชื่อรายการเป็น "ศึกมวยไทย 7 สี" มีการจัดอันดับมวยแต่ละรุ่นมีเข็มขัดแชมป์และเงินรางวัล (ไม่รวมค่าตัว) จนถึงปัจจุบัน (เชิดชัย ศรีรัตน์, 2548)

“มวยไทย 7 สี” ดำเนินการจัดถ่ายทอดสดมาอย่างต่อเนื่องกว่า 40 ปี โดยไม่หายไปจากรายการ แสดงให้เห็นว่าเป็นรายการยอดนิยมของคนไทยมาโดยตลอด และมีความพยายามที่จะปรับเปลี่ยนรูปแบบไปบ้าง เช่น การเพิ่มตำแหน่งแชมป์ และเงินรางวัลต่างๆ ขณะที่ยังคงรักษาเป้าหมายเดิมนั้นคือการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปะมวยไทย

สำหรับข้อมูลหลักในการวิเคราะห์นี้คือ การแข่งขันมวยไทยทางโทรทัศน์รายการ “มวยไทย 7 สี” ประจำวันอาทิตย์ที่ 11 กันยายน 2554 ที่เริ่มถ่ายทอดสดจากห้องส่งสถานีโทรทัศน์สี กองทัพบกช่อง 7 เวลา 13.45 น. ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์การชมการแข่งขันชกมวย 7 สี ด้วยรูปแบบของการเล่าเรื่องประกอบด้วย โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก และจุดยืนผู้เล่าเรื่องดังนี้

1.1 โครงเรื่อง (Plot)

การวิเคราะห์โครงเรื่องผู้วิจัยพิจารณาประเด็นการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นไทย โดยแบ่งการวิเคราะห์โครงเรื่องไว้ 4 ช่วง ตามลำดับคู่แข่งชั้นของรายการ โดยเริ่มจากการเปิดเรื่อง พัฒนาเหตุการณ์ ภาวะวิกฤติ และภาวะคลี่คลาย/ปิดเรื่อง

ตารางที่ 42 โครงเรื่อง “มวยไทย 7 สี”

โครงเรื่อง (Plot)		
1.1 เปิดเรื่อง	ก่อนการชกเริ่มขึ้น	พิธีกรแนะนำรายการ และนักมวยคู่แรก
1.2 พัฒนาเหตุการณ์	การชกคู่ที่ 1-คู่ที่3	การต่อสู้ของคู่ที่ 1 ถึงคู่ที่ 3 มีแบบแผน และความน่าสนใจหลากหลาย เช่น การไหว้ครู คนตรีปีกลอง การทำหน้าที่ของพี่เลี้ยง หัวหน้าค่าย คนดู หรือความสัมพันธ์ระหว่างนักมวยคู่ชก
1.3 ภาวะวิกฤติ	การชกคู่ที่ 4 คู่เอก	เป็นคู่มวยล้างแค้น ที่ต่างเตรียมความพร้อมมาเต็มที่
1.4 ปิดเรื่อง	ปิดรายการ	ประกาศคะแนน มอบรางวัลประจำสัปดาห์ ปิดท้ายด้วยภาพไฮไลต์ทั้ง 4 คู่มีเพลงประกอบ

1.1.1 เปิดเรื่อง

เปิดรายการด้วยภาพมุมกว้างเห็นเวที และบรรยากาศของผู้ชมเต็มสนาม (ห้องส่ง) พิธีกรขึ้นบนเวทีมวยแนะนำรายการ โดยการเน้นคู่สำคัญหรือคู่เอกของรายการคือคู่ที่ 4 ที่พิธีกรบอกว่าห้องส่งช่อง 7 ผู้ชมเข้ามาเต็มความจุอย่างรวดเร็วเพราะต้องการมาดู ชีอูย ส.ศุนันท์ชัย ที่จะพบกับมาประลอง แสงจันทร์ขอนแก่น

ภาพที่ 10-11 ภาพมุมกว้างภายในสนามมวยช่อง 7 สี

พิธีกรแนะนำนักมวย และกรรมการที่จะทำหน้าที่ในคู่แรก ซึ่งเป็นการพบกันของสองนักมวยดาวรุ่งที่ผลงานดีขึ้นมาอย่างต่อเนื่องใน 3 ครั้งหลังคือ “แสนเก่ง พีเคพิสपोर्ट” ในมุมแดงจากห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่เข้ามาซ้อมอยู่ที่กรุงเทพฯ พบกับ “หลังสวนเล็ก ศศิประภาyim” มุมน้ำเงินจากสว่างดินแดน จังหวัดสกลนคร

การทำหน้าที่แนะนำนักมวยของพิธีกรและผู้บรรยายเป็นการสร้าง “ความเป็นไทย” ที่เปิดกว้าง และหลากหลาย (open Thainess) โดยเฉพาะการนับรวมสถานภาพนักมวยที่มาจากต่างจังหวัดในภาคอีสานและเข้ามาสร้างชื่อเสียงในเมืองกรุง

ทั้งคู่ชกกันที่พิกัดน้ำหนัก 115 ปอนด์ เมื่อพิธีกรกล่าวจบและลงจากเวทีเสียงปีกลองก็ดังขึ้นเป็นสัญญาณเพื่อให้ นักมวยไหว้ครู

ผู้บรรยายให้ข้อมูลว่านักมวยคู่นี้ได้รับการ “อัดฉีด” (ให้รางวัลเป็นกำลังใจ) จากหัวหน้าคณะหากชนะในครั้งนี้ โดยหัวหน้าคณะของแสนเก่งจะให้ทองคำหนัก 10 บาท ส่วนหัวหน้าคณะของหลังสวนเล็กจะให้ไปเที่ยวลอสแอนเจลิส สหรัฐอเมริกา

เมื่อพิธีกรและผู้บรรยายให้ข้อมูลแนะนำตัวนักมวยที่ขึ้นชกในรายการ โดยเล่าประวัติการชก บำบัด ค่ายซ้อม หรือผลงานที่ผ่านมา ก็จะเป็นช่วงที่เสียงปีกลองดังขึ้น พิธี

กรรมการไหว้ครู ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของ “ความเป็นไทย” ที่ถูกนำเสนอ ส่วนเงินรางวัล หรือการอัดฉีดจากหัวหน้าค่ายและสปอนเซอร์ นั้นเป็นการย้าว่ามวยไทยเป็นเรื่องของการค้าอยู่ด้วย

1.1.2 พัฒนาเหตุการณ์

นอกจากเก่งแล้วก็ต้องแกร่ง

คู่มือที่ 1 : แสนเก่ง พีเคพิสปอร์ต – หลังสวนเล็ก ศศิประภาyim

ภาพมุมกว้างขณะที่นักมวยทั้ง 2 คนกำลังไหว้ครู และผู้บรรยายเริ่มให้ข้อมูล นักมวยทั้งฝ่ายมุมแดง และมุมน้ำเงิน ประกอบกับผลงานที่ผ่านมาโดยแสดงเป็นภาพกราฟฟิก (graphic) หน้าจอโทรทัศน์ เมื่อไหว้ครูเสร็จนักมวยกลับเข้ามา ภาพแบ่งเป็นสองส่วนให้เห็นพิธีกรรมการถอดมงคลของทั้งสองฝ่าย ผู้บรรยายให้ข้อมูลว่า “วันนี้หัวหน้าค่ายใหญ่มามงคลเอง” และเสริมด้วยว่า “หัวหน้าค่ายทั้งสองเป็นเพื่อนที่สนิทกันมาก แต่เส้นทางของมวยไทยเมื่ออยู่คนละค่ายก็ต้องมาเจอกัน เช่นเดียวกับนักมวยเมื่ออยู่นอกเวทีก็ยังคงเป็นเพื่อนร่วมอาชีพเดียวกัน” ซึ่งเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมในแบบมวยไทยแต่ครั้งสมัยอยุธยา

พิธีกรรมการไหว้ครู และการถอดมงคลก่อนชกนั้น เป็นการเน้นในเรื่องคุณธรรม ความกตัญญูต่อ “ครูมวย” และผู้มีอุปการคุณ (สปอนเซอร์ หัวหน้าค่าย โปรโมเตอร์ หรือแฟนมวย) รวมไปถึงความเชื่อว่าจะมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยคุ้มครองดูแล ในช่วงเวลาสำคัญนี้เองที่จะมีคนสำคัญขึ้นมาถอดมงคลให้ไม่ใช่แค่หัวหน้าคณะ แต่อาจหมายถึงเจ้าของสินค้าผู้สนับสนุน เจ้าของค่ายมวย หรือนักการเมืองระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับชาติ

เริ่มชกแรกนักมวยทั้งคู่เดินหน้าเข้าหากันแลกอาวุธ หมัด เท้า เข่า และศอก โดยไม่เสียเวลาดูเชิง ผู้บรรยายถึงกับกล่าวรับรองความสนุกของรายการ และย้าว่าการชกอาจจะมีพลิกผันในยกที่ 4 หรือ 5 ขณะที่ทยอยให้ข้อมูลอื่นๆ ประกอบ เช่น การศึกษา อายุ และวันเดือนปีเกิด

ในช่วงพักยกกล้องจับภาพทั้งสองมุม เปรียบเทียบการทำหน้าที่ของพี่เลี้ยงทั้งสองฝ่าย ก่อนจะตัดมารีเพลย์ภาพไฮไลต์ยกที่ผ่านมาเพื่อดูเหตุการณ์สำคัญ และเตรียมความพร้อมก่อนการชกยกต่อไปเมื่อมีเสียงระฆังให้สัญญาณ

การชกยกที่ 2 เริ่มขึ้นพร้อมกับเสียงปีกลอง บรรยากาศสนุกสนานมากขึ้นนอกจากการต่อสู้บนเวทีและมีเสียงผู้บรรยายเร่งเร้าแล้ว เสียงเชียร์จากคนดูในห้องส่งก็มีส่วนสำคัญ โดยเฉพาะคู่ที่ชกกันสนุกดุเดือด เช่นคู่แรกเสียงเชียร์อ้ออิงจนเกือบไม่ได้ยินเสียงปีกลอง นอกจากนี้

เสียงตะโกนของกองเชียร์เช่น “ตีๆ” ของกองเชียร์หลังสวนเล็ก และเสียง “เฮๆ” หนักๆ ทุ้มๆ ของกองเชียร์ฝ่ายแสนเก่ง ตั้งแต่ยกที่ 2 ขณะที่ยกที่ 3 ผู้บรรยายบอกว่า “เปิดวันนี้ (คู่แรก) แจ่มมากครับ สำหรับรุ่น 115 ปอนด์”

เสียงปี่กลองในฐานะคุณลักษณะที่โดดเด่นของ “ความเป็นไทย” นอกจากให้สัญญาณการไหว้ครุแล้ว ก็ยังช่วยเร่งเร้าการชก และการเชียร์ในสนามให้สนุกสนานมากขึ้น ขณะที่เสียงเชียร์ของผู้ชมรอบสนามดูเหมือนจะเร่งเร้าการชกและการชมได้มากกว่าเพราะเริ่มดังขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของ “ความเป็นไทย” ที่เน้นความตื่นเต้นสนุกสนานครื้นเครง

ขณะที่การทำหน้าที่ของผู้บรรยายนอกจากให้ข้อมูลประกอบภาพการชกแล้วยังให้ความคิดเห็นประกอบ โดยเฉพาะการประเมินสถานการณ์ เช่น เมื่อผ่านไป 3 ยกก็บอกว่า แสนเก่งนั้น “เหนือกว่า” จากการออกอาวุธที่หนักหน่วงและแม่นยำ ขณะที่หลังสวนเล็กต้อง “ทำการบ้าน” นั่นคือต้องให้พีเลีย “แก้ทางมวย” หรือแก้ไขจุดบกพร่องที่เกิดขึ้น

ในยกที่ 4 แสนเก่งได้โอกาสสกัดชกใส่กลางหลังสวนเล็กทรุดกลางเวที แต่ก็ลุกเร็ว จึงไม่ถูกกรรมการยุติเพื่อนับ 8 และตัดคะแนน การชกยังดำเนินต่อไป แสนเก่งฉวยโอกาสที่คู่ชกเพื่อยังพัวเดินหน้าฟันสอก กระทุ้งเข้าขวา และซ้ายเข้าเต็มลำตัวจนแสนเก่งทรุดกลางเวทีอีกครั้ง คราวนี้หลังสวนเล็กลุกช้าจึงถูกนับ 8 เมื่อกรรมการสั่งให้ชกอีกครั้ง ทั้งคู่ก็เดินเข้าไปแลกสอก และเข้า แสนเก่งทำได้ดีกว่ากระทุ้งเข้าซ้ายและสับสอกซ้ายเข้าหน้าจนหลังสวนเล็กล้มหงายกลางเวที และแพ้น็อกไปในยกนี้

โทรทัศน์เสนอภาพรีเพลย์ให้เห็นอาวุธชุดใหญ่ของแสนเก่งที่เอาชนะหลังสวนเล็กในช่วงต้นยกที่ 4 แสนเก่งจึงเป็นภาพแทน “ความเป็นไทย” ที่นอกจากจะฉลาด แคล่วคล่องว่องไว และอันตรายแล้ว ก็ยังมีความอดทน และความแข็งแกร่งด้วย

ขณะที่ผู้บรรยายกล่าวถึงท้ายขณะหลังสวนเล็กถูกประคองลงเปลหามลงจากเวทีเพื่อไปปฐมพยาบาลต่อที่ห้องพักรว่า “เป็นความสวยงามของศิลปะมวยไทยครับ ...ต้องเข้าห้องพักไปพบแพทย์ ญาติๆ ไม่ต้องเป็นห่วง” ก่อนที่จะไปกล่าวขอบคุณสปอนเซอร์ของรายการ ซึ่งเป็นภาพ “ความเป็นไทย” ที่ชัดเจนมากหากจะเทียบกับการทำหน้าที่ของผู้บรรยายกีฬาทางโทรทัศน์ประเภทอื่นๆ เช่น มวยสากลชิงแชมป์โลก หรือฟุตบอลโลก

แบบแผน (pattern) การชกมวยแต่ละคู่ที่คล้ายกัน เริ่มจากการแนะนำคู่มวยของผู้บรรยาย ภาพการไหว้ครุ พีเลียขึ้นมอดมมงคล เสนอภาพการชก ขณะที่ในช่วงพักยกหลัง

โฆษณาจะเป็นภาพที่เลี้ยงบนเวทีสอนนักมวย โดยมีหัวหน้าคณะช่วยเสริมกลยุทธ์อยู่ด้านล่างเวที ก่อนจะตัดไปชมไฮไลต์ของยกที่ผ่านมา และกลับมาเริ่มชกในยกต่อไป และหากการชกครบ 5 ยก นักมวยจะรอกรรมการรวมคะแนนและชูมือให้กับผู้ชนะ จากนั้นผู้บรรยายจะประกาศผลคะแนนของกรรมการทั้ง 3 คน

นักมวยทั้งคู่ในฐานะตัวละครที่เป็นภาพแทน “ความเป็นไทย” ต่างก็เป็นยอดนักมวยไทยที่ผ่านการเรียนรู้ ฝึกฝน และทดสอบอย่างเข้มข้นมาแล้วด้วยกัน แต่ในการแข่งขันเพื่อคัดเลือกนักมวยที่ดีกว่าก็ต้องเลือกคนที่แข็งแกร่ง มีฝีมือ ฉลาด และทรหดอดทนกว่าเป็นผู้ชนะ ซึ่งในหลายๆ ครั้งคู่แข่งชกกันสูสี ไม่เพียงแต่กรรมการเป็นผู้พิจารณาเลือกผู้ชนะเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับผู้ชมที่อยู่ในสนามด้วยว่ามีความคิดเห็นเป็นอย่างไร เช่น การตะโกนเชียร์อย่างต่อเนื่องในยก 4 และยก 5 และแสดงออกถึงอาการมั่นใจว่าฝ่ายที่ตนเชียร์จะชนะ ซึ่งมักจะเป็นตัวบ่งชี้ทิศทางผลการตัดสินของกรรมการอยู่เสมอ ดังนั้นมวยไทยจึงเปิดให้ผู้ชมเข้ามามีส่วนร่วมสร้าง “ความเป็นไทย” ได้ในหลายระดับ

ภาพที่ 12-13 พิธีกรรมการไหว้ครูก่อนชก (ซ้าย) การถอดมงคลนักมวยโดยหัวหน้าค่าย (ขวา)

แกร่งและขยันยังไม่พอต้องชดเชย

คู่ที่ 2 : ดอกไม้เงิน ป.พงษ์สว่าง – เพชรอุทอง อ.ขวัญเมือง

การชกคู่ที่ 2 ในรุ่น 110 ปอนด์ “ดอกไม้เงิน ป.พงษ์สว่าง” มุมแดง เป็นนักมวยจากอำเภอเขียงยืน จังหวัดมหาสารคาม ผลงานชก 68 ครั้งชนะ 49 เสมอ 1 แพ้ 18 ส่วนคู่ชก “เพชรอุทอง อ.ขวัญเมือง” จากห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้งคู่เป็นนักมวยฝีมือแข็งแกร่ง “สายเลือดดี” เพราะต่างก็เป็นหลานของนักมวยเก่า และเป็นคู่ที่น่าสนใจอีกคู่เมื่อหัวหน้าคณะมาถอดมงคลให้ด้วยตัวเอง โดยผู้บรรยายแนะนำหัวหน้าคณะที่มาถอดมงคลให้นักมวย มุมแดงคือ “จำตุ้” ของค่าย ป.พงษ์สว่าง

และ “เสี่ยสมหมาย” จากค่าย ศ.สมหมาย ก่อนจะแนะนำกรรมการห้ามบนเวที และกรรมการให้คะแนน

นอกจากนี้ผู้บรรยายยังให้ข้อมูลอีกว่า เพชรอุทองขึ้นชกครั้งนี้เพื่อแก้มือให้กับเพื่อนร่วมค่ายที่เคยแพ้ดอกไม้เงินมาก่อนหน้าซึ่งเป็นรูปแบบของการกระตุ้นผู้ชมทางโทรทัศน์ให้ความสนใจติดตามต่อไปว่า เพชรอุทองจะแก้มือแทนเพื่อนร่วมค่ายได้หรือไม่ และดอกไม้เงินจะย้ำแค้นให้กับค่ายของเพชรอุทองได้อีกหรือเปล่า

การ “แก้มือ” “ล้างตา” “แก้แค้น” หรือ “ล้างแค้น” นับเป็นศักดิ์ศรีของผู้ชายไทยอย่างหนึ่งที่พบเห็นได้ในวงการมวยไทย นักมวยบางคู่ชกกันเกือบ 10 ครั้ง เพราะยังรู้สึก “คาใจ” โดยเฉพาะฝ่ายที่เพิ่งพ่ายจึงต้องการพิสูจน์ฝีมือตัวเอง และชกชกอีกครั้ง

มวยล้างแค้นส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นกับคู่ชกที่ผลัดกันแพ้ชนะมาอย่างคู่คี่สูสี หรือชนะกันไม่ขาด ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับเรื่องการ “เสียหน้า” หรือการพ่ายแพ้ที่ทำให้ “อับอาย” บางครั้งสื่อมวลชนก็จะเรียกชก “ล้างแค้น” นี้ว่าเป็นการ “ล้างอาย” ด้วย ขณะที่โปรโมเตอร์ผู้จัดอาชีพวัฒนธรรม “ความเป็นไทย” รูปแบบนี้แปลงมาเป็นสินค้า ประกอบคู่เพื่อการ “ล้างแค้น” เรียกความสนใจจากผู้ชมได้เป็นอย่างดี

ดอกไม้เงินเป็นนักมวยเชิงรุกที่ถนัด “วงใน” คือการเข้าประชิดคู่ต่อสู้ใช้อาวุธเตะ ขาน้ำ และปล้ำตีเข้า ขณะที่เพชรอุทองเป็นมวยฝีมือเชิงรับถนัด “วงนอก” เน้นการเตะ ถีบ และดักเข้าดักสอก การชกในยกที่ 1-2 ทั้งคู่ไม่ผลิผลามเข้าปะทะจนกรรมการเรียกมาเตือน แต่ยกที่ 3 นั้นดอกไม้เงินเร่งเดินหน้ากดเอาปล้ำตีเข้าเรียกเสียงเชียร์ดังมากขึ้น สร้างความกดดันให้กับฝ่ายของเพชรอุทอง ที่ยังรักษารูปแบบการชกคือถอยแล้วสวนด้วยการถีบ เตะ และดักด้วยสอก

ในยกที่ 4 ดอกไม้เงินยังใช้แผนเดิมคือเดินหน้าปล้ำตีเข้าแต่กลับทำได้ไม่ถนัด ถูกเพชรอุทองใช้ “หลักเหลี่ยม”^{*} จนดอกไม้เงินล้ม และดักเตะ ดักเข้าทำคะแนน กระทั่งผู้บรรยายลง

---

^{*} “หลักเหลี่ยม” หมายถึงการใช้ความฉลาดเฉลียวผสมเทคนิคการต่อสู้ โดยเฉพาะการทำให้คู่ต่อสู้เสียหลักหรือเสียท่าล้ม หรือล้มไปด้วยกันแต่คนที่ “เสียเหลี่ยม” จะอยู่ด้านล่าง นับเป็น “ทางแก้” แม้ไม่มีมวยไทยลักษณะหนึ่งที่ไม่ได้ออกอาวุธเพื่อทำให้คู่ต่อสู้ได้รับความเจ็บปวด แต่ภาพที่ออกมาจะทำให้ผู้กระทำการดูฉลาดกว่าหรือเหนือกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากทำได้ในยก 4 หรือยก 5 ที่การแข่งขันคู่ต่อสู้สูสีมาก และกรรมการกำลัง “หาผู้ชนะ” เรื่องของ “หลักเหลี่ยม” จึงเป็นลักษณะเด่นของ “ความเป็นไทย” ในการแข่งขันมวยไทย และเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ “ความเป็นไทย” รักษาเอาไว้ นอกเหนือจากความอดทน และความแข็งแกร่ง

ความเห็นที่ว่า “ดอกไม้เงินแฝงไป” และเริ่มตกเป็นรอง แต่ก็ย้ำว่า “การชกเป็นไปอย่างสูสี คู่นี้ไม่ว่าใครชนะก็มีโอกาสได้กลับมาแก้มือกันอีกครั้ง”

ในยกที่ 5 ยกสุดท้ายดอกไม้เงินยังแก้ทางมวยไม่ได้ ทันทีที่เสียงระฆังให้สัญญาณหมดยก เพชรอุทองแสดงความมั่นใจว่าชนะแน่ถึงกับชมมือเดินเข้ามาชม ส่วนดอกไม้เงินเดินคอดอกกลับมุมตัวเอง และผลการชกก็เป็นไปตามที่ผู้บรรยายประเมินไว้ กรรมการชมมือให้เพชรอุทองเป็นฝ่ายชนะ แต่เมื่อผู้บรรยายประกาศคะแนนให้เพชรอุทองชนะ 49-47 จากกรรมการ 3 คน ผู้ชมในสนามก็ส่งเสียงโห่ไม่พอใจ เพราะคะแนน 49-47 นั้นคือคะแนนที่รู้กันดีว่าเป็นชัยชนะที่ขาดลอยหรือเหนือกว่ากันมาก ซึ่งในสายตาผู้ชมที่สนามแล้วน่าจะชนะกันแบบสูสี

อย่างไรก็ตาม นักมวยทั้ง 2 คนก็แสดงให้เห็นถึงความแข็งแกร่ง และความเพียรพยายามสูง ทว่าความแตกต่างก็คือการทำคะแนน หรือการใช้อาวุธที่ชัดเจน ซึ่งเพชรอุทองทำได้ดีกว่า โดยเฉพาะบุคลิกที่ “เก็บอาการ” หรือไม่สะทกสะท้าน รวมทั้ง “หลักเหลี่ยม” ที่ฉลาด สงบนิ่ง คมอารมณ์ดี และไม่แสดงออก ซึ่งเป็นคุณลักษณะผู้ชายที่ “ความเป็นไทย” ต้องการ

เก่งแกร่งขยันฉลาดแต่ประมาทก็แพ้

คู่ที่ 3 : เพชรมรกต ทีเด็ด 99 – ว่างจั่นน้อย ศิษย์อุอุบล

การแข่งขันคู่ที่ 3 ผู้บรรยายบอกว่าเป็นการพบกันของสองยอดฝีมือ “พันธุ์ข้าวเหนียว” เพราะมาจากอีสานทั้งคู่ “เพชรมรกต ทีเด็ด 99” มาจากนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ชก 80 ครั้ง ชนะ 60 เสมอ 1 แพ้ 19 ส่วน “ว่างจั่นน้อย ศิษย์อุอุบล” มาจากกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ชก 70 ครั้ง ชนะ 49 เสมอ 1 แพ้ 20

เพชรมรกต เป็นนักมวยหนุ่มอายุ 18 ปี ขณะที่ว่างจั่นน้อยอายุ 23 ปี ผ่านประสบการณ์การชกมามากกว่า การชกเริ่มสนุกตั้งแต่ยกแรกเมื่อว่างจั่นน้อยพยายามใช้อาวุธที่หนักหน่วงรุนแรง ทั้งเตะ ต่อย และศอก ขณะที่เพชรมรกตชกตามแผนยืนตั้งรับและรอจังหวะตอบโต้เพื่อจะไปเร่งเดินหน้าปล้ำตีเข้าช่วงยก 3-5

อย่างไรก็ตาม แม้การแข่งขันในยกแรกจะสนุกสนานแต่ผู้บรรยายกลับพูดถึงเรื่องอื่นๆ เช่น น้ำท่วม และประชาสัมพันธ์โปรแกรมการแข่งขันชกมวยสนามอื่นๆ โดยให้ความสำคัญกับการชกบนเวทีไม่มากนัก ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะการแข่งขันมวยไทยโดยทั่วไปมักจะใช้ช่วงเวลายก 1 และ ยก 2 ในการคุ้ยชิ้นเชิงคู่ต่อสู้ ทำให้ในช่วงยกแรกเป็นช่วงเวลาที่คุณบรรยายกำหนดเป็นแบบ

แผนว่าจะใช้เวลาช่วงแรกไปกับการประชาสัมพันธ์หรือให้ข้อมูลในเรื่องทั่วไป ซึ่งการบรรยายกีฬาประเภทอื่นๆ โดยเฉพาะกีฬาสากลมักไม่ค่อยมีรูปแบบนี้ ขณะที่ผู้บรรยายมวยไทยสามารถผสมผสานสื่อเก่าอย่างมวยไทยเข้ากับสื่อใหม่คือโทรทัศน์ได้เพื่อให้เป็นลักษณะเฉพาะของ “ความเป็นไทย”

การชกที่ดำเนินไปจนถึงยกที่ 3 ก็มีเหตุการณ์สำคัญเมื่อวงจันน้อยชกเข้าคาง และเตะที่ก้านคอจนเพชรมรดกจนเข้ล้มกลางเวที กรรมการเข้าไปหยุดการชกและนับ 8 เพื่อให้โอกาสเพชรมรดกที่พลาดท่าได้ลุกขึ้นมาชกอีกครั้ง ซึ่งเพชรมรดกก็เรียกสติกลับคืนและชกต่อไปได้ ขณะที่วงจันน้อยพยายามจะเข้าไปซ้ำด้วยหมัด และเตะในช่วงปลายยกที่เหลืออยู่นเพชรมรดกต้องประคองตัว แต่ก็หมดยก 3 ก่อน สถานการณ์ช่วงนี้ทำให้วงจันน้อยได้เปรียบอย่างเห็นได้ชัด

ขณะที่มีเหตุการณ์สำคัญในยก 4 เมื่อวงจันน้อยเตะเพชรมรดกจนเสียหลักล้ม และกำลังจะตามเข้าไปเตะซ้ำแต่กรรมการห้ามไว้ทัน ผู้บรรยายพูดถึงเหตุการณ์นี้เป็นการเตือนนักมวยถึงมารยาทบนเวทีว่า “เบรกได้ต้องเบรก”

ช่วง 2 ยกสุดท้าย แม้เพชรมรดกจะพยายามเดินหน้าปล้ำดีเข้าเพื่อเปลี่ยนเกมและพลิกสถานการณ์ท่ามกลางเสียงกองเชียร์ที่ตะโกนให้กำลังใจตลอดเวลา แต่วงจันน้อยก็ใช้ประสบการณ์บนสังเวียนที่มีมากประคองตัวถอยและดักตอบโต้ ก่อนชนะคะแนนไปในที่สุด

ทันทีที่จบ 5 ยก เพชรมรดกในฐานะนักมวยรุ่นน้องก็ลงกราบวงจันน้อยในฐานะรุ่นพี่ ผู้บรรยายกล่าวชื่นชมว่าเป็นขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมไทยที่ดีควรรักษาไว้ ทั้งที่เพชรมรดกเองก็รู้ว่าวันนี้แพ้ ซึ่งการแสดงความเคารพรุ่นพี่แบบนี้เกิดขึ้นเสมอในการแข่งขันมวยไทย เช่นเดียวกับนักมวยที่เมื่อชกเสร็จมักจะเดินไปกราบพี่เลี้ยงหรือหัวหน้าค่ายของชกเป็นการแสดงความเคารพนับถือเช่นกัน และนี่คือ “ความเป็นไทย” ที่พบได้ในกีฬามวยไทย แต่ไม่พบในกีฬาสากลประเภทอื่นๆ

ช่วงประกาศคะแนน ฝ่ายแดงได้ 47 คะแนน น้ำเงินได้ 49 คะแนน ปรากฏว่ามีเสียงแฟนมวยโห่ไม่พอใจ เพราะเห็นว่าหลังจากเพชรมรดกโดนนับยกที่ 3 แล้วก็ไปฝ่ายเร่งทำคะแนนในยกที่เหลือมาตลอด หากจะแพ้ก็ไม่ควรจะห่างกันมากแบบนี้ ซึ่งเป็นการใช้ “สิทธิ์” อย่างหนึ่งของแฟนมวยในสนาม แต่ก็ยังเป็นเพียงแค่อาการไม่พอใจเท่านั้น ไม่มีการประท้วงหรือเคลื่อนไหวเพื่อเปลี่ยนแปลงใดๆ เพราะมักจะจบลงด้วยการยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น

ภาพที่ 14-15 การไหว้ครูของชี้อยู่ ส.สุนันทชัย (ซ้าย) มาประลอง แสงจันทร์ขอนแก่น (ขวา)

1.1.3 ภาวะวิกฤติ

แกร่ง ทรหดอดทน และไม่ตกใจ

คู่ที่ 4 : ชี้อยู่ ส.สุนันทชัย – มาประลอง แสงจันทร์ขอนแก่น

การชกในคู่ที่ 4 ซึ่งเป็นคู่เอกของรายการระหว่าง “ชี้อยู่ ส.สุนันทชัย” ฉายา “จอมดีเดือด” จากไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ พบกับ “มาประลอง แสงจันทร์” หรือ “ไอ้หนุ่มสารคาม” ขอนแก่น ในพิกัดน้ำหนัก 123 ปอนด์ ผู้บรรยายบอกว่า “เป็นการกลับมาตามคำเรียกร้อง” เพราะชี้อยู่เป็นนักมวยที่ชกสนุกดุเดือด แฟนมวยชอบ และเรียกร้องเข้ามา ซึ่งเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ผู้ชมมีส่วนร่วมในการจัดคู่มวย

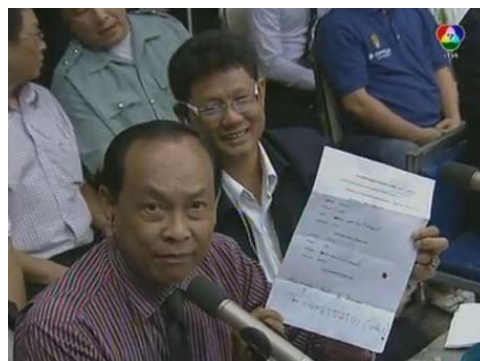
เมื่อคู่เอกไหว้ครูเสร็จสิ้น ก็จะมีการมอบรางวัลให้กับการชกเมื่อสัปดาห์ก่อน สำหรับรางวัลนักมวยยอดเยี่ยม คู่คู่เดือด และนักมวยที่ได้รับแพลงแดก เพื่อเป็นการยกย่องนักมวยที่มีผลงานดี ขณะที่อีกด้านหนึ่งก็เป็นการกระตุ้นนักมวยคู่เอกที่กำลังจะชกให้ชกกันเต็มที่ “อย่าเอาเปรียบผู้จัด และคนดู” นอกจากนี้ก็ยังเป็นการเตรียมผู้ชมทั้งที่สนาม และที่บ้านให้รอชมคู่สำคัญ

เริ่มต้นยกแรก ทั้งคู่ที่เคยชกกันมาแล้ว ต่างพยายามช่วยอารมณ์ให้อีกฝ่ายโกรธ โดยเฉพาะยก 2 และ 3 ที่ชี้อยู่พยายามจะใช้แม่ไม้มือ “บาทาลูปพัคตร์” หรือการใช้เท้าถีบหน้า ซึ่งเป็นการหยามศักดิ์ศรีคู่ชก แต่ก็ยังทำได้ไม่ชัดเจน

ผู้บรรยายทั้ง 3 คนเน้นการให้ข้อมูลคู่นี้เป็นพิเศษเพราะเป็นคู่เอกของรายการ โดยเฉพาะการเร่งเร้าอารมณ์ผู้ชมทางจอโทรทัศน์เมื่อมีการเข้าแลกอาวุธ ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนในช่วงต้นยกที่ 3 เมื่อมาประลองฟันสอกเข้าที่คิ้วขวาของชี้อยู่จนแตกเลือดไหล

ทันทีที่มีแผลแตก และเห็นเลือดไหลผู้บรรยายจะพูดถึงทันทีว่าเป็นเลือดของใคร และแตกด้วยสาเหตุใด จากนั้นกล้องก็จับภาพใกล้ (closed-up) ไปที่แผลของซีอูย และผู้บรรยายก็ช่วยเน้นแผลแตกให้เห็นถึงความสนุกสนานตื่นเต้นที่เพิ่มอีกมากขึ้นตามจำนวนยก ปริมาณการออกอาวุธ และความรุนแรงของอาวุธที่กระทำต่อกัน โดยในช่วงปลายยกที่ 3 ซีอูยพยายามที่จะเอาคืนด้วยการเดินหน้า “สับ” สอก และ “เสียบ” เฆา กระทั่งผู้บรรยายย้ำในช่วงนี้ตามเสียงเชียร์และการออกอาวุธของซีอูยว่า “เสียบ สับ เสียบ สับ เสียบ”

การเน้นเหตุการณ์แผลแตกในยกที่ 3 มีการนำภาพซ้ำมารีเพลย์ให้ชมในช่วงพักยก พร้อมกับการบรรยายเกมที่เน้นความสนุกสนานตื่นเต้น

ภาพที่ 16-17 แพทย์สนามมาดูแผลแตกของนักมวย และผู้พากย์แสดงหยดเลือดที่เปื้อนบนกระดาษ

ยก 4 และยก 5 ซีอูยยังคงเดินหน้านูกเพื่อทำคะแนน แต่ก็ทำได้ไม่ชัดเจน ขณะที่มาประลองพยายามจะคุมสถานการณ์ด้วยการถอย และดักออกอาวุธทำคะแนนจึงมีแนวโน้มว่าได้เปรียบ และยังคงแสดงอาการไม่สะทกสะท้านหรือตกใจต่อการไล่ทำคะแนนอย่างไม่ลดละของซีอูย ครบ 5 ยกกรรมการรวมคะแนน และชูมือให้มาประลองชนะไปด้วยคะแนน 49-48 จากกรรมการทั้ง 3 ท่าน

1.1.4 ภาวะคลี่คลาย/ปิดเรื่อง

หลังจากผ่านคู่สำคัญของรายการ มีการแจ้งผลรางวัลคู่คู่เคียด และนักมวยยอดเยี่ยม โดยคู่เคียดเป็นของคู่เอก (ซีอูย-มาประลอง) ส่วนรางวัลนักมวยยอดเยี่ยมประจำสัปดาห์มอบให้กับ “แสนเก่ง พีเคฟิสปอร์ต” ผู้ชนะคู่แรกที่ชนะน็อก “หลังสวนเล็ก ศศิประภาขิม”

หมดเวลาถ่ายทอดสด ผู้บรรยายกล่าวขอบคุณแฟนมวย และเพื่อนบ้านใกล้เคียงคือแฟน “มวยไทย 7 สี” ในประเทศลาว กัมพูชา พม่า และมาเลเซียบางส่วน ซึ่งเป็นการสร้าง “ความเป็นไทย” ให้ “คนอื่น” ได้ชม ก่อนจะเสนอภาพไฮไลต์ของการชกทั้ง 4 คู่ โดยมีเพลงมวยไทยประจำรายการประกอบ

ภาพที่ 18 บรรดาตัวแทนสินค้าห้างร้านที่ให้การสนับสนุนเงินรางวัลนักมวย

โครงเรื่องของรายการ “มวยไทย 7 สี” ใช้การเล่าเรื่องจริง (factual) ที่เสนอลักษณะเฉพาะในมวยไทย เช่น คนตรีปีกลองประกอบการแข่งขัน พิธีกรรมการไหว้ครู การใช้ “อวยวูธ” โดยเฉพาะสอก นอกจากนี้ยังเสนอภาพแทน “ความเป็นไทย” ที่เปิดกว้าง (open Thainess) ที่รวมผู้ชายชนบทจากอีสานเหนือ กลาง และใต้ เข้ามาอยู่ในนิยาม และเน้นคุณค่า “ชาวพุทธที่ดี” มีคุณธรรม “รู้ที่ค่าที่สูง” เคารพผู้อาวุโส ซึ่งเป็น “หน้าที่” ที่พึงกระทำผ่านการไหว้ครู และการอดมงคล และป็นการรักษาโครงสร้างชนชั้นของสังคมผ่าน “กระบวนการทำมวยไทยให้เป็นสินค้า” และเป็นกีฬา (sportization) เช่น การกำหนดกฎกติกา (ห้ามใช้สอก) กรรมการ การกำหนดคัพัดน้ำหนัก การให้คะแนน หรือการใช้นวม กระจับ และฟันยาง อย่างไรก็ตามตัวบทก็เปิดให้ใช้ “สิทธิ์” เช่นการโห่ของผู้ชมเมื่อไม่พอใจบางสิ่งบางอย่าง เช่น การตัดสิน

เรื่องของหน้าตาหรือศักดิ์ศรีในวงการมวยไทยนับว่าเป็นเรื่องสำคัญ ดังจะพบในคำต่างๆ เช่น การล้างแค้น ล้างตา แก้มือ หรือแก้แค้น ที่มีที่มาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง หรือการใช้หลักเหลี่ยมให้คู่ต่อสู้เสียหลักล้ม หรือเสียท่า รวมทั้งการใช้แม่ไม้ เช่น “บาตาคูกพักตร์” ก็เป็นรูปแบบของการยั่วแหย่ ย้าย หรือหยามศักดิ์ศรีคู่แข่งเพื่อให้โกรธ และเสียสมาธิ เสียอาการ หรือเสียการควบคุมอารมณ์ ซึ่งมักจะเกิดกับนักมวยที่กำลังจะแพ้ หรืออีกนัยหนึ่งคือ ไม่ใช่คุณลักษณะของ “ความเป็นไทย” ที่พึงประสงค์

1.2 แก่นเรื่อง (Theme)

เกณฑ์การวิเคราะห์แก่นเรื่องของความคิดรวบยอดในรายการ “มวยไทย 7 สี” คือชื่อรายการ และการนิยาม หรือการสร้างความหมายโดยผู้บรรยาย

ตารางที่ 43 แก่นเรื่อง “มวยไทย 7 สี”

เกณฑ์	ข้อมูล
ชื่อรายการ	มวยไทย 7 สี
การนิยามของผู้บรรยาย	“...มวยไทย 7 สี อยู่คู่กับคนไทยมากกว่า 40 ปี”

การนำเสนอ “ความเป็นไทย” ผ่านชื่อรายการ “มวยไทย 7 สี” นอกจากการเน้นที่คำว่า “มวยไทย” แล้วก็ยังเน้นว่าเป็นมวยไทยที่นำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์ ซึ่งมวยไทยทางช่อง 7 นั้นเป็นที่รู้จักกันมานาน และจัดติดต่อกันมานานกว่า 40 ปีแล้ว ดังนั้นผู้บรรยายจึงมักจะย้ำถึงความนิยมของผู้ชื่นชอบมวยไทย

สาระสำคัญ หรือแก่นเรื่องที่รายการมวยไทย 7 สีต้องการนำเสนอก็คือ การแข่งขันชกมวยไทยของผู้ชายไทยที่ผ่านการเรียนรู้ฝึกฝน และทดสอบจากผู้มีความรู้เป็นครูมวย หรือค่ายมวยมาแล้วเป็นอย่างดีเพื่อขึ้นเวทีชกให้คนไทยได้ชมผ่านโทรทัศน์ช่อง 7 ที่มีการถ่ายทอดสดไปทั่วประเทศ รวมทั้งประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงทุกวันอาทิตย์เวลา 13.45-15.00 น.

รายการมวยไทยทางโทรทัศน์ “มวยไทย 7 สี” เป็นการเสนอเรื่องจริง (factual) ในแบบของรายการแข่งขันกีฬา ซึ่งเป็นที่นิยมไปทั่วประเทศ เพราะจะมีเฉพาะนักมวยที่มีฝีมือ และผ่านการทดสอบจากเวทีต่างจังหวัดมาแล้วเท่านั้นจึงจะมีโอกาสได้ขึ้นเวทีระดับนี้ หากชกได้ดีเป็นที่พึงพอใจของผู้จัด ผู้สนับสนุน และผู้ชมก็จะมีโอกาสก้าวขึ้นเป็น “ซูเปอร์สตาร์” ของวงการมวยไทยต่อไป “ความเป็นไทย” ที่ปรากฏในแก่นเรื่องจึงเปิดกว้างรับทุกคน (open Thainess) ที่มีความสามารถในเชิงมวยไทย

1.3 ตัวละคร (Characters)

ตัวละครเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเล่าเรื่อง ที่เป็นผลมาจากการวางแผนเรื่อง และโครงเรื่อง ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตัวละครเพื่อการวิเคราะห์รายการ “มวยไทย 7 สี” ทางโทรทัศน์ออกเป็น 2 กลุ่มคือ (1) กลุ่มคนไทย ที่ยังแบ่งได้ 3 กลุ่มคือนักมวย ผู้ชนะ ผู้แพ้ และผู้รักษากฎ อีกกลุ่มคือ (2) กลุ่มคนอื่น ที่หมายถึงชาวต่างชาติที่เข้ามาชม

นักมวยไทยทั้ง 4 คู่ (8 คน) ต่างก็เป็นคนไทยและแสดงออกถึง “ความเป็นไทย” ด้วยกัน โดยเฉพาะทักษะการต่อสู้แบบมวยไทยที่ผ่านการรำเรียน และฝึกฝนจากครูมวยมาเป็นอย่างดี ทว่าความแตกต่างระหว่างผล “แพ้-ชนะ” ของแต่ละคู่ก็คือความอดทน ความแข็งแกร่ง และความฉลาดเฉลียว

นักมวยที่แข็งแกร่งกว่า และ (อาจจะ) ฉลาดกว่าจะถูก “คัดเลือกไว้” (inclusion) เป็น “ผู้ชนะ” หรือให้เป็นภาพแทน “ความเป็นไทย” ส่วน “ผู้แพ้” จะถูก “คัดออกไป” (exclusion) หรือไม่ถูกนับรวม อย่างไรก็ตาม ผู้แพ้ก็มีโอกาสจะเป็นผู้ชนะหรือกลับมาถูกนับรวมได้ในโอกาสต่อไป

ตารางที่ 44 ตัวละคร “มวยไทย 7 สี”

คนไทย					คนอื่น
ผู้ชนะ		ผู้แพ้		ผู้ควบคุมกฎ	ชาวต่างชาติ
มาประลอง	เคารพผู้อาวุโส	ใช้แต่กำลั้ง ไม้	ซีอูย	กรรมการ /	กลุ่มผู้ชม
แสนเก่ง	มีคุณธรรม	ฉลาด มุทะลุ	หลังสวนเล็ก	ผู้บรรยาย /	ชาวต่างชาติ
เพชรอุทอง	สุขุม หนักแน่น	แกร่งไม่พอ	ดอกไม้เงิน	ผู้ชม	-ที่เข้ามาชมใน
วังจั่นน้อย	อ่อนนุ่มถ่อม	ผลิผลาม	เพชรมรกต	-รักษากฎ	สนาม (ห้อง
	ตน ฉลาด มี	แกร่งไม่พอ		กติกากของการ	สังฆานี)
	ฝีมือ แข็งแกร่ง	แกร่งไม่พอ		แข่งขัน และ	
	อดทน เด็ดขาด	ฉลาด/ประมาท		ตัดสินผลการ	
	ห้าวหาญ ขยัน	ผลิผลาม		แข่งขัน	
	มีน้ำใจ รุนแรง				
	อันตราย				

1.3.1 ตัวละคร “คนไทย”

การแข่งขันชกมวยไทยสร้างตัวละครหลักผ่านเรื่องเล่าจากเรื่องจริงที่เกิดขึ้น (factual) โดยผู้บรรยายที่จะทำหน้าที่เล่าภูมิหลังของนักมวย หรืออีกนัยหนึ่งเป็นกระบวนการสร้างนักมวย “ให้เป็น” ตัวละคร ซึ่งแตกต่างจากการสร้างตัวละครหลักของภาพยนตร์ที่มักสร้างจากเรื่องแต่ง (fiction) หรือเล่าโดยอ้างจากเรื่องจริง

ในกลุ่มของนักมวยที่มีทั้งผู้ชนะ และผู้แพ้ ทั้ง 2 กลุ่มนี้ต่างก็เป็นคนไทย และเป็นภาพแทน “ความเป็นไทย” ด้วยกัน ซึ่งนักมวยเกือบทุกคนที่ลงแข่งขันมักจะเป็นนักมวยจากต่างจังหวัด โดยเฉพาะนักมวยที่ผู้บรรยายเรียกว่า “พันธุ์ข้าวเหนียว” จากอีสาน หรือ “พันธุ์สะตอ” จากภาคใต้ เป็นต้น การแข่งขันบนเวทีมวยจึงเป็นรูปแบบหนึ่งของการคัดคุณลักษณะ “ความเป็นไทย” ที่ชาติไทยต้องการ ที่ไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นคนเมือง หรือคนต่างจังหวัด แต่เน้น “ผู้ชาย” ที่ผ่านการแข่งขันที่ได้รับการยอมรับ

การสร้าง “ความเป็นไทย” จึงสร้างผ่านนักมวยแต่ละคู่ให้เป็นภาพแทนของคนไทย กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือเป็นการสร้าง “คนไทย” ทั้งนักมวยมุมแดง และมุมน้ำเงิน ซึ่งต่างก็มีกลุ่มแฟนมวยส่งเสียงเชียร์ฝ่ายของตัวเองกระทั่งเมื่อผลการชกออกมาโดยการตัดสินของกรรมการ หรือเพราะฝ่ายใดหมดทางสู้ ดังนั้นจึงมีเพียง “ผู้ชนะ” เท่านั้นที่จะได้รับการยอมรับว่าเหนือกว่า “ผู้แพ้” โดยเฉพาะการตัดสินของกรรมการที่เป็นการพิจารณาให้คะแนนความสามารถ รวมทั้งความคิดเห็นของผู้บรรยาย และการยอมรับของผู้ชมในสนาม

อย่างไรก็ตามจะพบว่า ผู้ชมเป็นส่วนหนึ่งในการแสดงออกถึงการไม่เห็นด้วยกับคำตัดสิน ผ่านการแสดงออกเช่น การโห่ ทว่าการตัดสินจะเป็นการยืนยันว่าความเหนือกว่าของผู้ชนะหมายถึงสิ่งใดบ้าง เช่น แข็งแกร่งกว่า ขยันกว่า ฉลาดกว่า ทรหดอดทนกว่า หรือมีจิตใจที่กล้าหาญมากกว่า เป็นต้น และคุณลักษณะเหล่านี้เองที่ “ความเป็นไทย” ปรารถนา

1.3.1.1 ผู้ชนะ

ในกลุ่มตัวละคร “ผู้ชนะ” ที่นำเสนอในตารางทั้ง 4 คน จะพบว่านักมวยเหล่านี้มีคุณลักษณะเด่นหลายประการที่เป็นลักษณะร่วม เช่น ความแข็งแกร่ง ความทรหดอดทน การเคารพผู้อาวุโส บุคลิกนิสัยอ่อนน้อมถ่อมตน และจิตใจนักสู้ ส่วนลักษณะเด่นที่แตกต่างออกไปในแต่ละคนคือ ความฉลาด ชั้นเชิง หรืออาวุธที่ถนัด (เข้า หมัด เตะ หรือศอก)

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า “ผู้ชนะ” ที่ถูกเลือกแล้วจะต้องไม่เป็นนักมวยที่เอาเปรียบ โดยเฉพาะการ “ซ้ำเติม” คู่ต่อสู้ ดังนั้นระหว่างแข่งขันผู้ชนะจึงต้องแสดงถึง “น้ำใจนักกีฬา” (fair play)

ก่อนที่แนวคิดกีฬา (sportization) จะเข้ามาในสังคมไทย มวยไทยพยายามส่งเสริมในเรื่องนี้มาก่อนแล้ว เช่นมวยไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 นั้นมีการทำโทษนักมวยที่ซ้ำเติมคู่แข่งจนได้รับบาดเจ็บโดยให้ตำรวจใช้หว่ายโบย (ชัชชัย โกมารทัต, 2525) แต่ปัจจุบันเมื่อเป็นกีฬาในแบบสากลมากขึ้น ผู้ที่ซ้ำเติมคู่แข่งจะถูกกรรมการตัดคะแนน ส่วนแฟนมวยจะส่งเสียงโห่แสดงความไม่พอใจ

นอกจากชัยชนะเหนือคู่แข่งแล้ว กลุ่มของนักมวยผู้ชนะในรายการมวยไทย 7 สีก็ยังมีโอกาสได้รับเลือกเป็นนักมวยยอดเยี่ยมประจำสัปดาห์เพื่อการยกย่องเป็นยอดนักมวยไทยด้วย ซึ่งในรายการที่ผู้วิจัยเลือกมาวิเคราะห์นี้ “แสนเก่ง พิเคพีสปอร์ต” ที่ชกในคู่แรกได้รับเลือกให้เป็นนักมวยยอดเยี่ยม

1.3.1.2 ผู้แพ้

การสร้างตัวละคร “ผู้แพ้” ทั้ง 4 คนเป็นผลมาจากการสร้าง “ผู้ชนะ” ซึ่งมี 2 ช่วงเวลาคือ ก่อนการแข่งขันจะจบลง และการตัดสินของกรรมการ

โดยเฉพาะช่วงก่อนที่การแข่งขันจะจบลงและยังไม่ปรากฏผลอย่างเป็นทางการ ลักษณะการชกบางอย่างจะเป็นสัญญาณบอกว่าใครจะเป็นผู้ชนะ เช่น ยกสุดท้ายนักมวยที่มีคะแนนนำมักจะเป็นฝ่ายตั้งรับ หรือถอยเพื่อคอยดักท่าคะแนน ขณะที่ฝ่ายเป็นรองหรือคิดว่ากำลังจะแพ้จะต้องรีบเดินหน้าเร่งทำคะแนนแข่งกับเวลาที่กำลังจะหมดลง ทำให้บางครั้งยิ่งเร่งก็ยิ่งพลาดจากที่ตกเป็นรองหรือกำลังจะแพ้แต่สุดท้ายก็ยิ่งเห็นว่าแพ้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะต้องเดินหน้าทำทุกอย่างแบบไม่มีอะไรจะเสีย นักมวยที่กำลังจะเป็น “ผู้แพ้” ขณะชกในปลายยกที่ 4 หรือเมื่อเริ่มยกที่ 5 จึงดูงุ่มง่าม ไม่ฉลาด พลาดง่าย การดันทุรังเดินหน้าเพื่อทำคะแนนกลับทำให้เจ็บตัวมากขึ้น

การค้นหาผู้ชนะ ด้านหนึ่งก็เป็นการสร้าง “ผู้แพ้” ด้วยซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ยังไม่ใช่ “ความเป็นไทย” ที่พึงประสงค์หากเทียบกับผู้ที่กำลังจะชนะที่แม้ไม่ชมมวยฝีมือ แต่กลับดูฉลาดและมีฝีมือเหนือกว่าทันที การสร้างผู้แพ้ในช่วงยกท้ายๆ จึงเป็นการ “คัดออก” (exclusion) สำหรับนักมวยที่ถูกทำให้ “เป็นอื่น”

ดังนั้นผู้แพ้ที่ปรากฏในรายการ “มวยไทย 7 สี” จึงมักจะเป็นนักมวยที่ขาดคุณลักษณะสำคัญที่จำเป็นคือความแข็งแกร่ง เช่นหลังสวนเล็ก และดอกไม้เงิน ส่วนในกรณีของซีอูย และเพชรมรกต อาจเป็นช้อยกเว้นเพราะต่างก็มีความแข็งแกร่ง ทว่าสิ่งที่ทั้งคู่ขาดไปก็คือฝีมือเชิงมวย และความสุ่มรอบคอบ

1.3.1.3 ผู้ควบคุมกฎ

ผู้ควบคุมกฎในที่นี้หมายถึงกรรมการ ผู้บรรยาย และผู้ชม โดยเฉพาะกรรมการนั้นมีบทบาทหน้าที่ในการควบคุมหรือรักษากฎกติกาการแข่งขันชกมวยไทยอย่างชัดเจน ทั้งในส่วนของการห้ามบนเวที และกรรมการให้คะแนนอีก 3 คนด้านล่าง

กรรมการทั้ง 4 คนจะได้รับการแนะนำจากผู้บรรยายก่อนการแข่งขันเสมอ รวมทั้งแจ้งคะแนนที่กรรมการตัดสินหลังจากการชกจบลง ดังนั้นกรรมการจึงเป็นกลุ่มแรกในฐานะผู้คัดเลือกคุณลักษณะ “ความเป็นไทย” โดยเฉพาะ “ผู้ชนะ” ว่าควรจะคุณสมบัติอย่างไร

ขณะที่ผู้ชม และผู้บรรยายแม้จะไม่มีหน้าที่ให้คะแนนอย่างเป็นทางการ แต่จะพบว่าเสียงเชียร์ของผู้ชมมีส่วนกดดันการให้คะแนนของกรรมการอย่างมาก ส่วนผู้บรรยายจะมีบทบาทในการนำเสนอความคิดเห็นต่อโอกาสแพ้ หรือชนะของกลุ่มแข่งขันเป็นระยะ ระหว่างการชก ดังจะพบว่าบางครั้งการตัดสินของกรรมการนั้นก็แย้งกับความคิดเห็นของผู้บรรยาย และผู้ชม แต่ขณะที่ผู้บรรยายจะกล่าวยอมรับผลการแข่งขันที่ออกมาทันที ทว่าในกลุ่มผู้ชมจะแสดงออกด้วยการต่อต้านหรือทำทายคำตัดสินด้วยการโห่ เช่นที่เกิดขึ้นในการชกคู่ที่ 2 ระหว่าง ดอกไม้เงินกับเพชรอุทอง เมื่อผู้ชมเห็นว่ากรรมการให้คะแนนเพชรอุทองชนะมากเกินไป

ภาพที่ 19-20 ผู้พิการทางสายตาดหญิง-ชายให้ความสนใจเข้าฟัง (มวย) ที่สนามชอง 7 สี

1.3.2 ตัวละคร “คนอื่น”

การสร้าง “ความเป็นอื่น” หรือ “คนอื่น” ในรายการ “มวยไทย 7 สี” นั้น “คนอื่น” มักจะปรากฏในกลุ่มของผู้ชมชาวต่างชาติ มากกว่าการเป็น “คู่ชก” ซึ่งก็ต้องมักจะจับภาพกลุ่มชาวต่างชาติชายหญิงที่เข้ามาชมอยู่เสมอ ประกอบกับการเน้นของผู้บรรยาย เช่น “ชาวต่างชาติถึงกับปิดตา” เป็นต้น

ภาพที่ 21-22 นักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาชมมวยไทยที่ช่อง 7 สีทุกสัปดาห์

การสร้าง “ความเป็นอื่น” ในมวยไทยทางโทรทัศน์ของรายการมวยไทย 7 สี จึงมีคุณลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากสื่ออื่นหรือรายการอื่น กล่าวคือขณะที่รายการมวยไทยไฟต์ (ที่จะวิเคราะห์ในรายการต่อไป) หรือภาพยนตร์ มักจะสร้าง “ความเป็นอื่น” ที่เป็น “คู่ตรงข้าม” หรือเป็น “ศัตรู” แต่รายการมวยไทย 7 สีกลับสร้างให้เป็น “มิตร” ด้วยการเน้นย้ำถึงการยอมรับศิลปะการป้องกันตัวประจำชาติของไทยว่าเป็นศิลปะการต่อสู้ที่ทรงคุณค่า เป็นต้น

การสร้างตัวละครในรายการ “มวยไทย 7 สี” จึงเน้น “ความเป็นไทย” ที่เปิดกว้าง (open Thainess) ผ่านนักมวยที่มีพื้นเพจากต่างจากทั่วทุกภาคของประเทศไทยที่มีฝีมือและได้โอกาสขึ้นเวทีทำหน้าที่ผู้ชายไทยใช้ฝีมือความอดทนความฉลาดจิตใจนักสู้เข้มแข็งห้าวหาญ แต่ก็เป็นชาวพุทธที่ดีมีคุณธรรมจรรยาที่ร่ำเรียนมาจากครูมวย ขณะที่การแข่งขันชกมวยไทยในรายการนี้ เป็นภาพของ “ความเป็นไทย” ที่ได้รับความนิยมอย่างสูงทั้งใน และต่างประเทศ ในฐานะที่เป็นกีฬา (sportization) แบบกีฬาสากล ผสมผสานกับลักษณะ “ความเป็นไทย” ที่โดดเด่น เช่น การใช้ศอก เป็นต้น และที่สำคัญคือการสร้าง “ความเป็นอื่น” ให้เป็น “มิตร” โดยไม่เน้นสร้าง “ศัตรู”

1.4 ฉาก (Scenes)

ตารางที่ 45 ฉาก “มวยไทย 7 สี”

เกณฑ์	ฉากต่างๆ
เปิดเรื่อง	ภาพสนามมวยในห้องส่ง ผู้ชม พิธีกร การกล่าวแนะนำรายการ และกลุ่มมวย
พัฒนาเหตุการณ์	การไหว้ครู การต่อสู้ การเชียร์ การให้น้ำ การสอน การมอบรางวัล
ภาวะวิกฤติ	การไหว้ครู การต่อสู้ การเชียร์ การให้น้ำ การสอน การมอบรางวัล
ปิดเรื่อง	ภาพสนามมวย

ช่วงเปิดเรื่อง เป็นการนำเข้ารายการด้วยภาพกว้างในห้องส่งสถานีโทรทัศน์ช่อง 7 ที่ดัดแปลงให้เป็นเวทีมวยไทยที่มีผู้ชมเข้ามาเต็มห้องส่งสร้างบรรยากาศของการชมให้ครึกครื้น ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของรายการกีฬา ที่ต้องเปิดให้ผู้ชม (spectator) เข้ามาร่วมชมในสนามแข่งขันจริงเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ (interaction) ระหว่างผู้ชม และผู้แข่งขัน

ในช่วงพัฒนาเหตุการณ์ หรือเป็นช่วงของการแข่งขันคู่ที่ 1 ถึง คู่ที่ 3 รูปแบบของแต่ละคู่ก็จะมีแบบแผนที่คล้ายกันคือมีการแนะนำคู่แข่งขันจากผู้บรรยายข้างเวทีระหว่างที่นักมวยไหว้ครู มีภาพแนะนำผู้ให้การสนับสนุน (สปอนเซอร์) ที่นั่งอยู่รอบเวทีพร้อมป้ายโฆษณา นอกจากนี้ก็จะเป็นภาพการต่อสู้บนเวที การทำงานของพี่เลี้ยงระหว่างพักยก การสอนของครูมวย การเชียร์ของผู้ชมที่อยู่ภายในสนาม และการมอบรางวัลให้กับนักมวยโดยผู้สนับสนุน

โดยเฉพาะภาพของผู้สนับสนุนที่นั่งอยู่กับป้ายสินค้าของตัวเองด้านข้างเวที และมีบทบาทในการให้รางวัลการชกของนักมวยไทยทุกคู่ โดยจะลุกขึ้นกราบผู้ชมผ่านหน้าจอโทรทัศน์ เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการสร้าง “ความเป็นไทย” ที่เปิด (open Thainess) ให้กับหลายฝ่ายเข้าร่วม โดยเฉพาะกลุ่มบริษัทเอกชนที่ให้การสนับสนุน

ภาวะวิกฤติของรายการ ช่วงที่คู่เอกขึ้นบนเวที ฉากอยู่ในรูปแบบเดียวกับช่วงพัฒนาเหตุการณ์ แต่จะนำเสนอภาพที่แปลกและแตกต่างออกไปเพื่อนำความหมายพิเศษ เช่น เมื่อชียูถูกศอกของมาประลองจนได้รับแผลแตกที่ศีรษะ กล้องก็พยายามที่จะจับภาพใกล้เพื่อนำให้เห็นถึงอันตรายที่เกิดจากพิษสงมวยไทย หรืออีกด้านหนึ่งก็ถือเป็นความทรหดอดทนของนักมวยไทยที่แม้จะได้รับบาดเจ็บเลือดออกแต่ก็ไม่ได้ท้อถอย และสามารถยืนหยัดสู้ได้จนครบ 5 ยก

ในช่วงคลี่คลาย และปิดเรื่องฉากเด่นที่สุดคือภาพมุมกว้างของสนามการแข่งขัน หรือเป็นภาพเดียวกับช่วงเปิดเรื่องนารายการ

การนำเสนอฉากเพื่อสร้างความหมายของรายการมวยไทย 7 สี ฉากหลักคือภาพภายในสนามมวย การต่อสู้บนเวที ผู้ชม และการเชียร์ ในรูปแบบของการกีฬา (sportization) ที่ “ความเป็นไทย” มี “ความเป็นสากล” ขณะเดียวกันอีกด้านหนึ่งก็เน้น “ความเป็นไทยท้องถิ่น” เช่นการอนุญาตให้ใช้ศอกเป็นอาวุธในการแข่งขัน และทำให้เกิดการบาดเจ็บมีเลือดออก แต่สำหรับมวยไทยแล้วก็ไม่ถือว่าเป็นเรื่องที่น่าเศร้า กล่าวอีกลักษณะหนึ่งคือ ขณะที่เนื้อหาหรือ “สาร” (message) เป็นของไทยแต่ก็ผสมผสานไปกับสื่อหรือ “ช่องทาง” (channel) คือโทรทัศน์ที่เป็นสากลได้ โดยเฉพาะการพากษ์แบบ “ไทยๆ”

ขณะที่ในช่วงพัฒนาเหตุการณ์ และภาวะวิกฤติภาพการต่อสู้จะเน้นความหมายของ “ความเป็นไทย” มากที่สุด เพราะเป็นช่วงที่นักมวยไทยได้แสดงออกถึงศิลปะการต่อสู้ประจำชาติอย่างเต็มที่ตั้งแต่การไหว้ครูจนถึงการต่อสู้

1.5.5. จุดยืนการเล่าเรื่อง (Point of View)

การวิเคราะห์ในส่วนนี้จะพิจารณาการให้เหตุผลต่อการกระทำ หรือเหตุการณ์ต่างๆ ในแต่ละช่วงของโครงเรื่อง

ตารางที่ 46 จุดยืนการเล่าเรื่อง “มวยไทย 7 สี”

เกณฑ์	ข้อมูล
เปิดเรื่อง	การแนะนำ
พัฒนาเหตุการณ์	การไหว้ครู คุณธรรม การสอน การต่อสู้
ภาวะวิกฤติ	การไหว้ครู คุณธรรม การสอน การต่อสู้
ปิดเรื่อง	กลับสู่ความสงบ

ในช่วงเปิดเรื่องนอกจากเล่าเรื่องผ่านภาพแล้ว จะเป็นการนำเข้าสู่เนื้อหาโดยพิธีกรของรายการที่จะแนะนำรายการ และกลุ่มมวยที่จะชก โดยเฉพาะคู่เอกหรือคู่สำคัญของรายการ ซึ่งรายการจะเน้นให้เห็นถึงประเด็นความน่าสนใจของมวยไทยที่จัดให้ชม

การเล่าเรื่องโดยภาพรวมแล้วเป็นการเล่าจากจุดยืนของคนไทยที่จะสร้าง “ความเป็นไทย” ผ่านนักมวยไทย ผู้บรรยาย รวมถึงผู้ชม ซึ่งเป็นการเน้นสร้างอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของมวยไทยเช่น ความแข็งแกร่ง อันตราย ความกล้าหาญอดทน ศิลปะการต่อสู้ที่มีความเฉพาะตัว ขณะที่ไม่เน้นการสร้าง “ความเป็นอื่น” มากนัก อย่างเช่นการนำเสนอภาพชาวต่างชาติที่เข้ามาชมมวยไทยจะได้รับการกล่าวถึงว่าเป็นกลุ่มคนนอกที่ให้ความสนใจมวยไทยเป็นพิเศษ เพราะมวยไทยเป็นศิลปะการต่อสู้ที่ได้รับการยกย่องและเป็นที่ยอมรับไปทั่วโลก

โดยเฉพาะผู้บรรยายที่จะกล่าวถึงชาวต่างชาติในแง่มุมที่ชื่นชมและยกย่องมวยไทยทุกครั้งที่ภาพจับไปที่ผู้ชมชาวต่างชาติ ซึ่งไม่ใช่ “ความเป็นอื่น” ที่เป็น “ศัตรู” แต่เป็น “มิตร” ที่นับรวม (inclusion) อยู่ใน “ความเป็นไทย”

จุดยืนการเล่าเรื่องในรายการ “มวยไทย 7 สี” เป็นการเน้นขายสามัญชนจากต่างจังหวัดทั่วประเทศทุกภาคของประเทศไทยที่มีฝีมือเชิงมวยไทยผ่านการพิสูจน์มาแล้ว และได้มีโอกาสเข้ามาดิ้นรนต่อสู้ เพื่อไต่เต้าทำมาหากินเลี้ยงครอบครัวทำเงินรางวัลในเมืองใหญ่ โดยนักมวยไทยเหล่านี้ล้วนผ่านการหล่อหลอมกล่อมเกลามาจากครูมวยในค่ายมวย และบุคลากรต่างๆ ตั้งแต่เพื่อนร่วมค่าย พี่เลี้ยง ครูมวย โปรโมเตอร์ หัวหน้าค่าย คนดู เชียน ลือ ในการทำหน้าที่ เป็นชาวพุทธที่ดีมีคุณธรรมยอมรับกรอบกฎกติกาของสังคมเพื่อค้ำจุนโครงสร้างทางชนชั้นของสังคม ซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญของผู้บรรยายที่จะ “ผลิตซ้ำ” ความหมายเหล่านี้ให้กับผู้ชมได้รับรู้ หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการสร้างสำนึก “ความเป็นไทย” ของโทรทัศน์ที่มีต่อผู้ชม (audience)

กล่าวโดยสรุป รายการ “มวยไทย 7 สี” มีรูปแบบการเล่าเรื่องผ่านโครงเรื่องที่เปิดด้วยการแนะนำกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะนักมวยไทยที่ผ่านการเรียนรู้ฝึกฝนและประสบการณ์มาจากต่างจังหวัด มีครูมวยและหัวหน้าค่ายให้การดูแลเป็นอย่างดี และพร้อมที่จะเข้าสู่เวทีเมืองกรุงเพื่อให้คนไทยทั่วประเทศได้เห็นความสามารถเชิงมวยไทย ขณะที่ในช่วงพัฒนาเหตุการณ์ และภาวะวิกฤติเป็นการเน้นให้เห็นการดิ้นรนต่อสู้ด้วยเชิงมวยไทยที่แม้จะรุนแรง และอันตราย แต่ก็มีคุณธรรมแฝงผ่านความกตัญญูรู้คุณ (ไหว้ครู) การไม่ซ้ำเติมคู่แข่ง หรือการกราบรุ่นพี่หลังการชกจบลง ก่อนจะปิดเรื่องด้วยการมอบรางวัล และกลับสู่ภาวะสงบอีกครั้ง

ขณะที่แก่นเรื่องหรือสาระสำคัญของรายการมวยทางโทรทัศน์ เป็นเรื่องของการต่อสู้ด้วยอาวุธมวยไทยที่ผ่านการฝึกฝนเรียนรู้มาอย่างดีของผู้ชายไทยเพื่อให้ “คนไทย” ทั้งประเทศได้ชมด้วยความภาคภูมิใจในมรดกทางภูมิปัญญาของคนชาติเดียวกัน

การสร้างตัวละครในรายการมวยไทยทางโทรทัศน์ เน้นที่การสร้าง “ความเป็นไทย” มากกว่าที่จะสร้าง “ศัตรู” หรือ “ความเป็นอื่น” ด้วยการเน้นคุณลักษณะสำคัญที่นักมวยไทยที่เก่งและดีควรมีจากการค้นหาผู้ชนะ รวมทั้งการคัดเลือกนักมวยยอดเยี่ยม ขณะที่ “ความเป็นอื่น” ที่สร้างผ่านรายการนั้นก็มิได้มีลักษณะเฉพาะเช่นกลุ่มคนนอก หรือผู้ชมชาวต่างชาติที่ถูกเสนอผ่านภาพและการบรรยายนั้นจะถูกสร้างให้เป็นมิตรกับคนไทย และยกย่องศิลปะการต่อสู้แบบมวยไทยมากกว่าจะเป็นคู่ต่อสู้ ดังนั้น “ความเป็นอื่น” ในรายการแม้จะเป็นความแตกต่างแต่ก็ไม่ใช่ “คู่ตรงข้าม” (binary opposition)

ในส่วนของฉากนั้น ห้องส่งถูกแปลงให้เป็นเวทีมวยไทยมีการต่อสู้ที่สนุกสนานดุเดือดและนำเสนอคู่สายตาผู้ชมทั่วประเทศ เป็นการสร้างความหมายให้กับ “ความเป็นไทย”

การเล่าเรื่อง หรือการสร้างความหมายความเป็นไทยในรายการมวยไทยทางโทรทัศน์จึงเล่าผ่านจุดยืนของ “คนไทย” เพื่อเน้นการสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” ที่ยังเน้นคุณธรรมความกตัญญูรู้คุณที่ศิษย์หรือนักมวยมีต่อครู ต่อพี่เลี้ยง ต่อโปรโมเตอร์ ต่อผู้ชม รวมทั้งรุ่นน้องที่มีต่อรุ่นพี่ ขณะที่ความเป็นท้องถิ่นชนบทก็ถูกเน้นผ่านนักมวยที่ส่วนใหญ่มาจากต่างจังหวัด และเข้ามาหาชื่อเสียงเงินทองในเมืองกรุง

สำหรับประเด็นการสร้าง “ความเป็นไทย” ที่ปรากฏในมวยไทยทางโทรทัศน์รายการ “มวยไทย 7 สี” ผู้วิจัยวิเคราะห์สรุปจากองค์ประกอบสำคัญดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 47 “ความเป็นไทย” ใน “มวยไทย 7 สี”

“ความเป็นไทย” ใน “มวยไทย 7 สี”			
เกณฑ์		ลักษณะที่เน้น	ข้อมูล/หลักฐาน
1	โครงสร้างสังคม	ชนชั้น	- ทั้งนักมวยและผู้เกี่ยวข้องต่างยอมรับในระบบอาวุโส รุ่นพี่-รุ่นน้อง ครู-ศิษย์ ผู้ใหญ่-ผู้น้อย ฯลฯ
2	ผู้มีอำนาจ	ประชาชน	- เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมส่งสาร หรือผลิตได้

3	บทบาท ประชาชน	หน้าที่	- การแบ่งหน้าที่กันทำ
4	รูปแบบอำนาจ	รวมศูนย์	- เชื้อฟุ้งผู้มีอำนาจ
5	ศาสนา/ความ เชื่อ	พุทธ	- ยึดมั่นคุณธรรม ผ่านปฏิบัติการบนเวทีเช่นการไหว้ครู ไหว้ผู้ชม หรือไหว้สปอนเซอร์ผู้มีบุญคุณ
6	การสร้างอัต ลักษณ์	อัตลักษณ์	- การแสวงหาคุณสมบัติ “ความเป็นไทย” จากผู้ชนะ - “ความเป็นอื่น” ไม่ใช่คู่ตรงข้ามแต่ในฐานะ “มิตร”
7	ปฏิภริยาต่อ สังคม	ยอมรับ	- แม้จะแสดงออกถึงการไม่เห็นด้วย เช่นการโห่ แต่ก็ไม่มี การเคลื่อนไหวใดๆ ตามมา
8	เพศภาวะ	ผู้ชาย	- เน้นการแข่งขันของนักมวยชาย
9	พื้นที่	เมือง	- เวทีแข่งขันระดับมาตรฐานอยู่ในเมืองกรุง และเป็น เป้าหมายของนักมวยจากภูธร

รายการมวยทางโทรทัศน์จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยรักษาโครงสร้างแบบชนชั้นของสังคมไทยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรวมทั้งผู้ชมต้องช่วยกันทำหน้าที่ แม้จะแสดงออกถึงการไม่เห็นด้วยในการตัดสินแต่ที่สุดแล้วก็ยอมรับ และเคารพในกฎเกณฑ์กติกา

มวยไทยทางโทรทัศน์รายการ “มวยไทย 7 สี” จึงสร้าง “ความเป็นไทย” โดยเน้น “โครงสร้างสังคมแบบชนชั้น” ผ่านปฏิบัติการทางสังคมเพื่อสร้างการยอมรับในขนบธรรมเนียมประเพณีนับถือผู้อาวุโส ผู้มีอำนาจ ผู้มีบุญคุณระหว่างศิษย์-ครู ผู้น้อย-ผู้ใหญ่ รุ่นพี่-รุ่นน้อง เพื่อตอกย้ำสำนึกให้รับรู้ “ที่ต่ำที่สูง” แม้การเสนอภาพแทนจะให้ความสำคัญกับ “ประชาชน” ไม่ว่าจะเป็นนักมวย ประชาชนทั่วไป หรือผู้ชมในห้องส่ง (spectator) ที่มาจาก “ชนบท” ผู้บรรยายมักจะย้ำถึงถิ่นกำเนิดของนักมวยเสมอ แต่ที่สุดแล้วทุกคนที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตาม “หน้าที่” ภายใต้การกำหนดของสถาบันต่างๆ โดยเฉพาะสถาบันศาสนา เช่น “ศาสนาพุทธ” ที่ตอกย้ำประชาชนให้ยึดมั่นในคุณธรรม เช่น ความกตัญญูรู้คุณ (การไหว้ครู ไหว้ผู้ชม และไหว้สปอนเซอร์)

รูปแบบของ “มวยไทย 7 สี” จึงส่งเสริมสังคมแบบชนชั้น เพื่อให้สังคมสงบสุข ไร้ความขัดแย้งมีแต่ภาพความสมานฉันท์ แม้บางครั้งจะมีความไม่เข้าใจกันบ้าง เช่นเสียงโห่ไม่พอใจของผู้ชม หรือแสดงความคิดเห็นแตกต่างกับการตัดสิน แต่ก็ไม่มีเหตุการณ์รุนแรงเคลื่อนไหววุ่นวาย

การสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” ใน “มวยไทย 7 สี” จึงเน้นกลยุทธ์การแสวงหาคุณลักษณะของ “ความเป็นไทย” จากผู้ชนะการแข่งขัน ขณะที่การสร้าง “ความเป็นอื่น” ในรายการนี้ไม่ใช่การสร้าง “ศัตรู” หรือ คู่ตรงข้าม (binary opposition) แต่เป็นการสร้าง “มิตร” โดยเฉพาะกลุ่มผู้ชมนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้ามาชมมวยไทย

2. รายการมวยไทยช่อง 3 “ไทยไฟต์”

การแข่งขันมวยไทยทางโทรทัศน์รายการ “ไทยไฟต์” เป็นรายการพิเศษที่จัดขึ้น โดยบริษัทสปอร์ตอาร์ต จำกัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์ และเผยแพร่ศิลปะการต่อสู้แบบมวยไทยไปสู่ระดับโลก ซึ่งได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่ายทั้งภาครัฐ และเอกชน เช่นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กระทรวงวัฒนธรรมและการกีฬา ปตท. อีซูซุ และอื่นๆ

การเปิดรับการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นคุณลักษณะเด่นของ “สื่อมวยไทย” เมื่อเทียบกับสื่อสัญลักษณ์ในอดีตเช่น อนุสาวรีย์ เพลงชาติ ธงชาติ หรือแสดมภ์ ที่มีข้อจำกัดในเรื่องการมีส่วนร่วมเพราะผู้ผลิต หรือผู้ส่งสารถูกจำกัดไว้เพียงแค่ภาครัฐ หรือราชการเท่านั้น

มวยไทยไฟต์มีกฎกติกาที่ถอดแบบมาจากมวยไทย เพียงแต่ลดจาก 5 ยกให้เหลือ 3 ยก (หากเสมอให้ไปตัดสินในยกที่ 4) เปลี่ยนจากมวมแดง-น้ำเงินมาเป็นขาว-ดำ ทำให้มวยไทยที่พยายามจะก้าวสู่การแข่งขันระดับนานาชาติยังคงรักษาเอกลักษณ์และความแตกต่างจากมวยในแบบอื่นๆ ที่ใกล้เคียงเช่น K-1 ของญี่ปุ่น หรือ Fight Code ของอเมริกันไว้ได้ เพราะในไทยไฟต์ใช้กรรมการคนไทย และภาษาไทยในการทำหน้าที่บนเวที ใช้ปีกลองแบบไทย มีพิธีกรรมการไหว้ครูก่อนชก การแต่งกายของนักมวยต้องสวมมงคล ใส่เสื้อคลุม สามารถใช้อาวุธมวยไทยได้ทุกรูปแบบ โดยเฉพาะศอก และเข่า

เห็นได้ชัดเจนว่าฝ่ายจัดการแข่งขันต้องการอนุรักษ์ “ความเป็นไทย” แบบดั้งเดิมไว้ให้มากที่สุด เช่นเดียวกับรายการ “มวยไทย 7 สี” อย่างไรก็ตาม ขณะที่ “มวยไทย 7 สี” มีกลุ่มผู้ชมจำกัดอยู่ในกลุ่มคนไทยในประเทศ และประเทศเพื่อนบ้าน ทว่ารายการ “ไทยไฟต์” ได้เพิ่มระดับการสร้างและเสนอ “ความเป็นไทย” ไปถึงชาวต่างชาติด้วย ดังนั้นจึงมีการปรับเปลี่ยนและปรับลดรูปแบบมวยไทยไปบ้าง เช่น การลดจำนวนยก การใช้ชื่อรายการแบบไทยผสมอังกฤษ คือ “ไทยไฟต์” (Thai

Fight) เพื่อทำความเข้าใจกับชาวต่างชาติ การเลือกลี้มม หรือการแข่งขันด้วยรูปแบบทัวร์นาเมนต์ให้เป็นสากล โดย แบ่งเป็นรุ่น และเป็นรอบเพื่อหาผู้ชนะของแต่ละรุ่นเพียงคนเดียว เป็นต้น

การแข่งขันไทยไฟต์ 2011 มี 2 รุ่นคือเวลเตอร์เวท (67 กิโลกรัม) และรุ่นมิดเดิลเวท (70 กิโลกรัม) มีผู้เข้าแข่งขัน 16 คนรุ่นละ 8 คน กำหนดแข่งขัน 3 รอบแข่งแบบแพ้คัดออก ผู้ชนะจะเข้าสู่รอบสองหรือรอบรองชนะเลิศ และหาผู้ชนะเข้าไปชิงชนะเลิศ

ผู้วิจัยเลือกการแข่งขันรอบแรกเป็นข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ โดยใช้เกณฑ์การเล่าเรื่องประกอบด้วย โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก และจุดขึ้นการเล่าเรื่อง

2.1 โครงเรื่อง (Plot)

การวิเคราะห์โครงเรื่องผู้วิจัยจะพิจารณาประเด็นการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นไทย โดยแบ่งการวิเคราะห์โครงเรื่องไว้ 4 ช่วง/ตอน ตามลำดับคู่แข่งของรายการ โดยเริ่มจากการเปิดเรื่องพัฒนาเหตุการณ์ ภาวะวิกฤติ และภาวะคลี่คลาย/ปิดเรื่อง

ตารางที่ 48 โครงเรื่อง “ไทยไฟต์”

โครงเรื่อง (Plot)		
1.1 เปิดเรื่อง	ก่อนการชก	พิธีเปิดการแข่งขัน แนะนำนักมวย และผู้สนับสนุน
1.2 พัฒนาเหตุการณ์	คู่ที่ 1-คู่ที่5	1. โมร็อกโก – ฮอลแลนด์ 2. สเปน – โปรตุเกส 3. ฝรั่งเศส – ญี่ปุ่น 4. แอฟริกาใต้ – ออสเตรเลีย 5. เข็ม ศิษย์สองพี่น้อง – อิตาลี
1.3 ภาวะวิกฤติ	คู่ที่ 6 คู่เอก	6. บัวขาว ป.ประมุข (ไทย) – อับดุลลา มาเบล (แคเมอรูน)
1.4 ปิดเรื่อง	คู่ที่ 7 ปิดรายการ	7. เกาหลีใต้ – แอลจีเรีย *คู่ที่ 8 ไม่มีการถ่ายทอดสด

2.1.1 เปิดเรื่อง

รายการ “ไทยไฟต์” เปิดรายการด้วยการขึ้นข้อความแนะนำบริษัทที่ถ่ายทอดสดคือ บริษัทสปอร์ตอาร์ต และชื่อรายการ “ไทยไฟต์” รวมทั้งชื่อคณะกรรมการที่ร่วมสร้างรายการ

โดยพยายามที่จะนำเสนอ “ความเป็นไทย” ในส่วนต่างๆ เช่น เพลงประกอบ และภาพประกอบที่สื่อความถึง “ความเป็นไทย” เช่น อาหาร วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี สถานที่ท่องเที่ยว อาหาร ฯลฯ

ภาพที่ 23-24 บรรยากาศ “ไทยไฟต์” จากมุมกว้าง (ซ้าย) บรรยากาศก่อนการชกยกแรก (ขวา)

ภาพตัดมาที่สนามการแข่งขันเป็นภาพมุมกว้างเห็นบรรยากาศของผู้ชมกว่า 20,000 คนที่เข้ามาชมที่อิมเนเซียมในศูนย์กีฬามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์รังสิต และหยุดที่ 2 พิธีกรแนะนำรายการที่ “น้ำเน็ก” เรียกว่า “อภิมหากาพย์มวยไทยไฟต์ 2011” ก่อนจะเข้าสู่พิธีเปิดการแข่งขันที่มี นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ อดีตรองนายกรัฐมนตรีและประธานจัดการแข่งขันเป็นผู้กล่าวเปิดการแข่งขัน

ประธานจัดการแข่งขันใช้ช่วงเวลานี้ในการเล่าถึงที่มาที่ไปของรายการอย่างกระชับ รวมทั้งกล่าวขอบคุณผู้สนับสนุนหลัก ขณะที่กล้องจับภาพไปที่กลุ่มผู้ให้การสนับสนุนและผู้ชม ซึ่งในภาพเหล่านี้มีดารานักร้องคนดังในวงการบันเทิง และผู้หญิงมากมายที่เข้ามาชม

เนื้อหาหลักที่น่าสนใจที่นายสุวัจน์กล่าวถึงก็คือ การยกย่องศิลปะมวยไทยในฐานะศิลปะประจำชาติ และในฐานะศิลปะที่ช่วย “รักษาเอกราชของชาติ” และปัจจุบันก็ได้รับความสนใจจากนานาชาติทั่วโลกการนำมวยไทยไฟต์ไปชกใน 3 ประเทศก่อนหน้านี้คือ เมืองคานส์ ฝรั่งเศส ที่ฮ่องกง และญี่ปุ่น ปรากฏว่าประสบความสำเร็จอย่างสูง และในปี 2012 มีกว่า 200 ประเทศให้ความสนใจอยากให้ไปจัด

นอกจากนี้ยังพูดถึงมวย “ไทยไฟต์” ว่าเป็นมวยไทยที่เก็บรักษาเอกลักษณ์การต่อสู้แบบไทย “ดั้งเดิม” ไว้เกือบทั้งหมดเปรียบได้กับรสชาติอาหารไทยต้นตำรับ กล่าวคือนักมวยไทยไฟต์ต้องมีการไหว้ครู ใช้นวม และเข้าไ้

เนื้อหาที่ประธานจัดการแข่งขันกล่าวเปิดนั้น พบว่าเป็นการสร้าง “ความเป็นไทย” ด้านที่ดิงงามในเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นการรักษาความหมายในแบบที่คนไทยควรจะช่วยกันสนับสนุน

เมื่อพิธีกรกล่าวเปิดเสร็จสิ้น พิธีกรก็กล่าวกับผู้ชมในสนามว่า “ขอเสียดคนรักมวยไทยหน่อยครับ” และมีเสียงปรบมือพร้อมเสียงตะโกนตอบรับเป็นอย่างดี ซึ่งการเปิดเรื่องด้วยพิธีการลักษณะนี้กล่าวได้ว่าเป็นแบบแผน “ความเป็นไทย” ลักษณะหนึ่งที่จะพบเห็นได้ทั่วไปในงานที่มีความพิเศษ

2.1.2 พัฒนาเหตุการณ์

ในช่วงพัฒนาเหตุการณ์จะมีนักมวยไทยขึ้นชกด้วย 1 คนในคู่ที่ 5 คือ เข้ม ศิษย์สองพี่น้อง ในรุ่นพิภคน้ำหนักไม่เกิน 67 กิโลกรัม ก่อนหน้าคู่เอกคือ บัวขาว ป.ประมุข ในรุ่น 70 กิโลกรัม นับเป็นช่วงสำคัญที่แฟนมวยชาวไทย และชาวต่างชาติรอคอย ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดแบบเดียวกับการจัดคู่เอกของรายการมวยไทยทั่วไป โดยเฉพาะคู่ของบัวขาว ที่ได้รับการเน้นย้ำจากรายการมากที่สุดในฐานะคู่เอก ดังนั้นในคู่ที่ 1-4 จึงเป็นคู่มวยที่ถูกวางให้กระตุ้นอารมณ์ผู้ชมให้ติดตาม และเน้นมากขึ้นในคู่ที่ 5 เมื่อเข้ม ศิษย์สองพี่น้อง นักมวยชาวไทยขึ้นชกเป็นคนแรก

ภาพที่ 25-26 ฉากแนะนำตัวนักมวย (ซ้าย) การถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ (ขวา)

การแนะนำตัวนักมวยแต่ละคู่แต่ละคน จะเริ่มจากพิธีกรบนเวทีแนะนำเป็นภาษาไทย และอังกฤษ ก่อนที่นักมวยจะเดินออกมาจากฉากหลังและมีการเสนองานวิดีโอผลงานที่ผ่านมา กับชื่อนายาที่ทางรายการตั้งให้เป็นภาษาไทย ก่อนที่นักมวยจะเดินไปถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช จากนั้นจึงจะเดินเข้าสู่เวที ซึ่งระหว่างทาง

ไหว้ครูของนักมวยทั้ง 2 คนจะมีภาพกราฟฟิกสถิติการชกที่ผ่านมา อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง วันเดือนปี เกิดให้ผู้ชมทางโทรทัศน์ได้เห็น และมีผู้บรรยายช่วยให้ข้อมูลเพิ่มเติม

คู่ที่ 1 รุ่น 67 กิโลกรัม ระหว่าง “เสือดงแก้วพันธุ์แกร่ง” โมซาบ อัมรานี (ฮอลแลนด์) ที่อยู่ในมุมขวาพบกับ “ขุนเขามัจจุราช” อิบราฮิม (โมร็อกโก) ในมุมซ้าย ที่มีรูปร่างสูงกว่าคู่ชกจากฮอลแลนด์มากทำให้เขากลายเป็นนักมวยที่ใช้อาวุธเข้าได้ค่อนข้างดี ทว่าการชกทั้ง 3 ยก กลับเป็นอัมรานี จากฮอลแลนด์ ที่แข็งแกร่งกว่าโดยเฉพาะการใช้หมัด และเท้าที่หนักหน่วงบุกเข้าทำคะแนนได้ชัดเจนกว่าก่อนชนะคะแนน

การนำเสนอภาพระหว่างการชก รายการจะมีรูปแบบการนำเสนอคือเมื่อหมดยกตัดเข้าโฆษณา และกลับมาให้ชมภาพไฮไลต์ชกที่ผ่านมา ก่อนตัดไปที่ภาพผู้ชมเพื่อให้เห็นความหลากหลายในสนามมีทั้งคนตั้งในวงการบิน วงการกีฬา และแวดวงการเมือง มีเด็ก และผู้หญิงให้ความสนใจ ขณะที่ผลการชกนั้นมอบหน้าที่ให้กับดารา-พิธีกรเป็นผู้ประกาศ ด้านหนึ่งจึงพบว่า “ไทยไฟต์” เป็นมากกว่ากีฬา กล่าวคือมีความพยายามที่จะเชิดชูในฐานะศิลปะประจำชาติ

คู่ที่ 2 รุ่น 70 กิโลกรัม ระหว่าง “กระทิงคัมภีร์ไทย” อับราฮัม รูคินี ในมุมซ้ายจากประเทศสเปน เป็นนักมวยที่มีทักษะหลากหลายผสมผสานระหว่างเทควันโด ยูโด และมวยไทย พบกับ “หมัดทะลวงโลก” โซเซ่ บาร์ราดาส นักมวยมุขชาวผิวดำจากโปรตุเกส รูคินีแสดงให้เห็นว่าเขามีความแข็งแกร่ง และคล่องตัวมากกว่าและชนะคะแนนบาร์ราดาสไปได้ในที่สุด

ทันทีที่การชกคู่นี้จบลงนักมวยต่างชาติทั้งสองคนต่างยกมือไหว้ขอโทษกันแบบไทย ซึ่งเป็นภาพที่แปลกตาต่อผู้ชมทั้งในสนาม และที่รับชมทางโทรทัศน์ เหตุการณ์แบบนี้ชี้ให้เห็นว่านักมวยต่างชาติที่สำเร็จฝึกหัดชกมวยไทยนั้น ไม่ได้ฝึกฝนและเรียนรู้เฉพาะมวยไทยเท่านั้น แต่ยังสามารถหลอหลอมกลมกล่อมเกล้าให้เข้าใจและฝึกปฏิบัติในแบบวัฒนธรรมไทยด้านอื่นๆ ด้วย ซึ่งนอกจากการไหว้แบบไทยแล้วก็ยังรวมถึงการไหว้ครูก่อนชก หรือการไหว้คนดูรอบสนาม เป็นต้น

ระหว่างที่การถ่ายทอดสดการแข่งขันดำเนินไปนั้น ด้านล่างจอโทรทัศน์จะมีข้อความเชิญชวนให้ส่งข้อความ (sms) ร่วมเชียร์นักมวยไทย (ครั้งละ 5 บาท) โดยเฉพาะการเชียร์บัวขาว ป.ประมุข ซึ่งฝ่ายจัดการแข่งขันจะคัดเลือก 10 ข้อความที่น่าประทับใจรับรางวัลเป็นบัตรเติมน้ำมันมูลค่า 1000 บาท กิจกรรมเชิญชวนร่วมเชียร์นี้เป็นรูปแบบของการดึงการมีส่วนร่วมเพื่อนำให้ “คนไทย” ร่วมหน้าที่สร้าง “ความเป็นไทย” พร้อมกัน

คู่ที่ 3 รุ่น 67 กิโลกรัม ฟาบีโอ ปินก้า เจ้าของฉายา “เทพบุตรจอมโหด” มุมคำจากฝรั่งเศส เป็นแชมป์เก่ารายการไทยไฟต์เมื่อปีที่แล้วพบกับ “จอมศอกชาмуไร” ชิเกยุกิ โยโกยามา จากญี่ปุ่นมูมขาว ซึ่งในช่วงก่อนเดินเข้าเวที โยโกยามาเดินไปถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ในหลวง ได้รับเสียงปรบมือรอบในสนาม เพราะโยโกยามานั่งถวายความเคารพได้อย่างนอบน้อมในแบบเดียวกับที่คนไทยคนหนึ่งหรือนักมวยไทยคนหนึ่งทำได้

อย่างไรก็ตามการชกของคู่นี้ ปินก้าใช้ฝีมือชั้นเชิงและความแข็งแกร่งที่เหนือกว่าทุกด้านชนะคะแนนผ่านเข้าสู่รอบรองชนะเลิศ ขณะที่โยโกยามาแสดงให้เห็นถึงจิตใจนักสู้ที่ไม่ยอมแพ้ง่ายๆ พยายามใช้ศอกสร้างปัญหาให้กับปินก้าพอสมควร

คู่ที่ 4 รุ่น 70 กิโลกรัม วุชิชิเล่ โคลอสซา มุมคำจากแอฟริกาใต้ พบกับ แฟรงค์ จอร์จี่ มุมขาวจากออสเตรเลีย เป็นคู่ที่ชกกันสนุกแลกอาวุธมวยไทยเป็นที่ประทับใจของแฟนมวย ก่อนที่จอร์จี่ จะได้รับการชูมือเป็นผู้ชนะผ่านเข้าสู่รอบต่อไป

คู่ที่ 5 รุ่น 67 กิโลกรัม ช่วงที่คนไทยทั่วประเทศจะได้แสดงความรู้สึกร่วมได้อย่างเต็มที่เมื่อนักมวยไทยจะขึ้นเวทีเป็นคนแรกคือ “เข้ม ศิษย์สองพี่น้อง” ฉายา “คนเหล็กพันธุ์โหด” จากมหาสารคามในมุมคำ พบกับ “เดอะ กราดิเอเตอร์ส” อเล็กซิโอ อันเจโล (อิตาลี่) ในมุมขาว

เข้มใช้เวลาไหว้ครูมากกว่าทุกคู่ที่ผ่านมา เพราะมีรูปแบบการไหว้ครูแบบดั้งเดิมรับ ขณะที่นักมวยต่างชาติทำได้แค่รูปแบบกระชับสั้นๆ เท่านั้น ขณะที่เมื่อถึงช่วงแข่งขันเข้มกลับใช้เวลาเพียง 2 นาที (ไม่ครบยก) ด้วยความสามารถเชิงมวยไทยที่เหนือกว่า และแข็งแกร่งกว่าในทุกด้านชนะน็อกไปในยกแรกเท่านั้น โดยเฉพาะการใช้อาวุธศอก

มีภาพแสดงความดีใจผู้บรรยายบอกว่าเลือดของอเล็กซิโอ กระเซ็นโดนคนดูชั้นริงไซด์ โดยเฉพาะช่างภาพ และผู้บรรยาย ขณะที่ผู้บรรยายอีกคนบอกว่า “วิญญาณของนายขนมต้มคงมีความสุข” ที่ได้เห็นมวยไทยได้รับการสืบสานอย่างนี้ในฐานะที่เป็น “ความร้ายกาจของแม่ไม้มวยไทย” ซึ่งมีการนำเสนอภาพรีเพลย์หลายครั้งในจังหวะที่เข้มใช้ศอกฟันเข้าที่หน้าของอเล็กซิโอ ซึ่งผู้บรรยายอธิบายว่าเป็นชุดศอกอันตรายทั้งศอกแรกที่เรียกว่า “หิรัญม้วนแผ่นดิน” หรือศอกกลับ กับ “ทัดมาลา” หรือศอกงัด เป็นการให้ความรู้เพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์สืบทอดผ่านภาษาที่เกี่ยวข้องกับมวยไทยแท้ดั้งเดิม

การขึ้นเวทีของ “เข้ม ศิษย์สองพี่น้อง” นักมวยไทยคนแรกในรายการ เป็นการกระตุ้นความรู้สึกร่วมของคนไทยที่ติดตามชมที่สนาม และทางโทรทัศน์ที่บ้าน และเข้มก็ใช้ความ

แข็งแกร่ง ฝีมือมวยไทย และอาวุธศอกชกชณะนักชกต่างชาติได้อย่างเด็ดขาด แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงอันตรายของ “ความเป็นไทย” ผู้บรรยายให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาวุธโดยละเอียด โดยเฉพาะการเรียกชื่อแม่ไม้มวยไทย แสดงให้เห็นถึงการเน้น “ภูมิปัญญาไทย” ด้านหนึ่งก็เป็นความพยายามที่จะเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะการอ้างถึงความสัมพันธ์ของนักมวยไทยในฐานะ “ลูกหลานนายขนมต้ม” ซึ่งเป็นวีรบุรุษสามัญชนในตำนานของไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา

การขำที่มาของเข้มาเป็นมวยจากมหาสารคามแดนอีสาน ก็เป็นลักษณะหนึ่งของการเสนอ “ความเป็นไทย” โดยชายไทยจากชนบทที่เข้ามาสร้างชื่อเสียงโด่งดังในเมืองกรุงกระทั่งได้เป็นตัวแทนของชาติลงแข่งขันระดับสากลมีการถ่ายทอดสดไปทั่วโลก

ภาพที่ 27-30 บัวขาวไหว้ครู (บนซ้าย) ผู้สนับสนุนถอดมงคลให้บัวขาว (บนขวา) มาเบล คู่ชกจากแคเมอรูนถูกกรรมการนับ 8 (ล่างซ้าย) บัวขาวชนะคะแนน (ล่างขวา)

2.1.3 ภาวะวิกฤติ

คู่ที่ 6 คู่เอกของรายการในรุ่น 70 กิโลกรัม “คำคือทคอม” บัวขาว ป.ประมุข หรือ สมบัติ บัญชาเมฆ จากประเทศไทยในมุมด้าพบกับ “จอมโว” อับดุลลา มาเบล มุมขาวจากแคเมอรูน ฝ่ายจัดการแข่งขันเปิดตัวคู่เอกอย่างอลังการ ขณะที่พิธีกรชาวไทยให้ผู้ประกาศชื่อดังวงการมวยชาวต่างชาติ จิมมี่ คอง มาเป็นผู้ประกาศชื่อคู่ชก “the next fighter, a legend in Muay

Thai, ladies love him ...fighters fear him. A dominate force ready for war Thai Fight, representing Thailand Buakhao Porpramuk.”

มีเพลงประกอบดนตรีไทย ภาพธงชาติ เพลงบางระจันกระหึ่มสนาม บัวขาวปรากฏตัวขึ้นจากแท่นที่ยกตัวขึ้นมาจากใต้พื้นสนาม เป็นรูปแบบหนึ่งของการสร้าง “ความเป็นไทย” ก่อนที่จะโชว์ลีลาทำยิงธนูพร้อมมีเอฟเฟ็คต์ดอกไม้ไฟ จากนั้นจึงเดินไปถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ มีผู้ถือธงชาติเดินตาม ส่วนผู้ที่มาถอดมงคลให้กับบัวขาวเป็นทนายทนายธุรกิจ และหนึ่งในผู้สนับสนุนรายใหญ่ของไทยไฟต์ จากนั้นก่อนการชกจะเริ่มขึ้นแฟนคลับสาวชาวญี่ปุ่นขึ้นมาอบช่อดอกไม้ให้บัวขาวที่มุมเป็นการตอกย้ำถึงการยอมรับจากชาวต่างชาติ

นอกจากการเปิดตัวคู่เอกที่ทำอย่างเต็มรูปแบบแล้ว การไหว้ครูของบัวขาวก็เป็นอีกหนึ่งความภาคภูมิใจในการสร้าง “ความเป็นไทย” เพราะใช้เวลาไหว้ครูนานกว่า 5 นาทีเต็มรูปแบบของบัวขาว ผู้บรรยายถึงกับออกปากว่าเป็น “นักมวยไทยที่เท่ได้” ขณะที่เน้น “ความเป็นไทยแท้” นั้นก็ยังเปิดต่อการผสมผสานในมิติการชมของผู้ชมอยู่ด้วย เมื่อมีแฟน ๆ รอบสนามใช้เตรเพื่อเชียร์กีฬาฟุตบอลเข้ามาเชียร์มวยไทยเรียกความครึกครื้นก่อนชก

การชกตลอดทั้ง 3 ยก มาเบลแสดงให้เห็นถึงความทรหดอดทนที่พร้อมต่อสู้กับนักมวยไทยต้นตำรับ แต่บัวขาวก็แสดงให้เห็นว่านอกจากจะแข็งแกร่ง และอดทนแล้วก็ยังเป็นนักมวยไทยที่มีฝีมือเจิดจลลาดและหนักหน่วง โดยเฉพาะในยกที่ 3 บัวขาวชกจนมาเบลล้มกลางเวที กรรมการต้องเข้าไปนับ 8 หมดยกที่สาม กรรมการรวมคะแนนชูมือให้บัวขาวเป็นผู้ชนะ ขณะที่ผู้บรรยาย พูดถึงชัยชนะของบัวขาวในครั้งนี้ว่าเป็นการ “ประกาศให้โลกรู้” ถึงพิษสง และความเก่งกาจของนักมวยไทย

2.1.4 ภาวะคลี่คลาย/ปิดเรื่อง

การชกในรอบแรก 2 รุ่นมีทั้งหมด 16 คน 8 คู่ ซึ่งในคู่ที่ 7 นั้นนักมวยจากเกาหลีในมุมขาวที่มีความทรหดอดทน ชนะนักมวยจากแอลจีเรียในมุมดำไปในยกที่ 2 เท่านั้น ส่วนคู่ที่ 8 ไม่มีการถ่ายทอดสดเนื่องจากเวลาถ่ายทอดสดหมดลงพอดี

โครงเรื่องนำเสนอโดยเน้นอุดมการณ์ “ความเป็นไทย” ผ่านรูปแบบเชิงพิธีกรรมต่างๆ ทั้งในแบบภาพวิดีโอ และการกล่าวเปิดการแข่งขันโดยประธานฝ่ายจัดการแข่งขันที่เคยเป็นอดีตรองนายกรัฐมนตรีของประเทศ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ต่างๆ ซึ่งชัดเจนว่าต้องการอนุรักษ์

ศิลปะการต่อสู้แบบมวยไทย และเป็นการกล่าวชื่นชม “ความเป็นไทย” ที่ได้รับการยอมรับจากทั่วโลกในปัจจุบัน มีชาวต่างชาติเข้ามาเรียนรู้และเป็นนักมวยไทยมากมาย อีกจำนวนมากก็ติดตามชมเป็นการสร้าง “ความเป็นไทย” ที่เปิดกว้าง และยืดหยุ่น (open Thainess) ผ่านการเล่าในลักษณะของเรื่องจริง (factual) ในแบบที่เป็นกีฬาสมัยใหม่ (sportization) มากขึ้น โดยผสมผสานกับเรื่องแต่ง (fiction) สำหรับพิธีกรรมต่างๆ ที่สร้างขึ้นมา ภาพความเป็นไทยในไทยไฟต์จึงถูกสร้างให้ยิ่งใหญ่มีความเฉพาะตัว และก้าวไกลได้รับการยอมรับทั่วโลก เชื่อมโยงประวัติศาสตร์และเป็นที่นิยม

รูปแบบเชิงพิธีกรรมสำคัญๆ เช่น การถวายความเคารพต่อพระบรมรูปของพระมหากษัตริย์ การเปิดเพลงสรรเสริญพระบารมี การแสดงความนอบน้อม และการไหว้ครู แสดงให้เห็นถึงการยอมรับในผู้นำสูงสุดของชาติ พิธีกรรมต่างๆ สื่อให้เห็นถึงการทำหน้าที่ในฐานะชาวพุทธที่ดี และการหล่อหลอมกลมกล่อมเกล้าให้สำนึกถึง “ความเป็นไทย” พร้อมกับการสร้างการมีส่วนร่วมผ่านการส่งข้อความ (SMS) เซียร์นักมวยไทย

พิธีกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในรายการมวยไทย “ไทยไฟต์” จะพบว่าเป็นสื่อกิจกรรม “ความเป็นไทย” ที่ถูกสร้างหรือนำเสนอเป็นชุด (set of sign) แม้แต่ในระดับปัจเจกยังได้เห็นนักมวยต่างชาติใช้การ “ไหว้ครู” และการ “ไหว้” เพื่อแสดงความเคารพ หรือทักทายนอกชก คู่ชก คู่ชม หรือพี่เลี้ยงด้วย

ขณะที่รายการยังได้สร้าง “ความเป็นอื่น” ทั้งในแบบที่เป็น “ศัตรู” (คู่ชก) และ “มิตร” (แฟนชาวต่างชาติ)

2.2 แก่นเรื่อง (Theme)

ตารางที่ 49 แก่นเรื่อง “ไทยไฟต์”

เกณฑ์	ข้อมูล
ชื่อรายการ	“ไทยไฟต์”
ข้อความสำคัญ	การกล่าวเปิดการแข่งขัน ยกย่องมวยไทยเป็นศิลปะการต่อสู้ประจำชาติ ที่คนไทยภูมิใจ ควรที่จะช่วยกันอนุรักษ์และเผยแพร่ไปในระดับโลก

2.2.1 ชื่อรายการ

การตั้งชื่อรายการมวยไทยระดับนานาชาติว่า “ไทยไฟต์” ซึ่งเป็นการทับศัพท์ภาษาอังกฤษคำว่า “Thai Fight” โดยต้องการสื่อความถึงการต่อสู้ในรูปแบบของไทย หรือมวยไทย ที่เป็นศิลปะการต่อสู้ประจำชาติไทย การตั้งชื่อที่สื่อความได้ทั้งคนไทย และชาวต่างชาติด้วยคำเรียกสั้นๆ จำง่าย และเข้าใจง่ายแบบนี้ช่วยให้สื่อสารกับ “คนนอก” หรือชาวต่างชาติได้ง่ายมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าฝ่ายจัดการแข่งขันต้องการที่จะอนุรักษ์ด้วยการรักษาองค์ประกอบสำคัญต่างๆ ที่เป็นมวยไทยให้ “ดั้งเดิม” เอาไว้ แต่ก็จำเป็นต้องลดทอนบางองค์ประกอบเพื่อสะดวกต่อการเผยแพร่ในระดับโลก

ส่วนสำคัญที่รักษาไว้คือ การไหว้ครู การใช้ดนตรีประกอบประกอบ กรรมการคนไทย และภาษาไทยเพื่อสื่อสารเกี่ยวกับกฎกติกามวยไทย และการใช้อาวุธมวยไทยได้ในแบบเดียวกับที่การแข่งขันมวยไทยในประเทศไทยใช้ในปัจจุบัน โดยเฉพาะการใช้ศอก และปล้ำตีเข้าขณะที่ต้องลดและเปลี่ยนแปลงบางอย่าง เช่น จำนวนยกลดจาก 5 ยกเหลือ 3 ยก เปลี่ยนจากการใช้มวมแดง และนำเงินมาใช้เป็นมวมขาว และมวมดำ หรือการเพิ่มสี่สัน พิธีกรรมการเปิดตัวนักมวย การใช้รูปแบบความบันเทิงทั้งแสง สี เสียงรูปแบบต่างๆ

2.2.2 ชื่อความสำคัญ

ในการกล่าวเปิดการแข่งขัน ประธานฝ่ายจัดการแข่งขันเน้นไปที่การอนุรักษ์มวยไทยในฐานะของศิลปะประจำชาติไทย โดยมีเจตนาที่จะเผยแพร่ศิลปะการต่อสู้แบบมวยไทยทั้งในและต่างประเทศ ในฐานะที่เป็นมรดกไทย และได้รับการยกย่องให้เป็นมรดกโลก ดังนั้นจึงต้องเผยแพร่ “ความเป็นไทย” ภายใต้กรอบกฎกติกาและพิธีกรรมแบบมวยไทยไปสู่สากล

“ไทยไฟต์” จึงเป็นการสร้าง “ความเป็นไทย” ผ่านการต่อสู้ด้วยชั้นเชิงศิลปะการป้องกันตัวที่เป็นภูมิปัญญาของคนไทยเพื่อต่อสู้กับชาวต่างชาติ รักษาคุณลักษณะสำคัญของมวยไทย และเปลี่ยนแปลงไปบ้าง ซึ่งเป็น “ความเป็นไทย” ที่เปิดและยืดหยุ่น (open Thainess)

2.3 ตัวละคร (Characters)

ตัวละครเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเล่าเรื่อง ที่เป็นผลมาจากการวางแผนเรื่อง และโครงเรื่อง ในรายการมวย “ไทยไฟต์” ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตัวละครเพื่อการวิเคราะห์ เป็น 2 กลุ่มคือ “คน

ไทย” และ “คนอื่น” ในส่วนของคนไทยแบ่งเป็นกลุ่มนักมวยไทย และกลุ่มของผู้ชมในสนาม ผู้บรรยาย พิธีกร พี่เลี้ยงนักมวย และกรรมการ ส่วน “คนอื่น” แบ่งเป็นกลุ่มนักมวยชาวต่างชาติ และกลุ่มของผู้ชมชาวต่างชาติ และบรรดาพี่เลี้ยงของนักมวยต่างชาติ

ตารางที่ 50 ตัวละครในรายการ “ไทยไฟต์”

คนไทย		คนอื่น	
นักมวยไทย 2 คน - บัวขาว ป.ประมุข - เข้ม ศิษย์สองพี่น้อง	เครพผู้อาวุโส มีคุณธรรม อ่อนน้อมถ่อมตน สุขุม รอบคอบ หนักแน่น ฉลาด มี ฝีมือ ชั้นเชิง แข็งแกร่ง ทรหด อดทน เด็ดขาด น้ำใจ จิตใจนักสู้ ขยันขันแข็ง ไม่ ประมาท อดทน หัวหาญ รุนแรง อันตราย รักษาดี ศาสนาพุทธ และ พระมหากษัตริย์	นักมวยต่างชาติ	อ่อนแอ อ่อนหัด ยังต้อง พัฒนา ไหว้ครูไม่เป็น เก่งแต่เชิงเทคนิค หมัด หนัก รูปร่างใหญ่ เชิงซ้ำ ยังเข้าไม่ถึงจิต วิญญาณของมวยไทย ขาดทักษะ และความ เข้าใจในศิลปะการต่อสู้ แบบมวยไทยที่ลึกซึ้ง
ผู้ชม ผู้บรรยาย พิธีกร กรรมการ	มีความรู้เรื่องมวยไทยดี	พี่เลี้ยง ผู้ชม	มีความรู้เรื่องมวยไทย น้อย ยังเข้าไม่ถึงศาสตร์ ศิลปะมวยไทย

2.3.1 ตัวละคร “คนไทย”

ในกลุ่มของ “คนไทย” ที่เป็นภาพแทน “ความเป็นไทย” ในรายการมวย “ไทยไฟต์” แบ่งกลุ่มคนไทยที่ปรากฏในรายการเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มนักมวย และกลุ่มที่ไม่ใช่นักมวย

2.3.1.1 นักมวย

ภาพตัวแทน “ความเป็นไทย” ใน “ไทยไฟต์” สร้างผ่านนักมวยไทย 2 คน คือ “บัวขาว ป.ประมุข” ที่ขึ้นชกเป็นคู่ที่ 6 ที่ทางรายการจัดเป็นคู่สำคัญที่แฟนมวยไทยรอคอย อีกคนคือ “เข้ม ศิษย์สองพี่น้อง” ที่ขึ้นชกในคู่ที่ 5 ซึ่งทั้ง 2 คนมาจากต่างจังหวัดด้วยกัน

เข้ม ขึ้นชกในคู่ที่ 5 ของรายการ เขาได้ฉายาว่า “คนเหล็กพันธุ์โหด” ด้วยบุคลิกที่เข้มแข็ง การชกที่ดุคั้น หมัด เท้า เข่า สอก ล้วนเป็นอาวุธที่รุนแรงหนักหน่วง และเข้มก็ชกให้แฟนมวยไทยได้เห็นมาแล้วในฐานะของแชมป์มวยรอบอียูซู และการตระเวนชกในต่างประเทศเพื่อประชาสัมพันธ์รายการ “ไทยไฟต์”

คู่ชกของเข้มคือ อเล็กซิโอ อันเจโล นักมวยจากอิตาลี เข้มชกได้สมฉายา เพราะเดินหน้าเข้าหานักมวยต่างชาติตั้งแต่วินาทีแรก ก่อนไล่เตะต่อย และใช้สอก 2 แม่ไม้มือคือ “หิริญ ม้วนแผ่นดิน” หรือสอกกลับ และ “ทัดมาลา” หรือสอกงัด จนนักมวยอิตาลีได้แผลแตกเลือดไหลตั้งแต่ต้นชกแรกกระทั่งกรรมการต้องสั่งยุติการชกเมื่อแพทย์สนามลงความเห็นว่าเป็นแผลอันตรายเกินไป

ผู้บรรยายกล่าวถึงอันตรายของแม่ไม้มวยไทย และย้ำถึงแผลแตกว่า “เลือดของนักมวยอิตาลีกระเซ็นไปรอบเวทีเปื้อนทั้งข้างภาพ และโต๊ะผู้บรรยาย”

ภาพ “ความเป็นไทย” ที่เสนอผ่านเข้มจึงเป็นภาพที่เต็มไปด้วยความแข็งแกร่ง หัวหาญ ดุคั้น อันตราย และรุนแรงแบบนักรบด้วย ขณะเดียวกันก็มีความอ่อนโยน สมถะ นอบน้อม กตัญญูรู้คุณ รักชาติ ศาสนาพุทธ และพระมหากษัตริย์ดังที่แสดงออกในช่วงของการเปิดตัวและการไหว้ครู ซึ่งเป็นพื้นฐานของการปลูกฝังคุณธรรม “ความเป็นไทย” แบบที่ยอมรับในสถานภาพและหน้าที่ “รู้ที่ต่ำที่สูง” ของตัวเองเพื่อค้ำจุน โครงสร้างแบบชนชั้นของสังคมไทยไว้ด้วย

เช่นเดียวกับภาพของ “บัวขาว ป.ประมุข” ฉายา “คำคือทคอม” ที่สื่อความถึงสีผิวที่ดำเข้มแบบไทยแท้โบราณในจินตนาการและผสมผสานกับ “คือทคอม” ของยุคอินเทอร์เน็ตที่ก้าวล้ำทันสมัย เพราะเป็นนักมวยไทยที่สร้างชื่อเสียงคว้าแชมป์การต่อสู้แบบศิลปะ K-1 (เตะ-เข่า-ต่อย) ระดับโลกมาแล้ว การเปิดตัวของบัวขาวได้รับการเน้นเป็นพิเศษ นอกจากจะเปิดเพลง “บางระจัน” ที่สื่อรำลึกถึงวีรกรรมในประวัติศาสตร์ของบรรพบุรุษไทยที่สู้เพื่อคนไทยกระหึ่มก้องสนามแล้ว ก็ยังเพิ่มพลุไฟให้ดูอลังการมากขึ้น รวมถึงการเสนอภาพใกล้ไกลให้เห็นอริยาบถ

ของบัวขาวอย่างชัดเจน โดยเฉพาะการโชว์ลีลายิงธนู และการถวายเป็นคารพพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่เรียกเสียงปรบมือจากแฟนมวยทั้งสนาม

ความยิ่งใหญ่ที่ถูกเน้นย้ำยังมาปรากฏที่การไหว้ครูบนเวทีของบัวขาวอีกครั้ง ด้วยลีลาที่ทั้งงดงาม อ่อนช้อย และดุคั่นเรียกเสียงปรบมือรอบสนาม สอดรับกับการกล่าวเปิดการแข่งขันที่ประธานจัดการแข่งขันบอกว่าการไหว้ครูของบัวขาวนั้นเป็นที่ชื่นชอบของแฟนมวยชาวต่างชาติอย่างมาก

จากนั้นความดุคั่นของบัวขาวก็มาแสดงออกในเวทีเมื่อเจอกับนักมวยผิวดำจากแคเมอรูนที่รูปร่างสูงใหญ่กว่า แต่ก็ถูกบัวขาวเตะ ต่อย สอก และเข้าท่าคะแนนนำตั้งแต่ยกแรกจนยกสุดท้าย โดยเฉพาะยกสุดท้ายนั้น อับดุลลา มาเบล ถูknับ 8 ด้วย

การสร้าง “ความเป็นไทย” ในรายการ “ไทยไฟต์” ผ่านนักมวยไทยสองคนเป็นการใช้กลยุทธ์นักรวม (inclusion) ประชาชน และ “ความเป็นท้องถิ่น” เข้ามาอยู่ในนิยาม โดยเน้นให้เห็นความแข็งแกร่ง ดุคั่น รุนแรงที่มีอยู่ในตัวบัวขาว และเข้ม ขณะที่ยังคงเปี่ยมด้วยคุณธรรมแบบชาวพุทธที่ดีที่รักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์สำคัญของชาติ

2.3.1.2 ผู้ชม ผู้บรรยาย พิธีกร พี่เลี้ยง กรรมการ

ตัวละคร “คนไทย” ในกลุ่มนี้เป็นองค์ประกอบที่เสริม “ความเป็นไทย” โดยเฉพาะกรรมการที่ถูกกำหนดให้เป็นชาวไทย และให้ใช้ภาษาไทยตัดสิน ขณะที่ผู้ชม ผู้บรรยาย พิธีกร และพี่เลี้ยงชาวไทยนั้น ต่างแสดงให้เห็นถึงความรู้มวยไทยเป็นอย่างดี

ขณะที่ดาราและคนดังที่เข้ามาชมที่สนามมากเป็นพิเศษ เป็นอีกกลุ่มที่นอกจากจะสร้างสีสันให้กับรายการมวยไทยที่แปลกตาไปกว่าเดิมแล้ว ก็ยังเป็นการตอกย้ำให้เห็นว่ามวยไทยไม่ใช่เรื่องที่กระจุกตัวอยู่แต่กลุ่มชนชั้นล่างเสมอไป (เมื่อจะก้าวสู่ระดับโลก)

2.3.2 ตัวละคร “คนอื่น”

การสร้าง “ความเป็นอื่น” ใน “ไทยไฟต์” พบว่ามีความชัดเจนกว่ารายการมวยแบบอื่น เพราะนักมวยส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ โดยเฉพาะในรอบแรก

นักมวยต่างชาติที่ขึ้นชกในครั้งนี้ทั้งหมด 14 คน ในจำนวนนี้ขึ้นชกกับนักมวยไทย 2 คน ขณะที่อีก 12 คนนั้นต้องชกกันเอง ในคู่อื่นๆ ที่นักมวยต่างชาติชกกันเอง มีรูปแบบการสร้าง

“ความเป็นอื่น” ด้านบวก กล่าวคือไม่ได้เป็น “ศัตรู” กับนักมวยไทย ดังจะพบว่าผู้บรรยายพูดถึงการชกของนักมวยคู่ที่ 1 ถึงคู่ที่ 4 อย่างชื่นชมในความสามารถเชิงมวยไทย หลายคนเริ่มชกได้ “เหมือนนักมวยไทย” เพราะผ่านการฝึกซ้อมฝึกฝนกับครูมวยไทย และนักมวยไทยมาก่อน

สำหรับนักมวยต่างชาติที่ขึ้นชกกับนักมวยไทยนั้นจะถูกสร้างให้เป็น “ความเป็นอื่น” ที่เป็น “ศัตรู” เพื่อขั้บเน้น “ความเป็นไทย” ให้โดดเด่นขึ้นมา ที่ปรากฏในกลุ่มของเข้ม ศิษย์สองพี่น้อง และบัวขาว ป.ประมุข

โดยสรุป การสร้างตัวละครในรายการ “ไทยไฟต์” มีรูปแบบเชิงการกีฬา ซึ่งเป็นการเล่าเรื่องจริง (factual) และเสนอภาพ “ความเป็นไทย” ที่เปิดกว้าง (open Thainess) โดยการสร้างภาพแทนผ่านนักมวยไทยที่มาจากท้องถิ่นชนบท รวมถึงการสร้าง “ความเป็นอื่น” ในกลุ่มของชาวต่างชาติ 2 รูปแบบคือมีทั้ง “มิตร” และ “ศัตรู”

การสร้าง “มิตร” นั้นจะสร้างผ่านผู้ชมต่างชาติและนักมวยต่างชาติ (ที่ไม่ใช่คู่ชกของนักมวยไทย) ซึ่งเป็นกลยุทธ์ของการนับรวม (inclusion) เพื่อให้เข้ามาอยู่ในความหมายของ “ความเป็นไทย” ขณะที่สร้าง “ศัตรู” ผ่าน “คู่ชก” ของนักมวยไทย นอกจากนี้ “ความเป็นไทย” จะเน้นไปที่การให้ประชาชนรู้จักสถานภาพของตัวเอง และทำหน้าที่ไปตามสถานภาพนั้น ยอมรับในคุณธรรมแบบชาวพุทธที่ดี เชิดชูประวัติศาสตร์ที่บรรพชนสรรค์สร้างมาเช่นการเชื่อมโยงในฐานะที่คนไทยเป็นลูกหลานนายขนมต้ม เป็นต้น

2.4 ฉาก (Scenes)

เลือกวิเคราะห์เฉพาะฉากสำคัญในแต่ละช่วงของโครงเรื่อง

ตารางที่ 51 ฉาก “ไทยไฟต์”

เกณฑ์	ฉากต่างๆ
เปิดเรื่อง	อิมเนเซียม เวที ผู้ชม การเชียร์ พิธีการ / การเตรียมความพร้อม การให้ความสำคัญกับการต่อสู้มวยไทยที่จะเริ่ม
พัฒนาเหตุการณ์	บนเวที (การต่อสู้ การสอนมวย) รอบเวที (การกระตุ้นความสนใจ การเชียร์ บรรยากาศ)
ภาวะวิกฤติ	การต่อสู้ของคู่สำคัญ ภาพอลังการ การเปิดตัว ไฟ พลุ เพลง / การเน้นย้ำความเป็นไทยของนักมวยไทยที่เป็นภาพแทน
ปิดเรื่อง	ความสงบ สนาม ผู้ชม

ช่วงเปิดเรื่อง นำเสนอพิธีการเปิดการแข่งขันที่เสนอให้เห็นพิธีกรรมต่างๆ และการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ชมที่หลากหลายภายในสนามการแข่งขัน เพื่อให้คนไทย และชาวต่างชาติได้รับรู้ถึงศิลปะมวยไทย ภาพที่ถูกลำเสนอในช่วงนี้นอกจากผู้ชมที่เป็นผู้ชายส่วนใหญ่แล้วก็จะมีผู้หญิงเข้ามาชมจำนวนมาก หลากหลายช่วงวัย โดยเฉพาะดาราและคนดังในวงการบันเทิง แวดวงมวยไทย และทางการเมือง

ความหลากหลายของกลุ่มผู้ชมที่ปรากฏทางหน้าจอโทรทัศน์ เป็นภาพที่แตกต่างไปจากผู้ชมมวยไทยทั่วไป

ในช่วงพัฒนาเหตุการณ์ เป็นจากการแนะนำตัวนักมวยที่เข้าร่วมการแข่งขันทั้งนักมวยไทย และนักมวยต่างชาติ โดยเฉพาะพิธีกรรมก่อนการชกเมื่อพิธีกรแนะนำคู่ชกแล้ว นักมวยจะต้องเดินไปถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน ซึ่งพิธีกรรมนี้นักมวยต่างชาติจะได้รับเสียงปรบมือแสดงความชื่นชมจากผู้ชมในสนามอย่างมาก โดยเฉพาะนักมวยญี่ปุ่น ซึ่งถือว่าเป็นความสำเร็จระดับหนึ่งในการแปลง “คนอื่น” โดยการนับรวม (inclusion) ให้เป็นไทย

ขณะที่ฉากการต่อสู้ของนักมวยแต่ละคู่เป็นพื้นที่การสร้างความหมาย “ความเป็นไทย” ผ่านศิลปะการต่อสู้แบบมวยไทย โดยเฉพาะในคู่ที่ 5 เมื่อ เข้ม ศิษย์สองพี่น้อง นักมวยไทยต้นตำรับ ขึ้นชกเองในรุ่น 67 กิโลกรัม และชื่อนี้ก็นักมวยต่างชาติได้ในยกแรกด้วยศอกจนคู่ชกก็วแตก เลือดไหล กรรมการยุติการชกไปในเวลาไม่ถึง 3 นาที

ช่วงภาวะวิกฤติ นับว่าเป็นช่วงสำคัญที่จะสร้าง และเน้น “ความเป็นไทย” เมื่อคู่เอกของรายการ และเป็นนักมวยที่ถูกลำเสนอเป็นภาพแทน “ความเป็นไทย” อย่างเข้มข้นคือ บัวขาว ป. ประมุข ขึ้นชกกับนักมวยต่างชาติในรุ่น 70 กิโลกรัม

ภาพที่ 31 แฟนมวยที่เข้ามาเชียร์บัวขาวในการแข่งขัน “ไทยไฟต์”

ในฐานะยอดนักมวยไทยที่ผ่านการคว้าแชมป์มวยในระดับโลกในหลายรายการ โดยเฉพาะ K-1 รายการมวยที่ชาวญี่ปุ่นดัดแปลงไปจากมวยไทย ผู้บรรยายให้ข้อมูลว่าเป็นครั้งแรกในรอบกว่า 10 ปีที่บัวขาวขึ้นชกในประเทศไทยต่อหน้าผู้ชมชาติเดียวกัน ทำให้บัวขาวกลายเป็นต้นแบบของนักมวยไทยอาชีพ ของผู้ชมชาวไทย และของชาวต่างชาติ กระทั่งปัจจุบันบัวขาวมีแฟนคลับที่ติดตามเชียร์อย่างเหนียวแน่น

การชกของบัวขาวเต็มไปด้วยความหนักหน่วง และรุนแรงของอาวุธ แต่ก็อยู่ภายใต้กติกา มวยไทย ขณะที่ความคล่องแคล่ว และหนักหน่วงของบัวขาวสร้างปัญหาให้กับคู่ชกชาวต่างชาติอย่างมากกระทั่งหมด 3 ยก บัวขาวเป็นฝ่ายชนะคะแนน

ช่วงปิดเรื่อง เป็นการชกของคู่ที่ 7 ระหว่างชาวต่างชาติด้วยกัน แต่อารมณ์ของผู้ชมก็ลดลงแล้วหลังจากจบคู่เอก

2.5 จุดยืนการเล่าเรื่อง (Point of View)

ตารางที่ 52 จุดยืนการเล่าเรื่อง “ไทยไฟต์”

เกณฑ์	ข้อมูล
เปิดเรื่อง	การเตรียมความพร้อม และความยิ่งใหญ่ของมวยไทย
พัฒนาเหตุการณ์	ความสนใจของชาวต่างชาติต่อมวยไทย ขณะที่ “คู่ชก” ชาวต่างชาติของไทยบางคนเก่ง หลายคนต้องพัฒนา
ภาวะวิกฤติ	นักมวยไทยที่เก่งจริงต้องแบบ “บัวขาว” ทั้งลีลาการชก และการไหว้ครู
ปิดเรื่อง	ชื่นชมความสำเร็จอันยิ่งใหญ่

เปิดเรื่อง การเล่าเรื่องผ่านพิธีกร ผู้บรรยาย และการกล่าวเปิดการแข่งขันของประธานฝ่ายจัดการแข่งขัน เป็นการกำกับหรือควบคุมความหมาย “ความเป็นไทย” โดยคนไทยที่แสดงเจตนาจะอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปะมวยไทยไปสู่ระดับโลก

ช่วงพัฒนาเหตุการณ์ มีพิธีกรรมการถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน ขณะที่การต่อสู้ในคู่ที่ 1 ถึงคู่ที่ 4 เป็นการชกระหว่างนักมวยต่างชาติด้วยกัน โดยเล่าเรื่องผ่านมุมมอง และการบรรยายของคนไทยที่นำเสนอพัฒนาการขึ้นเชิงมวยไทยของนักมวยต่างชาติในฐานะ “คนนอก” ว่าพัฒนามากขึ้น โดยเฉพาะ ฟาบีโอ ปินก้า ชาวฝรั่งเศส ซึ่งเป็นแชมป์เก่าไทยไฟต์ครั้งแรกปี 2010

ผู้บรรยายกล่าวว่าปินก้าชกได้ใกล้เคียงนักมวยไทย แต่ก็ยังไม่เหมือนเพราะจุดเด่นของปินก้ายังอยู่ที่หมัด สำหรับทักษะหลักของนักมวยต่างชาติ ซึ่งเป็นการย้ำอุดมการณ์เดิมว่า “คนไทยเท่านั้นที่จะชกมวยไทย” และถึงแม้จะเปิดให้ชาวต่างชาติเข้ามาเรียนรู้ และแข่งขันได้ แต่ก็ยังทำได้ไม่ดี หรืออย่างน้อยก็ยังสู้คนไทยไม่ได้

การแข่งขันในคู่ที่ 5 ซึ่งมีนักมวยไทยขึ้นชกคือ เข้ม ศิษย์สองพี่น้อง ในฐานะภาพแทน “ความเป็นไทย” เข้มแสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็ง และแข็งแกร่งในเชิงมวยไทยที่เหนือกว่าคู่ชกชาวต่างชาติมาก เป็นการย้ำให้ผู้ชมได้เห็นมวยไทย “ของจริง” ที่อันตรายเกินด้านทาน

ช่วงวิกฤติ เน้นไปที่พิธีกรรมการถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ของบัวขาว การชูธง และพระบรมฉายาลักษณ์โดยทีมพี่เลี้ยงที่เดินตามมาส่งบัวขาวถึงเวที นอกจากนั้นบัวขาวยังได้โชว์การไหว้ครูครบเครื่อง ซึ่งเป็นการเน้นถึงมวยไทยขนานแท้ ขณะที่การต่อสู้บนเวทีบัวขาวชกอย่างทุ่มเทปล่อยอาวุธมวยไทยครบเครื่องทั้งหมด เท้า เข่า ศอก

กล่าวโดยสรุปมวยไทยทางโทรทัศน์รายการ “ไทยไฟต์” มีรูปแบบการเล่าผ่านโครงเรื่องที่เริ่มด้วยพิธีเปิดเพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ และแนะนำกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องทั้งนักมวยที่เข้าแข่งขัน และผู้สนับสนุน โดยเฉพาะนักมวยต่างชาติที่เข้าร่วมแข่งขันจะถูกเรียกผ่านฉายาที่คนไทยตั้งให้ ซึ่งเป็นการสร้าง “ความเป็นอื่น” ให้ชัดเจนเมื่อต้องเผชิญหน้ากับ “ความเป็นไทย” ที่ถูกสร้างภาพแทนผ่าน เข้ม ศิษย์สองพี่น้อง และบัวขาว ป.ประมุข ให้คนไทยทั่วประเทศได้เห็นความสามารถเชิงมวยไทยในโอกาสพิเศษ ขณะที่ช่วงพัฒนาเหตุการณ์ และภาวะวิกฤติ เรื่องเล่าเน้นไปที่การต่อสู้ระหว่าง

นักมวยต่างชาติ และนักมวยต่างชาติกับนักมวยไทยด้วยชั้นเชิงศิลปะมวยไทยที่เต็มไปด้วยความรุนแรง และอันตราย แต่ก็มีความสุนทรีย์สอดแทรก

แก่นเรื่องหรือสาระสำคัญของรายการมวย “ไทยไฟต์” จึงเป็นเรื่องของการต่อสู้ด้วยอาวุธมวยไทยที่ผ่านการฝึกฝนเรียนรู้มาอย่างดีของชายชาวต่างชาติ และผู้ชายไทยสามัญชนเพื่อให้ “คนไทย” ทั้งประเทศ และชาวต่างชาติทั่วโลก ได้ชมประจักษ์ในมรดกทางภูมิปัญญาของคนไทย

การสร้างตัวละครในรายการ “ไทยไฟต์” เน้นที่การสร้าง “ความแตกต่าง” (different) ที่หมายถึง “ศัตรู” หรือ “ความเป็นอื่น” ผ่านนักมวยต่างชาติในคู่ที่เผชิญหน้ากับนักมวยไทย อย่างไรก็ตาม “ความเป็นอื่น” ที่เป็น “มิตร” ก็ถูกสร้างผ่านเรื่องเล่าด้วยทั้งนักมวยต่างชาติบางคน เช่น นักมวยญี่ปุ่นที่แสดงความเคารพต่อพระบรมฉายาลักษณ์ หรือบรรดาผู้ชมชาวต่างชาติที่ชื่นชมยกย่องศิลปะมวยไทย และยอมรับความสามารถของนักมวยไทย

ขณะที่ฉากของรายการ นอกจากฉากการต่อสู้ที่ดุเดือดเข้มข้นบนเวทีแล้ว พิธีการนอกเวทีก็ถูกสร้างขึ้นอย่างจงใจเพื่อนำ “ความเป็นไทย” เช่นการให้นักมวยทุกคนต้องถวายความเคารพต่อพระบรมฉายาลักษณ์ รวมถึงรูปแบบการแต่งตัว และการไหว้ครูแบบมวยไทยก่อนการแข่งขัน

การสร้าง “ความเป็นไทย” ใน “ไทยไฟต์” จึงเล่าผ่านจุดยืนของ “คนไทย” เพื่อสร้าง “ความเป็นไทย” ผ่านพิธีกรรมต่างๆ และผลงานของนักมวยไทย และยังสร้าง “ความเป็นอื่น” เพื่อนำให้ “ความเป็นไทย” โดดเด่น และชัดเจนขึ้น

รายการมวย “ไทยไฟต์” หรือการแข่งขันมวยไทยทางโทรทัศน์ในช่วงเวลาพิเศษจึงเป็นตัวบ่งชี้ที่ช่วยรักษาโครงสร้างแบบชนชั้นของสังคมไทย เพื่อระดมทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้ทำตามหน้าที่ยอมรับ และเคารพในกฎเกณฑ์กติกาของสังคมไทย

สำหรับประเด็นการสร้าง “ความเป็นไทย” ที่ปรากฏในมวยไทยทางโทรทัศน์รายการ “ไทยไฟต์” ผู้วิจัยวิเคราะห์สรุปจากองค์ประกอบสำคัญดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 53 “ความเป็นไทย” ใน “ไทยไฟต์”

“ความเป็นไทย” ใน “ไทยไฟต์”		
เกณฑ์	ลักษณะที่เน้น	ข้อมูล/หลักฐาน
1	โครงสร้างสังคม	ชนชั้น - ทั้งนักมวยและผู้เกี่ยวข้องต่างยอมรับในระบบอาวุโส รุ่นพี่-รุ่นน้อง ครู-ศิษย์ ผู้ใหญ่-ผู้น้อย ฯลฯ
2	ผู้มีอำนาจ	พระมหากษัตริย์ - พิธีกรรมสำคัญก่อนการแข่งขันคือ ทุกคนในสนามลุกขึ้นยืนถวายความเคารพระหว่างเพลงสรรเสริญพระบารมี ขณะที่นักมวยต้องถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ด้วย
3	บทบาทประชาชน	หน้าที่ - ทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
4	รูปแบบอำนาจ	รวมศูนย์ - เชื้อเพลิงผู้มีอำนาจผ่านรูปแบบเชิงพิธีกรรม
5	ศาสนา/ความเชื่อ	พุทธ - ยึดมั่นคุณธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีผ่านปฏิบัติกรบนเวทีเช่นการไหว้ครู ไหว้ผู้ชม หรือไหว้สปอนเซอร์ผู้มีบุญคุณ
6	การสร้างอัตลักษณ์	ความแตกต่าง - คู่ชกต่างชาติถูกสร้างให้เป็น “ศัตรู” ขณะที่ผู้ชมชาวต่างชาติ หรือนักมวยต่างชาติที่ไม่ใช่คู่ชกกลับเป็น “ความเป็นอื่น” ที่เป็น “มิตร”
7	ปฏิภิริยาต่อสังคม	ยอมรับ - ไม่แสดงออกถึงความคิดเห็นที่ขัดแย้งใดๆ
8	เพศภาวะ	ผู้ชาย - เน้นการแข่งขันของนักมวยชาย
9	พื้นที่	เมือง - เน้นความเป็นเมือง โดยเฉพาะเวทีแข่งขันระดับมาตรฐาน ขณะที่นักมวยไทยมาจากต่างจังหวัด

มวยไทยทางโทรทัศน์รายการ “ไทยไฟต์” สร้าง “ความเป็นไทย” ในสังคมที่จรรโลงโครงสร้างแบบชนชั้นในแบบเดียวกับ “มวยไทย 7 สี” แต่เป็นโครงสร้างชนชั้นที่เข้มข้นกว่า กล่าวคือขณะที่ “มวยไทย 7 สี” เสนอภาพประชาชนมีอำนาจในระดับหนึ่ง ทว่าใน “ไทยไฟต์” นำเสนอผู้มีอำนาจสูงสุดอย่างชัดเจนผ่านพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์เช่นการถวายความเคารพเพลงสรรเสริญพระบารมีก่อนจะเปิดการแข่งขัน และพิธีกรรมการถวายความเคารพต่อพระบรมฉายาลักษณ์ของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันของนักมวยคู่ชกทุกคู่ก่อนเข้าเวที ดังนั้นประชาชนหรือสามัญชนในรายการนี้จึงตระหนักในหน้าที่ของตัวเอง ไม่สร้างปัญหา สมานฉันท์ เป็นชาวพุทธที่ดี และเชื่อฟังยึดมั่นคุณธรรม โดยเฉพาะความกตัญญูรู้คุณ เช่น เมื่อนักมวยขึ้นเวทีจะการไหว้ทุกคน ตั้งแต่ผู้ชม กรรมการ พี่เลี้ยง โปรโมเตอร์ รุ่นพี่ (คู่ชก) และไหว้ครู ยอมรับในกฎเกณฑ์กติกา ขนบธรรมเนียมประเพณี โดยไม่พยายามแสดงความคิดเห็นขัดแย้ง

การสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” ในรายการ “ไทยไฟต์” จึงแตกต่างจาก “มวยไทย 7 ลี” เพราะเน้นสร้าง “ความเป็นอื่น” ที่เป็นคู่ตรงข้าม หรือ “ศัตรู” โดยเฉพาะนักมวย “คู่ชก” ชาวต่างชาติ แต่จะสร้าง “ความเป็นอื่น” ที่เป็น “มิตร” ในกลุ่มผู้ชมในฐานะผู้รับสาร (audience)

ตารางที่ 54 การเน้นประเด็น “ความเป็นไทย” ในรายการมวยไทยทางโทรทัศน์

การเน้นประเด็นนำเสนอภาพแทน “ความเป็นไทย” ในรายการมวยไทยทางโทรทัศน์ (in degree)		มวยไทย 7 ลี	มวยไทย “ไทยไฟต์”
1. โครงสร้างสังคม	แบบชนชั้น	✓	✓
	ความเสมอภาค/เท่าเทียม		
2. ผู้ปกครอง/ใช้อำนาจในสังคม	ผู้นำสูงสุด		✓
	ประชาชน (สามัญชน)	✓	
3. การให้ความสำคัญสิทธิ/หน้าที่	หน้าที่	✓	✓
	สิทธิ		
4. รูปแบบอำนาจ	รวมศูนย์	✓	✓
	กระจายอำนาจ		
5. ศาสนา	ศาสนาพุทธ	✓	✓
	หลากหลาย		
6. การสร้างอัตลักษณ์/ ความแตกต่าง	ความแตกต่าง/ความเป็นอื่น		✓
	อัตลักษณ์	✓	
7. ปฏิกริยาต่อกรอบความคิด/ ค่านิยมในสังคม	ยอมรับ	✓	✓
	ต่อรอง	✓	
	ปฏิเสธ		

8. เพศสถานะ	ชาย	✓	✓
	หญิง		
	เพศทางเลือก		
9. พื้นที่เมือง/ชนบท	เมือง		✓
	ชนบท	✓	

ข้อมูลจากตารางที่ 47 พบว่ารายการมวยไทยทางโทรทัศน์ทั้ง 2 รูปแบบยังคงรักษาโครงสร้างสังคมแบบลำดับชนชั้น ตอกย้ำและสืบทอดระบบอาวุโสทั้งในส่วนของนักมวย โปรโมเตอร์ หัวหน้าค่าย พี่เลี้ยง ผู้สนับสนุน และผู้ชม โดยเฉพาะรายการ “ไทยไฟต์” ที่มีกลุ่มผู้ชมทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ ส่วน “มวยไทย 7 สี” มีผู้ชมเฉพาะในกลุ่มคนไทย และประเทศเพื่อนบ้าน

ขณะที่ “ไทยไฟต์” เน้นย้ำความเชื่อมั่นในผู้นำสูงสุด โดยเน้นหน้าที่ของประชาชนที่ดีต่อรัฐชาติ ประเทศ หรือผู้ปกครองสูงสุดคือการทำหน้าที่ของตัวเองให้ดีที่สุด ต้องเชื่อฟังผู้นำ และยึดมั่นในคำสอนของศาสนาพุทธเพื่อรักษาคุณธรรมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษไทย เช่น การไหว้ครูก่อนชกเพื่อแสดงความเคารพ ความกตัญญูรู้คุณต่อผู้มีพระคุณในทุกระดับ ซึ่งเป็นการยอมรับในกรอบคิดหรือค่านิยมกระแสหลักของสังคม

ตัวบท “ความเป็นไทย” ในรายการมวยไทยทางโทรทัศน์จึงมีลักษณะรวมศูนย์ โดย “มวยไทย 7 สี” เน้นการสร้างอัตลักษณ์ ขณะที่การสร้าง “ความเป็นอื่น” เป็นเพียง “ความแตกต่าง” ที่ไม่ใช่ “ศัตรู” หรือ “คู่ตรงข้าม” (binary opposition) ส่วนรายการ “ไทยไฟต์” จะเน้นไปที่การสร้าง “ความเป็นอื่น” ทั้งในแบบ “คู่ตรงข้าม” และที่เป็น “มิตร” เพื่อเน้นอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย”

อย่างไรก็ตาม ความเปลี่ยนแปลงในอุดมการณ์ “ความเป็นไทย” ก็ปรากฏให้เห็นใน “มวยไทย 7 สี” เช่นการให้ความสำคัญกับประชาชนคนสามัญทั่วไปที่มาจากชนบททั้งในส่วนของนักมวย และผู้ชม และบางครั้งก็จะเห็นผู้ชมแสดงความคิดเห็นไม่เห็นด้วยกับการตัดสินด้วยการให้การทำหน้าที่ของกรรมการ หรือนักมวยที่แสดงออกว่าไม่เห็นด้วยกับผลการตัดสิน

บทที่ 7

การสร้าง “ความเป็นไทย” ในคลิปมวยไทย youtube.com

การวิเคราะห์การสร้าง “ความเป็นไทย” ผ่าน “สื่อมวยไทย” ในบทที่ 5 และบทที่ 6 พบว่าการสร้าง “ความเป็นไทย” ผ่านสื่อมวลชน (mass media) ทั้งภาพยนตร์ และโทรทัศน์ที่นำเสนอเกี่ยวกับมวยไทยนั้น เน้นการธำรงรักษาโครงสร้างทางชนชั้นของสังคมไทย โดยให้ความสำคัญกับการรวมศูนย์อำนาจของชนชั้นนำ หรือชนชั้นปกครอง แต่ก็ได้เห็น “ความเป็นไทย” ที่เปิดกว้างคลี่คลาย และหลากหลายมากขึ้น (open Thainess) เช่นการนำเสนอผ่านตัวละครหลักที่เป็นประชาชนคนธรรมดาจากท้องถิ่นชนบท รวมถึงการเริ่มรู้จักใช้สิทธิใช้เสียงของสามัญชนในการเรียกร้องสิ่งที่ตนต้องการและปฏิเสธในสิ่งที่ค่านิยมกระแสหลักของสังคมวางแนวทางไว้

ในบทนี้จะเป็นการวิเคราะห์การสร้าง “ความเป็นไทย” ผ่าน “สื่อใหม่” (new media) คือเว็บไซต์ youtube.com ที่มีคุณลักษณะหรือธรรมชาติของสื่อแตกต่างไปจากสื่อมวลชนใน 2 บทก่อนหน้า เพราะขณะที่สื่อมวลชนผลิตเนื้อหาโดยองค์กรสื่อองค์กรเดียวและแพร่กระจายข่าวสารไปสู่มวลชนจำนวนมากที่หลากหลายภายในเวลาอันรวดเร็วและทั่วถึงด้วยเนื้อหาเดียวกันที่เรียกว่า “one message fits for all” อีกทั้งยังสามารถกำหนดทิศทางของเนื้อหา (message) ได้ในแบบที่เรียกว่า ธรรมชาติของสื่อใหม่มกลับ “รวมศูนย์” นั้นมีคุณลักษณะที่แตกต่างออกไป กล่าวคือเปิดกว้างต่อการเข้ามามีส่วนร่วม (interactive) ซึ่งสามารถยกระดับผู้รับสารขึ้นเป็น “ผู้ใช้” (user) ที่ไม่จำเป็นต้องเป็นคนไทย (และส่วนใหญ่ก็เป็น “คนอื่น”) ที่มีส่วนร่วมในการผลิตสื่อหรือเนื้อหาได้ด้วย เช่นผู้ใช้เว็บไซต์ youtube.com สามารถแสดงความคิดเห็นในแง่มุมต่างๆ ของคลิปที่มีผู้นำมาเสนอได้ เป็นต้น ดังนั้นการสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” ในคลิปมวยไทยผ่านสื่อใหม่จึงเป็นตัวบทที่มีแนวโน้มว่าจะให้ผลลัพธ์ที่แตกต่างไปจากสื่อมวลชน

สำหรับคลิปมวยไทยที่นำมาวิเคราะห์ในบทนี้ ผู้วิจัยเลือกจากคลิปที่ค้นหาจากเว็บไซต์ youtube.com โดยใช้คำสำคัญ (keywords) คือคำว่า “มวยไทย”, “Muay Thai”, “Muai Thai” และ “Thai Boxing” ซึ่งพบว่ามียอดมากกว่า 30 คลิปที่มีผู้ใช้เข้าชมเกิน 1 ล้านครั้ง ผู้วิจัยจึงเลือก 5 คลิปแรกที่มีผู้เข้าชมมากที่สุดเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์

1. คลิป “Tae Kwon Do VS Muay Thai”

คลิปแรกชื่อ “Tae Kwon Do VS Muay Thai” เป็นคลิปการต่อสู้ที่เกี่ยวข้องกับมวยไทย (Muay Thai) ในเว็บไซต์ youtube.com ที่ได้รับความสนใจจากผู้คลิกเข้าชมมากที่สุด ใช้เวลาชม 01.21 นาที ถูกนำเสนอขึ้นเว็บไซต์ (Uploaded) โดยผู้ที่ใช้ชื่อว่า “gabrieljrjgs” เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2007 จนถึงวันที่ผู้วิจัยเปิดชมเมื่อวันที่ 3 กันยายน 2554 มีผู้เข้าชม 8,937,199 ครั้ง

การวิเคราะห์เรื่องเล่าในคลิปการต่อสู้แบบมวยไทยใน youtube.com ดังกล่าวใช้เกณฑ์การวิเคราะห์เรื่องเล่าคือ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก และจุดขึ้นการเล่า

1.1 โครงเรื่อง (Plot)

คลิปนี้เสนอภาพการต่อสู้ในรูปแบบศิลปะการป้องกันตัวจาก 2 วัฒนธรรม คือเทควันโดของเกาหลี และมวยไทยของไทย ด้านหนึ่งเป็นการเล่าเรื่องจริง (factual) แต่ก็เป็นภาพที่ไม่ได้ระบุที่มาว่าเจ้าของคลิปเป็นใคร บันทึกภาพจากที่ไหน ผู้แข่งขันคือใคร (ชาติใด) นอกจากนี้ให้ “เดา” จากภาพที่ปรากฏ ผู้วิจัยวิเคราะห์โครงเรื่องโดยใช้เกณฑ์การเปิดเรื่อง การพัฒนาเรื่อง ภาวะวิกฤติ และภาวะคลี่คลาย/ปิดเรื่อง ดังนี้

ตารางที่ 55 โครงเรื่องคลิป “Tae Kwon Do VS Muay Thai”

โครงเรื่อง (Plot)	
เปิดเรื่อง	การต่อสู้บนเวทีมวยระหว่างนักเทควันโดกับนักมวยไทย นักมวยไทยเตะขา ก่อนจะถูกนักเทควันโดต่อยหมัด และเตะใส่หน้า
พัฒนาเหตุการณ์	ภาพรีเพลย์เน้นการเตะหน้า จากนั้นนักเทควันโดบุกเตะท่ากลับหลังเข้าหน้านักมวยไทยล้มกลางเวที กรรมการนับ
ภาวะวิกฤติ	นักมวยไทยถูกนักเทควันโดหมุนตัวเตะกลับหลังเข้าที่หน้าจนล้ม มีภาพรีเพลย์ให้ดูมุมใหม่ที่ชัดเจน กรรมการเข้ามานับ
ภาวะคลี่คลาย/ ปิดเรื่อง	นักมวยไทยล้มที่มุมแดงก่อนไซเชลุกขึ้นฟิงเชือกที่มุม แขนพาดเชือกมองมาที่กล้อง กรรมการนับ

1.1.1 เปิดเรื่อง

คลิปเปิดเรื่องอย่างกระชับและรวดเร็ว เกมการแข่งขันเริ่มต้นทันที นักมวยที่สวมกางเกงปักคำว่า “มวยไทย” (ภาษาไทย) และผูกผ้าประเจียดที่แขนแสดงให้เห็นว่าเป็นลักษณะการแต่งตัวของนักมวยไทยเป็นฝ่ายเดินเข้าเตะขาหักท่ายก่อนจะถูกนักเทควันโดสวนกลับด้วยหมัด และเตะสูงเข้าที่หน้างานนักมวยไทยล้ม

ภาพเสนอให้เห็นว่า นักมวยที่ถอดเสื้อ สวมกางเกงปักคำว่า “มวยไทย” นั้นเป็นภาพแทน “ความเป็นไทย” ซึ่งเป็นเพียง “บางรูปแบบ” ของมวยไทยเท่านั้น องค์ประกอบอื่นๆ เช่น การไหว้ครู การออกอาวุธ ชื่นเชิง หรือการตั้งท่า ไม่ได้นำเสนอหรือนำไปใช้เลย

อย่างไรก็ตาม การต่อสู้ครั้งนี้จะเป็นนักกีฬาชาวเกาหลีต่อสู้กันเอง โดยคนหนึ่งนั้นถนัดเทควันโด ส่วนอีกคนถนัดมวยไทย โดย “นักมวยไทย” เป็นฝ่ายเริ่มต้นก่อน แต่เมื่อถูกกระทำบ้างกลับขาดความแข็งแกร่ง คู่อันแอ ไร้ฝีมือ และพลาดง่าย

1.1.2 พัฒนาเหตุการณ์

ภาพต่อเนื่องถัดมา เป็นภาพซ้ำหรือการรีเพลย์ (replay) ให้เห็นมุมมองที่แตกต่างออกไปในจังหวะที่นักเทควันโดเตะหน้านักมวยไทย ก่อนจะบุกโดยใช้เท้าเป็นอาวุธหลักในการต่อสู้กับคู่ชกที่ถูกนำเสนอให้เป็น “นักมวยไทย”

ในช่วงเวลาไม่ถึงครึ่งนาทีของยกแรก นักเทควันโดใช้เทคนิคการเตะด้วยท่ากลับหลัง (back kick) เข้าหน้านักมวยไทยถึงกับล้มกลางเวทีอีกครั้ง กรรมการเข้ามาหยุดการแข่งขันชั่วคราวเพื่อนับก่อนจะให้สังฆกันต่อ

นับตั้งแต่เปิดเกม เห็นได้ชัดเจนว่านักเทควันโดเกือบไม่เปิดโอกาสให้กับ “นักมวยไทย” ได้มีโอกาสรุกหรือใช้อาวุธที่อันตรายเข้าทำได้เลยนอกจากพยายามป้องกันตัวเองอย่างทุลักทุเล และยังไม่รอดพ้นการโดนเตะหน้าทั้งการเตะแบบธรรมดา และการหมุนตัวเตะเข้าที่หน้า ทำให้ “นักมวยไทย” อยู่ในภาวะต้องคืนรนเอาตัวรอดเท่านั้น

1.1.3 ภาวะวิกฤติ

การเดินทางรุกรานใต้ด้วยการเตะที่รวดเร็วและรุนแรงได้ประสิทธิภาพทำให้นักเทควันโดมั่นใจที่จะออกอาวุธทุกรูปแบบ เมื่อเห็นว่านักมวยไทยออกอาวุธไม่ได้ นักเทควันโดจึงใช้แม่ไม้อันตรายหมุนตัวเตะกลับหลัง (Turn Kick) เข้าที่หน้าจน “นักมวยไทย” เซไปล้มที่มุม

คลิปแสดงภาพรีเพลย์เน้นเลี้ยววินาทีที่ “นักมวยไทย” ถูกแม่ไม้อันตรายของเทควันโดเตะหน้า ซึ่งเป็นภาพจากอีกมุมกล้องที่ช่วยให้ผู้ชมได้เห็นจังหวะเตะหน้าชัดเจนกว่า ก่อนที่กรรมการเข้ามานับที่มุมอีกครั้งราวกับพยายามที่จะช่วยไม่ให้ “นักมวยไทย” ที่ตกอยู่ในสถานการณ์ลำบากและช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ต้องเจ็บตัวไปมากกว่านี้

1.1.4 ภาวะคลี่คลาย/ ปิดเรื่อง

นักมวยไทยพุ่งตัวลุกขึ้นยืนพิงเชือกที่มุม แขนพาดเชือกเส้นบนมองมาที่กล้องราวกับไม่รู้จะเอาอะไรมาสู้กับนักเทควันโดบนสังเวียนนี้ได้อีก และคลิปก็จบลงที่ภาพนี้เป็นการสรุปทิ้งท้ายว่า ศิลปะการต่อสู้แบบเทควันโดนั้นเหนือกว่ามวยไทยเมื่อต้องมาเผชิญหน้ากันบนเวที โดยมีกรรมการกลางมาคอยช่วยเหลือไม่ให้ “นักมวยไทย” บอบช้ำมากไปกว่านี้

นักมวยที่สวมกางเกงปักคำว่า “มวยไทย” มีโอกาสออกอาวุธปะทะคู่แข่งที่ใช้ศิลปะเทควันโดเพียงช่วงวินาทีแรกของคลิปเท่านั้น คือการเดินเข้าไปเตะขาแต่ก็ไม่ได้สร้างปัญหาให้กับนักเทควันโด หลังจากนั้น “นักมวยไทย” ก็เป็นฝ่ายตั้งรับและถูกกระทำอย่างหนักจากคู่แข่งที่มีทักษะและฝีมือที่เหนือกว่า ที่เรียกว่าสู้กันไม่ได้จนต้องมีการเข้ามาช่วยยุติ

โครงเรื่องของคลิปนี้เปิดเรื่อง พัฒนาเหตุการณ์ สร้างภาวะวิกฤติ และปิดเรื่องแบบต่อเนื่องด้วยภาพการต่อสู้ของ 2 ศิลปะการต่อสู้จาก 2 ชาติวัฒนธรรมคือเกาหลี และไทยอย่างกระชับภายในเวลาสั้นๆ โดยเฉพาะการใช้อาวุธของนักเทควันโดที่มีประสิทธิภาพมากกว่า “นักมวยไทย” เพื่อสื่อความว่า “ความเป็นเกาหลี” นั้นเหนือกว่า ดีกว่า และมีประสิทธิภาพมากกว่า “ความเป็นไทย” กระทั่งต้องให้กรรมการเข้ามาช่วยยุติ

“ความเป็นไทย” ในคลิปนี้จึงถูกทำให้เป็น “ความเป็นอื่น” หรือเป็น “ศัตรู” ที่หมดทางสู้ แม้จะเป็น “ความเป็นไทย” ที่ถูกลดทอนลงเหลือเพียงสัญลักษณ์คือ ภาษาไทยที่ปักบนกางเกงขาสั้น และผ้าประเจียดเท่านั้น

1.2. แก่นเรื่อง (Theme)

ประเด็นหลักที่คลิปนี้นำเสนอคือการต่อสู้ของ 2 ศิลปะการต่อสู้แบบเอเชียคือ เทควันโดของเกาหลีที่มีหลักการต่อสู้ด้วยมือ และเท้า กับศิลปะการต่อสู้แบบมวยไทย ที่สามารถใช้ได้ทั้งมือเท้า เข่า และศอก แต่ในการต่อสู้เวทินี้ถูกกำหนดให้ใช้มือที่สวมนวมชกได้บริเวณหน้าอกถึงเอวเท่านั้น และใช้เท้าเตะได้ทุกรูปแบบ แต่ห้ามใช้เข่า และศอก และห้ามกอดหรือปล้ำ

ผู้วิจัยวิเคราะห์แก่นเรื่องจากชื่อคลิปที่ถูกอัพโหลด และภาพไอคอน*

ตารางที่ 56 แก่นเรื่องคลิป “Tae Kwon Do VS Muay Thai”

เกณฑ์	ข้อมูล
ชื่อคลิป	Tae Kwon Do VS Muay Thai
ภาพไอคอน	(รูปภาพประกอบ)

1.2.1 ชื่อเรื่อง

ชื่อคลิปเป็นตัวอักษรภาษาอังกฤษ “Tae Kwon Do VS Muay Thai” โดยใช้ “เทควันโด” เป็นชื่อแรกเพื่อการเน้นหรือการให้ความสำคัญที่มากกว่า

การระบุชื่อศิลปะการต่อสู้ที่มีชื่อเสียงจาก 2 ชาติ และขึ้นชกบนเวทีมวยเพื่อปะทะกันทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นการต่อสู้กันของตัวแทนจาก 2 ชาติที่มีศิลปะการต่อสู้เฉพาะตัว โดยต้องมาเผชิญหน้ากันเพื่อพิสูจน์ความเหนือกว่าภายใต้กฎเกณฑ์กติกาที่ตกลงกัน หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการใช้กติกากลาง

ภาพที่ 32 ภาพไอคอนคลิป “Tae Kwon Do VS Muay Thai”

* ภาพที่ปรากฏอยู่กับชื่อคลิปเมื่อผู้ใช้อินเทอร์เน็ต (user) ค้นหาเพื่อคลิกชม

1.2.2 ภาพไอคอน

ภาพไอคอนของคลิปนี้เป็นช่วงวินาทีสุดท้าย เมื่อ “นักมวยไทย” ยืนเกาะเชือกที่มุมด้วยสีหน้าวิตกกังวลขณะเผชิญหน้ากรรมการ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่อ่านความหมายได้ว่ากำลังถูกกรรมการนับ และอยู่ในสถานการณ์ลำบากขั้น ก่อนจะให้โอกาสได้ชกต่อ หรือยุติการชก

แก่นเรื่องในคลิปนี้เสนอภาพการต่อสู้ของ 2 ชาตวัฒนธรรมที่แตกต่างกันระหว่าง เทควันโดของเกาหลี และมวยไทยของไทย เพื่อพิสูจน์ความเป็นหนึ่งเดียวที่เหนือกว่า แข็งแกร่งกว่า และดีกว่า ซึ่งปรากฏว่า “ความเป็นไทย” ที่ถูกเล่าผ่านเรื่องจริง (factual) ในเชิงกีฬาในที่นี้เป็นภาพของ “ความเป็นอื่น” ที่มีลักษณะของคนที่แพ้ อ่อนแอ ไร้ฝีมือ และสู้ไม่ได้

1.3 ตัวละคร (Characters)

การวิเคราะห์ตัวละครในคลิปนี้ พิจารณาในส่วนที่เป็นภาพวิดีโอ รวมถึงความคิดเห็น (comment) ของผู้ที่คลิกเข้ามาชมที่ปรากฏอยู่ในหน้าเว็บไซต์ของคลิปในเว็บไซต์ youtube.com เป็นข้อมูลประกอบ ซึ่งความคิดเห็นของผู้ใช้ (user) เป็นคุณลักษณะหนึ่งของ “สื่อใหม่” (media) นั่นคือการเปิดให้ “ทุกคน” มีส่วนร่วม (interactivity) กับตัวบท ดังนั้นรูปแบบการเล่าเรื่องของคลิปจึงเป็นทั้งเรื่องจริง (factual) และเรื่องแต่ง (fiction) ผสมกัน

คลิปนี้ผู้วิจัยแบ่งตัวละครออกเป็น 2 ฝ่ายคือนักเทควันโด ซึ่งเป็นภาพแทน “ความเป็นเกาหลี” และนักมวยไทย ในฐานะภาพแทน “ความเป็นไทย”

ตารางที่ 57 ตัวละครคลิป “Tae Kwon Do VS Muay Thai”

ตัวละคร	ความเป็นเกาหลี	ความเป็นไทย	ตัวละคร
นักเทควันโด	สวมชุดรัดกุมเสื้อแขนยาว กางเกงขายาวสีขาว ในรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของเทควันโด รัดเข็มขัดสายดำ มีเทคนิคการต่อสู้ที่เชี่ยวชาญ คล่องแคล่ว ใช้อาวุธได้ดีมีประสิทธิภาพ ใจสู้ กล้าหาญ	ถอดเสื้อ รัดผ้าประเจียดที่ต้นแขน และสวมกางเกงมวยปัก คำว่า “มวยไทย” แต่ลักษณะท่าทางการตั้งการ์ดป้องกันตัวทำได้ไม่มั่นคง ออกอาวุธไม่คล่อง และไม่รุนแรง ตั้งรับมากเกินไป	นักมวยไทย

1.3.1 ตัวละคร “ความเป็นไทย”

ตัวละครที่ถูกสร้างภาพแทน “ความเป็นไทย” คือนักมวยที่ถนัดเสื้อ สวมกางเกงขาสั้นปักคำว่า “มวยไทย” (ภาษาไทย) และผูกผ้าประเจียดที่แขน ทว่าดูจากลักษณะทั่วไป โดยเฉพาะรูปร่างหน้าตาและสีผิวแล้วไม่ทำให้ผู้ชมที่คุ้นเคยกับมวยไทยเชื่อว่าเป็น “นักมวยไทย” โดยเฉพาะการตั้งการ์ดและลักษณะท่าทางที่ใช้อาวุธมวยไทยก็ยิ่งตอกย้ำว่า นักมวยที่สวมกางเกงมวยไทยคนนี้ไม่ใช่ “นักมวยไทย” และน่าจะผ่านการฝึกฝนการต่อสู้แบบมวยไทยมาน้อยมาก

ขณะที่การแสดงความคิดเห็นด้านล่างหลายคนเชื่อว่า “นักมวยไทย” คนนี้เป็นชาวเกาหลีคนหนึ่งทีเพิ่งหัดมวยไทยเท่านั้น ขณะที่ผู้ชมจำนวนมากลงความเห็นว่าเป็นคลิปที่มีเจตนา “หลอกหลวง” (fake) ผู้ชมให้หลงเข้าใจว่านักมวยไทยไร้ฝีมือและสู้หนักเทควันโดไม่ได้

“ความเป็นไทย” ในคลิปนี้จึงถูกมองว่าอ่อนหัด อ่อนแอ จี๊แพ่ อย่างไรก็ตามก็มีความคิดเห็นจากผู้ชมที่เข้ามาแสดงความเห็นแย้งจากคลิปเป็นจำนวนมากว่า “นักมวยไทย” ในคลิปนี้ไม่ใช่คนไทย คลิปที่น่าเสนอจึงเป็นเรื่อง “หลอกหลวง” เพราะไม่ใช่ นักมวยไทยจริงๆ ขณะที่ในช่องแสดงความคิดเห็นชอบ (like) หรือไม่ชอบ (dislike) หลังจากชมคลิปนี้แล้วปรากฏว่ามีคนกดชอบ 4,890 ครั้ง ขณะที่กดไม่ชอบ 3,944 ครั้ง ซึ่งเมื่อเทียบกับคลิปอื่นๆ ที่ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์พบว่า จำนวนของผู้ชมที่กดไม่ชอบมีมากเกือบเท่ากับกลุ่มคนที่กดชอบ แสดงให้เห็นว่าเสียงคัดค้านหรือขัดแย้งกับการนำเสนอของคลิปมีมาก ดังนั้นขณะที่ภาพแสดงข้อเท็จจริง (fact) ด้านหนึ่งก็ยังคงมีความพยายามที่จะให้ข้อมูลอีกหลายๆ ด้านจากความคิดเห็นของผู้ใช้ทั่วไป ทั้งในส่วนที่สนับสนุน และขัดแย้ง ดังนั้นคลิปนี้จึงเป็นการใช้เรื่องแต่ง (fiction) ทำทาบกับเรื่องจริง (factual)

1.3.2 ตัวละคร “ความเป็นเกาหลี”

“ความเป็นเกาหลี” ที่นำเสนอผ่านนักสู้ในชุดแข่งเทควันโด ซึ่งเป็นศิลปะประจำชาติเกาหลี ในฐานะคู่ตรงข้ามกับ “ความเป็นไทย” ภาพนำเสนอให้เห็นว่าศิลปะการต่อสู้แบบเทควันโดของเกาหลีนั้นดีกว่า เหนือกว่า มีประสิทธิภาพมากกว่ามวยไทย ซึ่งความคิดเห็นจากผู้ชมคลิปมีจำนวนไม่น้อยที่ชื่นชมการต่อสู้แบบเทควันโดของเกาหลี และดูถูกศิลปะการต่อสู้แบบมวยไทยว่าอ่อนแอ และไร้ทักษะ

กล่าวได้ว่า การสร้าง “ความเป็นไทย” ที่ถูกเล่าผ่าน “นักมวยไทย” ใน “ไซเบอร์สเปซ” (cyber space) ที่เปรียบได้กับเวทีโลกถูกสร้างหรือกำหนดจากกลุ่มคนมากมายและ

หลากหลาย เพราะเป็นสื่อที่เปิดให้ผู้ชมเข้าถึงและมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นได้อย่างเท่าเทียม และเสรี จึงเป็น “ความเป็นไทย” ที่เปิดกว้างต่อการสร้างความหมาย (open Thainess) ทั้งการเล่าผ่าน ภาพเรื่องจริง (factual) และเล่าผ่านความคิดเห็นที่มีลักษณะเป็นเรื่องแต่ง (fiction)

1.4 ฉาก (Scenes)

ฉากการต่อสู้ของ 2 ศิลปะการต่อสู้จากเกาหลี และไทยเกิดขึ้นบนเวทีมวยในเกาหลี ซึ่งเป็นพื้นที่ในการประกอบสร้างความหมาย แม้การต่อสู้ครั้งนี้จะปะทะกันบนเวที แต่รูปแบบของสนาม เป็นแบบมวยไทย หรือมวยสากล ซึ่งหากเป็นสนามเทควันโดจะไม่มีเชือกกั้นและยกพื้นสูง

ขณะที่ภาพการชม และเชียร์การต่อสู้ครั้งนี้ไม่ใช่ภาพการชมกีฬาการต่อสู้แบบที่เห็นทั่วไป ดังจะสังเกตเห็นว่ารอบสนามเป็น โต๊ะอาหาร ที่คล้ายกับการต่อสู้ครั้งนี้เป็นการชกไขว้มากกว่าที่จะต่อสู้กันจริงจัง รวมถึงบรรยากาศการเชียร์ที่ไม่แสดงให้เห็นถึงสนุกสนานตื่นเต้นใดๆ

อย่างไรก็ตาม การต่อสู้ของ 2 ศิลปะการต่อสู้บนสังเวียนกีฬาก็นำไปสู่การแข่งขันที่สื่อความหมายว่ามีความยุติธรรมมีกฎกติกาเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย และผู้ชนะจะได้รับการยอมรับว่าดีกว่าหรือเหนือกว่า ฉากการต่อสู้บนสังเวียนในคลิปนี้จึงสนับสนุนผลแข่งขันว่าศิลปะการต่อสู้แบบเทควันโดของเกาหลีนั้นเหนือกว่ามวยไทยของไทย ดังนั้น “ความเป็นไทย” ที่ปรากฏในคลิปนี้จึงเป็นภาพของความอ่อนด้อย อ่อนแอ จี๊แพ้ว และสู้ไม่ได้จากผู้ส่งสารที่ “ไม่ใช่ไทย” (un-Thai) แต่ความหมายนี้ก็ถูกทำลายด้วยการผลิตความหมายที่แตกต่างในส่วนของการแสดงความคิดเห็นด้านล่างของคลิป โดยเฉพาะเสียง หรือความคิดเห็นของ “คนไทย” และ “มิตร” ดังนั้น “ความเป็นไทย” ที่เสนอผ่านคลิป youtube จึงเป็นพื้นที่ที่เปิดต่อการต่อสู้ ต่อรอง และท้าทาย

1.5 จุดยืนการเล่าเรื่อง (Point of View)

คลิปเล่าเรื่องด้วยจุดยืน “ความเป็นเกาหลี” เริ่มจากชื่อคลิปที่ให้เทควันโด เป็นชื่อนำหน้ามวยไทย เกมการต่อสู้บนเวทีที่นักเทควันโดเป็นฝ่ายไล่ด้อนด้วยการเตะหลากหลายรูปแบบ และการเตะแต่ละครั้งก็มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการเตะหน้าจอนทำให้นักมวยไทยล้ม กระทั่งกรรมการต้องเข้ามานับและพยายามจะช่วยปกป้องไม่ให้นักมวยไทยถูกทำร้ายไปมากกว่านี้

ภาพที่ปรากฏในคลิปนี้แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดถึงการเน้นไปที่ความเหนือกว่าของศิลปะการต่อสู้แบบเกาหลีต่อมวยไทย แต่ด้วยคุณลักษณะของสื่อใหม่ทำให้มีพื้นที่เปิดไว้สำหรับการแสดงความคิดเห็นเพื่อการต่อสู้ ต่อรอง และท้าทายความหมาย

คลิป “Tae Kwon Do VS Muay Thai” วางโครงเรื่องอย่างกระชับ เปิดเรื่อง พัฒนารเรื่องไปสู่ภาวะวิกฤติ และปิดเรื่องด้วยการต่อสู้ โดยผลลัพธ์คือเทควันโดนั้นเหนือกว่ามวยไทยภายใต้แก่นเรื่องการต่อสู้บนเวทีกีฬาของ 2 ศิลปะการต่อสู้จาก 2 วัฒนธรรมคือเกาหลี และไทย มีการสร้างตัวละครโดยให้นักเทควันโดเป็นภาพแทน “ความเป็นเกาหลี” และนักมวยไทยซึ่งเป็นภาพแทน “ความเป็นไทย” หรือในฐานะ “ความเป็นอื่น” จากจุดยืนการเล่าเรื่องแบบเกาหลี

อย่างไรก็ตาม ความคิดเห็นของผู้ชมทางอินเทอร์เน็ตก็แบ่งเป็น 2 ฝ่าย มีทั้งยอมรับผลการแข่งขัน และที่แย้งผลแข่งขัน โดยมองว่านักมวยไทยที่แข่งขันในคลิปนี้ไม่ใช่คนไทย แต่เป็นคนเกาหลีที่เพิ่งหัดมวยไทยเท่านั้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นธรรมชาติของ “สื่อใหม่” กับการสร้างอัตลักษณ์ที่ผ่านการมีส่วนร่วมของกลุ่มคนที่หลากหลาย โดยสรุปแล้ว “ความเป็นไทย” ในคลิปนี้จึงเปิดกว้างและคลี่คลาย (open Thainess) ด้านหนึ่งเป็นภาพของความอ่อนด้อย อ่อนแอ ไร้แพ้ว และหมดทางสู้ แต่อีกด้านหนึ่งก็มีความคิดเห็นที่ขัดแย้ง และไม่ยอมรับ

ประเด็นการสร้าง “ความเป็นไทย” ที่ปรากฏในคลิปมวยไทย “Tae Kwon Do VS Muay Thai” ผู้วิจัยวิเคราะห์สรุปจากองค์ประกอบสำคัญดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 58 “ความเป็นไทย” ในคลิป “Tae Kwon Do VS Muay Thai”

ประเด็นภาพแทน “ความเป็นไทย” ในคลิป “Tae Kwon Do VS Muay Thai”			
เกณฑ์	ลักษณะที่เน้น	ข้อมูล/หลักฐาน	
1	โครงสร้างสังคม	เสมอภาค	- ผู้ใช้ (users) มีเสรีภาพในการส่งคลิปขึ้นเว็บไซต์และแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่
2	ผู้มีอำนาจ	ประชาชน	- ใครจะเป็นผู้ส่งสาร ผู้รับสาร หรือแสดงความคิดเห็นก็ได้
3	บทบาทประชาชน	สิทธิ	- แสดงความคิดเห็นแย้ง หรือเห็นต่าง ได้เต็มที่

4	รูปแบบอำนาจ	กระจายอำนาจ	- ไม่ต้องขึ้นตรงหรือขออนุญาตจากใคร แสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี
5	ศาสนา/ความเชื่อ	หลากหลาย	- เปิดโอกาสให้กับทุกความเชื่อทุกศาสนา
6	การสร้างอัตลักษณ์	ความแตกต่าง	- “ความเป็นไทย” ในคลิปนี้ถูก “คนอื่น” สร้างให้
7	ปฏิกริยาต่อสังคม	ต่อรองปฏิเสช	- ไม่มีใครยึดครองค่านิยมหลัก จึงเต็มไปด้วยความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลาย ทั้งการต่อรอง และปฏิเสช รวมทั้งการยอมรับ
8	เพศสภาวะ	ผู้ชาย	- การต่อสู้เป็นเรื่องของผู้ชาย
9	พื้นที่	เมือง	- ภาพการแข่งขันในเวทีมาตรฐานที่จะมีเฉพาะในเมือง

คลิปมวยไทย “Tae Kwon Do VS Muay Thai” เสนอภาพ “ความเป็นไทย” ในรูปแบบที่เปิด (open Thainess) ต่อคนทั่วไปให้มีส่วนร่วมในการสร้างอัตลักษณ์อย่าง “เท่าเทียม” ดังนั้นใครจะเป็นผู้สร้างก็ได้ เพราะมีอิสระในการเข้าถึงตัวบทโดยไม่ต้องขึ้นตรงต่อใคร ทั้งการนำเสนอคลิปมวยไทย หรือการแสดงความคิดเห็นต่อคลิป

ด้วยคุณลักษณะของสื่อใหม่ (new media) ที่เปิดรับทุกคน ทุกศาสนา และทุกความเชื่อ “ความเป็นไทย” คลิปนี้จึงเป็นภาพที่ถูก “คนอื่น” ร่วมกันสร้างให้ ซึ่งมีทั้ง “คนอื่น” ที่เป็น “มิตร” และ “คู่ตรงข้าม” หรือ “ศัตรู” โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นพื้นที่แสดงความคิดเห็น อย่งไรก็ตาม ลักษณะร่วมอย่างหนึ่งแต่ละคลิปที่ไว้วีเคราะห์มีเหมือนกันก็คือ การเน้นผู้ชายเป็นตัวละครหลักในพื้นที่ของ “ความเป็นเมือง”

2. คลิป “Muay Thai VS TKD”

คลิปมวยไทย (Muay Thai) ในเว็บไซต์ youtube.com ที่ได้รับความสนใจคลิปถัดมาคือคลิปที่ชื่อ “Muay Thai VS TKD” ใช้เวลาชม 3.26 นาที เป็นการนำเสนอขึ้นเว็บไซต์ (Uploaded) โดยผู้ที่ใช้ชื่อว่า “mmablogger” ตั้งแต่วันที่ 27 พฤษภาคม 2008 นับจนถึงวันที่ผู้วิจัยเปิดชมเมื่อวันที่ 3 กันยายน 2554 มีผู้เข้าชมทั้งสิ้น 6,575,705 ครั้ง

การวิเคราะห์เรื่องเล่าในคลิปการต่อสู้แบบมวยไทยใน youtube.com ดังกล่าวใช้เกณฑ์การวิเคราะห์เรื่องเล่าคือ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก และจุดขึ้นการเล่า

2.1 โครงเรื่อง (Plot)

ผู้วิจัยวิเคราะห์โครงเรื่องโดยใช้เกณฑ์การเปิดเรื่อง การพัฒนาเรื่อง ภาวะวิกฤติ และภาวะคลี่คลาย/ปิดเรื่อง

ตารางที่ 59 โครงเรื่องคลิป “Muay Thai VS TKD”

โครงเรื่อง (Plot)	
เปิดเรื่อง	การเผชิญหน้ากันของ 2 ศิลปะการต่อสู้จาก 2 วัฒนธรรม ไทย และ เกาหลี มีกรรมการตัดสิน มีผู้ชมรอบสนามร่วมชมและเป็นสักขีพยาน
พัฒนาเหตุการณ์	ภาพเสนอการต่อสู้ที่นักมวยไทยเดินหน้าเตะขา และเตะเข้าที่การ์ด ป้องกันตัวของนักเทควันโดจนเริ่มมีอาการเจ็บ
ภาวะวิกฤติ	การเตะขาได้ผล ทำให้นักเทควันโดมีอาการเจ็บจนต้องเกาะเชือก
ภาวะคลี่คลาย/ ปิดเรื่อง	กรรมการตัดสินให้นักมวยไทยเป็นฝ่ายชนะ

2.1.1 เปิดเรื่อง

ภาพเปิดเรื่องด้วยการเผชิญหน้ากันของ 2 ศิลปะการต่อสู้จาก 2 วัฒนธรรมของไทยคือ มวยไทย และเทควันโดของเกาหลี โดยมีกรรมการและผู้ชมรอบสนามเป็นสักขีพยาน

การแต่งตัวของนักเทควันโดมีลักษณะเด่นคือชุดขาว และสายคาดเอวสีดำ ขณะที่นักมวยไทยถอดเสื้อสวมกางเกงปักชื่อเป็นภาษาไทย เน้นความแตกต่างของ 2 รูปแบบอย่างเห็นได้ชัด ขณะที่ใช้กรรมการตัดสินเพื่อควบคุมกฎกติกาบางอย่างที่คลิปไม่ได้ให้รายละเอียด

2.1.2 พัฒนาเหตุการณ์

การชกครั้งนี้ไม่มีการไหว้ครูแบบมวยไทย ภาพเน้นเสนอการต่อสู้ที่นักมวยไทยเป็นฝ่ายเดินหน้าเตะขา และเตะเข้าที่การ์ดป้องกันตัวของนักเทควันโด นักเทควันโดฟ้องกรรมการเรื่องการชกผิดกติกา และขอเวลานอก เริ่มมีอาการเจ็บ ล้มบ่อย ขณะที่ออกอาวุธไม่เข้าเป้า

การตั้งการ์ดของนักมวยไทย การออกอาวุธ และลักษณะหน้าตาท่าทางคือภาพแทน “ความเป็นไทย” โดยเฉพาะการเดินหน้าเตะขา และเตะสูงเข้าที่การ์ดของนักเทควันโด แสดงให้เห็นความแข็งแกร่ง และการเตะที่มีลักษณะเฉพาะตัวคือเตะด้วยแข้ง ขณะที่นักเทควันโดเตะด้วยหลังเท้า ซึ่งเน้นความรวดเร็วในการทำคะแนนมากกว่าความหนักหน่วงรุนแรง

2.1.3 ภาวะวิกฤติ

การเดินหน้าเตะขาเริ่มได้ผล และทำให้นักเทควันโดมีอาการเจ็บจนต้องเกาะเชือกและเดินไม่ถนัด ตอบโต้ก็ไม่ได้

ภาพในช่วงท้ายคลิป จะได้เห็นผลลัพธ์ในความพยายามของนักมวยไทยที่ใช้การเตะอันหนักหน่วง และส่งผลให้นักเทควันโดมีอาการบาดเจ็บเดินไม่ถนัด ขณะที่นักมวยไทยยังคงเดินหน้าออกอาวุธที่หนักหน่วงเข้าไปตลอดเวลา

2.1.4 ภาวะคลี่คลาย/ ปิดเรื่อง

เมื่อการชกจบลง กรรมการตัดสินให้นักมวยไทยเป็นฝ่ายชนะ คลิปนี้พบว่าเป็นการนำเสนอโครงเรื่องโดยให้นักมวยไทย เป็นฝ่ายเดินหน้ารุกเข้าทำคะแนนออกอาวุธสร้างความเจ็บปวดให้กับนักเทควันโด จนล้มไปหลายครั้ง และพยายามที่จะฟ้องกรรมการ เป็นการเสนอให้เห็นการใช้อาวุธเตะที่มีประสิทธิภาพของนักมวยไทย แม้กติกาการต่อสู้ครั้งนี้จะห้ามใช้เข่า และศอกที่นักมวยไทยถนัดก็ตาม ซึ่งเป็นการลดทอนรูปแบบการต่อสู้ “มวยไทย”

อย่างไรก็ตามได้แสดงให้เห็นถึงความพร้อมที่จะผสมผสานของวัฒนธรรมไทยที่มีต่อวัฒนธรรมอื่นๆ ดังนั้นจุดเน้น “ความเป็นไทย” ในคลิปนี้จึงเป็นเรื่อง ความแข็งแกร่ง ความอดทน ความเป็นนักสู้ และอันตรายที่แฝงไว้ในทักษะ “การเตะแบบไทย”

โดยภาพรวมโครงเรื่อง คลิปนำเสนอ “ความเป็นไทย” ผ่านนักมวยไทยโดยเน้นภาพของความแข็งแกร่ง ทรหดอดทน จิตใจนักสู้ และมีอาวุธที่อันตราย ตั้งแต่การเปิดเรื่อง พัฒนาเหตุการณ์ ภาวะวิกฤติจนถึงการปิดเรื่องสรุปผลการแข่งขัน

2.2 แก่นเรื่อง (Theme)

ประเด็นหลักของคลิปนี้คือ การต่อสู้ของ 2 ศิลปะการต่อสู้แบบเทควันโด ของเกาหลี กับศิลปะการต่อสู้แบบมวยไทย ผู้วิจัยวิเคราะห์แก่นเรื่องจากชื่อคลิป และภาพไอคอน

ตารางที่ 60 โครงเรื่องคลิป “Muay Thai VS TKD”

เกณฑ์	ข้อมูล
ชื่อคลิป	Muay Thai VS TKD
ภาพไอคอน	(รูปภาพประกอบ)

2.2.1 ชื่อเรื่อง

ชื่อคลิปเป็นภาษาอังกฤษ “Muay Thai VS TKD” โดยตั้งชื่อให้มวยไทยเป็นชื่อแรกเพื่อเน้นความสำคัญของการนำเสนอมากกว่าศิลปะเทควันโดของเกาหลี

การตั้งชื่อจึงเป็นให้ข้อมูลที่ชัดเจนว่าเป็นการเผชิญหน้ากันของ 2 ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาของ 2 ชาติ วัฒนธรรมคือไทย และเกาหลี อีกทั้งบอกเป็นนัยว่าจะเป็นการพิสูจน์ให้เห็นถึงประสิทธิภาพของ 2 ศิลปะการต่อสู้ว่าเมื่อต้องแข่งขันกันแล้วจะต้องมีผู้ชนะและผู้แพ้ภายใต้กฎกติกาแบบหนึ่ง กล่าวคือเน้นการใช้เท้าเป็นหลักซึ่งเป็นกติกาที่เอื้อต่อเทควันโดมากกว่ามวยไทย

โดยปกติแล้วภายใต้กติกามวยไทยนักมวยสามารถใช้ “อวัยวะ” ได้ทั้งหมด เท้า เข่า และศอก ดังนั้น “ความเป็นไทย” ในที่นี้จึงเน้นไปที่การเตะด้วยแข้ง จิตใจ ความอดทนและความแข็งแกร่งในแบบนักสู้มากกว่าเครื่องหมายอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” ในรูปแบบอื่นๆ เช่น คนตรีเป่ากลอง การใช้อาวุธที่ครบเครื่อง หรือการไหว้ครูที่ไม่ปรากฏให้เห็นในคลิปนี้

ภาพที่ 33 ภาพไอคอนคลิป “Muay Thai VS TKD”

2.2.2 ภาพไอคอน

ภาพไอคอนของคลิป เป็นภาพที่นักมวยไทยไม่สวมเสื้อและคาดเชือกตั้งการ์ดเตรียมเข้าปะทะกับนักเทควันโดในชุดต่อสู้ประจำชาติเกาหลี จากมุมมองของภาพจะพบว่ามุมกล้อง

นั้นเป็นจุดยืนของฝ่ายนักมวยไทยที่ตั่งการ์ดป้องกันและพร้อมที่จะเดินหน้า หรือถอยหลังเพื่อตั้งรับในคราวเดียวกัน

ในภาพนอกจากนักสู้ทั้งสองแล้วก็มีภาพเชือกกันเวที และช่างภาพที่วิวอยู่ขอบเวที เพื่อเสนอให้เห็นว่าการต่อสู้ครั้งนี้มีกฎกติกาควบคุม และยังถ่ายทอดข่าวสารให้ผู้ชมที่ไม่ได้อยู่ในสนามได้ชมอีกด้วย

ทั้งชื่อคลิป และภาพไอคอนต่างช่วยตอกย้ำแก่นเรื่องของการปะทะกันระหว่างสองศิลปะการต่อสู้ที่มีชื่อเสียงคือมวยไทยของไทย กับเทควันโดของเกาหลี เพื่อชิงความเป็นสุดยอดของศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวของโลก

2.3 ตัวละคร (Characters)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ตัวละครจากคลิปประกอบกับการแสดงความคิดเห็น (comment) ที่ปรากฏอยู่ในหน้าเว็บไซต์ของ youtube.com ดังนี้

ตารางที่ 61 ตัวละครคลิป “Muay Thai VS TKD”

ตัวละคร	ความเป็นไทย	ความเป็นอื่น	ตัวละคร
นักมวยไทย	แข็งแรง อดทน เข้มแข็ง	อ่อนแอ ไร้ประสิทธิภาพ	นักเทควันโด

2.3.1 ตัวละคร “ความเป็นไทย”

นักมวยไทยคือตัวละครที่ถูกสร้างเป็นภาพแทน “ความเป็นไทย” ที่มีลักษณะแข็งแรง ทรวดอดทน จิตใจนักสู้ เพราะเป็นฝ่ายเดินหน้าเข้าหานักเทควันโด และใช้อาวุธหลักคือการเตะแบบไทย กล่าวคือการเตะด้วยแข้งเข้าไปสู่นักเทควันโดจนมีอาการเจ็บ และต้องเกาะเชือกเดินในช่วงท้ายการแข่งขัน

อย่างไรก็ตาม แม้ภาพการแข่งขันบนเวทีจะพบว่ามวยไทยนั้นเข้มแข็ง และมีประสิทธิภาพของมวยไทยจะดูดี และเหนือกว่านักเทควันโด และได้รับเสียงชื่นชมจำนวนมากจากผู้ชมที่เข้ามาแสดงความคิดเห็น แต่ก็ยังมีผู้ชมอีกจำนวนหนึ่งแสดงความคิดเห็นแย้งว่าการต่อสู้ครั้งนี้เป็นการจัดฉากหลอกลวงคนดูมากกว่าจะเป็นการต่อสู้ที่จริงจัง นอกจากนี้ก็ยังมีผู้แสดงความคิดเห็นที่แตกต่างออกไปอีกเช่น ดูถูกมวยไทยว่าเป็นการแสดงเพราะหากเป็นการต่อสู้จริงๆ ก็ไม่

น่าจะสู้ศิลปะแบบใหม่ที่เรียกว่า MMA (mixed martial art)* ที่เป็นการต่อสู้ผสมผสานของหลายๆ รูปแบบ และมีความรุนแรงมากกว่าได้ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความคิดเห็นว่าทั้ง 2 ศิลปะการต่อสู้ที่มีความแตกต่างกันไม่ควรนำมาแข่งขันกันในเชิงกีฬา เพราะรูปแบบการให้คะแนนต่างกัน เทควันโดเน้นความรวดเร็วของการเตะท่าคะแนน ส่วนมวยไทยเน้นความหนักหน่วงรุนแรง และยังมีอาวุธอีกหลายรูปแบบที่ถูกห้ามใช้ในเวทีนี้เช่นการใช้ศอก ปล้ำตีเข่า และห้ามชก เป็นต้น

2.3.2 ตัวละคร “ความเป็นเกาหลี”

“ความเป็นเกาหลี” ในคลิปนี้คือ “ความเป็นอื่น” ที่ถูกสร้างโดยตัวบทที่ให้ความสำคัญกับมวยไทยมากกว่า ดังนั้นจึงถูกทำให้เป็นศิลปะการต่อสู้ที่เน้นท่าเตะและเป็นที่กีฬา (sportization) มากกว่าศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว ซึ่งไม่เป็นอันตรายเมื่อเทียบกับมวยไทยที่ออกอาวุธแต่ละครั้งโดยเฉพาะการเตะสร้างความเจ็บปวดให้กับคู่แข่งได้ง่าย

อย่างไรก็ตาม การแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับภาพบนเวทีก็มีให้เห็นเช่นมองว่าการแข่งขันเป็นแค่การสร้างภาพ และความคิดเห็นที่มองว่ามวยไทยเป็นแค่การแสดงหลอกลวง และไม่อันตราย หรือบางคนตั้งข้อสังเกตว่านักมวยไทยเป็นนักมวยอาชีพผ่านการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี แต่นักเทควันโดเกาหลีเป็นแค่นักกีฬาที่ยังไม่เก่ง

คลิปนี้ในวันที่ผู้วิจัยวิเคราะห์ (3 ก.ย.54) มีผู้ชมเข้ามากดชอบ (like) 6,372 ครั้ง ขณะที่มีคนกดไม่ชอบ (dislike) 491 ครั้ง ซึ่งนับว่ามีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัด อย่างน้อยก็อาจสรุปได้ว่ามวยไทยได้รับเสียงชื่นชมมากกว่าเทควันโด

โดยสรุป “ความเป็นไทย” ที่ปรากฏในตัวละคร หรือนักมวยไทยในคลิปนี้คือภาพของความแข็งแกร่ง ทรวดคอดทน จิตใจนักสู้ และการใช้อาวุธคือการเตะด้วยแข้ง มวยไทยจึงเน้นที่ความหนักหน่วงรุนแรงมากกว่าเตะเน้น กล่าวคือมีลักษณะของความเป็นศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวมากกว่าการเป็นกีฬา แม้ต้องลดทอนลักษณะสำคัญหลายๆ อย่างออกไป ซึ่งเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของ “ความเป็นไทย” ที่เปิด (open Thainess) สู่วิถีระดับโลก โดยนำเสนอเรื่องเล่าผ่านรูปแบบเรื่องจริง (factual) และผสมผสานกับเรื่องแต่ง (fiction) จากผู้ใช้ที่เข้ามาอ่าน และแสดงความคิดเห็นต่อคลิป

* การต่อสู้ในแบบศิลปะผสมที่ใช้ได้ทุกอย่างของร่างกายยกเว้นศีรษะ โขก โดยสามารถนอนปล้ำต่อสู้กันได้ด้วย ผู้แข่งขันจะสวมหมวกนิรภัยที่ทำให้เกิดแผลแตกได้ง่าย และสามารถใช้อาวุธหลากหลายทั้งยืน หรือนอนปล้ำ

2.4 ฉาก (Scenes)

ฉากในคลิปนี้เน้นการต่อสู้บนเวทีมวยแบบสากลของ 2 ศิลปะการต่อสู้ที่มีชื่อเสียงของ 2 วัฒนธรรมทั้งเกาหลี และไทย ซึ่งรูปแบบเชิงกีฬาเพื่อสร้างความหมายที่เกี่ยวข้องกับ “ความยุติธรรม” (fair play) สำหรับผลการแข่งขันเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

สภาพแวดล้อมที่เป็นฉากสนามแข่งขัน และกฎกติกาการต่อสู้แบบกีฬาสากล “ความเป็นไทย” ที่ปรากฏในคลิปจึงเป็นภาพของมาตรฐานกีฬาสากล ขณะเดียวกันก็เสนอให้เห็นถึงความกดดันและความรุนแรงที่แฝงอันตรายของรูปแบบศิลปะการต่อสู้ประจำชาติของไทยอยู่ด้วย

2.5 จุดยืนการเล่าเรื่อง (Point of View)

คลิปนี้เล่าเรื่องผ่านสายตาของผู้ที่ชื่นชอบมวยไทย แสดงให้เห็นถึงนักมวยไทย และศิลปะมวยไทยที่เป็นภาพแทน “ความเป็นไทย” ที่เข้มแข็ง ทรหดอดทน แม้จะใช้แค่อาวุธเตะด้วยแข้งอย่างเดียวก็สามารถชกนักเทควันโดได้ แม้จะมีผู้แสดงความคิดเห็นขัดแย้งอยู่ด้วย

โดยสรุปโครงเรื่องในคลิปนี้เล่าผ่านเรื่องจริง (factual) จากภาพการแข่งขัน รวมถึงเรื่องแต่ง (fiction) ในส่วนของความคิดเห็นจากผู้เข้าชม โดยเน้นไปที่แก่นเรื่อง และฉากการต่อสู้บนเวทีของ 2 นักสู้จาก 2 ศิลปะการต่อสู้คือมวยไทย และเทควันโด ดังนั้น “ความเป็นไทย” ที่เสนอผ่านนักมวยไทยบนเวทีในต่างประเทศจากคลิปนี้จึงเปิดต่อการสร้างความหมาย (open Thainess) ที่แสดงให้เห็นถึงชายไทยคนธรรมดาคนหนึ่งที่มีความแข็งแรง อดทน อันตราย และจิตใจนักสู้ที่พร้อมจะสู้เพื่อชาติ ขณะที่ภาพ “ความเป็นเกาหลี” หรือ “ความเป็นอื่น” คู่อ่อนด้อย อ่อนแอ ขี้แพ้อ ขี้ฟ้องและประสิทธิภาพในการป้องกันตัวค่อนข้างต่ำ

อย่างไรก็ตาม แม้มวยไทยจะมีภาพที่หนักหน่วง รุนแรง และอันตรายมากกว่าจะเป็นกีฬา แต่ภายใต้กรอบกติกาแบบกีฬาสากล มวยไทยหรือ “ความเป็นไทย” ที่ถูกลดทอนคุณลักษณะหลายอย่างก็ยังคงแสดงให้เห็นว่าแข็งแกร่ง และมีประสิทธิภาพมากกว่าเทควันโด

ประเด็นการสร้าง “ความเป็นไทย” ที่ปรากฏในคลิปมวยไทย “Muay Thai VS TKD” ผู้วิจัยวิเคราะห์สรุปจากองค์ประกอบสำคัญดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 62 “ความเป็นไทย” ในคลิป “Muay Thai VS TKD”

ประเด็นภาพแทน “ความเป็นไทย” ในคลิป “Muay Thai VS TKD”			
เกณฑ์	ลักษณะที่เน้น	ข้อมูล/หลักฐาน	
1	โครงสร้างสังคม	เสมอภาค	- ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมีเสรีภาพอย่างเต็มที่
2	ผู้มีอำนาจ	ประชาชน	- ทุกคนเข้าร่วมได้ทั้งเป็นผู้รับ และผู้ส่ง
3	บทบาทประชาชน	สิทธิ	- แสดงความเห็นต่างได้อย่างเต็มที่
4	รูปแบบอำนาจ	กระจายอำนาจ	- ไม่ขึ้นตรงต่อใคร
5	ศาสนา/ความเชื่อ	หลากหลาย	- เปิดรับทุกความเชื่อ และทุกศาสนา
6	การสร้างอัตลักษณ์	ความแตกต่าง	- มวยไทยและ “ความเป็นไทย” ถูกคนอื่นเข้ามามีส่วนสร้างให้
7	ปฏิกริยาต่อสังคม	ต่อรอง ปฏิเสธ	- ความคิดเห็นหลากหลายมีทั้งยอมรับ ต่อรอง และปฏิเสธ โดยเฉพาะการต่อรอง และการปฏิเสธ
8	เพศภาวะ	ผู้ชาย	- การต่อสู้เป็นเรื่องของผู้ชาย
9	พื้นที่	เมือง	- การแข่งขันบนเวทีมาตรฐานเป็นพื้นที่เมือง

คลิปมวยไทย “Muay Thai VS TKD” เปิดกว้างต่อการมีส่วนร่วมสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” ของกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วไปอย่าง “เท่าเทียม” ซึ่งหมายความว่าประชาชนทุกคน หรือใครก็ได้สามารถเข้าถึงตัวบทในฐานะผู้ผลิตสาร ผู้ส่งสาร หรือผู้รับสาร เช่นการเสนอคลิป (uploaded) ขึ้นสู่เว็บไซต์ youtube.com หรือแสดงความคิดเห็นในพื้นที่แสดงความคิดเห็น (comment) รวมไปถึงการเลือกกดชอบ (like) หรือ ไม่ชอบ (dislike) ได้โดยไม่ต้องขึ้นตรงต่อใคร

การสร้าง “ความเป็นไทย” ในคลิปนี้จึงมีทั้งในส่วนของคนไทยสร้าง โดยเฉพาะความคิดเห็นสนับสนุนชัยชนะของนักมวยไทย หรือในส่วนที่เห็นแย้งต่อกลุ่มคนที่โจมตีศิลปะการต่อสู้ของไทย ซึ่งล้วนเป็นความคิดเห็นที่หลากหลายที่เกิดขึ้นในสื่อใหม่ ขณะที่ยังคงเน้นก็คือมวยไทยเป็นเรื่องของผู้ชาย และอยู่ในพื้นที่ความเป็นเมือง

3. คลิป “Muay Thai Training-kicks”

คลิปมวยไทย (Muay Thai) ในเว็บไซต์ youtube.com ถัดมาคือคลิปที่ชื่อ “Muay Thai Training-kicks” ซึ่งเป็นคลิปการสอนเตะแบบมวยไทย ใช้เวลาชม 2.38 นาที ซึ่งนำเสนอขึ้นเว็บไซต์ (Uploaded) โดยผู้ที่ใช้ชื่อว่า “mbenson001” ตั้งแต่วันที่ 15 พฤศจิกายน 2549 นับจนถึงวันที่ผู้วิจัยเปิดชมเมื่อวันที่ 3 กันยายน 2554 มีผู้เข้าชมทั้งสิ้น 5,505,464 ครั้ง

ผู้วิจัยวิเคราะห์คลิปสอนการเตะแบบมวยไทยดังกล่าวโดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์เรื่องเล่าคือ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก และจุดขึ้นการเล่าดังนี้

3.1 โครงเรื่อง (Plot)

โครงเรื่องวิเคราะห์โดยใช้เกณฑ์การเปิดเรื่อง การพัฒนาเรื่อง ภาวะวิกฤติ และภาวะคลี่คลาย/ปิดเรื่อง

ตารางที่ 63 โครงเรื่องในคลิป “Muay Thai Training-kicks”

โครงเรื่อง (Plot)	
เปิดเรื่อง	เสนอภาพ “The Academy” การเรียนการสอนมวยไทยเฉพาะเรื่อง “Kick” หรือการเตะแบบมวยไทย
พัฒนาเหตุการณ์	การเตะกระสอบทรายของผู้เรียน 5 คน ก่อนทบทวนอีกครั้ง
ภาวะวิกฤติ	ภาพการสอนในมุมระนาบ สลับมุมสูง โดยมีคู่ซ้อม และมีหุ่นให้ซ้อมเตะ
ภาวะคลี่คลาย/ ปิดเรื่อง	ภาพการเตะลม และการเตะกระสอบทราย

3.1.1 เปิดเรื่อง

เปิดเรื่องด้วยภาพที่ระบุคำว่า “The Academy” (ภาษาอังกฤษ) ที่หมายถึงการเรียนการสอน ซึ่งคลิปนี้จะสอนเฉพาะเรื่อง “Kick” หรือการเตะแบบมวยไทย

ภาพการเตะกระสอบทรายและมีข้อความระบุว่าเป็นขั้นตอนที่ 45 (step 45) ในการฝึกทักษะการเตะแบบมวยไทย 4 ขั้นตอนคือ การหมุนนิ้วเท้า (rotate on toe) การหมุนสะโพก (rotate hips) การเหวี่ยงแขนกลับหลัง (arm back) และ การกลับมายืนในท่าเดิม (back to stance)

ภาพมุมมองแสดงการตะเป็นตัวอย่างของต้นแบบ ก่อนรีเพลย์ภาพซ้ำ และมีเส้นกราฟฟิกระบุจุดเน้นทั้ง 4 ขั้นตอนประกอบการบรรยายเป็นภาษาอังกฤษที่มีผู้เรียน และผู้สอนเป็นชาวต่างชาติทั้งสิ้น

ภาพที่ปรากฏในคลิปนี้ใช้เทคนิคนำเสนอเรื่องจริง (factual) เกี่ยวกับการเรียนการสอนเทคนิคการเตะแบบมวยไทย ดังนั้น “ความเป็นไทย” จึงลดความหมายลงเหลือเพียงเทคนิคการเตะ อย่างไรก็ตาม ก็เป็นความหมายที่เปิดกว้างที่นับรวม (inclusion) ชาวต่างชาติทั้งครูมวย นักเรียนมวย และเทคนิคการสอนมวยไทยแบบใหม่ๆ เข้าไว้ เช่นการสอนผ่านคลิปวิดีโอ เป็นต้น

3.1.2 พัฒนาเหตุการณ์

หลังจากที่คลิปได้แนะนำทักษะสำคัญในการเตะแบบมวยไทยทั้ง 4 ขั้นตอนแล้ว ภาพตัดมาที่การฝึกกันเตะกระสอบทรายของผู้เรียนทั้ง 5 คนที่ จากนั้นจะเป็นการทบทวนการเตะทั้ง 4 ขั้นตอนอีกครั้ง

ข้อสังเกตสำหรับผู้เรียนในคลิปนี้ พบว่าหลายคนสวมกางเกงปักคำว่า “มวยไทย” เป็นภาษาไทย

3.1.3 ภาวะวิกฤติ

หลังจากแนะนำการเตะแบบมวยไทยที่ถูกต้องผ่านต้นแบบ และเส้นกราฟฟิกแล้ว ครูผู้สอนที่ปรากฏภาพในคลิป ก็จะสอนโดยเสนอในมุมระนาบ สลับกับภาพมุมมองเพื่อให้ได้เห็นภาคปฏิบัติการเตะเข้าสู่คู่ต่อสู้โดยมีคู่ซ้อม และมีหุ่นให้ซ้อมเตะเพื่อนำให้เห็นการเตะแบบมวยไทยที่ถูกต้อง

คลิปนี้เป็นรูปแบบการเรียนการสอน “มวยไทย” ที่เน้นเทคนิค อุปกรณ์ สถานที่ที่ทันสมัย เป็นวิทยาศาสตร์การกีฬา ซึ่งแตกต่างไปจากรูปแบบการเรียนการสอนในค่ายมวยของไทยที่มีลักษณะเป็นบ้าน เพราะส่วนใหญ่ใช้บ้านครูมวยเป็นค่าย เพียงแต่เพิ่มเวทีมวยเข้าไป

3.1.4 ภาวะคลี่คลาย/ ปิดเรื่อง

เสนอภาพการเตะลม และการเตะกระสอบทราย ซึ่งเป็นรูปแบบการฝึก และทบทวนทักษะด้วยตัวเอง

โครงเรื่องคลิปนี้นำเสนอการสอนวิธีเตะแบบมวยไทยผ่านรูปแบบการเล่าเรื่องจริง (factual) ในค่ายฝึกซ้อม ดังนั้นการสร้าง “ความเป็นไทย” ในคลิปนี้จึงลดรูปลงเหลือเพียงการเตะแบบมวยไทยเท่านั้น โดยเน้นที่ความรู้ในเชิงวิทยาศาสตร์มากกว่าวัฒนธรรมแบบไทย กล่าวคือ

อธิบายด้วยหลักวิทยาศาสตร์การกีฬาของการใช้ร่างกาย ไม่ได้ใช้ภูมิปัญญาแบบไทย เช่น การเรียนรู้คุณธรรมของมวยไทยก่อนที่จะได้ฝึกจริงกับครูมวย “ความเป็นไทย” ในที่นี้จึงเปิดกว้าง (open Thainess) เพราะนับรวมครูมวยไทย และนักเรียนมวยไทยที่เป็นชาวต่างชาติ ด้วย

3.2 แก่นเรื่อง (Theme)

ประเด็นหลักที่คลิปนี้นำเสนอคือ การเรียนการสอนและการฝึกฝนทักษะการเตะแบบมวยไทย ผู้วิจัยวิเคราะห์แก่นเรื่องจากชื่อคลิป และภาพไอคอน

ตารางที่ 64 แก่นเรื่องในคลิป “Muay Thai Training-kicks”

เกณฑ์	ข้อมูล
ชื่อคลิป	Muay Thai Training-kicks
ภาพไอคอน	(รูปภาพประกอบ)

3.2.1 ชื่อเรื่อง

ชื่อคลิปเป็นภาษาอังกฤษ “Muay Thai Training-kicks” ซึ่งระบุชัดเจนว่าคลิปนี้เป็นคลิปสอนการฝึกซ้อมเตะแบบมวยไทย ที่ผู้เรียน และผู้สอนเป็นชาวต่างชาติ ซึ่งเป็นการยืนยันถึงความนิยมแพร่หลาย (popularity) ของศิลปะมวยไทยในระดับโลก

ภาพที่ 34 ภาพไอคอนคลิป “Muay Thai Training-kicks”

3.2.2 ภาพไอคอน

ภาพ 2 ช่อง เป็นท่าทางการเตะแบบมวยไทย โดยภาพแรกนั้นมีภาษาอังกฤษคำว่า “The Academy” เพื่อบอกวัตถุประสงค์ของคลิป ส่วนภาพที่สองนั้นมีเส้นกราฟฟิกให้เห็นตำแหน่งการวางขาและแขนที่ถูกต้อง ซึ่งบอกถึงรูปแบบการสอนที่เห็นชัดเป็นรูปธรรมเข้าใจง่าย และเป็นเชิงเทคนิค ซึ่งไม่ซับซ้อนเกินกว่าจะเรียนรู้ได้

ดังนั้นทั้งชื่อคลิป และภาพไอคอน จึงสื่อความหมายถึงการเรียนการสอน และการฝึกฝนทักษะการเตะแบบมวยไทย ซึ่งเป็นหนึ่งในบรรดาทักษะสำคัญของศิลปะมวยไทย

โดยสรุปแก่นเรื่องให้ความสำคัญกับ “ความเป็นไทย” ว่าเป็นเรื่องในเชิงเทคนิค และเป็นวิทยาศาสตร์การกีฬามากกว่าเชิงวัฒนธรรมแบบที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนมวยไทยของคนไทย ซึ่งเป็นรูปแบบของการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมไทยกับตะวันตก

3.3 ตัวละคร (Characters)

ตัวละครเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเล่าเรื่อง ซึ่งนอกจากจะได้ข้อมูลมาจากภาพในคลิปในฐานะตัวบทสำหรับการวิเคราะห์แล้ว การแสดงความคิดเห็นของผู้ชมก็เป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์คลิปมวยไทยใน youtube ด้วย

ตัวละครในคลิปนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มผู้สอน และกลุ่มผู้เรียน ซึ่งเป็นชาวต่างชาติด้วยกัน โดยภาพรวมแล้วทั้ง 2 กลุ่มต่างก็มีความสนใจในมวยไทยเหมือนกัน เพียงแต่ผู้สอนจะเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับมวยไทย หรืออีกนัยหนึ่งคือมี “ความเป็นไทย” มากกว่าผู้เรียน

ตารางที่ 65 ตัวละครในคลิป “Muay Thai Training-kicks”

ตัวละคร	ความเป็นไทย		ตัวละคร
ครูผู้สอน	มีความรู้เชิงมวยไทยเป็นอย่างดี รู้วิธีที่จะถ่ายทอดศิลปะมวยไทยให้กับผู้เรียนชาวต่างชาติ	ผู้เรียนมวยไทยขั้นพื้นฐานที่ตั้งใจเรียนรู้วิธีการเตะที่ถูกต้องแบบมวยไทย	ผู้เรียนมวยไทย

3.3.1 ตัวละคร “ครูผู้สอน”

การสร้างภาพแทน “ความเป็นไทย” ผ่านครูมวยชาวต่างชาติในคลิปนี้แสดงให้เห็นว่า แม้ครูมวยไทยจะเป็นชาวต่างชาติแต่ก็มีความรู้เชิงมวยไทยเป็นอย่างดี เพราะรู้วิธีที่จะถ่ายทอด

ศิลปะมวยไทยให้กับผู้เรียนชาวต่างชาติด้วยกัน แต่ด้านหนึ่งจะพบว่าวิธีการสอนมวยไทยนั้น เน้นไปที่รูปแบบและเทคนิคการสอนที่ทันสมัย เช่นมีการใช้กราฟฟิกทางคอมพิวเตอร์เข้าช่วยสื่อความหมาย และอธิบายถึงประโยชน์ของการเตะที่ถูกต้อง มีการสาธิต และการสอนแบบตัวต่อตัว เพื่อให้เข้าใจง่าย และได้ประสิทธิภาพ

3.3.2 ตัวละคร “ผู้เรียนมวยไทย”

กลุ่มตัวละครที่เป็นผู้เรียนมวยไทยขั้นพื้นฐาน แม้จะยังมีความรู้เกี่ยวกับมวยไทยไม่มาก แต่ก็มีความตั้งใจที่จะเรียนรู้วิธีการเตะที่หนักหน่วงและอันตรายของศิลปะมวยไทย ผู้เรียนมวยไทยก็เป็นอีกกลุ่มที่อยู่ในกระบวนการสร้างภาพแทน “ความเป็นไทย” แม้ในระดับที่ไม่เข้มข้นมากนัก เพราะยังไม่มีพื้นฐานในแบบ “ความเป็นไทย” มาก่อน และที่สำคัญคือผู้สอนก็เป็นชาวต่างชาติ

การเรียนการสอนจึงเน้นที่เทคนิคการเตะ หรือรูปแบบ “ภายนอก” มากกว่าเรื่อง “ภายใน” ที่หมายถึงจิตใจ หรือความเชื่อบางอย่าง เช่นการไหว้ครู การเคารพเชื่อฟังครูผู้สอน รวมไปถึงรูปแบบการสอนที่เน้นการแสดงตัวอย่าง มากกว่าการพรั่าสอนวิธีคิด หรือความเชื่อแบบไทย

สำหรับการแสดงความคิดเห็น โดยผู้ที่คลิกเข้าชม มีกลุ่มที่ชื่นชมศิลปะการต่อสู้แบบมวยไทย และให้ความเห็นในเชิงเทคนิค บางคนก็แลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่เคยผ่านการเรียนมวยไทยมาแล้ว และมีคำแนะนำว่าการเรียนรู้มวยไทยให้เป็น ควรไปเรียนกับครูมวยที่ค่ายฝึกซ้อมจริงๆ จะดีกว่าการเรียนผ่านคลิป ขณะที่บางกลุ่มมองว่ามวยไทยไม่น่าสนใจ และเสนอว่าศิลปะการต่อสู้แบบอื่นๆ ที่น่าสนใจกว่า เช่น MMA (Mixed martial arts)

อย่างไรก็ตาม คลิปนี้มีผู้ชมกดชอบ (like) 4,588 ครั้ง และมีผู้กดไม่ชอบ (dislike) 628 ครั้ง ซึ่งหมายความว่า มีผู้ชื่นชอบคลิปนี้จำนวนมาก แต่ก็ยังมีบางกลุ่มที่ไม่ชอบอยู่ด้วย

การสร้างตัวละครในคลิปนี้เน้นการสร้าง “ความเป็นไทย” ที่เปิดกว้าง (open Thainess) โดยเสนอผ่านครูมวย และนักเรียนมวยไทยที่เป็นชาวต่างชาติ รวมถึงรูปแบบการสอนที่เป็นสากล เช่น การอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์การกีฬา หรือการใช้ภาพกราฟฟิกช่วยอธิบาย เป็นต้น

3.4 ฉาก (Scenes)

ฉากเป็นพื้นที่ และเหตุการณ์ในการประกอบสร้างความหมาย ซึ่งในคลิปนี้นำเสนอฉากต่างๆ เช่น ค่ายฝึกซ้อม โรงยิม การเตะกระสอบทราย และการสอนเตะแบบตัวต่อตัว

บรรยากาศที่เกิดขึ้นในคลิปโดยเฉพาะการซ้อมในโรงยิม และอุปกรณ์ต่างๆ พบว่ามีความทันสมัยในรูปแบบของวิทยาศาสตร์การกีฬาแบบตะวันตก โดยเน้นเทคนิคเชิงรูปธรรมที่เข้าใจง่าย มีการนำกราฟฟิคคอมพิวเตอร์มาช่วยในการสร้างความเข้าใจให้ผู้เรียน

3.5 จุดยืนการเล่าเรื่อง (Point of View)

การย้ำวิธีการเตะแบบมวยไทยที่ถูกต้องเป็นการสร้าง “ความเป็นไทย” ที่ครูมวยไทยชาวต่างชาติพยายามจะบอกกับผู้เรียน และผู้ชมคลิปนี้ด้วยการวิเคราะห์การเตะในทุกขั้นตอน

“ความเป็นไทย” ในที่นี้จึงหมายถึงการเตะแบบมวยไทย ที่ครูมวยชาวต่างชาติสอน โดยเน้นเทคนิค เช่น ถัดนักเตะชวาก็ต้องหมุนตัวด้วยนิ้วหัวแม่เท้าข้างซ้าย การเหวี่ยงขา สะโพก และการสะบัดแขนสองข้างที่ถูกต้องตามต้นแบบในคลิป เป็นต้น ซึ่งให้ความสำคัญกับวิทยาศาสตร์การกีฬามากกว่าการเน้นรูปแบบเชิงวัฒนธรรมไทย

สำหรับประเด็นการสร้าง “ความเป็นไทย” ที่ปรากฏในคลิปมวยไทย “Muay Thai Training-Kicks” ผู้วิจัยวิเคราะห์สรุปจากองค์ประกอบสำคัญดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 66 “ความเป็นไทย” ในคลิป “Muay Thai Training-Kicks”

ประเด็นภาพแทน “ความเป็นไทย” ในคลิป “Muay Thai Training-Kicks”

เกณฑ์	ลักษณะที่เน้น	ข้อมูล/หลักฐาน
1	โครงสร้างสังคม	เสมอภาค - ทุกคนมีเสรีภาพอย่างเต็มที่ในพื้นที่สี่
2	ผู้มีอำนาจ	ประชาชน - ใครก็เข้ามามีส่วนร่วมได้ทั้งผู้รับ และผู้ส่งสาร
3	บทบาทประชาชน	สิทธิ - แสดงความคิดเห็นขัดแย้งได้อย่างเต็มที่
4	รูปแบบอำนาจ	กระจายอำนาจ - ไม่ต้องขึ้นตรงต่อใคร

5	ศาสนา/ความเชื่อ	หลากหลาย	- เปิดรับทุกความเชื่อและทุกศาสนา
6	การสร้างอัตลักษณ์	ความแตกต่าง	- “คนอื่น” มีสิทธิในการสร้างอัตลักษณ์ให้กับใครก็ได้ อัตลักษณ์จึงไม่ใช่แค่เพียงเราสร้างขึ้นมาเองเท่านั้น
7	ปฏิกริยาต่อสังคม	ต่อรอง ปฏิเสธ	- การให้ความหมายของ “มวยไทย” โดยครู และนักเรียนมวยไทยชาวต่างชาติ
8	เพศภาวะ	ผู้ชาย	- การฝึกซ้อมเพื่อการต่อสู้เป็นเรื่องของผู้ชาย
9	พื้นที่	เมือง	- ค่ายฝึกซ้อมทันสมัยในเมือง

โดยสรุปคลิปมวยไทย “Muay Thai Training-Kicks” เป็นการเสนอภาพการสร้าง “ความเป็นไทย” ที่ “คนอื่น” สร้าง เพราะเป็นคลิปการสอนเตะแบบมวยไทยที่ทั้งครูมวย/ผู้สอน และผู้เรียนล้วนเป็นชาวต่างชาติ ซึ่งเป็นคุณลักษณะเด่นของสื่อใหม่ที่เปิดกว้างต่อการเข้าถึงของ “ประชาชน” ทุกคนอย่าง “เสมอภาคเท่าเทียม” ดังนั้นทุกคนมี “สิทธิ” อย่างเต็มที่ในฐานะผู้ผลิตสาร ผู้ส่งสาร หรือผู้รับสาร ไม่ว่าจะเป็นผู้ส่งคลิปขึ้นเว็บไซต์ หรือผู้เข้าไปแสดงความความคิดเห็นอย่างเสรีโดยไม่ต้องขออนุญาตจากใคร แต่ก็ยังเน้นเรื่องผู้ชาย และความเป็นเมือง

4. คลิป “Kickboxing K 1”

คลิปการต่อสู้คลิปที่ 4 ที่เกี่ยวข้องกับมวยไทย (Muay Thai) ในเว็บไซต์ youtube.com ที่ได้รับความสนใจจาก user คลิกเข้าชมคือคลิปที่ชื่อ “Kickboxing K 1” ใช้เวลาชม 9.17 นาที ซึ่งนำเสนอข้อมูลผ่านเว็บไซต์ (Uploaded) โดยผู้ที่ใช้ชื่อว่า “NITSUGA” ตั้งแต่วันที่ 17 มกราคม 2549 นับจนถึงวันที่ผู้วิจัยเปิดชมเมื่อวันที่ 3 กันยายน 2554 มีผู้เข้าชมทั้งสิ้น 4,756,625 ครั้ง

ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์เรื่องเล่าคือ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก และจุดขึ้นการเล่า

4.1 โครงเรื่อง (Plot)

ผู้วิจัยวิเคราะห์โครงเรื่องโดยใช้เกณฑ์การเปิดเรื่อง การพัฒนาเรื่อง ภาวะวิกฤติ และภาวะคลี่คลาย/ปิดเรื่อง

ตารางที่ 67 โครงเรื่องในคลิป “Kickboxing K 1”

โครงเรื่อง	
เกณฑ์	ข้อมูล
เปิดเรื่อง	วิดีโอแนะนำนักมวยอเมริกัน-ชาวมวย และไทย อธิบายกติกา K-1
พัฒนาเหตุการณ์	การชกครั้งแรกมีภาพที่เลี้ยง 2 ฝ่าย กรรมการ และการเผชิญหน้า นักมวยชาวมวยตัวใหญ่เดินเข้าหา ไทยถอยจากวงรอบเวที
ภาวะวิกฤติ	วินาทีสำคัญหลังจากผ่านไปนาทีที่ 4 ก้าวไกลกระโดดเตะเข้าที่ศีรษะ นักชกเข้าถล่มครั้นกลางเวที เสียงผู้บรรยายตื่นเต้น
ภาวะคลี่คลาย/ ปิดเรื่อง	เสนอภาพรีเพลย์วินาทีน็อกเอาท์ ก่อนจะมีภาพการมอบรางวัล เข็มขัดแชมป์ และการประกาศชื่นชมนักมวยไทย

4.1.1 เปิดเรื่อง

เปิดเรื่องด้วยวิดีโอแนะนำมวย เริ่มจาก “ไมตี้ โม” นักชกชาวสหรัฐอเมริกา เชื้อสายอเมริกันชาวมวย ที่ผ่านการชกในหลายรูปแบบโดยเฉพาะ Mixed Martial Arts (MMA) ด้วยรูปร่างใหญ่ และแข็งแรง ไมตี้ โม มีหมัดศอกขวาทรงพลังนี่อกคู่ชกฝรั่งผิวขาวรูปร่างสูงใหญ่ในรอบก่อนหน้ามาแล้ว ภาพนำเสนอให้เห็นพลังกำลังและความหนักหน่วงรุนแรงของนักชกอเมริกัน และมีคำพูดประกอบ “เขา (คู่ชก) จะต้องทำงานอย่างหนักทุกวินาทีเมื่อได้เจอกับผม” ส่วนคู่ชกของเขาเป็นนักมวยไทยชาวไทยที่มีรูปร่างเล็กกว่ามากคือ “ก้าวไกล แก่นนรสิงห์” ที่มีน้ำหนักเพียง 79 กิโลกรัมเท่านั้น ขณะที่ไมตี้ โม น้ำหนักถึง 132 กิโลกรัม

ภาพวิดีโอนำเสนอความคล่องแคล่วรวดเร็วของนักชกไทยที่หลบหลีกการออกอาวุธของคู่ชกรูปร่างใหญ่ในรอบก่อนหน้ามาได้เป็นอย่างดี และแสดงให้เห็นเบื้องหลังการฝึกซ้อมการใช้สายตาหลบก่อนหันที่ที่เลี้ยงระดมขว้างเข้าใส่แต่ก้าวไกลก็หลบได้

โฆษกสนามประกาศแนะนำตัวไมตี้ โม เป็นคนแรกพร้อมกับบอกสถิติการชกที่ผ่านมา ชนะ 25 แพ้ 2 โดยเป็นการชนะน็อกเอาท์ถึง 20 ครั้ง และมีเสียงผู้ชมในสนามที่กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ส่งเสียงตื่นเต้นปรบมือต้อนรับ ก่อนจะแนะนำ ก้าวไกล แก่นนรสิงห์ นักมวยไทย โดยทั้งคู่จะสู้กันภายใต้กติกากติกาของมวย K-1 ที่เปิดกว้างต่อนักมวยทุกพิกัดน้ำหนัก และอนุญาตให้เตะต่อยและเข้าได้แต่ห้ามปล้ำ และห้ามใช้ศอก

จากนั้นจึงแนะนำก้าวไกล ว่าเป็นนักมวยไทยที่มีสถิติการชกมวยไทยมากกว่า ไมตี้ โม แต่น้ำหนักน้อยกว่า และยังเป็นนักมวยในรุ่นนี้ที่น้ำหนักน้อยที่สุดด้วย และเช่นกันผู้ชมในสนามปรบมือเป็นกำลังใจส่งเสียงต้อนรับ

สำหรับการชก K-1 Grand Prix 2004 การชกกำหนด 3 ยกๆ ละ 3 นาทีครบ 3 ยก รวมคะแนน หากเสมอกันจะต่อพิเศษในยกที่ 4 เพื่อตัดสิน

คลิปเปิดเรื่องด้วยรูปแบบเรื่องแต่ง (fiction) เป็นการให้ความรู้ และเรียกความสนใจของผู้ชมเป็นอย่างดี อีกทั้งให้ข้อมูลเชิงสถิติในแบบของกีฬาสมัยใหม่ (sportization) โดยเริ่มจากนักชกที่มีลักษณะรุนแรงแรงหนักหน่วงได้เปรียบทุกด้าน เมื่อต้องเผชิญกับนักมวยไทยต้นตำหรับที่อาจจะไม่มีอาวุธหนักแต่จุดเด่นคือการหลบหลีกที่แคล่วคล่องว่องไว การชกครั้งนี้จึงเป็นการปะทะกันระหว่างความพลิวไหวของ “ความเป็นไทย” ที่มีจิตใจกล้าหาญ นักสู้ มีฝีมือ รุนแรง และรวดเร็ว กับความหนักหน่วง และรูปร่างที่สูงใหญ่กว่าของ “คู่ชก” ชาวต่างชาติ

4.1.2 พัฒนาเหตุการณ์

รูปแบบของรายการ ไม่มีดนตรีปีกลอง และไม่มีการไหว้ครู ทว่าก่อนชกแรกเริ่ม ต้น ก้าวไกลที่อยู่ในมุมแดง สวมมงคศิระ และผ้าประเจียดที่ต้นแขนขวา โดยมีพี่เลี้ยงกำลังทำพิธี ถอดมงคที่มุม ซึ่งมีย่นยะของการระลึกถึงครูรูปแบบหนึ่ง และเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของนักมวยไทยไม่ว่าจะมีการไหว้ครูหรือไม่ก็ตาม อันเนื่องมาจากการเรียนรู้ ฝึกฝน และเป็นหน้าที่ที่ศิษย์พึงกระทำเพื่อรำลึกถึงบุญคุณครู ส่วนไมตี้ โม สวมกางเกงสีดำอยู่มุมน้ำเงิน และเดินออกมารอที่กลางเวที

ไมตี้ โม เดินเข้าหาก้าวไกล ด้วยรูปร่างที่สูงใหญ่ ขณะที่ก้าวไกลใช้ชีวิตถอยวนรอบเวที และคอยหาจังหวะเข้าเตะ ไมตี้ โม เหวี่ยงหมัด และใช้กำลังเข้าบดขยี้ โดยจังหวะหนึ่งที่ไมตี้ โม เหวี่ยงหมัดหมายน็อกก้าวไกลนั้น ผู้ชมในสนามถึงกับส่งเสียงด้วยความตื่นเต้น แต่ก้าวไกลก็ชิงจังหวะหลบและเข้าทำ การชกผ่านไปกว่า 2 นาที ก้าวไกลที่ต้องระวังตัวมากขึ้น ขณะที่มิเสียงพี่เลี้ยง ตะโกนเป็นภาษาไทยบอกก้าวไกลบนเวทีว่า “ตีๆ” “เตะซ้าย” “ระวังๆ” และ “ก้มหลบ” เพราะเห็นว่าไมตี้ โม นั้นมีอาวุธหนักต้องไม่ประมาท

4.1.3 ภาวะวิกฤติ

ในนาที่ที่ 2.40 ของคลิปก้นเอง ก้าวไกลตัดสินใจกระโดดเตะด้วย แข็งขาปะทะเข้าที่หน้าของไมตี้ โม นักชกร่างใหญ่ชาวซามัวล้มคว่ำลงกับพื้นเวทีทันที กรรมการเข้าไปนับก่อนสั่งยุติการชกเมื่อเห็นว่า ไมตี้ โม ไม่อยู่ในสภาพที่จะชกต่อไปได้เพราะอาจจะเป็นอันตราย

เสียงผู้ชมรอบสนามตะโกนแสดงความยินดี และตื่นตะลึงกับชัยชนะที่คาดไม่ถึงของก้าวไกลราวกับ “แจ๊คผู้ฆ่ายักษ์” เสียงผู้บรรยายในคลิป (ภาษาญี่ปุ่น) กล่าวยกย่องความยอดเยี่ยมของก้าวไกลอย่างยิ่งใหญ่ที่สามารถปราบคู่ชกที่รูปร่างสูงใหญ่กว่าลงได้

ขณะที่ที่เสียง ผู้จัดการ และฝ่ายสนามต่างขึ้นเวทีไปแสดงความยินดีกับชัยชนะของก้าวไกล ซึ่งเป็นชัยชนะที่เด็ดขาดของ “ความเป็นไทย” เมื่อเผชิญหน้ากับ “ศัตรู” ในระดับโลก

4.1.4 ภาวะคลี่คลาย/ ปิดเรื่อง

คลิปก้นำเสนอภาพรีเพลย์หลากหลายมุม ในเสี้ยววินาทีที่ก้าวไกลกระโดดเหวี่ยงแข้งขาเข้าเต็มหน้าของไมตี้ โม จนแพ้น็อก มีการเน้นภาพไกล ภาพมุมสูง และมุมอื่นๆ ในเสี้ยววินาทีดังกล่าวหลาย ครั้ง โดยมีเพลงจังหวะเร้าประกอบ ก่อนจะปิดคลิปด้วยภาพที่ ไมตี้ โม เดินสายหน้าออกจากสนามผ่านกลุ่มคนดู ขณะที่ก้าวไกลเดินลงจากเวทีมีแสงสปอตไลท์ส่องตามมา และเสียงผู้ชมรอบสนามก็ตะโกนแสดงความยินดีลั่นสนาม

โครงเรื่องคลิปก้นเสนอทั้งรูปแบบเรื่องแต่ง (fiction) และเรื่องจริง (factual) ให้เห็นภาพแทนความจริงของนักมวย K-1 สองคนที่พยายามจะต่อสู้เพื่อแย่งชิงชื่อเสียงเกียรติยศและเงินทอง โดยเฉพาะการเปิดด้วยภาพและเรื่องของไมตี้ โม ซึ่งเหนือกว่าในด้านรูปร่าง ความหนักหน่วงรุนแรง โดยเฉพาะเป็นนักมวยจากอเมริกา ขณะที่ภาพ “ความเป็นไทย” ที่เสนอผ่านก้าวไกล นั้นเป็นรองเพราะรูปร่างเล็กมาก แต่สุดท้ายก้าวไกลก็แสดงให้เห็นถึงความคล่องแคล่วว่องไว และอาวุธที่หนักหน่วงปราบคนทีรูปร่างใหญ่กว่าลงได้

ก้าวไกลแสดงให้เห็น “ความเป็นไทย” ที่แข็งแกร่ง คล่องแคล่ว จิตใจนักสู้ ฉลาด และอันตรายแม้จะเสียเปรียบทุกด้าน แต่มวยไทยมรดกทางภูมิปัญญาของชาตินั้นช่วยให้แก้ปัญหาผ่านพ้นไปได้ด้วยดี หากมีความมุ่งมั่น ไม่กลัว ไม่สะทกสะท้านตกใจง่าย มีความทรหดอดทนรอคอยจังหวะอย่างมีสติก็จะผ่านไปได้ด้วยดี “ความเป็นไทย” ในคลิปก้นจึงเป็นภาพของ “ผู้ชนะ”

4.2 แก่นเรื่อง (Theme)

ประเด็นหลักที่คลิปนี้นำเสนอคือ การต่อสู้ของนักมวยไทย กับนักมวยชาวต่างชาติที่รูปร่างใหญ่กว่า ผู้วิจัยวิเคราะห์แก่นเรื่องจากชื่อคลิปที่ถูกอัปโหลด และภาพไอคอน

ตารางที่ 68 แก่นเรื่องในคลิป “Kickboxing K 1”

เกณฑ์	ข้อมูล
ชื่อคลิป	Kickboxing K 1
ภาพไอคอน	(ดูภาพประกอบ)

4.2.1 ชื่อเรื่อง

ชื่อคลิป “Kickboxing K 1” ไม่มีคำว่า “Muay Thai” หรือ “มวยไทย” (ภาษาไทย) ปรากฏในชื่อคลิป แต่การค้นหาคลิปนี้มีคำว่า “Muay Thai” อยู่ในคำสำคัญ (Key Words) ซึ่งเป็นเครื่องมือสำหรับการค้นหาในเว็บไซต์ ดังนั้นจุดเน้นในชื่อจึงไม่ปรากฏ “ความเป็นไทย” ให้เห็น

ภาพที่ 35 ภาพไอคอนคลิป “Kickboxing K 1”

4.2.2 ภาพไอคอน

ภาพนำเสนอ นักมวย 2 คนกำลังเผชิญหน้ากันกลางเวที นักมวยที่รูปร่างเล็กกว่า ยืนอยู่ข้างเชือก ขณะที่นักมวยที่รูปร่างใหญ่กว่าคือ ไมตี้ โม นักมวยชาวอเมริกัน-ซามัว อยู่กลางเวที เหมือนกับกำลังเดินบุกเข้าหา

ภาพที่ปรากฏสื่อสารเนื้อหาการเผชิญหน้ากันของนักมวยจาก 2 ชาติ ที่มีรูปร่างที่แตกต่างกันอย่างมากระหว่าง โดยสู้กันภายใต้กฎกติกาเดียวกัน

ทั้งชื่อคลิปและภาพสื่อความหมายถึงการต่อสู้แบบ “ลิกบ็อกซิ่ง เค-วัน” ที่คล้ายคลึงกับศิลปะการต่อสู้แบบมวยไทย ซึ่งไม่ได้ระบุชัดเจนว่าใครเป็นใคร แต่จากลักษณะการแต่งตัวของนักมวยทั้งคู่บอกได้ว่าเป็นการต่อสู้แบบมวยไทยในเวทีต่างชาติ เช่น การถอดเสื้อชก รูปแบบกางเกง เวทีมวย และการสวมแองเกิลรัดข้อเท้า เป็นต้น ขณะที่องค์ประกอบแวดล้อมเป็นป้ายโฆษณารอบเวที ข้อความต่างๆ เป็นภาษาญี่ปุ่น

4.3 ตัวละคร (Characters)

ตัวละครเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเล่าเรื่อง แบ่งเป็น 2 ฝ่าย มวยไทยนำเสนอ “ความเป็นไทย” และนักมวยเชื้อสายอเมริกันซามัวที่ถูกนำเสนอ “ความเป็นอื่น” ที่เป็น “ศัตรู”

ตารางที่ 69 ตัวละครในคลิป “Kickboxing K 1”

ตัวละคร	ความเป็นไทย	ความเป็นอื่น	ตัวละคร
ก้าวไกล แก่นนรสิงห์	เข้มแข็ง จิตใจนักสู้ ทรหด อดทน ใช้อาวุธมวยไทย คล่องแคล่ว รวดเร็ว อันตราย	เชื่องช้า มุทะลุ ไม่แข็งแรง ห้าวหาญ แต่ประมาท	ไมตี้ โม

4.3.1 ตัวละคร “ความเป็นไทย”

“ความเป็นไทย” ถูกประกอบสร้างผ่านนักมวยไทยชื่อก้าวไกล แก่นนรสิงห์ ที่มีรูปร่างเล็กกว่าคู่ต่อสู้ชาวอเมริกัน-ซามัวอย่างมาก แต่การต่อสู้ตั้งแต่ต้นจนจบแสดงให้เห็นว่านักมวยไทยผู้ชายธรรมดาๆ คนหนึ่งไม่ได้เกรงกลัวนักมวยต่างชาติที่รูปร่างใหญ่กว่า แต่กลับใช้อาวุธมวยไทยที่อันตราย และบ่งบอกว่าผ่านการเรียนรู้และฝึกซ้อมมาเป็นอย่างดี เป็นฝ่ายปราบคู่แข่งที่ได้เปรียบกว่าในหลายๆ ด้านลงได้

ดังนั้น “ความเป็นไทย” ที่ถูกสร้างผ่านภาพแทนในที่นี้จึงมีความแข็งแรง จิตใจนักสู้ ร่างกายเข้มแข็ง อดทน มุ่งมั่น ไม่ประมาท หลาดคล่องแคล่วว่องไว รวดเร็ว และอันตรายทุกเสี้ยววินาที และแม้การชกแบบ K-1 ในที่นี้จะไม่มีพิธีกรรมการไหว้ครู และปีกลองเป็นดนตรีประกอบแบบมวยไทย แต่การใช้เวลาไม่กี่วินาทีก่อนการชกเริ่มต้นขึ้น เมื่อพีเลียงขึ้นไปทำพิธีถอด

มงคล ก็เป็นช่วงเวลาทำสมาธิของนักมวยไทยที่สำคัญเปรียบได้กับการระลึกถึงบุญคุณครูมวยที่ประ
สิทธิประสาทวิชาความรู้มวยไทย

โดยเฉพาะช่วงเปิดเรื่องนั้น วิดีโอแนะนำตัวก้าวไกล เน้นไปที่ความคล่องแคล่ว
ว่องไวของนักมวยไทย ซึ่งมีภาพการฝึกซ้อมแปลกตา ให้ผู้ชมได้เห็นนั่นคือ การหลบหลีกก้อนหินที่
ที่เลี้ยงขว้างเข้าใส่อย่างรวดเร็ว รวมถึงภาพการชกกับนักมวยชาวต่างชาติในรอบก่อนหน้าที่รูปร่าง
สูงใหญ่กว่า แต่ก็ตะตอยไม่โดนก้าวไกลที่หลบหลีกได้อย่างว่องไว

คลิปนี้เล่าเรื่องให้เห็นภาพการเตรียมพร้อมดังกล่าว และพยายามที่จะให้เห็นมิติที่
น่าตื่นตาตื่นใจของมวยไทย โดยเฉพาะการซ้อมหลบก้อนหิน ซึ่งในอดีตนั้นการฝึกสายตาของ
นักมวยไทยที่มีบันทึกไว้ เช่น การใช้มือตีน้ำให้กระเด็นใส่หน้าโดยไม่หลบตา หรือการแขวนลูก
มะนาวหลายๆ ลูกแล้วชกให้แกว่งโดยไม่ให้หน้าโดนลูกมะนาว

ก่อนการชกจะเริ่มขึ้น ภาพแนะนำตัวไมตี้ โม คือภาพของนักมวยรูปร่างอ้วนดำ
ใหญ่ ที่มีลำหัดลำโคนคุดันน่ากลัว สามารถน็อกคู่แข่งได้อย่างราบคาบ ไมตี้ โม กล่าวกับกล้องวิดีโอ
ด้วยว่า ก้าวไกลจะพบปัญหาในการเจอกันเขาอย่างแน่นอน

แต่เมื่อการชกเริ่มขึ้น สิ่งที่เกิดขึ้นกลางเวทีในช่วง 2 นาทีแรกของยกแรกก็คือ ไมตี้
โม ที่พยายามเดินหน้าไล่ชกก้าวไกลแต่ก็ทำไม่ได้เพราะช้ากว่า ก่อนจะถูกก้าวไกลกระโดดเตะหน้า
แพ้น็อก สร้างความตื่นตะลึงให้กับผู้ชม และผู้บรรยายมวยชาวญี่ปุ่น

ภาพ “ความเป็นอื่น” ในที่นี้จึงเป็น “ศัตรู” ที่ห้าวหาญ มุทะลุ คุดัน แต่ก็เชิงช้า ไม่
แข็งแรง และที่สำคัญคือประมาทเกินไปก่อนที่จะพ่ายแพ้ไปอย่างรวดเร็ว

การแสดงความคิดเห็นของผู้ชมในกลุ่มที่ชื่นชอบมวยไทยนั้น กล่าวชมความ
คล่องแคล่วรวดเร็ว และจิตใจนักสู้ที่ห้าวหาญของก้าวไกลทั้งที่รูปร่างเล็กกว่ามากจนไม่น่าจะสู้กัน
ได้ แต่ในบางกลุ่มก็มองว่าเป็นเรื่องแปลกมากกว่าที่นักมวยรูปร่างน้ำหนักต่างกันมากมายจะมาชก
กัน กระทั่งมีบางคนมองว่าชัยชนะของก้าวไกลเป็นเรื่อง “บังเอิญ” มากกว่าฝีมือ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ผลการชกครั้งนี้เกิดจากความเชิงช้าและอืดอาดของไมตี้ โม คลิปนี้มีผู้กดชอบ (like) 3,865 ครั้ง
ขณะที่กดไม่ชอบ (dislike) 240 ครั้ง

การสร้างตัวละครนักมวยไทยที่สื่อสาร “ความเป็นไทย” และนักมวยต่างชาติใน
ฐานะของ “ความเป็นอื่น” คลิปเน้นที่ภาพเสี้ยววินาทีสำคัญเมื่อนักมวยไทยชนะน็อกโดยการเตะ
หน้านักมวยต่างชาตินั้นถูกนำมาเป็นภาพรีเพลย์ซ้ำหลายครั้งเพื่อแสดงความชื่นชม และตอกย้ำถึง

ความรุนแรง และอันตรายของมวยไทย ขณะที่ยังเสนอภาพพิธีกรรมการถอดมงคก่อนชกของ นักมวยไทยที่เป็นคุณลักษณะสำคัญของ “ความเป็นไทย” อย่างหนึ่งด้วย

4.4 ฉาก (Scenes)

การต่อสู้บนสังเวียนมวย K-1 ในประเทศญี่ปุ่นคือพื้นที่ในการประกอบสร้างความหมาย รวมถึงภาพการฝึกซ้อม และการต่อสู้ในรอบก่อนหน้าจากสถิติโอแนะนำตัวของทั้งคู่ให้ได้เห็นภูมิหลังของทั้งคู่ก่อนที่จะมาเผชิญหน้ากันบนเวที ท่ามกลางแฟนมวยจำนวนมาก

การต่อสู้ในเชิงศิลปะมวย K-1 ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของมวยไทยที่เกิดการผสมผสาน หรือ แดกตัวออกมาในทางสากล แสดงให้เห็นถึงการต่อสู้เพื่อก้าวขึ้นเป็นผู้ชนะภายใต้กรอบเวทีสี่เหลี่ยมที่ล้อมรอบด้วยเชือก 4 เส้น และมีกรรมการเป็นผู้ควบคุมกฏกติกาให้เกิดความยุติธรรม

ฉาก และเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในคลิปนี้เน้นที่ภาพการกระโดดเตะของก้าวไกลเข้าที่ศีรษะของนักมวยร่างใหญ่ชาวต่างชาติจนล้มหงายพายน็อกในยกแรก เป็นฉากการต่อสู้ที่เรียกความตื่นตะลึงและเร้าใจของผู้ชมในสนาม และผู้บรรยายชาวญี่ปุ่น รวมทั้งการเสนอภาพรีเพลย์วินาทีชนะน็อกของนักมวยไทยถึง 5 ครั้งจากกล้องในหลายๆ มุม ช่วยสร้างความหมาย “ความเป็นไทย” ที่น่าตื่นตาตื่นใจ และอันตรายไปพร้อมกัน

4.5 จุดยืนการเล่าเรื่อง (Point of View)

ความแข็งแกร่ง คล่องแคล่ว เฉียบขาด และฉลาดเฉลียว คือปัจจัยสำคัญในการก้าวไปสู่ชัยชนะของการแข่งขันครั้งนี้ และอยู่ในตัวของนักมวยไทยที่ชื่อก้าวไกล แก่นนรสิงห์

แม้จะเสียเปรียบรูปร่าง รวมทั้งบรรยากาศเนื่องจากการชกในประเทศญี่ปุ่น แต่รูปแบบการเสนอภาพ หรือเล่าเรื่องที่ออกมาเป็นจุดยืนของ “ความเป็นไทย” ที่ได้รับความชื่นชมอย่างสูง ตั้งแต่การเปิดเรื่องที่ทำให้ภาพของนักมวยซ้อมความคล่องแคล่วในแบบฝีมือ ขณะที่ให้ภาพคู่ชกร่างใหญ่ที่คุยโว ก่อนที่นักมวยไทยที่เสียเปรียบทางกายภาพจะใช้ความสามารถที่เหนือกว่าชนะได้อย่างเด็ดขาด

สำหรับประเด็นการสร้าง “ความเป็นไทย” ที่ปรากฏในคลิปมวยไทย “Kickboxing K 1” ผู้วิจัยวิเคราะห์สรุปจากองค์ประกอบสำคัญดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 70 “ความเป็นไทย” ในคลิป “Kickboxing K 1”

ประเด็นภาพแทน “ความเป็นไทย” ในคลิป “Kickboxing K 1”			
	เกณฑ์	ลักษณะที่เน้น	ข้อมูล/หลักฐาน
1	โครงสร้างสังคม	เสมอภาค	- มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกัน
2	ผู้มีอำนาจ	ประชาชน	- ใครก็ได้ในการเข้าร่วมฐานะผู้ส่งหรือผู้รับสาร
3	บทบาทประชาชน	สิทธิ	- แสดงความคิดเห็นได้เต็มที่ โดยเฉพาะการเห็นต่าง
4	รูปแบบอำนาจ	กระจายอำนาจ	- ไม่ขึ้นตรงต่อใคร
5	ศาสนา/ความเชื่อ	หลากหลาย	- เปิดรับความคิดความเชื่อและศาสนาที่หลากหลาย
6	การสร้างอัตลักษณ์	ความแตกต่าง	- “ความเป็นไทย” ถูกสร้างด้วยมุมมองของ “คนอื่น”
7	ปฏิกริยาต่อสังคม	ต่อรอง ปฏิเสธ	- ด้วยสิทธิเสรีภาพของทุกคนพื้นที่นี้เต็มไปด้วยการต่อรองและปฏิเสธ
8	เพศภาวะ	ผู้ชาย	- การต่อสู้บนเวทีเป็นเรื่องของผู้ชาย
9	พื้นที่	เมือง	- เวทีมาตรฐานและบรรยากาศการชมและเชียร์แบบทัวร์นาเมนต์เป็นพื้นที่เมือง

โดยสรุปคลิปมวยไทย “Kickboxing K 1” เป็นอีกหนึ่งคลิปที่เน้น “ความเสมอภาค” ให้กับ “ประชาชน” ทุกคนสามารถเข้าถึงพื้นที่ของสื่อใหม่อย่างมีเสรีภาพ มี “สิทธิ” ในการแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่เปิดรับความแตกต่างหลากหลายโดยไม่ต้องขึ้นต่อใคร

ขณะเดียวกันการสร้าง “ความเป็นไทย” ก็ไม่อาจควบคุมได้อย่างที่ต้องการ เพราะเป็นอุดมการณ์ที่ “คนอื่น” เข้ามารสร้างให้ พื้นที่นี้จึงเต็มไปด้วยการต่อรองและปฏิเสธ ขณะที่คลิปมวยไทยยังเน้นผู้ชายและความเป็นเมือง

5. คลิป “Muay Thai Deadly Skills”

คลิปการต่อสู้ที่เกี่ยวข้องกับมวยไทย (Muay Thai) ในเว็บไซต์ youtube.com ชื่อ “Muay Thai Deadly Skills” ใช้เวลาชม 3.35 นาที นำเสนอข้อมูลผ่านเว็บไซต์ (Uploaded) โดยผู้ที่ใช้ชื่อว่า “Joel5121” ตั้งแต่วันที่ 4 กรกฎาคม 2551 นับจนถึงวันที่ผู้วิจัยเปิดชมเมื่อวันที่ 3 กันยายน 2554 มีผู้เข้าชมทั้งสิ้น 3,635,790 ครั้ง

สำหรับการวิเคราะห์เรื่องเล่าในคลิปการต่อสู้แบบมวยไทยใน youtube.com ดังกล่าวใช้เกณฑ์การวิเคราะห์เรื่องเล่าคือ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก และจุดขึ้นการเล่า

5.1 โครงเรื่อง (Plot)

ผู้วิจัยวิเคราะห์โครงเรื่องโดยใช้เกณฑ์การเปิดเรื่อง การพัฒนาเรื่อง ภาวะวิกฤติ และภาวะคลี่คลาย/ปิดเรื่อง

ตารางที่ 71 คลิป “Muay Thai Deadly Skills”

โครงเรื่อง (Plot)	
เปิดเรื่อง	คำบรรยายภาษาอังกฤษและภาษาไทยเกี่ยวกับศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวที่เรียกว่ามวยไทย ประกอบเสียงดนตรีประกอบแบบไทย
พัฒนาเหตุการณ์	ภาพการต่อสู้บนเวทีของนักมวยไทย 2 คน ทุกท่ามีคำบรรยายไทย-อังกฤษประกอบ พร้อมภาพรีเพลย์ เห็นได้ชัดว่าเป็นการชกโชว์
ภาวะวิกฤติ	ในช่วงวินาทีสำคัญเมื่อฝ่ายหนึ่งเพลิงพล้ำถูกศอกคู่ และโดนเตะก้านคอ แต่พลิกสถานการณ์กลับมาชนะได้
ภาวะคลี่คลาย/ ปิดเรื่อง	ผู้แพ้นอนแผ่หลาหมดสติกลางเวที

5.1.1 เปิดเรื่อง

เปิดเรื่องด้วยคำบรรยายภาษาอังกฤษและภาษาไทยเกี่ยวกับศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวที่เรียกว่ามวยไทย ประกอบเสียงดนตรีประกอบแบบไทย ซึ่งเป็นการนำเสนอให้กับกลุ่มผู้รับสารทั้ง

ชาวไทย และชาวต่างชาติ ขณะที่ให้สีสันเป็นแบบไทยด้วยเสียงดนตรีที่กลองประกอบในแบบมวยไทยดั้งเดิม

5.1.2 พัฒนาเหตุการณ์

ภาพการต่อสู้บนเวทีของนักมวยไทย 2 คน ที่แต่งตัวแบบนักมวยคาดเชือกโบราณ คือผูกผ้าประเจียดที่แขน และสวมมงคล ทั้งคู่ต่างแลกอาวุธไม้ตายเข้าใส่กัน โดยทุกท่าไม้ตายจะมีคำบรรยายภาษาไทยและอังกฤษเป็นตัวเขียนประกอบวิดีโอ พร้อมกับภาพริเฟลย์ซ้ำ

เห็นได้ชัดว่าเป็นการชกโชว์เพราะผู้ชมรอบสนามตั้งใจชมแบบชมการละเล่น กล่าวคือไม่มีการเชียร์แบบเชียร์กีฬา และที่สำคัญคือก็ไม่มีกรรมการ อีกทั้งการคล้องมงคลที่คอขณะชกก็ไม่ใช้รูปแบบของการแข่งขันมวยไทยในแบบกีฬา

5.1.3 ภาวะวิกฤติ

ในช่วงวินาทีสำคัญเมื่อฝ่ายหนึ่งเพลิงพล้ำเพราะถูกกระหน่ำด้วยศอกคู่ คลิปนี้รีเฟลย์ซ้ำให้ชมถึง 2 ครั้ง และยัง โดนเตะซ้ำเข้าก้านคอ แต่ผู้พลาดทำก่อนกลับเป็นฝ่ายพลิกสถานการณ์ด้วยการถีบสวนกระแทกคนที่ได้เปรียบเสียท่า ก่อนจะฉวยโอกาสทะยานเข้าเหยียบขาเตะเข้าหน้าพลิกสถานการณ์กลับมาเป็นผู้ชนะได้

5.1.4 ภาวะคลี่คลาย/ ปิดเรื่อง

ผู้แพ้นอนหมดสติกลางเวที ขณะที่ผู้ชนะคุกเข่ากราบขอขมาที่ล้วงเกิน จากนั้นวิดีโอก็เสนอภาพกะโหลกหัวเราะพร้อมชื่อผู้บันทึกภาพ และอัฟโหลด

โครงเรื่องของคลิป ใช้รูปแบบเรื่องแต่ง (fiction) กล่าวคือเป็นการสาธิต หรือการแสดงให้ชาวต่างชาติได้ชมศิลปะมวยไทย โดยเปิดเรื่องด้วยคำบรรยายเกี่ยวกับความเป็นมาของมวยไทย ก่อนจะเสนอภาพการต่อสู้ด้วยแม่ไม้มวยไทยที่สวยงามแต่อันตรารูปแบบต่างๆ จากนั้นจึงเข้าสู่วินาทีของการพลิกผันของการต่อสู้ เมื่อฝ่ายเพลิงพล้ำก่อนพลิกกลับมาเป็นผู้ชนะในที่สุด คลิปให้น้ำหนักกับภาพมวยไทยของแท้ดั้งเดิมที่ยังอนุรักษ์ไว้ โดยเฉพาะภาพสุดท้ายที่ผู้ชนะเข้าไปกราบขอโทษผู้แพ้ที่หมดสติ เป็นการสื่อความหมายถึง “ความเป็นไทย” ที่รู้จักแยกแยะระหว่างการต่อสู้แบบมวยไทย กับความรู้สึกคับแค้นส่วนตัวต่อศัตรูที่เป็น “คู่ชก”

5.2 แก่นเรื่อง (Theme)

แก่นเรื่อง หรือประเด็นความคิดหลัก ในที่นี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากคลิป youtube.com เพื่อวิเคราะห์ใน 3 ส่วนด้วยกันประกอบด้วย ชื่อคลิป ข้อความสำคัญที่เน้นอยู่ในคลิปวิดีโอ และภาพไอคอนที่นำเสนอผ่านเว็บไซต์

ตารางที่ 72 แก่นเรื่องในคลิป “Muay Thai Deadly Skills”

เกณฑ์	ข้อมูล
ชื่อคลิป	Muay Thai Deadly Skills
ข้อความสำคัญ	คำบรรยายเกี่ยวกับ “แม่ไม้มวยไทย”
ภาพไอคอน	(รูปภาพประกอบ)

5.2.1 ชื่อเรื่อง

ชื่อคลิปเป็นภาษาอังกฤษ “Muay Thai Deadly Skills” สื่อความถึงศิลปะการต่อสู้แบบมวยไทยที่เต็มไปด้วยอันตราย เพราะนักมวยผ่านการเรียนรู้ฝึกฝนการใช้ทักษะมาเป็นอย่างดีที่เรียกว่า “ไม้ตาย” ดังที่ชื่อเรื่องระบุไว้

นอกจากนี้การตั้งชื่อเรื่องก็มีนัยยะของการอธิบาย เพื่อบอกว่าเป็นการแสดงให้เห็นทักษะผ่านการ “ชกโชว์” มากกว่าจะเป็นการแข่งขันหรือต่อสู้แบบกีฬา

5.2.2 ข้อความสำคัญ

เป็นการขึ้นข้อความบรรยายสรุปเกี่ยวกับความเป็นมา และคุณลักษณะของศิลปะมวยไทยอย่างกระชับก่อนจะนำเสนอภาพ โดยเสนอทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ดังนี้

ศิลปะแม่ไม้มวยไทย

มวยไทยคือศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวของชนชาติไทย ซึ่งเป็นมรดกตกทอดมาหลายศตวรรษ เป็นการต่อสู้ที่ใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายแทนอาวุธ ได้แก่หมัด เท้า เข่า ศอก และศีรษะ เรียกว่า “นวอาวุธ” โดยนำมาผสมผสานให้กลมกลืนกับความเชื่อในเรื่องจิตวิญญาณ คาถาอาคม คนตรี วรรณกรรม คุณธรรม จริยธรรม จนมีประสิทธิภาพสูงสุดในการต่อสู้ป้องกันตัว

จากข้อความดังกล่าวพบว่ามีการใช้คำว่า “นวอาวุธ” หรือการใช้อาวุธทั้ง 9 อย่าง คือ หมัด 2 ศอก 2 เท้า 2 เข่า 2 และศีรษะ 1 เน้นการสื่อความถึงมวยไทยแบบโบราณที่ใช้ศีรษะโขกได้ ทว่าปัจจุบันยกเลิกแล้ว และในคลิปนี้ก็ไม่มีการสาธิตใช้ศีรษะ

ภาพที่ 36 ภาพไอคอนคลิป “Muay Thai Deadly Skills”

5.2.3 ภาพไอคอน

ภาพของนักมวยไทย 2 คนกำลังใช้อาวุธที่แปลกตาเข้าปะทะกันกลางเวทีมวย โดยทั้งคู่แต่งตัวแบบมวยคาดเชือกโบราณ แต่กลับชกกันบนเวทีสมัยใหม่ที่มีเชือกกัน 4 เส้น ไม่ใช่การชกบนลานดินเหมือนภาพเชิงประวัติศาสตร์

แก่นเรื่องเน้นประเด็นการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมไทย ขณะเดียวกันก็สื่อให้เห็นถึงอันตรายของมวยไทยที่เป็นทั้งศิลปะ และการต่อสู้ แต่ก็ต้องผ่านการเรียนรู้ในแบบของไทย ขณะที่ชื่อคลิปจะสื่อความหมายได้ดีกว่าภาพ เพราะแปลความได้ถึงมวยไทยที่มีอาวุธรุนแรง และอันตราย ขณะที่การโชว์ให้ชาวต่างชาติดูในรูปแบบของสินค้าชนิดหนึ่งนั้น มักจะสื่อความในแง่บวกของความแปลกตา และน่าตื่นตาตื่นใจ (spectacular exotic) ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของการสร้าง “ความเป็นไทย” ผ่านศิลปะมวยไทยที่มีความพิเศษเฉพาะตัว

5.3 ตัวละคร (Characters)

ตัวละครเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเล่าเรื่อง ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากนักมวยไทย 2 คนในคลิป และในส่วนของ การแสดงความคิดเห็น (comment) โดยผู้ที่เข้ามาชมประกอบการวิเคราะห์

ตารางที่ 73 แก่นเรื่องในคลิป “Muay Thai Deadly Skills”

ตัวละคร	ความเป็นไทย	ความเป็นอื่น	ตัวละคร
ผู้ชนะ	นักมวยไทยทั้ง 2 คนต่างแสดงให้เห็นถึงทักษะการต่อสู้แบบมวยไทยที่ผ่านการเรียนรู้ และฝึกฝนมาเป็นอย่างดี มีความอดทนแข็งแกร่ง และความฉลาดเฉลียว แต่จุดแตกต่างของนักมวย 2 คนก็คือ ขณะที่ผู้แพ้มีโอกาที่จะเป็นผู้ชนะได้ในเสี้ยววินาที แต่กลับประมาทและถูกผู้ชนะที่เพ็ญพลังไปก่อน พลิกสถานการณ์ที่ตกเป็นรอง ไข่ม้วนตายกลับมาเป็นผู้ชนะ		ผู้แพ้

5.3.1 ตัวละคร “ความเป็นไทย”

นักมวยไทยทั้ง 2 คนถูกสร้างให้เป็นภาพแทน “ความเป็นไทย” โดยเฉพาะความเป็นไทยแบบ “ดั้งเดิม” จากลักษณะรูปแบบของมวยคาดเชือกโบราณ รวมถึงการเลือกแม่ไม้มวยไทย หรือท่าไม้ตายต่างๆ ที่ล้วนมีชื่อเรียกแบบไทยๆ เช่น หนุมานถวายเป็น มน โทนั่งแท่น จระเข้พาดหาง หรือหักงวงไอยรา เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันท่าแม่ไม้มเหล่านี้ไม่นิยมนำมาใช้ประกอบการต่อสู้ในการแข่งขันมวยไทยเชิงแล้ว นอกจากการชกโชว์ หรือเป็นการแสดงเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม แม้ทั้งคู่จะเป็นนักมวยไทยที่ถูกนำเสนอเป็นภาพแทน “ความเป็นไทย” เหมือนกัน ทว่าในที่สุดแล้วผู้ชนะคือผู้ที่ถูกนับรวม (include) ว่ามี “ความเป็นไทย” ที่เปี่ยมไปด้วยทักษะมวยไทยที่ดี แข็งแกร่ง ทรหดอดทน เฉลียวฉลาดและมีจิตใจนักสู้ ที่สำคัญคือไม่ประมาทและไม่ย่อท้อแม้เพียงพลั่ว ก่อนจะพลิกกลับมาเป็นผู้ชนะ

ขณะเดียวกันจุดต่างของผู้แพ้กับผู้ชนะในที่นี้ก็คือความประมาทที่ทำให้ผู้แพ้ถูก “คัดออก” (exclude) เพื่อรอโอกาสกลับมาพิสูจน์ “ความเป็นไทย” ของตัวเองอีกครั้ง

สำหรับความคิดเห็นจากผู้ชมคลิปนี้ มีผู้กดชอบ (like) 6,597 ครั้ง และกดไม่ชอบ 407 ครั้ง ซึ่งเห็นได้ชัดว่ามีผู้ชื่นชอบคลิปนี้จำนวนมาก อย่างไรก็ตามก็มีกลุ่มของผู้ชมได้แสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย ในส่วนของผู้ที่ชื่นชอบมวยไทย ให้ความเห็นว่า เป็นศิลปะการต่อสู้ที่สวยงามแต่อันตราย และเข้าใจว่าเป็นคลิปที่นักมวยไทยมาชกโชว์เพื่อแสดงให้ชาวต่างชาติได้ชมมากกว่าที่จะมองว่าเป็นการต่อสู้หลอกหลวงคนดู นอกจากนี้ก็มีบางส่วนที่ช่วยอธิบายการต่อสู้แบบมวยไทยและการชกโชว์ว่ามีเป้าหมายเพื่อความบันเทิง และความรู้ของผู้ชม ขณะที่กลุ่มที่ไม่ชอบคลิปนี้ ก็

คำนิยามเป็นการแสดงที่หลอกลวงผู้ชมเพราะเชื่อว่าเป็นการต่อสู้ที่หลอกคนดูคล้ายกับมวยปล้ำ WWE ของอเมริกา

การสร้างตัวละครของคลิปนี้เน้นการสร้าง “ความเป็นไทย” มากกว่า “ความเป็นอื่น” ด้วยรูปแบบการนำเสนอผ่านการแสดงบนเวทีเพื่อให้ชาวไทย และชาวต่างชาติได้เห็นอีกแง่มุมหนึ่งของมวยไทยที่มีมิติทางประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนาน

5.4 ฉาก (Scenes)

การประกอบสร้างความหมายในคลิปนี้สร้างผ่านฉากการต่อสู้ของนักมวยไทยที่เปี่ยมทักษะบนเวทีมวยมาตรฐาน แม้จะเป็นรูปแบบของมวยคาดเชือกโบราณ

การไม่ใช้กรรมการเป็นส่วนหนึ่งของคลิป รวมถึงการเลือกใช้ทักษะการต่อสู้ที่แปลกตาออกไปจากปกติของมวยไทยที่ต่อสู้กันบนเวทีในปัจจุบัน เป็นอีกส่วนหนึ่งของการตอกย้ำว่าการต่อสู้ในคลิปนี้เป็นเพียงการแสดง หรือเป็นเรื่องแต่ง (fiction)

5.5 จุดยืนการเล่าเรื่อง (Point of View)

การชกโชว์ หรือการแสดงมวยไทยคาดเชือกโบราณบนเวทีมวยไทยมาตรฐานเมืองกรุงเป็นการนำเสนอให้คนไทย และชาวต่างชาติที่ชื่นชอบการชมมวยไทยได้เห็นมรดกแห่งความภาคภูมิใจของคนไทย โดยเฉพาะช่วงการเปิดเรื่องที่มีคำอธิบายประวัติความเป็นมา และความยิ่งใหญ่ของมวยไทยอย่างสั้นๆ ก่อนที่จะการชกจะเริ่มขึ้น

การให้ข้อมูลของไม้ตาย หรือแม่ไม้ต่างๆ ที่ล้วนเป็นอันตรายนั้น แฝงความหมายถึงความแข็งแกร่ง ความยิ่งใหญ่ และการเรียนรู้ฝนฝนเป็นอย่างดีจนเกิดทักษะที่เชี่ยวชาญของคนไทย ซึ่งการให้ความรู้ในลักษณะนี้มักไม่ได้นำมาใช้เวลาที่เป็นการแข่งขัน หรือเป็นกีฬา ดังนั้นคลิปนี้จึงมีมิติของการสืบทอดรักษาศิลปะมวยไทยไว้ด้วย

อย่างไรก็ตาม “ความเป็นไทย” ในคลิปนี้ก็ถูกสร้างจากจุดยืนที่หลากหลาย ซึ่งเป็นลักษณะที่ไม่รวมศูนย์ (decentered) กล่าวคือเปิดให้เข้าถึงเพื่อร่วมสร้างความหมาย (interactivity) ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของเว็บไซต์ youtube ในฐานะของ “สื่อใหม่” ที่เปิดกว้างต่อการมีส่วนร่วมผลิตด้วยบทโดยผ่านช่องทางต่างๆ เช่น การแสดงความคิดเห็น (comment) การกดชอบ/ไม่ชอบ (like/dislike) ดังนั้นมวยไทยในสื่อ youtube จึงไม่ผูกขาดการสร้าง “ความเป็นไทย” และ “ความเป็น

อื่น” และมีทั้งด้านที่เข้มแข็ง แข็งแกร่ง รุนแรง อันตราย เข้มคุณธรรม และด้านที่อ่อนแอ อ่อนหัด หมดทางสู้ กระทั่งต้องได้รับการปกป้อง รวมทั้งในด้านที่ตอบโต้กลับด้วยท่วงท่าทางสร้าง ความหมายของผู้ชมว่า “ความเป็นไทย” ถูกบิดเบือนให้ดูไม่ดี

จาก 5 คลิปที่วิเคราะห์ข้างต้น ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ คลิปที่มีภาพเสนอ “เป็นไทย” และคลิปที่มีภาพเสนอ “ไม่เป็นไทย”

(1) คลิปที่มีจุดยืนหรือมุมมอง “เป็นไทย” จากเนื้อหาการนำเสนอ และผลลัพธ์ที่มีลักษณะ มอง “ความเป็นไทย” ด้านบวก หรือ “เป็นมิตร” เช่น ได้เปรียบ ทำผลงานดี หรือได้ชัยชนะ ประกอบด้วย “Muay Thai VS TKD”, “Kickboxing K 1” และ “Muay Thai Deadly Skills”

(2) คลิปที่มีจุดยืน “ไม่เป็นไทย” คือการมอง “ความเป็นไทย” ด้านลบหรือเป็น “คู่ตรงข้าม” เช่น ความอ่อนแอของนักมวยไทย หรือการนำเสนอที่ไม่มีคนไทยเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย “Tae Kwon Do VS Muay Thai” และ “Muay Thai Training-kicks” ที่มีรูปแบบการนำเสนออย่าง หลากหลาย มีทั้งคลิปมวยไทยในแบบที่เป็นการแข่งขันกีฬา (sport) เกม (game) การแสดง (show) หรือแม้แต่การสอนเทคนิคมวยไทย เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม แม้จะเห็นความแตกต่างของคลิปที่ “เป็นไทย” และ “ไม่เป็นไทย” ทว่าโดย ภาพรวมของการวิเคราะห์แล้ว การเปิดให้ “ทุกคน” ได้มีส่วนร่วมสร้างด้วยท่วงท่าทางการ นำเสนอภาพ และการแสดงความคิดเห็น ทำให้ภาพ “ความเป็นไทย” ที่ปรากฏมีทั้งความหมายที่ “คนไทย” สร้าง และ “คนอื่น” ก็มีส่วนร่วมสร้างด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของสื่อใหม่ที่ แตกต่างจากสื่ออื่นๆ (ภาพยนตร์ และ โทรทัศน์) ที่วิเคราะห์ห้มาก่อนหน้า

สำหรับประเด็นการสร้าง “ความเป็นไทย” ที่ปรากฏในคลิปมวยไทย “Muay Thai Deadly Skills” ผู้วิจัยวิเคราะห์สรุปจากองค์ประกอบสำคัญดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 74 “ความเป็นไทย” ในคลิป “Muay Thai Deadly Skills”

ประเด็นภาพแทน “ความเป็นไทย” ในคลิป “Muay Thai Deadly Skills”

เกณฑ์	ลักษณะที่เน้น	ข้อมูล/หลักฐาน	
1	โครงสร้างสังคม	เสมอภาค	- มีอิสระในการนำเสนอคลิป หรือความคิดเห็นในสื่อ
2	ผู้มีอำนาจ	ประชาชน	- ใครก็สามารถแสดงความคิดเห็นได้
3	บทบาทประชาชน	สิทธิ	- แสดงความคิดเห็นขัดแย้งได้เต็มที่
4	รูปแบบอำนาจ	กระจายอำนาจ	- แสดงความคิดเห็นโดยไม่ต้องขึ้นตรงต่อใครหรือให้ใครสั่งการ
5	ศาสนา/ความเชื่อ	พุทธ	- เป็นคลิปที่เสนอมวยไทย โขว์ที่เน้นอนุรักษ์ แต่ก็เปิดต่อความเชื่ออื่นๆ
6	การสร้างอัตลักษณ์	ความแตกต่าง	- “ความเป็นไทย” ที่ “คนอื่น” มีส่วนร่วมสร้างความหมาย
7	ปฏิกริยาต่อสังคม	ต่อรองปฏิเสธ	- แสดงออกได้ทุกรูปแบบทั้งเห็นด้วย และเห็นแย้ง
8	เพศภาวะ	ผู้ชาย	- ศิลปะการต่อสู้แบบมวยไทยเป็นเรื่องของผู้ชาย
9	พื้นที่	เมืองใหญ่	- เวทีการแข่งขันที่แสดงให้นักท่องเที่ยวชมอยู่ในเมืองใหญ่

คลิปมวยไทย “Muay Thai Deadly Skills” เสนอภาพการชกโขว้มวยไทยแบบดั้งเดิม ที่แม้ผู้เสนอคลิปจะระบุชัดเจนว่าเพื่อการอนุรักษ์ศิลปะมวยไทย แต่ด้วยรูปแบบคุณลักษณะของสื่อใหม่ ทำให้ภาพ “ความเป็นไทย” ในคลิปนี้เป็นพื้นที่ที่เปิดกว้าง (open Thainess) ได้รับความหลากหลายให้ทุกคนมี “สิทธิ” แสดงความคิดเห็นอย่างเสรีไม่ต้องขึ้นกับใคร “ความเป็นไทย” ในคลิปนี้จึงเป็นภาพที่ “คนอื่น” มีส่วนร่วมสร้างเพราะเป็นพื้นที่ภายใต้โครงสร้างสังคมที่มีความเท่าเทียม

ตารางที่ 75 การเน้น “ความเป็นไทย” ในศิลปะมวยไทย

การเน้นประเด็นนำเสนอภาพแทน “ความเป็นไทย” ในศิลปะมวยไทย (in degree)		Tae Kwon Do VS Muay Thai	Muay Thai VS TKD	Muay Thai Training-kicks	Kickboxing K 1	Muay Thai Deadly Skills
1. โครงสร้างทางสังคม	แบบชนชั้น					
	ความเสมอภาค/เท่าเทียม	✓	✓	✓	✓	✓
2. ผู้ปกครอง/ผู้ใช้อำนาจในสังคม	ผู้นำสูงสุด					
	ประชาชน (สามัญชน)	✓	✓	✓	✓	✓
3. การให้ความสำคัญสิทธิ/หน้าที่	หน้าที่					
	สิทธิ	✓	✓	✓	✓	✓
4. รูปแบบอำนาจ	รวมศูนย์					
	กระจายอำนาจ	✓	✓	✓	✓	✓
5. ศาสนา	ศาสนาพุทธ					
	หลากหลาย	✓	✓	✓	✓	✓
6. การสร้างอัตลักษณ์/ความแตกต่าง	ความแตกต่าง/ความเป็นอื่น	✓	✓		✓	
	อัตลักษณ์			✓		✓
7. ปฏิบัติการต่อกรอบความคิด/ค่านิยมทางสังคม	ยอมรับ					
	ต่อรอง	✓	✓	✓	✓	✓
	ปฏิเสธ	✓	✓	✓	✓	✓
8. เพศสถานะ	ชาย	✓	✓	✓	✓	✓
	หญิง					
	เพศทางเลือก					
9. พื้นที่เมือง/ชนบท	เมือง	✓	✓	✓	✓	✓
	ชนบท					

จากข้อมูลในตารางที่ 63 พบว่าการสร้าง “ความเป็นไทย” ของคลิปมวยไทยที่ปรากฏใน youtube.com นั้นเน้นโครงสร้างสังคมแบบเสมอภาคเท่าเทียม ให้ความสำคัญกับประชาชนคนธรรมดาทั่วไปได้มีสิทธิในการใช้อำนาจในรูปแบบต่างๆ เช่นการเสนอความคิดเห็นที่สวนกระแสสังคม ไม่ว่าจะเป็นในมิติของการต่อรอง หรือปฏิเสธค่านิยมของสังคมก็ตาม

บทที่ 8

การสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” ในการแข่งขันมวยไทยที่เวทีลุมพินี

การสร้าง “ความเป็นไทย” ผ่าน “สื่อมวยไทย” ทั้งภาพยนตร์ โทรทัศน์ และสื่อใหม่ (youtube.com) ที่นำเสนอในบทที่ 5 บทที่ 6 และบทที่ 7 นั้นได้ข้อค้นพบที่น่าสนใจคือ ภาพยนตร์ และโทรทัศน์ แม้จะเป็นสื่อมวลชน (mass media) ที่มีข้อจำกัดเรื่องทิศทางการสื่อสารเพราะเป็นการสื่อสารทางเดียว (one-way communication) ที่ทำให้เนื้อหาถูกสร้างแบบรวมศูนย์ แต่การนำเสนอเนื้อหามวยไทยกลับพบว่ามี การสร้าง “ความเป็นไทย” ที่เปิดกว้างและยืดหยุ่น (open Thainess) โดยเฉพาะกลยุทธ์การนับรวม (inclusion) องค์ประกอบใหม่ๆ เข้ามาไว้ในนิยาม “ความเป็นไทย” ขณะที่การนำเสนอสื่อใหม่ (new media) ในคลิปมวยไทยเว็บไซต์ youtube.com นั้นสร้าง “ความเป็นไทย” ที่เปิดกว้าง ยืดหยุ่นและหลากหลายมากกว่าสื่ออื่นๆ โดยเฉพาะการเน้นเรื่อง “สิทธิ” ของผู้ใช้ (user) หรือคนทั่วไป เพื่อให้โครงสร้างสังคมมี “ความเสมอภาค” มากกว่าการมุ่งมั่นจรรโลงโครงสร้างทางชนชั้นและมอบอำนาจให้กับชนชั้นนำ

ในบทนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์การสร้าง “ความเป็นไทย” ผ่าน “สื่อมวยไทย” อีกประเภทหนึ่ง คือ การแข่งขันมวยไทยที่สนามมวยลุมพินี โดยเลือกวิเคราะห์การแข่งขันมวยไทยรายการ “ลุมพินี แชมป์เซียนเกริกไกร” เมื่อวันอังคารที่ 6 กันยายน 2554 ที่เวทีมวยลุมพินี ริมนถนนพระราม 4 เพราะเป็นการแข่งขันรายการใหญ่ที่จะจัด 3 เดือนต่อครั้ง และครั้งนี้เป็นครั้งที่ 26 มีการชิงแชมป์ต่างรุ่น และต่างสถาบันถึง 5 คู่จากทั้งหมด 10 คู่ที่บรรจุไว้ในรายการที่จัดโดยโปรโมเตอร์ “ซุ่น เกียรติเพชร”

สำหรับการวิเคราะห์ในบทนี้ ผู้วิจัยจะเสริมข้อมูลจากการลงพื้นที่สำรวจ และการเก็บข้อมูลที่สนามมวยลุมพินี 4 ครั้งก่อนหน้า

1. “ศึกลุมพินีแชมเปียนเกริกไกร”

ตามกำหนดการแข่งขันที่เวทีลุมพินีเริ่มเวลา 18.30 น. ขณะที่เมื่อถึงเวลาประมาณ 17.00 น. บรรดากลุ่ม “แฟนมวย” ก็มารอกันเต็มบริเวณหน้าสนาม และเมื่อผ่านไปอีกครั้งชั่วโมง “แฟนมวย” ก็เข้าไปรอชมการแข่งขันเต็มความจุของสนามกว่า 5,000 คน

ผู้วิจัยสังเกตการณ์อยู่ที่ด้านหน้าสนามลุมพินีตั้งแต่เวลา 16.00 น. พบว่ามีผู้ชมจำนวนมาก ทะยอยเข้ามารอกันเต็มพื้นที่ด้านหน้าสนาม ทั้งที่การแข่งขันวันดังกล่าวตรงกับวันแข่งขันฟุตบอลโลกรอบคัดเลือกของทีมชาติไทยที่จะพบกับทีมชาติโอมาน ที่สนามราชมิ่งคลาสิคกีฬาสถาน ย่านถนนรามคำแหง

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่ม “แฟนบอล” กับ “แฟนมวย” นั้นเป็นผู้ชมกีฬาคนละกลุ่มหรือ “คนละตลาด” ที่ไม่เกี่ยวข้องกัน ดังนั้นรายการมวย “ศึกลุมพินีแชมเปียนเกริกไกร” จึงเก็บค่าผ่านประตูได้ประมาณ 2.7 ล้านบาท โดยมีชาวต่างชาติให้ความสนใจเข้าชมกว่า 200 คนนับว่าประสบความสำเร็จอย่างสูงสำหรับการแข่งขันมวยไทยสนามมวยมาตรฐานกรุงเทพฯ ในรอบปี

โดยปกติแล้วการแข่งขันชกมวยไทยรายการใดที่เก็บค่าผ่านประตูได้ 1 ล้านบาทขึ้นไปจะได้รับการชื่นชมว่าเป็นรายการที่ “แฟนมวย” (ทั้งชาวไทยและต่างประเทศ) ให้ความสนใจมาก โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างชาตินั้นมักจะเข้าชมชั้นริงไซด์ หรือบริเวณที่นั่งติดขอบสนาม ค่าตั๋วเข้าชมที่นั่งละ 2000 บาท ขณะที่ชั้น 3 ไกลสุด และชั้น 2 นั้นค่าชม 300 และ 600 บาทตามลำดับ ขณะที่การแข่งขันมวยไทยของทั้งสองเวทีมาตรฐานกรุงเทพฯ ที่สลับกันจัดระหว่างสนามมวยลุมพินี (อังคาร, ศุกร์, เสาร์) และสนามมวยราชดำเนิน (อาทิตย์, จันทร์, พุธ และพฤหัสบดี) นั้นพบว่าในบางเดือนไม่มีรายการใดเก็บค่าผ่านประตูได้ถึง 1 ล้านบาท

ความน่าสนใจในรายการนี้คือ มีการชิงแชมป์มวยไทยถึง 5 รายการจาก 2 สถาบันคือแชมป์เวทีลุมพินี และแชมป์สมาคมมวยไทยอาชีพโลก (WPMF) โดยบางคู่แข่งขันมีการวางเงินเดิมพันหลายแสนบาท ขณะที่คู่อื่นๆ ประกอบรายการก็เป็นคู่ที่แฟนมวยให้ความสนใจติดตาม

โดยเฉพาะคู่เอกซึ่งรายการจัดไว้เป็นคู่ที่ 8 เป็นการชกกันระหว่าง “ก้องศักดิ์ เอกบางไทร” เจ้าของตำแหน่ง “ยอดมวยไทยประจำปี 2554” ของสมาคมผู้สื่อข่าวกีฬาแห่งประเทศไทยที่จะป้องกันตำแหน่งแชมป์กับ “เอฟ16 ราชานนท์” ยอดมวยดาวรุ่งรุ่นใหม่ โดยทั้งคู่พบกันมาแล้วเมื่อ 1

เดือนก่อนหน้า* ครั้งนั้น “เอฟ16” เป็นฝ่ายแพ้ไปหูดหวิด ทำให้ทั้งนักมวย พี่เลี้ยง โปรโมเตอร์ และผู้ชมให้ความสนใจอยากจะชมทั้งคู่พบกันอีกครั้งเพื่อดูว่า “เอฟ16” จะ “ล้างแค้น” สำเร็จหรือไม่ หรือ “ก้องศักดิ์” จะเป็นฝ่ายล้างแค้นอีกครั้ง

การ “ล้างแค้น” หรือที่วงการมวยไทยมักจะเรียกว่าการ “ล้างตา” หรือการ “แก้มือ” นั้นเป็นลักษณะที่โดดเด่นของวงการมวยไทย ที่เกิดขึ้นอยู่เสมอเมื่อผู้แพ้ต้องการพิสูจน์ให้หายสงสัยจึงต้องการขึ้นชกให้ “แตกหัก” เพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึก “คาใจ” ด้านหนึ่งน่าจะเป็นเรื่องของ “ศักดิ์ศรี” หรือ “หน้าตา” ลูกผู้ชายแบบไทยที่ไม่ยอม “เสียหน้า” ซึ่งนับเป็น “ความเป็นไทย” แบบหนึ่งที่เชิดชูค่านิยมเรื่องศักดิ์ศรีไม่ยอมให้ใครหยามหรือย่ำยี บางครั้งสื่อมวลชนจะเรียกมวย “นัดล้างแค้น” ว่า “นัดล้างอาย” ก็มี

การแข่งขันมวยไทยคู่สำคัญที่มีเรื่องการ “แก้มือ” หรือ “ล้างตา” จึงอยู่ในความสนใจของผู้ชม โดยเฉพาะโปรโมเตอร์ผู้จัดการแข่งขันที่คาดหวังกำไรจากเรื่อง “ศักดิ์ศรี” การ “ล้างแค้น” จึงถูกแปลงให้เป็นสินค้าขายดีในวงการมวยไทย

ภาพที่ 37 ใบปิดโฆษณาการแข่งขันชกมวยศึก “ลุมพินีแชมเปียนเกริกไกร” เมื่อ 6 ก.ย.54

การเล่าเรื่องในรายการมวยไทย “ศึกลุมพินีแชมเปียนเกริกไกร” เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการสร้าง “ความเป็นไทย” ผ่านศิลปะมวยไทยที่มีชายไทยสามัญชนจากต่างจังหวัดเป็นภาพแทนความจริง (representation) ของคนไทย เพื่อนำเสนอศิลปะการต่อสู้แบบไทยให้คนไทย และนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ชม

* กฎหมายมวยไทย กำหนดให้นักมวยต้องได้พักก่อนหลังการชก 21 วันและมีแพทย์รับรองจึงจะขึ้นชกครั้งต่อไปได้

เนื่องจากรายการมวยไทยที่สนามมวยมีรูปแบบการเล่าเรื่องจริง (factual) แตกต่างจากสื่ออื่นๆ ที่ผู้วิจัยนำเสนอใน 3 บทก่อนหน้า เพราะเป็นการเล่าเรื่องที่เปิดให้ผู้รับสารที่หลากหลายสัมผัสประสบการณ์ตรงหรือเรื่องจริง (factual) เนื้อหา และสร้างความหมายจึงไม่มีการรวมศูนย์ หรือผูกขาดการเล่าเรื่องไว้ที่ผู้ผลิต หรือผู้ส่งสารเท่านั้น แต่ยังรวมถึงผู้ชมในสนามด้วย

เกณฑ์การวิเคราะห์การชมการแข่งขันชกมวยที่เวทีลุมพินี ผู้วิจัยจะแบ่งการวิเคราะห์ 5 ประเด็นในรูปแบบของการเล่าเรื่องคือ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก และจุดยืนผู้เล่าเรื่อง โดยใช้ข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสนามมวย และผู้ชมประกอบในการวิเคราะห์ เช่น คัดเอาต์โฆษณา รายการ คู่มือการพนัน นิตยสารมวยไทยรายสัปดาห์ หรือใบปลิว

1.1 โครงเรื่อง (Plot)

การแข่งขันมวยไทยที่สนามมวยลุมพินีมีรูปแบบการเล่าเรื่องจริง (factual) ซึ่งผู้วิจัยจะวิเคราะห์โครงเรื่องโดยแบ่งการวิเคราะห์ไว้ 4 ช่วง/ตอน ตามลำดับคู่แข่งขันของรายการ โดยเริ่มจากการเริ่มเรื่องหรือเริ่มต้น (ก่อนชก) พัฒนาเหตุการณ์ ภาวะวิกฤติ และภาวะคลี่คลาย/ปิดเรื่อง (ชกเสร็จ)

ตารางที่ 76 โครงเรื่องมวยเวทีลุมพินี

โครงเรื่อง (Plot)		
เปิดเรื่อง	ก่อนการชกเริ่มขึ้น	ก่อนเข้าสนาม : เป็นช่วงที่แฟนมวยเดินทางมารอซื้อตั๋ว ระหว่างนี้จะจับกลุ่มวิพากษ์วิจารณ์ โดยมี “โผย” คู่มือทำนายผลเป็นตัวช่วย ก่อนคู่แรก : แฟนมวยทยอยเข้าสนามนั่งตามชั้นที่ระบุ ฟังเพลงรอการชกคู่แรก บ้างก็ต่อรองราคาพนัน มีการเปิดเพลงมาร์ช และเพลงสรรเสริญพระบารมี เป็นสัญญาณก่อนการแข่งขัน

พัฒนาเหตุการณ์	การชกคู่ที่ 1-คู่ที่7	การต่อสู้ของแต่ละคู่มุ่งเน้นสนใจในการสร้าง “ความเป็นไทย” หลายคุณลักษณะ เช่น “นักมวยฝีมือดีพบนักมวยแข็งแกร่ง” หรือการไหว้ครู ดนตรีประกอบ การทำหน้าที่ของพี่เลี้ยง หัวหน้าค่าย โปรมอเตอร์ รวมทั้งผู้ชม
ภาวะวิกฤติ	การชกคู่ที่ 8 คู่เอก	การล้างแค้น การเตรียมความพร้อม การฝึกฝน ครุมวย ขณะที่ความผิดพลาด เป็นเรื่องที่จะไม่มีโอกาสแก้ตัวในทันที ดังนั้น “ความเป็นไทย” จึงมีโครงเรื่องที่ยืดหยุ่น เป็นตัวบทเปิด
ปิดเรื่อง	การชกคู่ประกอบ รายการคู่ที่ 9 และ 10	การเดินทางกลับเป็นไปอย่างสงบเรียบร้อย เช่นเดียวกับช่วงเปิดเรื่อง แม้ใน 2 คู่สุดท้ายหลังคู่เอกจะมีไฮไลต์ให้ติดตาม นำความสนุกตื่นเต้นมาให้ แต่ก็ลดน้อยลงไม่จริงจังเท่ากับการสร้าง “ความเป็นไทย” ในคู่ก่อนหน้า

1.1.1 เปิดเรื่อง

การแข่งขันชกมวยที่สนามมวยลุมพินี เป็นรูปแบบของการเล่าเรื่องจริง (factual) ซึ่งกำหนดการชกคู่แรก จะเริ่มเวลาประมาณ 18.00 น. และโดยทั่วไปจะมีคู่มวยขึ้นชกประมาณ 10 คู่ โดยเฉพาะในวันที่เป็นรายการใหญ่จะมีแฟนมวยให้ความสนใจจำนวนมาก ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์การเปิดเรื่องออกเป็น 2 ส่วนคือ การจัดสรรเวลา และการจัดพื้นที่ของสนามมวย

รูปแบบการจัดสรรเวลา

เพื่อรองรับผู้ชมจำนวนมากที่มารอชมสามารถแบ่งได้ 2 ช่วงเวลาคือ ช่วงก่อนเข้าสนาม และช่วงก่อนการแข่งขันคู่แรก

ช่วงก่อนเข้าสนาม พบว่ามีแฟนมวยเดินทางมารอเข้าสนามก่อนการแข่งขันคู่แรกเกือบ 2 ชั่วโมง ระหว่างรอที่หน้าสนามจะมีกิจกรรมต่างๆ หลากหลาย เช่น นั่งรับประทานอาหาร เย็นหน้าสนามมวย วิพากษ์วิจารณ์กับบรรดาเซียนมวยด้วยกันประกอบ “โพบ์” หรือคู่มือชี้แนะการ

เล่นพนันมวยที่เป็นเพียงแผ่นกระดาษขนาด A4 ใบเดียว (ราคา 10 บาท) เมื่อถึงเวลา 17.00 น. แฟนมวยก็จะเริ่มทยอยซื้อตั๋ว และเดินเข้าสู่สนาม

ระหว่างรอเวลาการแข่งขันคู่แรก แฟนมวยมีกิจกรรมที่ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอคือการวิพากษ์วิจารณ์ ขณะที่ทางสนามจะเปิดเพลงไทยสากลสลับกับเพลงสากลร่วมสมัยให้แฟนมวยได้ฟังระหว่างรอ แต่เมื่อใกล้ถึงการขึ้นชกคู่แรกประมาณ 5 นาที ทางสนามจะเริ่มเปิดเพลงมาร์ชและต่อด้วยเพลงสรรเสริญพระบารมีเป็นเพลงสุดท้ายให้สัญญาณว่าการแข่งขันคู่แรกกำลังจะเริ่มขึ้น โดยระหว่างเพลงสรรเสริญพระบารมีกำลังบรรเลงแฟนมวยทั้งสนามจะพร้อมใจกันลุกขึ้นยืนทำความเคารพ เมื่อเพลงจบเจ้าหน้าที่จะขอความร่วมมือในเรื่องต่างๆ จากผู้ชม เช่น ไม่ให้การใช้เลเซอร์สื่อสาร หรือให้สูบบุหรี่ในที่ที่จัดไว้ให้ เป็นต้น

พิธีกรรมระหว่างเพลงสรรเสริญพระบารมี เป็นรูปแบบที่จริงจัง (serious life) ที่เป็นมากกว่าขนบธรรมเนียมประเพณี กล่าวคือทุกคนต้องแสดงความเคารพด้วยอาการสำรวม คล้ายกับการบรรเลงเพลงชาติก่อนการแข่งขัน หรือการมอบเหรียญรางวัลในการแข่งขันกีฬาระดับชาติ เช่น โอลิมปิก หรือฟุตบอลโลก เป็นต้น ดังนั้นแฟนมวยทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติจึงต้องมีส่วนร่วมในพิธีกรรมดังกล่าวด้วย

รูปแบบการจัดสรรพื้นที่

การจัดสรรพื้นที่หลักๆ ก็คือด้านหน้าสนาม และภายในสนาม ซึ่งบริเวณหน้าสนามจะเป็นพื้นที่ของการรอซื้อตั๋วเข้าชม และพื้นที่ของการแสวงหาข้อมูลต่างๆ ของบรรดาแฟนและเซียนมวย จนกระทั่งถึงเวลาที่จะต้องทยอยซื้อตั๋วเพื่อเข้าสู่สนาม

ที่นั่งภายในสนามจะจัดระบบตามตาม “ชั้น” มี 3 ชั้น 3 ราคาคือ 300/600/2000 บาท จากราคาตั๋วเข้าชมดังกล่าว ตั๋วชั้นริงไซด์ (ขอบสนาม/รอบเวที/ชั้น 1) จะแพงกว่าชั้น 2 (600) และชั้น 3 (300) มาก* น่าจะด้วยเหตุผลว่าจัดพื้นที่ไว้สำหรับผู้ชม “วีไอพี” (VIP) ซึ่งส่วนใหญ่เป็น

---

* หากพิจารณาการเสียด่านประตูเพื่อเข้าชมมวยไทยที่เวทีมาตรฐานในชั้นริงไซด์ของนักท่องเที่ยชาวต่างชาติ กับราคาที่ต้องจ่ายค่าเข้าชมในสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ ในประเทศไทยจะพบว่าส่วนใหญ่ชาวต่างชาติก็มักต้องจ่ายในราคาที่แพงกว่า “คนไทย” เป็นปกติอยู่แล้ว แต่หากเทียบราคาค่าผ่านประตูเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ไป เช่น วัดพระแก้ว หรือพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กับการเข้าชมมวยไทยที่เวทีมวยแล้ว การชมมวยไทยที่เวทีมีราคาแพงกว่ามาก มวยไทยจึงเป็นสินค้าชั้นดีที่ทำกำไรให้กับ “ความเป็นไทย” โดยเฉพาะการสร้าง “มิตร” จาก “ความเป็นอื่น” ที่แตกต่างแต่ไม่เป็น “ศัตรู”

นักท่องเที่ยวต่างชาติที่จองผ่านบริษัททัวร์ และมีบ้างที่มาซื้อตั๋วหน้าสนามเข้าชมเองเพื่อให้ได้ชมอย่างใกล้ชิด สังเกตเห็นว่าหลายคนจะใช้กล้องดิจิทัลขนาดเล็กขึ้นมานับที่ภาพเป็นระยะ บ้างก็ขอถ่ายรูปคู่กับนักมวยที่มารอขึ้นชกคู่ต่อไปและให้เพื่อนช่วยถ่ายรูปไปให้เป็นที่ระลึก ในพื้นที่บริเวณนี้จึงเกือบจะไม่พบคนไทยเข้ามานั่งชมเลย

ภาพนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ชื่นชอบมวยไทยจึงเป็นภาพของ “ความเป็นอื่น” ที่แตกต่างแต่เป็น “มิตร” และไม่เป็น “คู่ตรงข้าม” (binary opposition) กับ “ความเป็นไทย” หรืออีกนัยหนึ่งเป็น “ลูกค้า” ที่ “เรา” คนไทยยกให้เป็น “มิตร” เสมอ

เมื่อแฟนมวยเดินเข้าประตูตามชั้นไปหาที่นั่งแล้ว โดยมากก็จะพูดคุยและเจรจาค่าต่อรองราคาพนันมวยแต่ละคู่ โดยตรวจสอบคู่แข่งชั้นและราคาจากใบแจ้งรายการของสนาม หรือ “โพง”^{*} หรือคู่มือที่ซื้อจากด้านหน้าสนาม บางคนก็โทรศัพท์ต่อรองราคากับคนที่อยู่ปลายสายทั้งที่อยู่ในสนาม หรือไม่ได้มาที่สนาม บ้างก็นั่งฟังเพลง บ้างก็จิบเบียร์ ขณะที่การสูบบุหรี่ภายในสนามมวยนั้น ทางสนามจัดบริเวณที่สูบบุหรี่ไว้ให้เป็นการเฉพาะ

แต่ไม่ว่าจะทำกิจกรรมอะไรในสนาม แฟนมวยก็ต้องทำภายในพื้นที่ หรือชั้นที่นั่งของตัวเองเท่านั้น ไม่มีสิทธิข้ามรั้วลงมาสั่งเบียร์ที่ชั้นริงไซด์ เพราะพื้นที่ในสนามมวยนั้นถูกกำหนดไว้ก่อนแล้วว่าใครมีสิทธิ และใครไม่มีสิทธิทำหรือไม่ทำอะไร เช่น ที่นั่งกรรมการ นักมวย ขึ้นชกมวยบนเวที มีพี่เลี้ยงมีสิทธิขึ้นไปช่วยนักมวยในช่วงพักยก ขณะที่คนอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องห้ามขึ้นไปบนเวที โดยเฉพาะผู้หญิง

มีความเชื่อในวงการมวยไทยว่า ผู้หญิงสกปรก แต่ก็ห้ามขึ้นเฉพาะเวทีมวยมาตรฐาน หรือเวทีมวยถาวรเท่านั้น ขณะที่เวทีมวยชั่วคราวที่จัดการแข่งขันเป็นกรณีพิเศษต่างๆ เริ่มมีผู้หญิงขึ้นบนเวทีได้ในฐานะนักมวยหญิง หรือคนถือป้ายบอกยก

“ใคร” อยู่ในสนามมวย?

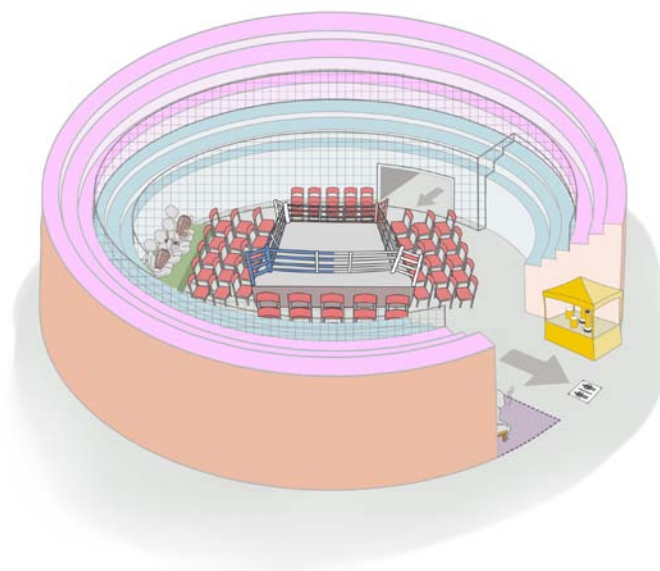
จากการสังเกตการณ์ในวันที่ผู้วิจัยเข้ามาเก็บข้อมูลพบว่า กลุ่มแฟนมวยที่เข้ามาชมในสนาม โดยเฉพาะในวันที่มีรายการสำคัญมีหลายกลุ่มด้วยกัน เช่น เซียนพนัน แฟนมวยทั่วไป (จา

---

^{*} โพงคือคู่มือของเซียนพนัน ที่ให้ข้อมูลรายละเอียดคู่มวยที่น่าสนใจ เช่น ราคาต่อรองล่าสุด ใครเป็นต่อใครเป็นรอง (ชื่อแรกคือมุมแดง และชื่อถัดมาคือมุมน้ำเงิน) น้ำหนักตัวที่ชั่งช่วงเช้าวันชก ผลงาน 2-3 ครั้งหลังสุด ความสำคัญ (ชิงแชมป์) และทักษะของนักวิจารณ์ที่มีต่อคู่มวยแต่ละคู่ โดยจะถ่ายสำเนาขนาด A4 มีคนรับมาเดินขายด้านหน้าสนามแผ่นละ 10 บาท

จร-ขาประจำ ชาวต่างชาติ (นักท่องเที่ยว และผู้สนใจเข้ามาเรียนมวยไทย) กลุ่มพี่เลี้ยง กองเชียร์ และเจ้าหน้าที่สนาม (ส่วนใหญ่เป็นทหาร)

ข้อสังเกตในการแบ่งแยกแฟนมวยกลุ่มต่างๆ ก็คือกลุ่มเซียนพนันจะจับกลุ่มอยู่ที่อัฒจันทร์ชั้น 2-3 ผังที่เรียกว่า “มูมน้ำเงิน” ส่วนผู้ชมชาวต่างชาติที่ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยว จะเข้าชมบริเวณชั้น 1 ราคาแพงที่สุดอยู่ขอบสนาม ขณะที่อัฒจันทร์ด้านอื่นก็จะมีแฟนมวยทั้ง “เซียนพนัน” และกลุ่มแฟนมวยทั่วไปที่ชื่นชอบการชมมวยอย่างเดียว ไม่ได้สนใจที่จะเล่นพนันปะปนกันไป ส่วนกลุ่มกองเชียร์ที่เป็นพ่อแม่หรือญาติพี่น้องของนักมวยที่มีโปรแกรมขึ้นชกจะได้อยู่ในรั้วกันข้างมูมรวมกับพี่เลี้ยงของค่ายอีก 2-3 คน *

ภาพที่ 38 ภาพจำลองสนามมวยลุมพินี

การกำหนดพื้นที่และเวลาให้กับแฟนมวยเป็นการจัดระบบเพื่อความเป็นระเบียบ ขณะที่ปัญหาการจราจรติดขัดในกรุงเทพฯ ช่วงเย็นวันศุกร์ ทำให้ทราบกันดีว่าต้องรีบเดินทางมาถึงสนามก่อนเวลาแข่งอย่างน้อย 1 ชั่วโมง เพื่อช่วยให้มีเวลาเตรียมความพร้อมเรื่องต่างๆ เช่น รับประทานอาหาร ตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับนักมวย การเล่นพนัน หรือต้องรีบซื้อตั๋วในบางชั้น (ที่

---

* นักมวยที่มีโปรแกรมชกในรายการ โปร โมเตอร์จะอนุญาตหรือให้สิทธิพาทิมงานเข้าสนามได้โดยไม่ต้องซื้อตั๋ว 4 คน ประกอบด้วยพี่เลี้ยง 2 คน หัวหน้าค่าย และผู้จัดการ ซึ่งภายในข้อกำหนด 4 คนก็ขึ้นอยู่กับว่านักมวยหรือหัวหน้าค่ายจะให้ใครติดตาม เช่นอาจจะให้พ่อแม่ที่และน้องเข้ามาทั้ง 4 คน ส่วนพี่เลี้ยงอีก 2 คนอาจจะใช้พี่เลี้ยงชุดเดียวกับเพื่อนร่วมค่ายที่ขึ้นชกในรายการเดียวกัน เป็นต้น (เชื้อชาย นิลกาญจน์, สัมภาษณ์ 4 กันยายน 2554)

นั่ง) เพราะอาจจะขายหมดก่อน ซึ่งหลังจากเข้าสนามแล้วผู้ชมจะเดินเข้าประตูประจำชั้นที่นั่งตามที่หน้าตัวระบุ ภายในชั้นสามารถเลือกจะนั่งบริเวณใดก็ได้ แต่ต้องไม่เป็นการข้ามชั้นที่ระบุไว้

รูปแบบการเปิดเรื่องการแข่งขันมวยไทยที่เวทีลุมพินี จึงเน้นที่การเตรียมความพร้อมของผู้จัดการแข่งขัน และผู้ชมก่อนที่จะเข้าสู่แบบแผนการชม โดยเฉพาะช่วงก่อนการแข่งขันคู่แรก พิธีกรรมสำคัญที่สนามมวยลุมพินีถือปฏิบัติเป็นประจำก็คือการเปิดเพลงสรรเสริญพระบารมีเพื่อให้ทุกคนในสนามลุกยืนทำความเคารพพระมหากษัตริย์ไทย

1.1.2 พัฒนาเหตุการณ์

ในช่วงพัฒนาเหตุการณ์ เป็นช่วงของการแข่งขันคู่ต่างๆ ตั้งแต่คู่ที่ 1 ไปจนถึงคู่ที่ 6 ของรายการ ก่อนที่คู่เอกหรือคู่สำคัญจะเริ่มชกในคู่ที่ 7

การชกแต่ละคู่จะมีความสนุกสนานตื่นเต้นน่าสนใจให้ติดตามแตกต่างกันไป เช่น การชกคู่แรกระหว่าง “ต่วนเป้ เกียรติคมสิงห์” ในมุมแดงพบกับ “รถเหล็ก จ้าวทะเลทอง” ในมุมน้ำเงิน เมื่อนักมวยคู่แรกเดินขึ้นเวที และเตรียมพิธีกรรมไหว้ครูเสียงดนตรีปี่กลองประกอบก็ดังขึ้น โฆษกสนามจะอธิบายความสำคัญของการไหว้ครูมวยไทยที่สื่อความหมายถึง การยึดมั่นในคุณธรรมความกตัญญูรู้คุณผู้ให้วิชาความรู้ของชาวพุทธที่ดี ผ่านลำโพงในสนามเป็นภาษาอังกฤษ จีน และญี่ปุ่นให้กับแฟนมวยชาวต่างชาติได้ฟัง

ระหว่างนี้จะเห็นพนักงานสาว ๆ ในสนามเดินรับการสั่งเบียร์จากลูกค้าชาวต่างชาติ อยู่ในชั้นริงไซด์ข้างสนามและนำมาบริการให้ถึงที่ ซึ่งเคาน์เตอร์ขายเบียร์จะมีเฉพาะชั้นริงไซด์เท่านั้น*

ดนตรีปี่กลอง และการไหว้ครู นับเป็นคุณลักษณะเฉพาะตัวที่โดดเด่นของมวยไทย หรือ “ความเป็นไทย” ที่ปรากฏต่อ โสตสัมผัสชาวต่างชาติ เป็นการกระตุ้นความตื่นตาตื่นใจ (spectacular exotic) ต่อ “คนอื่น” หรือ “คนนอกวัฒนธรรม” ที่ได้พบเห็น ดังนั้นการอธิบายด้วยภาษาต่างๆ เช่น ภาษาจีน ญี่ปุ่น โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ก็เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับชาวต่างชาติ ซึ่งเป็นกลยุทธ์ดึงดูดมีส่วนร่วม และขยายความเข้าใจในวัฒนธรรมไทยแก่ “มิตร” ชาวต่างชาติมากขึ้น

---

* การเสิร์ฟเบียร์ในชั้นริงไซด์ให้กับนักท่องเที่ยวนั้น รูปแบบนี้ปรากฏให้เห็นในสนามกีฬาต่างประเทศ โดยเฉพาะการแข่งขันชกมวยสากลที่มักจะได้อัปอนเซอร์หรือสินค้าประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้การสนับสนุน

ทรหดแข็งแกร่งสยบ “เก้า”

ตัวนเป็เป็นมวยประเภทฝีมือ ตะชายต่อชายหนัก ทั้งที่ขาซ้ายลีบเล็กกว่าขาขวา จนหัวหน้าคณะตั้งชื่อว่าตัวนเป็ ส่วนรถเหล็กเป็นมวยประเภททรหดแข็งแกร่งในการใช้กำลัง ปล้ำตีเข้า การชกคู่นี้ 3 ยกแรกค่อนข้างสูสี ยก 4 ตัวนเป็ตะชายต่อชายดัดตีเข้าเรียกเสียงเชียร์รอบสนาม ขณะที่รถเหล็กมุ่งมั่นกับการเดินหน้าปล้ำตีเข้าและเริ่มสร้างปัญหาให้ตัวนเป็ จนเสียหลักล้มหลายครั้ง

เมื่อเริ่มยกที่ 5 รถเหล็กเร่งปล้ำตีเข้าไม่ถึงนาทีก็ถอยมากุมเชิง ทันทิที่พี่เลี้ยงสั่งให้พอเพราะรู้ว่าคะแนนจะนำห่างแล้ว ตัวนเป็ก็พยายามที่จะเดินหน้าทำคะแนนบ้างแต่เริ่มหมดแรง การชกครบ 5 ยกกรรมการรวมคะแนนก่อนชูมือให้รถเหล็กชนะคะแนน

การส่งเสียงเชียร์ และออกท่าทางระหว่างการชมมวยไทย นับเป็นรูปแบบการกระตุ้นบรรยากาศให้สนุกสนานตื่นเต้นที่มีความเฉพาะตัว ซึ่งเป็นการสัมผัส “ความเป็นไทย” ด้วยประสบการณ์ตรงโดยไม่มีผู้บรรยายคอยให้ข้อมูลเหมือนมวยไทยทางโทรทัศน์ ดังนั้นการแสวงหาข้อมูลข่าวสารก่อนเข้าชมของผู้ชมทั้งชาวไทย ชาวต่างชาติ เซียนพนัน หรือแฟนมวยจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะต้องจัดการข้อมูลด้วยตัวเอง

ข้อสังเกตในการชมมวยไทย การเชียร์มักจะมาเริ่มสนุกสนานคึกคักในยกที่ 3 หรือ 4 ทั้งนี้เป็นผลมาจากการวิเคราะห์ของผู้ชมที่มองว่า “การยืนระยะ” หรือการประเมิณพลังกำลังและความแข็งแกร่งของนักมวย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของมวยไทยนอกเหนือจากฝีมือและชั้นเชิงจะต้องยืนหยัดต่อสู้ได้จนครบ 5 ยก ใครที่อ่อนแรงคือผู้ที่ “หมดสภาพ” ที่จะเป็นผู้ชนะ แม้บางครั้งจะออกอาวุธทำคะแนนได้ดีแต่ก็มักจะถูกประเมิณว่าเป็นอาวุธที่ไร้น้ำหนักขาดประสิทธิภาพ “ความเป็นไทย” ในมวยไทยจึงเน้นที่ความทรหดอดทน แข็งแกร่ง และมีพิษสงอันตรายรอบตัว

ในกรณีที่การแข่งขันครบ 5 ยก กรรมการต้องรวมคะแนนอย่างเป็นทางการเพื่อให้โฆษกสนามประกาศ ซึ่งเป็นพิธีกรรมของการแข่งขันชิงแชมป์ เพราะปกติกรรมการบนเวทีรวมคะแนนจากกรรมการ 3 ท่านให้คะแนนด้านล่างเสร็จก็จะชูมือให้ผู้ชนะได้ทันที แต่ในคราวนี้แม้ตัวนเป็จะรู้ว่าแพ้ และจะลอคเชือกกลางเวทีที่พี่เลี้ยงบอกให้กลับมาอยู่ในเวทีก่อนตามธรรมเนียมเพื่อแสดงความยินดีกับผู้ชนะขณะชูมือ ซึ่งจะมีผู้ใหญ่ในวงการมวย (นักการเมือง) ขึ้นมาคาดเข็มขัดแชมป์ให้เป็นเกียรติ หลังจากนั้นผู้ชนะก็จะเดินไปกราบโปรโมเตอร์เป็นการขอบคุณ กราบแฟน

มวย หรือลงจากเวทีแล้วก็จะเดิน ไปกราบผู้ให้การสนับสนุนที่นั่งชมอยู่ด้านล่าง ที่สำคัญอาจจะได้รับรางวัลพิเศษด้วย

ความอ่อนน้อมถ่อมตน กตัญญูรู้คุณ และ “รู้ที่ต่ำที่สูง” ของนักมวยไทยแสดงออกชัดเจนผ่านปฏิบัติการ เช่น กราบไหว้ทุกคนในสนาม แม้แต่นักมวยรุ่นพี่คู่ชกเมื่อการแข่งขันจบสิ้นนับเป็น “ความเป็นไทย” ที่ผู้น้อยมีต่อผู้ใหญ่ซึ่งเป็นฐานคิดส่วนหนึ่งที่ช่วยจรโลงโครงสร้างชนชั้นในสังคมไทย

ขณะที่คู่แข่งกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกของผู้ชมให้ลืมหืมตาเพื่อรอชมคู่ต่อไปอย่างใจจดใจจ่อ ความสนุกในแต่ละคู่จะไล่ระดับให้เพิ่มมากขึ้น ไปจนถึงคู่เอกคือคู่ที่ 8 อย่างไรก็ตามข้อสังเกตสำหรับการแข่งขันในแต่ละคู่ช่วงพัฒนาเหตุการณ์ก็คือ ทุกคู่ล้วนมีโครงเรื่องของตัวเอง เช่น สนุกคู่เคียดตั้งแต่ยกแรก หรือคูชิงกันมากเกินไปจนกรรมการต้องเรียกมาตัดเตือน เป็นต้น

หลังจากการแข่งขันคู่แรกจบและเดินลงเวทีไป นักมวยคู่ที่ 2 ก็จะขึ้นไปเตรียมความพร้อมบนเวทีทันที ขณะที่นักมวยคู่ที่ 3 ก็จะมารอที่มุมตัวเองเพื่อเตรียมพร้อมจะขึ้นชกเป็นคู่ต่อไป ซึ่งเป็นรูปแบบของการเดินเรื่องให้ลื่นไหลและต่อเนื่อง

คู่ที่ 2 “เมืองไทย ส.บุญเยี่ยม” พบกับ “เสือกิม ศิษย์เจ็ดตัว” นักมวยทั้งคู่ต่างมีจุดเด่นที่มีความแข็งแกร่ง และทรหดอดทนด้วยกัน ขณะที่เสือกิมเปิดเกมบุกเข้าใส่อย่างหนักตั้งแต่ยกแรก ทว่าเมืองไทยก็ยังต้านได้ไม่ยุบ และตอบโต้กลับด้วยแข็งและเข้ากระแทกเสือกิมเริ่มอ่อนแรง ช่วงปลายยก 4 และยก 5 ทำให้เมืองไทยที่แข็งแกร่งกว่าเป็นฝ่ายชนะคะแนน

คู่ที่ 3 ระหว่าง “เป็นเอก ศิษย์หนุ่มน้อย” พบกับ “มงคลชัย เพชรสุภาพรรณ” เป็นเอกนั้นมีจุดเด่นที่รูปร่างสูงกว่า เป็นมวยเจ้าและหนุ่มกว่า ขณะที่มงคลชัยได้ “เก่า” หรืออายุมากกว่า และผ่านประสบการณ์บนเวทีมากกว่า แต่การแข่งขันคู่นี้เป็นเอกมีความแข็งแรงมากกว่า และเป็นฝ่ายออกอาวุธทำคะแนนได้ชัดเจนมากกว่า ก่อนชนะคะแนน แต่คู่นี้เมื่อมีการประกาศคะแนนปรากฏว่าแฟนมวยส่งเสียงโห่กรรมการบางท่านที่ให้คะแนนเป็นเอกชนะสูสีทั้งที่ในสายตาแฟนกลุ่มดังกล่าวเห็นว่าน่าจะชนะด้วยคะแนนที่มากกว่านี้ ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งในการต่อต้านและต่อรองของกลุ่มแฟนมวยที่มีต่อกรรมการ

อย่างไรก็ตาม ปัจจัยสำคัญของมวยไทยคือเรื่องความแข็งแกร่ง ความทรหดอดทนจิตใจสงบนิ่ง ไม่สะทกสะท้านกับความเจ็บปวดต่างๆ ซึ่งปรากฏให้เห็นในหลายๆ คู่ก่อนหน้า

สำหรับผู้ชนะไม่ว่าจะเป็น “รถเหล็ก” “เมืองไทย” หรือ “เป็นเอก” โดยเฉพาะคู่ที่ 7 ระหว่างสองยอดมวยเข้ามาแดง “สะเก็ดดาว เพชรพญาไท” กับมวยรุ่นพี่ “สิงห์ดำ เกียรติหมู่ 9”

ทั้งคู่เป็นนักมวยที่ถนัดอาวุธเข้าด้วยกันจนได้รับการยกย่องจากแฟนๆ สะเก็ดดาวเคยเป็นนักชกยอดเยี่ยมแห่งปีของสมาคมผู้สื่อข่าวกีฬาแห่งประเทศไทยเมื่อปี 2553 และเป็นนักมวยในสังกัดของ โปร โมเตอร์รุ่น เกียรติเพชร ขณะที่สิงห์ดำก็เป็นนักมวยยอดเยี่ยมแห่งปีมาก่อน เขียนมวยและนักวิจารณ์มวยจึงเชื่อว่า ยกต้นๆ คือช่วงยกที่ 1-3 สะเก็ดดาวอาจจะเป็นรองในด้านชั้นเชิงและฝีมือแต่ปล้ำดีเข้าสู่กันนานๆ เบียดกันไปจนถึงปลายยก 5 สะเก็ดดาวจะอาศัยความหนุ่มแน่นและแข็งแรงกว่าเอาชนะไปได้ในที่สุด

ผลการแข่งขันปรากฏว่าการแข่งขันก็เป็นแบบคำทำนาย ซึ่งยกสุดท้ายสะเก็ดดาวรู้ว่าคะแนนน่าจะใช้วิธีชกไปลอยไป ทันทีที่หมดยกสุดท้ายสะเก็ดดาวในฐานะนักมวยรุ่นน้องก็ลงกราบขอโทษมวยรุ่นพี่ ขณะที่สิงห์ดำก็ก้มลงรับคำขอโทษนั้นไว้อย่างสุภาพ ก่อนที่กรรมการจะประกาศผลสะเก็ดดาวชนะคะแนนด้วยความแข็งแกร่งที่เหนือกว่าป้องกันแชมป์เอาไว้ได้ และเป็นการพิสูจน์ว่าความทรหดอดทนแข็งแรงคือคุณลักษณะ “ความเป็นไทย” ที่ต้องมี ขณะที่ฝีมือชั้นเชิงความฉลาดก็สำคัญแต่ต้องแข็งแรงไม่แสดงความอ่อนแอให้เห็นจนจบยกสุดท้าย เพราะหากไม่แข็งแรงไม่ดีก็ไม่คู่ควรที่จะเป็นผู้ชนะ นอกจากนี้การอ่อนน้อมถ่อมตนเคารพผู้อาวุโส ศิษย์กับครู และรุ่นน้องต่อรุ่นพี่ก็เป็นเรื่องที่ต้องรักษาไว้ ซึ่งเป็นการนิยาม “ความเป็นไทย” (open Thainess) ที่เปิดรับเพื่อนับรวม (inclusion) คุณลักษณะแบบชนชั้นล่าง

ฝีมือดีแต่อย่าเล่นนอกกฎกติกา

คู่ที่ 4 ระหว่าง “วีระชัย ว.วิวัฒน์นันท์” เจ้าของฉายา “จอมถีบชั้นครู” ที่มีฝีมืออาวุธหลากหลาย ฉวยโอกาสเก่ง พบกับ “รัฐเขต ทีเด็ด99” นักมวยฝีมือที่มีเข่า และเตะเป็นอาวุธสำคัญ ซึ่งเป็นอีกคู่ที่แฟนมวยให้ความสนใจ วีระชัยเป็นนักมวยที่ฉลาดคล่องแคล่วว่องไว สามารถถีบหน้าคู่ชกได้ทุกคน และเคยใช้การถีบน็อกคู่ต่อสู้มาแล้ว แฟนๆ จึงให้ความสนใจ ส่วนรัฐเขต นั้นฝีมือดีและชนะมาหลายครั้งติดต่อกัน

การเจอกันครั้งนี้ช่วงแรกวีระชัยเร่งทำคะแนน ใช้ลูกถีบและรัดเอวปล้ำตีเข้าให้รัฐเขตล้มหลายครั้ง แต่ก็ถูกกรรมการเตือนเรื่องซ้ำเติมคู่ชก และโดนแฟนมวยโห่บ้าง แต่สุดท้ายแล้ววีระชัยก็อ่อนแรงทำคะแนนไม่ชัดเจน โดยเฉพาะยก 3-4-5 ก่อนแพ้คะแนน

สำหรับกรณีที่แฟนมวยโหนั้น ไม่เพียงเป็นการแสดงความไม่พอใจกรรมการเช่นคู่ที่ 3 แต่ยังเป็นเสียงสะท้อนถึงความไม่พอใจนักมวยคนใดก็ตามที่ชอบเล่นนอกกฎกติกา หรือเอาเปรียบคู่ชก เช่นคู่ที่ 4 เมื่อวีระชัยใช้เทคนิคยูโดปิดขาวิชิตจนถูกกรรมการเตือน หรือการคายฟันยางในยกที่ 4 และ 5 ก็ถูกเตือนเพราะเป็นเจตนาที่จะถ่วงเวลาอันเนื่องมาจากร่างกายอ่อนแรง แต่ที่แฟนมวยรับไม่ได้ก็คือการซ้ำเติมคู่ชกที่เสียหลักล้มไปแล้ว หรือเมื่อได้ยินระฆังหมดยกก็ยังไม่ยอมหยุด เป็นต้น

นอกจากนี้การส่งเสียงโห่ของแฟนมวยก็ยังมีความหมายอื่นๆ อีกด้วย เช่นสงสารนักมวยที่สู้ไม่ได้ให้กรรมการรีบจับแพ้ หรือไม่พอใจการชกของนักมวยที่เชียร์ หรืออาจโห่ด้วยเจตนาบางอย่างเพื่อหวังผลประโยชน์ เช่น โห่เพื่อประณามนักมวยที่กำลังเพลี่ยงพล้ำว่าไม่ตั้งใจชก และอาจจะมีเจตนา “ลั้มนมวย” หรือรับสินบนจากเซียนมวยเพื่อขึ้นชกให้แพ้ จึงเป็นการโห่เพื่อกดดันกรรมการบนเวทีให้ยุติการชกเพื่อไล่นักมวยที่ชก “ไม่สมศักดิ์ศรี” ลงจากเวที “ไม่ให้มีการตัดสิน” ส่งผลให้การแข่งขันคู่หนึ่งๆ ไม่มีใครชนะพนัน และไม่มีการเสียเงินพนัน ในกรณีนี้อาจจะส่งผลกระทบต่อนักมวยที่ชกเต็มที่แล้วแต่สู้ไม่ได้กลับถูกลงโทษทางวินัย และตัดเงิน รวมถึงนักมวยผู้ชนะที่น่าจะได้รับเงินรางวัลเต็มที่ และผลกระทบนี้ก็หมายรวมถึงแฟนมวยที่ควรจะได้รับเงินพนัน ในฐานะผู้ชนะด้วยเช่นกัน

คู่ที่ 5 ระหว่าง “โชคปรีชา ก.สกุลเชื้อ” ฉายา “แรมโบ้ระยอง” นักมวยหมัดหนักจากระยอง พบกับ “วันฉลอง ศิษย์ชื่อน้อง” ยอดมวยฝีมือดีอาวูชครบเครื่องทั้งหมัด เท้า เข่า และศอก โดยคู่นี้วันฉลองเคยชนะคะแนนโชคปรีชามาแล้ว ซึ่งครั้งนั้นช่วงยกสุดท้ายโชคปรีชาเกือบชนะน็อก แต่วันฉลองก็ชกแบบประคองตัวก่อนชนะคะแนนได้หวุดหวิด ครั้งนี้จึงเรียกความสนใจแฟนมวยได้มาก เพื่อมาชมว่าโชคปรีชาจะใช้หมัดน็อกวันฉลองได้หรือไม่ หรือวันฉลองจะใช้ฝีมือยันแค่นได้อีกครั้ง อย่างไรก็ตาม วันฉลองมาครั้งนี้เตรียมตัวมาดีเป็นฝ่ายใช้ฝีมือทำคะแนนตั้งแต่ยกที่ 1 ถึงยกที่ 5 ขณะที่โชคปรีชานั้นช้ากว่าจนเกือบจะชกไม่ถูก วันฉลองจึงชนะคะแนนไปอีกครั้ง

“กระดุกคนละเบอร์” เจอกัน ไม่ได้

คู่ที่ 6 ระหว่าง “สิทธิศักดิ์ เชิงชิมอ๊วยิม” นักมวยเข่ารูปร่างสูงใหญ่กว่าหนุ่มกว่า พบกับ “น้องไอ้ โกล่างห้าดาว” นักมวยรุ่นพี่ฝีมือดี การชก 2 ยกแรกสิทธิศักดิ์ ใช้อาวุธยาวคือการเตะ และดักแทงเข้าปล่อยหมัดทำคะแนนไปก่อน ขณะที่การปล้ำตีเข่าดูเหมือนว่าน้องไอ้จะเป็นรอง

ทว่าในยกที่ 3 น่องโอดกลับเร่งเตะตอยเข้าเป้าหลายครั้ง จนสิทธิศักดิ์เริ่มมีอาการ และกลัวหมัด กระทั่งยกที่ 4 เมื่อโดนอาวุธน่องโอดอีกชุดใหญ่ จนเกือบจะป้องกันตัวไม่ได้ แฟนมวยก็ส่งเสียงโห่ บางคนก็ตะโกนว่า “ห่างชั้นๆ” ที่หมายถึงว่าน่องโอดนั้นเหนือกว่าสิทธิศักดิ์แบบที่ไม่น่าจะชกกันได้ ก่อนที่กรรมการจะสั่งยุติการชกในยกที่ 4 และชูมือให้น่องโอดชนะน็อก

1.1.3 ภาวะวิกฤติ

เมื่อความแค้นคาใจ

การชกของคู่เอกในรายการ “ศึกลุมพินีแชมเปียนเกริกไกร” เป็นการกลับมาพบกันอีกครั้งของ “ก้องศักดิ์ เอกบางไพร (ศิษย์บุญมี)”* นักมวยเจ้าของตำแหน่งนักชกยอดเยี่ยมแห่งปี 2553 ของสมาคมผู้สื่อข่าวกีฬาแห่งประเทศไทย กับ “เอฟ 16 ราชาชนนท” ซึ่งคู่นี้พบกันมาก่อนหน้าเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2554 ครั้งนั้นก้องศักดิ์ชนะคะแนนหวุดหวิด

การพบกันครั้งนี้มีตำแหน่งแชมป์รุ่นซูเปอร์เฟเธอร์เวท ของเวทีลุมพินี เป็นรางวัลด้วย ดูจากการคาดหมายของสื่อมวลชนหลายสำนัก รวมทั้ง “โพย” ต่างๆ หน้าเวทีมวย ต่างคาดหมายล่วงหน้าว่าก้องศักดิ์ มีโอกาสที่จะชนะข้าแค้นเอฟ 16 ได้มากกว่า เพราะเชื่อว่าฝีมือเหนือกว่า ขณะที่เอฟ 16 นั้นเป็นนักมวยที่แข็งแกร่งทดหอดทน มีเข้าเป็นอาวุธหลัก อาจจะเข้าปล้ำตีเข้ายากเพราะก้องศักดิ์แก้ทางมวยเก่ง

การจัดวางคู่เอกของรายการมวยนั้น นับเป็นกลยุทธ์เรียกความสนใจของบรรดาแฟนมวย เพราะคู่เอกจะเป็นคู่มวยที่เรียกแฟนเข้าสนามได้มากหากเป็นการจับนักมวยยอดเยี่ยมมาเจอกัน โดยเฉพาะการแข่งขันแบบ “แก้มือ” หรือ “ล้างแค้น” ยิ่งเรียกความสนใจได้มาก ทั้งนี้เพราะการล้างแค้นเป็นเรื่องของศักดิ์ศรี “ลูกผู้ชาย” และในแบบของ “ความเป็นไทย” ทั้งศักดิ์ศรีของผู้ที่เคยแพ้มาก่อนต้องการพิสูจน์ให้เห็นว่าครั้งก่อนเขาไม่น่าแพ้และถ้าเตรียมตัวมาดีครั้งนี้จะเอาชนะได้ และเป็นศักดิ์ศรีของผู้ที่เคยชนะมาแล้วก็จะพิสูจน์ให้เห็นกันอีกครั้งว่าชัยชนะครั้งนี้แล้วนั้นไม่ใช่เรื่องบังเอิญ แต่ครั้งนี้จะพิสูจน์ให้เห็นแฟนมวยรวมทั้งคู่ชกหายข้องใจ

---

* นักมวยไทยในปัจจุบันมักจะเปลี่ยน “ชื่อค่าย” หรือ “สีเสื้อ” อยู่เสมอ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชื่อของบุคคลหรือตราสินค้าที่ให้การสนับสนุนนักมวยคนนั้นๆ ขณะที่หัวหน้าค่าย และค่ายฝึกซ้อมยังเหมือนเดิม

ก่อนที่การชกคู่เอกจะเริ่มต้นขึ้น ก้องศักดิ์ และเอฟ 16 ต่างออกมาไหว้ครูกลางสังเวียน ก้องศักดิ์ไหว้ศิลปะการไหว้ครูอย่างสวยงามและโดดเด่นทั้งท่า “สาวน้อยประแป้ง” และท่า “ยี่ชฌู” เรียกเสียงปรบมือจากแฟนมวยรอบสนาม

การไหว้ครูนับเป็นการรำลึกพระคุณครูที่ให้การสอนสั่งวิชามวยไทยมาเป็นอย่างดี กระทั่งสามารถนำมาใช้เป็นอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ซึ่งเป็นการทำหน้าที่สืบทอดวัฒนธรรมที่เด่นชัด ที่สำคัญคือทำให้นักมวยมีความเชื่อมั่นว่าครูจะช่วยให้ก้าวหน้าในอาชีพการงานกระทั่งสามารถขึ้นมาเป็นคู่เอกของรายการใหญ่ และได้ค่าตัวสูง โดยในการชกครั้งนี้ทั้งคู่รับค่าตัวคนละ 1 แสนบาทที่ถือว่าเป็นค่าตัวที่สูงที่สุดสำหรับนักมวยไทยอาชีพในยุคนี้

เก่งกำลัดถ้ำประมาทก็หายนะ

การพ่ายแพ้ครั้งก่อนทำให้เอฟ 16 เตรียมความพร้อมมาเป็นอย่างดี และใช้พลังกำลังที่หนุ่มแน่นกว่าเป็นฝ่ายเดินหน้าเตะ แทงเข้า และดักต่อยหมัด ขณะที่ก้องศักดิ์ ดูเชิงรอจังหวะและดักสวนด้วยแข้งซ้าย หมัดยกแรก เขียนพ่นฝั่งอัมจันทร์ยังตะ โจนให้ ก้องศักดิ์เป็นต่อ

ยกที่ 2 ซึ่งโดยทั่วไปแล้วนักมวยไทยมักจะใช้ 3 นาทีของยกนี้ดูเชิงหลอกล่อกันเหมือนในยกแรก ทว่าแผนการชกของเอฟ 16 กลับปรับเปลี่ยนนับพลัน เป็นฝ่ายเร่งเกมเดินหน้าเพื่อชวนก้องศักดิ์ออกอาวุธ และในช่วงกลางยกนี้เองที่เอฟ 16 ปล่อยหมัดชุดชกก้องศักดิ์ล้มหงายกลางเวที กรรมการเข้ามานับจนถึง 8 เพื่อให้โอกาสก้องศักดิ์ แม้จะอยู่ในอาการชกตรงตัวเกือบไม่อยู่ แต่ด้วยจิตใจนักสู้จึงพยักหน้าบอกกรรมการเพื่อขอชกต่อ ทันทีกกรรมการให้สัญญาณการชก เอฟ 16 ก้าวเข้าหาแล้วรัวหมัดชุด สอก และเข้าเข้าไปใส่ก้องศักดิ์ที่พยายามบดป้อง และหาจังหวะสวนกลับด้วยหมัดและสอกบ้าง ก่อนจะมาโดนหมัดของเอฟ 16 เต็มคางล้มให้กรรมการนับ 8 อีกครั้ง แต่ก้องศักดิ์ยังตั้งใจลุกขึ้นมาสู้ได้อีก และประคองตัวไปจนครบยกที่ 2

การชกในยกที่ 3 และ 4 ก้องศักดิ์ที่รู้ตัวว่าตกเป็นรองเป็นฝ่ายเดินหน้ารุกไล่เข้าทำคะแนนบ้าง และหวังจะน็อกเอฟ 16 ให้ได้ แต่คู่ชกที่เคยแพ้มาก่อนก็ปรับแผนกลับมาเป็นฝ่ายตั้งรับดักทำคะแนน และหาโอกาสปล้ำตีเขาให้เวลาหมดไป กระทั่งก้องศักดิ์ออกอาวุธไม่ถนัด จนถึงยกที่ 5 ซึ่งเป็นยกสุดท้าย ก้องศักดิ์เริ่มออกอาการอ่อนกำลังจนแรงไม่ขึ้น ครบ 5 ยกกรรมการรวมคะแนนแล้วชูมือให้เอฟ 16 เป็นฝ่ายชนะคะแนน

ชัยชนะของเอฟ 16 นอกจากจะสร้างชื่อเสียงให้กับตัวเอง และค่ายแล้ว ก็ยังเป็น การล้างแค้นได้สำเร็จเรียกศักดิ์ศรีกลับมา ดังนั้น “ความเป็นไทย” ที่เคยเน้นที่ไหวพริบ ความ ฉลาด ชั้นเชิง ฝีมือ และแข็งแกร่งแบบก้องศักดิ์ในคราวก่อน ก็พลิกกลับมาเน้นที่ความแข็งแกร่ง เด็ดขาด หนักแน่น และไม่ผิดพลาดแบบเอฟ 16 บ้าง

1.1.4 ภาวะคลี่คลาย/ปิดเรื่อง

หลังจากผ่านคู่สำคัญที่เป็นคู่เน้นของรายการก็เป็นเวลาเกือบ 22.00 น. ผู้ชมบาง กลุ่มเริ่มทยอยเดินออกจากสนามกลับบ้านกระทั่งเหลือกลุ่มเซียนพนันอีกฝั่งอีกจำนวนหนึ่ง กับกลุ่ม ผู้ชมที่ยังอยากดูให้ครบทุกคู่ เช่นเดียวกับผู้ชมชาวต่างชาติจากร่วม 200 คน ก็เหลือไม่ถึง 20 คน แต่ การแข่งขันอีก 2 คู่สุดท้ายก็ยังดำเนินต่อไป

2 คู่ที่เหลือเป็นมวยไทยรุ่นเล็กพิชิตน้ำหนักไม่เกิน 100 ปอนด์ หรือ 45 กิโลกรัม โดยคู่ที่ 8 เป็นการชกระหว่าง “เสือเล็ก เกียรติเจริญชัย” ฝ่ายแดงพบกับมวยน้ำเงิน “เพชรรุ่งเรือง พิเค มวยไทยยิม” และคู่ที่ 9 คู่สุดท้าย “ขุนพันธ์ เกียรติเจริญชัย” ฝ่ายแดงพบกับมวยน้ำเงิน “ฟ้าคำราม ศิษย์ลมหนาว”

แม้จะผ่านช่วงวิกฤติหรือช่วงสำคัญที่สุดของรายการมาแล้ว แต่การแข่งขันชกมวย ทุกคู่ก็ล้วนมีช่วงวิกฤติให้ผู้ชมติดตามเช่นกัน โดยเฉพาะกลุ่มเซียนพนันที่ยังใช้ 2 คู่ที่เหลือเป็น สังเวียน “ลงทุน” ต่อไป ขณะที่เจ้าหน้าที่สนามเริ่มเก็บเก้าอี้กวาดเศษขยะที่เคลื่อนสนามชั้นริงไซด์ ซึ่งนับเป็น “ความเป็นไทย” อีกรูปแบบหนึ่งสำหรับวิธีการจัดการ แม้การแข่งขันจะยังไม่เสร็จสิ้น แต่อะไรที่ทำได้ก่อนก็ทำไป

โครงเรื่องการแข่งขันมวยไทยที่เวทีมาตรฐานลุมพินี โดยสรุปแล้วจะเปิดด้วยการ เตรียมความพร้อมของผู้ชมระหว่างการรอคอยที่ด้านหน้าสนาม และภายในสนามก่อนการแข่งขันคู่ แรกจะเริ่มขึ้น โดยสัญญาณสำคัญที่จะบอกให้ทุกฝ่ายรับรู้คือเพลงสรรเสริญพระบารมี เพื่อให้ทุกคน ภายในสนามได้ร่วมทำความเคารพต่อพระมหากษัตริย์ไทยของปัจจุบัน ที่เปรียบได้กับพระองค์ท่าน ได้เสด็จพระราชดำเนินมาเป็นองค์ประธานก่อนการชกในทุกครั้งที่มีการจัด ซึ่งหมายถึงการแข่งขัน จะต้องดำเนินไปภายใต้กฎเกณฑ์กติกา และเป็นไปโดยสงบเรียบร้อย ท่ามกลางการรักษาความ ปลอดภัยของเจ้าหน้าที่สนามที่เกือบทั้งหมดเป็นข้าราชการทหาร การแข่งขันของคู่ 1 ถึงคู่ที่ 7 ในช่วงพัฒนาเหตุการณ์ ได้ถูกกำหนดรูปแบบความสนุกสนานเอาไว้ก่อนหน้าแล้วเพื่อนำเสนอ “ความเป็นไทย” ผ่านนักมวยไทยที่มีคุณสมบัติในแบบที่เป็นภาพแทน “ชายไทย” โดยเฉพาะผู้ชนะ

ของแต่ละคู่ที่จะต้องมีความแข็งแกร่ง อดทน มีฝีมือ ฉลาด หากไม่ผ่านประสบการณ์การต่อสู้มาอย่างโชกโชน ก็ต้องเป็นนักมวยไทยระดับดาวรุ่งที่มีอนาคตไกล ซึ่งจะโดดเด่นผงาดเป็นผู้ชนะหรือเป็นตัวแทนของความเป็นไทยได้ อย่างน้อยผู้ชนะเหล่านี้ก็ต้องผ่านการเรียนรู้ในค่ายมวยจากครูมวยมาแล้วเป็นอย่างดี

นอกจากทักษะการต่อสู้แล้ว การเรียนรู้วัฒนธรรมแบบไทยก็เป็นสิ่งที่ “ความเป็นไทย” ต้องการ เช่น ความอ่อนน้อมถ่อมตน เคารพผู้อาวุโส เช่นนักมวยรุ่นน้องที่ก้มกราบรุ่นพี่หลังจบ 5 ยก ไม่ว่าผลการแข่งขันจะออกมาอย่างไรก็ตาม และจะต้องเป็นนักมวยที่ไม่เอาเปรียบคู่ต่อสู้ เช่น ซ้ำเติม หรือชกนอกกติกา

โดยในช่วงภาวะวิกฤติ จะพบว่าผู้ชมทั้งสนามให้ความสำคัญต่อการชกมวยคู่นี้เป็นอย่างยิ่ง ตั้งแต่การเดินทางขึ้นสังเวียน การไหว้ครู และการดูเชิงในยกแรก รวมไปถึงการออกอาวุธ การตั้งรับ หรือการแก้ปัญหาในภาวะยุ่งยาก

1.2 แก่นเรื่อง (Theme)

แก่นเรื่องในที่นี้คือ การนำเสนอ “ความเป็นไทย” ที่ให้นักมวยไทยเป็นภาพแทนการต่อสู้ของ “นักมวยไทย-ชายไทย” ที่ผ่านการเรียนรู้ ฝึกฝน และบททดสอบมาแล้วเป็นอย่างดี โดยมีโอกาสได้ขึ้นพิสูจน์ความสามารถในเชิงมวยไทยของตนเองกับคู่ต่อสู้ที่คู่ควร และมีตำแหน่งแชมป์/เกียรติยศ/เงินรางวัล/ศักดิ์ศรี เป็นเป้าหมาย

ประเด็นสำคัญของการแข่งขันมวยไทย ผู้วิจัยวิเคราะห์ผ่านเกณฑ์ดังนี้ ชื่อรายการ โภยวิจารณ์ นิตยสารมวยไทย และคัตเอาต์หน้าสนาม

ตารางที่ 77 แก่นเรื่องมวยเวทีลุมพินี

เกณฑ์	ข้อมูล
ชื่อรายการ	“ศึกลุมพินีแชมเปียนเกริกไกร”
โภยวิจารณ์	คู่มือของเซียนพนันเพื่อตรวจสอบข้อมูลนักมวยก่อนชกครั้งสุดท้าย เช่น น้ำหนัก ผลงานก่อนหน้า ราคาต่อรอง ความสำคัญของการเจอกัน (ชิงแชมป์/เข็มขัด) และทักษะของเกจิ/สื่อมวลชน
นิตยสารมวยไทย	นิตยสารมวยไทยรายสัปดาห์ “มวยสยามรายสัปดาห์” ฉบับที่ขึ้นปกศึกใหญ่ “ลุมพินีแชมเปียนเกริกไกร”
คัตเอาต์	ป้ายโฆษณาคุ้มมวยหน้าสนามเวทีลุมพินี และใบปลิวแจ้งคู่มวย

1.2.1 ชื่อรายการ

ชื่อรายการ “ศึกลุมพินีแชนเปียนเกริกไกร” เปรียบได้กับ “แบรนต์” หรือตราสินค้า สำหรับวงการมวยไทยเช่นกัน หากแบรนต์ดีก็มีแฟนมวยให้การต้อนรับมาก โดยเฉพาะโปรโมเตอร์ชื่อดังที่มีนักมวยดังในสังกัดจำนวนมากก็มีโอกาสประกบคู่มวยที่แฟน ๆ สนใจได้ง่าย ที่ผ่านมามีศึกลุมพินีแชนเปียนเกริกไกร ทำผลงานไว้ได้ดีจนกลายเป็นรายการที่แฟนมวยรอคอย

นอกจากชื่อ “ลุมพินี” ที่ระบุในฐานะเวทีมวยมาตรฐานของประเทศ และมีการชกชิง “แชมเปียน” ระดับยอดมวยเอกของประเทศที่มีชื่อเสียง และฝีมือ “เกริกไกร” แล้วยังเป็นการร่วมงานกันของ 2 โปรโมเตอร์ชั้นนำคือ ชู้น เกียรติเพชร กับ “เสี่ยเน้า” วิรัตน์ วิจิรัตน์วงศ์ ซึ่งต่างก็มีนักมวยดังอยู่ในสังกัดทั่วประเทศ

ชื่อรายการจึงบ่งบอกถึงความสำคัญของรายการมวยไทยในความเข้าใจ และความรู้ลึกของแฟนมวยไทยของรายการนี้เป็นอย่างดีว่าจะได้ชมคู่มวยระดับชั้นนำของประเทศ เป็นคู่มวยที่จะนำความตื่นเต้น หรือ “ได้เสี่ย” ในแบบของการเล่นพนัน นอกจากนี้ นักมวยที่ชกได้ดีในรายการนี้ก็จะมีโอกาสที่จะผงาดขึ้นเป็นนักมวยระดับแนวหน้าของประเทศไทย

ภาพที่ 39 “โพย” หรือคู่มือประกอบการเล่นพนันมวย

1.2.2 โพยวิจารณ์/โปรแกรม

โพยเป็นคู่มือของเซียนพนัน หรือผู้ที่สนใจติดตามข้อมูลเกี่ยวกับคู่มวยที่จะขึ้นชก ในรายการวันดังกล่าว เช่นโพยตัวอย่างที่ผู้วิจัยนำมาเสนอนี้ เป็นโพยของผู้ที่ใช้ฉายาว่า “ตั้ง สำโรง” โดยถ่ายสำเนาขนาด A4 เขียนเป็นภาษาไทย ให้เจ้าหน้าที่เดินขายด้านหน้าสนามแผ่นละ 10 บาท ซึ่ง

จะมีข้อมูลรายละเอียดกลุ่มมวยที่น่าสนใจ เช่น ราคาต่อรองล่าสุด ใครเป็นต่อใครเป็นรอง (ชื่อแรกคือ มุมแดง และชื่อถัดมาคือมุมน้ำเงิน) น้ำหนักตัวที่ชั่งช่วงเช้าวันชก ผลงาน 2-3 ครั้งหลังสุด ความสำคัญ (ชิงแชมป์) และทักษะของเกจอาจารย์ที่มีต่อกลุ่มมวยแต่ละคู่ ซึ่งจะเป็นแนวทางให้เซียนพนัน และผู้สนใจได้ใช้ประกอบการเล่น ส่วนโปรแกรมกลุ่มมวยนั้นทางสนามจะมีแจกให้กับผู้ที่ซื้อตั๋วเข้าชม โดยในโปรแกรมจะระบุลำดับกลุ่มมวย น้ำหนักตัวนักมวย มุมแดง-น้ำเงิน และความสำคัญ ส่วนผู้ชมชาวต่างชาติทางสนามจะแจกโปรแกรมเป็นภาษาอังกฤษ

โปย และโปรแกรม จึงมีส่วนสำคัญในการกำหนดโครงเรื่อง (Plot) และแก่นเรื่อง (Theme) ซึ่งมีผลต่อการรับรู้ของแฟนมวย และความน่าสนใจของรายการ

ภาพที่ 40 ภาพปกนิตยสาร “มวยสยาม” ลงภาพศึก “ลุมพินีแชมเปียนเกริกไกร”

1.2.3 นิตยสารมวยสยาม

นิตยสารมวยไทยเป็นคู่มือของแฟนมวยหลากหลายกลุ่มได้ใช้ประกอบการชมมวยไทย ขณะที่ยังมีสิ่งพิมพ์อื่นๆ เช่นหนังสือพิมพ์รายวันที่นำเสนอศึกลุมพินีแชมเปียนเกริกไกร ผู้วิจัยเลือกนิตยสาร “มวยสยาม” ฉบับที่ 1976 ปีที่ 23 วันที่ 31 สิงหาคม-6 กันยายน 2554 เป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์แก่นเรื่อง เพราะนิตยสารฉบับนี้นำเสนอรายการศึกลุมพินีแชมเปียนเกริกไกร ขึ้นหน้าปกเป็นรายการหลัก มีภาพมวยคู่เอกระหว่างก้องศักดิ์ และเอฟ 16 โคดเด่นกลางปก และมีภาพกลุ่มมวยประกอบรายการอีก 4 คู่ รวมทั้งผู้ใหญ่ และโปรโมเตอร์ผู้จัด

ภาพหน้าปกนิตยสารมวยสยาม เน้นที่การกลับมาชกกันอีกครั้งของคู่เอก โดยนำภาพการชกกันของ ก๊องศักดิ์ กับเอฟ 16 ครั้งก่อนมานำเสนอไว้ได้ชื่อนิตยสาร และมีข้อความคาดทับว่า “ล้างตา!” ซึ่งมีความหมายว่าเป็นการ “ล้างแค้น” หรือขอ “แก้มีอ” ของเอฟ 16 ที่เป็นฝ่ายแพ้คะแนนในครั้งก่อน ขณะที่ภาพใหญ่ถัดลงมาเป็นเข็มขัดแชมป์ลูมพินีรุ่นเฟเธอร์เวทของก๊องศักดิ์ ที่เปิดโอกาสให้เอฟ 16 ได้ชิงแชมป์ในครั้งนี้ด้วย

การนำเสนอเรื่อง และภาพหน้าปกนิตยสาร “มวยสยาม” จึงเป็นการย้ำประเด็นสำคัญของ “ความเป็นไทย” ที่บรรดาชกมวยไทยระดับแถวหน้าของประเทศพยายามที่จะเข้ามาช่วงชิงกันในเวทีมาตรฐานของเมืองหลวงที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นสังเวียนระดับสูงสุดของประเทศ หากประสบความสำเร็จในรายการนี้ก็มีโอกาสที่จะเลื่อนระดับชื่อเสียง และเงินทองของตนเองได้เช่นเดียวกับนักมวยดังรุ่นพี่

ภาพที่ 41 คัดเอาที่โฆษณาการแข่งขันมวยรายการ “ศึกลูมพินีแชมป์เอเชียนเกริกไกร”

1.2.4 คัดเอาที่

คัดเอาที่ หรือแผ่นป้ายขนาดใหญ่หน้าสนามมวยลูมพินีเพื่อประชาสัมพันธ์การแข่งขันมวยรายการ “ศึกลูมพินีแชมป์เอเชียนเกริกไกร” หน้าสนามมวยลูมพินี เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2554

คัดเอาที่เสนอภาพชุดเดียวกับที่นำเสนอในใบปลิวโฆษณา และหน้าปกนิตยสาร “มวยสยาม” เพียงแต่การต่างกันที่การวางตำแหน่งรูปภาพ และขนาดของภาพ อย่างไรก็ตาม พบว่าทั้งภาพจากใบปลิว หน้าปกนิตยสาร หรือคัดเอาที่ ต่างเน้นไปที่การกลับมาชกกันอีกครั้งของยอดมวยในยุคปัจจุบันคือ ก๊องศักดิ์ กับเอฟ 16

นักมวยไทยคนใดที่ได้มีชื่อขึ้นชกรายการสำคัญ และมีภาพตั้งการ์ดมวยขึ้นคัตเอาท์ของเวทีลุมพินีนั้น นับว่าประสบความสำเร็จในระดับแถวหน้าของประเทศ และเป็นความฝันของนักมวยทั่วประเทศ แต่ในโลกความเป็นจริงแล้วมีไม่กี่คนเท่านั้นที่ประสบความสำเร็จ

โดยสรุปแล้ว แก่นเรื่องของรายการมวยไทยที่น่าเสนอคือ ภาพการต่อสู้ของ “นักมวยไทย-ชายไทย” เพื่อชิงความเป็นเลิศ หรือเป็นหนึ่งในชาติในฐานะภาพแทน “ความเป็นไทย” ที่พึงปรารถนา ซึ่งเป็น “ความเป็นไทย” ที่เปิดกว้าง (open Thainess) รับนักมวยจากต่างจังหวัด ขณะที่อีกด้านหนึ่งก็เป็นการตัดสายสัมพันธ์ของนักมวยกับบ้านเกิดของตัวเองในชนบท เพื่อให้คุณค่ากับความเป็นเมืองกรุงที่มีความทันสมัยและเหนือกว่าในทุกด้าน

1.3 ตัวละคร (Characters)

ตัวละครเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเล่าเรื่อง ที่เป็นผลมาจากการวางแก่นเรื่อง และโครงเรื่อง การสร้างตัวละครมีลักษณะเฉพาะในรูปแบบของเกมการแข่งขัน ไม่เพียงสร้างกลุ่ม “คนไทย” และกลุ่ม “คนอื่น” เท่านั้น แต่ในกลุ่มคนไทยด้วยกันก็ยังจำแนกได้อีก 3 กลุ่มคือ ผู้ชนะ ผู้แพ้ และผู้ควบคุมกฎ เพื่อเสนอให้เห็นว่าสังคมให้และไม่ให้คุณค่ากับคุณลักษณะ หรืออัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” แบบใดผ่านกฎเกณฑ์กติกามวยไทยที่มีกลุ่มผู้ควบคุมกฎเกณฑ์คอยดูแล

ตารางที่ 78 ตัวละครมวยเวทีลุมพินี

คนไทย					คนอื่น
ผู้ชนะ		ผู้แพ้		ผู้ควบคุมกฎ	ชาวต่างชาติ
รถเหล็ก	รู้ที่ดำที่สูง	แกร่งไม่พอ	ตัวนเป้	กรรมการ /	ผู้ชม
เมืองไทย	เคารพผู้อาวุโส	อายุมาก ไม่	เสือกิม	ผู้ชม	ชาวต่างชาติ
เป็นเอก	คุณธรรม อ่อน	ฉลาด เอา	มงคลชัย		ที่เข้ามาชม
รัฐเขต	น้อมถ่อมตน	เปรียบ ชั้น	วีระชัย		ในสนาม
วันฉลอง	สุขุม รอบคอบ	ไม่ถึง อายุ	โชคปรีชา		ลุมพินี
น้องโอ้	หนักแน่น ฉลาด	มาก พลาด	สิทธิศักดิ์		
สะเด็ดดาว	มีฝีมือ ชั้นเชิง	ประมาท	สิงห์ดำ		
เอฟ 16	แข็งแกร่ง		ก้องศักดิ์		
	ทรหด อดทน				

เด็ดขาด น้ำใจ ไม่พลาด จิตใจ นักสู้ ขยัน ขันแข็ง ไม่ ประมาท				
--	--	--	--	--

1.3.1 ตัวละคร “คนไทย”

การแข่งขันมวยไทยในมีรูปแบบการสร้างตัวละครหลักผ่านเรื่องเล่าที่แตกต่างจากการสร้างตัวละครหลักของสื่อภาพยนตร์ กล่าวคือมีตัวละครเด่นหลายคนให้ติดตาม โดยเฉพาะตั้งแต่ช่วงพัฒนาเหตุการณ์ หรือการแข่งขันคู่แรกเป็นต้นไป เพียงแต่ตัวละครที่เด่นที่สุดของรายการคือคู่เอกประจำวันที่จะถูกนำเสนอในช่วงภาวะวิกฤติของโครงเรื่อง

ดังนั้นการสร้าง “ความเป็นไทย” จึงสร้างผ่านนักมวยแต่ละคู่ให้เป็นภาพแทนของคนไทย กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือเป็นการสร้างอัตลักษณ์ “คนไทย” ทั้งนักมวยมุมแดง และมุมน้ำเงิน ซึ่งต่างก็มีกลุ่มแฟนมวยส่งเสียงเชียร์ฝ่ายของตัวเองกระทั่งเมื่อผลการชกออกมาโดยการตัดสินของกรรมการ หรือเพราะฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดหมดทางสู้ ก็มีเพียง “ผู้ชนะ” เท่านั้นที่จะได้รับการยอมรับว่าเหนือกว่าและดีกว่า โดยเฉพาะการตัดสินของกรรมการที่เป็นการพิจารณาให้คะแนนความสามารถ เป็นการยืนยันอย่างชัดเจนว่าความเหนือกว่า หรือเก่งกว่าของผู้ชนะหมายถึงสิ่งใดบ้าง เช่น แข็งแกร่งกว่า ขยันกว่า ฉลาดกว่า ทรหดอดทนกว่า หรือมีจิตใจที่กล้าหาญมากกว่า เป็นต้น และคุณลักษณะเหล่านี้เองที่เป็นอัตลักษณ์ “ความเป็นไทยแบบผู้ชาย” ที่พึงปรารถนา

1.3.1.1 ผู้ชนะ

ในกลุ่มตัวละคร “ผู้ชนะ” ที่นำเสนอในตารางทั้ง 8 คน จะพบว่านักมวยเหล่านี้มีคุณลักษณะเด่นหลายประการที่เป็นลักษณะร่วม เช่น ความแข็งแกร่ง ความทรหดอดทน เคารพผู้อาวุโส อ่อนน้อมถ่อมตน และจิตใจนักสู้ ส่วนลักษณะเด่นที่แตกต่างออกไปในแต่ละคนคือ ความฉลาด ชื่นเชิง หรืออาวุธที่ถนัด (เข้า หมัด เตะ หรือศอก) เช่นการแข่งขันคู่แรก ต่วนเป็ ซึ่ง เป็นนักมวยฉลาดเตะซ้ายต่อยซ้ายและแทงเข้าช่วงยกต้นๆ ไปได้ดีทำคะแนนนำ แต่ยก 4 ยก 5 รถเหล็กกลับเดินหน้าทำคะแนนได้ดีกว่าและปล้ำตีเข้าจนต่วนเป็ล้มหลายครั้ง หรือคู่ที่ 2 ที่เมืองไทย

โดนชกตั้งแต่ยกแรก ขณะที่เสือกิมเดินบุกทำคะแนนตลอด แต่เมืองไทยก็ตอบโต้หนักๆ อย่างไม่ย่อท้อจนเสือกิมอ่อนแรงช่วงปลายยก 4 และยก 5 ส่งผลให้เสือกิมแพ้ไปอีกครั้ง

คูที่ 3 เป็นเอก และรัฐเขต ก็เช่นกันที่ความแข็งแกร่งเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินหาผู้ชนะ รวมทั้งวันฉลอง ที่ใช้ทั้งฝีมือ และความแข็งแกร่งปราบมวยหมัดหนักอย่างโชคปรีชาได้เป็นครั้งที่สอง ขณะที่น้องโอ อาศัยทั้งความแข็งแกร่งและความเก๋า หรือประสบการณ์ที่เหนือกว่าสอนเชิงมวยสิทธิศักดิ์เงินแฟนมวยตะโกนให้ยุติการชก และกรรมการก็ยุติในยกที่ 4 ชูมือให้น้องโอชนะก่อนครบยก ส่วนสะเก็ดดาว นักมวยรุ่นน้องที่ดวลเข้ากับสิงห์ดำ นักมวยรุ่นพี่อย่างสนุก แต่ยกที่ 5 เห็นได้ชัดว่าการตอบโต้ของสิงห์ดำอ่อนแรงลงไป

ตัวละครที่โดดเด่นที่สุดของรายการคือการแข่งขันของคู่เอกระหว่าง เอฟ 16 ฝ่ายน้ำเงินที่เคยแพ้มาแล้วเมื่อ 1 เดือนก่อนหน้า และได้โอกาสล้างแค้นกับก้องศักดิ์คู่ปรับเก่า และเป็นการป้องกันแชมป์รุ่นซูเปอร์เฟเธอร์เวท ของเวทิลุมพินีด้วย ทั้งนี้เพราะการชกมวยเป็นการแข่งขันที่ “ไร้สคริปต์” ไม่มีใครรู้ผลการแข่งขันล่วงหน้า การสร้างคุณลักษณะเด่นให้กับนักมวยของกองเชียร์จึงแตกต่างกันไป แฟนที่เชียร์เอฟ 16 ก็จะมั่นใจในความแข็งแกร่งเพราะหนุ่มแน่นกว่า ส่วนแฟนที่เชียร์ก้องศักดิ์ก็จะมั่นใจในฝีมือ ความฉลาด ประสบการณ์ อาวุธแข้งซ้ายหมัดซ้ายศอกซ้ายที่หนักหน่วงและเด็ดขาด โดยมีตำแหน่งนักมวยไทยยอดเยี่ยมแห่งปีของสมาคมผู้สื่อข่าวกีฬาแห่งประเทศไทยเป็นเครื่องยืนยัน การพิสูจน์บนเวทีจึงเป็นทางออกของการสร้าง “ความเป็นไทย” ที่ต้องยอมรับเมื่อผลการชกออกมา

ในยกที่ 2 ของคูเอก เมื่อเอฟ 16 ปล่อยหมัดชุดใส่ก้องศักดิ์เงินล้มให้กรรมการนับ 8 ถึงสองครั้ง จึงเป็นจุดสำคัญที่ทำให้เอฟ 16 คือภาพตัวแทน “ความเป็นไทย” ของรายการ โดยเฉพาะความเด็ดขาด แข็งแกร่ง ซึ่งแตกต่างจาก “ผู้แพ้” อย่างก้องศักดิ์ที่แม้จะมีคุณลักษณะเด่นไม่เป็นรองเอฟ 16 แต่การประมาท และพลาดเพียงเสี้ยววินาทีก็ทำให้ผลลัพธ์เปลี่ยนแปลงไป

1.3.1.2 ผู้แพ้

การสร้างตัวละครผู้แพ้ของรายการมวย “ศึกลุมพินีแชมป์ชกกริกโกร” เป็นผลสืบเนื่องมาจากการสร้าง “ผู้ชนะ” กล่าวคือก่อนที่การแข่งขันจะจบลงจะยังไม่ปรากฏผลว่าใครจะเป็นผู้ชนะ หรือผู้แพ้ แต่ลักษณะการชกบางอย่างจะเป็นสัญญาณบอกว่าผู้ชนะ และผู้แพ้

กำลังปรากฏ เช่นในยกสุดท้ายนักมวยที่มีคะแนนนำมักจะเป็นฝ่ายตั้งรับ หรือถอยเพื่อคอยดักท่าคะแนน ขณะที่ฝ่ายเป็นรองหรือคาดว่ากำลังจะแพ้จะต้องรีบเดินหน้าเร่งทำคะแนนแข่งกับเวลาที่กำลังจะหมดลง ทำให้บางครั้งยิ่งเร่งก็ยิ่งพลาด จากที่ตกเป็นรองหรือกำลังจะแพ้ก็น่าเห็นว่าแพ้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะต้องเดินหน้าทำทุกอย่างเท่าที่จะทำได้แบบไม่มีอะไรจะเสีย ดังนั้นนักมวยที่กำลังจะเป็น “ผู้แพ้” ขณะชกในปลายยกที่ 4 หรือเมื่อเริ่มยกที่ 5 จึงดูมุ่งมั่น ไม่ฉลาด พลาดง่าย เดินหน้าแต่เจ็บตัวมากขึ้น ซึ่งล้วนเป็นคุณลักษณะที่ไม่ใช่ “ความเป็นไทย” หากเทียบกับผู้ที่กำลังจะชนะที่แม้ไม่ใช้มวยฝีมือ แต่กลับฉลาดและมีฝีมือเหนือกว่าทันที

การสร้างผู้แพ้ในช่วงยกท้ายๆ จึงเป็นการ “คัดออก” (exclusion) อย่างน้อยก็ในภาวะชั่วคราวสำหรับนักมวยที่ถูกทำให้ “เป็นอื่น” จนกว่าจะกลับมาเป็นผู้ชนะได้อีกครั้ง ดังนั้น “ความเป็นอื่น” ที่เกิดขึ้นในมวยไทยที่เวทีลุมพินีจึงไม่ใช่ “คู่ตรงข้าม” หรือ “ศัตรู” ของความเป็นไทย ตรงที่ผู้แพ้ยังมีความเพียรพยายามฝึกซ้อมสร้างผลงาน ก็จะมีโอกาสกลับมาเป็นภาพแทน “ความเป็นไทย” เช่นที่เอฟ 16 ทำสำเร็จมาแล้ว

การสร้างตัวละครในรายการมวยไทยที่เวทีลุมพินี เป็นรูปแบบหนึ่งของการแสวงหาภาพแทนของ “ความเป็นไทย” สำหรับ “ผู้ชนะ” ที่จะได้รับการยอมรับ การยกย่อง ตำแหน่งแชมป์ เงินรางวัล เงินเดิมพัน รวมทั้งความมั่นคงในอาชีพนักมวยในอนาคต โดยเฉพาะคุณลักษณะเด่นที่ “ความเป็นไทย” ฟังมีก็คือ ความทรหดอดทน ความแข็งแกร่ง ขยัน ใจดีใจนักสู้ กล้าหาญ สุขุม รอบคอบ เคารพผู้อาวุโสและผู้มีบุญคุณ (โปร โมเตอร์ ครูมวย พี่เลี้ยง แฟนมวย และคู่ชกที่อายุมากกว่า) กตัญญูรู้คุณ หรือการไม่เอาเปรียบคู่ชก

คุณลักษณะของผู้ชนะ หรือภาพแทนของ “ความเป็นไทย” ดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ก็ผ่านการเรียนรู้ฝึกฝน หรือการถูกรอบร้อมเพาะหล่อหลอมมาจากสถาบันครอบครัว โรงเรียน ค่ายมวย และสังคมแวดล้อม โดยเฉพาะการยึดมั่นศรัทธาในศาสนาพุทธที่ปฏิบัติผ่านการไหว้ครู การรับคำสอนของครูมวยที่จะอย่าไม่ให้รังแกผู้อื่น กตัญญูรู้คุณ เป็นต้น

นักมวยจึงถูกตอกย้ำให้ทำ “หน้าที่” มากกว่าที่จะเรียกร้อย “สิทธิ์” ดังนั้นเมื่อชกเสร็จหัวหน้าค่ายมวยแบ่งเงินให้เท่าไรก็ต้องยอมรับเท่านั้น ไม่มีสิทธิ์ หรือมักจะไม่ใช่สิทธิ์เรียกร้อยค่าตัวมากขึ้น หรือการหักท้วงการตัดสินใจของกรรมการด้วยตัวเองแม้จะไม่เห็นด้วยกับผล

การตัดสินใจก็ตาม เพราะนักมวยถูกสอนให้มีหน้าที่ยอมรับการตัดสินใจของกรรมการ หรือยอมรับเสียงโห่ไล่ของแฟนมวยกรณีที่ชกไม่ดีและทำให้แฟนมวยที่เชียร์เขาอยู่ไม่พอใจ

นักมวยส่วนใหญ่เติบโตและหัดมวยมาจากค่ายในต่างจังหวัด และเมื่อมีชื่อเสียงมากขึ้นขณะเข้ามาชกในเมืองกรุงเป็นระยะ ทว่านักมวยเหล่านี้ไม่ค่อยถูกนำเสนอว่ามาจากต่างจังหวัด แต่จะถูกย่ำว่าพวกเขาต้องเข้ามาเตรียมการฝึกซ้อมในค่ายที่เมืองกรุงอย่างน้อย 1 เดือนก่อนขึ้นชก เพื่อให้ครูมวยที่เก่งกว่า รูปแบบการดูแลอาหารการกิน และที่อยู่อาศัยที่ดีกว่าในเมืองช่วยให้นักมวยมีความพร้อมเต็มที่ในการขึ้นชก ซึ่งเป็นการเน้นย้ำความเป็นเมืองมากกว่าชนบท แม้ว่านักมวยเหล่านี้จะเป็นเพียงผู้ชายสามัญชนคนหนึ่งที่มาจากต่างจังหวัดก็ตาม จึงเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของกลยุทธ์สร้าง “ความเป็นไทย” ที่มีส่วนผสมของ “ความเป็นท้องถิ่น” และ “ความเป็นเมือง” อย่างไรก็ตามแม้จะนับรวม (inclusion) ท้องถิ่นชนบทแต่ก็จัดวางตำแหน่ง (positioning) ให้อยู่ต่ำกว่า “ความเป็นเมือง”

1.3.1.3 ผู้ควบคุมกฎ กรรมการ พี่เลี้ยง คนคู่

“ความเป็นไทย” ที่สร้างภาพแทนผ่านกลุ่มผู้ควบคุมกฎ เป็นภาพของคนไทยที่มีความรู้เรื่องมวยไทยเป็นอย่างดี แม้ไม่ได้ขึ้นชก อาจจะได้เป็นนักมวยแต่ก็ดูมวยไทยเป็นและเข้าใจกฎกติกามวยไทยเป็นอย่างดี

กรรมการห้ามบนเวที และกรรมการให้คะแนน ต่างมีอำนาจโดยชอบธรรมในการตัดสินใจว่านักมวยคนใดจะเป็นผู้ชนะ ขณะที่กลุ่มของพี่เลี้ยง ผู้ชม และอาจจะรวมถึงกลุ่มหัวหน้าค่าย และโปรโมเตอร์มีส่วนในการสร้างความกดดันในการตัดสินใจของกรรมการได้ เช่นเสียงเชียร์ หรือเสียงโห่ไม่พอใจคำตัดสินของผู้ชม หรือการเข้าไปสอนมวยตัวเองที่มุมของโปรโมเตอร์กระทั่งกลายเป็นจุดสนใจ

1.3.2 คนอื่น

การสร้าง “ความเป็นอื่น” ในการแข่งขันมวยไทยที่เวทีลุมพินี “คนอื่น” มักจะปรากฏในกลุ่มของผู้ชมชาวต่างชาติที่ถูกจัดให้นั่งในบริเวณพื้นที่พิเศษคือชั้นริงไซด์ หรือขอบสนาม ซึ่งเป็นชั้นที่ใกล้เวทีเห็นการชกชัดเจนเท่าๆ กับกรรมการให้คะแนนด้านล่าง

ดังนั้นการสร้าง “ความเป็นอื่น” ในที่นี้มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากสื่ออื่น กล่าวคือขณะที่สื่ออื่นๆ สร้าง “ความเป็นอื่น” ที่เป็น “คู่ตรงข้าม” (binary opposition) หรือเป็น “ศัตรู” แต่รายการมวยที่ลุมพินีกลับสร้าง “มิตร” ด้วยการเน้นย้ำถึงการยอมรับศิลปะการป้องกันตัวประจำชาติของไทยว่าเป็นศิลปะการต่อสู้ที่ทรงคุณค่า เป็นต้น

การสร้างตัวละครในการแข่งขันมวยไทยที่เวทีลุมพินีจึงเป็นการสร้าง “ความเป็นไทย” ที่เปิดกว้าง (open Thainess) เพราะเปิดรับนักมวยไทยสามัญชนจากต่างจังหวัด แต่ก็ให้คุณค่ากับชนบทน้อยกว่าเมือง เพราะนักมวยต่างจังหวัดจะต้องมุ่งหน้าเข้ามาหาชื่อเสียงเงินทองในเมือง ขณะที่การสร้าง “ความเป็นอื่น” ให้กับผู้ชม (audience) นั้นไม่ใช่ “คู่ตรงข้าม” หรือ “ศัตรู” แต่เป็น “มิตร” ของ “คนไทย”

1.4 ฉาก (Scenes)

ฉากเป็นพื้นที่ในการประกอบสร้างความหมายที่ต้องการจะเน้น โดยถูกจัดวางไว้ในตำแหน่งที่จูงใจให้เกิดความสัมพันธ์กับส่วนสำคัญอื่นๆ อย่างไม่ว่าจะเป็นแก่นเรื่อง โครงเรื่อง หรือตัวละคร ผู้วิจัยวิเคราะห์ฉากสำคัญๆ ตามลำดับการโครงเรื่องตามตาราง

ตารางที่ 79 ฉากมวยเวทีลุมพินี

เกณฑ์	ฉากต่างๆ
เปิดเรื่อง	หน้าสนามและในสนาม การรอกอย หาข้อมูล วิพากษ์วิจารณ์ พิธีกรรม
พัฒนาเหตุการณ์	ในสนาม การเชียร์ การต่อสู้ การพนัน
ภาวะวิกฤติ	การต่อสู้คู่สำคัญหรือคู่เอก การเชียร์ การพนัน และการต่อสู้
ภาวะคลี่คลาย	การต่อสู้ยังดำเนินต่อไป การแยกย้าย-อยู่ต่อ/ การเก็บสนามเข้าที่

ช่วงเปิดเรื่องแบ่งได้เป็น 2 ฉากสำคัญคือฉากนอกสนาม ระหว่างการรอเข้าสนาม การหาข้อมูล รวมไปถึงการทำธุระอื่นๆ เช่น รับประทานอาหาร กับฉากเมื่อเข้ามาในสนาม และรอกอย การขึ้นชกของมวยคู่แรก โดยเฉพาะพิธีกรรมสำคัญที่กำหนดให้ทุกคนในสนามต้องให้ความสำคัญ คือ การลุกขึ้นยืนทำความเคารพระหว่างการเปิดเพลงสรรเสริญพระบารมี

ช่วงพัฒนาเหตุการณ์ เป็นการไล่เรียงเหตุการณ์การต่อสู้บนเวทีของนักมวยคู่ที่ 1 ถึงคู่ที่ 7 กับการต่อสู้ด้านการพนันของบรรดาเซียนมวยบนอัฒจันทร์ ซึ่งเป็นสองฉากหลักภายในสนามมวย เวทีลุมพินีที่มีส่วนสำคัญในการประกอบสร้าง “ความเป็นไทย” ทั้งในมิติของการต่อสู้ด้วย “อวัยวะ” บนสังเวียนลูกผู้ชายแบบมวยไทย และมิติของการต่อสู้เชิงการพนันของบรรดาเซียนพนันบนอัฒจันทร์ ในอีกแง่หนึ่งก็เหมือนกับการลงทุนเก็งกำไรผ่านคุณลักษณะของ “ความเป็นไทย” เช่น ความแข็งแกร่ง ฝีมือ หรือความอดทนนั้นจะได้ผลสำเร็จหรือไม่

ช่วงภาวะวิกฤติ เป็นช่วงการต่อสู้ของคู่เอกในรายการที่พบว่ากลุ่มผู้ชมให้ความสนใจอย่างมาก เช่นเดียวกับฉากการต่อสู้มิติการพนันของบรรดาเซียนพนันบนอัฒจันทร์

ช่วงคลี่คลาย/ปิดเรื่อง การต่อสู้ยังคงดำเนินต่อไป ผู้ชมเริ่มแยกย้ายบ้างก็อยู่ต่อ ขณะที่เจ้าหน้าที่สนามเริ่มเก็บสนามเข้าที่

ฉากสำคัญในแต่ละช่วงของโครงเรื่องมีส่วนสำคัญในการประกอบสร้าง “ความเป็นไทย” ของรายการมวยไทย ไม่เพียงแต่การต่อสู้ในเชิงมวยไทยบนเวที หรือสังเวียนของลูกผู้ชายเท่านั้น แต่ฉากในเชิงพิธีกรรมก็มีความสำคัญเช่นกัน เพราะเป็นการเตรียมความพร้อมของผู้ชม และผู้มีส่วนร่วมกลุ่มอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการร่วมถวายความเคารพระหว่างเปิดเพลงสรรเสริญพระบารมี เพื่อเป็นสัญญาณว่าการแข่งขันได้เริ่มขึ้นแล้ว หรือพิธีกรรมไหว้ครูของนักมวยแต่ละคู่ เพื่อสื่อความถึงคุณธรรมความกตัญญูรู้คุณครูบาอาจารย์ที่อบรมสั่งสอน เป็นต้น ขณะที่ฉากการต่อสู้ด้วยเชิงมวยไทยนั้นเป็นการเน้นคุณค่า “ความเป็นไทย” ในหลายมิติ เช่น จิตใจนักสู้ ความเข้มแข็ง ททรอดทน ไม่สะทกสะท้านตกใจ และพร้อมที่จะใช้ความรุนแรงเข้าแก้ปัญหาภายใต้กรอบกฎเกณฑ์กติกามวยไทย

1.5 จุดยืนการเล่าเรื่อง (Point of View)

การให้เหตุผลต่อการกระทำของตัวละครสำหรับเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วง ผู้วิจัยวิเคราะห์จุดยืนการเล่าเรื่องในแต่ละช่วงตามระดับโครงเรื่องดังนี้

ตารางที่ 80 จุดยืนการเล่าเรื่องมวยเวทีลุมพินี

เกณฑ์	ข้อมูล
เปิดเรื่อง	การเตรียมความพร้อมของผู้ชมหน้าสนาม และในสนาม
พัฒนาเหตุการณ์	การต่อสู้ด้วยเชิงมวยไทย
ภาวะวิกฤติ	การต่อสู้ด้วยเชิงมวยไทย
ภาวะคลี่คลาย	กลับสู่ภาวะปกติ

จุดยืนการเล่าเรื่องของรายการมวยไทย โดยภาพรวมแล้วเป็นจุดยืนของคนไทยที่จะสร้าง “ความเป็นไทย” ใน 2 สถานการณ์สำคัญคือ ในส่วนของผู้ชมก่อนชมการแข่งขัน และในส่วนของ นักมวยสำหรับการต่อสู้บนสังเวียน

การเปิดเรื่องเป็นช่วงการเตรียมความพร้อมของผู้ชม เพื่อให้มีส่วนร่วมก่อนที่การแข่งขันจะเริ่มขึ้น เช่นการร่วมพิธีกรรมรำลึกถึงคุณความดีของพระมหากษัตริย์ก่อนที่การแข่งขันคู่แรกจะเริ่มขึ้น รวมถึงการไหว้ครูของแต่ละคู่เพื่อการรำลึกถึงครูบาอาจารย์หรือบรรพบุรุษไทยที่สืบทอดและ สั่งสอนเชิงมวยไทยให้กับลูกหลาน เป็นการเน้นย้ำคุณลักษณะสำคัญของ “ความเป็นไทย”

ในช่วงพัฒนาเหตุการณ์ และภาวะวิกฤติ คือการเน้น “ความเป็นไทย” ผ่านรูปแบบการต่อสู้เชิงมวยไทยที่มีการเรียนรู้ฝึกฝนอบรมสั่งสอนมาเป็นอย่างดี ซึ่งให้เห็นถึงความรุนแรง และอันตราย แต่ก็เปี่ยมไปด้วยคุณธรรม

สำหรับประเด็นการสร้าง “ความเป็นไทย” ที่ปรากฏในรายการมวยไทยที่เวที “ลุมพินี” ผู้วิจัยวิเคราะห์สรุปจากองค์ประกอบสำคัญดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 81 “ความเป็นไทย” ในรายการมวยไทย “ลุมพินี”

ประเด็นภาพแทน “ความเป็นไทย” ในรายการมวยไทย “ลุมพินี”		
เกณฑ์	ลักษณะที่เน้น	ข้อมูล/หลักฐาน
1	โครงสร้างสังคม	- นักมวยเคารพผู้มีอำนาจ ระบบอาวุโส - ผู้ชมซื้อตั๋วเข้าชมตามที่นั่งแต่ละชั้น
2	ผู้มีอำนาจ	- เพลงสรรเสริญพระบารมีเป็นสัญญาณเริ่มรายการทุกคนในสนามต้องถวายความเคารพ

3	บทบาท ประชาชน	หน้าที่	- ทุกคนต้องทำตามหน้าที่ โปรโมเตอร์ผู้จัด นักมวย หัวหน้าค่าย พี่เลี้ยง ผู้ชม ฯลฯ
4	รูปแบบอำนาจ	รวมศูนย์	- ขึ้นตรงต่อผู้มีอำนาจสูงสุด - นักมวยต้องพยายามพัฒนาผลงานเพื่อเข้ามาชกในเมือง
5	ศาสนา/ความ เชื่อ	พุทธ	- เน้นคุณธรรมความกตัญญูรู้คุณต่อผู้มีอำนาจผู้มีบุญคุณ ผ่านการไหว้ครู และการกราบไหว้เพื่อทำความเคารพ
6	การสร้างอัต ลักษณ์	อัตลักษณ์	- การแสวงหาคุณสมบัติ “ความเป็นไทย” จากผู้ชนะ - สร้าง “ความเป็นอื่น” ให้กับผู้ชมชาวต่างชาติ ไม่ใช่คู่ ตรงกันข้าม แต่เป็น “มิตร”
7	ปฏิกิริยาต่อ สังคม	ยอมรับ	- เป็นไปตามกระแสหลัก ขนบธรรมเนียมประเพณี
8	เพศภาวะ	ผู้ชาย	- มีแต่ผู้ชาย
9	พื้นที่	เมือง	- ต้องพยายามดิ้นรนเพื่อเข้ามาชกเวทีมาตรฐานเมืองกรุง

กล่าวโดยสรุป การแข่งขันมวยไทยมีลักษณะเฉพาะคือ เป็นการแข่งขันที่ไม่มีสคริปต์ หรือไม่รู้ว่าจะออกมาเป็นอย่างไร นักมวยไทยที่ถูกจัดขึ้นชกกันมักจะมีคุณลักษณะเด่นที่ทำให้ การต่อสู้สูสี และมีโอกาสชนะด้วยกันทำให้นักมวยทั้งสองฝ่ายพร้อมที่จะเป็นภาพแทน “ความเป็น ไทย” ดังนั้นมวยไทยที่สนามมวยลุมพินีจึงเน้นสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” มากกว่าสร้าง “ความเป็นอื่น” แม้ว่าในบริเวณที่นั่งชั้นริงไซด์ข้างเวที ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวดังต่างชาติ แต่ก็ มีลักษณะของความเป็น “มิตร” มากกว่าเป็น “ศัตรู”

นักมวยที่มีชื่อเสียงตัวแทน “ความเป็นไทย” ส่วนใหญ่จะมาจากต่างจังหวัด แต่ความเป็น เมืองก็สำคัญมากกว่าเพราะต้องเข้ามาชกในกรุงเทพฯ เท่านั้นจึงจะได้รับความเชื่อถือ และการ ยอมรับในระดับประเทศ

ขณะที่การคัดคุณลักษณะสำคัญที่จะนับว่าเป็นไทย พบว่าผู้แพ้มักไม่ได้รับความสนใจ อีก ทั้งจะถูกเน้นว่ามีความบกพร่องในบางด้าน โดยเฉพาะความแข็งแกร่ง ความทรหดอดทน หรือฝีมือ ที่ยังมีไม่พอ

ตารางที่ 82 การเน้น “ความเป็นไทย” ในรายการมวยไทยที่สนามมวยลุมพินี

การเน้นประเด็นนำเสนอภาพแทน “ความเป็นไทย” ในรายการมวยไทยที่สนามมวยลุมพินี (in degree)		
1. โครงสร้างทางสังคม	แบบชนชั้น	✓
	ความเสมอภาค/เท่าเทียม	
2. ผู้ปกครอง/ผู้ใช้อำนาจในสังคม	ผู้นำสูงสุด	✓
	ประชาชน (สามัญชน)	
3. การให้ความสำคัญสิทธิ/ หน้าที่	หน้าที่	✓
	สิทธิ	
4. รูปแบบอำนาจ	รวมศูนย์	✓
	กระจายอำนาจ	
5. ศาสนา	ศาสนาพุทธ	✓
	หลากหลาย	
6. การสร้างอัตลักษณ์/ ความแตกต่าง	ความแตกต่าง/ความเป็นอื่น	
	อัตลักษณ์	✓
7. ปฏิบัติการต่อกรอบความคิด/ ค่านิยมทางสังคม	ยอมรับ	✓
	ต่อรอง	✓
	ปฏิเสธ	
8. เพศภาวะ	ชาย	✓
	หญิง	
	เพศทางเลือก	
9. พื้นที่เมือง/ชนบท	เมือง	✓
	ชนบท	

การสร้าง “ความเป็นไทย” ของรายการมวยที่เวทีลุมพินีมีลักษณะเด่นที่เน้นการรักษาโครงสร้างชนชั้นทางสังคม โดยให้ความสำคัญกับชนชั้นนำ หรือชนชั้นปกครอง เริ่มตั้งแต่การวางรูปแบบ “ชั้น” หรือที่นั่งภายในสนามมวย ผู้ชมทั่วไปและนักพนันจะซื้อตั๋วเข้าชมชั้น 2 และชั้น 3 ขณะที่ชั้นริงไซด์ หรือ VIP เป็นชั้นราคาแพงสำหรับต้อนรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่พร้อมจะจ่าย

ในราคาที่ค่อนข้างแพง การจัดวางตำแหน่งที่นั่งจึงเป็นการวางสถานะทางสังคมของผู้ชมว่าจะต้องทำ “หน้าที่” อะไร รวมถึงนักมวย พี่เลี้ยง หัวหน้าค่าย โพรโมเตอร์ และนายสนามที่ต้องทำงานไปตามระบบความสัมพันธ์หรือตาม “หน้าที่” ที่ถูกมอบหมายตามสถานะภาพทางสังคมของตน ซึ่งเป็นรูปแบบของการรวมศูนย์อำนาจให้ขึ้นตรงต่อผู้มีอำนาจสูงสุดคือพระมหากษัตริย์ ดังที่ปรากฏพิธีกรรมทำความเคารพเพลงสรรเสริญพระบารมีของพระมหากษัตริย์ไทยรัชกาลปัจจุบัน โดยมีความเชื่อค่านิยมในแบบศาสนาพุทธเป็นหลักในการดำเนินชีวิตจึงทำให้ประชาชนยอมรับใน โครงสร้างแบบชนชั้น ผู้ชายเป็นใหญ่ และให้ความสำคัญกับความเป็นเมืองมากกว่าชนบท

โดยสรุปแล้วรายการมวยไทย “ศึกลุมพินีแชมเปียนเกริกไกร” สร้าง “ความเป็นไทย” ภายใต้อาคารโครงสร้างสังคมแบบชนชั้น เพื่อให้ นักมวยเคารพผู้มีอำนาจ ยอมรับระบบอาวุโส ดังนั้นประชาชนหรือสามัญชนในพื้นที่นี้จึงต้องทำตามหน้าที่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ไหว้ครู ไหว้ผู้มีอำนาจมากกว่า โดยเฉพาะผู้มีอำนาจสูงสุด ในช่วงก่อนการแข่งขันคู่แรกจึงต้องมีพิธีถวายความเคารพเพลงสรรเสริญพระบารมี ซึ่งเป็นรูปแบบของการเน้นรูปแบบอำนาจที่รวมศูนย์ โดยมีพุทธศาสนาช่วยจรรโลงโครงสร้างทางสังคมที่รักษาคุณธรรมกตัญญูรู้คุณ ไหว้ครู กราบผู้มีพระคุณ

ขณะที่การสร้าง “ความเป็นไทย” ไม่นับการสร้าง “ความเป็นอื่น” ที่เป็น “ศัตรู” หรือคู่ตรงข้าม แต่ใช้การสร้าง “มิตร” จากกลุ่มนักท่องเที่ยวยุคต่างชาติดลัดกับรายการ “มวยไทย 7 สี” และ “ไทยไฟต์”

ส่วนพื้นที่ความเป็นเมือง จะเน้นมากกว่า “ความเป็นท้องถิ่นชนบท” แม้บรรดานักมวยและกลุ่มพี่เลี้ยงเพื่อนร่วมค่าย รวมถึงกองเชียร์ส่วนใหญ่เดินทางมาจากต่างจังหวัด เพราะที่สุดแล้วก็ต้องมุ่งเข้าสู่เมืองกรุงเพื่อแสวงหาชื่อเสียงเงินทอง ซึ่งเป็นการให้คุณค่าความเป็นเมืองที่เหนือกว่าชนบท

บทที่ 9

บทบาทหน้าที่ “สื่อมวยไทย”

การศึกษาวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของ “สื่อมวยไทย” วัตถุประสงค์ที่ 3 ของงานวิจัยผู้วิจัย เริ่มจากการพิจารณาบทบาทของมวยไทยโดยการประมวลบทบาทหน้าที่สื่อมวลชนของ เดนนิส แม็คควอล (McQuail, 2000) ประกอบการวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดบทบาทหน้าที่สื่อพิธีกรรม (กาญจนา แก้วเทพ, 2549) และงานวิจัยเรื่อง “The Changes in the Role and Significance of Muay Thai, 1920-2003” หรือ “การเปลี่ยนแปลงของบทบาทและความสำคัญของมวยไทย พ.ศ. 2463-2546” ของอภิเชก มนเทียรวิเชียรฉาย (2004)

งานวิจัยของอภิเชกพบว่า มวยไทยจากอดีตถึงปัจจุบันนี้มีบทบาทสำคัญ 8 บทบาทคือ (1) เป็นวิธีการฝึกทหาร (2) เป็นเครื่องมือส่งเสริมให้เกิดความก้าวหน้าทางสังคมและฐานะทางเศรษฐกิจ (3) เป็นองค์ประกอบของงานพิธี (4) เป็นสัญลักษณ์ของชาติ (5) เป็นกีฬาอดนิยมนระดับชาติ (6) เป็นสื่อกลางการพนัน (7) เป็นกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว และ (8) เป็นกีฬาที่เลื่อนชั้นสู่ระดับนานาชาติ

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยดังกล่าวเน้นศึกษาเฉพาะศิลปะ “มวยไทย” จากข้อมูลเอกสารเชิงประวัติศาสตร์ การสัมภาษณ์ และข้อมูลอื่นๆ ในปัจจุบัน ทว่าในงานศึกษาครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์การทำหน้าที่ของ “สื่อมวยไทย” ที่ปรากฏในสื่อต่างๆ ในบางบทบาทที่ปรากฏในงานของอภิเชก อาจจะไม่ปรากฏในงานวิจัยนี้

ผู้วิจัยจะใช้ข้อค้นพบบทบาทหน้าที่ของมวยไทยของอภิเชก (2004) แนวคิดบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนจากข้อเสนอของ เดนนิส แม็คควอล (McQuail, 2000) และบทบาทหน้าที่ของสื่อพิธีกรรม (กาญจนา แก้วเทพ, 2549) เป็นแนวทางในการวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของ “สื่อมวยไทย”

จากข้อมูล ที่ใช้ศึกษาครั้งนี้คือ ภาพยนตร์มวยไทย (5 เรื่อง), รายการมวยไทยทางโทรทัศน์ (2 รายการ), คลิปมวยไทยทาง youtube.com (5 คลิป) และการแข่งขันมวยไทยที่เวทีลุมพินี

การแบ่งแยกแต่ละบทบาท ที่นำเสนอในที่นี้ออกจากกันนั้น เพื่อช่วยให้มองเห็นบทบาทหน้าที่ของ “สื่อมวยไทย” เด่นชัดมากขึ้นเท่านั้น เพราะในทางปฏิบัติแล้วแต่ละหน้าที่เหลื่อมซ้อนกัน ซึ่งผู้วิจัยแยกวิเคราะห์ในแต่ละสื่อดังนี้

ตารางที่ 83 สรุปบทบาทหน้าที่ของ “สื่อมวยไทย”

บทบาทหน้าที่ของ “สื่อมวยไทย”					
บทบาทต่างๆ	ภาพยนตร์	โทรทัศน์	ลุ่มพินี่	Youtube	
1	บทบาทในแบบเดิม “เพื่อบอกกับตัวเอง”				
1.1	✓	✓			
1.2	✓	✓	✓		
1.3	✓	✓	✓		
1.4	✓	✓			
1.5	✓	✓			
1.6	✓	✓	✓		✓
2	บทบาทเพื่อ “บอกกับคนอื่น”				
2.1	✓	✓	✓		✓
3	บทบาทด้านเศรษฐกิจ				
3.1	✓	✓	✓		
4	สร้างอัตลักษณ์ “รสนิยมแบบไทยๆ”				
4.1	✓	✓	✓		
4.2		✓	✓		
4.3	✓	✓	✓		
4.4		✓	✓		
5	บทบาทที่ “ปรับตัว”				
5.1	✓				✓
5.2	✓				✓

1. บทบาทแบบเดิมเพื่อ “บอกกับตัวเอง”

บทบาทสำคัญของ “สื่อมวยไทย” ในการสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” ก็คือการบอกกับ “คนไทยด้วยกัน” ว่า “พวกเรา” คือใคร และจะประสานสัมพันธ์กับ “คนอื่น” อย่างไร ซึ่งเป็นหน้าที่ในแบบเดิมๆ หรือเชิงอนุรักษ์ที่ประกอบด้วย การสร้างความทรงจำร่วม ความรู้สึกร่วมเพื่อประสาน

สัมพันธ์ในสังคม เป็นพิธีเฉลิมฉลอง เป็นความหวังกำลังใจ และเป็นคลังเก็บความรู้จากอดีตเพื่อ การสืบทอด/อนุรักษ์วัฒนธรรม

1.1 สร้างความทรงจำร่วม

ประเทศไทยนั้นมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน และมีการเขียนประวัติศาสตร์ชาติ ดำเนิน เรื่องเล่าผ่านแบบเรียน และการเรียนการสอน เพื่อให้คนภายในชาติได้รับรู้เรียนรู้ถึงที่มาและที่ไป ร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดเอกภาพและความสมานฉันท์ในชาติ “สื่อมวยไทย” จึงทำหน้าที่ในด้านการ เผยแพร่ข้อมูลความรู้ด้านประวัติศาสตร์ เช่นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมวยไทยตั้งแต่อดีต เช่น ดำเนิน มวยไทยนายขนมต้ม เพื่อสร้างความทรงจำของคนในชาติร่วมกัน

การนำเสนอประวัติศาสตร์ชาติไทยผ่านภาพยนตร์ไทยเพื่อเผยแพร่/ผลิตซ้ำ นับว่าเป็น ช่องทางหนึ่งที่ได้รับคามนิยมทั้งในส่วนผู้ผลิต (ผู้สร้าง) และผู้บริโภค (ผู้ชม) เช่นภาพยนตร์อิง ประวัติศาสตร์ไทยในสมัยที่ไทยเสียดังศรีอยุธยาให้กับพม่าครั้งที่สอง เรื่อง “มวยไทยนายขนมต้ม” ซึ่งเป็นต้นตำรับกำเนิดมวยไทยที่ทำให้ในเวลาต่อมาหรือประมาณ 100 ปีมานี้ ประเทศไทยได้ใช้ เป็นหนึ่งในหลักฐานเพื่อการอ้างอิงว่า “มวยไทย” ที่เห็นอยู่ในปัจจุบันคือมรดกทางภูมิปัญญาของ ชาติไทย และยังคงตกทอดย่ำไว้ในแบบเรียน สื่ออื่นๆ นอกจากภาพยนตร์ก็ยังมีละคร โทรทัศน์ ละคร เวที เพลง หรือนวนิยาย

ขณะที่เรื่อง “สามูไรอโยธยา” ก็ถูกสร้างโดยอิงอยู่กับประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ไทย- ญี่ปุ่น สมัยอยุธยา ที่ “ยามาตะ” ทหารอาสาชาวญี่ปุ่นที่มาช่วยสมเด็จพระนเรศวรรบกับพม่า และ แสดงความซื่อสัตย์ต่อแผ่นดินสยาม และพระมหากษัตริย์ ใช้ชีวิตที่เหลืออยู่รับราชการในสยามจน เสียชีวิตดังวาทะที่ถูกกล่าวอ้างในภาพยนตร์ว่า “แม้ไม่ใช่แผ่นดินเกิด แต่จะขอเป็นแผ่นดินตาย”

หรือเรื่อง “องค์บาก” ที่นำเสนอชีวิตของชายหนุ่มจากต่างจังหวัดที่ต้องเข้ากรุงเพื่อทวงคืน “องค์บาก” สัญลักษณ์สำคัญทางพุทธศาสนา และของชาติกลับสู่ถิ่นเกิด ภาพยนตร์มวยไทยจึงมี บทบาทอย่างสำคัญในการการสร้างความทรงจำร่วมของคนในชาติ โดยเฉพาะการผลิตซ้ำ ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาติไทย

นอกจากนี้ รายการมวยไทยทางโทรทัศน์ รายการ “ไทยไฟต์” ก็ทำหน้าที่สร้างความทรงจำ ร่วมได้อย่างโดดเด่น เพราะทุกครั้งที่มีการแข่งขัน ช่วงก่อนการชกของกลุ่มแรกจะมีการนำเสนอวีดีโอ

เล่าเรื่องความเป็นมาของชาติไทย โดยเฉพาะคุณูปการจากศิลปินมวยไทยที่ทำให้ประเทศชาติอยู่รอดมาได้โดย “ไม่ตกเป็นเมืองขึ้นของใคร” จนถึงปัจจุบัน

จากนั้นก็มักจะกล่าวยกย่องความสามารถของวีรบุรุษสามัญชนอย่าง “นายขนมต้ม” ที่เคยปราบนักมวยพม่าระดับครูมวยถึง 10 คนรวดต่อหน้าพระที่นั่งของพระเจ้าแผ่นดินพม่าในช่วงที่กรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าครั้งที่ 2 เพื่อจะนำมาเทียบเคียงเข้ากับการขึ้นชกกับนักมวยต่างชาติของ “ลูกหลานนายขนมต้ม” นั่นคือบัวขาว ป.ประมุข และ เข้ม ศิษย์สองพี่น้อง

การสร้างความทรงจำร่วมผ่าน “สื่อมวยไทย” ทั้งภาพยนตร์ และรายการมวยไทยทางโทรทัศน์จึงเป็นการบ่งชี้ และตอกย้ำประวัติศาสตร์ของชาติ “เรา” ซึ่งต่างก็เป็น “คนไทย” ด้วยกัน

1.2 สร้างความรู้สึกร่วม / ประสานสัมพันธ์ทางสังคม

การเชื่อมโยงหรือผูกสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคม โดยเฉพาะสมาชิกของ “ชาติไทย” การสร้าง “ความรู้สึกร่วม” (shared feeling) นับเป็นกลยุทธ์สำคัญที่นำไปสู่การสร้าง “ความเป็นไทย” เพราะเวลาที่คนไทยเผชิญกับภาวะวิกฤติ หรือเหตุโศกนาฏกรรม “คนไทย” คนอื่นๆ ในสังคมก็จะรู้สึกราวกับว่าตนเองกำลังเผชิญกับเหตุการณ์นั้น ดังคำกล่าวที่ “หยิกเล็บก็เจ็บเนื้อ”

“สื่อมวยไทย” ทำหน้าที่นี้ได้น่าสนใจ เช่นสื่อภาพยนตร์มวยไทยเรื่อง “มวยไทยนายขนมต้ม” ที่ตอกย้ำเหตุ “โศกนาฏกรรม” ทางความรู้สึกคนไทยผ่านเรื่องแต่ง (fiction) หรือผสมผสานกับเรื่องจริง (factual) เมื่อพ่อแม่พี่น้องของขนมต้มถูกทหารพม่าฆ่าตายอย่างทารุณที่สาวถูกทหารพม่าข่มขืนก่อนฆ่า ทำให้ขนมต้ม ซึ่งยังเล็กอยู่ต้องอาศัยอยู่กับหลวงตาที่วัดจนเติบโต ก่อนจะมาเผชิญกับการสังหารหมู่คนไทยอย่างเหี้ยมโหดโดยทหารพม่าในค่ายเชลยสงครามอีกครั้ง ซึ่งไม่เพียงสร้างความเจ็บช้ำน้ำใจอย่างลึกซึ้งให้กับขนมต้มเท่านั้น แต่ยังมีนัยยะถึงความรู้สึกเศร้าโศกของผู้ชมในฐานะ “คนไทย” ร่วมอยู่ด้วย ประหนึ่งว่าเหตุการณ์ดังกล่าวในภาพยนตร์เพิ่งเกิดขึ้นไม่นาน ซึ่งเป็นการสร้างภาพแทนพม่าให้เป็น “ศัตรูร่วม” ของคนไทยทั้งชาติ

นอกจากนี้ยังมีเรื่อง “ชาмуไรอโยธยา” เมื่อเหล่าทหารอาสานอกแถวชาวญี่ปุ่นรวมกลุ่มคิดกบฏต่อแผ่นดินอโยธยา และสมเด็จพระนเรศวร “ยามาอะ” ทหารอาสาชาวญี่ปุ่นที่จงรักภักดีต่อแผ่นดินอโยธยา และพระมหากษัตริย์สยามจึงออกมาแก้ปัญหา กระทั่งต้องสูญเสียนักรบไทยฝีมือดีที่พยายามช่วยชีวิตยามาอะระหว่างการต่อสู้

ขณะที่เรื่อง “องค์บาก” บุญทึ่ง เด็ดก๊วตตัวเอกของเรื่องที่มาจากชนบทออกตามทางคืนเสียดพระ “องค์บาก” สัญลักษณ์สำคัญของชุมชน ของศาสนา และของชาติที่ถูกลักลอบขโมยไป ซึ่งภารกิจนี้คนไทยต้องเสีย “บักห้าแหล่” ผู้ช่วยของบุญทึ่ง ที่เอาชีวิตเข้าแลกเพื่อรักษาเสียดองค์บาก หรือเรื่อง “ไชยา” ที่เปี้ยก นักมวยไชยาจากภาคใต้ของไทย กับเพื่อนสะหม้อเอาชีวิตเข้าแลกเพื่อปกป้องครอบครัว เพื่อน โดยเฉพาะมวยไทยมรดกทางภูมิปัญญาของชาติ

ส่วนรายการมวยทางโทรทัศน์ ก็แสดงบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้สึกร่วมที่น่าสนใจ เช่นศึก “ไทยไฟต์” ที่นำเสนอการปะทะกันระหว่าง “ความเป็นไทย” โดยนักมวยไทย และ “ความเป็นอื่น” สำหรับนักมวยต่างชาติที่เข้าร่วมแข่งขัน ซึ่งเป็นปฏิบัติการสร้างสำนึกร่วมของคนไทยใน “ชาติ” ที่ร่วมกันเชียร์ “พวกเรา” ในฐานะ “คนไทย” ด้วยกันระหว่างที่มีการถ่ายทอดสดการแข่งขัน ที่เรียกว่า “เหตุการณ์แห่งสื่อ” (media event)

ศึก “ไทยไฟต์” จึงอยู่ในฐานะพิธีกรรมวาระแห่งชาติที่นำเสนอผ่านการถ่ายทอดสด (live) ทางโทรทัศน์ โดยมีการวางแผนจัดการมาเป็นอย่างดี และสามารถ “ขัดจังหวะ” (interrupted) การใช้ชีวิตปกติประจำวันของคนในสังคมไทยชั่วคราวเพื่อมาติดตามชม และเชียร์เพื่อร่วมชาติทำศึกกับชาวต่างชาติหรือ “ศัตรู” พร้อมๆ กันหน้าจอทีวี ขณะที่ยังได้เปิดช่องทางการมีส่วนร่วม โดยส่งข้อความหรือ SMS เป็นกำลังใจผ่านจอทีวีไปยังนักมวยไทยได้

การได้ร่วมกันเชียร์นักมวยไทยปะทะกับคู่ชกต่างชาติในฐานะ “คนอื่น” ที่เป็น “คู่ตรงข้าม” นั้นสร้างความรู้สึกร่วม หรือความเป็นเอกภาพของคนในชาติได้ อย่างน้อยก็ในช่วงเวลาที่มีนักมวยไทยเป็นภาพแทน “ความเป็นไทย” เฉกฉุยหน้ากับ “ศัตรู” และเมื่อได้ชัยชนะกลับมาก็ยังสร้างความรู้สึกถึงชัยชนะของคนทั้งชาติไปด้วย

ด้วยคุณลักษณะดังกล่าวของสื่อโทรทัศน์ทำให้ “คนไทย” ทุกคนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมเชียร์ หรือสร้างความรู้สึกร่วมระหว่างการเชียร์นักมวยไทยได้ ซึ่งการร่วมเชียร์ก็ฟานับเป็นมิติของการผูกสัมพันธ์ทางสังคมในรูปแบบหนึ่ง

นอกจากนี้การแข่งขันชกมวยไทยที่เวทีลุมพินี ก็เป็นอีกสื่อที่น่าสนใจ เพราะเป็นสนามที่ใช้แข่งขันเพื่อการเฉลิมฉลองพิธีการอยู่เสมอ เช่น มวยการกุศลหาเงินช่วยน้ำท่วม หรือเหยื่อสึนามิ รวมทั้งการครอบรอบการครองราชย์ และอื่นๆ

การแข่งขันชกมวยที่สนามมวยลุมพินี จึงเป็น “สื่อมวยไทย” ที่ทำหน้าที่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยด้วยกันที่เข้าไปชมการชกมวยที่สนาม โดยเฉพาะการระดมความช่วยเหลือของคนไทยในแวดวงมวยไทย เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมช่วยเหลือชาติ เช่นการจัดมวยไทยเพื่อ “รวมใจสู้ชายแดนใต้” เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2552 หรือรายการ “จับน้ำตาน้ำท่วม” เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 เป็นต้น

1.3 สืบทอดวัฒนธรรม/ความเชื่อ

“สื่อมวยไทย” มีบทบาทหน้าที่ในการสืบทอดวัฒนธรรม/ความเชื่อในส่วนที่เป็นค่านิยม กระแสหลักของสังคม โดยเฉพาะในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น การไหว้ครู การฝึกหัดมวย การรับศิษย์ หรือรูปแบบต่างๆ ของมวยไทยที่ยังคงสืบเนื่องจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน เช่น แม่ไม้มวยไทย การใช้ “อวัยวะ” หมัด เท้า เข่า ศอก หรือความเชื่อในเรื่องเครื่องรางของขลังก่อนชก เช่น “4 ผูก” คาถาเชือก (มือ) มงคล ศีรษะ) ประเจียด (แขน) และเวทย์มนต์ (ใจ)

รายการมวยไทยเวทีลุมพินีทำหน้าที่เป็นเสาหลักในการสืบทอด เพราะมีการจัดการแข่งขันต่อเนื่องมากกว่า 70 ปี นับตั้งแต่ก่อตั้งสนามหลังประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ.2475 ดังนั้นเวทีมวยลุมพินีจึงมีส่วนสำคัญในการทำหน้าที่สืบทอดวัฒนธรรม โดยเฉพาะศิลปะการต่อสู้แบบมวยไทยตลอดมา เพราะจิตสำนึก (conscious) ไม่ใช่สิ่งที่จะสร้างครั้งเดียวแล้วใช้ได้ตลอดไป (once and for all) แต่จะเลื่อนหายไปเรื่อยๆ จึงต้องมีปฏิบัติการทางสังคม (social practice) ตอกย้ำเสมอ ดังจะพบว่าแม่ไม้มวยไทยจะผ่านช่วงของการปฏิบัติวัฒนธรรมในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม ช่วงทศวรรษ 2480 แต่มวยไทยก็ถูกรัฐ หรือวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาแทรกแซงน้อยมาก

ยกเว้นการปรับเปลี่ยนตามสภาพความเป็นจริง เช่นการใช้ نرمมวยแทนการคาดเชือกชก หลังจากที่มีกรณีนักมวยเขมรถูกชกเสียชีวิตเกิดขึ้น

จนถึงปัจจุบันเวทีลุมพินี จึงยังคงรักษารูปแบบการชกมวยไทยแบบดั้งเดิมเอาไว้อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นพิธีกรรมการไหว้ครู รูปแบบการต่อสู้ การเชียร์ หรือมิติของการพนัน ที่ยังคงมี “ความเป็นไทย” แบบเดิมค่อนข้างมาก

ขณะที่รายการถ่ายทอดสดมวยไทยทางโทรทัศน์ก็ร่วมทำหน้าที่สืบทอดวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะ “มวยไทย 7 สี” ที่จัดต่อเนื่องมากกว่า 40 ปี โดยมีเป้าหมายเพื่ออนุรักษ์และสนับสนุน

ศิลปะมวยไทย เช่นการส่งเสริมการไหว้ครูก่อนชก สนับสนุนนักมวยจากต่างจังหวัดให้เข้ามาชก ออกโทรทัศน์ในเมืองหลวง ขณะที่ผู้ชมในต่างจังหวัดติดตามชมจำนวนมาก นอกจากนี้ก็ สนับสนุนเงินรางวัลพิเศษให้กับนักมวยที่ใช้ศิลปะแม่ไม้มวยไทยได้ดีมีสุนทรียะ และมี ประสิทธิภาพ เช่นนี้ออกด้วยศอกกลับ เข่าลอย จระเข้ฟ้าคาง หรือเตะก้านคอ เป็นต้น ซึ่งมีส่วน สำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรม

ส่วนรายการ “ไทยไฟต์” ที่ถ่ายทอดสดทางช่อง 3 ก็เป็นอีกรายการที่เน้นเรื่องพิธีกรรม โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์มวยไทย เป็นการตอกย้ำสร้างความชอบธรรมในการเป็นเจ้าของ มรดกทางภูมิปัญญาผ่านปฏิบัติการบนเวทีมวยไทย เพื่อจะบอกว่า ในฐานะเจ้าของศิลปะมวยไทย คนไทยชกมวยได้เก่งกระทั่งสามารถคว้าแชมป์ได้ทั้ง 2 รุ่น โดยเอาชนะนักมวยรูปร่างสูงใหญ่ ต่างชาติได้อย่างราบคาบ ดังนั้นปฏิบัติการปราบนักมวยต่างชาติจึงเป็นส่วนหนึ่งของการสืบทอด ศิลปะมวยไทยให้อยู่คู่ชาติไทยไปอีกนาน

ทางด้านภาพยนตร์มวยไทยก็ทำหน้าที่นี้ได้ชัดเจน โดยเฉพาะภาพยนตร์อิงประวัติศาสตร์ ทั้ง “มวยไทยนายขนมต้ม” และ “ซามูไรอโยธยา”

1.4 เป็นพิธีเฉลิมฉลอง

พิธีเฉลิมฉลอง เป็นรูปแบบการสื่อสารที่ถูกนำมาใช้ในทุกยุคทุกสมัย ดังปรากฏใน ประวัติศาสตร์ไทยว่ามีการจัดพิธีเฉลิมฉลองทั้งในรัฐไทยแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และ ประชาธิปไตย (รัฐธรรมนูญนิยม) ขณะที่มวยไทยมักจะปรากฏในพิธีเฉลิมฉลองของรัฐทั้ง 2 แบบ อยู่เสมอ ซึ่งการใช้ “สื่อมวยไทย” เพื่อจัดพิธีเฉลิมฉลองพบว่ามีทั้งงานเล็ก งานใหญ่ งาน ราษฎร์ และงานหลวง เช่น รายการมวยเทอดพระเกียรติ “วันพ่อ” มวยฉลองความสัมพันธ์ไทย- ญี่ปุ่น ความสัมพันธ์ไทย-พม่า เป็นต้น

รายการมวยไทยทางโทรทัศน์ทำหน้าที่นี้ได้เป็นอย่างดี และมักจะเป็นทางเลือกอันดับแรกๆ ในการจัดพิธีเฉลิมฉลอง เช่นการถ่ายทอดสดการแข่งขันมวยไทยจากสนามหลวงในวันเฉลิมพระ ชนมพรรษา (จัดเกือบทุกปี) หรือถ่ายทอดสดมวยไทยเนื่องในวันกองทัพไทย เป็นต้น

โดยเฉพาะศึก “ไทยไฟต์” ที่จัดขึ้นโดยมีเป้าหมายในการอนุรักษ์ศิลปะการต่อสู้แบบมวย ไทย ขณะเดียวกันก็เป็นการเฉลิมฉลองการครองราชย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน

และฉลองพระชนมายุครบ 7 รอบหรือ 84 พรรษา ทั้งนี้เพราะการนำเสนอมวยไทยผ่านการสื่อสารในรูปแบบพิธีเฉลิมฉลองนั้นช่วยตอกย้ำ “ความเป็นไทย” ได้อย่างลงตัว

ขณะที่ภาพยนตร์มวยไทยเรื่อง “ชาмуไรอโยธยา” ก็สร้างขึ้นมาเพื่อการเฉลิมฉลองความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับญี่ปุ่น หรือเรื่อง “มวยไทยนายขนมต้ม” เพื่อรำลึกถึง “นายขนมต้ม” ยอดนักมวยในตำนาน แม้ภาพยนตร์มวยไทยจะไม่ใช้ตัวพิธีเฉลิมฉลองโดยตรง แต่ก็เป็นส่วนหนึ่งหรือส่วนเสริมของพิธีเฉลิมฉลอง

1.5 เป็นความหวังและกำลังใจ

การสร้างความหวังและกำลังใจ นับเป็นบทบาทหน้าที่ที่ภาพยนตร์มวยไทยมักถูกเรียกใช้อยู่เสมอ โดยเฉพาะในยามวิกฤติของสังคม เช่น วิกฤติเศรษฐกิจเมื่อปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมาจะพบว่า มีภาพยนตร์มวยไทยถูกสร้างออกมาเป็นระยะ

ในยามที่สังคมหรือบ้านเมืองประสบปัญหา ภาพยนตร์เป็นช่องทางหนึ่งที่จะทำหน้าที่ให้ความหวังและกำลังใจเพื่อให้สมาชิกในสังคมพร้อมใจกันลุกขึ้นสู้กับปัญหาดังกล่าว เช่น เรื่อง “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” ที่นำเสนอการต่อสู้ของนักมวยกะเทยที่หาเงินเลี้ยงครอบครัว และระดมทุนเพื่อผ่าตัดแปลงเพศ โดยเลือกอาชีพนักมวยไทย และสามารถประสบความสำเร็จได้จนทำให้ “ตุ้ม” กลายเป็นต้นแบบของ “กะเทย” ทั้งชาวไทย และต่างประเทศในการต่อสู้รสมชีวิต

ขณะที่รายการมวย “ไทยไฟต์” ที่ถ่ายทอดสดทางช่อง 3 จัดมาแล้ว 2 ปีในช่วงที่ประเทศไทยเผชิญกับวิกฤติการเมืองภายใน “ไทยไฟต์ 2011” นำเสนอภาพแทน “ความเป็นไทย” ผ่านนักมวยไทย 2 คนที่มาจากต่างจังหวัดคือ บัวขาว ป.ประมุข และเข้ม ศิษย์สองพี่น้อง โดยที่ผู้บรรยายการแข่งขันพยายามที่จะให้ภาพการต่อสู้ดีนรน และทรหดอดทนต่อการฝึกซ้อมของทั้งคู่กระทั่งสามารถสร้างโอกาสขึ้นมาเป็นยอดนักมวยไทยระดับแถวหน้าของประเทศ และของโลกที่ได้ทั้งชื่อเสียง และเงินทอง ดังนั้นนักมวยไทยในฐานะ “คนไทย” คนหนึ่งจึงเป็นความหวัง และกำลังใจที่ดีของ “คนไทย” ทุกคน เช่นเมื่อผู้บรรยายในรายการพูดถึงบัวขาวขณะไหว้ครูก่อนชกว่า เป็นนักมวยที่โด่งดังที่สุดในโลกขณะนี้มิใช่แฟนคลับชาวต่างชาติติดตามเชียร์ทุกครั้งที่ยื่นชก ซึ่งในครั้งนี้ก็มี “แฟนมวยสาว ๆ ชาวญี่ปุ่น” นำช่อดอกไม้มาเป็นกำลังใจให้บัวขาวด้วย ก่อนที่ผู้บรรยายจะสรุปว่า “เป็นนักมวยไทยก็เทได้”

นอกจากนี้ชัยชนะกระทั่งคว้าแชมป์ “ไทยไฟต์” ก็เป็นชัยชนะเชิงสัญลักษณ์ของ “ความเป็นไทย” ที่ “คนไทย” ได้รับร่วมกัน

1.6 เป็นคลังเก็บความรู้

การที่ชาติไทยดำรงอยู่สืบเนื่องมาได้ ก็เพราะชาติได้เก็บรักษาองค์ความรู้เพื่อให้รอดพ้นจากปัญหาต่างๆ ทั้งปัญหาจากธรรมชาติ และสังคม ซึ่งความรู้หรือภูมิปัญญาดังกล่าวต้องมี “ที่เก็บ” หรือ “คลังความรู้” เพื่อการนำกลับมาใช้ใหม่ได้ หากในสมัยโบราณก็พึ่งพาขนบธรรมเนียมประเพณี หรือพิธีกรรมต่างๆ ขณะที่ในปัจจุบันก็พึ่งพาสื่อมวลชน

ภาพยนตร์มวยไทยมีส่วนสำคัญในการทำหน้าทึนี้ โดยเฉพาะความรู้ในทางประวัติศาสตร์ เช่น “มวยไทยนายขนมต้ม” ที่มักจะสร้างขึ้นมาเพื่อย้ำเตือนคนในชาติว่าการแตกความสามัคคี หรือการทรยศต่อชาติบ้านเมือง และชุมชนนั้นนำมาซึ่งความหายนะ นอกเหนือจากความรู้ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีแง่มุมอื่นๆ เกี่ยวกับความรู้มวยไทย เช่น การเรียนมวยไทย แม่ไม้มวยไทย

หรือภาพยนตร์เรื่อง “ซามูไรโยชยา” ก็บันทึกความรู้เรื่องการเปิดใจกว้างของคนไทยในการรับคนต่างชาติที่จงรักภักดีต่อแผ่นดินไทยเข้ามามีส่วนร่วมใน “ความเป็นไทย” เป็นต้น

มวยไทยทางโทรทัศน์ทำหน้าที่เป็นคลังเก็บความรู้ ทั้งรายการ “มวยไทย 7 สี” ที่ถ่ายทอดสดให้ชมทุกวันอาทิตย์ต่อเนื่องเป็นเวลากว่า 40 ปี และศึก “ไทยไฟต์” ที่จัดขึ้นในช่วงเวลาพิเศษ มีลักษณะเป็น “เหตุการณ์แห่งสื่อ” (media event) ที่ให้ความสำคัญกับสถาบันสูงสุด รวมไปถึงประชาชนทุกคนในชาติ เช่นการผลิตซ้ำเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชาติไทยในวิดีโอแนะนำรายการก่อนการแข่งขัน หรือการตอกย้ำภูมิปัญญาแม่ไม้มวยไทยโดยผู้บรรยายระหว่างการแข่งขัน เป็นต้น

ขณะที่คลิปมวยไทยในเว็บไซต์ youtube.com มีคุณลักษณะของสื่อใหม่ทำให้สามารถเก็บข้อมูล หรือความรู้ต่างๆ ไว้ได้ไม่ยุ่งยาก โดยเฉพาะคลิปที่นำเสนอการชกของก้าวไกล แก่นนรสิงห์ นักมวยไทยที่ใช้ฝีมือและความคล่องแคล่วว่องไว สามารถน็อกนักมวยร่างใหญ่จากอเมริกัน-ซามัวลงได้อย่างราบคาบ ก็เป็นการสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” ที่โดดเด่นมาก และจะเป็นการจดจำความประทับใจที่มีต่อมวยไทยต่อไป รวมไปถึงคลิปอื่นๆ ที่บันทึกเกี่ยวกับมวยไทยด้วย เช่นคลิปการแสดงการต่อสู้แบบมวยไทยโดยคนไทยที่โชว์ท่าแม่ไม้มวยไทยอันน่าตื่นตาตื่นใจ และหาดูยาก เนื่องจากมีไว้โชว์มากกว่าใช้แข่งขันจริง

สำหรับมวยไทยที่เวทีลุมพินีก็ยังเป็น “ที่เก็บ” ความรู้ เป็น “คลังเก็บ” ภูมิปัญญาของชาติที่ดี อีกด้วย เพราะไม่ได้เก็บไว้นิ่งๆ แต่ความรู้บางส่วนมีการนำมาปรับประยุกต์ให้เข้ากับโลกปัจจุบัน เช่น การเพิ่มวิธีการให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติด้วยการอธิบายข้อมูลบางส่วน (การไหว้ครู แนะนำตัวนักมวย) เป็นภาษาอังกฤษ จีน และญี่ปุ่น เป็นต้น ขณะที่ความรู้อีกหลายๆ ส่วนพื้นที่นี้ ยังคงเก็บแบบอนุรักษ์ “ความเป็นไทย” ดั้งเดิมเอาไว้

เปรียบเวทีลุมพินีได้กับเป็นพิพิธภัณฑ์มีชีวิตที่เก็บของมีค่าของชาติ และยังเปิดให้ทุกคนได้เข้าชมเป็นประจำ

2. บทบาทเพื่อ “บอกกับคนอื่น”

บทบาทเพื่อบอกกับ “คนอื่น” ทำหน้าที่ในส่วนที่ต้องสื่อสารกับโลกาภิวัตน์ นั่นคือการสร้างภาพลักษณ์ประเทศเพื่อให้ “คนอื่น” รับรู้

2.1 สร้างภาพลักษณ์ประเทศ

มวยไทยเป็นศิลปะการต่อสู้ที่มีชื่อเสียงโด่งดัง ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญก็คือการเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนต่างๆ เริ่มจากกลยุทธ์การทำงานแบบเครือข่ายของการนำเสนอมวยไทยในสื่อต่างๆ หรือที่เรียกว่า “สื่อมวยไทย” เช่น ไกด์บุ๊กแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว การแสดงชกมวยในงานต่างๆ รายการมวยทางโทรทัศน์ (“มวยไทย 7 สี” “ไทยไฟต์”) คลิปมวยไทยใน youtube ภาพยนตร์เกี่ยวกับมวยไทย หรือมวยไทยที่เวทีลุมพินี และราชดำเนิน รวมไปถึงการชกมวยในเวทีต่างๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดใหญ่ๆ ที่มีชาวต่างชาติไปท่องเที่ยวจำนวนมาก เช่น ชลบุรี และภูเก็ต เป็นต้น

ภาพยนตร์นับเป็นสื่อหลักในการสร้างภาพลักษณ์ของประเทศไทยในด้านต่างๆ เพราะส่วนใหญ่สร้างโดยคนไทย เนื้อหาแบบไทย เพื่อให้คนไทยชม และในหลายๆ เรื่องสามารถส่งออกไปในต่างประเทศให้ผู้รับสารที่เป็น “คนอื่น” ได้ชมด้วย

ภาพยนตร์เรื่องสำคัญๆ ที่ส่งออกไปต่างประเทศและสร้างชื่อเสียงให้กับประเทศไทย เช่น “องค์บาก” “บัวดีฟูลปักเซอร์” “ไชยา” หรือ “ขามูไรอโยธยา” ซึ่งล้วนมีส่วนสำคัญในการทำหน้าที่สร้างภาพลักษณ์ของประเทศชาติอย่างมาก โดยเฉพาะ “องค์บาก” นั้นเผยแพร่ไปทั่วโลก

เช่นเดียวกับ “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” ชาวต่างชาติจึงได้รู้จักประเทศไทยด้วยศิลปะมวยไทยใน “องค์บาก” และ “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์”

ขณะที่ประวัติความเป็นมาของสื่อโทรทัศน์ในประเทศไทย นอกจากรายการมวยไทยหรือที่เรียกว่า “มวยคู่” จะอยู่คู่กับผังรายการโทรทัศน์มาตั้งแต่แรกเริ่มโทรทัศน์ของเมืองไทยแล้ว ในปัจจุบันมวยไทยทางโทรทัศน์ก็มีถ่ายทอดสดให้ชมกันเกือบทุกสถานี โดยเฉพาะการถ่ายทอดสดการแข่งขันในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ซึ่งนอกจากจะได้กลุ่มผู้ชมเป็นชาวบ้านในต่างจังหวัดจำนวนมากแล้ว กลุ่มแฟนมวยในประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงก็มีมากขึ้นตามลำดับทั้งในลาว กัมพูชา เวียดนาม พม่า และมาเลเซีย โดยผู้บรรยายมักจะกล่าวถึงการติดตามชมของแฟนมวยในประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้อยู่เสมอ

การถ่ายทอดสดมวยไทยในวันเสาร์-อาทิตย์ ผู้ชมมักจะได้นักท่องเที่ยวต่างชาติที่ชื่นชอบมวยไทยเดินทางไปชมถึงสนามมวย เช่น ในศึก “มวยไทย 7 สี” ขณะที่ศึก “ไทยไฟต์” ที่มีถ่ายทอดสดไปในหลายประเทศทั่วโลก และมีนักมวยต่างชาติขึ้นชกกับนักมวยไทยด้วยนั้น จะได้เห็นชาวต่างชาติในฐานะของผู้ชมเดินทางไปชมที่สนามเป็นจำนวนมากด้วยเช่นกัน มวยไทยทางโทรทัศน์จึงมีส่วนอย่างสำคัญในการช่วยสร้างภาพลักษณ์ประเทศ

มวยไทยทางโทรทัศน์จึงไม่เพียง “ชก” ให้คนไทยด้วยกันได้เห็น “ความเป็นไทย” แต่ยัง “ชก” เพื่อให้ “คนอื่น” ได้เห็น “ความเป็นไทย” ด้วย

ส่วนการแข่งขันมวยไทยที่เวทีลุมพินี ที่จะมีแข่งขันทุกวันอังคาร ศุกร์ และเสาร์ (เวทีราชดำเนินจัดวันอาทิตย์ จันทร์ พุธ และพฤหัสบดี) มีชาวต่างชาติเข้ามาชมอยู่เสมอ โดยเฉพาะรายการใหญ่ในวันศุกร์ของลุมพินีนั้นจะมีทัวร์นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาชมมากเป็นพิเศษ บางรายการเข้ามาชมกว่า 200 คน ซึ่งในเวทีจะมีบริการให้ข้อมูลข่าวสาร และเป็นความรู้กับนักท่องเที่ยวต่างชาติ เช่น การบรรยายพิธีกรรมการไหว้ครูของนักมวยไทยก่อนการชก 3 ภาษาคือ อังกฤษ จีน และญี่ปุ่น เพื่อเผยแพร่ให้ “คนอื่น” ได้เข้าใจวัฒนธรรมไทย ขณะที่บางรายการมีการชกโชว์ให้เห็นแม่ไม้มวยไทยที่เป็นศิลปะการต่อสู้แบบดั้งเดิมให้ได้ชมกันด้วย

การแข่งขันชกมวยไทยที่เวทีลุมพินี เป็นความพยายามที่จะรักษาศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแบบไทยให้มีความสืบเนื่องมากที่สุด เช่น รักษาการไหว้ครู พิธีกรรมต่างๆ ที่ยังคงไว้

อาจกล่าวได้เป็นดัง “เมกะสติลปะการต่อสู้” ของโลกแห่งหนึ่ง ที่นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาประเทศไทยมักจะหาโอกาสเข้ามาชมทั้งชาย และหญิง

3. บทบาทด้านเศรษฐกิจ

อาจเรียกได้ว่าเป็นบทบาทที่โดดเด่นมากบทบาทหนึ่ง เพราะศิลปะมวยไทยมีส่วนช่วยให้ระบบธุรกิจหลายๆ ส่วนเติบโต โดยเฉพาะธุรกิจการท่องเที่ยว

3.1 สนับสนุนธุรกิจ และการท่องเที่ยว

ภาพยนตร์มวยไทยที่มีบทบาทอย่างมากในการสนับสนุนการท่องเที่ยวของประเทศไทย และที่ได้รับความนิยมมากที่สุดก็คือ “องค์บาก” และ “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” ที่ช่วยตอกย้ำเรื่องมวยไทยในฐานะมรดกทางภูมิปัญญาของคนไทย เนื่องจากภาพยนตร์ทั้ง 2 เรื่องเป็นที่นิยมอย่างมากทั้งในประเทศ และในต่างประเทศ ชาวต่างชาติจึงเริ่มรู้จักนักแสดงอย่าง “โทนี่ จา” หรือ “จา พนม” และ “น้องศุ้ม” ในฐานะยอดนักสู้ในแบบมวยไทยที่มีฝีมือ

ขณะที่รายการมวยไทยทางโทรทัศน์ โดยเฉพาะศึก “ไทยไฟต์” นั้นมีบทบาทอย่างชัดเจนในการชวนเชิญนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาประเทศไทย เพราะไม่เพียงมาดูมวยไทย และเชียร์นักมวยชาติเดียวกันเท่านั้น แต่ยังกระตุ้นการท่องเที่ยวในส่วนอื่นๆ ของประเทศไทยด้วย

ส่วนรายการ “มวยไทย 7 สี” ที่จัดชมเป็นประจำทุกบ่ายวันอาทิตย์ ก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่สนับสนุนด้านธุรกิจภายในประเทศ และในมิติของการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ การแข่งขันมวยไทยที่เวทีลุมพินี ซึ่งเป็นเวทีมาตรฐานของประเทศไทยที่มีการแข่งขันชมมวยไทยให้ชมเป็นประจำนั้น ลุมพินีจะจัดชม 3 วันใน 1 สัปดาห์คือวันอังคาร สุกร์ และเสาร์ ขณะที่เวทีราชดำเนินจัดแข่งขัน 4 วันคือ อาทิตย์ จันทร์ พุธ และพฤหัสบดี และทั้ง 2 เวทีมักจะมียกนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมาชมที่สนามอยู่เสมอ

เวทีมวยลุมพินี (และราชดำเนิน) จึงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญแห่งหนึ่งที่ใช้ต้อนรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ นอกเหนือจากเป็นสถานที่ที่คนไทยติดตามชมกันเป็นประจำ

4. สร้างอัตลักษณ์ “รสนิยมแบบไทยๆ”

มวยไทยเป็นอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” ที่มีลักษณะเฉพาะตัว ทำให้การชมเพื่อความบันเทิงแบบไทยๆ เองก็มีความเฉพาะตัวที่เรียกว่า “บันเทิงแบบไทยๆ” และทำให้มวยไทยเป็นกีฬายอดนิยม แฟนมวย และเซียนมวยต่างชื่นชอบโดยเฉพาะการพนันมวย ทำให้มวยไทยถูกใช้เป็นสื่อในการเสริมสร้างสถานภาพทางสังคมของคนหลากหลายกลุ่ม

4.1 เป็นกีฬายอดนิยม

มวยไทยเป็นทั้งศิลปะการต่อสู้ เป็นการละเล่น เป็นการแสดง ก่อนที่จะได้รับการยกระดับมาตรฐานขึ้นเป็นกีฬาในช่วงกว่าครึ่งศตวรรษที่ผ่านมา พร้อมกับความนิยมในกีฬานี้มาตลอด ดังปรากฏในบทที่ 4 เรื่อง “พัฒนาการมวยไทย” ที่อยู่คู่กับชนชาติไทยมาตั้งแต่สมัยจารีต

อย่างไรก็ตาม เมื่อมวยไทยถูกทำให้เป็นกีฬา (sportization) ก็ยังทำให้ความนิยมเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อถูกนำเสนอผ่านสื่อสมัยใหม่เช่นเมื่อวิทยุเข้ามาในสังคมไทยในยุคแรกๆ ก็เริ่มมีการถ่ายทอดเสียงการแข่งขันชกมวยอย่างสดๆ เป็นครั้งแรกทางวิทยุททท.จากเวทีราชดำเนิน (สรรพสิทธิ์ วิริยะศิริ, 2544: น. 91)

หรือเมื่อโทรทัศน์เริ่มเป็นที่นิยมในเมืองไทย “มวยไทย” ก็เป็นรายการแรกๆ ที่ถูกมอบหมายให้ทำหน้าที่เรียกคนดู และกระตุ้นการขายโทรทัศน์ ดังนั้นประวัติศาสตร์ของโทรทัศน์ไทยจึงเคียงคู่มากับมวยไทยทางโทรทัศน์ตลอดมา เพราะผังรายการโทรทัศน์ยังคงบรรจุการถ่ายทอดสดการแข่งขันชกมวยไทยมาจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นช่อง 3, 5, 7, 9 และ 11 กระทั่งนักวิจารณ์มวยพูดถึงมวยไทยทางทีวีในวันเสาร์ว่ามีการแข่งขันตั้งแต่ “เที่ยงวันยันเที่ยงคืน”^{*} เลยทีเดียว

โดยเฉพาะรายการ “มวยไทย 7 สี” ที่ดำเนินรายการมาเป็นปีที่ 42 แล้ว ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนถึงความนิยมในกีฬามวยไทยของคนไทย รวมทั้งชาวต่างชาติ ซึ่งรายการ “ไทยไฟต์” ของช่อง 3 เป็นหลักฐานยืนยันความนิยมได้เป็นอย่างดี ไม่เพียงแต่มีผู้ชมให้ความสนใจมากมายเท่านั้น แต่ยังได้รับการสนับสนุนจากสปอนเซอร์รายใหญ่ทั้งภาครัฐ และเอกชนจำนวนมากด้วย

^{*} เริ่มจากเที่ยงวันทางช่อง 3 ช่วงบ่ายสามทางช่อง 11 สามทุ่มทางช่อง T-sport และเที่ยงคืนทางช่อง 5

ขณะที่ภาพยนตร์มวยไทยก็มีส่วนในการส่งเสริมให้มวยไทยกลายเป็นกีฬายอดนิยมไม่น้อย โดยเฉพาะการสื่อสารในระดับโลกาภิวัตน์ที่ช่วยให้มวยไทยได้รับการกล่าวขานถึง เช่นเรื่อง “องค์บาก” “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” หรือ “ไชยา” และนอกจาก 5 เรื่องที่ผู้วิจัยเลือกมาวิเคราะห์แล้วก็ยังมีภาพยนตร์ไทยเรื่องอื่นๆ ที่ใช้มวยไทยเป็นโครงเรื่อง และแก่นเรื่องด้วย เช่น “แสบสนิทศิษย์ส่ายหน้า” “อีดีมตายแน่” หรือ “โชคดี”

ในอดีตเคยมีการนำเทปการชกมวยไทยของนักมวยไทยมาบันทึกเป็นภาพยนตร์เพื่อเผยแพร่ในโรงภาพยนตร์ด้วย เช่นการชกของ หลาว เลิศฤทธิ นักมวยไทยที่ขึ้นชกในแบบมวยไทยกับ เลียว เอสปีโนซ่า นักมวยสากลชาวฟิลิปปินส์ ที่คนไทยให้ความสนใจอย่างมาก โดยมีการบันทึกเป็นภาพยนตร์เก็บไว้ก่อนจะนำมาฉายประกอบภาพยนตร์อีกเรื่องหนึ่งที่โรงภาพยนตร์เฉลิมชาติ เพื่อเก็บเงินค่าผ่านประตูนำไปบำรุงกิจการทหาร (ถาวร ช่วยประสิทธิ์, 2535)

การที่มวยไทยก้าวขึ้นมาเป็นที่กีฬานิยมของคนไทย และเริ่มขยายไปสู่คนทั่วโลกได้นั้น ภาพยนตร์มวยไทยนับว่ามีคุณูปการอย่างยิ่ง เพราะผู้ชมภาพยนตร์นั้นไม่ได้จำกัดอยู่แค่เพียงคนไทย

ส่วนการแข่งขันชกมวยไทยที่เวทีมาตรฐานของประเทศเช่นเวทีลุมพินี นั้นไม่เพียงช่วยสื่อสารกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ แต่ยังเป็นแหล่งในการสร้างยอดนักมวยไทยที่มีชื่อเสียงระดับประเทศ เปรียบได้กับ “เมกกะ” ของวงการมวยไทย ที่แฟนมวย และนักมวยไทยใฝ่ฝันว่า จะต้องหาโอกาสเข้ามาสัมผัสไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง

อาจกล่าวได้ว่าเวทีลุมพินี คือสถาบันมาตรฐานของมวยไทย (เช่นเดียวกับเวทีราชดำเนิน) ที่มีส่วนสำคัญต่อการสนับสนุนส่งเสริม และกำหนดทิศทางการพัฒนาวงการมวยไทยให้เป็นกีฬายอดนิยมทั้งในระดับชาติ และระดับโลก

4.2 เป็นสื่อสนับสนุนการพนัน

มวยไทยมีบทบาทหน้าที่ในการให้ความสนุกสนานบันเทิงกับผู้เล่นที่แสวงหาอยู่แล้ว ทว่าในส่วนของการพนันนั้นนับว่าเป็นวัฒนธรรมที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างต่อเนื่อง และเนิ่นนาน อาจินต์ ปัญจพวรรณ์ (2548) นักเขียนที่ร่วมทำงานให้กับสถานีโทรทัศน์ช่อง 4 บางขุนพรหม เขียนถึงรายการมวยไทยทางโทรทัศน์ในยุคแรกๆ ว่า

“...พอถึงวันเสาร์ร้านก็แน่นเอียด นักเลงมวยเข้ามานั่งกินเหล้ากินกับ พนันมวยกัน ครึกครื้น... ร้านเล็กร้านน้อยชื่อทีวีกันยกใหญ่ บางร้านเก็บค่าเก้าอี้ดูมวย 1 บาท บางบ้านไม่มีอะไร ขายก็เก็บค่าดูมวยหัวละ 1 บาท”

“มวยคู่” หรือการถ่ายทอดสดมวยไทยทางโทรทัศน์นั้น มีคุณลักษณะแบบร่วมเวลา (real time) และไม่มีสคริปต์ (unscripted) อันเนื่องมาจากการเป็นการแข่งขันกีฬาที่ต้องถ่ายทอดสด (live) ทางทีวี จึงไม่รู้ว่าจะผลการแข่งขันจะออกมาอย่างไร ผู้ชมจึงสามารถเล่นพนันหน้าจอได้ทันทีโดยไม่ต้องไปเล่นที่สนาม

อดิศร (2553) พบว่ามติดการพนันในมวยไทยนั้นเป็นคุณลักษณะสำคัญที่สืบเนื่องมาตั้งแต่อดีต โดยไม่เปลี่ยนแปลงมากนักจนถึงปัจจุบัน และยังคงก่อให้เกิดธุรกิจในการพนันตามมามากมาย เช่น การ “ส่งซิก”^{*} “มวยหู”^{**} หรือบริการวิจารณ์มวยก่อนชก เป็นต้น

ขณะที่สนามมวยลุมพินี นอกจากจะเป็นสถาบันผลิตยอดนักมวยไทยแล้ว ยังเปรียบได้กับสถานที่เล่นการพนันมวยไทยอย่างถูกกฎหมาย เพราะโดยเฉลี่ยแล้วกว่าครึ่งของ “แฟนมวย” คือ “เซียนมวย” หรือนักพนันนั่นเอง โดยแฟนมวยที่จะเข้าไปเล่นพนันมวยมักจะเป็นแฟนขาประจำเวทีมวย และสังเกตเห็นได้ง่ายเพราะจะรวมกลุ่มอยู่ฝั่งอัฒจันทร์ด้านหนึ่ง มีการเจรจาต่อรองราคาพนันอย่างโจ่งแจ้งตั้งแต่มวยคู่แรกจนถึงคู่สุดท้าย

นอกจากการเล่นพนันแบบเห็นหน้าค่าตาคู่พนันด้วยกันแล้ว ก็มีรูปแบบของการเล่นพนันมวยไทยผ่านโทรทัศน์ที่เคลื่อนที่เพื่อเล่นกับ “โต๊ะพนัน” รายใหญ่ที่เปิดราคาให้เล่นตลอดเวลา

---

* เจ้าหน้าที่ “ส่งซิก” จะให้ข้อมูลสำคัญกับลูกค้าที่เล่นพนันมวยอยู่หน้าจอทีวี ด้วยการส่งสัญญาณผ่านจอทีวี ซึ่งผู้ส่งซิกจะเลือกยื่นในตำแหน่งที่กล้องทีวีมักจะจับภาพเสมอ จากนั้นผู้ “ส่งซิก” ก็จะส่งสัญญาณที่นัดแนะกับลูกค้าไว้ก่อนล่วงหน้าแล้ว ข้อมูลที่ส่งให้ลูกค้าเช่นอัตราต่อรองล่าสุดในเวที รวมทั้งความได้เปรียบ-เสียเปรียบของคู่มวยที่กำลังถ่ายทอดสด เป็นต้น

** “มวยหู” คล้ายกับการ “ส่งซิก” แต่เป็นรูปแบบของการพากษ์มวยสดๆ จากเวที และให้ข้อมูลการเล่นพนันทุกรูปแบบ ตั้งแต่การชั่งน้ำหนักล่าสุดของนักมวย ราคาต่อรองที่ลงรายละเอียดเช่น ราคาน็อกหรือไม่น็อก หรือมีเซียนมวยขึ้นแนวหน้า หรือ โปรมอเตอร์เล่นฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด รวมไปถึงกลุ่มเซียนมวยที่ “อัดฉีด” หรือประกาศให้รางวัลพิเศษกับนักมวยฝ่ายหนึ่งหากได้ชัยชนะ

4.3 สร้าง “ความบันเทิงแบบไทยๆ”

เป็นบทบาทหน้าที่ที่เห็นชัดมาก แม้จะได้รับการยอมรับตามหลังบทบาทหน้าที่อื่นๆ ก็ตาม การชมมวยไทยมีส่วนช่วยให้ผู้ชมรู้สึกผ่อนคลาย (relaxation) และลดความตึงเครียด (reduction of tension) ที่เกิดจากภาระงานในชีวิตประจำวันที่ซ้ำซากจำเจเป็นเวลานาน และอย่างต่อเนื่อง ภาพยนตร์มวยไทยได้มอบความสนุกสนานบันเทิงให้กับทุกคน

โดยเฉพาะเรื่อง “องค์บาก” “ไชยา” และ “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” นั้นผู้ชมชาวไทยให้การต้อนรับเป็นอย่างดีกระทั่งนำไปสู่การออกฉายในต่างประเทศ

หรือมวยไทยทางโทรทัศน์ทั้ง “มวยไทย 7 สี” และ “ไทยไฟต์” ทำบทบาทหน้าที่สร้างความบันเทิงได้โดดเด่นมาก โดยเฉพาะการสร้างความสนุกสนานตื่นเต้นเร้าใจในท่ามกลางบริบทสังคมปัจจุบัน อันเนื่องมาจากรูปแบบการใช้ชีวิตในสังคมเมืองที่ซ้ำซากจำเจ การได้หลบเลี่ยงไปดูการแข่งขันกีฬาที่กระตุ้นอารมณ์ความรู้สึก และดึงการมีส่วนร่วมของผู้ชม นับเป็นการช่วยให้ผู้ชมรู้สึกผ่อนคลาย (relaxation) และลดความตึงเครียด (reduction of tension) ที่เกิดจากภาระงานในชีวิตประจำวันได้

ขณะที่บทบาทในด้านการสร้างความบันเทิง มวยไทยที่เวทีลุมพินีสร้างความสนุกสนานตื่นเต้นเร้าใจได้อย่างดี สำหรับกลุ่มคนที่ชื่นชอบการชมมวยไทยที่สนามเมืองกรุง

4.4 เสริมสร้างสถานภาพทางสังคม

บทบาทด้านการเสริมสร้างสถานภาพทางสังคม โดยเฉพาะระดับปัจเจก ลือโทรทัศน์ทำหน้าที่ได้อย่างเด่นชัด ตัวบ่งชี้ด้านหนึ่งก็คือ มีการสร้างยอดนักมวยที่มีฝีมือเชิงชกเป็นที่ประทับใจของแฟนมวย กระทั่งกลายเป็น “ดาราราย” ในสังคม เช่น บัวขาว ป.ประมุข และเข้ม ศิษย์สองพี่น้อง ที่สามารถไต่เต้าจากชายสามัญชนในชนบท จนกลายเป็นนักมวยที่มีชื่อเสียงโด่งดัง ก่อนมาคว้าแชมป์ “ไทยไฟต์” และกลายเป็นนักมวยไทยที่คนไทยทั้งประเทศรู้จักพอๆ กับศิลปะ “มวยไทย”

หรือนักมวยภูธรที่เข้ามาชกใน “มวยไทย 7 สี” หลายคนก็กลายเป็น “ขวัญใจจอดู” เช่น ธี ออย ส.ศุภันท์ชัย กระทั่งบางครั้งก็ถูกเรียกว่านักมวยระดับ “พระเอกจอดู”

นักการเมือง เป็นกลุ่มถัดมาที่ใช้ “สื่อมวยไทย” เสริมสร้างสถานภาพ เพราะเป็นผู้อยู่เบื้องหน้า และเบื้องหลังการจัดการแข่งขันมวยไทยทางโทรทัศน์หลายๆ รายการ รวมทั้งศึก “ไทยไฟต์”

เป้าหมายสำคัญของกลุ่มนักการเมืองก็คือการได้ปรากฏตัวผ่านสื่อมวลชนต่อหน้าผู้ชมทั่วประเทศ ที่จะส่งผลต่อการรับรู้ ชื่อเสียง และการสร้างภาพที่น่าจดจำ ไม่ว่าจะเป็นการกล่าวเปิดการแข่งขัน การขึ้นมอบรางวัล หรือการคาดเข็มขัดแชมป์ เป็นต้น และยังพบปรากฏการณ์เหล่านี้ได้อีกใน รายการ “มวยไทย 7 สี”

ไม่เพียงแต่นักมวยบางคน และนักการเมืองเท่านั้นที่ได้รับสถานภาพทางสังคมดีขึ้น แต่ยังรวมไปถึงบรรดาหัวหน้าค่าย โปรโมเตอร์ และพี่เลี้ยงด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรดาผู้สนับสนุน รายการ (สปอนเซอร์) ที่มักจะมาเปิดตัวในฐานะเจ้าของ หรือผู้มีส่วนร่วมในผลิตภัณฑ์ในรายการ มวยเสมอจนเป็นที่คุ้นเคยของผู้ชม

ขณะที่มวยไทยที่เวทีมวยลุมพินี มีบทบาทในด้านการเสริมสร้างสถานภาพทางสังคม โดยเฉพาะในระดับปัจเจก กล่าวคือเวทีลุมพินีมีบทบาทเป็นจุดสถาบันมวยไทยที่ทำหน้าที่สร้างยอดนักมวยที่มีฝีมือเชิงชกระดับแชมป์ของประเทศไทย

นักมวยที่เป็นแชมป์ของลุมพินี (หรือราชดำเนิน) จึงเปรียบได้กับเป็นแชมป์ประเทศไทยในแต่ละรุ่นน้ำหนัก กระทั่งสามารถก้าวขึ้นเป็น “คนดัง” ในสังคม เช่น แสนชัย ชินบีมวยไทย ที่ได้ชื่อว่าเป็นนักมวยคนดังระดับเดียวกับบัวขาว ป.ประมุข แต่แสนชัยอยู่ในรุ่นเล็กกว่า ซึ่งแสนชัยมักจะมีคิวขึ้นชกในต่างประเทศอยู่เสมอ หรือการแข่งขันรายการใดที่มีชื่อแสนชัยขึ้นชก ก็มักจะมีแฟนมวยชาวไทย และชาวต่างชาติเข้าชมจำนวนมากเป็นประจำ

นอกจากนักมวยจากภูธรบางคนเข้ามาได้รับสถานภาพ “คนดัง” ในเมืองกรุงแล้ว ก็ยังมีกลุ่มนักการเมือง โปรโมเตอร์ เจ้าของธุรกิจ* หัวหน้าค่ายมวย พี่เลี้ยง หรือเซียนมวยบางคน ที่ได้สถานภาพที่ดีขึ้นจากการเข้ามาเกี่ยวข้องกับวงการมวย โดยเฉพาะที่เวทีลุมพินี เช่น โปรโมเตอร์บางคนที่มีชื่อเสียง เพราะสื่อมวลชนนำเสนอ

5. บทบาทที่ “ปรับตัว”

เป็นบทบาทด้านที่สร้างสรรค์ของ “สื่อมวยไทย” และมักไม่ค่อยมีการกล่าวถึงมากนัก ทั้งในด้านการประสานกับสิ่งใหม่ๆ และด้านการเคลื่อนไหวทางสังคม

---

* นักการเมือง นักธุรกิจ และ โปรโมเตอร์ผู้จัดการแข่งขัน อาจจะเป็นคนๆ เดียวกัน

5.1 ประสานกับสิ่งใหม่ๆ

เนื่องจากภาพยนตร์นั้นเป็นรูปแบบของสื่อที่นำเสนอได้ทั้งเรื่องจริง (factual) และเรื่องแต่ง (fiction) โดยเฉพาะเรื่องแต่ง ทำให้ภาพยนตร์นำเสนอแง่มุมใหม่ๆ ได้อิสระกว่าสื่ออื่นๆ ที่มีรูปแบบเรื่องจริงมากกว่าจนทำให้มีข้อจำกัดในด้านมิติการสร้างสรรค์ ดังนั้นภาพยนตร์จึงทำหน้าที่ประสานสิ่งใหม่ๆ เพื่อให้สังคมมีการเตรียมพร้อมในการปรับตัวไปกับความเปลี่ยนแปลงของโลกได้ดี

ภาพยนตร์ที่ทำหน้าที่นี้ได้อย่างชัดเจน เช่น “ซามูไรโอชโยธา” ที่เปิดรับชาวต่างชาติเข้ามาเป็นคนไทย หรือ “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” ที่ยืนยันว่าสังคมไทย โดยเฉพาะวงการมวยไทยที่ได้ชื่อว่าเป็น “โลกของผู้ชาย” นั้นยินดีเปิดรับ “เพศที่สาม”

ขณะที่สื่อใหม่อย่างคลิปมวยไทยใน youtube.com ก็เป็นสื่อที่สนับสนุนการแสวงหาข้อมูลของคนที่สนใจหรือได้รับรู้เกี่ยวกับมวยไทย และประเทศไทยมาบ้างแล้วจากสื่ออื่นๆ ดังจะพบว่าผู้ที่เข้ามาแสดงความคิดเห็นในคลิปนั้นเป็นชาวต่างชาติที่มีความรู้เกี่ยวกับมวยไทยเป็นอย่างดี เช่น การแสดงความคิดเห็นถึงค่ายมวยในบางจังหวัด หรือค่ายมวยที่น่าสนใจในประเทศไทย ขณะที่บางคนก็แสดงความรู้สึกระทึกใจเมื่อได้มีโอกาสไปชมมวยไทยที่เวทีลุมพินีด้วยตาตัวเอง

คลิป youtube.com จึงเป็นสื่อสนับสนุนการแสวงหาข้อมูลใหม่ๆ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจมวยไทย ซึ่งเป็นการสัมผัสรับรู้ทางสายตาก่อนที่จะตัดสินใจเดินทางมาดูของจริง

นอกจากนี้แล้ว คลิปมวยไทยจะช่วยขยายขอบเขตความรู้เกี่ยวกับมวยไทยไปสู่ระดับโลก เช่นเมื่อผู้ใช้อินเทอร์เน็ตต้องการหาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับมวยไทยก็สามารถค้นหา (search) ในเว็บไซต์ได้ด้วยคำสำคัญ (key words) เช่น “Muay Thai” หรือ “Thai Boxing” หรือคำว่า “มวยไทย” (ภาษาไทย) ก็จะพบว่ายังมีคลิปการแข่งขันมวยไทยให้ได้ชมอีกมากมายหลากหลาย ขณะที่คลิปที่ได้รับความนิยมมีผู้เข้าชมหลายล้านครั้ง ก็จะยังเป็นที่น่าสนใจต่อไป

ขณะเดียวกัน คลิปมวยไทยในสื่อใหม่ก็เปิดพื้นที่ให้กับตัวทแบบอื่นๆ ที่หลากหลายด้วย เช่นการนำเสนอคลิปการชกโชว์มวยไทย แม้จะเห็นได้ชัดว่าเป็นการชกโชว์ หรือเป็นการแสดงสาธิต แต่ก็ยังมีผู้ใช้อื่นๆ เข้ามาแสดงความคิดเห็นว่าเป็นเรื่อง “หลอกลวง” ขณะที่บางคนก็วิจารณ์ว่ามวยไทยเป็นได้แค่การแสดง หากต้องต่อสู้จริงๆ ก็ไม่น่าจะสู้ศิลปะการต่อสู้ของเกาหลีเช่น เทควันโด หรือยูโดได้

ดังนั้นการสร้าง “ความเป็นไทย” ในพื้นที่นี้จึงเป็นอัตลักษณ์ที่ “คนอื่น” มีส่วนร่วมสร้างให้ ด้วย ทำให้ตัวบทมีความหลากหลาย

5.2 เคลื่อนไหวทางสังคม

บทบาทหน้าที่สำคัญที่น่าสนใจของสื่อมวลชนในทัศนะของ McQuail ก็คือการเคลื่อนไหวทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นการรณรงค์ประเด็นต่างๆ (บุหรี สุรา อุบัติเหตุ ฯลฯ) โดยเฉพาะประเด็นการเมือง เช่นการรณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

ในกรณีของภาพยนตร์มวยไทย จากการวิเคราะห์ตัวบทพบว่าได้ช่วยเปิดพื้นที่ให้กับความหลากหลายได้แสดงตัวตนผ่าน “ความเป็นไทย” ที่เปิดกว้าง (open Thainess) ซึ่งคุณลักษณะที่จับเคลื่อนก็คือผู้ชายสามัญชนจากต่างจังหวัดที่ห่างไกลในภาคต่างๆ ของประเทศ ที่ตัดสินใจหันหลังให้กับท้องถิ่นชนบทมุ่งหน้าสู่เมืองกรุง ซึ่งเป็นภาพแทน “ความเป็นไทย” ยุคใหม่ที่นับรวม (inclusion) ชนชั้นล่าง และคนชนบท ให้ลุกขึ้นมาใช้ “สิทธิ” และ “เสียง” ทางสังคมของตนเองโดยไม่ยึดติด หรือพึ่งพิงอำนาจรัฐ หรือชนชั้นปกครอง เช่นในภาพยนตร์เรื่อง “มวยไทยนายขนมต้ม” “ไชยา” “องค์บาก” หรือ “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์”

โดยเฉพาะลักษณะ “กะเทย” ใน “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” นั้นเห็นชัดเจนว่าตัวบทได้จุดประกายการเคลื่อนไหวทางสังคมไทยของกลุ่ม “เพศทางเลือก” โดยเลือกใช้มวยไทยซึ่งเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมของผู้ชายไทยมาเนิ่นนานมาเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างพื้นที่ของกลุ่มตัวเอง

หรือการทำหน้าที่ของสื่อใหม่ในคลิปมวยไทยเว็บไซต์ Youtube.com ซึ่งเปิดกว้างให้ทุกคนเข้าถึงอย่างอิสระ

โดยสรุปแล้ว “สื่อมวยไทย” มีบทบาทสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” ทั้งในส่วนที่จะ “บอกกับตัวเอง” ว่าคนไทย หรือชาติไทยเป็นอย่างไร ขณะเดียวกันก็มีบทบาทในการบอกกับ “คนอื่น” ด้วยว่า “เราเป็นอย่างไร” นอกเหนือจากบทบาทด้านเศรษฐกิจ การสร้างอัตลักษณ์ “รสนิยมแบบไทยๆ” และบทบาทในด้านการปรับตัว

บทที่ 10

สรุป และอภิปรายผล

งานศึกษา “การสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็นชาติในกีฬามวยไทย” ผู้วิจัยสนใจต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยปัจจุบัน เมื่อพบว่ากว่าทศวรรษที่ผ่านมา สื่อต่างๆ เสนอเรื่องราวเกี่ยวกับศิลปะการต่อสู้แบบมวยไทยอย่างแพร่หลาย ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างกว้างขวางและรวดเร็วจากกระบวนการโลกาภิวัตน์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อ “ชาติ” หรืออัตลักษณ์ “ความเป็นชาติ” ในหลายประเทศทั่วโลก รวมทั้ง “ความเป็นไทย” ในฐานะอุดมการณ์ชนิดหนึ่งที่ทำหน้าที่ลบเลือนความหลากหลายภายในชาติและหลอมรวมให้เป็นเอกภาพหรือเป็นหนึ่งเดียวเพื่อขึ้นตรงต่อรัฐชาติไทย ก็ได้รับผลกระทบดังกล่าวด้วย ดังนั้นมวยไทยจึงมีนัยสำคัญต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สร้างความหมายผ่านมวยไทยที่ปรากฏในสื่อต่างๆ ที่งานนี้เรียกว่า “สื่อมวยไทย” รวมทั้ง “ตัวบท” (เนื้อหา และช่องทาง) ที่ถูกผลิตขึ้น

เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยตั้งประเด็นปัญหาเพื่อศึกษาไว้ 3 ประเด็นคือ

1. มวยไทยในอดีตถูกสร้างความหมายขึ้นมาอย่างไร และมีความหมายแบบใด?
2. มวยไทยในปัจจุบันถูกสร้างความหมายขึ้นมาอย่างไร และมีความหมายแบบใด?
3. “สื่อมวยไทย” ในปัจจุบันมีบทบาทหน้าที่ใดบ้าง?

ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลเพื่อตอบคำถามต่อ 3 ประเด็นข้างต้นตามลำดับดังนี้ (1) พัฒนาการมวยไทยจากยุคจารีต-ปัจจุบัน (2) การประกอบสร้าง “ความเป็นไทย” ผ่าน “สื่อมวยไทย” (ภาพยนตร์มวยไทย, รายการมวยไทยทางโทรทัศน์, คลิปมวยไทยใน youtube.com, การแข่งขันมวยไทยที่เวทีมวยลุมพินี) และ (3) บทบาทหน้าที่ของ “สื่อมวยไทย”

1. พัฒนาการมวยไทยกับ “ความเป็นชาติ”

การสื่อสารความหมายของมวยไทยจากอดีต ตั้งแต่ยุคจารีต (สุโขทัย-อยุธยา-ธนบุรี) จนถึงปัจจุบันแบ่งได้เป็น 4 ยุค คือ (1) ยุคนักรบ (2) ยุคนักรบพระราช (3) ยุคนักกีฬา และ (4) ยุคสินค้าและอัตลักษณ์ชาติ

แต่ละความหมายมีความสัมพันธ์กับบริบทสังคมในแต่ละยุคสมัย มวยไทยจึงเป็นผลผลิตของโครงสร้างทางสังคมที่มีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาจากปัจจัยภายใน และภายนอกที่มีส่วนผลักดัน การจะเข้าใจความหมายของมวยไทยแต่ละยุคจึงต้องเข้าใจกรอบความคิด และสภาพสังคมในยุคนั้น ๆ

ยุคที่ 1 : “นักรบ”

ท่ามกลางบริบทสังคมที่เผชิญกับภาวะสงครามอยู่เสมอ มวยไทยมีความหมายอย่างมาก โดยเฉพาะการเป็น “นักรบ” ที่ต้องพร้อมต่อสู้เพื่อความอยู่รอด ดังนั้นชนชั้นนำจนถึงชนชั้นไพร่ ไม่ว่าจะเป็นบุรุษหรือสตรีจึงต้องขวนขวายศึกษาวิชามวยเพื่อเตรียมความพร้อมที่จะเป็นนักรบ ขณะที่การจัดชกมวยในยุคนี้จึงมีนัยยะเชิงพิธีกรรม เพื่อสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (sacredization) เช่น การชกมวยหน้าพระที่นั่ง ซึ่งนอกจากเป็นการแสวงหายอดนักรบที่มีฝีมือเชิงมวยแล้ว ยังเป็นการสร้างศรัทธาบาปมิให้กับชนชั้นนำในฐานะผู้จัดการแข่งขันอีกด้วย ทั้งนี้เพราะกรอบความคิดของคนในสังคมขณะนั้นเชื่อว่าพระมหากษัตริย์คือตัวแทนของ “เทวราชา”

มวยในยุคนี้จึงมีสถานะเป็น “ของสูง” ของชนชั้นนำที่จะต้องเรียนรู้ และฝึกฝน โดยเฉพาะชนชั้นกษัตริย์ เพื่อการเตรียมความพร้อมรบในบริบทยุคสงคราม โดยมักมีการจัดชกมวยหน้าพระที่นั่งเพื่อคัดเลือกชายฉกรรจ์ฝีมือดีเข้ารับราชการทหาร ซึ่งในยุคนี้แนวคิดเรื่อง “ชาติ” ยังไม่เกิดขึ้น มวยจึงเกี่ยวข้องกับ “พระมหากษัตริย์” มาตั้งแต่สมัยโบราณ และเป็นชุดความรู้สำคัญของผู้นำมาตั้งแต่ต้น คนที่จะเป็นพระมหากษัตริย์จึงต้องเรียนรู้

ยุคที่ 2 : “นักรบพระราช”

เป็นช่วงที่สงครามลดน้อยลงสังคมจึงสงบสุขมากขึ้น ขณะที่เริ่มมีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงระบบความคิด ค่านิยม และความเชื่อภายในสังคม เมื่อชนชั้นนำเริ่มปรับตัวและเปิดรับ

วิธีคิดจากภายนอกโดยเฉพาะความคิด ความเชื่อ และค่านิยมแบบตะวันตก เช่น เศรษฐกิจแบบเงินตรา วิธีคิดและสำนึกเรื่องเวลาจากจีนและชาวตะวันตก เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ชนชั้นสูงจากราชสำนักก็ยังใส่ใจให้ลูกหลาน และราชินิกุลได้เรียนรู้ฝึกหัด ขณะที่สถานภาพการชกมวยในยุคนี้เริ่มถูกใช้เป็นการแสดงเพื่อความบันเทิงมาก เมื่อสภาวะเชิงพิธีกรรมและความศักดิ์สิทธิ์เริ่มคลี่คลายเข้าสู่สภาวะทางโลก (secularization) การมีความรู้หรือมีฝีมือเชิงมวยจึงหมายถึงการมีช่องทางในการเลื่อนชนชั้นหรือได้ตำแหน่งที่ทำงาน รวมไปถึงการหารายได้เสริมจากการทำไร่ทำนา

มวยในยุคนี้ยังอยู่ในสถานะ “ของสูง” เมื่อพระมหากษัตริย์ยังคงให้การสนับสนุน ทว่าเป้าหมายของการฝึกฝนไม่ใช่เพื่อสงคราม แต่เป็นไปเพื่อการอบรมบ่มเพาะคุณธรรมและความแข็งแกร่งของร่างกายและจิตใจ ขณะที่การแข่งขันชกมวยนิยมจัดในระดับชนชั้นสูง โดยเฉพาะในวังในวังตัวเองของบรรดาขุนนางที่ต้องการเลียนแบบกษัตริย์ ซึ่งเป็นรูปแบบการได้ตำแหน่ง วัฒนธรรมของขุนนางในฐานะผู้จัด และเป็นช่องทางเลื่อนชนชั้นของประชาชน อย่างไรก็ตาม แม้ชาวตะวันตกจะเริ่มเข้ามาติดต่อค้าขาย แต่แนวคิดเรื่องชาติก็ยังไม่เกิดขึ้นในสยาม

ยุคที่ 3 : “นักกีฬา”

ในยุคนี้สังคมสยามเริ่มปรับเปลี่ยนอย่างชัดเจน มีการสร้างอุดมการณ์ทางการเมือง โดยเฉพาะอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” เมื่อชนชั้นนำของสยามรับแนวความคิดเรื่องรัฐ-ชาติ (nation-state) ความทันสมัย (modernization) และแนวคิดเรื่องกีฬา (sportization) จากตะวันตกเข้ามา มวยในยุคนี้เริ่มเป็นกีฬาสสมัยใหม่มากขึ้น เช่น การรับ “นวมมวย” ของตะวันตกมาใช้ หรือการปรับเปลี่ยน และเพิ่มกฎกติกาต่างๆ ให้เหมาะกับยุคสมัย (กำหนดจำนวนยก เวลาต่อยก กำหนดพิักัดน้ำหนัก หรือการให้คะแนน เป็นต้น) มีการสร้างสนามมวยกระจายไปทั่วหัวเมืองใหญ่ ซึ่งกระตุ้นให้ประชาชนหันมามุ่งมั่นเป็นนักมวยเพื่อหารายได้ หรือเป็นอาชีพเสริม (กึ่งอาชีพ) เพราะในยุคนี้ชนชั้นสูง หรือขุนนางในราชสำนักไม่สนใจฝึกหัดมวย ยกเว้นเจ้านายหรือขุนนางบางกลุ่มที่หันมาเป็นผู้สนับสนุน เปิดค่ายมวย เลี้ยงนักมวยไว้ในการดูแลเพื่อแสวงหาบารมีส่วนตัวในแบบเดียวกับที่พระมหากษัตริย์ปฏิบัติในยุคแรก

สถานภาพของมวยในยุคนี้ค่อนข้างตกต่ำและกลายเป็น “ของต่ำ” ในที่สุดเมื่อชนชั้นนำ “เลิกเล่น” แม้แต่กลุ่มคนที่ให้การสนับสนุนจัดการแข่งขันก็เปลี่ยนจากพระมหากษัตริย์เป็นกลุ่มขุนนาง ส่วนประชาชนยังคงให้ความสนใจทั้งชกและชม อย่างไรก็ตาม แม้ในยุคนี้แนวคิดเรื่อง “ชาติ”

จากตะวันตกจะเข้ามาแล้ว แต่มวยก็ไม่ใช่ตัวเลือกของชนชั้นนำในการนำมาใช้เป็น “สื่อสัญลักษณ์” เพื่อสร้างชาติ เมื่อเทียบกับ “สื่อสัญลักษณ์” จากตะวันตก เช่น อนุสาวรีย์, เพลงชาติ, ธงชาติ หรือ แสตมป์ ที่ชนชั้นนำให้ความสนใจมากกว่า

ยุคที่ 4 : “สินค้าและอัตลักษณ์ชาติ”

มวยไทยในยุคนี้ได้รับความสนใจในฐานะของกีฬาอดนิยมในประเทศ และต่างประเทศทั่วโลก เป็นยุคที่มวยไทยถูกนำเสนอผ่านสื่อต่างๆ โดยเฉพาะสื่อมวลชนที่มีคุณลักษณะในการแพร่กระจายข่าวสารได้รวดเร็ว แพร่หลาย และเข้าถึงมวลชนในแบบของ “วัฒนธรรมนิยม” (popular culture) ที่ได้รับการสนับสนุนจากกระบวนการทำให้เป็นสินค้า (commoditization) เปิดให้หลายภาคส่วน และหลายสถาบันในสังคม ทั้งรัฐ เอกชน และประชาชนทั่วไปเข้ามามีส่วนร่วม กระทั่งนักมวยเริ่มที่จะยึดการชกมวยไทยเป็นอาชีพได้ ขณะที่ประชาชนก็ให้การสนับสนุนส่งเสริม โดยเฉพาะการชม

จากความนิยมแพร่หลายทั้งในระดับชาติ และระดับโลก และมีคุณลักษณะที่เป็น “สื่อเชิงประชาสังคม” สามารถระดมสรรพกำลังจากทุกฝ่ายในชาติ ทำให้มวยไทยถูกนำมาใช้เป็น “สื่อสัญลักษณ์” ในการสร้างชาติในฐานะสินค้านิดหนึ่ง เพื่อขับเคลื่อนไปในกระแสโลกาภิวัตน์

พัฒนาการของมวยไทยจากยุคจารีตถึงปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่าการสร้างความหมายในมวยไทยเพิ่งเริ่มกระบวนการใส่ความหมาย “ความเป็นชาติ” หรือ “ความเป็นไทย” ในยุคที่ 4 “ยุคนักมวย” หรือในยุคปัจจุบันนี้เอง โดยใน 2 ยุคแรกนั้นแนวคิดเรื่อง “ชาติ” ยังไม่ถูกนำมาใช้ในสยาม ขณะที่ชนชั้นนำเริ่มนำเข้าแนวคิดเรื่อง “ชาติ” มาใช้ในยุคที่ 3 มวยไทยก็ยังไม่ใช่ “สื่อสัญลักษณ์” ที่ชนชั้นนำเลือกใช้ แต่กลับเลือก “สื่อสัญลักษณ์” เช่น อนุสาวรีย์ เพลงชาติ (เพลงราชนคร) ธงชาติ หรือตราไปรษณียากร เป็นสื่อในการสร้างความเป็น “ชาติ” แทนเพราะเป็นสื่อที่นำเข้ามาจากตะวันตก และสอดคล้องกับ “ความทันสมัย” ของแนวคิดเรื่อง “ชาติ” นั่นเอง (ดูการอภิปรายเปรียบเทียบ “สื่อสัญลักษณ์” กับ “สื่อมวยไทย” ในหัวข้อต่อไป)

2. การสร้าง “ความเป็นไทย” ของ “สื่อสัญลักษณ์” และ “สื่อมวยไทย”

อัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” เป็นอุดมการณ์ที่ถูกประกอบสร้างขึ้น เพื่อนำไปสู่การสร้าง “ความรู้สึกร่วม” (shared feeling) หรือ “ความหมายร่วม” (shared meaning) ของคนในชาติที่มักจะ

ถูกผูกขาดการสร้างโดยรัฐ หรือชนชั้นนำ ดังนั้นจึงมีเป้าหมายหลักเพื่อจรรโลงรักษาอำนาจการปกครอง แต่เมื่อสังคมเกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ “ความเป็นไทย” ที่ถูกสร้างผ่าน “สื่อสัญลักษณ์” แบบเดิม เช่น อนุสาวรีย์, เพลงชาติ (เพลงราชการ), ธงชาติ และตราไปรษณียากร เริ่มมีข้อจำกัด โดยเฉพาะการไม่เปิดให้คนอื่นๆ หรือกลุ่มอื่นๆ ในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมสร้างความหมายได้

เพื่อลดข้อจำกัดดังกล่าว สังคมไทยจึงต้องปรับกลยุทธ์โดยเลือก “สื่อสัญลักษณ์” หรือ “เครื่องหมายอัตลักษณ์” (identity marker) ที่เหมาะสมมาใช้ เพื่อให้เข้ากับสถานการณ์โลกปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือสามารถสร้าง “ความเป็นไทย” โดยเปิดให้ภาคส่วนอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วมได้มากขึ้น ซึ่งสื่อที่ถูกเลือกนำมาใช้อย่างแพร่หลายก็คือ “สื่อมวยไทย” ด้วยคุณลักษณะที่เปิดรับการมีส่วนร่วมสร้างความหมายที่กว้างกว่า

ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นตารางเปรียบเทียบคุณลักษณะของ “เครื่องหมายอัตลักษณ์” แบบเก่า และ “สื่อมวยไทย” ในตารางที่ 71

ตารางที่ 84 เปรียบเทียบ “สื่อสัญลักษณ์” ในการสร้าง “ความเป็นไทย”

เปรียบเทียบ “สื่อสัญลักษณ์” ในการสร้าง “ความเป็นไทย”		
เกณฑ์	อนุสาวรีย์/แสดมภ์/ ธงชาติ/เพลงราชการ	สื่อมวยไทย
ผู้ส่งสาร / ผู้ผลิต (S)	- จำกัดอยู่ในกลุ่มชนชั้นนำ/ชนชั้น ปกครอง หรือภาครัฐ-ราชการ - ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับต่ำ	- เปิดกว้างรับหลากหลายกลุ่มทั้ง ภาครัฐ-เอกชน รวมทั้งประชาชน ทั่วไป
เนื้อหา / สาร (M)	- เกี่ยวกับชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ลัทธิการเมือง ชนชั้นนำ ทหาร เหตุการณ์/บุคคลสำคัญ ศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยว	- วิถีชีวิต วัฒนธรรม หลากหลายกลุ่ม /ชนชั้น สามัญชน ชนบท และ ต่างชาติ
วาระ/โอกาส (C)	- พิธีเฉลิมฉลอง ราชพิธี รัฐพิธี และ พิธีกรรมต่างๆ ที่กำหนดวาระโดยรัฐ หรือฝ่ายปกครองอย่างเป็นทางการ	- จัดแข่งขันได้ทุกวัน หรือในวาระ พิเศษเพื่อเน้นบทบาทเชิงพิธีกรรม - ไม่เน้นลักษณะเชิงทางการ
สถานที่ / พื้นที่ (C)	- พื้นที่สาธารณะ มีข้อจำกัดต่อการ เข้าถึงของประชาชน	- อยู่ในชีวิตประจำวัน และเข้าถึง มวลชน
ผู้รับสาร (R)	- ประชาชนภายในชาติเป็นผู้รับสาร ลักษณะ Passive	- ประชาชนในชาติ และชาวต่างชาติ ทั่วโลก ผู้รับสารลักษณะ Active
ความหมาย	- ตัวทึบปิด ความหมายถูกกำหนด แต่ กำกวม	- เปิดกว้าง มีหลากหลายความหมาย ปรับเปลี่ยนได้ ไม่ต่อเนื่อง
กลยุทธ์	- ทิศทางการสื่อสารแบบทางเดียว - ปาฐกถา ปชส. ข้อปฏิบัติ บทลงโทษ รวมทั้งการบังคับหน่วยราชการ	- ทิศทางการสื่อสารแบบสองทาง - เป็นกีฬา และความบันเทิง วัฒนธรรมนิยม ของมวลชน
จุดกำเนิด	- ตะวันตก	- ของไทย (ท้องถิ่น)

ผู้วิจัยเปรียบเทียบ “สื่อสัญลักษณ์” ทั้ง 2 แบบโดยใช้เกณฑ์องค์ประกอบการสื่อสารเป็นหลัก ประกอบด้วย ผู้ส่งสาร สาร ช่องทาง (วาระ/โอกาส และพื้นที่) ผู้รับสาร รูปแบบความหมาย กลยุทธ์ และจุดกำเนิด เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์

ผู้ส่งสาร/ผู้ผลิต พบว่าสื่อสัญลักษณ์แบบเก่าจำกัดอยู่ในกลุ่มชนชั้นนำหรือชนชั้นปกครองหรือหน่วยงานราชการเท่านั้น ขณะที่ประชาชนทั่วไปมีส่วนร่วมในระดับต่ำ เช่น เป็นผู้บริจาคเงินช่วยเหลือราชการ ในการสร้างอนุสาวรีย์ เป็นต้น ขณะที่ “สื่อมวยไทย” เปิดให้กับทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมสร้างความหมาย “ความเป็นไทย” ทั้งภาครัฐ และเอกชน เช่นการจัดศึก “ไทยไฟต์” หรือภาพยนตร์เรื่อง “ซามูไรอโยธยา” เป็นต้น

เนื้อหา/สาร สื่อสัญลักษณ์แบบเก่ายังเชื่อมโยงเนื้อหาจากกลุ่มผู้ผลิตสาร โดยเน้นเสนอประเด็นชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ที่แฝงรูปแบบลัทธิการเมืองที่ชนชั้นปกครองขณะนั้นมีอำนาจ เช่น รัฐธรรมนูญ หรืออนุสาวรีย์ประชาธิปไตยในตราไปรษณียากร ในยุคประชาธิปไตย หรือภาพพระมหากษัตริย์ในยุคประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ขณะที่ “สื่อมวยไทย” นำเสนอเนื้อหาได้หลากหลายกว่า จึงปรากฏเรื่องราววิถีชีวิต และวัฒนธรรมของทุกชนชั้น เช่น นักมวยไทยที่มาจากชนบท หรือภาพของแฟนมวยชาวต่างชาติ

วาระ/โอกาส สื่อสัญลักษณ์แบบเก่า จะเลือกนำเสนอในช่วงเวลาที่พิเศษ (occasional) เป็นส่วนใหญ่ทั้งงานราชพิธี และรัฐพิธี เช่น งานฉลองพระราชทานรัฐธรรมนูญ การขึ้นครองราชย์ หรือการครบรอบการครองราชย์ ส่วน “สื่อมวยไทย” นั้นมีการจัดการแข่งขันเป็นประจำทุกวัน (regular) เช่นมวยไทยที่ลุมพินี และราชดำเนิน หรือการถ่ายทอดสด “มวยไทย 7 สี” ทุกวันอาทิตย์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อเนื่องในเชิงความถี่ (frequency) และยังมีจัดการงานเน้นเป็นวาระพิเศษ เช่น ศึก “ไทยไฟต์” หรือภาพยนตร์เรื่อง “ซามูไรอโยธยา” เพื่อฉลองความสัมพันธ์อันยาวนานของไทย-ญี่ปุ่น

สถานที่/พื้นที่ สื่อสัญลักษณ์แบบเก่าจำกัดการนำเสนออยู่ในพื้นที่สาธารณะ และเป็นทางการ ที่ประชาชนเข้าถึงได้ยาก เช่น อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ที่ยากต่อการเข้าชมของประชาชน หรือการแสดงความเคารพธงชาติ และเพลงชาติ ในบางพื้นที่และบางช่วงเวลาที่ทำได้ยาก ขณะที่ “สื่อมวยไทย” ไม่เป็นทางการ แลอยู่ในชีวิตประจำวันจึงเข้าถึงมวลชนได้ง่าย โดยเฉพาะการเสนอผ่านสื่อมวลชน เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ เป็นต้น

ผู้รับสาร สื่อสัญลักษณ์แบบเก่ามองประชาชนเป็นผู้รับสารที่ตั้งรับ (passive) จึงลดโอกาสในการเข้ามีส่วนร่วม ขณะที่ “สื่อมวยไทย” เปิดให้ประชาชนภายในประเทศ รวมไปถึงชาวต่างชาติเป็นผู้รับสารที่กระตือรือร้น (active) เช่นการส่งเสียงกดดันกรรมการระหว่างการตัดสินคู่มวย หรือการแสดงความคิดเห็นในคลิปมวยไทย youtube.com การส่ง SMS เชียร์นักมวยไทยใน “ไทยไฟต์”

ส่วนรูปแบบความหมาย สื่อสัญลักษณ์แบบเก่ามีข้อจำกัดในฐานะของตัวทปิด เพราะการกำหนดความหมายที่ผูกขาด ขณะที่การตีความของผู้รับสารยังกำกวม เช่นการตีความหมาย อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย หรืออนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิที่ประชาชนหลากหลายกลุ่มยังไม่เข้าใจ วัตถุประสงค์ของผู้สร้างจนถึงปัจจุบัน โดยที่ความหมายมีความเปลี่ยนแปลงไป ขณะที่ “สื่อมวยไทย” เปิดกว้างต่อการตีความ มีหลายความหมาย และเปลี่ยนแปลงได้

กลยุทธ์การใช้สื่อสัญลักษณ์แบบเก่าเน้นทิศทางการสื่อสารในแบบทางเดียว (one-way communication) ที่ชนชั้นปกครอง หรือกลุ่มชนชั้นนำมักใช้วิธีการบังคับใช้ และเสริมด้วยการประชาสัมพันธ์ หรือปาฐกถา เป็นต้น และบางครั้งก็มีการวางบทลงโทษกำกับในกรณีที่ไม่ปฏิบัติตาม เช่นการเคารพธงชาติ ขณะที่ “สื่อมวยไทย” เน้นทิศทางการสื่อสารแบบสองทาง (two-way communication) เป็นรูปแบบของวัฒนธรรมนิยม (popular culture) เป็นกีฬา และความบันเทิงที่เข้าถึงมวลชน โดยมวลชนเปิดรับอย่างสมยอม

และสุดท้ายคือ จุดกำเนิด ขณะที่สื่อลักษณะเป็นสื่อนำเข้าจากตะวันตก แต่ “สื่อมวยไทย” เป็นทั้งสื่อของไทย และเป็นสื่อที่ผสมผสานระหว่างความเป็นไทย และตะวันตก กล่าวคือมีเนื้อหา และรูปแบบเป็นมวยไทย แต่ก็ใช้สื่อสมัยใหม่อย่างภาพยนตร์ และโทรทัศน์ด้วย

3. การสร้าง “ความเป็นไทย” ผ่าน “สื่อมวยไทย”

เพื่อตอบคำถามที่ 2 ว่ามวยไทยในปัจจุบันถูกสร้างความหมายขึ้นมาอย่างไร และมีความหมายแบบใด? ผู้วิจัยจะอธิบายผ่านกระบวนการสร้างของสื่อต่างๆ หรือ “สื่อมวยไทย” ทั้ง 4 สื่อดังนี้คือ ภาพยนตร์เกี่ยวกับมวยไทย, รายการมวยไทยทางโทรทัศน์, คลิปมวยไทยจาก youtube.com และการแข่งขันมวยไทยที่เวทีมวยลุมพินี

3.1 ภาพยนตร์มวยไทย : “ความเป็นไทย” ที่สามัญชนรับบทนำ

การสร้าง “ความเป็นไทย” ในภาพยนตร์มวยไทย มีการเล่าเรื่องทั้งรูปแบบของเรื่องแต่ง (fiction) และเรื่องจริง (factual) เช่นภาพยนตร์อิงประวัติศาสตร์ (“มวยไทยนายขนมต้ม” “ชาмуไรอโยธยา”) หรืออิงชีวประวัติจริงของบุคคล (“บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์”) โดยเล่าเรื่องผ่าน โครงเรื่อง แก่นเรื่อง การสร้างตัวละคร ฉาก และจุดขึ้นการเล่าเรื่อง

โครงเรื่อง

ภาพยนตร์มวยไทยมักจะเริ่มต้นด้วยภาวะอันสงบสุขในท้องถิ่นชนบท ก่อนจะพัฒนาเรื่องให้ “ผู้ชาย” ตัวละครเอกสามัญชนจากท้องถิ่นชนบทห่างไกลในฐานะภาพแทน “ความเป็นไทย” รับผิดชอบต่อ ก่อนจะออกไปเรียนรู้วิชามวยไทย และนำบทเรียนไปทดสอบเพื่อก้าวไปสู่ขั้นการแก้ปัญหาภาวะวิกฤติ ในเมืองใหญ่ กระทั่งสะสางปัญหาสำเร็จจึงจะกลับสู่ภาวะปกติ (ในชนบท) เหมือนช่วงเปิดเรื่องอีกครั้ง แต่ตัวละครเอกจะเปลี่ยนหรือเลื่อนสถานภาพจากเดิม ไปสู่สถานภาพใหม่ เช่น “ค่อม” จากเรื่องบิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์ จากนักมวยกะเทยไปเป็นผู้หญิงแปลงเพศในอาชีพนางโชว์ หรือ “ขนมต้ม” จากผู้ชายธรรมดาแต่ก็กลายเป็นวีรบุรุษไพร่สามัญชนหลังจากชนะนักมวยพม่า 10 คน และปลดปล่อยเชลยชาวไทยจากค่ายกักกันพม่า หรือ “เปี้ยก” จากนักมวยไชยาไปเป็น “นักเลง” ที่มีบทบาทสำคัญในการสละชีวิตช่วยครอบครัว เพื่อน และศิลปะมวยไทย กระทั่งต้องกลับบ้านเกิดในสภาพของเจ้ากระดูกที่เพื่อนรักและภรรยานำไปลอยอังคาร หรือแม้แต่ “ยามาคะ” ทหารอาสาชาวญี่ปุ่นที่ได้อยู่รับราชการในสมัยสมเด็จพระนเรศวรจนกระทั่ง “แผ่นดินกลบหน้า” ตามเจตนารมย์ที่จะทุ่มเทกายใจให้กับกษัตริย์ และแผ่นดินอยุธยา

แก่นเรื่อง

ภาพยนตร์มวยไทยมักเน้นที่ประเด็นการดิ้นรนต่อสู้ของผู้ชายสามัญชนจากชนบทที่ห่างไกล และมีเหตุผลให้ต้องไปร่ำเรียนมวยไทยเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาทั้งเพื่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน หรือเพื่อชาติ โดยที่การเรียนรู้วิชามวยไทยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ “บ่มเพาะคุณธรรม” ให้กับตัวเอกในฐานะภาพแทน “ความเป็นไทย”

ตัวละคร

ตัวละครเอกในภาพยนตร์มวยไทยถูกสร้างจากผู้ชายธรรมดาสามัญชนที่เติบโตมาจากชนชั้นล่าง เช่น “ขนมต้ม” “ค่อม” “เปี้ยก” หรือ “บุญทิ่ง” รวมถึง “ยามาคะ” ที่เป็น “คนนอก” (ชาวญี่ปุ่น) ซึ่งก็ถูกนับรวม (inclusion) ให้ปรับประสาน (articulate) เข้ากับ “ความเป็นไทย” และ “กลายเป็นไทย” (Thainization) ได้อย่างกลมกลืนเพื่อเป็นภาพแทน “ความเป็นไทย” ที่มีคุณลักษณะสำคัญขั้นพื้นฐานคือคุณธรรม โดยเฉพาะความกตัญญูรู้คุณ ซื่อสัตย์ นับถือศาสนาพุทธ ฉลาดเฉลียว แข็งแกร่ง และทรหดอดทน

นอกจากนี้การสร้างตัวละครยังใช้กลยุทธ์การสร้าง “ความเป็นอื่น” เพื่อเน้นให้ตัวเอกที่เป็นภาพแทน “ความเป็นไทย” มีความโดดเด่นมากขึ้น โดยสร้างตัวละครที่เป็น “ศัตรู” หรือ “คนทรยศ” ที่ “ไม่เป็นไทย” (un-Thai) เช่น “คมทวน” และ “คอน” (องค์บาก) “ครูสุก” และ “ไอ้เปลว” (มวยไทยนายขนมต้ม) “ครูเทพ” (ไชยา) เป็นต้น

ฉาก

ในภาพยนตร์มวยไทยทั้ง 5 เรื่องมีฉากที่ปรากฏให้เห็นสม่าเสมอคือพื้นที่ชนบท หรือ “ความเป็นท้องถิ่น” เพื่อเน้นย้ำความร่มเย็นเป็นสุขของชาติบ้านเมือง โดยเฉพาะฉากที่เป็นวัดวาอาราม หรือพระประธานองค์ใหญ่ในเรื่อง “ขามูไรอโยธยา” และ “องค์บาก” เพื่อเชื่อมโยงกับความศรัทธาในพุทธศาสนา หรือการเสนอภาพพื้นที่ “ความเป็นเมือง” เมื่อจะสื่อสารถึงปัญหาความสับสนวุ่นวายยุ่งยาก หรือความชั่วร้ายต่างๆ นอกจากนี้ฉากสำคัญที่ปรากฏในทุกเรื่องก็คือภาพความรุนแรงที่เป็นผลมาจากการต่อสู้ในเชิงมวยไทยทั้งใน และนอกสังเวียน เพื่อแสดงให้เห็นว่ามวยไทยหรือ “ความเป็นไทย” นอกจากมีดีคุณธรรมแล้ว ในอีกด้านหนึ่งก็มีภาพที่รุนแรง และอันตรายผสมผสานอยู่ด้วย

จุดยืนการเล่าเรื่อง

ผู้วิจัยพบว่าภาพยนตร์ทั้ง 5 เรื่องเป็นการเล่าจากจุดยืนของ “คนไทย” ในฐานะของ “ผู้ส่งสาร” (sender) ที่สร้างภาพ “ความเป็นไทย” ให้กลุ่ม “ผู้รับสาร” (reciever) ที่หลากหลายไม่เพียงเฉพาะชาวไทย แต่ยังรวมถึงชาวต่างชาติด้วย โดยใช้กลยุทธ์การนับรวม (inclusion) คุณลักษณะใหม่ๆ ที่เคยถูกละเลยไปจากอุดมการณ์ “ความเป็นไทย” ในยุคก่อนหน้า เช่น สามัญชนชนชั้นล่าง และ “ความเป็นท้องถิ่น” ชนบท เป็นต้น ดังนั้น “ความเป็นไทย” ที่ปรากฏในภาพยนตร์มวยไทยจึงเป็น “ความเป็นไทย” ที่เปิดกว้าง (open Thainess)

ขณะที่เลือกใช้วิธีการ “คัดทิ้ง” (exclude) คนบางคน และคนบางกลุ่มออกจาก “ความเป็นไทย” ด้วยแม้จะเป็นคนไทยที่เกิดและเติบโตในแผ่นดินไทย เช่น “คนไทยทรยศ” ในเรื่อง “มวยไทยนายขนมต้ม” หรือ “องค์บาก” หรือ “คนไทยชั่วร้าย” เช่นในเรื่อง “ไชยา” เป็นต้น

อาจกล่าวได้ว่า ภาพยนตร์มวยไทยเป็นสื่อมวลชนที่มีคุณลักษณะเป็น “จุดอ่อนปรนทาสังคม” เพื่อการทดลอง หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ในการสร้างความหมายหรือเล่าเรื่อง “ความเป็น

ไทย” ในระหว่างที่ชาติไทยต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงมหาศาลจากกระแสโลกาภิวัตน์ ที่มีทั้งด้านลบ และด้านบวก ซึ่งจำเป็นต้องระดมสรรพกำลังจากหลายฝ่ายทั้งเพื่อการตั้งรับ หรือเป็นฝ่ายรุก รวมทั้งการเปิดกว้างรับคุณลักษณะใหม่ๆ ขณะที่ “ความเป็นไทย” กระแสหลักนั้นมีลักษณะรวมศูนย์เพราะถูกผูกขาดการสร้างโดยรัฐ ทำให้ความหมาย “ความเป็นไทย” ค่อนข้าง “หยุดนิ่ง” เกินกว่าที่จะปรับเปลี่ยนกลยุทธ์เพื่อเผชิญกับสถานการณ์ “โลก” และ “ชาติ” ที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลาได้ เช่น โครงสร้างสังคมแบบชนชั้น การรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง หรือการเน้นการทำ “หน้าที่” ของประชาชนมากกว่าที่จะสนับสนุนการใช้ “สิทธิ” เพื่อให้สังคมมีความ “เสมอภาคเท่าเทียม”

การเปิดกว้างของอุดมการณ์ “ความเป็นไทย” (open Thainess) จึงเป็นทางออกในการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงระดับโลกที่เกิดขึ้น เช่น การเปิดรับชาวต่างชาติเข้ามาเป็น “พวกเรา” หรือ “เป็นไทย” ในกรณีของยามาตะจากเรื่อง “ซามูไรโยชยา” ขอเพียงแต่ให้มีสำนึกที่ “ซื่อสัตย์” ต่อแผ่นดินไทย และคนไทย

อย่างไรก็ตามภาพการเผชิญหน้าระหว่างชาติไทยกับกระแสโลกาภิวัตน์เป็นเพียง “แนวปะทะ” ด้านหนึ่งของการต่อสู้กับ “ศัตรู” จากภายนอก หรือเป็นการเมืองจากภายนอก (outside politics) ขณะที่ “แนวปะทะ” อีกด้านหนึ่งก็จำเป็นต้องพิจารณาด้วยว่า “ความเป็นไทย” นั้นเป็นอุดมการณ์ทางการเมืองที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมาโดยมีเป้าหมายเพื่อจรรโลงอำนาจทางการเมืองของชนชั้นปกครองด้วย ดังนั้น “ความเป็นไทย” ในภาพยนตร์มวยไทยจึงถูกชนชั้นนำพยายามใช้เป็นอุดมการณ์หลักเพื่อครอบงำคนในชาติ หรือเป็นการเมืองภายใน (inside politics) ด้วย แต่การใช้สื่อภาพยนตร์ที่มีลักษณะเป็นเรื่องแต่ง (fiction) ก็ทำให้กำหนด หรือควบคุมความหมายได้ยาก เช่น ภาพยนตร์มวยไทยที่นำเสนอในในงานศึกษานี้ได้แสดงให้เห็นว่า “ตัวบท” (text) ที่ถูกสร้างขึ้นมาจากความร่วมมือกันของหลายฝ่าย โดยเฉพาะภาครัฐและเอกชนนั้น ได้เปิดกว้างต่อการผลิตความหมาย “ความเป็นไทย” มากขึ้น กล่าวคือไม่ได้มุ่งไปที่การสร้าง “ความเป็นไทย” กระแสหลักในความหมายแคบๆ ที่เน้นเพียงสถาบันของชนชั้นนำสูงสุดที่อิงอยู่กับศาสนาพุทธเพื่อตอกย้ำการรักษาโครงสร้างทางสังคมแบบเดิมคือ “เคารพผู้อาวุโส” หรือ “รู้ที่ดำที่สูง” และยอมรับการนำของผู้นำที่แข็งแกร่ง รวมทั้งให้ความสำคัญกับความเป็นเมืองมากกว่าชนบท เป็นต้น

ภาพยนตร์เกี่ยวกับมวยไทยเริ่มมีแนวโน้มที่จะคลี่คลายและปรับเปลี่ยนไป เช่นการนำเสนอโครงสร้างสังคมแบบชนชั้นที่ยังคงเน้นอย่างเข้มข้นในเรื่อง “ซามูไรโยชยา” แต่ก็เปิดรับ “คนอื่น”

ที่มีสำนึกรักในแผ่นดินไทย และคนไทย กล่าวคือที่ไม่ใช่ “คู่ตรงข้าม” หรือเป็น “ศัตรู” ให้เข้ามาเป็น “มิตร” ในฐานะ “ความเป็นไทย” อีกแบบ

หรือเรื่อง “องค์บาก” “มวยไทยนายขนมต้ม” “ไชยา” และ “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” ที่ให้ความสำคัญกับสามัญชนคนธรรมดามากกว่าชนชั้นนำ และเน้นการใช้ “สิทธิ” ของประชาชนมากกว่าการเน้นให้ทำ “หน้าที่” ที่ถูกกำหนดจากชนชั้นนำ เช่น เรื่อง “ไชยา” และ “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” ที่สร้างภาพแทน “ความเป็นไทย” ผ่านตัวละครเอกคือ “เปี้ยก” และ “ตุ้ม” ซึ่งทั้งคู่ต่างก็มีบุคลิกลักษณะที่ปฏิเสธกรอบคิดหรือค่านิยมกระแสหลักของสังคม เช่น การเลือกทางเดินชีวิตเป็นนักร้องในเมืองกรุงของ “เปี้ยก” แต่ก็ยังมีสำนึกรักครอบครัว ชาติ และมวยไทย หรือการไม่สนใจกระแสต่อต้านกะเทยในสังคมไทยของ “ตุ้ม” เพราะอย่างน้อยเขา/เธอก็ทำเพื่อครอบครัว และเชื่อว่าได้รับการชื้อเสียงของศิลปะมวยไทยเป็นอย่างดี

3.2 มวยไทยทางทีวี : ถ่ายทอดสด “ความเป็นไทย” ให้ “คนไทย” และ “คนอื่น” ดู

การสร้าง “ความเป็นไทย” ในรายการมวยไทยทางโทรทัศน์ (“มวยไทย 7 สี” และ “ไทยไฟต์”) ใช้เทคนิคการเล่าเรื่องจริง (factual) ในรูปแบบของการแข่งขันกีฬาสมัยใหม่ที่ผลิตโดยคนไทย ขณะที่ “มวยไทย 7 สี” สร้าง “ความเป็นไทย” ให้คนไทยด้วยกันดู รวมไปถึงประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง รายการมวย “ไทยไฟต์” ขยายกลุ่มผู้ชม นอกจากคนไทยด้วยกัน และผู้ชมในประเทศเพื่อนบ้านแล้ว ก็ยังรวมถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติทั่วโลกด้วย

รายการ “มวยไทย 7 สี” เป็นการต่อสู้กันของนักมวยไทยบนเวทีภายใต้กฎกติกา ขณะที่ “ไทยไฟต์” นักมวยไทยปะทะกับนักมวยต่างชาติ ซึ่งรูปแบบทั้ง 2 รายการนอกจากเป็นเรื่องจริง (factual) แล้ว ยังผสมผสานกับใช้เรื่องแต่ง (fiction) อยู่ด้วย เช่น พิธีเปิด และการเปิดตัวนักมวยในรายการ “ไทยไฟต์” แต่ละคู่จะมีการเตรียมเรื่องราวเพื่อนำเสนอไว้ล่วงหน้า ซึ่งเป็นรูปแบบของกระบวนการเล่าเรื่องผ่านโครงเรื่อง แก่นเรื่อง การสร้างตัวละคร ฉาก และจุดขึ้นการเล่าเรื่อง

โครงเรื่อง

รายการมวยไทยทางโทรทัศน์เป็นการผลิตสาร (message) ของคนไทยให้กับผู้ชม 2 ระดับทั้ง “คนไทย” และ “คนอื่น” เพราะมีการถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์ไปทั่วประเทศ สำหรับรายการ “มวยไทย 7 สี” ที่ประเทศเพื่อนบ้าน (ลาว กัมพูชา พม่า เวียดนาม และมาเลเซีย) ได้ชมด้วย และการถ่ายทอดสดไปในหลายประเทศทั่วโลก สำหรับรายการ “ไทยไฟต์”

การเปิดเรื่องมีลักษณะเชิงพิธีกรรมมีรูปแบบเป็นขั้นตอนตั้งแต่การแนะนำกลุ่มมวยที่จะขึ้นชกคู่ต่างๆ ก่อนจะถึงคู่เอกหรือคู่สำคัญของรายการ (“มวยไทย 7 สี” คู่เอกคือคู่ที่ 4 ส่วน “ไทยไฟต์” คือคู่ที่ 6) จากนั้นจึงจะแนะนำการชกคู่แรก และพิธีกรรมการไหว้ครู เพื่อสื่อความตอกย้ำถึงการมี “ครู” ว่านักสู้ส่วนใหญ่ซึ่งเป็นชายฉกรรจ์สามัญชนจากชนบทห่างไกลได้ผ่านการ “เรียนรู้อวิชามวย” มาแล้วเป็นอย่างดี ขณะที่ในช่วงพัฒนาเหตุการณ์จะเป็นภาพการต่อสู้บนเวทีของกลุ่มต่างๆ เพื่อเร้าความสนใจ และเตรียมผู้ชมให้พร้อมก่อนการแข่งขันคู่เอก หรือช่วงภาวะวิกฤติที่ทุกคนรอคอยเป็นการเน้นนำเสนอภาพแทน “ความเป็นไทย” ผ่านนักมวย “ผู้ชนะ” ที่มีความแข็งแกร่งกว่า และเก่งกว่า ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของ “ความเป็นไทย”

แก่นเรื่อง

มวยไทยทางโทรทัศน์นำเสนอการแข่งขัน/ต่อสู้เชิงศิลปะมวยไทยของชายสามัญชนจากชนบทห่างไกลของประเทศไทย ที่เข้ามาดิ้นรนต่อสู้ในเมืองหลวง หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการเผชิญหน้าของ “ไทยชนบท” กับ “ไทยเมือง” ด้วยฝีมือเชิงชกภายใต้กฎกติกาแบบกีฬา ซึ่งต้องพิสูจน์ให้เห็นความแข็งแกร่ง ฝีมือ ความอดทน ขณะเดียวกันก็ยังสื่อถึงคุณธรรมต่างๆ ผ่านปฏิบัติการหลากหลาย เช่น การไหว้ครูเพื่อการยึดมั่นในพุทธศาสนาในฐานะชาวพุทธที่ดี ความกตัญญูรู้คุณ ความอ่อนน้อมต่อมรดกต่อผู้มีพระคุณ เริ่มตั้งแต่ผู้มีอำนาจบารมีสูงสุดในสังคมไทยคือพระมหากษัตริย์ (ถวายความเคารพเพลงสรรเสริญพระบารมีก่อนการเริ่มต้น “ไทยไฟต์” หรือมวยไทยที่ลุมพินี) รวมถึงโปรโมเตอร์ หัวหน้าค่าย พี่เลี้ยง หรือแม้แต่คู่ชกที่เป็นนักมวยรุ่นพี่ที่รุ่นที่นักมวยรุ่นน้องก็จะต้องให้ความเคารพศรัทธา

การสร้างตัวละคร

รายการมวยไทยทางโทรทัศน์สร้างภาพแทน “ความเป็นไทย” ผ่านนักมวยไทยที่มีคุณลักษณะแข็งแกร่ง อดทน มีฝีมือ ที่หมายถึงผู้ชนะที่ถูกเลือกแล้วของรายการหลังจากที่ได้แสดงฝีมือต่อหน้าผู้ชมในสนาม และผู้ชมที่บ้านที่ชมผ่านจอโทรทัศน์ โดยเฉพาะผู้ชนะในคู่เอกซึ่งเป็นคู่สำคัญของรายการ “มวยไทย 7 สี” ขณะที่ในศึก “ไทยไฟต์” นั้นจะเห็นได้ชัดเจนเพราะนักมวยไทยที่ลงแข่งขันปะทะกับนักมวยต่างชาติที่ถูกสร้างให้เป็น “ศัตรู” ขณะที่นักมวยคนอื่นๆ ที่ไม่ได้ชกกับนักมวยไทยจะถูกสร้างให้เป็น “มิตร” ที่ให้ความสนใจศิลปะการต่อสู้ของชาติไทย เช่นเดียวกับผู้ชมชาวต่างชาติที่เข้ามาติดตามชม

ฉาก

ภาพของฉากที่ปรากฏชัดในรายการมวยไทยทางโทรทัศน์คือภาพเวทีการต่อสู้ การต่อสู้ และพิธีกรรมต่างๆ ในช่วงก่อน และระหว่างการแข่งขัน ภาพเวทีการต่อสู้ที่ปรากฏผ่านจอโทรทัศน์คือ “ความเป็นเมือง” ที่มีนักสู้จากชนบทห่างไกลคืบกรนเข้ามาต่อสู้ถึงในเมือง ขณะที่ฉากพิธีกรรมการเปิดรายการในศึก “ไทยไฟต์” มีขั้นตอนพิเศษในการถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อเน้นย้ำถึงผู้มีอำนาจสูงสุดของชาติที่ทุกคนต้องให้ความเคารพศรัทธา

จุดยืนการเล่าเรื่อง

มวยไทยทางโทรทัศน์ทั้ง 2 รายการเล่าผ่านจุดยืน “ความเป็นไทย” ที่เปิดกว้างให้กับชายฉกรรจ์จากชนบทได้มีพื้นที่แสดงความสามารถในเชิงมวยไทย ซึ่งเป็นมรดกภูมิปัญญาของชาติ โดยรายการ “มวยไทย 7 สี” เน้นที่การแสวงหาคณะสมบัติสำคัญของ “ความเป็นไทย” ที่ปรากฏเป็นรูปธรรมผ่านผู้ชนะ ส่วน “ไทยไฟต์” เน้นความเก่งกล้าสามารถของนักมวยไทยที่ลงแข่งขันเผชิญหน้ากับ “คู่ชก” นักมวยต่างชาติ หรือ “ความเป็นอื่น” ที่ถูกสร้างให้เป็น “ศัตรู” ขณะเดียวกันก็สร้าง “มิตร” ผ่านนักมวยต่างชาติคนอื่นๆ ที่เข้าร่วมแข่งขันแต่ไม่ได้พบกับนักมวยไทย รวมทั้ง “คนอื่น” ที่เป็นผู้ชม และนักท่องเที่ยวยุวชนต่างชาติที่สนใจมวยไทย

รายการมวยไทยทางโทรทัศน์ทั้ง 2 รูปแบบยังคงรักษาโครงสร้างสังคมแบบลำดับชั้นชั้นตอกย้ำและสืบทอดระบบอาวุโสทั้งในส่วนของนักมวย โปรโมเตอร์ หัวหน้าค่าย พี่เลี้ยง ผู้สนับสนุน และผู้ชม โดยเฉพาะรายการ “ไทยไฟต์” เน้นความเชื่อมั่นในผู้นำสูงสุด และย้ำว่าบทบาทที่ดีของประชาชนต่อรัฐ ชาติ ประเทศ หรือผู้ปกครองสูงสุดคือ การทำ “หน้าที่” ตัวเองให้ดีที่สุด เชื่อฟังผู้นำ และยึดมั่นในคำสอนของศาสนาพุทธเพื่อรักษาคุณธรรมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษไทย เช่น การไหว้ครูก่อนชกเพื่อแสดงความเคารพ ความกตัญญูรู้คุณต่อผู้มีพระคุณในทุกระดับ ซึ่งเป็นการยอมรับในกรอบคิดหรือค่านิยมกระแสหลักของสังคม ด้วยบท “ความเป็นไทย” ที่สร้างโดยรายการมวยไทยทางโทรทัศน์จึงมีลักษณะรวมศูนย์ ขณะที่ “มวยไทย 7 สี” เน้นการสร้างอัตลักษณ์ และ “มิตร” มากกว่าการสร้าง “ศัตรู” หรือ “ความเป็นอื่น” แต่รายการ “ไทยไฟต์” จะเน้นไปที่การสร้าง “ความเป็นอื่น” มากกว่า เพื่อเน้นอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย”

อย่างไรก็ตาม ความเปลี่ยนแปลงในอุดมการณ์ “ความเป็นไทย” ก็ปรากฏให้เห็นใน “มวยไทย 7 สี” เช่นการให้ความสำคัญกับประชาชนสามัญชนทั่วไปที่มาจากชนบททั้งในส่วนของนักมวย และผู้ชม และบางครั้งก็จะเห็นผู้ชมแสดงความคิดเห็น ไม่พอใจหรือไม่เห็นด้วยกับการตัดสินด้วยการ “โหม” การทำหน้าที่ของกรรมการ หรือผลงานของนักมวย เป็นต้น

3.3 คลิปมวยไทย youtube : “ความเป็นไทย” ที่ใครๆ ก็เล่าได้

การสร้าง “ความเป็นไทย” ในคลิปมวยไทยทางเว็บไซต์ youtube ใช้เทคนิคการเล่าเรื่องจริง (factual) ผ่านภาพวิดีโอ แต่ก็มีลักษณะของสื่อใหม่ที่เปิดให้ผู้ชม (user) ได้เล่าเรื่องผ่านการแสดงความคิดเห็น (comment) ดังนั้นจึงมีรูปแบบการใช้เรื่องแต่ง (fiction) ผสมอยู่ด้วย

โครงเรื่อง

คลิปส่วนใหญ่เป็นภาพเหตุการณ์สั้นๆ 2-4 นาที (มีคลิปเดียวที่ยาว 9 นาที) เปิดเรื่องโดยการเล่าผ่านภาพการต่อสู้อย่างกระชับ รวมถึงคลิปการเรียนการสอน และการแสดงมวยไทย ภาพเปิดเรื่อง พัฒนาเหตุการณ์ ภาวะวิกฤติ และปิดเรื่องรวมอยู่ในเหตุการณ์เดียวกันเพื่อย้ำเหตุการณ์และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือผล ชนะ-แพ้ หรือการเริ่มต้นและสิ้นสุดของกิจกรรมตามเป้าหมาย เช่นการสอนเตะแบบไทย หรือการแสดงมวยไทย

แก่นเรื่อง

เป็นภาพการต่อสู้ การเรียนรู้ และการแสดงมวยไทยที่สร้าง “ความเป็นไทย” ผ่านนักมวยไทย หรือคล้ายนักมวยไทย และสร้าง “ความเป็นอื่น” ผ่านคู่ต่อสู้ชาวต่างชาติ หรือต่างศิลปะการต่อสู้ เช่นเทควันโดของเกาหลี เป็นต้น โดยเน้นให้เห็นว่า “ความเป็นไทย” นั้นสื่อความหมายถึงความแข็งแกร่ง ฝีมือ ทรหดอดทน และอันตราย

ตัวละคร

การสร้าง “ความเป็นไทย” ดำเนินการผ่านตัวละครนักมวยไทยที่ปรากฏในคลิป รวมทั้งศิลปะมวยไทยที่ชาวต่างชาติพยายามที่จะเรียนรู้ ขณะที่ความคิดเห็นของผู้ชม (user) ก็มีส่วนอย่างสำคัญในการสร้างตัวละครทั้ง “ความเป็นไทย” และ “ความเป็นอื่น” ดังนั้นตัวละครที่อยู่ในคลิปจึงถูกสร้างทั้งจาก “เรา” และ “เขา” พร้อมๆ กัน

ฉาก

เหตุการณ์สำคัญในแต่ละคลิปคือการต่อสู้ในสังเวียน หรือการเรียนการสอนมวยไทยในค่ายฝึกซ้อม ภาพการต่อสู้บนเวที มีกติกา และมีผู้ชม เป็นการสื่อความหมายว่า “ความเป็นไทย” ที่ปรากฏในศิลปะมวยไทยนั้นสามารถปรับประยุกต์เข้ากับความทันสมัย และ “ความเป็นสากล” ได้

จุดยืนการเล่าเรื่อง

จุดยืนการเล่าเรื่องมีความหลากหลายไม่รวมศูนย์ เพราะคุณลักษณะของสื่อใหม่ที่เปิดกว้างต่อการสร้างความหมาย ทั้งในส่วนเจ้าของคลิปที่นำเสนอ หรือผู้ใช้ที่จะแสดงความคิดเห็นต่อคลิปนั้นๆ การสร้าง “ความเป็นไทย” ในสื่อใหม่จึงเปิดกว้างโดยให้สิทธิกับผู้ใช้อย่างเท่าเทียม โดยเฉพาะการแสดงความคิดเห็น

“ความเป็นไทย” ในคลิปมวยไทยเว็บไซต์ youtube จึงถูกสร้างจากจุดยืนที่หลากหลาย ซึ่งเป็นลักษณะที่ไม่รวมศูนย์ (decentered) เพราะเปิดให้เข้าถึงเพื่อร่วมสร้างความหมาย (interactivity) ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของ “สื่อใหม่” ที่เปิดกว้างต่อการมีส่วนร่วมผลิตด้วยผ่านช่องทางต่างๆ เช่น การแสดงความคิดเห็น (comment) การกดชอบ/ไม่ชอบ (like/dislike) ดังนั้นมวยไทยในสื่อ youtube จึงไม่ผูกขาดการสร้าง “ความเป็นไทย” และ “ความเป็นอื่น” ทำให้ “ความเป็นไทย” ในคลิปมวยไทยต่างๆ มีทั้งด้านที่เข้มแข็ง แข็งแกร่ง รุนแรง อันตราย เปี่ยมคุณธรรม และด้านที่อ่อนแอ อ่อนหัด หมดทางสู้ กระทั่งต้องได้รับการปกป้อง รวมทั้งในด้านที่ตอบโต้ด้วยผ่านช่องทางสร้างความหมายของผู้ชมในรูปแบบต่างๆ ทั้งเห็นด้วย และเห็นต่าง

การสร้าง “ความเป็นไทย” ในคลิปมวยไทยทาง youtube.com จึงพบว่าเน้นลักษณะโครงสร้างสังคมแบบ “เสมอภาคเท่าเทียม” โดยให้ความสำคัญกับประชาชนคนธรรมดาทั่วไปมี “สิทธิ์” ใช้อำนาจในรูปแบบต่างๆ เช่นการเสนอความคิดเห็นที่สวนกระแสสังคม ไม่ว่าจะป็นในมิติของการต่อรอง หรือปฏิเสธค่านิยมของสังคม

3.4 มวยไทยที่ลุมพินี : ภาพ “ความเป็นไทย” ในสังเวียนผ้าใบ

การสร้าง “ความเป็นไทย” ในการแข่งขันมวยไทยที่เวทีมวยลุมพินี เป็นรูปแบบการเล่าเรื่องจริง (factual) ในรูปแบบของการแข่งขันกีฬาสสมัยใหม่ กล่าวคือเป็นการต่อสู้กันของนักมวยไทยบนเวทีภายใต้กฎกติกาแบบกีฬา

โครงเรื่อง

มวยไทยที่ลุมพินีเป็นรูปแบบของการแข่งขันกีฬา ดังนั้นจึงกำหนดผลการแข่งขันไม่ได้ว่าใครจะเป็นผู้ชนะเช่นเดียวกับมวยไทยทางโทรทัศน์ การเปิดเรื่องแบ่งเป็นส่วนของการเตรียมความพร้อมนอกสนาม และในสนาม ช่วงการรอการแข่งขันเริ่มเพลงสรรเสริญพระบารมีเป็นสัญญาณการเริ่มต้นในการชกแต่ละคู่ นักมวยจะต้องไหว้ครู ขณะที่ในช่วงพัฒนาเหตุการณ์เป็นการแข่งขัน 7 คู่เพื่อรอการเปิดตัวของคู่สำคัญในช่วงภาวะวิกฤติ ซึ่งเป็นคู่เอกของรายการ ก่อนจะปิดเรื่องด้วย 2 คู่พิเศษปิดท้าย

แก่นเรื่อง

มวยไทยที่ลุมพินีเป็นการเสนอภาพการดิ้นรนต่อสู้ของนักมวยชายจากชนบทห่างไกลที่เข้ามาสร้างชื่อเสียงเงินทองในเมืองกรุง หลังจากที่ผ่านมาผ่านการฝึกฝน และผ่านบททดสอบมาแล้วเป็นอย่างดีจนมั่นใจได้ว่าจะสามารถแสดงฝีมือ และความแข็งแกร่ง ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของ “ความเป็นไทย” ได้

ตัวละคร

ตัวละครหลักที่สร้างภาพแทน “ความเป็นไทย” คือนักมวยไทยที่แสดงให้เห็นถึงความแข็งแกร่ง ฝีมือ ความอดทน และคุณธรรมที่ผ่านการเรียนรู้ ฝึกฝน และบททดสอบมาแล้วเป็นอย่างดี โดยเฉพาะคู่เอกของรายการ ซึ่งนอกจากการสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” แล้วก็สร้าง “ความเป็นอื่น” ผ่านชาวต่างชาติในฐานะ “มิตร” สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้ามาชื่นชมมวยไทยที่สนาม ด้านหนึ่งเป็นการเน้นย้ำอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” ให้เด่นชัดขึ้น

ฉาก

เหตุการณ์ และฉากสำคัญต่างๆ ของการแข่งขันมวยไทยที่เวทีมวยลุมพินีคือ การต่อสู้บนเวที ภาพความเป็นเมือง และพิธีกรรมสำคัญ เช่น การเปิดสนามรับคู่แรก และการไหว้ครูของแต่ละคู่ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะตัวในการสร้าง “ความเป็นไทย” เช่นรูปแบบการเชียร์ การต่อสู้ และการไหว้ครู ซึ่งศิลปะการต่อสู้แบบอื่นๆ ไม่มี

จุดยืนการเล่าเรื่อง

มวยไทยที่ลุมพินีเล่าเรื่องผ่านจุดยืนของคนไทย ที่เน้นพิธีกรรมต่างๆ ให้ความสำคัญกับผู้ที่มีอำนาจสูงสุด โดยเฉพาะในช่วงการเปิดสนามก่อนการแข่งขันคู่แรกที่ทุกคนต้องยืนขึ้นถวายความเคารพระหว่างเพลงสรรเสริญพระบารมี ซึ่งเป็นการสร้าง “ความเป็นไทย” เชิงอนุรักษ์ กล่าวคือพิธีกรรมต่างๆ เป็นไปตามระเบียบแบบแผนขั้นต่อนอย่างเคร่งครัด

อย่างไรก็ตามแม้พิธีกรรมจะถูกกำหนดเพื่อให้เป็นไปอย่างเรียบร้อย ก็ยังมีเสียงโห่ไม่พอใจการตัดสินอยู่บ้างจากกลุ่มคนดู เพื่อแสดงให้เห็นว่าประชาชนเองก็มีสิทธิที่จะแสดงออกถึงว่าไม่เห็นด้วยกับการตัดสินได้ แต่ที่สุดแล้วก็ไม่มีปัญหาตามมา

การแข่งขันมวยไทยมีลักษณะเฉพาะคือ เป็นการแข่งขันที่ไม่มีสคริปต์ล่วงหน้า หรือไม่รู้ว่าจะออกมาเป็นอย่างไร นักมวยไทยที่ถูกจัดขึ้นชกกันล้วนมีคุณลักษณะเด่นที่ทำให้การต่อสู้สูสี และมีโอกาสชนะด้วยกันทำให้นักมวยทั้งสองฝ่ายพร้อมที่จะเป็นภาพแทน “ความเป็นไทย” ดังนั้นมวยไทยที่สนามมวยลุมพินีจึงเน้นที่การสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” มากกว่า “ความเป็นอื่น” แม้ว่าในบริเวณที่นั่งชั้นริงไซด์ข้างเวที ส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวจากต่างชาติ แต่ก็มีลักษณะของความเป็น “มิตร” มากกว่าเป็น “ศัตรู”

ขณะที่นักมวยไทยส่วนใหญ่มาจากต่างจังหวัด หลายคนเข้าเมืองกรุงโดยที่ไม่มีชื่อเสียงมาก่อน กระทั่งได้ขึ้นชกรายการใหญ่ๆ เสมอจนกลายเป็นนักมวยดัง การเตรียมความพร้อมก็มักจะเข้ามาพักในเมืองหลวงระยะหนึ่งจึงขึ้นชก เป็นการเน้นให้เห็นว่าแม้ภาพแทน “ความเป็นไทย” ในตัวนักมวยต่างๆ จะมาจากต่างจังหวัด แต่ความเป็นเมืองก็สำคัญมากกว่าอย่างน้อยก็ต้องเข้ามาชกในกรุงเทพ ส่วนการคัดคุณลักษณะสำคัญที่จะนับว่าเป็นไทย จะพบว่านักมวยที่แพ้มักไม่ได้ได้รับความสนใจ อีกทั้งจะถูกเน้นว่ามีความบกพร่องในบางด้านจึงทำให้แพ้ โดยเฉพาะความแข็งแกร่ง ความทรหดอดทน หรือฝีมือที่ยังมีไม่พอ

การสร้าง “ความเป็นไทย” ของรายการมวยที่เวทีลุมพินีมีลักษณะเด่นเน้นที่การรักษาโครงสร้างชนชั้นทางสังคม โดยให้ความสำคัญกับชนชั้นนำ หรือชนชั้นปกครอง เริ่มตั้งแต่การวางรูปแบบ “ชั้น” หรือที่นั่งภายในสนามมวย ผู้ชมทั่วไปและนักพนันจะซื้อตั๋วเข้าชมชั้น 2 และชั้น 3 ขณะที่ชั้นริงไซด์ หรือ VIP เป็นชั้นราคาแพงสำหรับต้อนรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่พร้อมจะจ่ายในราคาที่ค่อนข้างแพง การจัดวางตำแหน่งที่นั่งจึงเป็นการวางสถานะทางสังคมของผู้ชมว่าจะต้องทำ “หน้าที่” อะไร รวมถึงนักมวย พี่เลี้ยง หัวหน้าค่าย โปรโมเตอร์ และนายสนามที่ต้องทำงานไปตามระบบความสัมพันธ์หรือตาม “หน้าที่” ที่ถูกมอบหมายตามสถานะภาพทางสังคมของตน ซึ่งเป็นรูปแบบของการรวมศูนย์อำนาจขึ้นตรงต่อผู้มีอำนาจสูงสุด ดังที่ปรากฏในพิธีกรรมทำความเคารพเพลงสรรเสริญพระบารมีของพระมหากษัตริย์ไทยรัชกาลปัจจุบัน โดยมีความเชื่อค่านิยมในแบบศาสนาพุทธเป็นหลักในการดำเนินชีวิตจึงทำให้ประชาชนยอมรับในโครงสร้างแบบชนชั้นผู้ชายเป็นใหญ่ และให้ความสำคัญกับความเป็นเมืองมากกว่าชนบท

4. แบบแผน “ความเป็นไทย” ใน “สื่อมวยไทย”

การสื่อสาร “อัตลักษณ์ชาติ” ในท่ามกลางอัตลักษณ์หลายๆ ชุด แม้ชาติจะเป็นอัตลักษณ์ขนาดใหญ่เมื่อเทียบกับอัตลักษณ์อื่นๆ ในสังคม แต่จะพบว่า “สื่อมวยไทย” นั้นสร้าง “ความเป็นไทย” ในหลากหลายแบบที่ปรากฏใน “สื่อมวยไทย” (ดูตารางที่ 84 ประกอบ) พบว่ามี 4 แบบแผน (pattern) ประกอบด้วย ราชอาณาจักรนิยมใหม่, กึ่งราชอาณาจักรนิยม, กึ่งประชาชาตินิยม และประชาชาตินิยม

4.1 ราชอาณาจักรนิยมใหม่

องค์ประกอบหลักของ “ความเป็นไทย” แบบ “ราชอาณาจักรนิยมใหม่” คือการยึดมั่นในพระมหากษัตริย์ และเน้น โครงสร้างสังคมแบบชนชั้นเพื่อจรรโลงอำนาจทางการเมืองที่มีชนชั้นนำทำหน้าที่บริหาร โดยมีความคิดความเชื่อและค่านิยมในแบบพุทธศาสนาช่วยส่งเสริม โครงสร้างสังคมแบบชนชั้นนี้ไว้ เพื่อให้ประชาชนสำนึกและทำ “หน้าที่” ในแบบที่ชาวพุทธที่ดีควรปฏิบัติ

“สื่อมวยไทย” ที่มีองค์ประกอบอยู่ในแบบแผน “ราชอาณาจักรนิยมใหม่” คือ ภาพยนตร์มวยไทยเรื่อง “ขามูไรโอบอทยา”, รายการมวย “ไทยไฟต์” และการแข่งขันมวยไทยที่เวทีลุมพินี

4.2 กิ่งราชาชาตินิยม

องค์ประกอบของ “ความเป็นไทย” แบบแผนที่ 2 “กิ่งราชาชาตินิยม” พบว่ายังคงรักษาองค์ประกอบหลัก 3 ประการเอาไว้คือ โครงสร้างสังคมแบบชนชั้น การทำหน้าที่เพื่อผู้นำ และสังคมของประชาชน และศาสนาพุทธ ขณะที่ไม่ปรากฏภาพการยึดมั่นในพระมหากษัตริย์อย่างไรก็ตามแบบแผนนี้ก็ยังคงจรรโลงอำนาจทางการเมืองที่มีชนชั้นนำทำหน้าที่บริหาร โดยมีความคิดความเชื่อและค่านิยมในแบบพุทธศาสนาช่วยส่งเสริมโครงสร้างสังคมแบบชนชั้นนี้ไว้ เพื่อให้ประชาชนสำนึกและทำ “หน้าที่” ในแบบที่ชาวพุทธที่ดีควรปฏิบัติ ส่วนสิ่งที่เป็นองค์ประกอบเพิ่มเติมเข้ามาในลักษณะของการคลี่คลายขยายตัวของ “ความเป็นไทย” ระบอบนี้ก็คือ การให้ความสำคัญกับประชาชน และ “ความเป็นท้องถิ่น”

“สื่อมวยไทย” ที่มีองค์ประกอบอยู่ในแบบแผน “กิ่งราชาชาตินิยม” คือ ภาพยนตร์มวยไทยเรื่อง “มวยไทยนายขนมต้ม” และ “องค์บาก” และมวยไทยทางโทรทัศน์รายการ “มวยไทย 7 สี”

4.3 กิ่งประชาธิปไตยนิยม

องค์ประกอบของ “ความเป็นไทย” แบบแผนที่ 3 “กิ่งประชาธิปไตยนิยม” ยังคงมีองค์ประกอบหลักจาก “ราชาชาตินิยมใหม่” สืบเนื่อง 2 ประการคือ โครงสร้างสังคมแบบชนชั้น และศาสนาพุทธ ขณะที่องค์ประกอบสำคัญในแบบแผนนี้คือการให้ความสำคัญกับประชาชน “ความเป็นท้องถิ่น” และการเน้นสำนึกการใช้ “สิทธิ” ของประชาชนมากกว่าการทำตาม “หน้าที่”

“สื่อมวยไทย” ที่มีองค์ประกอบอยู่ในแบบแผน “กิ่งประชาธิปไตยนิยม” คือ ภาพยนตร์มวยไทยเรื่อง “ไชยา” และ “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์”

4.4 ประชาชาตินิยม

องค์ประกอบของ “ความเป็นไทย” แบบแผนที่ 4 “ประชาชาตินิยม” มีองค์ประกอบหลัก 3 ประการคือ การให้ความสำคัญกับประชาชน “ความเป็นท้องถิ่น” และการเน้นสำนึกการใช้ “สิทธิ” ของประชาชนมากกว่าการทำตาม “หน้าที่” แต่ที่สำคัญที่ทำให้ “ประชาชาตินิยม” แตกต่างจาก “กิ่งประชาธิปไตยนิยม” ก็คือการลดโครงสร้างชนชั้นทางสังคมและให้ความสำคัญกับความเสมอภาคเท่าเทียม

สำหรับ “สื่อมวยไทย” ที่มีองค์ประกอบอยู่ในแบบแผน “ประชาชาตินิยม” คือ คลิปมวยไทยในเว็บไซต์ youtube ซึ่งเป็นสื่อใหม่ที่มีคุณลักษณะเปิดกว้างให้ทุกคนมีส่วนร่วมทั้งในระดับ

การผลิต และบริโภค การสร้างชาติผ่านสื่อใหม่จึงมีลักษณะที่กระจัดกระจายควบคุมรหัส และความหมายได้ยาก

ขณะที่ข้อสังเกตสำหรับองค์ประกอบของ “ความเป็นไทย” ะบอบต่างๆ ก็คือการเน้น ชาติไทยของ “เพศชาย” ชนชั้นกลาง และชนชั้นล่างของประเทศ

โดยสรุปแล้ว การสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้น และมีความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาภายใต้บริบททางประวัติศาสตร์ และสถานการณ์เป็นตัวกำกับวิธีคิด

ตารางที่ 85 แบบแผน “ความเป็นไทย” ในสื่อต่างๆ

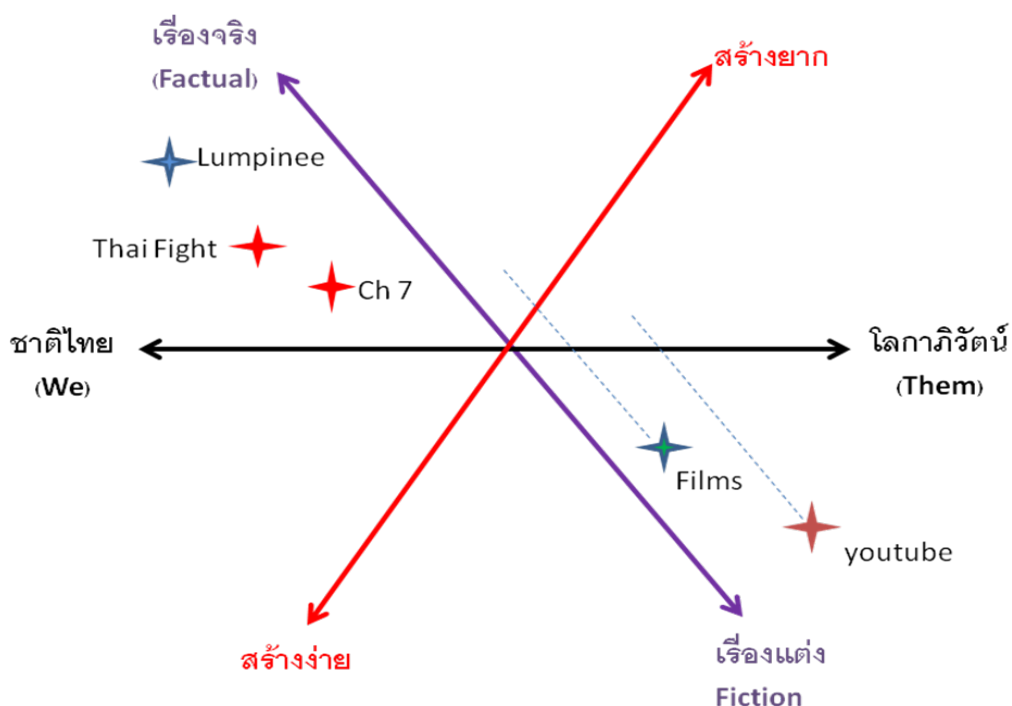
แบบแผน “ความเป็นไทย” ในสื่อต่างๆ					
ประเภท “ชาตินิยม”	องค์ประกอบ	ภาพยนตร์	รายการมวยทีวี	มวยที่ลุมพินี	คลิป youtube
ราชาชาตินิยมใหม่	กษัตริย์	- ชามูโรโยชยา ✓	ไทยไฟต์ ✓		
	ชนชั้น				
	พุทธ				
	หน้าที่				
กึ่งราชาชาตินิยม	ประชาชน	- มวยไทยนายขนมต้ม - องค์บาก ✓	- มวยไทยช่อง 7 ✓		
	ชนชั้น				
	พุทธ				
	ท้องถิ่น				
กึ่งประชาชาตินิยม	ประชาชน	- ไชยา - บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์ ✓			
	ชนชั้น				
	พุทธ				
	สิทธิ				
ประชาชาตินิยมใหม่	ประชาชน				✓
	เท่าเทียม				
	ท้องถิ่น				
	สิทธิ				

จากแบบแผน “ความเป็นไทย” ที่นำเสนอจะพบว่าแม้สื่อภาพยนตร์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องแต่ง (fiction) และเปิดกว้างรับเนื้อหาที่หลากหลาย แต่ก็ยังอยู่ภายใต้สังคมแบบชนชั้น ซึ่งเป็นโครงสร้างหลักทางสังคม เช่นเดียวกับรายการมวยไทยทางโทรทัศน์ และที่เวทิมวยลุมพินี ซึ่งเป็นรูปแบบการนำเสนอเรื่องจริง (factual) มีเพียงสื่อใหม่ (new media) คือคลิปมวยไทยใน youtube.com เท่านั้นที่ก้าวพ้นจากคุณลักษณะของโครงสร้างสังคมแบบชนชั้น

ตารางนี้จึงเป็นข้อบ่งชี้ประการหนึ่งว่า การสร้าง “ความเป็นไทย” ที่เปิดกว้างใน “สื่อมวยไทย” นั้นแม้จะมีมิติของการกระจายอำนาจ แต่ก็ยังไม่อาจทำได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม (จะอภิปรายต่อไป)

5. คุณลักษณะของ “สื่อมวยไทย” แต่ละประเภท

ผู้วิจัยสร้างแบบเพื่อระบุสถานภาพของ “สื่อมวยไทย” แต่ละประเภทในฐานะผู้สร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” โดยร่างเป็น 3 แกน ประกอบด้วย (1) แกน ก. ผู้สร้างโดย “ชาติไทย” และ “โลกาภิวัตน์” (2) แกน ข. รูปแบบการเล่า “เรื่องจริง” และ “เรื่องแต่ง” และ (3) แกน ค. ระดับในการสร้าง “สร้างยาก” และ “สร้างง่าย” ดังนี้

ภาพที่ 42 คุณลักษณะของ “สื่อมวยไทย” แต่ละประเภท

แกนผู้สร้างโดย “ชาติไทย” และ “โลกาภิวัตน์” (แกน ก.) พบว่าสื่อที่สร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” หรือสร้าง “เรา” มากที่สุดคือ มวยไทยที่เวทีลุมพินี ตามมาด้วยมวยไทยทางโทรทัศน์ รายการ “ไทยไฟต์” และ “มวยไทย 7 สี” ขณะที่คลิปมวยไทยนั้นสร้าง “ความเป็นอื่น” มากที่สุด ตามมาด้วยภาพยนตร์มวยไทย

สำหรับแกนรูปแบบการเล่า “เรื่องจริง” และ “เรื่องแต่ง” (แกน ข.) พบว่าสอดคล้องกับแกน ก. กล่าวคือการเล่าเรื่องจริงของมวยไทยที่ลุมพินี และมวยไทยทางโทรทัศน์ทั้ง 2 รายการนั้น สัมพันธ์กับการสร้างอัตลักษณ์ “เรา” มากที่สุด ขณะที่เรื่องแต่งในภาพยนตร์มวยไทย และคลิปมวยไทยสร้าง “ความเป็นอื่น” มากที่สุด

และในแกนระดับในการสร้าง “สร้างยาก” และ “สร้างง่าย” ก็พบว่าสื่อที่สร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” หรือสร้าง “เรา” มากที่สุดที่ใช้รูปแบบการเล่าเรื่องจริงนั้น เป็น “สื่อมวยไทย” ที่สร้างยากทั้ง มวยไทยที่ลุมพินี รายการมวย “ไทยไฟต์” และ “มวยไทย 7 สี” เนื่องจากมีข้อจำกัดมาก เช่นข้อกำหนดทางกฎหมายในการสร้างสนามมวย และการขออนุญาตจัดมวยไทยเพื่อถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์ เป็นต้น

ขณะที่ภาพยนตร์มวยไทย และคลิปมวยไทยทาง youtube.com นั้นอยู่ในระดับที่สร้างง่าย ทั้งนี้เพราะภาพยนตร์เปิดโอกาสให้ทุกคนมีสิทธิที่จะลงทุนสร้างภาพยนตร์ได้ข้อจำกัดที่น้อยกว่ามวยไทยที่สนามมวย หรือมวยไทยทางโทรทัศน์ โดยเฉพาะคลิปมวยไทยนั้นเปิดกว้างให้กับทุกคนทุกระดับเข้ามาสร้างเนื้อหาได้อย่างหลากหลาย

6. บทบาทหน้าที่ “สื่อมวยไทย”

บทบาทหน้าที่ของ “สื่อมวยไทย” ผู้วิจัยเริ่มต้นจากข้อสังเกตเชิงทฤษฎีของทฤษฎีบทบาทหน้าที่ (functionalism) คือหากสื่อไม่มีบทบาทก็จะดำรงอยู่ไม่ได้ ดังนั้นการที่มวยไทยในฐานะสถาบันย่อยของสังคม ดำรงอยู่ได้ก็ต้องทำหน้าที่บางอย่างต่อสังคมส่วนรวม และหากสถานการณ์หรือเงื่อนไขทางสังคมเปลี่ยนไป มวยไทยก็ต้องสามารถปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ได้ ซึ่งบทบาทหน้าที่ที่งานวิจัยนี้สนใจคือการสร้าง การธำรงรักษา และการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” ในฐานะ “กีฬาอดนียม” ของชาติไทย มวยไทยจึงมีแนวโน้มที่จะทำหน้าที่ในหลากหลายมิติของสังคมไทย ซึ่งพบว่าบทบาทของมวยไทยในการสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” มี 5 บทบาทด้วยกันคือ

6.1 บทบาทแบบเดิมเพื่อ “บอกกับตัวเอง”

บทบาทสำคัญของ “สื่อมวยไทย” ในการสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” ก็คือการบอกกับ “คนไทยด้วยกัน” ว่า “พวกเรา” คือใคร และจะประสานสัมพันธ์กับ “คนอื่น” อย่างไร ซึ่งเป็นหน้าที่ในเชิงอนุรักษ์ที่ประกอบด้วย การสร้างความทรงจำร่วม ความรู้สึกร่วมเพื่อประสานสัมพันธ์ในสังคม เป็นพิธีเฉลิมฉลอง เป็นความหวังกำลังใจ และเป็นคลังเก็บความรู้จากอดีตเพื่อการสืบทอด/อนุรักษ์วัฒนธรรม

6.2 บทบาทเพื่อ “บอกกับคนอื่น”

บทบาทเพื่อบอกกับ “คนอื่น” ทำหน้าที่ในส่วนที่ต้องสื่อสารปฏิสัมพันธ์กับโลก นั่นคือการสร้างภาพลักษณ์ประเทศเพื่อให้ “คนอื่น” รับรู้ เพราะมวยไทยเป็นศิลปะการต่อสู้ที่มีชื่อเสียงโด่งดัง ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญก็คือการเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนต่างๆ เริ่มจากกลยุทธ์การทำงานแบบเครือข่ายของการนำเสนอมวยไทยใน “สื่อมวยไทย” เช่น ไกด์บุ๊กแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว การแสดงชกมวยในงานต่างๆ รายการมวยทางโทรทัศน์ คลิปมวยไทยใน youtube ภาพยนตร์เกี่ยวกับมวยไทย หรือมวยไทยที่เวทีลุมพินี และราชดำเนิน รวมไปถึงการชกมวยในเวทีต่างๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดใหญ่ๆ ที่มีชาวต่างชาติไปท่องเที่ยวจำนวนมาก เช่น ชลบุรี เชียงใหม่ และภูเก็ต เป็นต้น

6.3 บทบาทด้านเศรษฐกิจ

อาจเรียกได้ว่าเป็นบทบาทที่โดดเด่นมากบทบาทหนึ่ง เพราะศิลปะมวยไทยมีส่วนช่วยให้ระบบธุรกิจหลายๆ ส่วนเติบโต โดยเฉพาะธุรกิจการท่องเที่ยว ด้านหนึ่งเป็นผลมาจากการทำหน้าที่ของ “สื่อมวยไทย” เช่น ภาพยนตร์มวยไทยที่มีบทบาทในการเผยแพร่ระดับโลก รวมถึงรายการมวยไทยทางโทรทัศน์ โดยเฉพาะ “ไทยไฟต์” หรือแม้แต่มวยไทยที่เวทีลุมพินี ในประเทศไทย ที่กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในสายตานักท่องเที่ยวทั่วโลก นอกเหนือจากเป็นสถานที่ที่คนไทยติดตามชมกันเป็นประจำ

6.4 สร้างอัตลักษณ์ “รสนิยมแบบไทยๆ”

มวยไทยเป็นอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” ที่มีลักษณะเฉพาะตัว ทำให้การชมเพื่อความบันเทิงก็มีความเฉพาะตัวที่เรียกว่า “บันเทิงแบบไทยๆ” ซึ่งทำให้มวยไทยเป็นกีฬาอดนิยมนของผู้สนใจหลายระดับไม่ว่าจะเป็นแฟนมวย หรือเซียนมวย ที่มักจะพ่วงมาด้วยรูปแบบการเชียร์ที่สนุกสนานเร้าใจ หรือวัฒนธรรมการเล่นพนันมวยที่เรียกว่า “ติดปลายนม” เพื่อเพิ่มอรรถรสให้การชม และเชียร์มวยไทยมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้มวยไทยก็ยังถูกใช้เป็นสื่อในการเสริมสร้างสถานภาพทางสังคมของคนหลากหลายกลุ่ม ตั้งแต่ นักมวย ทหาร ตำรวจ นักการเมือง และนักธุรกิจกีฬา

6.5 บทบาทที่ “ปรับตัว”

เป็นบทบาทด้านที่สร้างสรรค์ของ “สื่อมวยไทย” และมักไม่ค่อยมีการกล่าวถึงหรือศึกษามากนัก ทั้งในบทบาทด้านการประสานกับสิ่งใหม่ๆ และด้านการเคลื่อนไหวทางสังคม โดยเฉพาะสื่อภาพยนตร์ที่ใช้กลยุทธ์เรื่องแต่ง (fiction) ที่ทดลองเปิดประเด็นใหม่ๆ หรือการขยับความหมาย “ความเป็นไทย” ในสังคม อาทิ นักมวยกะเทย จากเรื่อง “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์” ซึ่งสร้างจากชีวประวัติของนักมวยกะเทย (มีความจริงรองรับ) หรือการเปิดรับชาวต่างชาติเช่น “ยามาคะ” เข้ามาเป็นคนไทยในเรื่อง “ซามูไรโอโยธา” หรือเรื่อง “ไชยา” ที่ให้ตัวเอกเป็นนักแสดง เป็นต้น

ขณะที่อีกด้านหนึ่งก็เป็นการเคลื่อนไหวทางสังคม ด้วยการประเด็นทางสังคม เช่น เรื่องเพศทางเลือก ชุมชนท้องถิ่นชนบท ความยากจน เป็นต้น หรือการทำหน้าที่ของสื่อใหม่ในคลิปมวยไทยเว็บไซต์ Youtube.com ซึ่งเปิดกว้างให้ทุกคนเข้าถึงอย่างอิสระ

โดยสรุป บทบาทหน้าที่ของ “สื่อมวยไทย” มีทั้งในส่วนที่คงเดิม (static) และเปลี่ยนแปลง (dynamic) กล่าวคือในส่วนที่คงเดิม มวยไทยยังต้องทำหน้าที่บางอย่างที่เคยเป็นมาในอดีต เช่น ความบันเทิงแบบไทย ซึ่งเป็น “รสนิยมแบบไทยๆ” หรือเป็นคลังความรู้ ที่สืบทอด และอนุรักษ์ ศิลปะการต่อสู้ของชาติมาจนถึงปัจจุบัน รวมถึงอุดมการณ์ต่างๆ ขณะที่มียีกหลายบทบาทหน้าที่ที่เปลี่ยนไป เช่น หน้าที่ในการสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” ซึ่งก่อนหน้านี้ไม่ต้องทำ แต่เมื่อชาติเผชิญกับโลกาภิวัตน์จึงต้องรับหน้าที่ในการสร้างชาติ ที่เรียกว่า “การเมืองอัตลักษณ์” (politic of identity)

7. อภิปรายผล

7.1 “สลายความหมายชาติเพื่อสร้างชาติ”

การสร้าง “ชาติ” ด้วยแนวคิดสมัยใหม่จากโลกตะวันตกที่ประเทศไทยรับเข้ามาใช้ในอย่างเต็มรูปแบบในสมัยรัชกาลที่ 6 นั้น เริ่มต้นจากการให้ความสำคัญกับความหมายของ “ชาติไทย” ว่าหมายถึง “คนไทย” ที่อาจแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ คือ เชื้อชาติ และสัญชาติ

รูปแบบแรก มาจากความคิดเรื่อง “เกิดมาก็เป็นคนไทย” กล่าวคือการจะเป็น “คนไทย” ได้จะต้องมี “เชื้อชาติไทย” หรือ “สายเลือดไทย” เป็นอันดับแรก แต่เพราะเป็นรูปแบบที่เน้นคุณสมบัติแบบ “เนื้อแท้” (essence/ascribed) ทำให้มีข้อจำกัดมากในโลกปัจจุบัน ซึ่งผู้คนหลากหลายเชื้อชาติเดินทางไปมาหาสู่ แลกเปลี่ยน และผสมผสานกัน จึงก่อให้เกิดรูปแบบที่สองมารองรับความเป็น “ชาติไทย” คือ “สัญชาติไทย” กล่าวคือแม้ไม่ได้มีสายเลือดไทย แต่หากเกิดบนแผ่นดินไทยก็สามารถ “กลายเป็นคนไทย” ได้

การสร้างชาติจึงเริ่มด้วยวิธีการใน 2 รูปแบบดังกล่าว คือ ใช้ทั้งเชื้อชาติ และสัญชาติควบคู่กันไป ซึ่งในกรณีการนำ “มวยไทย” เข้ามาเป็น “เครื่องหมายอัตลักษณ์” (identity marker) อย่างเป็นอยู่ในปัจจุบัน ก็มีรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือการ “ชมมวยไทยเป็น” “ดูมวยไทยเป็น” หรือ “สนใจมวยไทย” ก็เป็นการสื่อสารถึง “ความเป็นไทย” หรือบ่งบอกว่าเป็น “คนไทย” ได้เช่นกันอันเนื่องมาจากการขยับความหมายของ “ชาติ” ข้างต้น

นับจากสมัยรัชกาลที่ 6 เป็นต้นมา เมื่อแนวคิดเรื่องชาติถูกนำมาใช้ มวยไทยเคยถูกใช้เป็นเกณฑ์วัดว่าใครเป็นคนไทย และใครไม่ใช่คนไทย เช่นคำกล่าวที่ว่า “กีฬามวยไทยเริ่มมาพร้อมกับประวัติศาสตร์ของชาติไทย และเป็นกีฬาสำหรับคนไทยโดยแท้ แม้คนในชาติอื่นจะพยายามลอกเลียนแบบฝึกหัดมวยไทยอย่างไรก็ไม่สามารถเล่นหรือฝึกหัดมวยไทยให้มีความสวยงามคล่องแคล่ว ชำนิชานาญเหมือนคนไทยได้เลย” (โพธิ์สวัสดิ์ แสงสว่าง, 2522) หรือ “ชายไทยมีสัญชาติญาณในเชิงมวยไทย” (Vail, 1998: 91)

หรือ “มวยไทยอยู่ในสายเลือดของคนไทย ... เพราะนับตั้งแต่เกิดมาก็จะได้ยิน และรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับมวยไทยแล้ว” (ไทยประกันชีวิต, 2545)

ดังนั้นการไม่เป็นมวยไทยทางใดทางหนึ่ง อาจไม่ถูกนับรวม (exclusion) ว่าเป็นคนไทย โดยเฉพาะผู้ชาย แต่ในปัจจุบันก็ให้เห็นการขยับความหมายในมวยไทย ดังปรากฏในการวิเคราะห์

“สื่อมวยไทย” เมื่อพบว่ามีการใช้เกณฑ์ศาสนาพุทธ และพระมหากษัตริย์เข้ามากำกับความหมายมวยไทย เช่นในเรื่อง “องค์บาก” เมื่อ “บุญทิ้ง” และชาวบ้านหนองประจักษ์พยายามอย่างเต็มที่ในการทวงคืนเศียรพระ “องค์บาก” สัญลักษณ์สำคัญของพุทธศาสนา แม้ต้องแลกด้วยชีวิต

หรือที่เห็นปรากฏการณ์โดดเด่นมากคือเรื่อง “ชาмуไรอโยธยา” เมื่อ “ความเป็นไทย” เปิดกว้าง (open Thainess) รับ “คนอื่น” ซึ่งเป็นชาวญี่ปุ่น หรือชาวต่างชาติให้กลายมาเป็น “คนไทย” ได้อย่างสนิทใจ เพราะไม่เพียงแค่อยอมรับเป็น “มิตร” หรือ “เพื่อน” เท่านั้น แต่ให้เป็นที่ถึง “เพื่อนตาย” เลยทีเดียว จากเหตุการณ์ในภาพยนตร์ช่วงท้ายเรื่อง เมื่อ “ยามาคะ” พลัดท่ากำลังจะถูกหัวหน้ากองกำลังญี่ปุ่นกบฏยิงด้วยปืนแต่ “ขาม” ทนายเล็กลีมีมือดีจากสองแคว เพื่อนร่วมน้ำสาบานของยามาคะเอาร่างตัวเองเข้าขวางรับกระสุนแทนจนเสียชีวิต เป็นการตายแทนเพื่อนอย่างองอาจ นอกจากรักษาสัญญาที่สาบานต่อหน้าสิ่งศักดิ์สิทธิ์แล้ว ก็ยังเป็นการ “ตายเพื่อชาติ” เพราะรู้ดีว่าภารกิจที่ยามาคะกำลังทำอยู่นั้น ทำไปเพื่อ “แผ่นดินอโยธยา และพระนเรศ” นั่นเอง

นอกจาก “ความเป็นเพื่อน” แล้วคนไทยก็ยังให้สิทธิยามาคะเท่าเทียมกับคนไทยหรือ “ชายไทย” อีกหลาย (ทุก) ประการ เช่นการให้สิทธิเข้าร่วมคัดเป็น “ทนายเล็กลี” หรือกองทหารรักษาพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นหนึ่งใน 3 สัญลักษณ์สำคัญของที่สุดของชาติที่ประกอบด้วย “ชาติ ศาสน์ กษัตริย์” ขณะที่ชายไทยที่เกิด เติบโต และมีสายเลือดไทย น้อยคนนักที่จะได้รับสิทธิแบบนี้ เพราะจะต้องมีक्रमมวยที่เปี่ยมคุณธรรม และความสามารถ คอยทำหน้าที่ควบคุมการอบรมบ่มเพาะคุณธรรมให้กับศิษย์อย่างเคร่งครัดทั้งร่างกาย และจิตใจ

ในอดีตตั้งแต่ยุคจารีตมานั้น การเรียนรู้วิชามวยไทย ศิษย์ที่ต้องการศึกษาเล่าเรียนจะต้องมีความมุ่งมั่นฝึกฝน จึงต้องใช้เวลาและความเพียรพยายามอย่างสูงเพื่อแสวงหาครุมมวย หรือพระอาจารย์ที่มีฝีมือเป็นที่ยอมรับ ขณะที่ครุมมวยเก่งๆ มักจะอยู่ในที่ห่างไกล ลูกผู้ชายที่จะฝากตัวเป็นศิษย์จึงต้องค้ำคั้น และเมื่อพบครุมมวยแล้วก็ยังต้องทุ่มเทเพื่อพิสูจน์ตัวเองให้ครุมมวยไว้ใจยอมรับ อาจจะต้องทำหน้าที่รับใช้ครูในชีวิตประจำวันเป็นการฝึกฝนขั้นต้นจนกระทั่งครูพอใจ และเห็นว่ามีความพร้อมแล้วจึงจะจัดพิธีกรรม “ยกครู” รับเป็นศิษย์อย่างเป็นทางการได้

ขณะที่การเรียนรู้ก็ต้องพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไปภายใต้การควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดของครุมมวย เพื่อให้แน่ใจว่าลูกศิษย์ผ่านการเรียนรู้วิชามวยครบถ้วน ทั้งในด้านฝีมือเชิงมวย จิตใจที่แข็งแกร่ง และมีคุณธรรม “ความเป็นไทย” ที่เข้มข้น โดยเฉพาะความกตัญญูรู้คุณ มีเมตตา ไม่เอา

ความรู้ไปรังแกผู้อื่น ซึ่งกระบวนการเรียนรู้และอบรมบ่มเพาะแบบนี้ ยามาคะได้รับการสอนสั่งจาก หลวงตาผู้ที่ได้รับการนับหน้าถือตาจากชาวสองแคว โดยเฉพาะพระนเรศเป็นอย่างดี

และที่ต้องกล่าวไว้ที่นี้ด้วยก็คือ การยอมรับให้เป็น “เขย” ของคนไทย ซึ่งเป็นลักษณะการ ผสมผสานที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน โดยภาพยนตร์ “ซามูไรโยชยา” เสนอภาพความรักระหว่าง “ยามาคะ” หนุ่มญี่ปุ่น กับสาวไทยคือ “กระถิน” ที่มีต่อกันช่วงที่ยามาคะมาพักรักษาตัวที่สองแคว โดยไม่มีพรหมแดนเรื่อง “ชาติ” แบ่ง “เขา” แบ่ง “เรา” เป็นอุปสรรคขวางกั้น

ในปัจจุบันสังคมไทยเองก็เปิดรับ “เขย” ชาวต่างชาติเข้ามาเป็น “คนไทย” กระทั่งเป็นเรื่อง ปกติธรรมดาจนหนีไปจาก “มิตร” ชาวต่างชาติอีกจำนวนมากที่มีสำนึกรักคนไทย แผ่นดินไทย และวัฒนธรรมไทย หลายคนเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคมไทย อาทิ อาจารย์บุรุษ แกสตัน ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทยและดนตรีสากล อาจารย์ไมเคิล ไรท์ นักคิด นักเขียน คอลัมนิสต์ และ นักวิชาการด้านประวัติศาสตร์ โจนัส แอนเดอร์สัน และคริสตี้ กีบสัน นักร้องเพลงลูกทุ่งชาย-หญิง ชาวต่างชาติ หรือ ท็อดด์ ทองดี พิธีกรโทรทัศน์รายการ “คุณพระช่วย” ที่นำเสนอวัฒนธรรมไทย หรือรายการ “ฉันรักเมืองไทย” ทางช่อง 9 อสมท.ที่นำเสนอ “ฝรั่ง” รักเมืองไทย

“ความเป็นไทย” จึงเปิดกว้างเพื่อนับรวม (inclusion) “คนอื่น” หรือชาวต่างชาติเข้ามาเป็น “มิตร” ให้ “กลายเป็นไทย” ได้โดยไม่ใช้เกณฑ์เรื่อง “ชาติ” หรือ “เชื้อชาติ” เข้ามามีคิดกัน เพราะ “คนอื่น” ในที่นี้ไม่ใช่ “ศัตรู” หรือ “คู่ตรงข้าม” (binary opposition) ขอเพียงแต่มีสำนึกรักคนไทย แผ่นดินไทย และวัฒนธรรมไทยก็พอ

ขณะที่ “คนไทย” ที่เกิด เติบโต และมีสายเลือดไทยทุกประการหากขาดสำนึกรัก ชาติไทย คนไทย แผ่นดินไทย และวัฒนธรรมไทยแล้วก็อาจจะถูก “ตัด” (exclude) ออกจาก “ความเป็นไทย” ได้เช่น “คนไทยทรยศ” / “คนขายชาติ” (ครูสุก และไอ้เปลว) จากเรื่อง “มวยไทยนายจนมดัม” หรือ “มารศาสนา” (ดอน และคมทวน) จากเรื่อง “องค์บาก” และ “คนทรยศวิชาชีพ” (ครูเทพ) ที่บีบบังคับให้ลูกศิษย์ล้มมวยแลกเงิน ในเรื่อง “ไชยา” เป็นต้น

แนวคิดเรื่อง “ชาติ” ในมวยไทยนั้นมีพัฒนาการควบคู่มากับแนวคิดเรื่อง “ลักษณะไทย” ที่ประกอบด้วย “ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์” มานาน ขณะที่ “ชาติ” เป็นแนวคิดสมัยใหม่ก่อนถูกเพิ่มเข้ามาอยู่ในคุณลักษณะของ “ความเป็นไทย” ทว่า “ชาติ” ก็เป็นความหมายที่ค่อนข้างกำกวมไม่ชัดเจน และเข้าใจยาก ขณะที่ “ศาสนา และพระมหากษัตริย์” ถูกปลูกฝังลงลึกในสำนึกของคนไทย มานานกว่า ดังนั้นการ “สลายความหมายชาติ” ที่เกิดขึ้นใน “ซามูไรโยชยา” และ “องค์บาก” จึง

ต้องใช้แนวคิดเรื่อง “ศาสนา และพระมหากษัตริย์” เข้ามาขับเคลื่อน “ความเป็นไทย” แทน ทำให้การเป็นคนดีมีคุณธรรม พร้อมทั้งจะตายเพื่อแผ่นดิน และพระมหากษัตริย์ ก็สามารถเข้าร่วมเป็นสมาชิกคนหนึ่งใน “ชาติไทย” ได้แล้ว

สำนึก “ความเป็นไทย” จึงเป็นเรื่องสำคัญของการสร้าง “ชาติ” ในโลกปัจจุบัน ขณะที่เกณฑ์การแบ่งแยก “ความเป็นชาติ” แบบเดิมด้วย “ดีเอ็นเอ” เชิงกายภาพด้วยรูปร่าง หน้าตา สัญชาติ สายเลือด หรือสัญลักษณ์แบบอื่นๆ นั้นไม่เพียงพอ และพร้อมจะถูก “คัดออก” (exclude) ได้ตลอดเวลา ดังนั้นการสร้าง “ชาติ” ในยุคโลกาภิวัตน์จึงต้องวัดกันที่ “สภาวะ” (mode) หรือสำนึกของคนๆ นั้นที่มีต่อ “ชาติ” ซึ่งเป็นการเปลี่ยนเกณฑ์การสร้างชาติ โดยการสลาย “ความหมายของชาติแบบเดิม” ที่เป็นอุดมการณ์ขับเคลื่อนเบื้องหลังเพื่อ “สร้างชาติ” ขึ้นใหม่ด้วยจิตสำนึก “ความเป็นไทย” นอกเหนือจากการสลายอีกหลายอย่าง เช่น สลายพื้นที่ “ความเป็นท้องถิ่น” ใน “โยธา” สลายเวลา เช่น “อดีต-ปัจจุบัน” หรือสลายแม่แต่ขนบของแม่ไม้มวยไทย สำหรับรูปแบบมวยไทยใน “องค์กร”

7.2 “ความเป็นอื่น” ที่ไม่ใช่ “คู่ตรงข้าม”

กลยุทธ์การเปิดรับ (inclusion) “คนอื่น” เข้ามาอยู่ในนิยาม “ความเป็นไทย” นับเป็นบทบาทที่สำคัญของ “สื่อมวยไทย” ดังที่ได้อธิบายไว้ในหัวข้อ (10.1) ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ภายใต้เงื่อนไขเมื่อ “ความเป็นอื่น” มีสำนึกใน “ความเป็นไทย” และที่สำคัญคือไม่ใช่ “คู่ตรงข้าม” ของ “ความเป็นไทย” ดังกรณีของ “ขามาคะ” ที่เป็น “มิตร” กับชาวสองแคว และอโยธยา เพราะมี “ศัตรู” ร่วมกันคือกลุ่มกบฏชาวนั้ปุ่น และพม่า

หากจะเป็น “มิตร” ก็ต้องไม่ใช่ “ศัตรู” นับเป็นแนวทางหนึ่งของการสร้าง “ความเป็นไทย” ในปัจจุบัน ดังนั้นการสร้าง “มิตร” จึงเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญของการสร้างชาติยุคนี้ ซึ่งพบได้ใน “สื่อมวยไทย” หลายๆ สื่อ เช่น มวยไทยทางโทรทัศน์ทั้ง “มวยไทย 7 สี” และ “ไทยไฟต์” รวมทั้งมวยไทยที่เวทีมวยลุมพินี

ในรายการ “มวยไทย 7 สี” ทุกบ่ายวันอาทิตย์ ผู้ชมมักจะได้เห็นการนำเสนอภาพแฟนมวยไทยชาวต่างชาติ หรือนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้ามาชมที่สนามมวยของช่อง 7 สีอยู่เสมอ และเกือบทุกครั้งทีภาพชาวต่างชาติเหล่านี้ปรากฏบนหน้าจอโทรทัศน์ ผู้บรรยายก็มักจะกล่าวถึงความชื่นชมของชาวต่างชาติที่มีต่อมวยไทย และวัฒนธรรมไทยเสมอ ซึ่งเป็นย้ำภาพ “คนอื่น” ที่เป็น

“มิตร” ไม่ใช่ “คู่ตรงข้าม” ของ “ความเป็นไทย” เช่นเดียวกับรายการมวยไทยที่เวทีมวยลุมพินี ที่จะมีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเข้ามาชมที่สนามเป็นประจำ (ทั้งลุมพินี และราชดำเนิน) ซึ่งได้รับการต้อนรับจากคนไทยเป็นอย่างดีในฐานะของ “แฟนมวย” หรืออีกนัยหนึ่งคือ “ลูกค้า” ของ “ความเป็นไทย”

ชาวต่างชาติ หรือ “คนอื่น” ที่ “ไม่ใช่ไทย” มักถูกสร้างให้เป็น “ศัตรู” ซึ่งเหตุการณ์ที่น่าจดจำในอดีตคือเมื่อ 40 ปีก่อน ขณะนั้นโปรโมเตอร์มวยชาวญี่ปุ่น “นายโอซามุ โนกุจิ” นำศิลปะมวยไทยไปดัดแปลงเป็น “มวยคิก” (หรือมวยเค-วัน (K-1) ในปัจจุบัน) ที่วางกฎกติกาโดยลดทอนการใช้อาวุธแบบมวยไทยลงเหลือแค่การชก และการเตะเท่านั้น จนทำให้คนไทยไม่พอใจชาวญี่ปุ่นอย่างมาก (เขตร ศิริยาภย์, 2550)

ดังนั้นตราบเท่าที่ “ความเป็นอื่น” ยังเป็น “ผู้ชม” (audience) หรือ “ผู้รับสาร” (receiver) ก็จะเป็น “มิตร” กันต่อไปได้ แต่เมื่อใดก็ตามที่สถานภาพและสถานการณ์ของ “ความเป็นอื่น” เปลี่ยนไปเป็น “คู่ชก” หรือ “ผู้ส่งสาร” (sender/producer) เมื่อนั้นความสัมพันธ์ก็จะเปลี่ยนแปลงไปเป็น “ศัตรู” หรือเป็น “คู่ตรงข้าม” ดังเช่นที่เกิดขึ้นในรายการ “ไทยไฟต์”

“ไทยไฟต์” เป็นรายการที่จัดแข่งขันระดับนานาชาติ ดังนั้นนักมวยไทยจึงต้องพบกับชาวต่างชาติในฐานะ “คนอื่น” ที่เป็น “คู่ชก” หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ “ศัตรู” อย่างไรก็ตามในพื้นที่สื่อของ “ไทยไฟต์” ก็มีรูปแบบการสร้าง “มิตร” ผ่านกลุ่ม “คนอื่น” ที่เป็นผู้ชม หรือแฟนมวย รวมถึงนักมวยชาวต่างชาติคนอื่นๆ ที่ไม่ใช่ “คู่ชก” ด้วย เช่นการชกของนักมวยชาวต่างชาติด้วยกัน ผู้บรรยายจะกล่าวชื่นชมในการเรียนรู้ชั้นเชิงมวยไทยที่ “เก๋อบ” หรือ “ใกล้เคียง” กับนักมวยไทยชั้นทุกที่ หรือแม้แต่การเรียนรู้มารยาทที่เป็นรูปแบบลักษณะ “ความเป็นไทย” เช่น การไหว้ การไหว้ครู หรือการถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ของพระมหากษัตริย์ไทย

ดังนั้นการสร้าง “ความเป็นไทย” จะใช้กลยุทธ์นักรวม (inclusion) “คนอื่น” เข้ามาเป็น “มิตร” ตราบเท่าที่ “คนอื่น” ยังอยู่ในระดับของการเป็น “ผู้ชม” หรือ “ผู้รับสาร” แต่ต้องไม่ใช่ “ผู้ส่งสาร” (sender) หรือ “คู่ชก” ของคนไทย เพราะหากเป็น “ผู้ส่งสาร” ก็จะพลิกกลับมามีอำนาจต่อรองหรือสร้าง (reconstruct) “ความเป็นไทย” ได้มากกว่าการเป็น “ผู้รับสาร” ซึ่งเป็นการปฏิเสธแนวคิดเรื่อง “คู่ตรงข้าม” (binary opposition)

7.3 กระจายอำนาจเพื่อความคุมอย่างสมยอม

“มวยไทย” มีบทบาทสำคัญในสังคมไทยมากมายหลากหลายด้าน (ดูบทที่ 9) โดยเฉพาะการผลิตซ้ำค่านิยมหลักของสังคมเพื่อสร้าง “ความเป็นไทย” ในมิติเชิงอนุรักษ์ กล่าวคือเพื่อจะ “บอกกับตัวเอง” ว่า “คนไทย” หรือ “ชาติไทย” เป็นอย่างไร ขณะเดียวกันก็มีบทบาทในการบอกกับ “คนอื่น” ด้วยว่า “เราเป็นอย่างไร” นอกเหนือจากบทบาทด้านเศรษฐกิจ การสร้างอัตลักษณ์ “รสนิยมแบบไทยๆ” และบทบาทในด้านการปรับตัว

อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางบทบาทหน้าที่มากมายจากข้อค้นพบดังกล่าว กลับพบว่ามวยไทย ไม่ได้แสดงบทบาทแก้ปัญหาปัจจุบันของสังคมไทย เช่น ความยากจน คนชรา สิทธิสตรี เด็ก คนพิการ สิ่งแวดล้อม ฯลฯ

ขณะที่มวยไทยมีคุณลักษณะเด่นมากในปัจจุบัน พิจารณาจากข้อมูลวิเคราะห์ใน “สื่อมวยไทย” พบว่าทั้งเนื้อหา (content) และช่องทาง (channel) มีความหลากหลาย (variety/various) และยังการเปิดรับกลุ่มคนหลากหลายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตวัฒนธรรม (cultural creatures) ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้าง “ความเป็นไทย” ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจให้ไปสู่ส่วนต่างๆ ของสังคม กล่าวได้ว่าเป็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการขับเคลื่อนของแกน หรือศูนย์กลางที่เกิดขึ้นมากมายที่ Ernesto Laclau เรียกว่า “dislocation” (อ้างใน Woodward, 1997: 21)

ทว่าจากการศึกษาพบว่าหลายประเด็นปัญหาสำคัญในสังคมไทยที่กล่าวถึงข้างต้นนั้น มวยไทยก็ไม่ได้เข้าไปมีบทบาทสำคัญเพื่อแก้ปัญหา ทั้งนี้เป็นเพราะการกระจายอำนาจไปสู่ผู้ผลิตวัฒนธรรมกลุ่มต่างๆ ที่เกิดขึ้น ยังทำได้ไม่ทั่วถึง และเท่าเทียม (dislocate but unequal) โดยเฉพาะกลุ่มคนที่พยายามจะเข้ามาแก้ปัญหาสังคม เช่นกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน หรือ NGOs นั้นไม่ปรากฏตัวเข้ามาเกี่ยวข้องกับวงการมวยไทยเลย ขณะที่อีกด้านหนึ่งก็เป็นไปได้ว่า ยังหาทางเข้ามามีส่วนร่วมได้ยากเนื่องจากมวยไทยยังอยู่ภายใต้การจัดการของกลุ่มที่มีจุดยืนด้านการอนุรักษ์สูง

ดังจะพบว่าผู้ที่เกี่ยวข้องจนเกือบจะผูกขาดในแวดวงมวยไทยยังเป็นกลุ่มชนชั้นนำ (elite) จากสถาบันเก่า หรือสถาบันเชิงอนุรักษ์นิยม เช่น ทหาร ตำรวจ และกลุ่มพ่อค้านักธุรกิจที่อิงแอบอยู่กับอำนาจของสถาบันเก่า ซึ่งบุคคลกลุ่มนี้ไม่ค่อยให้ความสนใจปัญหาสังคม เนื่องจากมีความคุ้นเคยผูกพันกับมิติการต่อสู้ “ข้าศึก” ด้วยการปราบปราม หรือการใช้ความรุนแรง ซึ่งสัมพันธ์กับมวยไทยที่เป็นศิลปะการต่อสู้ด้วย “อาวุธ” เป็นอย่างดี

ขณะที่องค์กรพัฒนาเอกชน ไม่ได้มีจุดยืนด้านนี้ เพราะเน้นแก้ปัญหาทางสังคมเป็นหลัก ความหมายจึงยังไม่ไปด้วยกัน บทบาทของมวยไทยที่ปรากฏจึงไม่มีเป้าหมายในการแก้ปัญหาสังคม

ดังนั้นกลยุทธ์การเปิดให้กลุ่มคนที่หลากหลาย (ระดับหนึ่ง) ในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตความหมาย “ความเป็นไทย” ในมวยไทย จึงเป็นเพียงรูปแบบการเชิญชวนหรือดึงกลุ่มคนที่เคยถูก “กีดกัน” หรือ “คัดออก” (exclude) ไปจากศูนย์กลางอำนาจให้เข้ามาอยู่ในพื้นที่ “มวยไทย” เพื่อให้ผู้มีอำนาจโดยเฉพาะในเครือข่ายสถาบันเก่าเชิงอนุรักษ์สามารถเข้ามาใช้อำนาจควบคุม และจัดการความหมาย (meaning control) ได้ด้วยความชอบธรรม ซึ่งสัญลักษณ์ในโลกสัญลักษณ์เช่นในภาพยนตร์มวยไทยจะพบว่ามีความพยายามที่จะกระจายให้คนจากทุกกลุ่มในสังคมเข้ามากำหนดนิยามของมวยไทย แต่ก็ยังเป็นไปได้แค่ในโลกสัญลักษณ์ เพราะในโลกความเป็นจริงนั้นเรากลับพบว่า “ความไม่เท่าเทียม” ยังดำรงอยู่ ซึ่งหมายความว่า “ความเป็นไทย” จะมี “ความเท่าเทียม” ได้เฉพาะในโลกสัญลักษณ์ ไม่ใช่โลกความเป็นจริง

7.4 แปลงกาย-แปลงใจด้วยมวยไทยให้ “เป็นไทย”

การสร้าง “ความเป็นไทย” ที่ปรากฏในสื่อมวยไทย ประเด็นหนึ่งที่ปรากฏชัดเจนก็คือเรื่องการอบรมบ่มเพาะคุณธรรมผ่าน “วิชามวยไทย” ที่ครูมวยอบรมสั่งสอนให้กับลูกศิษย์

เพราะตั้งแต่แรกรับ “เด็ก” สักคนเข้ามาเป็นศิษย์ในการดูแลให้เรียนรู้เรื่องความอดทน การวางตัว กิริยามารยาท “รู้ที่ต่ำที่สูง” กตัญญูรู้คุณ ให้เป็นพื้นฐานการใช้ชีวิต ไปจนถึงการเรียนรู้ชั้นเชิงมวยไทย การฝึกซ้อม ขยันหมั่นเพียรฝึกฝน และเชื่อฟัง ควบคู่ไปกับการเรียนรู้เรื่องศาสนา คุณธรรม คำสอนต่างๆ เพื่อก้าวไปสู่การทดสอบ และนำไปใช้ในชีวิตจริงทั้งนอก และในสังเวียน อาจกล่าวได้ว่ากระบวนการเหล่านี้คือการอบรมบ่มเพาะคุณธรรม “ความเป็นไทย” ที่จะต้องกระทำผ่านทางร่างกายและจิตใจของผู้เรียน

ดังนั้นการเริ่มต้นเรียนรู้มวยไทยของ “ชายไทย” จึงมักจะเริ่มตั้งแต่เล็กๆ หรือเด็กๆ เพื่อง่ายต่อทั้งครูและศิษย์ ที่จะค่อยๆ สอนค่อยๆ เรียนแบบซึมซาบจากกายไปสู่ใจ ซึ่งอาจจะเริ่มจากการฝึกปฏิบัติกับพระที่วัดตั้งแต่ยังเด็ก เช่น “ขนมต้ม” ในเรื่อง “มวยไทยนายขนมต้ม” หรือ “บุญทึง” ในองค์บาก ขณะที่ “เปี้ยก” ในเรื่อง “ไชยา” ก็ฝึกมวยกับเพื่อนๆ ในต่างจังหวัดตั้งแต่เล็กๆ เช่นเดียวกับ “ตุ้ม” ใน “บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์”

อย่างไรก็ตาม เมื่อจะต้องเข้ารับการฝึกฝนมวยไทยเมื่อเติบโตเป็นหนุ่มเต็มที่แล้วก็ยัง
สามารถ “ฝึกฝนเรียนรู้” ได้แต่จำเป็นต้องถูกรอบรมบ่มเพาะ หรือจัดการอย่างเข้มข้น เช่น ขนมนัด
และยามาคะ ใน “ซามูไรโอโยธยา”

รูปแบบการอบรมบ่มเพาะแบบนี้ อาจพบการนำเสนอในรูปแบบอื่นๆ ด้วยเช่นที่ปรากฏใน
“มวยไทย 7 สี” “ไทยไฟต์” และการแข่งขันที่เวทีมวยลุมพินี กล่าวคือมวยไทยทางโทรทัศน์ทั้ง 2
รายการนำเสนอผ่านการบรรยายของผู้บรรยายในรายการ ที่จะเล่าถึง “ภูมิหลัง” ความเป็นมาของ
นักมวยที่ขึ้นชกว่าเป็นใครมาจากไหน เริ่มชกมวยครั้งแรกเมื่อไร ใครเป็นครูมวยฝึกสอน ชกมาแล้ว
กี่ครั้ง ชนะกี่ครั้ง แพ้กี่ครั้ง เพื่อให้ผู้ชมได้รู้ว่าแก่นักมวยคนหนึ่งจะก้าวขึ้นมาชกบนสังเวียนมวย
ไทยได้นั้นต้องผ่านขั้นตอนการอบรมบ่มเพาะมาเป็นขั้นเป็นตอน

โดยเฉพาะการไหว้ครู แม้ว่าในระยะหลังๆ จะถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเหลือเพียงแต่รูปแบบ
เพราะเนื้อหาในเรื่องความเชื่อ และความใส่ใจเริ่มลดน้อยลง อย่างไรก็ตามตราบนานเท่านาน หรือ
พิธีกรรมนี้ยังคงอยู่ก็แสดงว่าพิธีกรรมการรำลึกถึงครูบาอาจารย์ผู้สอนสั่งให้ความรู้วิชามวยไทยนั้น
มีรูปแบบ และทำหน้าที่ต่อไปการไหว้ครูก็จะไม่สูญหาย

เช่นในรายการ “ไทยไฟต์” นั้น บัวขาว ป.ประมุข ได้รับคำชื่นชมจากผู้บรรยาย และเสียง
ปรบมือจากผู้ชมรอบสนามอย่างมากตั้งแต่การไหว้ครู เพราะเป็นการไหว้ครูที่มีการเล่าเรื่องให้
ติดตาม (ทำยิธนูใส่คู่ต่อสู้) และเข้าใจได้ เป็นการไหว้ครูที่บัวขาวมักจะใช้เวลาอันนานที่สุดในการ
แข่งขันทุกครั้ง ซึ่งการจะไหว้ครูให้สวยงามขนาดบัวขาวได้ จะต้องผ่านการฝึกฝนมาเป็นอย่างดีทั้ง
ด้านศิลปะการวางท่าร่าง และความแข็งแกร่งของร่างกาย

ร่างกายจึงเป็นคุณลักษณะอย่างหนึ่งของ “ความเป็นไทย” ในมวยไทย ไม่เพียงแต่ท่า
ระหว่งไหว้ครู แต่ยังรวมถึง “การัดมวย” (การตั้งท่ามวย) การออกอาวุธจากทุกส่วนของร่างกายที่
เขตร ศรียาภย์ (2550) เรียกว่า “อวัยวะ” ที่ต้องใช้ร่างกายเป็นอาวุธได้ทั้งหมด เท้า เข่า และศอก และ
“อวัยวะ” แต่ละอย่างก็มีท่วงท่าลีลาที่แตกต่างกันไป หรือที่เรียกว่าเป็น “แม่ไม้” เช่นการใช้ศอกก็มี
วิธีใช้หลากหลาย ทั้งศอกตัด ศอกเนียน ศอกลับ ศอกกลับ ศอกปัก หรือศอกถอง หรือการใช้เข่า ก็มี
ทั้งเข่าใน เข่าลอย เป็นต้น

แนวคิดเรื่องการควบคุมร่างกาย หรือการใช้ร่างกายนั้น เป็นแนวคิดที่มีรากฐานมาจากทาง
พุทธศาสนาที่แฝงการสอนธรรมะไว้ในการจัดระเบียบร่างกายต่างๆ เช่น การเดินจงกรม การนั่ง
สมาธิฝึกจิต เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ด้านหนึ่งของการอบรมบ่มเพาะโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับร่างกายนั้น ก็ไม่ได้ถูกฝึกฝนอย่างหนักมาเพื่อการรุกไล่เข้าทำร้ายคู่ต่อสู้จนกลายเป็น “เครื่องจักรเพื่อการต่อสู้” อย่างเดียวเท่านั้น แต่ร่างกายยังถูกฝึกให้แข็งแกร่ง และอดทนต่อการเจ็บปวดเมื่อถูกคู่ต่อสู้เข้าปะทะ หรือพร้อมที่จะกลายเป็นเป้าหมายในการเข้าทำลายของคู่ชกด้วยเช่นกัน

“ความเป็นไทย” ในมวยไทย จึงเน้นการเรียนรู้และอบรมบ่มเพาะในด้านร่างกายเป็นหลัก เพราะเชื่อว่าเมื่อร่างกาย “แข็งแกร่ง” แล้วจิตใจก็จะ “เชื่อ” เพื่อการขึ้น “ชก” และพร้อมที่จะเผชิญกับ “ชัยชนะ” หรือความ “เจ็บช้ำ” ได้อย่างที่ถูกฝึกฝนมา โดยเฉพาะการใช้ “อวัยวะ” เพื่อจัดการ “ความเป็นอื่น” ที่เป็น “ศัตรู” หรือ “คู่ชก” บนสังเวียนมวยไทย

7.5 “ความเป็นชาติ” ที่หันมามองตัวเองจากภายใน

ความนิยมของ “สื่อมวยไทย” ในปัจจุบันของสังคมไทย เป็นที่น่าสังเกตว่ามีความเกี่ยวข้องกับ การสร้างอัตลักษณ์ “ความเป็นไทย” อย่างมีนัยสำคัญ

ที่น่าสนใจก็คือ การแพร่หลายของ “สื่อมวยไทย” ในสังคมไทยกำลังเป็นปรากฏการณ์ที่คนไทยกำลังหวนกลับมาให้ความสำคัญกับศิลปวัฒนธรรมของไทยโดยคนไทยเอง หลังจากที่ในยุคก่อนหน้า ที่อาจกล่าวได้ว่าก่อนเกิดวิกฤติเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 นั้น คนไทยโดยเฉพาะชนชั้นกลาง และสูงกว่าพยายามที่จะเน้นวิถีชีวิต และวิถีคิดแบบทันสมัยโดยการอิงวัฒนธรรมตะวันตก

ด้านหนึ่งเป็นผลมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่สลายพรมแดน “ความเป็นชาติ” แบบเดิม ที่เน้นในเรื่องพื้นที่กายภาพ เชื้อชาติ สัญชาติ และอำนาจอธิปไตยเหนือพรมแดน ทำให้เส้นแบ่งความเป็นชาติเหล่านี้พร่าเลือน จากอัตลักษณ์ของตัวตนที่เคยรับรู้ “ตัวเองเป็นใคร สัมพันธ์กับคนอื่นอย่างไร” ที่เคยยึดมั่นอยู่กับชาติในความหมายแบบเก่าจึงเริ่มวิกฤติ เพราะหากความมั่นคงแน่นอนไม่ได้ ดังนั้นการย้อนกลับมาอิงแอบอยู่กับวัฒนธรรมภายในชาติของตัวเองที่ยังคงอยู่ จึงเป็นทางออกที่ถูกนำมาใช้

ทั้งนี้เพราะโลกาภิวัตน์ไม่ได้กลืนกินความเป็นท้องถิ่นอย่างราบคาบอย่างที่เคยวิตก ในทางกลับกัน แนวคิดรัฐ-ชาติ” ที่ “ตัด” (exclude) “ความเป็นชนบท” ออกไปตั้งแต่แนวคิดนี้เริ่มก่อตัวขึ้น โลกาภิวัตน์กลับเป็นกระบวนการสำคัญในการดึงมิติ “ความเป็นชนบท” กลับมา เช่น “สื่อมวยไทย” ที่นำเสนอองค์ประกอบความเป็นท้องถิ่นชนบทอยู่มากมายในเรื่องเล่า เช่น นักมวยที่มาจากชนบท โครงเรื่องที่เปิด และปิดด้วยฉากชนบท และวัฒนธรรมชนบท เป็นต้น

ขณะที่มีความเป็นไปได้ว่า การขยับขึ้นมาของมวยไทย ซึ่งเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นของชนชั้นล่าง กระทั่งกลายมาเป็นวัฒนธรรมนิยมของสังคมไทยนั้น อาจเป็นเพราะชนชั้นล่างส่วนหนึ่งยกระดับตัวเองขึ้นมาเป็นชนชั้นกลางด้วย

Edensor (2002) ตั้งข้อสังเกตว่า งานศึกษาเรื่อง “อัตลักษณ์ความเป็นชาติ” (national identity) มักจะให้ความสนใจแต่งานราชพิธี และรัฐพิธี ที่เรียกว่า “ประเพณีประดิษฐ์” (invented tradition) เนื่องจากเป็นงานเฉลิมฉลอง หรือวัฒนธรรมชั้นสูง และยังมีมองว่าวัฒนธรรมเหล่านี้มีคุณค่ามากกว่าวัฒนธรรมพื้นบ้าน (folk culture) และวัฒนธรรมนิยม (popular culture) จนทำให้ถูกละเลยไปจากงานศึกษา

ทว่าการสร้างชาติของรัฐที่ปฏิบัติการผ่านวัฒนธรรมของชาตินั้น จะสำเร็จได้ก็ต้องอาศัยแรงเสริมจากวัฒนธรรมนิยม เพราะมีการสร้างรูปแบบที่ร่วมสมัย (contemporary formulation) มากกว่า และที่สำคัญก็คือ “ความนิยม” ของบรรดาวัฒนธรรมร่วมสมัยที่รวมไปถึงวัฒนธรรมพื้นบ้านด้วยนั้น มีที่ทางเข้าถึงคนระดับชาติ หรือแม้แต่ระดับโลกได้ในขอบเขตที่กว้างขวาง (widely shared) มากกว่า (Edensor, 2002)

8. ข้อเสนอแนะงานวิจัย

งานวิจัยนี้มีหลายประเด็นที่น่าสนใจเกิดขึ้นระหว่างการศึกษา โดยที่ผู้วิจัยไม่อาจจะตอบคำถามในงานนี้ จึงนำมาเสนอไว้เพื่อเป็นประโยชน์ต่องานศึกษาวิจัยในประเด็นใกล้เคียงกัน ณ ที่นี้

1. องค์ความรู้เกี่ยวกับการฝึกมวยไทยในอดีต และปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงในหลายองค์ประกอบ เช่น ในอดีตนั้นสอนโดยครูมวยที่มีความรู้ และเคยเป็นนักมวยที่ผ่านการฝึกฝน และการชกมวยไทยมาก่อน ขณะที่ปัจจุบันมีครูมวยที่พัฒนามาจากผู้ชม หรือเซียนมวย และที่น่าสนใจมากกว่านั้นก็คือ ภาครัฐพยายามที่จะเข้ามามีส่วนร่วม โดยการร่างเป็นหลักสูตรมวยไทยขึ้นมาเป็นมาตรฐานเพื่อใช้ในการเรียนการสอนระดับประถมถึงมหาวิทยาลัย ซึ่งน่าสนใจว่ารูปแบบการปรับประสานการสอนมวยไทยแบบไทยๆ ให้มีลักษณะที่เป็นสากลมากขึ้นเทียบเคียงกับศิลปะการต่อสู้แบบอื่นๆ ของชาติอื่นๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบันเช่น เทควันโด ยูโด หรือมวยสากลนั้น การอนุรักษ์ และสืบทอดองค์ความรู้แบบมวยไทยจะเป็นอย่างไร

2. สืบเนื่องจากรูปแบบการเรียนการสอนมวยไทยที่มี “ความเป็นไทย” ทำให้มีประเด็นที่น่าสนใจว่า การเน้นความเชื่อแบบพุทธศาสนานั้นเป็นอุปสรรค หรือเป็นปัจจัยส่งเสริมต่อการ

เปิดรับชาวต่างชาติเข้ามาเรียนรู้มวยไทยด้วยหรือไม่ อย่างไร โดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์ที่เปิดกว้างต่อการปรับประสาน มวยไทยมีวิธีการอย่างไรในการก้าวข้ามความแตกต่างทางศาสนา

3. เนื่องจากมวยไทยได้รับความนิยมอย่างสูงในรอบกว่าทศวรรษที่ผ่านมา และได้พบว่ามวยไทยทำหน้าที่สร้าง “อัตลักษณ์ความเป็นชาติ” ได้อย่างเข้มข้น และหลากหลาย แต่สิ่งหนึ่งที่ผู้วิจัยยังไม่มีคำตอบก็คือ ยังมีกีฬาไทยๆ ยอดนิยมอีกหลายชนิด โดยเฉพาะกีฬาตะกร้อ ที่มีความโดดเด่นไม่น้อยไปกว่ามวยไทย และมีลักษณะเฉพาะที่บ่งชี้ถึง “ความเป็นไทย” ได้ดีเช่นกัน แต่ทำไมมวยไทยจึงได้รับเลือกเน้นย้ำให้เป็น “สื่ออัตลักษณ์” เพื่อการสร้างความเป็นไทย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กาญจนา แก้วเทพ. สื่อต่อวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: มุลินธิภูมิปัญญา, 2539.

กาญจนา แก้วเทพ. “เมื่อพิธีกรรมเป็นลำนนำแห่งความสุข” ใน ยึดหลักปักแน่นกับงานสื่อพื้นบ้าน สื่อสารสุขภาวะ. โครงการสื่อพื้นบ้านสื่อสารสุข สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส), 2549.

กาญจนา แก้วเทพ. สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองกับ สื่อสารศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, 2551.

กาญจนา แก้วเทพ. “วัฒนธรรมศึกษาเพื่อการวิเคราะห์สื่อมวลชนในยุคสังคมสารสนเทศ” ใน แนวพินิจใหม่ในสื่อสารศึกษา. โครงการเมธีวิจัยอาวุโส ฝ่ายวิชาการ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2553.

กาญจนา แก้วเทพ. “การสื่อสารในพิธีกรรม พิธีกรรมในการสื่อสาร” ใน สื่อเก่า สื่อใหม่ ใจเชื่อมร้อย. โครงการเมธีวิจัยอาวุโส ฝ่ายวิชาการ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2554.

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. หลักรัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549

กองประชาสัมพันธ์การกีฬาแห่งประเทศไทย. “ค่ายหัวหมาก” จับมือ “มรภ.จอมบึง” ผุดโครงการเด็ดเปิดหลักสูตร “มวยไทย” พัฒนาความรู้สู่คนทั่วโลก. วารสารกีฬา. ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม 2552): 54-56.

เขตร ศรียาภักย์. ปริทัศน์มวยไทย. กรุงเทพมหานคร: มติชน, 2550.

คมทวน คันธนู. นายขนมต้ม. กรุงเทพฯ: จั๊บบั๊วะ, 2530.

คึกเดช กันตามระ. ขุนดาบทรายเหล็ก. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

จรวาย แก่นวงษ์คำ. มวยไทย-มวยสากล. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2530.

จิราพร แก้วศรีงาม. เปิดโลกมวยไทย: ความสัมพันธ์ระหว่างนักมวย ค่ายมวย และธุรกิจในวงการมวยไทย. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล (มานุษยวิทยา) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

ชัชชัย โกมารทัต. วิวัฒนาการกีฬาไทย: มวยไทย กระบี่กระบอง ตะกร้อ. โครงการไทยศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

ชนิดา พรหมพยัคฆ์ เผือกสม. ธงไตรรงค์กับการสร้างอุดมการณ์รัฐไทย พ.ศ. 2459-2520.

- วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- เชวง ผาสุก. ผลการฝึกกายบริหารด้วยท่าแม่ไม้มวยไทยที่มีต่อการพัฒนาความสามารถทางกลไก.
 ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.
- ชาย โปธิสิตา. ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิช
 ชิ่ง, 2550.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. รัฐชาติกับ (ความไร้) ระเบียบโลกชุดใหม่. กรุงเทพฯ: วิทยา, 2549.
- พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย. บทละครเรื่องอิเหนา. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา,
 2510.
- พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย. เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ,
 2544.
- พ. ณ ประมาถุมารค (รวบรวม). “เรื่องลักษณะวงศ์” ใน นิทานคำกลอนสุนทรภู่ (เล่มหนึ่ง).
 กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2515.
- พ. ณ ประมาถุมารค (รวบรวม). “เรื่องสิงห์ไกรภพ” ใน นิทานคำกลอนสุนทรภู่ (เล่มสอง).
 กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา, 2515.
- พลสวัสดิ์ ปรีดา และวราภรณ์ รุจิวิวัฒน์กุล. นักมวยหญิง. คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.
- พิบูล หัตถกิจโกศล. อนุสาวรีย์ไทย : การศึกษาในเชิงการเมือง. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- โพธิ์สวัสดิ์ แสงสว่าง. พัฒนาการกีฬามวยไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (พล
ศึกษา) คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- แถมสุข นุ่มนนท์. เมืองไทยสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง. กรุงเทพฯ: ดวงกลม, 2521.
- ไทยประกันชีวิต. มวยไทย. กรุงเทพฯ: จีเอ็ม แม็ก มีเดีย, (2545).
- นฤมล ทับจุมพล. การใช้สื่อในการสร้างอุดมการณ์ทางการเมือง : ศึกษาจากบทเพลงของทาง
ราชการ (พ.ศ. 2475 - พ.ศ. 2530). วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย, 2531.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. ปากไก่และใบเรือ. กรุงเทพมหานคร: แพร่สำนักพิมพ์, 2538.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. กรุงแตก, พระเจ้าตากฯ และประวัติศาสตร์ไทย. กรุงเทพฯ: มติชน, 2545.
- นพพร ประชากุล. ขอกออักษร ย้อนความคิด (เล่ม 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อ่าน, 2552.
- ธีรยุทธ บุญมี. ชาตินิยมและหลังชาตินิยม. กรุงเทพฯ: สายธาร, 2546.

- ธงชัย วินิจจะกุล. “คำนำเสนอ” ใน นิธิ เอียวศรีวงศ์. ชาติไทย, เมืองไทย, แบบเรียนและอนุสาวรีย์. กรุงเทพมหานคร: มติชน, 2547.
- มาลินี คุ้มสุภา. อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยกับความหมายที่มองไม่เห็น. กรุงเทพฯ: วิทยา, 2548.
- มานิตย์ นวลละออ. การเมืองไทยยุคสัญลักษณ์รัฐไทย. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองรัตน์พรินต์ติ้ง, 2540.
- มนนิภา สังข์ศักดิ์, นิสวันต์ พิษณุดำรง และ ชีระพงษ์ มาลัยทอง. มวยไทย...แบบอย่างการสร้างทุนทางสังคมที่ช่วยจรโลงชาติ. วารสารเศรษฐกิจและสังคม. (กันยายน-ตุลาคม 2547): 62.
- รังสฤษฎ์ บุญชะลอ. มวยไทย. ปทุมธานี: สกายบุ๊กส์, 2543.
- วรรณิ วิบูลย์สวัสดิ์ แอนเดอร์สัน. การเล่นของเด็กบ้านกลาง. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์, 2526.
- สถาบันการพลศึกษา, สพล.กก.สร้างสรรค์หลักสูตรมาตรฐานศิลปะมวยไทยสู่ตลาดโลก [ออนไลน์], 20 มกราคม 2555. แหล่งที่มา www.ipe.ac.th
- สายชล สัตยานุรักษ์. ความเปลี่ยนแปลงในการสร้าง "ชาติไทย" และ "ความเป็นไทย" โดย หลวงวิจิตรวาทการ. กรุงเทพฯ : มติชน, 2545.
- สายพิณ แก้วงามประเสริฐ. การเมืองในอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี. กรุงเทพฯ: มติชน, 2538.
- สรรพสิริ วิริยศิริ. ผมเป็นคนข่าวคนหนึ่ง ก็แค่นั้น. กรุงเทพฯ: ลุ่มพินี, 2537.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. ร้องรำทำเพลง : ดนตรีและนาฏศิลป์ชาวสยาม. กรุงเทพฯ: มติชน, 2532.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. มวยไทย มีต้นแบบจาก "มวยสุวรรณภูมิ," มติชน (12 ธันวาคม พ.ศ. 2551)
- สุเนตร ชุตินธรานนท์. ชาตินิยมในแบบเรียนไทย. กรุงเทพฯ: มติชน, 2552.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. มวยไทย. กรุงเทพฯ: มายด์มีเดีย เซ็นเตอร์ จำกัด, 255
- สุนทรภู่. “นิราศพระบาท” ใน นิราศสุนทรภู่. กรุงเทพฯ : ธารปัญญา, 2543.
- สุนทรภู่. พระอภัยมณี (เล่ม 1) ฉบับหอพระสมุดแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: คลังวิทยา, 2506.
- สมบัติ จันทรวงศ์. แสดมภ์กับสังคม. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2526.
- สมสุข หินวิมาน. “ทฤษฎีการสื่อสารกับโลกาภิวัตน์” ใน ปรัชญาวิทยาศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2548.
- สมเกียรติ ยังชื่นสวัสดิ์. การตลาดมวยไทยทางโทรทัศน์. วิทยานิพนธ์ ภาควิชาสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- สมบูรณ์ บุญชุ่ม. ผลการฝึกกายบริหารชุดแม่ไม้มวยไทยที่มีต่อการพัฒนาสมรรถภาพทางกลไกของนักเรียนระดับประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสาน

มิตร, 2541.

อนุก นาวิกมูล. สยามคดี 2420. กรุงเทพฯ: แสงดาว, 2547

อดิศร บุญญานุรักษ์. “มวยคู่” : พัฒนาการจากสังเวียนมวยไทยสู่รายการมวยทางโทรทัศน์.

วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2553

อนันต์ เมฆสวรรค์. เกณฑ์ปกติทักษะกีฬามวยไทยของนักศึกษาชาย. วิทยาลัยพลศึกษา ปริญญา
นิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.

อาจันต์ ปัญจพรศักดิ์. ยักษ์ปากเหล็ก. กรุงเทพมหานคร: ณ บ้านวรรณกรรม, 2545.

อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. การเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ของชนชั้นผู้นำไทยตั้งแต่รัชกาลที่ 4 ถึง
พุทธศักราช 2475. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

เอกซ์เรย์. ชีวประวัติบรรพชนชั้นนำของชาติไทย. พระนคร: สำนักพิมพ์พัฒนาสาส์น, 2508.

อำนาจ สายฉลาด. การศึกษาการใช้ไสยศาสตร์และความเชื่อ โชคลางของนักมวยระดับแชมป์
ในการแข่งขันมวยไทย ตามการรับรู้ของนักมวย หัวหน้าคณะและผู้ฝึกสอน. วิทยานิพนธ์
(ค.ม.) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

ภาษาอังกฤษ

Anderson, B. Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism.

London and New York : Verso, 1983.

Ann Dort, Lois. Sport, Tradition and Women in Competitive Muay Thai. Master of Arts in Thai
Studies Faculty of Arts, Chulalongkorn University, 2004.

Appadurai, A. “Disjuncture and Difference in the Global Cultural Economy.” In Mike
Featherstone, (ed.) Global Culture. London : Sage, 1990.

Bhabha, H. Nation and Narration. London : Routledge, 1990.

Billig, M. Banal Nationalism. London : Sage, 1995.

Brandon, J.R. Theatre in Southeast Asia. Cambridge, Mass. : Harvard University Press, 1967.

Brookes, R. Representing Sport. London : Arnold, 2002.

Coakley, J. Sports in society : issues and controversies. Boston : McGraw-Hill, 1998.

Dunning, E. Sport matters : sociological studies of sport, violence, and civilization. London :
Routledge, 1999.

- Edensor, T. National identity, popular culture and everyday life. Oxford : Berg, 2002.
- Elias, N. Quest For Excitement : Sport and Leisure in the Civilizing Process. Oxford : Basil Blackwell, 1986.
- Jeffrey A. L. Sex and Borders. Chiangmai : Silkworm Books, 2002
- Goldmann, L. (translated from the French by Alan Sheridan). Towards a sociology of the novel. London : Tavistock, 1986.
- Guttman, A. Games and empires : modern sports and cultural imperialism. New York : Columbia University Press, 1994.
- Hall, S. "The Question of Cultural Identity." in Modernity and Its Futures. Cambridge : Polity Press in association with the Open University, 1992.
- Hall, S. Representation : cultural representations and signifying practices. London : SAGE, 1997.
- Hall, S. David Held and Tony McGrew. Modernity and its futures. Cambridge : Polity Press in association with the Open University, 2003.
- Hobsbawm, E. The Invention of Tradition. Cambridge: Canto, 1992a
- Hobsbawm, E. Nations and nationalism since 1780 : programme, myth, reality. Cambridge, Mass. : Cambridge University Press, 1992b.
- Kitiarsa, Pattana (2003). Lives of Hunting Dogs: Rethinking Thai Masculinities Through an Ethnography of Muay Thai. Nakhon Ratchasima: Suranaree University of Technology.
- Littlejohn, S.W. Theories of human communication. Southbank, Victoria: Thomson/Wadsworth, 2004.
- Maguire et al. (1999). European Identity Politics in EURO 96: Invented Traditions and National Habitus Codes. International Review for the Sociology of Sport; 34; 17.
- McQuail, D. Mass Communication Theory. London: Sage, 2000.
- Meyrowitz, J. (1985). No Sense of Place. New York: Oxford University Press.
- Monthienvichienchai, Apisake. The Changes in the Role and Significance of Muay Thai, 1920-2003. Master of Arts in Thai Studies Faculty of Arts, Chulalongkorn University, 2004.
- Schirato, T. Understanding sports culture. London : SAGE, 2007.
- Spencer and Wollman. Nationalism : A critical introduction. London : Thousand Oaks, California, SAGE, 2002.

Vail, P. Vioence and Control: Social and Cultural Dimensions of Boxing in Thailand.

Unpublished Ph.D. dissertation, Cornell University, 1994.

Winichakul, T. Siam Mapped : a history of the geo-body of a nation. Honolulu : University of

Hawaii Press, 1994.

Woodward, K. Identity and Difference. London: Sage, 1997.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายทิมมพร เอี่ยมเรไร เกิดเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2508 ที่ จังหวัดสุโขทัย จบการศึกษา ระดับปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิชญ์โลก เมื่อ พ.ศ. 2530 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา 2546 และเข้าศึกษาต่อใน หลักสูตรนิเทศศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2550 ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำ ภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร